

Μίχαελ Κναπ, Άνγια Φλαχ και Ερτζάν Αϊμπογά

Η Επανάσταση στη Ροζάβα

Δημοκρατική αυτονομία
και γυναικεία απελευθέρωση
στο συριακό Κουρδιστάν

ΑΠΑΤΡΙΣ
εφημερίδα δρόμου

Η Επανάσταση στη Ροζάβα
Δημοκρατική αυτονομία
και απελευθέρωση των γυναικών στο συριακό Κουρδιστάν

Μίχαελ Κναπ, Άνγια Φλαχ και Ερτζάν Αϊμπογά

Michael Knapp, Anjia Flach and Ercan Ayboga,

Revolution in Rojava. Democratic Autonomy and Women's Liberation in the Middle East, Pluto Press, 2016

Anja Flach (Άνγια Φλαχ): Εθνολόγος, μέλος του συμβουλίου γυναικών Ροτζμπίν (Rojbîn) Αμβούργου. Το πιο πρόσφατο βιβλίο της είναι το *Frauen in der kurdischen Guerilla. Motivation, Identität und Geschlechterverhältnis in der Frauenarmee der PKK [Οι γυναίκες στο κουρδικό αντάρτικο. Κίνητρα, ταυτότητα και οι σχέσεις των φύλων στο γυναικείο στρατό του PKK]* (2007).

Ercan Ayboğa (Ερτζάν Αϊμπογά): Ζώντας στη Γερμανία, δούλεψε σαν μηχανικός περιβάλλοντος και συνίδρυσε την Καμπάνια «TATORT Kurdistan» («Τόπος εγκλήματος Κουρδιστάν»). Στο Βόρειο Κουρδιστάν είναι ως ακτιβιστής επί πολλά χρόνια μέλος της πρωτοβουλίας για τη διάσωση του Χασανκείφ κατά του Φράγαματος του Ιλισού και στο οικολογικό κίνημα Μεσοποταμίας.

Michael Knapp (Μίχαελ Κναπ): Μέλος της επιτροπής αλληλεγγύης στο Κουρδιστάν του Βερολίνου. Ως ιστορικός ερευνά μοντέλα ριζοσπαστικής δημοκρατίας και τα κοινωνικά κινήματα.

Μεταφράστηκε στα ελληνικά από μεταφραστική ομάδα που συγκρότησε για το συγκεκριμένο σκοπό η εφημερίδα δρόμου *Απατρίς*.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΑΤΡΙΣ

Αθήνα, Ιούλης 2017

apatris@espiv.net

<https://apatris.info>

ISBN 978-960-9446-18-1

Κεντρική διάθεση

Εκδόσεις Ισνάφι

Ιωάννινα

Τηλ 26510 70703/27066

Περιεχόμενα

Εισαγωγή της εκδοτικής ομάδας	9
Πρόλογος του Ντέιβιντ Γκρέμπερ στην αγγλική έκδοση	13
Εισαγωγή των συγγραφέων	23
Πρόλογος: Στο δρόμο για την Τιλ Κοτσέρ	29
Κεφάλαιο 1: Ιστορικό	33
1.1 Γεωγραφία της Ροζάβα	35
1.2 Ιστορική επισκόπηση	43
Κεφάλαιο 2: Οι διαφορετικοί πολιτισμοί της Ροζάβα	51
2.1 Κούρδοι	52
2.2 Άραβες	56
2.3 Αρμένιοι και Συροϊακωβίτες	60
2.4 Μικρότερες πληθυσμιακές ομάδες	67
Κεφάλαιο 3: Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός	71
3.1 Το ΡΚΚ και η αλλαγή της αντίληψής του	71
3.2 Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός	74
3.3 Συμβουλευτική Δημοκρατία	77
3.4 Δημοκρατικές έννοιες	80
Κεφάλαιο 4: Η απελευθέρωση	83
4.1 Η οργάνωση ξεκινά	83
4.2 Η Αραβική Άνοιξη στη Συρία	85
4.3 Παράνομα συμβούλια	87
4.4 Η Συμφωνία της Χιουλέρ	90
4.5 Η Επανάσταση ξεκινά στο Κομπάνι	91
4.6 Η απελευθέρωση της Ντερίκ και του Αφρίν	92
4.7 Μετά την απελευθέρωση	94

Κεφάλαιο 5: Η επανάσταση των γυναικών	97
5.1 Οι γυναίκες της Ροζάβα	98
5.2 Οι γυναίκες στην Επανάσταση	100
5.3 Το Συνέδριο «Αστέρι» (Kongreya Star)	101
5.4 Οι γυναίκες στα τρία καντόνια	104
5.5 Η διπλή ηγεσία και η ποσόστωση του 40%	106
5.6 Γυναικείες οργανώσεις	107
5.7 Η ισότητα των φύλων είναι και ανδρικό ζήτημα	113
5.8 Το ριζοσπαστικό Ισλάμ απέναντι στη γυναικεία χειραφέτηση	114
5.9 Προοπτικές	117
Κεφάλαιο 6: Η Δημοκρατική Αυτονομία στη Ροζάβα	121
6.1 Το Κόμμα της Δημοκρατικής Ενότητας (PYD)	121
6.2 Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK)	122
6.3 Το Μοντέλο του MGRK	124
6.4 Η Κομμούνια του Χαλεπίου	133
6.5 Το Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο (SKC)	140
6.6 Οι Δήμοι	141
6.7 Το Κοινωνικό Συμβόλαιο	147
6.8 Οι Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις	151
6.9 Το Ομοσπονδιακό Σύστημα στη Ροζάβα/Βόρεια Συρία (FRNS)	155
6.10 Το MGRK και οι Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις	156
Κεφάλαιο 7: Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών	161
7.1 Η Ένωση Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (SCS)	163
7.2 Τέχνη και Πολιτισμός (Çand û Hûner)	165
7.3 Επαναστατικό Κίνημα Νεολαίας (Tevgera Cîwanan Şoresşger)	166
7.4 Ένωση των Οικογενειών των Πεσόντων (SMS)	168
7.5 Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (KMM)	169
7.6 Η οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών	170
Κεφάλαιο 8: Άμυνα – Η Θεωρία του Ρόδου	173
8.1 Μονάδες Λαϊκής Προστασίας (YPG)	174
8.2 Μονάδες Προστασίας Γυναικών (YPJ)	175
8.3 Νόμιμη αυτοάμυνα	180
8.4 Η απελευθέρωση της Σερεκανίγιε	182
8.5 Η απελευθέρωση της κωμόπολης Τιλ Κοτσέρ	187

8.6	Εκπαίδευση και μύηση	190
8.7	Εξοπλισμός, μονάδες και τακτικές	193
8.8	Η Σερεκανίγιε σήμερα	194
8.9	Η απελευθέρωση της Γκιρέ Σπι	196
8.10	Οι Δημοκρατικές Δυνάμεις της Συρίας (SDF)	198
8.11	Η σημασία των YPG και YPJ	201
Κεφάλαιο 9: Το νέο σύστημα απόδοσης δικαιοσύνης		205
9.1	Δομή	206
9.2	Επιτροπές ειρήνης	209
9.3	Διαδικασίες	210
9.4	Πλατφόρμες δικαιοσύνης	211
9.5	Δυνάμεις ασφαλείας (Asayîş)	213
Κεφάλαιο 10: Ο εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης		217
10.1	Πριν και μετά την επανάσταση	216
10.2	Ανοικοδόμηση και παιδαγωγική	220
10.3	Η Ακαδημία Κουρδικής Γλώσσας, Ιστορίας και Λογοτεχνίας	221
10.4	Ακαδημίες	223
10.5	Προοπτικές	225
Κεφάλαιο 11: Υγειονομική περίθαλψη		229
11.1	Πριν και μετά την απελευθέρωση	229
11.2	Οι συνελεύσεις υγείας	230
11.3	Προκλήσεις	232
11.4	Οι συνελεύσεις υγείας και οι Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις	234
Κεφάλαιο 12: Η κοινωνική οικονομία		237
12.1	Υπό την μپααθική αποικιοκρατία	237
12.2	Αποτελέσματα της απελευθέρωσης	239
12.3	Ο οικονομικός αποκλεισμός	241
12.4	Η κοινωνική οικονομία	242
12.5	Κοοπερατίβες	244
12.6	Έλεγχος της παραγωγής	250
12.7	Εξάπλωση των κοοπερατίβων	251
12.8	Προκλήσεις για το μέλλον	253

Κεφάλαιο 13: Οικολογικές προκλήσεις	257
13.1 Η καταστροφή της βιοποικιλότητας	258
13.2 Η κρίση του νερού	260
13.3 Διάθεση των απορριμμάτων	264
13.4 Ατμοσφαιρική ρύπανση	265
13.5 Παραγωγή πετρελαίου	265
13.6 Προοπτικές	266
Κεφάλαιο 14: Γείτονες	269
14.1 Η ισλαμοποίηση της συριακής αντιπολίτευσης	269
14.2 Ισλαμικό Κράτος	275
14.3 Η Κουρδική Περιφερειακή Κυβέρνηση (KRG)	280
14.4 Η Τουρκία υπό το ΑΚΡ	284
14.5 Η Δημοκρατική Αυτονομία στο Βόρειο Κουρδιστάν	289
14.6 Παραστρατιωτικές ομάδες Τουρκμένων	292
14.7 Οι Δημοκρατικές Δυνάμεις της Συρίας (SDF) και οι Τζιχαντιστές	295
Κεφάλαιο 15: Προοπτικές	299
15.1 Η Ροζάβα και οι ηγεμονικές δυνάμεις	299
15.2 Λύσεις εντός του πλαισίου της Συρίας	304
15.3 Διεθνής αλληλεγγύη	306
15.4 Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός ή Βαρβαρότητα	308
Επίμετρο:	
Από τη διακήρυξη της Ομοσπονδίας της Βόρειας Συρίας (16.03.2016) μέχρι το Σεπτέμβριο του 2016, <i>Ερτζάν Αϊμπογά και Ντεβρίς Τζιμέν</i>	311
Επίλογος:	
Η φιλοσοφία της Δημοκρατικής Αυτονομίας, <i>Άσια Αμπντουλάχ, συμπρόεδρος του PYD</i>	319
Γλωσσάρι	325

Εισαγωγή της εκδοτικής ομάδας

Είναι ή δεν είναι επανάσταση από τα κάτω αυτό που συντελείται από το καλοκαίρι του 2012 στα τρία καντόνια της Ροζάβα; Μήπως γινόμαστε για άλλη μια φορά μάρτυρες της εγκαθίδρυσης μιας σταλινικού τύπου δικτατορίας από ένα κομματικό μηχανισμό που υπακούει τυφλά στη γραμμή την οποία βάζει ο φυλακισμένος Αμπντουλάχ Οτζαλάν; Αγιάζει ο σκοπός τα μέσα τόσο που ένας επαναστατικός στρατός να μπορεί να συμμαχήσει με έναν ιμπεριαλιστικό, να συνομιλεί με το καθεστώς Τραμπ στις Η.Π.Α. και να συζητά συνεργασία με τη Σαουδική Αραβία; Ποια είναι η ταξική διαστρωμάτωση και ποιες οι σχέσεις ιδιοκτησίας στις απελευθερωμένες περιοχές της Ροζάβα; Πού είναι κρυμμένη η μέχρι πρότινος εθνικοαπελευθερωτική ρητορική του κουρδικού κινήματος και τι ρόλο παίζουν οι άλλοι λαοί της περιοχής; Γιατί η υπόλοιπη Συρία καίγεται και τι λένε γι' αυτό όσοι συμμετέχουν στο εγχείρημα της Ροζάβα;

Τα ερωτήματα θα μπορούσαν να πολλαπλασιαστούν όσο θα γίνονταν λεπτομερέστερα και πιο ακριβή, όσο θ' απλώνονται σε όλη την terra incognita της Μέσης Ανατολής, ωστόσο αυτό που έχουμε παρατηρήσει είναι πως πολλές φορές οι απόπειρες για απαντήσεις είναι λειψές: σ' αυτές αντανακλώνται η προχειρότητα, η άγνοια, οι προκαταλήψεις, οι ανυπόστατες βεβαιότητες, τα πολιτικά δόγματα και η οπτική γωνία του Δυτικού ανθρώπου – ένα κεκαλυμμένο μεν, βαθιά ριζωμένο δε αίσθημα πολιτισμικής και πολιτικής υπεροχής, απέναντι σε όλους τους παίκτες της αιματοβαμμένης παρτίδας της Συρίας· αλλά και γενικότερα των περιοχών εκείνων του πλανήτη που συνήθως απασχολούν μονοδιάστατα την κοινή γνώμη στη Δύση, παρά το γεγονός ότι είναι οι πολυπληθέστερες και εκείνες που ταλανίζονται απ' τις ισχυρότερες συγκρούσεις. Είναι το ίδιο αίσθημα που οδηγεί στη σύγχυση ως προς το ποιοι είναι τελικά οι παράγοντες που εμπλέκονται στον πόλεμο της Συρίας. Γι' αυτό ίσως είναι ώρα να ριζούμε λίγο περισσότερο φως στο λόγο των δρώντων υποκειμένων, κατά προτίμηση χωρίς να ρίχνουμε βάρος στην πάντοτε ελκυστική, μα καμιά φορά αποπροσανατολιστική εικόνα του αντάρτη και, στην περίπτωση μας, της αντάρτισσας.

Άσχετα με το πως κρίνει κανείς τα τεκταινόμενα των ημερών μας στη Συρία και το Κουρδιστάν, είναι αδύνατο να παραβλέψουμε πως το κουρδικό κίνημα, με την πολυμορφία, τις ήττες και τις διασπάσεις του, επιβιώνει εδώ και δεκαετίες σε εδάφη που ανήκουν στο τουρκικό, συριακό, ιρανικό και ιρακινό κράτος (βόρειο, δυτικό, ανατολικό και νότιο Κουρδιστάν, αντίστοιχα) και οι εκεί δυνάμεις του φαίνεται να μην ηττώνται παρά τη διαρκή τους σύγκρουση με τα κράτη αυτά, αλλά και με τις άλλες κουρδικές πολιτικές παρατάξεις.

Το πείραμα της Ροζάβα, με το οποίο καταπιάνεται το βιβλίο αυτό, αποτελεί την πιο εξελιγμένη εφαρμογή του πολιτικού προγράμματος της Ένωσης των Κοινοτήτων του Κουρδιστάν (ΚΚΚ) και του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΡΚΚ), το οποίο δεν περιορίζεται στα εδάφη αυτά, αλλά εφαρμόζεται και σε περιοχές του Ιράκ καθώς και, μέχρι πρόσφατα, της Τουρκίας.

Το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα δηλώνει σήμερα πως υπερβαίνει τις μαρξιστικές-λενινιστικές ρίζες του και δίνει στον αγώνα του μορφές και περιεχόμενα με ιδιαίτερα περίπλοκες διαστάσεις, που δύσκολα γίνονται αντιληπτές από τη σκοπιά της Δυτικής πολιτικής κουλτούρας, ακόμη και της κινηματικής. Παράλληλα, δηλώνει παρόν σε όλα τα πεδία της πολιτικής σκηνής σε τέσσερις χώρες, σε τοπικό, διακρατικό, αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Έχει καταφέρει να αναγνωριστεί ως πολιτικοστρατιωτική δύναμη από τις παγκόσμιες υπερδυνάμεις, πολεμάει ταυτόχρονα το δεύτερο μεγαλύτερο στρατό του ΝΑΤΟ – τον τουρκικό – και τα στρατεύματα του σκοταδιστικού Ισλαμικού Κράτους, ενώ δημιουργεί δομές βάσης, τοπικά συμβούλια, δίκτυα, συνεταιρισμούς - κοοπερατίβες, ακαδημίες, και πολιτοφυλακές ανεξάρτητες από το στρατό του. Επιπλέον, έχει αναγάγει σε πρώτη προτεραιότητα την απελευθέρωση της γυναίκας, συγκροτώντας το μοναδικό στο κόσμο αμιγώς γυναικείο στρατό.

Ωστόσο, ο κατάλογος των επαναστατικών παραδειγμάτων που πυροδότησαν ανάλογες εγχώριες συζητήσεις μοιάζει ατελείωτος: Ιρλανδία, Παλαιστίνη, Νικαράγουα, χώρα των Βάσκων, διάφορες χώρες της Αφρικής και της Ασίας (Βιετνάμ κ.ά.), των οποίων ουκ έστιν αριθμός...

Προφανώς, η εξαιρετικά πολύπλοκη πραγματικότητα και οι πολλαπλές συγκρούσεις συμφερόντων και λαών στην ευρύτερη περιοχή της Συρίας, οι δι' αντιπροσώπων συγκρούσεις και άλλων δυνάμεων (Η.Π.Α., Ρωσία, Ιράν, Τουρκία, Σαουδική Αραβία κλπ), αλλά και η ίδια η απόστασή μας από τα γεγονότα (αν και εδώ που τα λέμε, αν υπήρχαν αεροπορικά δρομολόγια από την Αθήνα προς το Κομπάνι, θα διαρκούσαν λιγότερο από δύο ώρες), είναι παράγοντες που δεν επιτρέπουν να ισχυριστούμε ότι ένα βιβλίο μπορεί να δώσει μια πλήρη κι ολοκληρωμένη εικόνα των προβλημάτων. Ωστόσο, επιλέξαμε να μεταφράσουμε αυτό το βιβλίο γιατί από κάπου έπρεπε να ξεκινήσουμε και θέλαμε να συνεισφέρουμε στο σχετικό διάλογο με κάποια ευρύτερη τεκμηρίωση.

Αναμφίβολα δεν μπορούμε ν' αγνοήσουμε τα γεγονότα που έχουν λάβει και λαμβάνουν χώρα τα ίδια αυτά χρόνια στην υπόλοιπη Συρία, όπως και την κριτική που έχει γίνει προς το εγχείρημα της Ροζάβα και τον κουρδικό παράγοντα, εντός κι εκτός του συριακού χώρου· δεν μπορούμε όμως και ν' αγνοήσουμε την απήχηση της περίπτωσης Ροζάβα, που εμπνέει τη συγγραφή βιβλίων όπως αυτό, ενώ δεν συμβαίνει (ή δεν συνέβαινε μέχρι πρόσφατα) το ίδιο για άλλες όψεις της σύγκρουσης στη Συρία – παρά το γεγονός ότι και πολλά θα μπορούσαν να γραφτούν και πολύ χρήσιμα θα ήταν σε όλους εμάς που παρακολουθούμε όσα συμβαίνουν στην άλλη πλευρά της Μεσογείου. Βλέπουμε την έκδοση του βιβλίου ως ένα μέρος της σειράς εκδόσεων που κυκλοφόρησαν πρόσφατα και πρόκειται να κυκλοφορήσουν το επόμενο διάστημα στα ελληνικά, γύρω από την κατάσταση στη Συρία. Οι σελίδες που ακολουθούν ελπίζουμε να συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του φαινομένου Ροζάβα, εντός της γενικότερης κατάστασης στη Συρία.

Το ανά χείρας βιβλίο εκδόθηκε για πρώτη φορά στα γερμανικά, το Μάρτιο του 2015 (VSA Verlag). Η εφημερίδα δρόμου *Απατρικ* αποφάσισε να το εκδώσει το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου. Αρχίσαμε να δουλεύουμε πάνω σ' αυτό στα τέλη του 2015, με τη συγκρότηση μεταφραστικής ομάδας αποτελούμενης από μέλη και φίλους της εφημερίδας. Οδηγός μας ήταν η έκδοση του βιβλίου στα αγγλικά, που προετοιμαζόταν την ίδια περίοδο και εκδόθηκε τελικά απ' τον εκδοτικό οίκο Pluto Press το Νοέμβριο του 2016. Για την έκδοσή αυτή, η μεταφράστριά της Janet Biehl σημειώνει ότι «ξεκίνησε σαν άμεση μετάφραση, αλλά σε διάστημα 16 μηνών αναθεωρήθηκε και επικαιροποιήθηκε σε μεγάλη έκταση, κι έτσι από πολλές απόψεις είναι ένα καινούργιο βιβλίο». Επειδή σε όλο αυτό το διάστημα δουλέψαμε τη μετάφραση παράλληλα με τους συγγραφείς και τη μεταφράστρια πάνω σε διάφορες εκδοχές του αγγλικού κειμένου, η έκδοση του βιβλίου στα ελληνικά έχει ορισμένες μικρές αποκλίσεις από εκείνη στα αγγλικά. Επιπροσθέτως, διαθέτει μια επικαιροποιημένη εισαγωγή των τριών συγγραφέων και ένα επίμετρο που καλύπτει εν τάχει τις εξελίξεις στη Ροζάβα από το Μάρτιο ως το Σεπτέμβριο του 2016. Μετά από πολύ κόπο και όχι χωρίς προβλήματα, φτάνουμε σήμερα σ' αυτή την έκδοση που, από πρακτική και τεχνική σκοπιά, πέρα από τα πολιτικά ζητήματα, αποτελεί ένα σημαντικό σημείο καμπής για την εφημερίδα και τις εκδόσεις της. Ας ελπίσουμε ότι θα βρίσκουμε πάντα τη δύναμη που απαιτείται για να επαναλάβουμε ανάλογα εγχειρήματα, μαθαίνοντας απ' τα σωστά και τα λάθη μας.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους συγγραφείς του βιβλίου, τον Ιβάν (που συμμετέχει στο TATORT Kurdistan) για την οικονομική του υποστήριξη, τους ανθρώπους που εργάστηκαν συστηματικά ή βοήθησαν περιστασιακά με διάφορους τρόπους να φτάσουμε ως εδώ και φυσικά τους ανθρώπους της Ροζάβα που με τον τρόπο τους μας συντρόφευσαν σ' αυτή τη διαδρομή.

Εφημερίδα δρόμου *Απατρικ*

Ιούνιος 2017

Πρόλογος στην αγγλική έκδοση

Ντέιβιντ Γκρέμπερ

Στις μέρες μας, ακόμη και πολλοί κατά τα φαινόμενα επαναστάτες έχουν ενδόμυχα εγκαταλείψει την ιδέα πως μια επανάσταση είναι πραγματικά εφικτή.

Χρησιμοποιώ εδώ τον όρο «επανάσταση» με την κλασική του έννοια, ας πούμε: την ανατροπή μιας εδραιωμένης δομής εξουσίας και της άρχουσας τάξης την οποία υποστηρίζει, από κάποιου τύπου λαϊκό ξεσηκωμό, και την αντικατάστασή της από νέες μορφές λαϊκής οργάνωσης προερχόμενες από τα κάτω. Κατά το μεγαλύτερο μέρος του εικοστού αιώνα τα πράγματα δεν ήταν έτσι: για παράδειγμα, ακόμα κι οι επαναστάτες που μισούσαν τους μπολσεβίκους, υποστήριζαν την επανάσταση ως τέτοια, ενώ ακόμα και ξεγέροντες με εθνικιστική ηγεσία δεν καταδικάζονταν, εφόσον θεωρούνταν ότι ήταν αυθεντικά λαϊκές. Υπήρχε ένας προφανής λόγος γι' αυτό. Τις εποχές εκείνες οι επαναστάτες πίστευαν πως, πέρα από τις όποιες προσωρινές επιπλοκές, η ιστορία έρεε αναπόφευκτα προς την κατάκτηση όλο και περισσότερης ελευθερίας και ισότητας. Αυτοί που ξεσηκώνονταν για ν' αποτινάξουν κάποια τυραννία, ακόμα κι αν βρίσκονταν προσωρινά σε σύγχυση ή ήταν αποπροσανατολισμένοι, ήταν ξεκάθαρα φορείς αυτού του ευρύτερου απελευθερωτικού κινήματος.

Είναι κατανοητό πως δύσκολα πια διατηρεί κανείς μια τέτοια τυφλή αισιοδοξία. Συχνά, οδήγησε σε εξαιρετικά καταστροφική αφέλεια. Αλλά δε βοηθάει περισσότερο ν' αντικαταστήσουμε την αφέλεια με τον κυνισμό, και πρέπει να παραδεχτούμε πως από πολλές απόψεις αυτό ακριβώς έχει συμβεί. Ένα πολύ μεγάλο μέρος αυτών που σήμερα θεωρούν τουλάχιστον τους εαυτούς τους αριστερούς κι επαναστάτες, φαίνεται να 'χουν υιοθετήσει μια πολιτική θέση που οδηγεί αυτόματα στην καταδίκη σχεδόν κάθε έστω σχετικά επιτυχημένου επαναστατικού κινήματος που λαμβάνει χώρα στον κόσμο. Βεβαίως, αυτό συμβαίνει και με τη Ροζάβα. Ενώ πολλοί άνθρωποι, βλέπουν με έκπληξη και βαθιά συγκίνηση ν' αναδύεται ένα λαϊκό κίνημα αφοσιωμένο στην άμεση δημοκρατία, τη συνεργατική οικονομία και την οικολογία, μάλιστα σε μια περιοχή του πλανήτη που είναι γνωστή ως μια από τις πιο απολυταρχικές και οπισθοδρομικές και επιπλέον γίνονται μάρτυρες του γεγονότος ότι χιλιάδες ένοπλες φεμινίστριες συντρίβουν κυριολεκτικά τις δυνάμεις της

πατριαρχίας στα πεδία των μαχών, αρκετοί αρνούνται να πιστέψουν ότι συμβαίνει ή κάνουν ό,τι μπορούν για ν' ανακαλύψουν κάτι ύποπτο να κρύβεται πίσω του. Τέτοιες αντιδράσεις θα περίμενε κανείς να δει από τα κυρίαρχα ΜΜΕ ή τους πολιτικούς της Ε.Ε. και των Η.Π.Α. Αυτοί για χρόνια προπαγάνδιζαν σε ολόκληρες γενιές την ιδέα πως οι άνθρωποι στη Μέση Ανατολή βρίσκονται αιώνες πίσω και πως η υποτιθέμενη παραδοσιακή τους εχθρότητα απέναντι σε οτιδήποτε προοδευτικό (όπως τα δικαιώματα των γυναικών ή τα δημοκρατικά αισθήματα) διαιωνίζει την υποστήριξη ολοκληρωτικών καθεστώτων όπως η Σαουδική Αραβία, τον ανηλεή βομβαρδισμό και το αιματοκύλισμα των πληθυσμών που είχαν την ατυχία να ζουν στις περιοχές εναντίον των οποίων στρέφει τα όπλα της η αυτοκρατορία («τι άλλο θα μπορούσε να περιμένει κανείς από τέτοιους ανθρώπους;»). Δεν μας εκπλήσσει λοιπόν ότι άνθρωποι με τέτοιες αντιλήψεις προτιμούν ν' αποσιωπήσουν την ανάδυση ενός ριζοσπαστικού δημοκρατικού κινήματος στην περιοχή, που βάζει στο επίκεντρο την απελευθέρωση της γυναίκας – οι αριστεροί όμως;

Αυτή η αντίδραση ξεπέρασε τον απλό υγιή (και όντως αναγκαίο) σκεπτικισμό- φίλοι μου Άγγλοι ακτιβιστές, που ποτέ δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη Μέση Ανατολή, όταν έμαθαν για την επανάσταση στη Ροζάβα έκριναν σωστό να πηγαίνουν σε κάθε σχετική εκδήλωση στο Λονδίνο και να διακινούν φυλλάδια που καταδίκασαν την επανάσταση, καλώντας τον κόσμο να μην την στηρίζει. Τι στο καλό μπορεί να κάνει κάποιον να νομίζει πως, ανάμεσα στα τόσα πράγματα που μπορεί να κάνει για την οικουμενική ισότητα κι ελευθερία κατά τη διάρκεια του μετρημένου χρόνου ζωής του σ' αυτό τον πλανήτη, αυτό είναι το χρησιμότερο;

Σε στιγμές που το τακτ μου υποχωρεί, μπαίνω στον πειρασμό ν' αποκαλέσω τέτοιους ανθρώπους «Αριστερά των Αποτυχημένων», όρο με τον οποίο εννοώ όχι βέβαια πως είναι προσωπικά ανεπαρκείς κατά οποιονδήποτε τρόπο, μα πως έχουν σιωπηρά αποδεχτεί ως αναπόφευκτη την τελική ήττα. Πρέπει να παραδεχτούμε πως η στάση αυτή υπήρχε από πάντα. Αναλογιστείτε λίγο τη φράση «κάνοντας τον αγώνα τον καλό»: φαίνεται σαν να παραδέχεται πως δε θα νικήσουμε ποτέ. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το ρεύμα αυτής της ηττοπαθούς Αριστεράς έχει μεγαλώσει υπερβολικά. Σήμερα, πιστεύω πως τη συνιστούν δύο κεντρικές τάσεις: οι ορθόδοξοι και οι ακραίοι αντι-ιμπεριαλιστές. Οι πρώτοι έχουν υιοθετήσει την παλιά μαρξιστική ιδέα της πρωτοπορίας, σύμφωνα με την οποία όποιος δεν ακολουθεί κατά γράμμα του δικού μου δόγματος δεν είναι πραγματικός επαναστάτης – και παραπέρα, το να μη συνάδει μια επανάσταση με τη δική μου θεώρηση για το πώς θα 'πρεπε να γίνει, είναι χειρότερο από το να μη γίνει καθόλου. Σε μερικούς αναρχικούς και μαρξιστικούς κύκλους η στάση αυτή αναπτύσσεται γύρω από μια αντίληψη «λέσχης των ωραίων τύπων». Υποπτεύεται κανείς πως πολλοί υποσυνείδητα τρομάζουν με την ιδέα μιας επανάστασης, καθώς αυτή θα σήμαινε πως

όλοι, ακόμη και οι κομμώτριες και οι ταχυδρόμοι, θα καταπιάνονταν με τη *Theorie Communiste* ή το *Aufheben*, στερώντας τους έτσι την αίσθηση ανωτερότητάς τους.

Οι αντι-ιμπεριαλιστές είναι πιο περίεργη περίπτωση. Δε μιλάω φυσικά για όλους όσους αντιμάχονται την παγκόσμια κυριαρχία των ΝΑΤΟϊκών στρατιωτικών δυνάμεων: θα 'ταν δύσκολο να πιστεύει κανείς πως είναι επαναστάτης αν δεν το κάνει. Ο «χρηματιστριακός» καπιταλισμός είναι στην ουσία στρατιωτικός καπιταλισμός: η δύναμη της JP Morgan Chase ή της Standard & Poor's βασίζεται στη δύναμη του αμερικανικού στρατού – ακόμα και οι εσωτερικές διαδικασίες εξαγωγής του κέρδους λειτουργούν όλο και περισσότερο δια της απλής βίαιης επιβολής. Αυτά τα πράγματα συνδέονται αξεδιάλυτα. Αυτό στο οποίο αναφέρομαι είναι η αίσθηση πως η ματαίωση των σχεδίων της αυτοκρατορίας – ή ακόμα και η αποτροπή της εμφάνισης ή της εντύπωσης ότι εμφανίζεσαι στην «ίδια πλευρά» με τους ιμπεριαλιστές σ' οποιοδήποτε περιβάλλον – θα 'πρεπε να 'ναι πάντα η πρώτη προτεραιότητα. Κάτι τέτοιο θα είχε νόημα αν έχεις ενδόμυχα αποφασίσει πως πραγματικές επαναστάσεις δεν είναι εφικτές. Γιατί σίγουρα, αν κάποιος πιστεύει πως γίνεται μια γνήσια επανάσταση π.χ. στο Κομπάνι, και πως η επιτυχία της θα μπορούσε να 'ναι φάρος ελπίδας για όλο τον κόσμο, δε θα πιστεύει ταυτόχρονα ότι είναι καλύτερα αυτοί οι επαναστάτες/τριες να σφαγιαστούν από γενοκτόνους φασίστες, απ' το να σπλωθεί η καθαρότητα μιας ομάδας πλούσιων λευκών διανοουμένων, αν υποστηρίξουν ότι οι αμερικανικές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις που ήδη κάνουν ήδη αεροπορικές επιχειρήσεις στην περιοχή θα έπρεπε να στραφούν ενάντια στα φασιστικά άρματα μάχης. Ωστόσο είναι εκπληκτικό πως αυτή ακριβώς ήταν η στάση μεγάλου μέρους των αυτοαποκαλούμενων «ριζοσπαστών».

Εγώ υποστηρίζω την επανάσταση στη Ροζάβα επειδή θέλω να δω τους επαναστάτες να νικούν. Το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα έχει εξελιχτεί εκπληκτικά από τότε που ξεκίνησε η τρέχουσα φάση της ένοπλης πάλης τη δεκαετία του 1970. Τα γερασμένα μαρξιστικά δόγματα και συζητήσεις έχουν αντικατασταθεί από ένα συμπλήρωμα νέων ιδεών, επιχειρημάτων και δεσμεύσεων. Το αίτημα για ανεξάρτητο κουρδικό κράτος έχει αντικατασταθεί από την άρνηση της ίδιας της έννοιας του κράτους και την υιοθεσία των αρχών του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού, βασισμένου σε μια σύνθεση των ιδεών του Αμερικανού αναρχικού και κοινωνικού οικολόγου Μάρει Μπούκτσιν και άλλων διανοητών, με την κουρδική παράδοση, και την πολυεπίπεδη εμπειρία της πραγματικότητας μιας επαναστατικής οργάνωσης. Οι αλλαγές αυτές δεν ήταν απλά το συλλογικό πνευματικό παιδί του Αμπντουλάχ Οτζαλάν – προέκυψαν από συζητήσεις που γίνονταν ανάμεσα σε κομμάτια του κουρδικού κινήματος πολύ πριν την απαγωγή και φυλάκιση και τα κείμενά του, που ακολούθησαν αργότερα. Επίσης, πυροδότησαν περαιτέρω ζωηρές συζητήσεις, πολλές απ' τις οποίες απέχουν πολύ από το να έχουν καταλήξει οριστικά. Ένας από

τους συμπροέδρους του ΚΚΚ μού είπε, για παράδειγμα, πως η επίσημη διαδικασία συνδιαμόρφωσης που ακολούθησε την πρόταση εγκατάλειψης του στόχου της δημιουργίας κουρδικού κράτους διήρκεσε 18 μήνες και προκάλεσε πολλές αγανακτισμένες παραιτήσεις, εκ των οποίων οι περισσότερες σήμερα έχουν ανακληθεί. Δεν υπήρξε μόνο σύγκρουση ιδεών, αλλά και ευαισθησίας, γενεών και θεσμικής κουλτούρας. Η πρόοδος κατά περιοχές είναι εξαιρετικά άنيση. Ενώ στη Ροζάβα δύσκολα θα βρει κανείς ένα τομέα στον οποίο δεν δραστηριοποιείται το γυναικείο κίνημα, σε μέρη της Τουρκίας και του Ιράκ, όπου η υποστήριξη στο ΡΚΚ είναι κατά τ' άλλα επίσης πολύ μεγάλη, η πατριαρχία δεν έχει αμφισβητηθεί. Ακόμα και στη Ροζάβα εξακολουθεί να υπάρχει αντίδραση, αν και κάπως συγκαλυμμένη. «Κανένας άντρας δεν τολμά ν' αμφισβητήσει δημόσια την ισότητα των φύλων», μου είπε μια από τις ιδρύτριες της Ένωσης Γυναικών της Ροζάβα «Αστέρι». «Αλλά οι σωματικές επιθέσεις σε γυναίκες σχεδόν διπλασιάστηκαν τα πρώτα χρόνια της επανάστασης». Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκαν γυναικεία δικαστήρια και γυναικείες επιτροπές δικαιοσύνης, που συχνά επιβάλλουν ποινές σε άντρες που κρίνονται ένοχοι για τέτοιες πράξεις από τις συνοικιακές συνελεύσεις «ειρήνης και συναίνεσης». Αυτό το επισημαίνω για να δώσω έμφαση στο ότι καμιά πραγματική επαναστατική αλλαγή δεν κερδίζεται δίχως αγώνα, και μεγάλο μέρος της εσωτερικής κοινωνικής διαπάλης είναι αόρατο για τον εξωτερικό παρατηρητή.

Είμαι ανθρωπολόγος κι έκανα μια σύντομη επίσκεψη στη Ροζάβα – λίγο παραπάνω από μια βδομάδα – δίχως να γνωρίζω καμιά από τις γλώσσες που ομιλούνται εκεί· τουλάχιστον η ιδιότητα του ανθρωπολόγου μού έδωσε μια ικανή αίσθηση των πραγμάτων που δε γνώριζα. Διαφορετικά θα χρειαζόμουν χρόνια για να καταλάβω τι πραγματικά συμβαίνει εκεί – και μέχρι τότε όλα θα είχαν πάλι αλλάξει. Αυτά που είδα ήταν αρκετά για να καταλάβω όχι μόνο πως πρόκειται για μια έγκυρη λαϊκή επανάσταση, υπό την έννοια πως υπήρχε ένα προφανές αίσθημα νεοαποκτηθείσας ελευθερίας, αξιοπρέπειας και χαρμόσυνης ατμόσφαιρας που δεν μπορεί να ήταν στημένο, αλλά και πως αυτό του οποίου γινόμουν μάρτυρας ήταν μια σπάνια, σχεδόν ιδανική περίπτωση μαζικής επαναστατικής δραστηριότητας. Η άρχουσα τάξη είχε ως επί το πλείστον δραπετεύσει και η κυβέρνηση είχε αυτοδιλυθεί, αδειάζοντας τα γραφεία της και εξαφανίζοντας υπολογιστές, αρχεία αλλά και όργανα βασανισμού· μεγάλο μέρος των σημαντικών κτιρίων και της καλλιεργήσιμης γης ήταν ήδη τεχνικά δημόσια περιουσία· ωστόσο οι μισθοί που αφορούσαν θέσεις-κλειδιά πληρώνονταν ακόμα από την κατά βάση απούσα κεντρική κυβέρνηση· ενώ ακόμα και κοινωνικά συντηρητικές οικογένειες θεωρούσαν τους επαναστάτες ως μέρος ενός αναγνωρισμένου κινήματος εθνικής απελευθέρωσης. Φυσικά, από άλλες απόψεις, ήταν το χειρότερο σενάριο: Η Ροζάβα βρισκόταν υπό καθεστώς ολοκληρωτικού εμπάργκο, περικυκλωμένη από εχθρικές δυνάμεις – η τουρκική κυβέρνηση έκανε τα πάντα για να τη συντρίψει, μια δεξιά κουρδική κυ-

βέρνηση στο Ιράκ στερούσε απ' τους σύριους συγγενείς της ακόμα και βασικό ιατροφαρμακευτικό υλικό για να κερδίσει την ευμέμεια των Τούρκων συμμάχων της, η Μπααθική κυβέρνηση προσπαθούσε να επαναφέρει την εξουσία της μυστικής αστυνομίας, μια συμμαχία επαναστατών ήταν αποφασισμένη να την απομονώσει, το Ισλαμικό Κράτος έριχνε όλες του τις δυνάμεις στη μάχη για να την κατακτήσει και οι γεμάτες κυνισμό παγκόσμιες υπερδυνάμεις όπως οι Η.Π.Α. και η Ρωσία ήταν έτοιμες να εκμεταλλευτούν το θάρρος και τις θυσίες της στη μάχη εναντίον του Ισλαμικού Κράτους, όσο κάτι τέτοιο εξυπηρετούσε τα συμφέροντά τους – ενώ όλοι ήξεραν θα τη χτυπούσαν πισώπλατα με την πρώτη ευκαιρία (το μόνο στρατηγικό ερώτημα εδώ, είναι ποια θα το έκανε πρώτη). Το γεγονός πως παρ' όλ' αυτά η Ροζάβα επιβίωσε, νίκησε και αναπτύχθηκε είναι απόδειξη της ενέργειας, του θάρρους, της δημιουργικότητας και της ιδιοφυΐας που απελευθερώνεται σε μια επαναστατική κατάσταση, όταν ξαφνικά το 95% του πληθυσμού, που μέχρι εκείνη τη στιγμή του έλεγαν πως οι απόψεις του δεν έχουν σημασία, αποκτά την ελευθερία να βρει σε τι είναι καλό και να πει ό,τι θέλει. Κάθε ανθρώπινη ομάδα βιώνει ένα ξέσπασμα της συλλογικής της ευφυΐας, όταν καταρρεύουν ξαφνικά οι μηχανισμοί που την κρατούν δέσμια και φοβισμένη.

Με όρους επαναστατικής θεωρίας, θα 'λεγα πως η περίπτωση της Ροζάβα είναι από ορισμένες απόψεις μοναδική. Αυτό που βλέπουμε είναι ουσιαστικά μια κατάσταση δυαδικής εξουσίας: απ' τη μια είναι η δημοκρατική αυτοδιεύθυνση, που μοιάζει πολύ με κυβέρνηση, με υπουργεία, κοινοβούλιο και ανώτερα δικαστήρια. Αν διαβάσει κανείς το Σύνταγμα των καντονιών της Ροζάβα δε θα βρει πολλά σημεία που να το διαφοροποιούν ιδιαίτερα από ένα σοσιαλδημοκρατικό ή σοσιαλιστικό κράτος. Είναι πολυκομματικό, κατά βάση όμως είναι δημιούργημα του PYD. Απ' την άλλη υπάρχουν οι δομές βάσης, οργανωμένες από το TEV-DEM, το Κίνημα για μια Δημοκρατική Κοινωνία, του οποίου πολλά μέλη είναι μέλη ή πρώην μέλη του PYD, όπου η πρωτοβουλία ξεκινά εξ ολοκλήρου από τις λαϊκές συνελεύσεις. Η ισορροπία δυνάμεων μεταξύ των δύο αυτών θεσμικών δομών φαίνεται να είναι ρευστή και υπό συνεχή επαναπροσδιορισμό. Αυτό θα το περίμενε κανείς σε μια επαναστατική κατάσταση δυαδικής εξουσίας – θα μπορούσε κανείς να τη συγκρίνει για παράδειγμα με τη σχέση του MAS, του σοσιαλιστικού κόμματος της Βολιβίας, με τις λαϊκές συνελεύσεις των αστικών κέντρων, όπως του Ελ Άλτο. Το ιδιαίτερο στοιχείο συνίσταται στο ότι φαίνεται να 'να η μόνη περίπτωση δυαδικής εξουσίας όπου οι δύο πλευρές δεν είναι μόνο συμμαχικές όπως στη Βολιβία, αλλά έχουν ιδρυθεί από το ίδιο κίνημα και πολλές φορές από τα ίδια άτομα.

Αυτή η πολύ ασυνήθιστη κατάσταση φαίνεται πως είναι το άμεσο αποτέλεσμα των θυελλωδών περιστάσεων στις οποίες βρίσκονται οι επαναστάτες στη Ροζάβα: η πραγματικότητα του εμφυλίου πολέμου, των προσφύγων, της διεθνούς ανθρωπι-

στικής βοήθειας, του εμπάργκο... Πριν από δύο χρόνια, υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός Πεζίντι προσφύγων σε καταυλισμούς στο Τζεζιρέ, το ανατολικότερο καντόνι της Ροζάβα. Οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονταν σε μια απελπιστική κατάσταση καθώς μπορεί οι τοπικές συλλογικότητες να τους προμήθευαν με βενζίνη και ψωμί, που υπάρχουν σε αφθονία εκεί, αλλά πέρα απ' αυτά, δεν είχαν κάτι άλλο να τους προσφέρουν. Η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες αρχικά αρνήθηκε να τους προσφέρει ακόμα και σκηνές, λέγοντας ότι αφού η Ροζάβα ήταν ακόμα μέρος του συριακού κράτους, δεν μπορούσε να κάνει τίποτα δίχως την άδεια των αρμόδιων αρχών (δε χρειάζεται να επισημάνουμε εδώ πως τέτοια άδεια δε θα δινόταν). Τελικά οι σκηνές πέρασαν στη ζούλα, μαζί με μερικές γεννήτριες, αλλά τίποτ' άλλο. Με το εμπόριο να έχει διακοπεί, με εξαίρεση το απρόβλεπτο λαθρεμπόριο και μια γέφυρα που έδινε κάπου-κάπου πρόσβαση στο Ιράκ, η Ροζάβα αναγκάστηκε να απευθυνθεί σε διεθνείς ΜΚΟ για τα πάντα, από εκπαιδευτικό υλικό ως ανταλλακτικά για μηχανήματα αιμοκάθαρσης· για να συνεργαστείς όμως με μια ΜΚΟ, πρέπει να μοιάζεις με κυβέρνηση και να είσαι οργανωμένος έστω λίγο σαν κυβέρνηση. Για να σε πάρουν στα σοβαρά οι διεθνείς δυνάμεις, πρέπει να 'χεις υπουργούς, διπλωμάτες και τις παγίδες της τυπικής φιλελεύθερης δημοκρατίας. Ταυτόχρονα όμως, όλοι αυτοί με τους οποίους μίλησα, επέμεναν – συχνά με αγανάκτηση – πως το δικό τους σύστημα σε καμιά περίπτωση δε συνιστά κράτος.

Πώς γίνεται αυτό; Κατά βάση επειδή γι' αυτούς, που έχουν εκπαιδευτεί σε μια θεωρία εμπνευσμένη απ' τον αναρχισμό, «Κράτος» σημαίνει δομές συστηματικού εξαναγκασμού. «Σ' αυτό το μέρος του κόσμου», έλεγε το γνωστό ανέκδοτο, «το να ζητάς δικό σου κράτος σημαίνει να λες "Απαιτώ το δικαίωμα να με βασανίσει η μυστική αστυνομία μιλώντας τη δική μου γλώσσα!"». Όχι μόνο η μπάσθική αστυνομία και η μυστική αστυνομία είχε καταργηθεί εντελώς, μα οι λαϊκές Δυνάμεις Ασφαλείας (Asayış) που τις αντικατέστησαν, δεν υπάγονταν στην δημοκρατική αυτοδιεύθυνση αλλά στις λαϊκές συνελεύσεις, που λειτουργούσαν βάσει ενός συνδυασμού συνδιαμόρφωσης (για τις σημαντικές αποφάσεις) και πλειοψηφικής λήψης αποφάσεων. Στην πραγματικότητα, κατ' εμέ, ένα από τα ξεκάθαρα σημάδια πως τα συμβούλια αυτά ήταν πραγματικοί χώροι λήψης αποφάσεων ήταν το γεγονός πως, στο πρώτο που πήγα, έγινα μάρτυρας μιας έντονης διαμάχης με πολλές φωνές και χειρονομίες. Όταν αργότερα ρώτησα περί τίνος πρόκειται, μου είπαν πως υπήρχε ένα μεγάλο ζήτημα μ' ένα τοπικό έμπορο που κάποιοι κατηγορούσαν ότι έκρυβε ζάχαρη για ν' ανέβει η τιμή της. Η επιτροπή δικαιοσύνης της συνοικίας είχε καλέσει τις Δυνάμεις Ασφαλείας για να ερευνήσουν το σπίτι του, αλλά αυτοί ισχυρίζονταν πως αυτό δεν μπορούσε να γίνει χωρίς ρητή εντολή από τους ανωτέρους τους. Ξέσπασε μεγάλη αγανάκτηση: «Ποιοι "ανώτεροι"; Για μας δουλεύετε, έτσι έρχεται η γραφειοκρατία!». «Και τι να κάνουμε;», είπε κάποιος άλλος. «Να φτιάξουμε ένα ειδικό καπέλο; Ένα σήμα; Μπορεί να εντυπωσιαστούν».

Φαίνεται πως έμπαινε ζήτημα αρχής, σύμφωνα με το οποίο όλοι όσοι φέρουν οπλισμό πρέπει να 'ναι υπόλογοι στη βάση και όχι στους ανώτερους – αλλιώς κάτι πάει πολύ στραβά. Ακόμα και οι μαχήτριες των ΥΡJ φαίνονταν πολλές φορές ενοχλημένες αν λεγόταν ότι λαμβάνουν «εντολές» από τις επικεφαλής τους. Γι' αυτούς τους λόγους, επέμειναν, αυτό δεν είναι κράτος. Η απελευθέρωση από δομές καταπίεσης και βίας ήταν αισθητή παντού. Όταν ρωτήσαμε για την αφετηρία της δημιουργίας των γυναικείων πολιτοφυλακών, μας έλεγαν επανειλημμένα: «Είμαστε αντικαπιταλιστές. Ένα πράγμα που μας έδειξε ο 21^{ος} αιώνας είναι πως δεν μπορείς να ξεφορτωθείς τον καπιταλισμό αν δεν ξεφορτωθείς το κράτος. Και δεν μπορείς να ξεφορτωθείς το κράτος αν δεν εξαφανίσεις την πατριαρχία». Δηλαδή: το να δώσεις σε όλες τις γυναίκες πρόσβαση σε αυτόματα όπλα είναι μια καλή αρχή.

Στο τέλος του ταξιδιού μας, οι αγωνιστές του TEV-DEM μάς ζήτησαν μια κριτική. «Δεν μας ενδιαφέρει ν' ακούσουμε πόσο φοβεροί είμαστε· χρειαζόμαστε εξωτερικές ματιές γι' αυτά που πιθανόν παραβλέπουμε ή παρερμηνεύουμε, γι' αυτά που μπορεί να κάνουμε λάθος». Προσπαθήσαμε να τους πούμε ό,τι χρησιμότερο μπορούσαμε, και πάλι όμως, βρισκόμασταν εκεί για τόσο λίγο που δεν ήμασταν σε θέση να κάνουμε μια γνήσια κριτική ανάλυση. Θυμάμαι πάντως σε γενικές γραμμές τι τους είπα, βάσει των μακρών συζητήσεων που είχε κάνει η συντροφιά μας. Ίσως είναι καλή ιδέα να κλείσω μ' αυτές τις παρατηρήσεις, μιας και είναι ζητήματα που πιστεύω πως θα εξελιχτούν σε θεμελιώδη προβλήματα στο μέλλον. Νομίζω πως τα παρακάτω είναι τα πράγματα που θα πρέπει να μας ανησυχήσουν:

1) Το ζήτημα των τάξεων. Η απόρριψη του μαρξιστικού δόγματος από μέρος του κουρδικού κινήματος οδήγησε στον απόλυτο παραμερισμό του ταξικού ζητήματος. Όπως μου είπε ένας αγωνιστής όταν τον ρώτησα σχετικά, «πρέπει άραγε να συνεχίσουμε να συζητάμε τι είναι φεουδαλισμός, τι καπιταλισμός, τι εθνική ελίτ, τι κομπραδόρικη ελίτ; Δε θα 'ταν καλύτερο να κουβεντιάζουμε άλλα θέματα, όπως για παράδειγμα για την καταπίεση των γυναικών;». Είναι δύσκολο ν' αρνηθείς όταν το ερώτημα τίθεται έτσι. Κατά κάποιο τρόπο όμως, το γεγονός πως η επανάσταση στη Ροζάβα παραήταν εύκολη, υπό την έννοια ότι το κράτος και οι υπέρμαχοί του απλά εγκατέλειψαν την περιοχή και τις ιδιοκτησίες τους, παραδίδοντάς τες για απαλλοτρίωση δίχως μάχη ή ακόμα και δικαστική διαμάχη, επέτρεψε να παραβλεφθούν σημαντικοί δομικοί παράγοντες. Για να περάσουμε απο τη μαρξιστική ορολογία στην πιο εκλαϊκευμένη του Πιέρ Μπουρντιέ (Pierre Bourdieu): το οικονομικό κεφάλαιο είχε εν μέρει απαλλοτριωθεί, το κοινωνικό κεφάλαιο είχε κάπως αναδιαταχθεί, αλλά το πολιτισμικό κεφάλαιο – ιδιαίτερα το ταξικό *habitus*, δηλαδή οι βαθιά ριζωμένες στο καθημερινό βίωμα συνήθειες, προδιαθέσεις και δεξιότητες – έχει μείνει σχεδόν ανέπαφο: οι οδηγοί έμοιαζαν και συμπεριφέρονταν σαν παριζιάνοι ταξιτζήδες, οι φοιτητές έμοιαζαν και συμπεριφέρονταν, οι μισοί

τουλάχιστον, σαν τους συνάδελφους τους στο Παρίσι επίσης. Κατά τη διάρκεια μιας στιγμής επαναστατικής ζύμωσης σαν αυτή που είδαμε, αυτό δε φαινόταν να κάνει και μεγάλη διαφορά (αν και δεν είμαι σίγουρος, γιατί ήμουν εκεί μόνο για μιάμιση βδομάδα). Αλλά αν δεν αντιμετωπιστούν άμεσα αυτές οι δομές, θα τείνουν να επανεπιβάλλονται. Κι ενώ το σύστημα των ακαδημιών σαφώς έδειχνε να έχει σχεδιαστεί για να διαδοθούν μορφές γνώσεις ικανές να υποσκάψουν τις υπάρχουσες δομές κοινωνικού και πολιτισμικού κεφαλαίου, για μένα δεν ήταν ξεκάθαρο το πόσο συνειδητή και σταθερή ήταν αυτή η όψη της δουλειάς τους.

2) Το ζήτημα του χρόνου. Η μορφή άμεσης δημοκρατίας που υιοθέτησε η Ροζάβα είναι πολύ χρονοβόρα. Οι τοπικές συνελεύσεις συγκροτούν ομοσπονδία στα συμβούλια συνοικίας, στέλνοντας δύο εκπροσώπους η καθεμιά, έναν άντρα και μια γυναίκα (κάθε ομάδα εργασίας, όπως της υγείας, της εκπαίδευσης, της ασφάλειας στέλνει από δύο εκπροσώπους, όπως και η γυναικεία ομάδα που σχετίζεται με κάθε συνέλευση), και κατά τον ίδιο τρόπο οι ομάδες της συνοικίας στέλνουν δύο εκπροσώπους στις συνελεύσεις των δήμων. Τονίζοταν πάντα πως ήταν εκπρόσωποι, όχι αντιπρόσωποι. Πρέπει να συζητήσουν τα πάντα, δεν μπορούν να πάρουν αποφάσεις από μόνοι τους. Αυτό σημαίνει πως καθένας σε μια συνέλευση δήμου πρέπει να συμμετέχει σε τρεις διαφορετικές ομάδες, σε τρία επίπεδα, κι αν ανήκει σε δημοτική ομάδα εργασίας, σε έξι ομάδες! Οι συναντήσεις είναι πάντα μεγάλης διάρκειας – είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς κάποιος, που δεν μπορεί να διαθέσει τόσο χρόνο, θα μπορούσε να αντεπεξέλθει. Έτσι μειώνεται δραστικά ο αριθμός των ανθρώπων που μπορούν να παίξουν ενεργό πολιτικό ρόλο. Ελλοχεύει ο κίνδυνος δημιουργίας μιας κάστας πολιτικών, δηλαδή ακριβώς αυτό που το νέο σύστημα προσπαθεί ν' αποφύγει.

3) Η ενοποίηση των δομών από τα πάνω και από τα κάτω. Η δυσκολία να υπάρξει μια ισορροπία μεταξύ δημοκρατικής αυτοδιεύθυνσης, δηλαδή της επίσημης κυβέρνησης, και των δομών βάσης του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού έγκειται στο γεγονός πως ασκείται τεράστια πίεση απ' έξω ώστε η πρώτη να μετατραπεί σε κάτι που μοιάζει με κράτος. Η πίεση αυτή εκπορεύεται απ' όλες τις κατευθύνσεις. Για παράδειγμα, μια παλαιότερη αναφορά του Human Rights Watch με τίτλο *Υπό Κουρδική Κυριαρχία* (Under Kurdish Rule) κατηγορεί τη Ροζάβα πως αποτυγχάνει να παρέχει σε όσους κατηγορούνται για εγκλήματα δίκες που να καλύπτουν τις διεθνείς προδιαγραφές. Στην πραγματικότητα, η Ροζάβα χρησιμοποιεί μια περίπλοκη διαδικασία συναίνεσης, τουλάχιστον στο πρώτο επίπεδο, που σχεδιάστηκε ως συνδυασμός παραδοσιακών κουρδικών μορφών επίλυσης διαφορών και των αρχών της επανορθωτικής δικαιοσύνης, εξαλείποντας ταυτόχρονα την αρχή της τιμωρίας ή της εκδίκησης. Αν αποδειχτεί η βλάβη, θύμα και θύτης, μαζί με τις οικογένειές τους, πρέπει να φτάσουν σε μια κοινή απόφαση σχετικά με την τιμωρία ή όποια άλλα μέτρα. Για τα δεδομένα του Human Rights Watch, αυτό θεωρείται παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γιατί δεν ανταποκρίνεται «στις διεθνείς

προδιαγραφές». Μια σκληρή κριτική κάποιας σεβαστής ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα έχει ως συνέπεια για τη Ροζάβα να γίνει ακόμα πιο δύσκολη η εισαγωγή όπλων (άρα περισσότεροι νέοι και νέες θα πεθάνουν στα πεδία των μαχών) και μάλλον να δυσκολέψουν οι συμφωνίες με άλλες ΜΚΟ που θα επέτρεπαν την εισαγωγή, ας πούμε, ινσουλίνης, που σημαίνει ότι θα πεθάνουν διαβητικοί. Αυτή είναι μια εικόνα των ηθικών διλημάτων που έχουν ν' αντιμετωπίσουν όσοι προσπαθούν να δημιουργήσουν νέους επαναστατικούς θεσμούς υπό τις δεδομένες συνθήκες.

Από την άλλη, όταν βρέθηκα στο Καμισλό, υπήρχαν μερικές περιορισμένες ζώνες που βρίσκονταν ακόμα υπό τον έλεγχο του καθεστώτος. Σε μια απ' αυτές βρισκόταν το ταχυδρομείο και η αρμένικη συνοικία. Η μεγαλύτερη ήταν εκείνη του αεροδρομίου. Κι επειδή πάντα αναρωτιόμουν γι' αυτό, μια μέρα ρώτησα, «υπάρχουν άλλα αεροδρόμια στη Ροζάβα;» Η απάντηση ήταν όχι. Το καθεστώς χρησιμοποίησε το αεροδρόμιο αυτό για να μεταφέρει αρρώστους στα νοσοκομεία της Δαμασκού, αλλά σταμάτησε πριν ένα χρόνο. Ξαφνικά κατάλαβα: Οι Δυνάμεις Ασφαλείας και οι YPG/YPJ θα μπορούσαν εύκολα να καταλάβουν το αεροδρόμιο – αλλά τι θα κέρδιζαν; Δεν είχαν πολεμική αεροπορία. Και τα εμπορικά αεροσκάφη πού θα πήγαιναν; Προφανώς, πουθενά εντός Συρίας. Αλλά για να επιτραπούν διεθνείς πτήσεις, θα πρέπει να υπογράψει κανείς μια ατελείωτη σειρά από συμφωνίες για την ασφάλεια, τα τελωνεία, την υγεία και ασφάλεια, το εμπόριο... Μονάχα τα κράτη συνάπτουν τέτοιες συμφωνίες. Αν η δημοκρατική αυτοδιεύθυνση δεν αυτοανακηρυχθεί σε κράτος, που θ' αναγνωριστεί ως τέτοιο από άλλους, δεν θα μπορούσαν να κάνουν κάτι το αεροδρόμιο.

Η μόνη απάντηση είναι έχει δύο πλευρές: πρώτον, πρέπει να βρεθεί ο ελάχιστος βαθμός κρατικού τύπου οργανωτικής δομής που να μην είναι κράτος, αλλά να πληροί τα στάνταρ της «διεθνούς κοινότητας» ώστε να μπορεί να συνδιαλέγεται μαζί της· και δεύτερον, να δημιουργηθεί ένα είδος μεμβράνης, δηλαδή ένα μέσο που θα επικοινωνεί τις πληροφορίες και θα μεταφέρει τους πόρους μεταξύ των επίσημων δομών και των δομών βάσης που έχουν δημιουργηθεί με το πνεύμα του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού, χωρίς οι δεύτερες να συμβιβαστούν.

Το πρόβλημα με το πρώτο είναι πως, εφόσον η Ροζάβα επισημοποιήσει την κατάσταση της, είτε ως αυτόνομη περιοχή σε μια αποκεντρωμένη Συρία είτε ως τρία καντόνια σε μια δημοκρατική συνομοσπονδη Συρία, το πρόβλημα της εξωτερικής πίεσης θα γίνει μεγαλύτερο. Τότε, το ταξικό πρόβλημα (και, δευτερευόντως, το πρόβλημα του χρόνου) θα επιδεινωθεί αυτόματα. Μορφωμένοι επίδοξοι τεχνοκράτες με εκπαίδευση στο εξωτερικό ή τα μέσα για να την αποκτήσουν, ξύπνιοι επιχειρηματίες, αν υπάρχουν ακόμη τέτοιοι – και φαίνεται πως θα υπάρξουν στην αναμενόμενη μικτή οικονομία – όσοι γενικά κατέχουν μεγαλύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο, θα ενισχύσουν την πίεση για ενσωμάτωση σε διεθνείς θεσμούς. Μπορεί κανείς να φανταστεί διάφορα σενάρια που καταλήγουν σε πολύ κακό αποτέλεσμα. Το πρόβλημα με το δεύτερο σημείο είναι πως κανείς δεν έχει

προσπαθήσει κάτι τέτοιο στο παρελθόν, επομένως δεν υπάρχει προφανής τρόπος να γνωρίζουμε πώς και αν θα λειτουργήσει.

Δε θέλω να κλείσω με μια απαισιόδοξη νότα, γιατί δεν είμαι απαισιόδοξος. Μπορεί να φαίνεται απίθανο ότι η Ροζάβα και το κουρδικό κίνημα γενικότερα θα καταφέρουν να λύσουν αυτά τα προβλήματα. Αλλά η ίδια η ύπαρξή της είναι πολύ απίθανη. Αν έλεγες σε κάποιον που δεν ήταν μέλος του κουρδικού κινήματος το 2010, έλεγε πως το 2015 θα υπάρχει μια ένοπλη φεμινιστική εξέγερση που θα απαιτεί την άμεση δημοκρατία σε μια σημαντική περιοχή της Μέσης Ανατολής, πιθανώς θα σ' έβγαζαν τρελό. Κι όμως, έγινε.

Οι επαναστάσεις είναι περίπλοκες και χαοτικές· αφάνταστα τρομακτικά πράγματα συμβαίνουν σ' αυτές, ενώ ακόμη και στις καλύτερες, βρίσκουν τρόπο να εισχωρήσουν εξουσιαστικά στοιχεία, μισαλλόδοξοι και κυνικοί· ακόμα και οι καλύτεροι μπορεί να κάνουν πράγματα ανόητα και άδικο· ταυτόχρονα όμως, μπορούν ν' απελευθερώσουν μια γνήσια ευτυχία, που μπορεί να γίνει υλική δύναμη της Ιστορίας. Αυτό μπορούσες να το διακρίνεις στο άγγιγμα και στο βλέμμα των ανθρώπων. Και στις ξαφνικές σκέψεις για τις δυνατότητες που ανοίγονταν («Μπορεί οι περισσότερες ασθένειες να συμβαίνουν τελικά λόγω της ανεπαισθητης καταπίεσης του περιβάλλοντος εξαιτίας της απουσίας επαρκούς αριθμού δέντρων;» ... «Δικαιώματα; Τι είναι δικαίωμα; Και πώς μπορώ να "έχω" κάτι χωρίς να ξέρω τι είναι;». «Δεν μπορούν οι γυναίκες να υπερασπίσουν την τιμή των ανδρών;»).

Φεύγοντας, ζητήσαμε συγγνώμη από τους οικοδεσπότες μας που δεν καταφέραμε να τους φέρουμε σχεδόν τίποτα. Ζούσαν υπό καθεστώς σπάνης των πάντων, λόγω του εμπάργκο. Μια γυναίκα απάντησε, μιλώντας, όπως είπε, μόνο για τον εαυτό της: «Μη σε στενοχωρεί αυτό, εγώ έχω κάτι που κανείς δεν μπορεί να μου δώσει: την ελευθερία μου. Σε μερικές μέρες εσύ θα επιστρέψεις σ' ένα μέρος όπου εσύ δεν έχεις κάτι τέτοιο – μακάρι να μπορούσα να σου δώσω αυτό που έχω εγώ».

Εισαγωγή των συγγραφέων

Λίγα χρόνια πριν, ελάχιστοι θα μπορούσαν να προβλέψουν την ανάδυση μιας δημοκρατικής επανάστασης στη βόρεια Συρία/Ροζάβα ή και απλώς να πιστέψουν ότι είχε θα συμβεί. Έτσι την άνοιξη του 2011, όταν το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα διακήρυξε ότι σκόπευε να οικοδομήσει στη Ροζάβα (στις περιοχές της βόρειας Συρίας όπου κατοικούν κυρίως Κούρδοι) μια κοινωνία θεμελιωμένη στην έννοια του «Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού», λίγοι το παρατήρησαν. Δεν ήταν επίσης πολλοί αυτοί που παρακολούθουσαν όταν το Κόμμα της Δημοκρατικής Ενότητας (PYD), ο κεντρικός φορέας του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος στη Ροζάβα, ίδρυσε το Κίνημα για μια Δημοκρατική Κοινωνία, ως μια ομπρέλα συμμετοχικής δημοκρατίας για διαφορετικούς λαούς και πολιτικούς παράγοντες. Τέλος, επίσης ελάχιστοι έδωσαν σημασία στο γεγονός ότι τον Ιούλιο του 2012 λαϊκές εξεγέρσεις απελευθέρωσαν από τη Μπααθική δικτατορία τις πόλεις και τα χωριά της Ροζάβα, τη μια μετά την άλλη, και εγκαθίδρυσαν ένα δημοκρατικό σύστημα.

Κι όμως, αυτές οι εξεγέρσεις σήμαναν την αρχή μιας από τις σπουδαιότερες σύγχρονες επαναστάσεις. Τον Ιανουάριο του 2014, σ' ένα δεύτερο βήμα, οι τρεις περιφέρειες (καντόνια) της Ροζάβα – Τζεζιρέ, Κομπάνι και Αφρίν – διακήρυξαν τη Δημοκρατική Αυτονομία, ενέκριναν ένα επί μακρόν συζητηθέν κοινωνικό συμβόλαιο και δημιούργησαν «δημοκρατικές αυτόνομες διοικήσεις» για να εξασφαλίσουν ότι το νέο τους σύστημα θα ήταν συμπεριληπτικό και πλουραλιστικό. Θα συνιστούσε έναν «τρίτο δρόμο», πέρα από το Μπααθικό καθεστώς και την εθνικιστική Ισλαμιστική αντιπολίτευση.

Μετά, μεταξύ Σεπτεμβρίου 2014 και Ιανουαρίου 2015, οι αμυντικές δυνάμεις της επανάστασης αντιστάθηκαν εντυπωσιακά απέναντι στο Ισλαμικό Κράτος (IS) στο Κομπάνι – και το νίκησαν. Ο κόσμος επιτέλους έδωσε σημασία. Σήμερα, πολλές επαναστατικές, δημοκρατικές, αριστερές, σοσιαλιστικές και ελευθεριακές ομάδες, όπως και ομάδες για τα ανθρώπινα δικαιώματα γνωρίζουν πως στη βόρεια Συρία υπάρχει μια ελεύθερη περιοχή που ονομάζεται Ροζάβα.

Πέρα από κάθε προσδοκία, η Δημοκρατική Αυτονομία αποδείχτηκε επιτυχής και ρεαλιστική στη βόρεια Συρία. Το 2015-2016, η απελευθέρωση των πόλεων Γκιρέ

Σπι (Τελ Αμπιάντ στα Αραβικά), Χόσικε, του φράγματος Τισρίν στον Ευφράτη, της Μανμπίτζ και τελικά η έναρξη της επιχείρησης απελευθέρωσης της Ράκα, όπως και η ίδρυση των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF) και του Δημοκρατικού Συμβουλίου της Συρίας (SDC) στα τέλη του 2015, υπέδειξε ότι το μοντέλο θα μπορούσε ν' αποτελέσει μια εφικτή εναλλακτική για όλη τη Συρία.

Ο πόλεμος της Συρίας έχει σκοτώσει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, ακόμα δε περισσότεροι χάνονται καθημερινά· καταστρέφει τις πόλεις και την ύπαιθρο, την υποδομή της χώρας και το φυσικό περιβάλλον. Έχει εξαναγκάσει σε μετακίνηση εκατομμύρια Σύριους κι ευθύνεται για μεγάλο μέρος της τρέχουσας «προσφυγικής κρίσης» της Ευρώπης. Ωστόσο, η ελεύθερη Ροζάβα προστάτησε τον εαυτό της από μια τέτοια καταστροφή στα χέρια του Ισλαμικού Κράτους αλλά και άλλων εχθρικών δυνάμεων.

Το αξίωμα ότι ο πόλεμος είναι πάντοτε πόλεμος κατά των γυναικών, έγινε προφανές και πάλι με τη γυναικοκτονία που διαπράττουν οι τζιχαντιστικές δυνάμεις που υποστηρίζονται από την Τουρκία, όπως το διαβόητο Μέτωπο Αλ-Νούσρα και το λεγόμενο Ισλαμικό Κράτος. Στην Επανάσταση της Ροζάβα δημιουργήθηκε η αντίθεση στη μισογυνική πρακτική αυτών των ομάδων και των υποστηρικτών τους – η επανάσταση των γυναικών της Ροζάβα. Και οι γυναίκες της Ροζάβα, εμπνευσμένες από το κουρδικό γυναικείο κίνημα, πηγαίνουν παραπέρα, δεν σταματούν στις μάχες με το Ισλαμικό Κράτος, αλλά κάνουν κριτική στο κράτος, την ιεραρχία και την καπιταλιστική νεωτερικότητα ως συμπτώματα της πατριαρχίας – παλεύουν ενάντια στη φεουδαλική πατριαρχία στο Κουρδιστάν και στις γύρω περιοχές, όπως στέκονται απέναντι στο σεξισμό και την πατριαρχία στις λεγόμενες δυτικές χώρες. Οι εικόνες των μαχητριών δείχνουν ότι πράγματι οι γυναίκες παίζουν κρίσιμο ρόλο στις ένοπλες δυνάμεις που υπερασπίζονται τη Ροζάβα – αλλά αυτό που δεν είναι και τόσο γνωστό είναι ότι οι γυναίκες κάνουν μια κοινωνική επανάσταση μέσα στην κοινωνία και την οικογένεια, που δεν αφορά μόνο τις Κούρδισσες, αλλά και τις Συροϊακωβίτισσες και τις Αράβισσες.

Στην Τουρκία, η Επανάσταση της Ροζάβα και ο πόλεμος στη Συρία επηρεάζουν άμεσα την πολιτική ατζέντα. Μέσα στα σύνορά της ζουν είκοσι εκατομμύρια Κούρδοι, οι περισσότεροι απ' τους οποίους βρίσκονται κοντά στο κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα και στηρίζουν έντονα την Επανάσταση της Ροζάβα. Οι επαναστατικές, σοσιαλιστικές, αριστερές, ελευθεριακές και άλλες ομάδες και άτομα στην Τουρκία αυξάνουν τη στήριξή τους προς την επανάσταση κι αυτό έχει βελτιώσει τις σχέσεις με το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα. Στην άλλη πλευρά, το κυβερνών Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ), και άλλες αντιδραστικές πολιτικές δυνάμεις υποστηρίζουν, έμμεσα ή άμεσα, τις σαλαφιστικές-τζιχαντιστικές οργανώσεις, όπως το Ισλαμικό Κράτος, το Μέτωπο Αλ-Νούσρα, το Αχράρ Ουρ-Σαμ ή τις εθνικιστικές-σοβινιστικές οργανώσεις, όπως τη Συριακή Εθνική Συμμαχία (SNC). Όταν οι υποστηρικτές της Επανάστασης της Ροζάβα οργάνωσαν μια μεγάλη λαϊ-

κή εξέγερση τον Ιούνιο του 2014, στη διάρκεια της κλιμάκωσης του πολέμου στο Κομπάνι, το τουρκικό κράτος και οι κατασταλτικές του δυνάμεις αντέδρασαν με σκληρότητα.

Η επιτυχία του νέου δημοκρατικού, αριστερού και φιλοκουρδικού Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος (HDP) στις εκλογές του Ιουνίου του 2015 στην Τουρκία – οπότε και ξεπεράστηκε για πρώτη φορά το όριο του 10% – όπως και η ενίσχυση της επανάστασης της Ροζάβα – μια εβδομάδα μετά τις εκλογές απελευθερώθηκε η Τελ Αμπιάντ και συνδέθηκαν το Τζεζιρέ με το Κομπάνι – υποχρέωσε την τουρκική κυβέρνηση σε οριστική λήξη των διαπραγματεύσεων με την κουρδική πλευρά τον Ιούλιο του 2015. Από τότε διεξάγεται ένας βίαιος πόλεμος του τουρκικού κράτους εναντίον των ελεύθερων Κούρδων και των αριστερών, δημοκρατικών ανθρώπων. Σφαγές έγιναν στο Σουρουτς (στα σύνορα με το Κομπάνι), την Αγκυρα και άλλες πόλεις, ενώ χιλιάδες άνθρωποι συνελήφθησαν. Το τουρκικό κράτος συνέχισε με τη συστηματική καταστροφή πολλών κουρδικών συνοικιών και πόλεων, όπως στις πόλεις Νισεμπίν, Σιλόπι, Σιρνάκ και Σουρ – επρόκειτο για ένα έγκλημα πολέμου, όπως κι αν το κρίνει κανείς. Μονάχα στα υπόγεια της Τζίζρε κατακρεουργήθηκαν περίπου 150 πολίτες.

Ωστόσο η αντίσταση κλιμακώνεται και το γεγονός αυτό, μαζί με τη συνεχιζόμενη παρουσία της Επανάστασης της Ροζάβα, αποτελεί τροχοπέδη για τους σκοπούς του ΑΚΡ στην εξωτερική πολιτική. Οι ελπίδες του Τουρκικού κράτους να παίξει αποφασιστικό ρόλο στη Μέση Ανατολή με το «Σουνιτικό Άξονα», τη συμμαχία του με τη Σαουδική Αραβία και το Κατάρ, έχουν χάσει έδαφος. Η εμπλοκή της Ρωσίας στον πόλεμο της Συρίας έχει εμποδίσει περαιτέρω την τουρκική επιρροή. Η απόπειρα στρατιωτικού πραξικοπήματος στις 15 Ιουλίου 2016 στην Τουρκία, ανάμεσα στ' άλλα, ήταν αποτέλεσμα των αυξανόμενων εσωτερικών αντιθέσεων των αντιδραστικών δυνάμεων. Ωστόσο, το αποτυχημένο πραξικόπημα, η αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων με τη Ρωσία και σε ένα βαθμό με το Ιράν και το συριακό κράτος το καλοκαίρι του 2016, όπως και η επιτηδευμένη σιωπή των Η.Π.Α. εκείνη τη χρονική στιγμή άνοιξαν το δρόμο για τη στρατιωτική παρέμβαση μεταξύ των καντονιών του Κομπάνι και του Αφρίν. Μαζί με αντιδραστικούς τζιχαντιστές με ταμπέλα του FSA, ο τουρκικός στρατός δικαιολόγησε αυτή την κατοχή με την μάχη εναντίον του παλιού σχεδόν ανοιχτού συμμαχου, του Ισλαμικού Κράτους.

Οι περιφερειακές και διεθνείς δυνάμεις γνωρίζουν πολύ καλά ότι η Τουρκία ήταν μια απ' τους πιο σημαντικούς υποστηρικτές του Ισλαμικού Κράτους – κι εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικοί δεσμοί. Αλλά ένας κοινός σκοπός συνενώνει αυτές τις αντιδραστικές δυνάμεις: δεν θέλουν το πολιτικό-κοινωνικό μοντέλο που οικοδομείται στη βόρεια Συρία και ονομάζεται Δημοκρατική Αυτονομία/Ομοσπονδία να αποκτήσει πολλή δύναμη, κι ελπίζουν να καταστραφεί αργά ή γρήγορα ώστε να το εντάξουν στις πολιτικές τους. Όμως οι άμαχοι και ένοπλοι επαναστάτες της βόρειας Συρίας ενισχύονται μέρα με τη μέρα, χάρη και στις αντιθέσεις των υπολοίπων

δυνάμεων. Αν και η κατάσταση στη Συρία σε στρατιωτικό επίπεδο έχει γίνει πολύ πιο πολύπλοκη, οι Δημοκρατικές Δυνάμεις της Συρίας (SDF) είναι επιτυχημένες.

Οι Η.Π.Α. θα πρέπει να προσμετρηθούν στις αντιδραστικές δυνάμεις που τελικά δεν επιθυμούν την επιτυχία του νέου μοντέλου, αν και συνεργάζονται στρατιωτικά με τις SDF – από την άνοιξη του 2017 σε ένα άλλο επίπεδο. Καθώς στο πεδίο της μάχης κάποιες περιφερειακές και τοπικές δυνάμεις θα ήθελαν την άμεση καταστροφή της επανάστασης στη Ροζάβα, η πρόκληση είναι η Ροζάβα να διατηρήσει τις πολύπλοκες σχέσεις με τις Η.Π.Α. και τη Ρωσία και ταυτόχρονα να μην προδώσει τις αρχές της επανάστασης. Απ' αυτή την άποψη, είναι κρίσιμη η τακτική συνεργασία με τις Η.Π.Α., καθώς έχουν κι εκείνες μακροπρόθεσμους σκοπούς για τους Κούρδους στη Μέση Ανατολή. Για να μην αποκτήσει η Ροζάβα εξάρτηση από καμιά διεθνή ή περιφερειακή δύναμη, είναι αναγκαία η ύπαρξη ισχυρών αυτοοργανωμένων δομών, η εμφάθυνση των δημοκρατικών σχέσεων με τους Άραβες και άλλους, όπως και η διεθνής αλληλεγγύη και νομιμοποίηση.

Στο μεταξύ, στη Συρία, η έγκριση του κοινωνικού συμβολαίου της Δημοκρατικής Ομοσπονδίας της Βόρειας Συρίας τον Ιανουάριο του 2017 – μετά την ανακήρυξή της το Μάρτιο του 2016 –, έχει αυξήσει τη δυναμική, ως « τρίτος δρόμος », να κλονίσει την πλατιά κυριαρχία του καθεστώτος Άσαντ και των σοβινιστικών-Ισλαμιστικών δυνάμεων. Η Ομοσπονδία ένωσε τα τρία καντόνια με περιοχές που μόλις απελευθερώθηκαν απ' το Ισλαμικό Κράτος, όπως η Μανμπίτζ. Όλο και πιο πολλοί άνθρωποι διαφορετικών θρησκευτικών, εθνικών και κοινωνικών καταβολών ξεκινούν να οργανώνουν τις ζωές τους πέρα απ' το καταπιεστικό συριακό κράτος, στη βάση της ριζοσπαστικής δημοκρατίας, της απελευθέρωσης των γυναικών και της αυτάρκειας. Πιθανότατα, σύντομα θα συμπεριλαμβάνεται και η Ράκα. Οι άνθρωποι προχωρούν με κυρίως δική τους πρωτοβουλία, παρά το γεγονός ότι αντιδραστικές δυνάμεις – μ' επικεφαλής το Τουρκικό κράτος – απεργάζονται την καταστροφή της Ροζάβα.

Τον Μάιο του 2014, οι τρεις μας ταξιδέψαμε στη Ροζάβα για να δούμε από πρώτο χέρι πώς ο λαός της βόρειας Συρίας επιτύγχανε τον τρίτο δρόμο. Θέλαμε να μάθουμε πώς απελευθέρωσαν τη Ροζάβα και οργάνωσαν την αυτοάμυνα. Θέλαμε να μάθουμε πώς έχτισαν μια κοινωνία βασισμένη στην ριζοσπαστική δημοκρατία και πώς λειτουργούσαν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων μέσω των λαϊκών συμβουλίων. Θέλαμε ακόμα να μάθουμε πώς οργανώθηκε η κοινοτική οικονομική ζωή παρά το εμπάργκο που έχει επιβάλει η Τουρκία και το νοτιοκουρδικό KDP του Μεσούτ Μπαρζανί. Θέλαμε, ειδικότερα, να μάθουμε για τον κρίσιμο ρόλο των γυναικών στην Επανάσταση της Ροζάβα. Αυτή η επίσκεψη στη Ροζάβα δημιούργησε τη βάση του βιβλίου, ενώ μέχρι σήμερα οι συγγραφείς συνεχίζουν να επισκέπτονται και αν ερευνούν την περιοχή, ενώ δραστηριοποιούνται και στους τόπους κατοικίας τους.

Όλοι μας δραστηριοποιούμαστε γύρω απ' το κουρδικό ζήτημα στη Γερμανία και το Βόρειο Κουρδιστάν εδώ και πολλά χρόνια. Όμως η ευκαιρία να επισκεφθούμε

τη Ροζάβα μάς ενθουσίασε όσο τίποτ' άλλο στο παρελθόν. Εκ μέρους της Γερμανικής Καμπάνιας «TATORT Kurdistan» («Τόπος εγκλήματος Κουρδιστάν») ταξιδέψαμε πρώτα στο Σιλεμανί (Σουλεϊμανίγια) του Νότιου Κουρδιστάν, κι από κει μέσω της Μοσούλης (λίγο πριν καταληφθεί από το Ισλαμικό Κράτος) στην Τιλ Κοτσέρ (Αλ Γιαρούμπια στα Αραβικά). Από κει περάσαμε τα σύνορα προς το Τζεζιρέ, το ανατολικότερο απ' τα τρία καντόνια της Ροζάβα. Στη διάρκεια τεσσάρων εβδομάδων επισκεφτήκαμε όλο το Τζεζιρέ, συμπεριλαμβανομένων των πόλεων Χόσικε και Σερεκανίγιε. Αργότερα – όχι ως ομάδα – κάναμε μια δεύτερη επίσκεψη στα τέλη του 2015 και μια τρίτη το Φεβρουάριο-Μάρτιο του 2017, που περιελάμβαναν και το Κομπάνι. Κάναμε περίπου 120 συνεντεύξεις (κι άλλες 100 το 2015/2017) και συμμετείχαμε σε αμέτρητες συζητήσεις. Κινηθήκαμε ελεύθερα· δε βρήκαμε καμιά κλειστή πόρτα. Περάσαμε τις νύχτες σε σπίτια ακτιβιστών και απλών πολιτών. Ήμασταν παρόντες σε συζητήσεις για δύσκολα ζητήματα κι ακόμη σε διαδικασίες αυτοκριτικής, που συνήθως οι δημοσιογράφοι και άλλοι ξένοι δεν ακούν ποτέ. Είμαστε ευγνώμονες σε όσους κατέστησαν δυνατό το ταξίδι μας στη Δημοκρατική Αυτονομία και περισσότερο στους ακτιβιστές και τους μαχητές της ελευθερίας σ' εκείνο τον τόπο, και ειδικά τις γυναίκες, τον πυρήνα αυτής της επανάστασης.

Αυτό το βιβλίο περιλαμβάνει τις παρατηρήσεις μας πάνω στην πολιτική ατμόσφαιρα του Μαΐου του 2014, του τέλους του 2015 και των αρχών του 2017. Δε σταθήκαμε ποτέ «αντικειμενικοί», όπως ορίζεται η «αντικειμενικότητα» από την ηγεμονική εξουσία της επιστήμης. Οι ισχυρισμοί περί αντικειμενικότητας δεν μπορούν να νοηθούν ξέχωρα απ' την υποκειμενικότητα και συχνά χρησιμοποιούνται για να αποκρύψουν τον πραγματικό σκοπό του ερευνητή. Αν και ο καθένας μας έχει διαφορετικές καταβολές και διαφορετικά ενδιαφέροντα, μοιραζόμαστε μια φεμινιστική, διεθνιστική, οικολογική και αριστερή-ελευθεριακή προσέγγιση. Είμαστε ανοιχτά αλληλέγγυοι προς την Επανάσταση της Ροζάβα, όμως η αλληλεγγύη μας δεν είναι από κείνες που αγνοούν τα προβλήματα και τις δυσκολίες.

Ο χρόνος που περάσαμε με τις γυναίκες ακτιβίστριες και μαχήτριες της Ροζάβα μάς αποκάλυψε ότι τα γεγονότα από τον Ιούλιο του 2012 και μετά, χωρίς αμφιβολία συνιστούν επανάσταση. Η υπομονετική ενθάρρυνση εκ μέρους των ακτιβιστών έτσι ώστε όλα τα μέλη της κοινωνίας να συμμετέχουν εθελοντικά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, είναι ένα σπάνιο παράδειγμα δέσμευσης στις επαναστατικές αρχές. Εκατομμύρια εθελοντές κάνουν μεγάλη προσπάθεια να οικοδομήσουν μια πολιτική μορφή πέρα απ' το εθνικό κράτος και, παρά τον πόλεμο και το εμπάργκο, διαμορφώνουν με σύνεση μια δημοκρατική τάξη, βασισμένη στην κοινωνική δικαιοσύνη. Από οικονομική σκοπιά μετατρέπεται σε κοινοτιστική.

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης της Ροζάβα έχουν καταγραφεί σημαντικά περιστατικά παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά περισσότερο από άλλες αριστερές επαναστάσεις στην ιστορία, η συγκεκριμένη δίνει έμφαση στην ανάγκη να διδαχτεί από τα λάθη της. Οι ακτιβιστές στη Ροζάβα έχουν μελετήσει τις επανα-

στάσεις του παρελθόντος κι έχουν από νωρίς δεσμευτεί να μην υποκύψουν στους κινδύνους της ιεραρχίας και του αυταρχισμού.

Ο τρίτος δρόμος της Ροζάβα μπορεί να είναι η μόνη λύση μέσα στον ωκεανό των συγκρούσεων, σφαγών και βίαιων εκτοπίσεων που πνίγουν σήμερα τη Μέση Ανατολή. Ταυτόχρονα, αποτελεί πηγή ελπίδας για εκείνους τους ανθρώπους που αντιστέκονται στην καταπίεση και την εκμετάλλευση και παλεύουν ακόμα για την ελευθερία, την ισότητα και για μια άλλη ζωή. Γι' αυτό σ' αυτό το σημείο θέλουμε να μνημονεύσουμε όλους τους φίλους που έχασαν τη ζωή τους στην πάλη για μια εναλλακτική λύση απέναντι στην καπιταλιστική νεωτερικότητα και ενάντια στο φασισμό του Ισλαμικού Κράτους και των υποστηρικτών του.

Ερτζάν Αϊμπογά, Μίχαελ Κναπ και Άνγια Φλαχ

Ιούνιος 2017

Πρόλογος

Στο δρόμο για την Τιλ Κοτσέρ

Το Μάιο του 2014, δεν ήταν εύκολο να διασχίσεις τα σύνορα απ' το Νότιο Κουρδιστάν (Βόρειο Ιράκ) προς τη Ροζάβα. Έπρεπε ν' ακολουθήσεις τις διαδρομές των λαθρεμπόρων και των ανταρτών. Ή να περάσεις από τη συνοριακή πόλη Τιλ Κοτσέρ (Αλ Γιαρούμπια στα Αραβικά).

Η Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν (KRG)¹ είχε εγκαταστήσει μια πλωτή γέφυρα στον Τίγρη, στη μικρή πόλη Σεμαλκά. Σκοπός της δεν ήταν να επιτρέψει την ελεύθερη μετακίνηση. Ήθελε να πείσει τους κατοίκους της Ροζάβα να φύγουν, έτσι ώστε αυτοί που είχαν πλουτίσει στο Νότιο Κουρδιστάν, να μπορέσουν να βρουν πάτημα και στη Ροζάβα. Αργότερα, η Περιφερειακή Κυβέρνηση άνοιξε κι έκλεινε κατά βούληση την πλωτή γέφυρα στη Σεμαλκά και έσκαψε ένα βαθύ όρυγμα για να επιβάλει το εμπάργκο που συνέθλιβε τη Ροζάβα απ' όλες τις πλευρές [βλ. 12.3].

Στο ταξίδι, μάς συνόδευαν δύο Κούρδοι εξόριστοι από τη Σουλεϊμανίγια, ο Ζαχέρ και ο Σαρντάρ. Μας εξήγησαν ότι στο Νότιο Κουρδιστάν τα έσοδα από το πετρέλαιο –που αποτελούν ένα εκπληκτικό 17% των συνολικών εσόδων του Ιράκ απ' το πετρέλαιο– είχαν δημιουργήσει μια ευνοιοκρατική οικονομία. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού είναι κρατικοδίαιτο. Χιλιάδες μέλη των δύο κυβερνητικών κομμάτων (KDP και PUK) λαμβάνουν μηνιαία αποζημίωση περίπου 5 εκατομμυρίων δηναρίων (3.850 ευρώ). Τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων (Πεσμεργκά) παίρνουν 700.000 δηνάρια (540 ευρώ) και οι αστυνομικοί παίρνουν 900.000 δηνάρια (700 ευρώ). Όποιος έχει σχέση με ένα από τα δύο κυβερνητικά κόμματα είναι βολεμένος. Μπαγκλαντεσιανοί ή Φιλιπινέζοι κάνουν τις δουλειές ή υπηρετούν ως οικια-

1 Η Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν (KRG) είναι το επίσημο κυβερνητικό σώμα της κυρίως κουρδικής περιοχής του βορείου Ιράκ, που αναφέρεται ως Ιρακινό Κουρδιστάν ή Νότιο Κουρδιστάν. Η KRG δημιουργήθηκε με το Σύνταγμα του Ιράκ του 2005 και κυβερνάται από το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (KDP).

κοί βοηθοί σε πρώην Πεσμεργκά. Συχνά τους συμπεριφέρονται όπως σε σκλάβους, τους κακοπληρώνουν κι ακόμη τους εκμεταλλεύονται σεξουαλικά.

Η κυβέρνηση δεν κάνει κάτι για να στηρίξει την ανάπτυξη μιας τοπικής οικονομίας, πέρα απ' το πετρέλαιο, κι αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην παράγεται σχεδόν τίποτα στα εδάφη της. Τα βιομηχανικά προϊόντα εισάγονται από το εξωτερικό, κυρίως από την Τουρκία. Η κυβέρνηση επιδιώκει να γίνει ένα δεύτερο Ντουμπί, μια δημοκρατία βασισμένη στις εισαγωγές, που δεν παράγει τίποτα και ζει εξ ολοκλήρου απ' το πετρέλαιο. Ακόμη και το ψωμί και τα φρούτα εισάγονται – σημειωτέον, αυτό συμβαίνει στην περιοχή που ιστορικά υπήρξε το λίκνο της γεωργίας και είναι γνωστή ως η «Γόνιμη Ημισέληνος»².

Στη Σουλεϊμάνγια, συναντήσαμε πρόσφυγες από τη Ροζάβα, που μας είπαν ότι για να ζήσουν τις οικογένειές τους στο Νότιο Κουρδιστάν αναγκάστηκαν να υποταχτούν στο δεσποτισμό της κυβέρνησης. Οι Αζάντ και Ντερμάν, 15 και 16 ετών αντίστοιχα, ήρθαν εδώ από το Καμισλό (μια πόλη της Ροζάβα, στα Αραβικά Αλ Καμισλί· στα Αραμαϊκά Καμισλό) και δούλεψαν για ένα χρόνο στο εργοτάξιο μιας τουρκικής εταιρείας. Ο μισθός τους, σύμφωνα με το συμβόλαιο, θα ήταν 1.800 ευρώ και σκόπευαν να τον στείλουν στις οικογένειές τους στο Καμισλό. Όμως δεν είχαν εισπράξει σχεδόν τίποτα. Το Νότιο Κουρδιστάν δεν έχει ανεξάρτητο σύστημα δικαιοσύνης όπου θα μπορούσαν να προσφύγουν. Έτσι, πρόσφατα άρχισαν να δουλεύουν για ιδιώτες εργολάβους ως εργάτες για την τοποθέτηση πλακακιών. Όταν χρειάζονται στήριξη, ζητούν βοήθεια από το τοπικό γραφείο του TEV-DEM [βλ. 6.2], που εκπροσωπεί τους Κούρδους της Ροζάβα.

Το Νότιο Κουρδιστάν μεταμορφώνεται σε μια τσιμεντένια, έρημη χώρα, καθότι διοχετεύει το μεγάλο πλούτο του σε μια ανεξέλεγκτη κατασκευαστική έκρηξη. Στην κατά πλειοψηφία κουρδική πόλη του Κιρκούκ, ο οδηγός μας, ο Μαχμούντ, μας είπε ότι οι απλοί άνθρωποι δε νιώθουν ασφαλείς και δεν μπορούν να ανελιχθούν στην κοινωνία. Οι πολιτικοί πάντοτε υπόσχονται πολλά, αλλά δε δίνουν τίποτα. Οι πρόσφατες εκλογές στο Νότιο Κουρδιστάν έφεραν τουλάχιστον λίγη ελπίδα, είπε³. Το νέο κόμμα Γκοράν κέρδισε τις εκλογές στη Σουλεϊμάνγια. Ο Μαχμούντ δεν είχε τρομερές προσδοκίες, αλλά, τουλάχιστον, έδωσε στη δημοσιό-

2 Η περιοχή που εκτείνεται ανάμεσα στους ποταμούς Ιορδάνη στα δυτικά και Τίγρη και Ευφράτη στ' ανατολικά. Σε παλαιότερα κείμενα ονομάζεται και «Κοίλη Συρία», κυρίως όμως αναφέρεται ως «Γόνιμη Ημισέληνος», διότι έχει σχήμα μισοφέγγαρου και διασχίζεται από ποτάμια, θεωρείται δε ότι από εκεί ξεκίνησε η γεωργία πριν από περίπου 10.000 χρόνια (Σ.τ.Μ.)

3 Για το KDP, βλ. 14.6. Τα KDP και PUK εναλλάσσονταν στην εξουσία για 19 χρόνια. Το Σεπτέμβριο του 2013 έγιναν βουλευτικές εκλογές στο Νότιο Κουρδιστάν. Το νέο κόμμα Γκοράν ήρθε δεύτερο, σπάζοντας το μονοπώλιο.

τητα τον κρατικό προϋπολογισμό. Είναι όμως τυχοδιωκτικό και δεν έχει δικό του πρόγραμμα, πέρα απ' την αποκάλυψη της υπάρχουσας κυβερνητικής διαφθοράς.

Ο Μαχμούντ μάς είπε ότι ήταν πολύ καλύτερα με το χασάπη Σαντάμ Χουσεΐν. Τότε, η κυβέρνηση επιδοτούσε τα βασικά είδη διατροφής. Ο πατέρας του ήταν κι αυτός οδηγός, και μ' αυτή τη δουλειά μπορούσε να ταΐσει δέκα παιδιά, ενώ ο Μαχμούντ δεν μπορεί να φροντίσει αξιοπρεπώς ούτε τα τρία δικά του. Όποιος δεν ανήκει στα KDP και PUK και όποιος στηρίζει το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα, είναι σίγουρο ότι δε θα βρει την παραμικρή δουλειά στον παντοδύναμο μηχανισμό της περιφερειακής κυβέρνησης. Οι δύο Βρετανοί συνταξιδιώτες μας έχουν την άποψη ότι θα μπορούσε να 'ναι και χειρότερα· στη Νιγηρία ο λαός δεν έχει κανένα κέρδος από τον πλούτο του πετρελαίου.

Μπήκαμε στη Μοσούλη, μια περιοχή που εκείνη την περίοδο καταλάμβανε το Ισλαμικό Κράτος. Οι δρόμοι ήταν γεμάτοι με στρατιωτικά φυλάκια κι υπήρχαν σημαία ελέγχου σε κάθε γωνία. Οι στρατιώτες, από τις στολές ως τα τανκς, είχαν σχεδόν αποκλειστικά αμερικανικό εξοπλισμό.

Τη δεκαετία του 1920, η Μοσούλη ήταν κυρίως κουρδική και χριστιανική πόλη αλλά οι περισσότεροι Κούρδοι και Χριστιανοί έχουν εκδιωχθεί. Μια πόλη τεσσάρων εκατομμυρίων, που η εμφάνισή της μας σοκάρε – υπήρχε σκόνη και βρωμιά παντού και στρατιωτικές δυνάμεις σε κάθε γωνία. Η κίνηση συμπιεζόταν μέσα σε βρωμερά σοκάκια, μακρόστενα σαν φαράγγια. Βομβαρδισμένα σπίτια και αδέσποτα ηλεκτρικά καλώδια έδιναν μια εικόνα Αποκάλυψης. «Να φοράτε μαντίλα όταν ταξιδεύετε στην περιοχή της Μοσούλης», μας είχε συμβουλέψει κάποιος (μόλις μία βδομάδα μετά το ταξίδι της επιστροφής, η Μοσούλη θα κυριευόταν από το Ισλαμικό Κράτος).

Καθώς φεύγαμε απ' τη Μοσούλη, οι στρατιώτες ήταν ακόμη ορατοί. Ο οδηγός είπε ότι ο στρατός κρατούσε τους δρόμους με μεγάλη προσπάθεια. Οι συνοδοί μας είπαν ότι όποτε βλέπαμε Ιρακινό στρατό ή αστυνομία έπρεπε να κρυβόμαστε, γιατί συχνά συνεργάζονταν με το Ισλαμικό Κράτος.

Στην Τιλ Κοτσέρ, το συνοριακό σημείο μεταξύ του υπό Ιρακινή κατοχή Κουρδιστάν και της Ροζάβα, δυσκολευτήκαμε να πάρουμε άδεια εισόδου. Μετά από μια μακρά δοκιμασία, τελικά καταφέρνουμε να περάσουμε και ... επιτέλους: βρισκόμαστε στην ελεύθερη Ροζάβα!

Το τοπίο εδώ διαφέρει πολύ. Χωράφια με στάρι απλώνονται ως πέρα στον ορίζοντα. Η Ροζάβα τρέφει τη Συρία, αφού παράγει το 60% των σιτηρών της χώρας. Ένα εκατομμύριο τόνοι σιτηρών παράγονται εδώ κάθε χρόνο, καθώς θα μάθουμε αργότερα. Όμως, μόνο οι 10.000 καταναλώνονται· εξαιτίας του εμπάργκο, όλοι οι εμπορικοί δρόμοι της Ροζάβα είναι μπλοκαρισμένοι και το σιτάρι δεν μπορεί να εξαχθεί. Οι πινακίδες των δρόμων, που τοποθετήθηκαν μετά την απελευθέρωση, έχουν Κουρδικά ονόματα. Αφθονούν, επίσης, οι φωτογραφίες μαρτύρων μαχητών.

Καθώς περνάμε απ' τη μικρή πόλη Τέρμπεσπι (στα Αραβικά Αλ-Καχτανίγιε), βλέπουμε ένα βομβαρδισμένο σπίτι. Δέχτηκε επίθεση δυο μήνες νωρίτερα, εξηγεί η συνοδός μας Τζιουντί, κι ένας σύντροφος (heval) έγινε μάρτυρας. Οι Ισλαμιστές δεν κατάφεραν να νικήσουν τις YPG [βλ. 8.1], λέει, γι' αυτό τώρα επιχειρούν με βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας. Για να προλάβουν τις επιθέσεις, οι Δυνάμεις Ασφαλείας (Asayış) και εθελοντές περιπολούν στους δρόμους 24ωρες την ημέρα. Δεν πληρώνονται – απλώς θέλουν να προστατεύσουν την ελεύθερη χώρα τους.

Παρά το βομβαρδισμένο σπίτι, η πρώτη μας εντύπωση απ' τη Ροζάβα είναι πως πρόκειται για ένα μέρος ειρηνικό και όμορφο. Τα χωριά, με σπίτια από άργιλο και πηλό, συγχρωτίζονται αρμονικά με το τοπίο και πρόβατα βοσκούν γαλήνια γύρω απ' τους δρόμους. Τι αντίθεση με τα απειλητικά τοπία της ιρακινής πλευράς, τις προχειροφτιαγμένες τσιμεντένιες πόλεις! Καλωσήρθατε στην Επανάσταση της Ροζάβα!

Βομβαρδισμένη κατοικία στο Τέρμπεσπι

Κεφάλαιο 1

Ιστορικό

Το όνομα *Κουρδιστάν* εμφανίζεται για πρώτη φορά στην αραβική γραμματεία το δωδέκατο αιώνα, αναφερόμενο στην περιοχή όπου οι ανατολικοί πρόποδες της οροσειράς του Ταύρου συναντούν τη βόρεια πλευρά της οροσειράς του Ζάγρου¹. Στα περσικά, *Κουρδιστάν* σημαίνει «Γη των Κούρδων». Οι εκτιμήσεις για το μέγεθος του κουρδικού πληθυσμού ανά τον κόσμο παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις, αλλά οι πιο ρεαλιστικές τον υπολογίζουν μεταξύ 35 και 40 εκατομμυρίων. Απ' αυτούς, 19 εκατομμύρια ζουν στην Τουρκία, 10-18 στο Ιράν, 5,6 στο Ιράκ, 3 στη Συρία, 500.000 στην πρώην ΕΣΣΔ και περίπου ένα εκατομμύριο στις χώρες της Ευρώπης².

Οι Κούρδοι είναι η τρίτη πολυπληθέστερη εθνοτική ομάδα στη Μέση Ανατολή, μετά τους Άραβες και τους Τούρκους. Η περιοχή της κουρδικής εγκατάστασης, αν και σχετικά μικρή, εκτείνεται σε τέσσερα κράτη: Τουρκία, Ιράκ, Ιράν και Συρία. Η περιοχή είναι στρατηγικής σημασίας, εξαιτίας – μεταξύ άλλων – της πλούσιας πρόσβασής της στο νερό. Οι ποταμοί Τίγρης και Ευφράτης, που πηγάζουν από την Τουρκία και τροφοδοτούν με νερό τη Συρία και το Ιράκ, περνούν απ' το τουρκικό τμήμα του Κουρδιστάν (το βόρειο Κουρδιστάν: «Bakur», δηλαδή «Βορράς»).

Οι γλωσσολόγοι συμφωνούν πως η κουρδική γλώσσα ανήκει στον ιρανικό κλάδο της ινδοευρωπαϊκής οικογένειας, αν και τα κουρδικά διαφέρουν πολύ απ' τα περσικά. Δεν υπάρχει μία κοινή επίσημη κουρδική γλώσσα, ούτε καν ένα επίσημο αλφάβητο ή σύστημα γραφής, γεγονός που οφείλεται στη διάσπαση του Κουρδιστάν και στην απαγόρευση των κουρδικών σε διάφορες περιοχές. Η κουρδική γλώσσα χωρίζεται σε πέντε βασικές διαλέκτους ή ομάδες διαλέκτων: Κουρμαντζί, νότιες διάλεκτοι (Σορανί, Σιλεμανί, Μουκρί), νοτιοανατολικές διάλεκτοι (Σινάι,

1 Vladimir Minorsky, «Kurden-Kurdistan», στο *Enzyklopädie des Islam, Geographisches, Ethnographisches und Biographisches Wörterbuch der Mohammedanischen Völker* (Leiden/Leipzig, 1927).

2 *Kurdistan heute* 18 (Μάιος-Ιούνιος 1996), <http://bit.ly/1Mhzfku>.

Κιμάνσα, Λέκι), Ζαζά (η οποία ενίοτε θεωρείται ξεχωριστή γλώσσα) και Γκιουρανί³. Αυτές οι διάλεκτοι διαφέρουν τόσο μεταξύ τους, που οι ομιλητές τους δεν είναι πάντα σε θέση να κατανοήσουν ο ένας τον άλλο.

Όσο για την καταγωγή των Κούρδων, δεν έχουμε εξακριβωμένα ή κοινώς αποδεκτά στοιχεία. Ερευνητές, εθνικιστές (Κούρδοι και Τούρκοι), ακόμα και το ΡΚΚ, έχουν παρουσιάσει ο καθένας τη θεωρία του, ανάλογα με τον ιδεολογικό προσανατολισμό του. Ο Κεμαλισμός, για παράδειγμα, η επίσημη εθνική ιδεολογία της Τουρκίας, υποστηρίζει την «αδιαίρετη ενότητα του Κράτους με τη χώρα και το έθνος»⁴. Σύμφωνα με τον Κεμαλισμό, όλοι οι πολίτες της Τουρκίας είναι Τούρκοι και κάθε επιδίωξη αναγνώρισης μη τουρκικής ταυτότητας διώκεται ως αυτονομιστική. Γι' αυτό και οι Τούρκοι ισχυρίζονται πως οι Κούρδοι κατάγονται από τουρκικά φύλα.

Από την πλευρά τους, πολλοί Κούρδοι θεωρούν τους αρχαίους Μήδους ως πρόγονους τους. Το πρώτο πρόγραμμα του ΡΚΚ που δημοσιεύτηκε το 1978 αναφέρει: «Ο λαός μας επιχείρησε να εγκατασταθεί στη γη μας για πρώτη φορά κατά την πρώτη χιλιετία προ Χριστού, όταν οι Μήδοι, οι προπάτορες του έθνους μας, αποτέλεσαν μέρος του ιστορικού γίγνεσθαι»⁵. Όταν οι Κούρδοι προσπάθησαν να νομιμοποιήσουν το δικαίωμά τους ως έθνος να ζήσουν στο Κουρδιστάν, όπως επισημαίνει η εθνολόγος Αντρέα Φίσερ-Ταχίρ, τα επιχειρήματα που προέβαλλαν αφορούσαν μάλλον στην εδαφική εγκατάστασή τους στην περιοχή παρά στο «όμαιμον» της καταγωγής τους⁶. Όπως μας εξηγεί, όμως, δεν είναι απλώς ένα πολιτικό επιχείρημα – μάλλον πρόκειται περί υποθέσεων περί μιας συνεχούς κουρδικής παρουσίας στην περιοχή και της καταγωγής τους απ' τους Μήδους, που έχει αποτυπωθεί στη συλλογική ιστορική συνείδηση εδώ και πολύ καιρό.

3 Hüseyin Ağüçenoğlu, *Genese des türkischen und kurdischen Nationalismus im Vergleich* (Münster, 1997), σελ. 182· Martin van Bruinessen, *Agha, Scheich und Staat: Politik und Gessellschaft Kurdistans* (Berlin, 1989), σελ. 37· Minorsky, «Kurden-Kurdistan», σελ. 1234.

4 Ismail Beşikçi, *Kurdistan: Internationale Kolonie* (Frankfurt a. M., 1991), σελ. 31. Ο Κεμαλισμός προέρχεται από τον ιδρυτή του τουρκικού κράτους Μουσταφά Κεμάλ, τον λεγόμενο και Ατατούρκ («Πατέρας των Τούρκων»).

5 Πρόγραμμα ΡΚΚ (Κολωνία, 1978/1984).

6 Andrea Fischer-Tahir, «*Wir gaben viele Märtyrer*»: *Widerstand und kollektive Identitätsbildung in Irakisch-Kurdistan* (Münster, 2003), σελ. 55.

1.1 Γεωγραφία της Ροζάβα

Στη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1299-1922), νομάδες Άραβες εισήλθαν στην περιοχή που σήμερα είναι η βόρεια Συρία, όπου συνάντησαν τους ντόπιους Κούρδους. Μια κεντρική εμπορική οδός συνέδεε το Χαλέπι με τη Μοσούλη και το σημερινό νότιο Ιράκ. Στο μεσοπόλεμο, Κούρδοι και χριστιανοί που διέφυγαν από διώξεις στην Τουρκία εγκαταστάθηκαν εδώ. Μαζί με τους νομάδες της περιοχής, αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του σημερινού πληθυσμού της Ροζάβα.

Τα σύνορα μεταξύ Συρίας και Τουρκίας χαραχτήκαν μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1923) κι εκτείνονται σε μήκος 822 χιλιομέτρων. Επρόκειτο για μια αυθαίρετη συνριοιογραμμή που συνέδεε την πόλη Τζαραμπλούς (Γιαραμπλούς στα Αραβικά) με τη Νισεμπίν (Νουσεϊμπίν στα Τουρκικά) κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής Βερολίνου-Βαγδάτης.

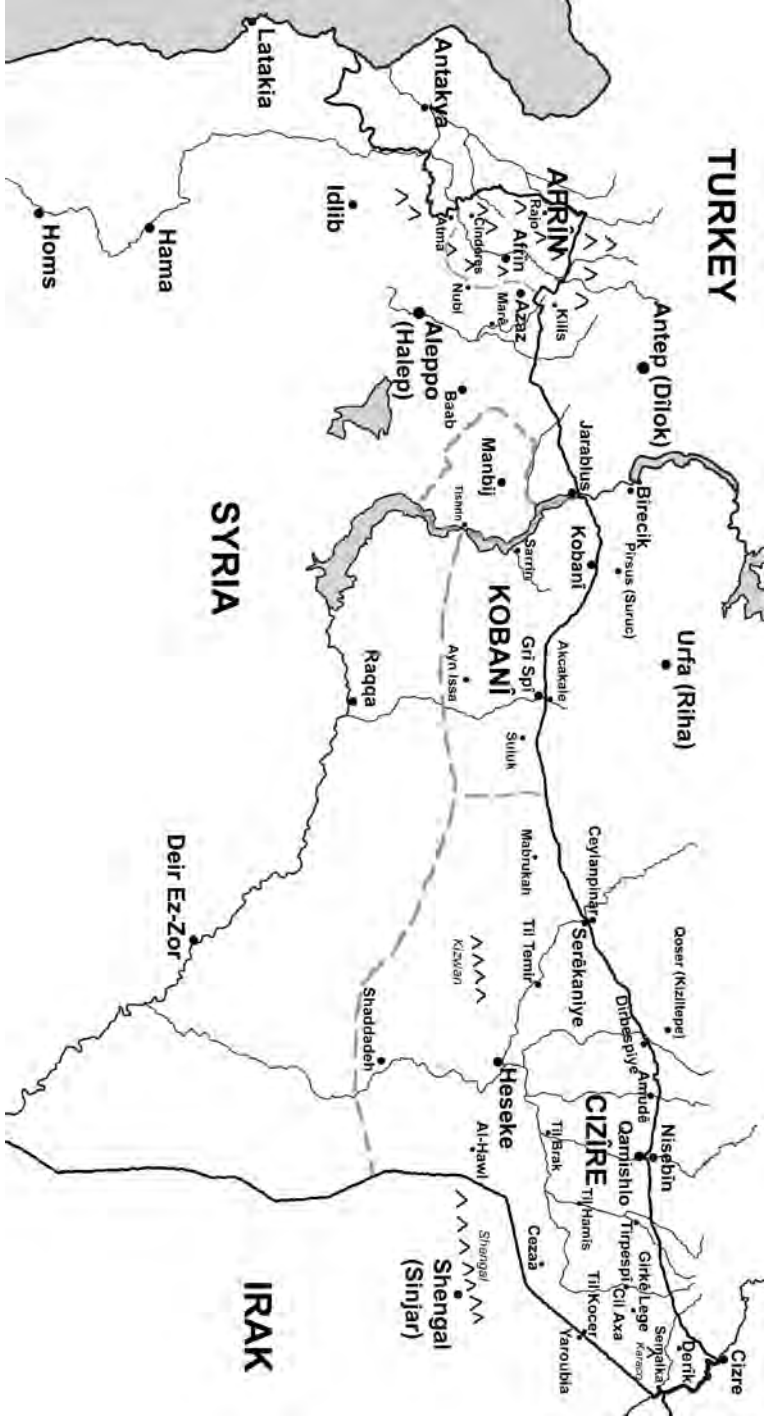
Σήμερα, τρεις εδαφικές νησίδες στις οποίες κατοικούν κυρίως Κούρδοι, βρίσκονται ακριβώς νότια αυτού του συνόρου. Η ανατολικότερη είναι η περιοχή του Τζεζιρέ, που επίσης εφάπτεται με το Ιράκ κατά μήκος ενός μικρού τμήματος του Τίγρη· η μεσαία είναι το Κομπάνι και η δυτικότερη το Αφρίν. Νότια του Τζεζιρέ, στο Ιράκ, βρίσκονται τα όρη Σενγκιάλ (ονομάζονται και Σιντζάρ), που κατοικούνται από Κούρδους Πεζίντι.

Τον Ιούλιο του 2012, κατά τη διάρκεια του συριακού εμφυλίου, το κουρδικό κίνημα κατάφερε ν' απελευθερώσει από το μπααθικό καθεστώς τις τρεις κατά πλειοψηφία κουρδικές περιοχές. Τον Ιανουάριο του 2014, οι τρεις περιοχές αυτοανακηρύχθηκαν σε καντόνια και ανέλαβαν το έργο της εγκαθίδρυσης μιας Δημοκρατικής Αυτόνομης Διακυβέρνησης⁷. Σήμερα, κάθε καντόνι τελεί υπό τη διοίκηση μιας μεταβατικής κυβέρνησης. Το Μάρτιο του 2016, ανακηρύχθηκε το Ομοσπονδιακό Σύστημα της Ροζάβα/Βόρειας Συρίας [βλ. 6.9], το οποίο περιλαμβάνει τα τρία καντόνια και ορισμένες εθνοτικά μικτές περιοχές, οι οποίες είχαν πρόσφατα απελευθερωθεί από το Ισλαμικό Κράτος.

Το Καντόνι του Αφρίν

Το Αφρίν, το δυτικότερο από τα τρία καντόνια, συνορεύει με την Τουρκία προς το βορρά (με την επαρχία Κιλίς) και προς τη δύση (επαρχία Χατάι). Έχει έκταση περίπου 2.070 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περιλαμβάνει οκτώ πόλεις – το Αφρίν, στο κέντρο της επικράτειάς του, και τις Σεράγουα, Τζεντρές, Μαμπάτα, Ρετζό, Μπελμπλέ, Σγιέ και Σερά – καθώς και 366 χωριά. Το Αφρίν περιλαμβάνει επίσης την ορεινή περιοχή Κουρντ Νταγκ («Βουνό των Κούρδων»· Τσγιαγιέ Κουρντ ή

7 «Alle kurdischen Kantone rufen Demokratische Autonomie aus», *Civaka Azad*, 31 Ιανουαρίου 2014, <http://bit.ly/1dUwqHQ>.

Τα τρία καντόνια της Ροζάβα: Αφρην, Κομπάνι και Τζέζιρέ

Κουρμάντζ στα κουρδικά· Τζαμπάλ αλ Άκραντ στα αραβικά), που υψώνεται δυτικά ως τα τουρκικά σύνορα και νοτιοανατολικά ως τον ποταμό Αφρίν, λίγο παραπέρα. Το «Βουνό των Κούρδων» έχει ύψος 1.269 μέτρα⁸.

Η πόλη Αφρίν ιδρύθηκε στο σταυροδρόμι εμπορικών οδών του 19ου αιώνα. Το 1929 ο πληθυσμός της ήταν περίπου 800 άτομα, αλλά ως το 1968 είχε φτάσει τα 7.000 και το 2003 τα 36.562⁹. Όταν ξέσπασε ο συριακός εμφύλιος το 2011, ο πληθυσμός του καντονιού ήταν περίπου 400.000 άτομα. Μόλις όμως ξεκίνησαν οι εχθροπραξίες, πολλοί πρόσφυγες από το Χαλέπι μετανάστευσαν στο Αφρίν εκτινάζοντας τον πληθυσμό σε 1,2 εκατομμύρια.

Οι περισσότεροι κάτοικοι είναι σουνίτες μουσουλμάνοι Κούρδοι. Επιπλέον, στο Αφρίν κατοικούν περίπου 8.000 Αλεβίτες Κούρδοι, κυρίως στη βόρεια πόλη Μαμπάτα¹⁰, ενώ υπάρχει κι ένας μικρός αριθμός Τουρκμένων. Μερικά χωριά Γιεζίντι Κούρδων αριθμούν 7.500-10.000 κατοίκους, που εδώ ονομάζονται Ζαουάστρι (Ζωροάστρες). Σύμφωνα με τον πρόεδρο του συμβουλίου διεθνών σχέσεων του καντονιού, Σιλεμάν Τζεφέρ, περίπου 10% του πληθυσμού είναι Άραβες. Αντίθετα με τ' άλλα καντόνια, οι φυλές (aşîret) δεν παίζουν πλέον σημαντικό ρόλο στο Αφρίν.

Το έδαφος του καντονιού είναι κυρίως ορεινό, κατοικείται αδιάλειπτα από την αρχαιότητα και δεν έχει απειληθεί από νομάδες. Απ' αυτή την άποψη διαφέρει από τ' άλλα δύο, που καλλιεργήθηκαν ξανά μόλις στα χρόνια του μεσοπολέμου¹¹. Το κλίμα είναι μεσογειακό, με μέση ετήσια βροχόπτωση 38 ως 50 εκατοστά. Στις πεδινές περιοχές, το χαρακτηριστικό κοκκινόχωμα του Αφρίν καλλιεργείται εντατικά, με χρήση γεωτρήσεων και αντλιών με καύσιμο το ντίζελ. Καλλιεργούνται σιτάρι, βαμβάκι, κίτρα, ρόδια, πεπόνια, σταφύλια και σύκα, αλλά η βασική καλλιέργεια είναι οι ελιές· σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις, το καντόνι έχει πάνω από 13 εκατομμύρια

8 Katharina Lange, «Peripheral Experiences: Everyday Life in Kurd Dagh (Northern Syria) during the Allied Occupation in the Second World War», στο Heike Liebau et al., (επ.), *The World in World Wars: Perspectives, Experiences and Perceptions from Asia and Africa* (Leiden, 2010), σελ. 401-428.

9 «Syria», City Population, <http://citypopulation.de/Syria.html>.

10 Οι Αλεβίτες δεν πρέπει να συγχέονται με τους Αλαουίτες. Ο όρος «Αλαουίτες» αναφέρεται στον Αλί, το γαμπρό του Προφήτη Μωάμεθ, και στη σειρά των δώδεκα Σιτών μάρτυρων που κατάγονταν από τον Μωάμεθ μέσω της κόρης του Φατίμα. Ως τον εικοστό αιώνα, ήταν συχνότερη η ονομασία Νουσαϊρίτζ (Nusayris), που αναφερόταν στον Ιμπν Νουσαϊρ, ένα Ιρακινό κληρικό του ένατου αιώνα. Lieselotte Abid, «Die Religion ist für Gott – das Land ist für alle», στο Fritz Edlinger και Tyma Kraitt, (επ.), *Syrien. Hintergründe, Analysen, Berichte* (Vienna, 2013).

11 Eugen Wirth, *Syrien, eine geographische Landeskunde* (Darmstadt, 1971).

μύρια ελαιόδενδρα. Το ελαιόλαδό τους είναι γνωστό για την υψηλή του ποιότητα και έξω από τα όρια της περιοχής¹².

Σύμφωνα με τη συριακή διοικητική διαίρεση, το Αφρίν ανήκει στο Κυβερνείο του Χαλεπιού. Ανακήρυξε τη Δημοκρατική Αυτονομία στις 29 Ιανουαρίου 2014. Η συνέλευση εξέλεξε τη Χεβί Ιμπραχίμ Μουσταφά ως πρόεδρο του συμβουλίου, η οποία όρισε τους Ρεμζ Σεχμός και Εβντίλ Χεμίντ Μιστεφά ως αναπληρωτές της¹³.

Το καντόνι του Κομπάνι

Σε απόσταση 98 χιλιομέτρων ανατολικά του Αφρίν βρίσκεται το Κομπάνι (Αϊν-αλ-Άραμπ στα αραβικά), το μικρότερο από τα τρία καντόνια. Βρίσκεται σε υψόμετρο 520 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας κι έχει ιδιαίτερη οικονομική σημασία εξαιτίας της καλλιέργειας σιτηρών. Ο ποταμός Ευφράτης, που φέρει το περισσότερο νερό της Συρίας, είναι το δυτικό σύνορο του καντονιού· τα νερά του φτάνουν στο μεγαλύτερο ύψος τον Απρίλιο και το Μάιο, αφού λιώσουν τα χιόνια του Βόρειου Κουρδιστάν¹⁴. Εξαιτίας της θέσης του στα σύνορα καθώς και των πλούσιων υδάτινων πόρων του, το καντόνι είναι μεγάλης στρατηγικής σημασίας.

Η πρωτεύουσά του, το Κομπάνι, ιδρύθηκε το 1892 ως πόλη κατοικίας εταιρικών στελεχών και εργατών, κατά την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Βερολίνου-Βαγδάτης. Το όνομα *Κομπάνι* θεωρείται παραφθορά της γερμανικής λέξης *Kompanie* (Εταιρία). Τα τεχνητά συρο-τουρκικά σύνορα, που ορίστηκαν το 1923, διαίρεσαν την πόλη: η τουρκική συνοριακή πόλη Μουρσίτπιναρ (Ετμενέκ στα κουρδικά), που κείται βόρεια της σιδηροδρομικής γραμμής, υπήρξε προάστιο του συριακού Κομπάνι. Πέρα από τα τουρκικά σύνορα, η κοντινότερη πόλη είναι το Σουρούτς (Περσιούς στα κουρδικά), στην επαρχία Ούρφα. Όταν το Κομπάνι βρισκόταν υπό συριακή κατοχή, είχε αραβική ονομασία, Αϊν-αλ-Άραμπ, που σημαίνει «Άνοιξη» ή «Το μάτι των Αράβων».

Οι κουρδικές φυλές ζούσαν επί μακρόν στο Κομπάνι. Πολλές απ' αυτές ήταν νομαδικές¹⁵. Στον 20ο αιώνα, Κούρδοι πρόσφυγες, που ξέφευγαν από τις διώξεις στην Τουρκία, εγκαταστάθηκαν στο Κομπάνι. Πέρα από τους Κούρδους, στο Κομπάνι κατοικούν και Τουρκμένοι. Επίσης, σ' αυτό εγκαταστάθηκαν Αρμένιοι πρόσφυγες

12 Mohamed Cheikh Dibes, *Die Wochenmärkte in Nordsyrien*, Mainzer Geographische Studien vol. 13 (Mainz, 1978).

13 «Syrian Kurds Celebrate Auto Administration», *ARA News*, 15 Φεβρουαρίου 2015, <http://bit.ly/29DIMDY4>.

14 Wirth, *Syrien*.

15 Günter Meyer, *Ländliche Lebens und Wirtschaftsformen Syriens im Wandel: Sozialgeographische Studien zur Entwicklung im bäuerlichen und nomadischen Lebensraum* (Erlangen: Fränkische Geographische Gesellschaft, 1984).

που ξέφυγαν απ' τις διώξεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – οι περισσότεροι όμως έφυγαν τη δεκαετία του '60 για το Χαλέπι ή την Αρμενία. Την εποχή της συριακής εξέγερσης του 2011, ο πληθυσμός της περιοχής εκτιμάται ότι ήταν περίπου 200.000 άτομα¹⁶. Στη διάρκεια του συριακού εμφυλίου, οι μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών εντός Συρίας έχουν αυξήσει τον πληθυσμό του καντονιού σε περίπου 400.000. Η πόλη του Κομπάνι, που πριν το 2011 είχε 54.681 κατοίκους, σήμερα έχει πάνω από 100.000¹⁷.

Στις 19 Ιουλίου 2012 η πόλη του Κομπάνι ήταν η πρώτη στη Ροζάβα που εκδίωξε το μπασαθικό καθεστώς. Το καντόνι ανακήρυξε την ανεξαρτησία του στις 27 Ιανουαρίου 2014. Πρόεδρος του συμβουλίου του είναι ο Ενβέρ Μουσιλίμ, που όρισε την Μπεριβάν Χεσέν και τον Χαλίτ Μπιργκίλ ως αναπληρωτές του. Όπως και το καντόνι Αφρίν, έτσι και το καντόνι του Κομπάνι ανήκει στο Κυβερνείο του Χαλεπιού, υπό συριακή διοίκηση.

Στα τέλη του 2013 το Ισλαμικό Κράτος επιχειρεί να καταλάβει την πόλη, αλλά οι YPG και YPJ [βλ. 8.1 και 8.2] αποκρούουν επανειλημμένα τις επιθέσεις. Στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2014, οι ισλαμιστικές ένοπλες ομάδες ξεκίνησαν μια μεγάλη επιχείρηση κατάληψης. Απομονωμένο από το Αφρίν και το Τζεζιρέ, το Κομπάνι βρέθηκε περικυκλωμένο από εχθρούς. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έφυγε – έμειναν μόνο οι μαχητές για ν' αμυνθούν. Η αντίσταση τράβηξε την προσοχή ολόκληρου του κόσμου, και στηρίχτηκε σημαντικά από το λαό του Βόρειου Κουρδιστάν και από τη διεθνή συμμαχία υπό την ηγεσία των Η.Π.Α. με αεροπορικές επιδρομές. Τον Ιανουάριο του 2015 οι YPG και YPJ έλυσαν την πολιορκία κι έδιωξαν το Ισλαμικό Κράτος απ' την περιοχή.

Στις αρχές του 2016, αν και το 80% της πόλης και των χωριών του Κομπάνι είχαν καταστραφεί, τα δύο τρίτα του πληθυσμού είχαν επιστρέψει. Πριν τον πόλεμο, η φυλετική ταυτότητα ήταν αρκετά σημαντική για πολλούς στο Κομπάνι. Ωστόσο, τραυματίες μαχητές από τη Ροζάβα που νοσηλεύτηκαν στη Γερμανία ανέφεραν το Νοέμβριο του 2015 ότι η ταυτότητα αυτή έχασε το νόημά της μετά τον πόλεμο, ενώ αναπτύχθηκαν στενοί δεσμοί με τις νέες πολιτικές δομές της επανάστασης και τις YPG/YPJ.

Την εποχή της επίσκεψής μας, το Μάιο του 2014, τα 98 χιλιόμετρα που χωρίζουν το Αφρίν από το Κομπάνι ελέγχονταν εν μέρει από τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό (FSA) [βλ. 14.1] κι από το Μέτωπο Αλ Άκραντ (που σχετίζεται με τις YPG)¹⁸, αλλά

16 «Course and Development of the Fighting in Kobani», *Rojava Report*, 25 Ιουλίου 2014, <http://bit.ly/1QeiBF9>.

17 Harvey Morris, «Kobani Under Intense ISIS Attack, Excluded from UN Humanitarian Aid», *Rudaw*, 17 Ιουλίου 2014, <http://bit.ly/1Qr2Wgr>.

18 Το Μέτωπο Αλ-Άκραντ (Ταξιαρχίες του Κουρδικού Μετώπου· Ενιγιά Κουρντάν στα Κουρδικά) είναι μια κατά κύριο λόγο κουρδική επαναστατική ομάδα που μάχεται μαζί

από τα τέλη του 2014 οι τρομοκρατικές ομάδες του Ισλαμικού Κράτους έλεγχαν το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής. Ο τουρκικός στρατός ήθελε να θεσπίσει μια «ουδέτερη ζώνη» ανάμεσα στα δύο καντόνια, για ν' αποτρέψει τις YPG/YPJ απ' τον έλεγχο αυτού του περάσματος που περιλαμβάνει την Τζαραμπλούς, σημαντική οδό ανεφοδιασμού του Ισλαμικού Κράτους.

Στο τέλος Ιουνίου 2015 το χάσμα μεταξύ των καντονιών Τζεζιρέ και Κομπάνι έκλεισε, όταν οι YPG/YPJ και το Μπουρκάν Αλ-Φιράτ απελευθέρωσαν την Γκιρέ Σπι (Τελ Αμπιάντ στα αραβικά), θεσπίζοντας ένα σύστημα μικτής κουρδικής, αραβικής και τουρκμνικής αυτοδιοίκησης. Οι απελευθερωμένες περιοχές προσαρτήθηκαν στο καντόνι του Κομπάνι.

Το Καντόνι του Τζεζιρέ

Το Τζεζιρέ (Μουκατάετ αλ-Τζαζίρα στα αραβικά και Γκοζάρτο στα αραμαϊκά) βρίσκεται 48 χιλιόμετρα ανατολικά του Κομπάνι και είναι το μεγαλύτερο απ' τα τρία καντόνια, καθώς έχει μήκος 280 χιλιόμετρα, παράλληλα με τα τουρκικά σύνορα. Η έκτασή του είναι 23.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Στο τοπίο κυριαρχούν ατέλειωτοι σιτοβολώνες σε εναλλαγή με λόφους (Til), που δίνουν τ' όνομά τους σε πολλές κωμοπόλεις: Τιλ Κοτσέρ, Τιλ Μπρακ, Τιλ Τεμίρ¹⁹. Η μόνη κορυφή του καντονιού είναι το Καρατσόχ, μεταξύ της πόλης Ντερκά Χεμκό (Αλ Μαλικίγια στα αραβικά, Ντερίκ στα συροϊακωβίτικα) και της Ριμελάν (Ριμελάν στα αραβικά), με υψόμετρο μόνο 750 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Νοτιοδυτικά της Χόσικε (Αλ Χασακά στα αραβικά) βρίσκονται τα όρη Κεζγουνάν (Αμπντ αλ-Αζίζ στα αραβικά), με 920 περίπου μέτρα υψόμετρο, και ανατολικά της το Κεγουκέμπ, ένας ηφαιστειακός κώνος ύψους 300 μέτρων. Διασχίζοντας το Τζεζιρέ προς τα δυτικά με το αυτοκίνητο, μπορεί κανείς να δει τα όρη Τζιουντί και Μπαγκκόκ, δεξιά προς την τουρκική επικράτεια, ενώ αριστερά (δηλαδή νότια) βρίσκεται η οροσειρά Σενγκιάλ.

Το Τζεζιρέ έχει 1.377.000 κατοίκους, δηλαδή κατά μέσο όρο 60 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Ενώ οι περισσότεροι κάτοικοι του Αφρίν και του Κομπάνι είναι Κούρδοι, ο πληθυσμός του Τζεζιρέ ποικίλει από άποψη εθνοτήτων, καθώς αποτελείται από Κούρδους, Συροϊακωβίτες, Άραβες και Αρμένιους. Σήμερα, μετά την επανάσταση, το Τζεζιρέ έχει τρεις επίσημες γλώσσες: κουρδικά (κουρμαντζί), αραμαϊκά και αραβικά. Έχουν απελευθερωθεί πολλά αραβικά χωριά, και πολλοί

με άλλες οργανώσεις τόσο κατά του καθεστώτος του Άσαντ, όσο και κατά του Ισλαμικού Κράτους. Το Αλ-Ακραντ ιδρύθηκε ως τμήμα του FSA, αλλά αφού πολέμησε το ISIS τον Αύγουστο του 2013, αποκλείστηκε απ' αυτόν εξαιτίας των δεσμών που θεωρήθηκε πως είχε με το PYD.

19 Πρόκειται για υψώματα όπου απαντώνται απομεινάρια διαδοχικών αρχαίων οικισμών.

διέφυγαν από τη Ντέρ αλ-Ζορ και τη Ράκα προς το Τζεζιρέ, ενώ πολλοί Κούρδοι και Χριστιανοί μετανάστευσαν στην Ευρώπη.

Το Τζεζιρέ είναι διάσπικτο από 1.717 χωριά, εκ των οποίων τα 1.161 είναι κατά βάση αραβικά – το μπααθικό καθεστώς εγκατέστησε Άραβες εδώ τη δεκαετία του '60 [βλ. 2.2], οι οποίοι σήμερα αποτελούν το 54% του πληθυσμού. Οι Κούρδοι αποτελούν το 42% και 453 χωριά είναι κυρίως κουρδικά. Πενήντα χωριά κατοικούνται κυρίως από Συροϊακωβίτες, που αποτελούν το 2,9% του πληθυσμού του Τζεζιρέ. Σαρανταοκτώ κατοικούνται εξίσου από Άραβες και Κούρδους, ενώ τρία έχουν ίσο πληθυσμό Αράβων και Συροϊακωβιτών και δύο Συροϊακωβιτών και Κούρδων²⁰.

Οι περισσότερες πόλεις έχουν τρία ονόματα: χαρακτηριστικά, μία απ' αυτές, που βρίσκεται στα βορειοανατολικά, ονομάζεται στα αραβικά Αλ Μαλικίγια, στα αραμαϊκά Ντερικ και στα κουρδικά Ντερκά Χεμκό. Η πόλη του Καμισλό είναι το διοικητικό κέντρο, καθώς όμως τμήματά της βρίσκονται ακόμα υπό τον έλεγχο του μπααθικού καθεστώτος, κάποιοι τομείς της διοίκησης έχουν μεταφερθεί στην πόλη Αμιουντέ. Υπό τη συριακή διοίκηση, το καντόνι Τζεζιρέ ανήκει στο Κυβερνείο της Χόσικε.

Στη Νομοθετική Συνέλευση του Τζεζιρέ, που αποτελείται από 101 μέλη, εκπροσωπούνται και οι τέσσερις εθνότητες (Κούρδοι, Άραβες, Αρμένιοι και Συροϊακωβίτες). Σήμερα, πρόεδρος του καντονιού είναι ο Κούρδος Εκράμ Εσό· αναπληρωτές πρόεδροι είναι ο Χουσεϊν Τάζα αλ-Αζάμ (Άραβας) και η Ελίζαμπεθ Γκαουρίγιε (Συροϊακωβίτισσα)²¹.

Το Τζεζιρέ περιλαμβάνει πολλές περιφέρειες:

Ντερκά Χεμκό. Η Ντερικ (όνομα που συχνά χρησιμοποιούν και οι Κούρδοι) είναι σήμερα μια πόλη 75.000 κατοίκων που βρίσκεται στα βορειοανατολικά, κοντά στα σύνορα με την Τουρκία και το Ιράκ. Το 2004 ζούσαν εδώ 189.634 άνθρωποι. Η πλειοψηφία των κατοίκων της είναι Κούρδοι κι ακολουθούν οι Συροϊακωβίτες, οι Αρμένιοι και λίγοι Άραβες. Υπό το καθεστώς Άσαντ, στην περιοχή ζούσαν και πολλοί Αλαουίτες – εργαζόμενοι ως δημόσιοι υπάλληλοι – αλλά οι περισσότεροι έχουν σήμερα εγκαταλείψει τη Ροζάβα. Άλλες πόλεις της περιφέρειας Ντερικ είναι οι Γκιρκέ Λεζέ, Τσιλ Αχά και Τιλ Κοτσέρ.

Η κοινωνική οργάνωση στη βάση των φυλών εξακολουθεί να είναι σημαντική, ειδικά για κάποια τμήματα του αραβικού πληθυσμού. Στην περιφέρεια καλλιεργούνται στάρι, κριθάρι, φακές και βαμβάκι. Μεγάλο μέρος του πετρελαίου της Συρίας προέρχεται απ' τη Ντερικ.

20 «Amajeyek ji kantona cizîrê li Rojava re ...», *Kanton Rojava*, 2 Ιουνίου 2015, <http://bit.ly/1NMT15W>.

21 Karlos Zurutuza, «Democracy Is "Radical" In Northern Syria», *IPS News Agency*, 21 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1Qb3ZWF>.

Καμισλό. Η περιφέρεια Καμισλό περιλαμβάνει την πόλη του Καμισλό και τις κομότητες Τιλ Χεμίς (στα αραβικά Ταλ Χεμίς), Αμιουντέ (στα αραβικά Αμούντα), και Τιρμπεσπί. Η πόλη του Καμισλό ιδρύθηκε από το γαλλικό στρατό το 1926 ως διοικητικό κέντρο και εγκαταστάσεις της στρατιωτικής φρουράς· στην πόλη επίσης έμειναν Χριστιανοί πρόσφυγες από την Τουρκία και σήμερα ζουν ακόμα εκεί πολλοί Συροϊακωβίτες. Τα συροτουρκικά σύνορα διχοτομούν την πόλη – το κομμάτι που βρίσκεται στην τουρκική πλευρά ονομάζεται Νισεμπίν.

Το 2004 η πόλη του Καμισλό είχε 184.231 κατοίκους· μαζί με τα 557 χωριά που βρίσκονται γύρω της, η περιφέρεια Καμισλό είχε 423.368 κατοίκους²². Εξαιτίας των πολλών προσφύγων, οι αριθμοί αυτοί είναι σήμερα αυξημένοι – τον Απρίλιο του 2013 περίπου 800.000 άνθρωποι ζούσαν στην πόλη και τα περίχωρά της²³.

Σερεκανίγιε. Η πόλη Σερεκανίγιε (στα κουρδικά σημαίνει «στην πηγή»· στα αραβικά το όνομά της είναι Ρας αλ-Αϊν· στα συροϊακωβίτικα, Ρες Αϊνά) ιδρύθηκε το 2.000 π.Χ., την εποχή του Βασιλείου Μιτάνι. Κι αυτή χωρίζεται στα δύο από τα σύνορα: το βόρειο τμήμα (σήμερα ονομάζεται Τσειλάνπιναρ) βρίσκεται υπό τουρκική κατοχή.

Στην περιφέρεια Σερεκανίγιε κατοικούν Κούρδοι, Άραβες, Συροϊακωβίτες, Τουρκμένοι και Τσετσένοι. Το 2010 οι εκτιμήσεις για τον πληθυσμό της ήταν γύρω στους 55.000 κατοίκους· σήμερα ο αριθμός τους είναι άγνωστος. Οι Κούρδοι και οι Άραβες είναι σχεδόν ισάριθμοι. Τα 279 χωριά της περιφέρειας είναι κυρίως αραβικά κι ένας μικρότερος αριθμός, κουρδικά· υπάρχουν επίσης συροϊακωβίτικα χωριά και μερικά που κατοικούνται από Γεζίντι. Από τον Ιανουάριο ως τον Ιούλιο του 2013, Ισλαμιστές του Μετώπου Αλ-Νούσρα και ο FSA είχαν υπό την κατοχή τους τη Σερεκανίγιε [βλ. 8.4].

Χόσικε. Η Χόσικε, που κατοικήθηκε από Συροϊακωβίτες οι οποίοι ξέφυγαν από τα πογκρόμ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ιδρύθηκε τις δεκαετίες του 1920 και 1930 από τη Διοίκηση της Γαλλικής Εντολής. Το 2011 ο εκτιμώμενος πληθυσμός της ήταν 188.000 άτομα²⁴. Η βόρεια Χόσικε κατοικείται κυρίως από Κούρδους· οι Συροϊακωβίτες είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα, ακολουθούμενη από τους Άραβες. Μεταξύ των 595 χωριών της περιοχής υπάρχουν μερικά συροϊακωβίτικα. Η περιφέρεια της Χόσικε περιλαμβάνει τις πόλεις Τεμίρ, Χολ και Αλ-Σανταντί.

Η παραδοσιακή κτηνοτροφία και γεωργία αντικαταστάθηκαν στα μέσα του εικοστού αιώνα από μεγάλης κλίμακας καλλιέργεια γης που κατέστη δυνατή με τη

22 «Syria», City Population, <http://citypopulation.de/Syria.html>.

23 Mako Qocgiri, «Aufbau der demokratischen Autonomie in Qamişlo», *Civaka Azad*, 1 Απριλίου 2013, <http://bit.ly/1HgDc5W>.

24 «Syria», City Population, <http://citypopulation.de/Syria.html>.

χρήση σύγχρονων μηχανημάτων. Ο ποταμός Χαμπούρ (στα αραβικά Αλ-Χαμπούρ-στα συροϊακωβίτικα Χαμπούρ), που τροφοδοτείται από πολλές, εξαιρετικά γόνιμες καρστικές πηγές κοντά στη Σερεκανίγιε, είναι ένας σημαντικός υδάτινος πόρος²⁵.

Αφού το μπασαχικό καθεστώς πήρε την εξουσία το 1963, διένειμε τεράστια αγροκτήματα στους ημινομάδες κτηνοτρόφους που είχαν πρόσφατα εγκατασταθεί εδώ. Εκείνοι άρχισαν να καλλιεργούν σιτηρά και βαμβάκι. Με το «Σχέδιο Χαμπούρ» κατασκευάστηκαν πολλά φράγματα και κανάλια για να αρδευτούν 16.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα γης και ν' αποτελέσουν το μελλοντικό σιτοβολώνα της Συρίας. Η αύξηση του πληθυσμού και η συνεχιζόμενη επέκταση των χωραφιών προς τη στέπα προκαλούν ελλείψεις νερού [βλ. 13.2].

1.2 Ιστορική επισκόπηση

Αν υποθέσουμε ότι η μακρά ιστορία της Μεσοποταμίας είχε διάρκεια μιας ώρας, τότε το έθνος-κράτος ως θεσμός έχει υπάρξει εκεί μόνο για ένα δευτερόλεπτό της. Η πρόσφατη ιστορία της περιοχής, με την οποία ασχολείται αυτό το βιβλίο, μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο στο φως του μακρινού της παρελθόντος, που επισκοπείται σύντομα εδώ.

Προϊστορία και αρχαία ιστορία

Η Μεσοποταμία (μαζί με την Κίνα και την Αμερική) είναι ένα από τα τρία σημεία του πλανήτη όπου έλαβε χώρα η Νεολιθική Επανάσταση. Η Άνω Μεσοποταμία έπαιξε εξαιρετικά σημαντικό ρόλο. Από το 15.000 π.Χ., για λόγους που ακόμη διερευνώνται, οι άνθρωποι έγιναν σταδιακά, από θηρευτές και τροφουσλλέκτες, αγρότες με μόνιμη κατοικία²⁶.

Το παλαιότερο γνωστό οικοδόμημα της Νεολιθικής Περιόδου βρίσκεται στο Βόρειο Κουρδιστάν, στο Χεραβρέσκ (στα τουρκικά Γκεμπεκλί Τεπέ). Χρονολογείται από το 10.500 π.Χ. και φαίνεται πως ήταν τόπος συνάθροισης ή συγκρότημα ναών, με τεράστιους λίθινους πυλώνες. Συχνά, λατρεία και θρησκεία γίνονταν επάγγελμα, καθώς η κοινωνία είχε ανάγκη να ερμηνεύσει τα ουράνια αντικείμενα και να καθορίσει τις εποχές σποράς και συγκομιδής. Η στροφή προς ένα επαγγελματικό ιερατείο πιθανόν οδήγησε στην πρώτη κοινωνική διαστρωμάτωση, στην οποία οι ιερείς, ως ειδικοί, ζούσαν από το πλεόνασμα που παρήγαγαν οι αγρότες, ενώ ερμήνευαν τα άστρα.

25 Hans Hopfinger, *Öffentliche und private Landwirtschaft in Syrien* (Erlangen, 1991).

26 Klaus Schmidt, *Sie bauten die ersten Tempel: Das rätselhafte Heiligtum der Steinzeitjäger: Die archäologische Entdeckung am Göbekli Tepe* (Munich, 2006), σελ. 37.

Η αστακή κοινωνία αναδύθηκε την τέταρτη χιλιετία π.Χ. με τις πρώτες μεγάλες πόλεις όπως η Τελ Μπρακ (στο σημερινό καντόνι Τζεζιρέ) και η Ουρούκ (στο σημερινό νότιο Ιράκ). Η ανάπτυξη και εξάπλωση της γραφής, της άρδευσης και των μεταφορών, είναι στενά συνδεδεμένες μ' αυτούς τους οικισμούς. Από πόλεις-κράτη όπως το Ουρκές (στο Γκιρέ Μοζάν, κοντά στη σημερινή Αμιουντέ) στη σημερινή Ροζάβα, αλλά κι από άλλες περιοχές της Άνω Μεσοποταμίας, γεννήθηκαν τα πρώτα κράτη.

Στις αρχές της πέμπτης χιλιετίας π.Χ., έλαβε χώρα μια μεταλλαγή στη θρησκευτική αφήγηση, καθώς οι ισχυρές θεές, τυπικές της Νεολιθικής Εποχής (όπως τις συναντάμε στο Τελ Χαλάφ, χρονολογούμενες από το 6.000 π.Χ.) έδωσαν τη θέση τους στους θεούς της πατριαρχικής κυριαρχίας. Ο ναός έγινε το κέντρο της οικονομίας – ο τόπος διανομής των προμηθειών²⁷. Το πλεόνασμα κατέστησε δυνατή τη μνημειώδη αρχιτεκτονική, δείγμα της οποίας είναι τα τείχη της Ουρούκ, μήκους οκτώ χιλιομέτρων²⁸.

Η πατριαρχία επεκτάθηκε απ' την Ουρούκ στη Βαβυλώνα· ενώ για τη σουμεριακή και ακκαδική περίοδο έχουμε στοιχεία για γυναίκες νομοθέτριες αλλά και βασίλισσες²⁹, η ανάπτυξη ενός κεντρικού κράτους, ειδικά στη δεύτερη και την πρώτη χιλιετία π.Χ., φαίνεται στενά συνδεδεμένη με την καθυπόταξη και την εκμετάλλευση των γυναικών.

Η σημερινή Ροζάβα ήταν επομένως μια περιοχή εξαιρετικά δυναμική στην αρχαία ιστορία. Οι Ασσύριοι και οι Χετταίοι την προσάρτησαν αλλά τον εντέκατο αιώνα π.Χ., όταν οι λεγόμενοι «Λαοί της Θάλασσας» – τους οποίους κάποιοι επιστήμονες ορίζουν ως ένα συνασπισμό επαναστατών χωρικών και κοινωνικών ληστών με μη επιβεβαιωμένη ταυτότητα και καταγωγή – έφτασαν από τα δυτικά, το Βασίλειο των Χετταίων περιήλθε σε χάος³⁰. Το κενό εξουσίας κάλυψαν οι Αραμαίοι, που ίδρυσαν στην περιοχή μικρά Πριγκιπάτα. Εκεί αναπτύχθηκε η σφηνοειδής γραφή· έτσι, τέθηκαν τα θεμέλια του ελληνικού, λατινικού, εβραϊκού και αραβικού αλφάβητου. Τον έβδομο και όγδοο αιώνα π.Χ., οι Ασσύριοι υπέταξαν τα αραμαϊκά

27 Heather D. Baker, «Wirtschaft und Verwaltung in Babylonien», στο Deutsches Archäologisches Institut et al. (επ.), *Uruk: 5000 Jahre Megacity* (Petersberg, 2013), σελ. 275-281.

28 Στο Έπος του Γκιλγκαμές, ένα απ' τα παλαιότερα γραπτά επικά ποιήματα, ο ήρωας Γκιλγκαμές είναι βασιλιάς της Ουρούκ, της σουμεριακής πόλης που λέγεται ότι ήταν η πρώτη που περιτειχίστηκε.

29 Helga Vogel, «Frauen in Mesopotamien: Lebenswelten sumerischer Stadtfürstinnen», *Antike Welt*, Φεβρουάριος 2015, <http://bit.ly/1P0TcLe>.

30 Isaac Finkelstein και Neil Asher Silberman, *The Bible Eneared: Archaeology's New Vision of Ancient Israel and the Origin of Its Sacred Texts* (New York: Free Press, 2002), σελ. 105.

Πριγκιπάτα, εν τέλει όμως η αραμαϊκή γλώσσα επικράτησε κι έγινε η κοινή γλώσσα της δυτικής Μεσοποταμίας³¹. Ακολούθησε η περσική κυριαρχία, κατόπιν η μακεδονική κατάκτηση (υπό το Μέγα Αλέξανδρο), και μετά οι πόλεμοι των διάδοχων κρατών, στις αρχές της Ελληνιστικής Περιόδου. Το 62 π.Χ. η περιοχή της σημερινής Συρίας προσαρτήθηκε στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Μετά την άνοδο του Χριστιανισμού, στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία εμφανίστηκαν διαφορετικά δόγματα που εξακολουθούν σήμερα να υπάρχουν. Μυστικιστικές αναζητήσεις για τη γνώση επηρέασαν τη διαμόρφωση της αλαουιτικής θρησκείας στη Συρία.

Στις αρχές της ισλαμικής επέκτασης, τα μουσουλμανικά/αραβικά στρατεύματα κατέκτησαν την ανατολική ρωμαϊκή Συρία, μετά τη μάχη του Γιαμουκ (636 μ.Χ.). Από τότε και ύστερα, το Χαλιφάτο των Ομεϋαδών διοικούσε την περιοχή με έδρα τη Δαμασκό. Το 750 μ.Χ. οι Αββασίδες ανέτρεψαν τους Ομεϋάδες και μετέφεραν την έδρα του Χαλιφάτου στη Βαγδάτη. Κατόπιν άρχισε η διάσπαση των Πριγκιπάτων, οι μάχες με τους Σταυροφόρους και η αιγυπτιακή κατοχή. Τελικά, το 1516 η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατέκτησε τη Συρία. Η οθωμανική κυριαρχία συνεχίστηκε, με την παρεμβολή εξεγέρσεων, ως το 1918. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, στενός σύμμαχος της Γερμανίας, διαλύθηκε στο τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Η Γερμανία, η Ρωσία, η Βρετανία και η Γαλλία ήταν οι κύριες δυνάμεις που επιδίωξαν την ικανοποίηση των συμφερόντων τους στα απομεινάρια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Αποικιοκρατία, παναραβισμός και το κόμμα του Μπάαθ

Στις 16 Μαΐου 1916, η Βρετανία και η Γαλλία κατέληξαν στη μυστική Συμφωνία Σάικς-Πικό (Sykes-Picot), η οποία όριζε τις μεταπολεμικές σφαίρες επιρροής των δύο αποικιακών δυνάμεων – και τις πολιτικές διαιρέσεις της Μέσης Ανατολής για τον επόμενο αιώνα. Η Συρία θα ανήκε στη Γαλλία. Η διάσκεψη του Σαν Ρέμο το 1920 χώρισε τη Μέση Ανατολή σε τμήματα σύμφωνα με τα συμφέροντα των αποικιακών δυνάμεων της Αγγλίας και της Γαλλίας και επανασχεδίασε την περιοχή στις υπό γαλλική και βρετανική εντολή Συρία και Ιράκ.

Τα ασταθή νέα κράτη της Συρίας και του Ιράκ «φτιάχτηκαν από ομάδες διαφορετικών εθνοτήτων, θρησκευμάτων και δογμάτων», παρατηρεί ο τούρκος πολιτικός επιστήμονας Χαλούκ Γκεργκέρ. «Το Κουρδιστάν διαμελίστηκε και ο κουρδικός λαός στερήθηκε την υπόστασή του. Οι πλούσιες περιοχές με πετρέλαιο του Κουρδιστάν προσαρτήθηκαν στη Συρία και το Ιράκ – κράτη υπό τον αποικιακό

31 Marc van de Mieroop, *A History of the Ancient Near East, ca. 3000-323 B.C.*, (Hoboken, NJ, 2007), σελ. 203.

έλεγχο της Γαλλίας και της Αγγλίας – ενώ η Τουρκία πήρε το βόρειο τμήμα του Κουρδιστάν»³².

Οι γαλλικές πολιτικές στη Συρία ήταν τυπικά αποικιακές: αποσκοπούσαν στην εγκαθίδρυση μιας κομπραδόρικής τάξης – δηλαδή στη σύνδεση των μεγάλων γαιοκτημόνων και άλλων μελών της ανώτερης τάξης με τη γαλλική Αρχή. Η Γαλλία έδωσε προνόμια στα μέλη των αλαουιτικών, χριστιανικών και δρούζικων μειονοτήτων και τα τοποθέτησε σε σημαντικές στρατιωτικές και διοικητικές θέσεις³³. Γαλλικές τράπεζες κι επιχειρήσεις έλαβαν προνόμια και λεηλάτησαν τους πόρους. Υπό την πίεση της Μεγάλης Βρετανίας, η Γαλλία σχημάτισε ένα συριακό κράτος με κέντρο τη Δαμασκό και την περιοχή του Χαλεπιού· στο οποίο πρόσθεσε κι άλλες περιοχές το 1937. Τη δεκαετία του '30 οι Κούρδοι της Συρίας εξεγέρθηκαν κατά της αραβικής κυριαρχίας με κέντρο τη Δαμασκό και προπαγάνδισαν την αυτονομία του Τζεζιρέ. Σε απάντηση, το 1938 η γαλλική κυβέρνηση έθεσε το Τζεζιρέ υπό τον άμεσο έλεγχό της³⁴.

Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι Σύμμαχοι επανειλημμένα υποσχέθηκαν ανεξαρτησία στη Συρία, αλλά τελικά χρειάστηκε η πίεση ταραχών κι εξεγέρσεων, καθώς και η βρετανική παρέμβαση για ν' αποχωρήσουν από την περιοχή τα τελευταία γαλλικά και βρετανικά στρατεύματα, στις 15 Απριλίου 1946³⁵. Δύο μέρες μετά ανακηρύχτηκε η Ανεξάρτητη Δημοκρατία της Συρίας. Οι παλιές ελίτ παρέμεναν στην εξουσία, αλλά όλο και περισσότεροι Σύριοι, κάνοντας καριέρα στο στρατό ή αποκτώντας μόρφωση, ανέρχονταν στη μεσαία τάξη, κερδίζοντας έδαφος από τους αστούς. Οι χριστιανικές μειονότητες είχαν το πλεονέκτημα της υποστήριξης από το εξωτερικό και τις ιεραποστολές, ενώ ο σουνιτικός πληθυσμός βρισκόταν σε κοινωνικά μειονεκτική θέση³⁶. Στην ύπαιθρο, ένα ανερχόμενο κοινωνικό κίνημα χωρικών προκαλούσε τους συντηρητικούς γαιοκτήμονες και οδήγησε στην άνθιση του σοσιαλιστικού και του κομμουνιστικού κινήματος, αλλά και του εθνικισμού και των θρησκευτικών κινημάτων³⁷.

32 Haluk Gerger, «Zerbricht die Ordnung in Mittleren Osten?», *Kurdistan Report*, no. 174 (Ιούλιος-Αύγουστος 2014), <http://bit.ly/1It5YyV>.

33 John McHugo, *Syria: A Recent History* (London, 2015), e-Book, loc. 1846.

34 Judith Wolf, «Ausländer im eigenen Land – Buchrezension», *Kurdica – die kurdische Enzyklopädie*, <http://bit.ly/1H67p7B>. David McDowall, *A Modern History of the Kurds*, τρίτη έκδοση (London, 2003), σελ. 470 κ.επ.

35 McHugo, *Syria*, loc. 1956.

36 Όπ.π., loc. 1971.

37 Tyma Kraitt, «Das Scheitern des Damaszener Frühlings: Baschar al-Assads uneingelöste Versprechen», στο Fritz Edlinger και Tyma Kraitt, (επ.), *Syrien. Hintergründe, Analysen, Berichte* (Vienna, 2013), σελ. 34.

Απέναντι σ' αυτά, οι αποικιακές πολιτικές είχαν γεννήσει έναν παναραβικό λόγο, επηρεασμένο απ' τον ευρωπαϊκό εθνικισμό και ειδικά το γερμανικό ρομαντισμό³⁸. Η Μουσουλμανική Αδελφότητα, που ιδρύθηκε στην Αίγυπτο το 1928, δραστηριοποιούνταν στη Συρία από το 1945-1946, συνδυάζοντας τον ισλαμικό νόμο μ' ένα κοινωνικό πρόγραμμα. Όμως η παναραβική ταυτότητα χτίστηκε πάνω στον εθνικισμό, όχι πάνω στη θρησκεία³⁹. Το συριακό κόμμα Μπάαθ («Αφύπνιση»), το οποίο ιδρύθηκε το 1940, στόχευε να αφύπνισι την παναραβική συνείδηση: κοσμικό και αντιιμπεριαλιστικό, προσέφερε ευκαιρίες καριέρας στους υποστηρικτές του αραβικού εθνικισμού⁴⁰. Προσέφερε ένα περιορισμένο σοσιαλιστικό πρόγραμμα που σκόπευε στον έλεγχο και τον περιορισμό των πιο ριζοσπαστικών κοινωνικών κινημάτων. Το Μπάαθ βρήκε την υποστήριξη των Δρούζων, των Αλαουιτών, των Χριστιανών και των ανερχόμενων μεσαίων τάξεων, ενώ είχε μικρή υποστήριξη μεταξύ των σουνιτών της Συρίας⁴¹. Ο Παναραβισμός απέκλειε εξ ορισμού τους «μη αραβικούς» πληθυσμούς και ιδιαίτερα τους Κούρδους του βορρά. Εν μέρει εξαιτίας αυτού του πολιτικού αποκλεισμού, πολλοί Κούρδοι μπήκαν στο Κομμουνιστικό Κόμμα⁴², ενώ άλλοι ίδρυσαν το κουρδικό εθνικιστικό κόμμα Ελ Παρτί (*El Partî*) το 1957, απ' το οποίο θα προέκυπταν στο μέλλον τα περισσότερα κουρδικά κόμματα στην περιοχή.

Το 1948 η Συρία συμμετείχε στον παλαιστινιακό πόλεμο (ισραηλινό πόλεμο της ανεξαρτησίας), στον οποίο οι Ισραηλινοί πέτυχαν αποφασιστική νίκη απέναντι στα αραβικά κράτη, εξανάγκασαν σε εξορία 750.000 Παλαιστίνιους και ίδρυσαν το κράτος του Ισραήλ (γεγονότα που στα αραβικά ονομάζονται με μία λέξη «Νάκμπα», δηλαδή «Καταστροφή»). Στη Συρία, η ήττα οδήγησε σε δυσaráεσκεια και μάλιστα σε γενικευμένη αποσταθεροποίηση. Ο στρατός εκμεταλλεύτηκε την αναταραχή και πήρε το πάνω χέρι, για ν' ακολουθήσει μια περίοδος στρατιωτικών πραξικοπημάτων και αντιπραξικοπημάτων. Μεταξύ 1949 και 1956, η Συρία γνώρισε είκοσι διαφορετικές κυβερνήσεις και τέσσερα διαφορετικά Συντάγματα⁴³. Πολλοί επεδίωκαν στενότερες σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση, ελπίζοντας σε βοήθεια για την πραγμάτωση του αντιιμπεριαλιστικού, παναραβικού μοντέλου.

38 Carsten Wieland, «Syrien und Irak. Panarabische Paradoxien und der Bankrott des Ba'athismus», in Edlinger and Kraitt, *Syrien*, σελ. 89.

39 Όπ.π., σελ. 91.

40 Όπ.π., σελ. 92.

41 Albert Hourani, *A History of the Arab Peoples* (Cambridge, MA, 1991), σελ. 404.

42 Katharina Lange, «Syrien: Ein historischer Überblick», *Bundeszentrale für politische Bildung*, 14 Φεβρουαρίου 2013, <http://bit.ly/1EYMfSW>.

43 Kraitt, «Das Scheitern des Damaszener Frühlings», σελ. 33.

Την 1η Φεβρουαρίου 1958, η Αίγυπτος και η Συρία διακήρυξαν την ένωσή τους στην Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία (UAR)⁴⁴. Η UAR ήταν ένα σχέδιο που αποσκοπούσε στη διάλυση των δεσμών με τις εγχώριες ελίτ και στην ένωση των αραβικών κρατών σ' ένα παναραβικό έθνος. Το «αραβικό σοσιαλιστικό» μοντέλο υποστήριζε την επιβολή ισχυρού κεντρικού κυβερνητικού ελέγχου σε όλους τους τομείς της κοινωνίας: το κράτος θα ενεργούσε προς το συμφέρον όλων των τάξεων, ενώνοντας τις καπιταλιστικές και σοσιαλιστικές ιδέες υπό το λάβαρο του εθνικισμού⁴⁵. Προσέφερε αγροτική μεταρρύθμιση και απαγόρευση του συνδικαλισμού (για ν' αντιμετωπίσει την κομμουνιστική αντιπολίτευση), ενώ ο Παναραβισμός θα εξουδετέρωνε και την κOURδική αντιπολίτευση⁴⁶. Όλα τα πολιτικά κόμματα, και το Μπάαθ, θα διαλύονταν.

Η αιγυπτο-κεντρική διοίκηση ήταν απαράδεκτη για τις συριακές ελίτ, ενώ το πρόγραμμα κρατικού ελέγχου της γης οδήγησε σε περαιτέρω δυσαρέσκεια. Στις 28 Σεπτεμβρίου 1961 ο συριακός στρατός ανακήρυξε την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας, δίνοντας τέλος στην UAR⁴⁷. Οι παλιές ελίτ επανήλθαν σε κυρίαρχη θέση, αλλά με μικρή επιρροή από το Μπάαθ.

Κατόπιν, στις 8 Μαρτίου 1963, οι μπααθιστές αξιωματικοί έκαναν πραξικόπημα εναντίον των παλαιών ελίτ⁴⁸. Οι στρατιωτικοί καριέρας της μεσαιάς τάξης επιβλήθηκαν και μοιράστηκαν τις θέσεις ισχύος με την πελατεία τους στις μειονότητες των Αλαουιτών, Δρούζων, Χριστιανών και Ισμαηλιτών και σε κάποιες περιπτώσεις των Σουνιτών⁴⁹. Το κόμμα επέβαλε με τη βία την εξουσία του στο Κομμουνιστικό Κόμμα και τη Μουσουλμανική Αδελφότητα⁵⁰.

Στις 23 Φεβρουαρίου 1966, ένα πραξικόπημα ανέτρεψε την παραδοσιακή Μπααθική ηγεσία με την υποστήριξη του ανώτατου αξιωματικού της αεροπορίας Χαφέζ Αλ-Άσαντ, ο οποίος έγινε υπουργός Άμυνας. Στις 16 Νοεμβρίου 1970, ο Άσαντ κατέκτησε την εξουσία και φυλάκισε όλη την προηγούμενη πολιτική ηγεσία, επιβάλλοντας ένα σύστημα που η ευστοχότερη ονομασία του είναι *προεδρική μοναρχία*.

44 Όπ.π., σελ. 34 κ.επ.

45 Hourami, *History of Arab Peoples*, σελ. 406.

46 McHugo, *Syria*, locs. 2500, 2516.

47 Όπ.π., locs. 2500, 2561 κ.επ.

48 Lange, «Syrien: Ein historischer Überblick».

49 Raymond Hinnebusch, «Syria: From "Authoritarian Upgrading" to Revolution?», *International Affairs* 88, no. 1 (2012): 95 και McHugo, *Syria*, loc. 2595.

50 Patrick Seale, *Asad: The Struggle for the Middle East* (London, 1988), σελ. 83.

Η Δυναστεία του Άσαντ

Το καθεστώς του Χαφέζ Αλ-Άσαντ συνδύαζε καταπίεση με περιορισμένο κρατικό καπιταλισμό. Συνέτριψε τα εργατικά συνδικάτα και την αντιπολίτευση, αλλά κέρδισε λαϊκή στήριξη θεσμοθετώντας την αγροτική μεταρρύθμιση, κοινωνικοποιώντας το δημόσιο τομέα και διορίζοντας σ' αυτόν μέλη της μεσαίας και της εργατικής τάξης. Σταθεροποίησε το καθεστώς μ' ένα είδος «επανάστασης από τα πάνω», κινούμενος πέρα από τους κύκλους των Αλαουιτών, ενσωματώνοντας το σουνιτικό πληθυσμό και συμμαχώντας με τις ελίτ του.

Ο Άσαντ χρησιμοποίησε τη συνεχιζόμενη αντιπαράθεση με το Ισραήλ για να επεκτείνει το βεληνεκές των συριακών υπηρεσιών πληροφοριών και των ενόπλων δυνάμεων. Το 1975 ο Λίβανος κατέρρευσε μετά από εμφύλιο πόλεμο. Η αριστερή «Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης» (PLO) επεδίωκε να χρησιμοποιήσει το Λίβανο ως βάση για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης⁵¹. Το 1976 ο Άσαντ εισέβαλε στο Λίβανο με σκοπό να περιορίσει την επιρροή της PLO και ν' αποτρέψει τη διάδοση των αριστερών ιδεών στη Συρία. Η παρέμβαση του Άσαντ στο Λίβανο οδήγησε σε διαδηλώσεις και αναταραχές στη Συρία. Εκείνος απάντησε με στρατιωτική καταστολή και συνέτριψε την εξέγερση⁵². Η Συρία κατείχε το Λίβανο ως το 2005.

Στη Συρία, η συμμετοχή στη Μουσουλμανική Αδελφότητα τιμωρούνταν με θάνατο από το 1980. Το Φεβρουάριο του 1982, η Μουσουλμανική Αδελφότητα εξεγέρθηκε εναντίον του καθεστώτος του Άσαντ. Οι τζιχαντιστές άρχισαν να σκοτώνουν Μπααθιστές⁵³ και το καθεστώς αντέδρασε με μια μεγάλη σφαγή στη Χάμα, δολοφονώντας σχεδόν 20.000 άτομα. Το μακελειό αυτό προκάλεσε κοινωνικό τραύμα, αλλά το καθεστώς κατέπνιξε όλες τις περαιτέρω απόπειρες ανταρσίας: όλη την αντιπολίτευση, τόσο την αριστερή όσο και τη Μουσουλμανική Αδελφότητα. Μεγέθυνε επίσης το μηχανισμό ασφαλείας με μονάδες που έχαιραν εκτεταμένης ασυλίας.

Καταστέλλοντας την αντιπολίτευση, ο Άσαντ σταθεροποίησε το καθεστώς του – τόσο που, όταν πέθανε, στις 10 Ιουνίου 2000, η εξουσία πέρασε ανώδυνα στο γιο του, Μπασάρ. Η ηγεσία του Μπασάρ Αλ-Άσαντ γεννούσε προσδοκίες για μια «Άνοιξη στη Δαμασκό». Ο κόσμος έλπιζε ότι θα παραχωρούσε πολιτικές ελευθερίες, οι ελπίδες του όμως διαψεύστηκαν. Αντιθέτως, το αυταρχικό σύστημα εξοβέλισε τις κοινωνικές του πλευρές, καθώς στράφηκε προς το νεοφιλελευθερισμό. Το

51 Manus I. Midlarsky, *The Internationalization of Communal Strife* (London, 1992), σελ. 112.

52 Kraitt, «Das Scheitern des Damaszener Frühlings», σελ. 41.

53 McHugo, *Syria*, loc. 3450.

κράτος τώρα προωθούσε την οικονομική φιλελευθεροποίηση⁵⁴. Οι κρατικές γαίες ιδιωτικοποιήθηκαν και οι δημόσιοι πόροι αναδιανεμήθηκαν με βάση το νεποτισμό. Η εμπορευματοποιημένη γεωργία μείωσε τα υδάτινα αποθέματα και η διατίμηση των λιπασμάτων και των ζωοτροφών καταργήθηκε⁵⁵. Ο Άσαντ στράφηκε εναντίον των συνδικάτων, αν και αυτά ήταν πιστά στο κράτος· τώρα πλέον τα θεωρούσε εμπόδιο στην οικονομική φιλελευθεροποίηση και διέκοψε τη χρηματοδότησή τους. Η οικονομική φιλελευθεροποίηση οδήγησε στην εισροή ξένων επενδύσεων, ειδικά από το Κουβέιτ, το Κατάρ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, αλλά οδήγησε και τον αγροτικό πληθυσμό στη φτώχεια. Η Ροζάβα ήταν απ' τις περιοχές που επηρεάστηκαν περισσότερο και οι Κούρδοι αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν στις πόλεις. Καθώς διαλύονταν τα τελευταία απομεινάρια του κοινωνικού κράτους, ο δημόσιος τομέας καταστρεφόταν και το κεφάλαιο συγκεντρωνόταν στα χέρια των λίγων, τα βάσανα του λαού μεγάλωναν.

Το 2010 ο Μπασάρ Αλ-Άσαντ τροποποίησε τη δομή του Μπασαθικού Κόμματος έτσι ώστε να υλοποιεί τις αποφάσεις χωρίς τριβές. Η γραφειοκρατία βρέθηκε να εκπροσωπείται κυρίως από διεφθαρμένες δυνάμεις ασφαλείας. Το χάσμα μεταξύ κράτους και λαού μεγάλωσε και οι παραδοσιακές πηγές εξουσίας ενισχύθηκαν. Μια νέα ζώνη ελεύθερου εμπορίου πλημμύρισε τις τοπικές αγορές με φθηνά αγαθά, καταστρέφοντας τα μικρά καταστήματα και τα εργαστήρια, που αποτελούσαν την οικονομική ραχοκοκκαλιά των μεσανατολικών οικονομιών. Οι μισθοί κατέρρευσαν· το 2010, το 61% των εργατών έπαιρνε μισθό κάτω από 170 ευρώ το μήνα⁵⁶. Οι επενδύσεις κατευθύνονταν στον τομέα των υπηρεσιών, στον τουρισμό και τα ξενοδοχεία, ενώ μόνο το 13% στην παραγωγή⁵⁷. Το κοινωνικό ζήτημα έγινε πιο επιτακτικό, ενώ η καταπίεση και η διαφθορά εντεινόνταν, πράγμα που οδήγησε τελικά, το 2011, σε εξέγερση. Πολλοί στη Συρία καλωσόρισαν τις εξεγέρσεις της «Αραβικής Άνοιξης».

54 Hinnebusch, «From "Authoritarian Upgrading" to Revolution?», σελ. 95.

55 Kraitt, «Das Scheitern des Damaszener Frühlings», σελ. 50.

56 Samir Seifan, αναφέρεται όπ.π., σελ. 51.

57 Hinnebusch, «From "Authoritarian Upgrading" to Revolution?», σελ. 98.

Κεφάλαιο 2

Οι διαφορετικοί πολιτισμοί της Ροζάβα

«Με στόχο την ελευθερία και με σεβασμό προς κάθε θρησκεία, εμείς, ως Κούρδοι, Άραβες, Συροϊακωβίτες (Ασσύριοι, Χαλδαίοι, Αραμαίοι), Τουρκμένοι και Τσετσένοι, συντάσσουμε αυτό τον καταστατικό χάρτη. ... Οι περιοχές που ελέγχονται από τη δημοκρατική αυτόνομη διοίκηση είναι ανοιχτές στη συμμετοχή όλων των εθνοτικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και εθνικών ομάδων μέσω των οργανώσεών τους, σε μια λογική εποικοδομητικής κατανόησης, δημοκρατίας και πλουραλισμού.

Το Κοινωνικό Συμβόλαιο της Ροζάβα

Όπως έχουμε ήδη παρατηρήσει, από τα τρία καντόνια, αυτό με τη μεγαλύτερη εθνοτική ποικιλομορφία είναι το Τζεζιρέ. «Κούρδοι, Συροϊακωβίτες και Άραβες ζουν εδώ όλοι μαζί. Η κοινότητά μας είναι ιδιαίτερα πολυπολιτισμική», μας είπαν όταν επισκεφτήκαμε τα γραφεία του Κινήματος για μια Δημοκρατική Κοινωνία ή TEV-DEM [βλ. 6.2] στο Ντερίκ, το Μάη του 2014. «Επιθυμούμε τη φιλία, όχι αντιπαλότητες. Χτίζουμε όλοι μαζί μια νέα κοινωνία. Όλοι μπορούν να κάνουν τις γιορτές τους – δεν υπάρχουν περιορισμοί».

«Οι σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες είναι πολύ καλές» συνέχισε ο εκπρόσωπος του TEV-DEM. «Το Κίνημα έχει ως μέλη του Άραβες, Αρμένιους και Συροϊακωβίτες. Ωστόσο, αυτές οι καλές σχέσεις δε μεταφράζονται σε μικτούς γάμους – οι θρησκευτικοί φραγμοί είναι αρκετά υψηλοί. Παραδοσιακά, οι Κούρδοι είχαν καλές σχέσεις με τους Χριστιανούς, αλλά το κράτος φρόντισε να χαράξει διαχωριστικές γραμμές ανάμεσά τους. Στα σχολεία η διδασκαλία γίνεται ακόμα στα αραβικά, αλλά τα κουρδικά και άλλες γλώσσες, προσφέρονται συμπληρωματικά. Περίπου το 70% των κατοίκων του Ντερίκ είναι οργανωμένοι στο συμβουλευτικό σύστημα. Εννοείται πως προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας σε όλους».

Κατόπιν αιτήματός μας, το γραφείο μάς κανόνισε συναντήσεις με εκπροσώπους των διαφόρων ομάδων.

2.1 Κούρδοι

Οι Κούρδοι έχουν μακρά ιστορία στη Συρία. Κατά την οθωμανική περίοδο, στην περιοχή κατοικούσαν ημινομαδικές και νομαδικές κουρδικές φυλές (*aşîret*) – κάποιες απ' αυτές μάλιστα είχαν συνάψει συνομοσπονδίες με αραβικές φυλές. «Ακόμα και κατά την προ-ισλαμική περίοδο», αναφέρει ο Ισμέτ Σερίφ Βανλί, «κουρδικές φυλές κατέβαιναν απ' τα βουνά κοντά στη Μοσούλη, το Μαρντίν και το Τζίσερ για να ξεχειμωνιάσουν στα ηπιότερα κλίματα των στεπών του σημερινού Τζεζιρέ της Συρίας (...). Σήμερα (...) οι ίδιες φυλές εξακολουθούν να ζουν στις ίδιες περιοχές του Τζεζιρέ, με τη διαφορά ότι πλέον οι Κούρδοι έχουν γίνει αγρότες που κατοικούν σε ένα μέρος ή ζουν στις πόλεις, ενώ τα μέλη της αραβικής φυλής Τάι έχουν παραμείνει νομάδες»¹.

Σήμερα, οι περισσότεροι Σύριοι Κούρδοι είναι αφομοιωμένοι κι έχουν ξεχάσει τη γλώσσα και την παράδοσή τους². Αυτοί που αυτοπροσδιορίζονται ως Κούρδοι, σήμερα ζουν κυρίως στα τρία αυτόνομα καντόνια της Ροζάβα. Πριν ξεκινήσει ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία, περίπου 600.000 ζούσαν στη Δαμασκό και 500.000 στο Χαλέπι – ιδίως στη συνοικία Σεΐχ Μακσούντ – ο αριθμός τους όμως έχει πλέον μειωθεί σε 60.000, όπως μας είπε η Ροζίν, ακτιβίστρια του γυναικείου κινήματος, το Νοέμβριο του 2014 [βλ. 6.4]³. Συνολικά, στη Ροζάβα ζουν περίπου τρία εκατομμύρια Κούρδοι.

Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν χαράχτηκαν τα συρο-τουρκικά σύνορα, πολλοί Κούρδοι νομάδες βρέθηκαν ξαφνικά στη μία ή την άλλη πλευρά και αναγκάστηκαν να εγκατασταθούν εκεί μόνιμα. Κατά τη δεκαετία του 1920, ο τουρκικός στρατός έκανε πογκρόμ στην περιοχή υπό γαλλική εντολή. Ως αποτέλεσμα, κάποιες κουρδικές φυλές διέφυγαν απ' την περιοχή. Οι Γάλλοι προέτρεψαν τους Κούρδους να καλλιεργήσουν την περιοχή της Β. Συρίας.

Η Αραβική Δημοκρατία της Συρίας από την ίδρυσή της θεωρεί τον εαυτό της ως εθνικά ομοιογενές αραβικό έθνος-κράτος⁴. Γι' αυτό το λόγο το καθεστώς του Άσαντ πίεζε τους Κούρδους να αφομοιωθούν, θεωρώντας τους, μια που ήταν η μεγαλύτερη μειονότητα της χώρας, ως μεγαλύτερη απειλή από τους Συροϊακωβίτες και τους Αρμένιους.

Μερικοί απ' τους Κούρδους που ζουν στη Συρία είχαν καταφύγει εκεί ερχόμενοι από την Τουρκία, προσπαθώντας να ξεφύγουν από την καταπίεση. Το 1962, η κυ-

1 Ismet Chérif Vanly, *Kurdistan und die Kurden*, 3 τόμοι (Göttingen, 1988), σελ. 12.

2 Stefan Winter, «Die Kurden Syriens im Spiegel osmanischer Archivquellen», αδημοσίευτη εργασία, University of Quebec at Montreal, 2010, <http://bit.ly/1KEQIzz>.

3 «Die Revolution in Westkurdistan—Teil 1», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1QcsYpm>.

4 Judith Wolf, «Ausländer im eigenen Land – Buchrezension», *Kurdica – die kurdische Enzyklopädie*, <http://bit.ly/1H67p7B>.

βέρνηση έκανε απογραφή πληθυσμού στην περιοχή της Χόσικε, ζητώντας απ' τους Κούρδους να αποδείξουν ότι κατοικούσαν στην περιοχή πριν από το 1945. Όσοι δεν κατάφεραν να προσκομίσουν τα απαραίτητα αποδεικτικά, χαρακτηρίστηκαν ως *ajanib* («ξένοι» στα αραβικά), παρ' όλο που πολλοί απ' αυτούς ζούσαν επί χρόνια στην περιοχή. Ακόμα και άτομα που μετανάστευσαν στη Συρία τις δεκαετίες του '20 και του '30 χαρακτηρίστηκαν ως *ajanib*. Εφόσον έχασαν τη συριακή υπηκοότητα, οι άνθρωποι αυτοί χαρακτηρίστηκαν ως «απάτριδες» και ως εκ τούτου δεν είχαν δικαίωμα κατοχής γης και καταδικάστηκαν στη φτώχεια.

Ένας αριθμός Κούρδων της Χόσικε δεν απογράφηκε – επειδή για παράδειγμα δεν βρίσκονταν στα σπίτια τους κατά τη διάρκεια της απογραφής – και χαρακτηρίστηκαν ως *maktoumin* («φυγάδες» στα αραβικά)⁵. Αυτοί δεν είχαν δικαίωμα να καταγραφούν και, καθώς δεν είχαν δελτίο ταυτότητας, υφίσταντο ακόμα δυσμενέστερες διακρίσεις απ' ό,τι οι *ajanib*: δεν μπορούσαν να κάνουν αίτηση για διαβατήριο, να εργαστούν στο δημόσιο τομέα, αποκλείονταν απ' το σύστημα υγείας και πρόνοιας, απαγορευόταν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και δεν είχαν καν το δικαίωμα να μείνουν σε ξενοδοχείο. Σε κάποιες περιπτώσεις, έως και η πρόσβασή τους στην ανώτερη εκπαίδευση ήταν περιορισμένη.

Συνολικά, περίπου 120.000-150.000 Κούρδοι έχασαν την υπηκοότητά τους και έμειναν χωρίς νομικό καθεστώς. Τα παιδιά τους κληρονόμησαν το χαρακτηρισμό που είχαν οι γονείς τους⁶. Έτσι, το 2004 στη Ροζάβα ζούσαν περίπου 200.000 *ajanib* και 80.000-100.000 *maktoumin*⁷.

Μετά το πραξικόπημα του 1963 που έφερε το Μπααθικό Κόμμα στην εξουσία, η επίσημη θεωρία ήταν ότι οι Κούρδοι της Συρίας είχαν πρόσφατα μεταναστεύσει από την Τουρκία. Ο επικεφαλής της εσωτερικής ασφάλειας της επαρχίας Χόσικε, Μουχάμαντ Ταλάμπ Χιλάλ, κατέστρωσε ένα σχέδιο δώδεκα σημείων για τον εξαραβισμό της βόρειας Συρίας. Το παρουσίασε κατ' αυτόν τον τρόπο: «Οι καμπάνες της Άνω Μεσοποταμίας χτυπούν συναγερμό και καλούν την αραβική συνείδηση να σώσει την περιοχή, να την εξαγνίσει απ' όλ' αυτά τα κατακάθια της Ιστορίας, μέχρι, όπως ταιριάζει στη γεωγραφική της θέση, να μας προσφέρει τα έσοδα και τα πλούτη της όπως και οι άλλες επαρχίες αυτής της Αραβικής επικράτειας (...). Το Κουρδικό Ζήτημα, τώρα που οι Κούρδοι οργανώνονται, είναι ένας κακοήθης

5 John McHugo, *Syria: A Recent History* (London, 2015), e-Book, loc. 4609.

6 David McDowall, *A Modern History of Kurds*, τρίτη έκδοση (London, 2003), σελ. 475. Οι αποκλίσεις στους αριθμούς προέκυψαν εν μέρει από τους διαφορετικούς τρόπους μέτρησης: κάποιοι μετρούσαν άτομα, ενώ άλλοι νοικοκυριά, όπως συνηθίζεται στη Συρία.

7 Robert Lowe, «The Syrian Kurds: A People Discovered», Chatham House, Ιανουάριος 2006, <http://bit.ly/1cafAZ>.

όγκος που αναπτύσσεται σ' ένα μέρος του σώματος του αραβικού έθνους. Η μόνη κατάλληλη θεραπεία είναι η εκτομή»⁸.

Αυτό το απόσπασμα συνοψίζει τον τρόπο με τον οποίο η συριακή κυβέρνηση θα χειριζόταν τον κουρδικό πληθυσμό τις επόμενες δεκαετίες. Το σχέδιο του Χιλάλ περιλάμβανε εκδίωξη των Κούρδων από τη γη τους, άρνηση παροχής εκπαίδευσης, έκδοση «καταζητούμενων» Κούρδων στην Τουρκία, άρνηση επαγγελματικών ευκαιριών για τους Κούρδους, μια πολιτική «διαίρει και βασίλευε» εντός του κουρδικού πληθυσμού, την αντικατάσταση των Κούρδων κληρικών με Άραβες, μια προπαγανδιστική καμπάνια κατά των Κούρδων, τον εποικισμό των κουρδικών περιοχών από Άραβες, την άρνηση των δικαιωμάτων του εκλέγειν και εκλέγεσθαι των μη Αράβων και την άρνηση της συριακής υπηκοότητας σε μη Άραβες που μετανάστευαν⁹.

Πολλά από τα σημεία αυτά είχαν ήδη υλοποιηθεί με τη στέρηση της υπηκοότητας το 1962· τα υπόλοιπα υλοποιήθηκαν από το 1966 και μετά. Η περιουσία των Κούρδων γαιοκτημόνων, που έκαναν κριτική στο σύστημα, απαλλοτριώθηκε. Άραβες υποχρεώθηκαν να εποικίσουν την περιοχή. Το καθεστώς προχώρησε στον εξαραβισμό της περιοχής, υλοποιώντας την πολιτική της «Αραβικής Ζώνης» [βλ.2.2], απαλλοτριώνοντας τη γη που ανήκε στους Κούρδους και εγκαθιστώντας δεκάδες χιλιάδες Άραβες στα «κοινωνικοποιημένα» εδάφη. Όταν το σχέδιο του Χιλάλ έγινε δημόσια γνωστό το 1968, η κυβέρνηση του Χαφέζ Αλ-Άσαντ αρνήθηκε ότι απηχούσε την επίσημη κυβερνητική πολιτική έναντι των Κούρδων, αλλά η υλοποίηση των μέτρων του διαψεύδει αυτή την άρνηση.

Στη δεκαετία του '90, το προσδόκιμο ζωής στη Συρία αυξήθηκε και η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε κατοικίες, για παράδειγμα, εκτινάχθηκε από μόνο 3% (το 1963) σε 92,11% (το 2011)¹⁰. Η περιοχή όμως που ζούσαν οι Κούρδοι δεν θα απολάμβανε αυτές τις βελτιώσεις. Το καθεστώς εξαιρούσε, αρνούνταν και δίωκε τους Κούρδους, υποβιβάζοντας την περιοχή τους σε μια εσωτερική αποικία για οικονομική εκμετάλλευση.

Γιεζίντι

Οι Γιεζίντι είναι μια κουρδική κοινότητα περίπου 800.000-1.000.000 ατόμων που μιλούν τη διάλεκτο Κουρμαντζί. Ζουν στο Νότιο Κουρδιστάν (Μπασούρ), στο Βόρειο Κουρδιστάν (Μπακούρ) και στη Ροζάβα. Εδώ και αιώνες, υφίστανται θρη-

8 McDowall, *A Modern History of Kurds*, σελ. 474-475.

9 Όπ.π.

10 «Syrian Arab Republic», UN Development Programme, *Human Development Report 112*, <http://bit.ly/1KWqgcW> και «Syria Access to Electricity», *TheGlobalEconomy.com*, <http://bit.ly/1DD94lm>.

σκευτικούς διωγμούς. «Μόνο κατά την Οθωμανική Περίοδο, υπολογίζεται πως έγιναν τουλάχιστον 72 πογκρόμ», αναφέρει ένα έγγραφο της Ομοσπονδίας Ενώσεων Πεζίντι. Στον εικοστό αιώνα, σχεδόν όλες οι ισλαμικές χώρες της Μέσης Ανατολής τους έχουν διώξει πολιτικά και εθνικά λόγω της κουρδικής τους ταυτότητας. Κάποιοι φανατικοί Μουσουλμάνοι υποστηρίζουν πως, σύμφωνα με τη Σαρία, η πίστη των Πεζίντι δεν εμπίπτει στις Αβρααμικές (ή Σημιτικές) θρησκείες κι επομένως θα πρέπει ή να εξισλαμιστούν βίαια ή να θανατωθούν.

Στα πλαίσια της κουρδικής κοινότητας κυριαρχεί όλο και περισσότερο η αντίληψη πως οι Πεζίντι είναι αυτοί που κρατούν ζωντανό τον κουρδικό πολιτισμό και την κουρδική γλώσσα. Σύμφωνα με την Ομοσπονδία Ενώσεων Πεζίντι: «Η θρησκεία των Πεζίντι είναι μονοθεϊστική και γεννήθηκε στο Κουρδιστάν. Όλοι οι Πεζίντι είναι Κούρδοι (...). Στη θρησκεία τους, ο σημαντικότερος άγγελος είναι ο Άγγελος-Παγώνι, που είναι εκπρόσωπος του Θεού. Η γυναίκα παίζει σημαντικότερο ρόλο στην κοινωνία των Πεζίντι, καθώς εκείνη δίνει τη ζωή, μαζί με τον Θεό, κι ως εκ τούτου είναι ιερή. Οι Πεζίντι πιστεύουν στη μετενσάρκωση. Η θρησκεία τους είναι κατά πολύ προγενέστερη των άλλων Σημιτικών θρησκειών. Πρόκειται περί φιλειρηνικής θρησκείας και οι Πεζίντι δεν επιδιώκουν τον προσηλυτισμό».

Το κέντρο του Πεζιντισμού είναι το Σενγκιάλ (γνωστό και ως Σιντζάρ) στο βόρειο Ιράκ, κοντά στα σύνορα με τη Ροζάβα. Στον «Οίκο των Πεζίντι» της Αμιουντέ, ο πρόεδρος Σεχ Σεϊντ Τζίντο μάς είπε ότι στη Ροζάβα σήμερα κατοικούν μόλις 10.000-15.000 Πεζίντι. Είναι συγκεντρωμένοι στο Αφρίν, σε περίπου 25 χωριά, καθώς και σε κάποια άλλα χωριά κοντά στο Τιρμπεσμί. Υπό το καθεστώς Άσαντ, οι Πεζίντι του Αφρίν και του Αζάζ ήταν ενσωματωμένοι και η οικονομική τους κατάσταση ήταν καλή. Στο Τζεζιρέ, ωστόσο, το καθεστώς και τους χαρακτήριζε ξένους. «Υποστήκαμε σκληρή καταπίεση από το Μπααθικό καθεστώς», μας εξήγησε ο Σεχ Σεϊντ Τζίντο. «Υποχρεωθήκαμε να τελούμε τους γάμους κατά τα ισλαμικά ήθη, όπως και τα παιδιά να ασπαστούν με τη βία το Ισλάμ. Δεν μας επέτρεπαν να τελέσουμε τις δικές μας γιορτές. Το καθεστώς δεν όριζε ποτέ Πεζίντι σε δημόσια αξιώματα και η γραφειοκρατία και η αστυνομία του επανειλημμένα μας εκβίαζαν».

Όμως τα πράγματα άλλαξαν μετά την επανάσταση. «Σήμερα είμαστε ελεύθεροι», συνέχισε. «Δεν μας καταπιέζει πια κανείς. Στα μέσα Απριλίου κάναμε μια γιορτή, που θα απαγορευόταν με το παλιό καθεστώς. Αντίθετα, το Κίνημα (το TEV-DEM) μας ενθάρρυνε να προβούμε στον εορτασμό». Μας τονίζει πως οι Πεζίντι έχουν ενταχθεί στο οργανωτικό σύστημα των συμβουλίων. Είναι πεπεισμένος πως μόνο οι Μονάδες Λαϊκής Προστασίας και οι Μονάδες Προστασίας Γυναικών (οι YPG και οι YPJ) τους προστατεύουν. Στη Σερεκανίγιε, τζιχαντιστές επιτέθηκαν σε τρία χωριά Πεζίντι και δολοφόνησαν τους κατοίκους τους. Έχουν εξαπολύσει απειλές και εναντίον των Πεζίντι του Αφρίν.

Οι Πεζίντι εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους για το ότι οι Ευρωπαίοι τούς προτρέπουν να μεταναστεύσουν, αντί να τους βοηθήσουν να ζήσουν με ασφάλεια στην

πατρίδα τους. Περίπου 100.000 Πεζίντι απ' το Βόρειο Κουρδιστάν ζουν πλέον στη Γερμανία¹¹, όταν όμως η Τουρκία ρήμαζε τα χωριά τους τη δεκαετία του '90, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση έκανε πως δε συνέβαινε τίποτα. Το καλοκαίρι του 2014, οι Πεζίντι του Σιντζάρ δέχτηκαν επίθεση απ' το Ισλαμικό Κράτος [βλ. 8.9]. Δεδομένων των δολοφονικών πρακτικών του Ισλαμικού Κράτους, είναι απαραίτητο να παρασχεθεί άμεσα διεθνής υποστήριξη.

2.2 Άραβες

Το 1921-22, όταν συστάθηκε το Γαλλικό Προτεκτοράτο, οι Άραβες της Συρίας ήταν νομάδες. Το πρώτο αραβικό χωριό στο καντόνι Τζεζιρέ χτίστηκε το 1933. Κατά τη δεκαετία του 1920, οι Κούρδοι και η αραβική βεδουίνικη φυλή Σάμαρ συγκρούονταν τακτικά. Οι δυνάμεις που σύντομα θ' αναλάμβαναν την εξουσία παρουσίαζαν τους Κούρδους ως μετανάστες που είχαν μόλις έρθει απ' την Τουρκία. Το 1945, ξέσπασε πόλεμος ανάμεσα στους Κούρδους και τις αραβικές φυλές, κατά τη διάρκεια του οποίου λεηλατήθηκαν 150 κουρδικά χωριά.

Το 1965 το Μπάαθ αποφάσισε να καθιερώσει μια «Αραβική Ζώνη» κατά μήκος των τουρκικών συνόρων, μήκους 322 χιλιομέτρων και πλάτους 10-16. Ήταν μια κίνηση που αποσκοπούσε στη δημογραφική αλλοίωση του πληθυσμού της περιοχής, ώστε από κουρδική να γίνει αραβική. Η Ζώνη αυτή ξεκινούσε απ' τη Σερεκανίγιε και έφτανε στα ανατολικά ως τα σύνορα με το Ιράκ. Το 1973, αφού ανέλαβε Πρόεδρος ο Χαφέζ αλ-Άσαντ, στη Συρία ξεκίνησε ένα πρόγραμμα εξαραβισμού με την ονομασία «Σχέδιο Ίδρυσης Πρότυπων Αγροκτημάτων στην Περιοχή της Άνω Μεσοποταμίας»¹². Κατά μήκος των τουρκικών συνόρων ιδρύθηκαν 41 αραβικά χωριά και όλα τα κουρδικά τοπωνύμια μετατράπηκαν σε αραβικά. Δίπλα σε κάθε κουρδικό χωριό χτίστηκε κι ένα αραβικό. Εκτός απ' τους κατοίκους των καινούριων αυτών χωριών, στην περιοχή εγκαταστάθηκαν και περίπου 4.000 αραβικές οικογένειες απ' τις περιφέρειες της Ράκα και του Χαλεπιού, οι οποίες είχαν χάσει τη γη και τα σπίτια τους εξαιτίας της κατασκευής του Φράγματος του Τάμπκα στον Ευφράτη, κοντά στη Ράκα. Αυτές οι οικογένειες ήταν γνωστές ως «μασμουρίν» («θύματα των πλημμυρών»).

Μέρος του προγράμματος εξαραβισμού ήταν κι η απαλλοτρίωση 20 εκατομμυρίων στρεμμάτων κουρδικής γης, η οποία διανεμήθηκε στους νέους άραβες κατοίκους της περιοχής. Το αρχικό σχέδιο προέβλεπε την εκδίωξη 140.000 Κούρδων από 332 χωριά και την εγκατάστασή τους στη νότια έρημο του Αλ-Ραάντ. Οι Κούρδοι αγρότες, όμως, αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Οι αγρότες που είχαν χαρακτηριστεί ως «ξένοι» (*ajanib*) δεν είχαν δικαίωμα ιδιοκτησίας, δεν μπορούσαν

11 Telim Tolan, «Yezidentum: Eine Kurzübersicht», *Dengê Êzîdiyan*, <http://bit.ly/1KXCKfR>.

12 Το αγγλικό κείμενο αναφέρεται στη βόρεια Μεσοποταμία ως Jazirah Region (Σ.τ.Μ).

να χτίσουν καινούρια σπίτια ούτε και να επισκευάσουν τα παλιά¹³. Επρόκειτο για ένα κλιμακωτό σύστημα προνομίων κι επιβαρύνσεων, με τους Κούρδους να βρίσκονται στη χειρότερη μοίρα.

«Οι Κούρδοι τότε δεν είχαν ταυτότητα», μας εξήγησε ο παλιός ακτιβιστής Χεβάλ Άμερ. Αυτοί που δεν είχαν υπηκοότητα «δεν μπορούσαν να δηλώσουν στο ληξιαρχείο ούτε το γάμο ούτε τα παιδιά τους. Δεν είχαν δικαίωμα εισαγωγής στα πανεπιστήμια. Ο πατέρας μου είχε 200 ντουνάμ γη¹⁴. Το χωριό μας, το Κανίγια Νεβί αποτελούνταν από 50 νοικοκυριά. Μας πήραν όμως τη γη μας – μόνο δύο οικογένειες Κούρδων έχουν απομείνει εκεί. Από τότε ο πατέρας μου αναγκάστηκε να δουλέψει ως ανειδίκευτος εργάτης. Έχω εφτά αδέρφια, πέντε απ' τα οποία είναι κορίτσια. Ήμασταν πολύ φτωχοί.»

Όμως ο μόνος τομέας απασχόλησης στην περιοχή ήταν η γεωργία, οπότε όσοι έχασαν τη γη τους αναγκάστηκαν να φύγουν. «Πήγαν στη Δαμασκό», μας εξήγησε ένας εκπρόσωπος του TEV-DEM. «Τα παιδιά υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν το σχολείο και να γίνουν φτηνά εργατικά χέρια στα αστικά κέντρα της Συρίας». Όπως μας είπε όμως ο Χεβάλ Άμερ, «για να δουλέψει κάποιος Κούρδος στο δημόσιο ως δάσκαλος ή υπάλληλος σε κάποια υπηρεσία, έπρεπε πρώτα ν' απαρνηθεί την κουρδική του ταυτότητα. Οι μισοί έγιναν κρατικοί πράκτορες γιατί αυτός ήταν ο μόνος τρόπος να βρουν δουλειά».

Οι οικονομικοί παράγοντες αποξένωσαν Άραβες και Κούρδους, αλλά το ναδίρ στις Κουρδο-αραβικές σχέσεις ήταν η εξέγερση (*serhildan*) στο Καμισλό το 2004 [βλ. 4.1], κατά την οποία κάποιες αραβικές φυλές συμμαχισαν με το Μπααθικό καθεστώς κι επιτέθηκαν κατά των Κούρδων, οι οποίοι αντιστάθηκαν.

Ακόμη και μετά την επανάσταση του 2012, εξηγεί ο Χεβάλ Άμερ, «οι επικεφαλής κάποιων αραβικών φυλών θεωρούν τους Κούρδους ξένους στη Συρία και πιστεύουν πως δε θα 'πρεπε να 'χουν δικαιώματα. Θεωρούν τη Συρία αραβικό και ισλαμικό κράτος». Φοβούνται πως οι Κούρδοι θα διεκδικήσουν την παλιά γη και τα χωριά τους. Ο Χεβάλ Άμερ συνεχίζει: «Όταν κάποιοι Άραβες θέλουν τώρα να πουλήσουν εκτάσεις γης, το κουρδικό κίνημα λέει πως δεν θα 'πρεπε ο κόσμος ν' αγοράσει τη γη, που έτσι κι αλλιώς του ανήκει. Στο μέλλον, λένε, το κράτος θα πρέπει να αποζημιώσει τους Άραβες και να επιστρέψει τη γη στους αρχικούς της ιδιοκτήτες». Το ζήτημα της γης στο Τζεζιρέ είναι ένα ευαίσθητο θέμα που παραμένει άλυτο.

13 Μεταξύ του Ιουλίου 2012, όταν το καθεστώς Άσαντ έφυγε απ' τη Ροζάβα, και του καλοκαιριού του 2013, οπότε και ξεκίνησε ο πόλεμος των φανατικών Ισλαμιστών κατά της Ροζάβα, στο Τζεζιρέ υπήρχε τεράστια οικοδομική άνθηση. Όταν επισκεφτήκαμε την περιοχή τον Μάιο του 2014, παντού βλέπαμε ημιτελή χτίσματα και εγκαταλειμμένες οικοδομές.

14 Το ντουνάμ ισοδυναμεί με ένα στρέμμα.

Μέλη μιας αραβικής μονάδας στην Τιλ Κοτσέρ

Ανάμεσα σε συγκεκριμένες αραβικές και κουρδικές φυλές υπάρχει κλίμα αμοιβαίας καχυποψίας και η εξάλειψη των μεταξύ τους εντάσεων θα χρειαστεί επίμονες διπλωματικές προσπάθειες από πλευράς TEV-DEM. Ορισμένες φορές επίσης ξεσπούν συγκρούσεις και μεταξύ κάποιων αραβικών φυλών, καθώς ορισμένοι παίρνουν το μέρος των τζιχαντιστών και άλλοι των Κούρδων. Απ' τη Σαραμπία και τη Ζουμπάγιντ, δύο απ' τις πολυπληθέστερες αραβικές φυλές, πολλά άτομα είναι πλέον μέλη των YPG και μία απ' τις σημαντικότερες φυλές, η Σάμαρ, στηρίζει τους Κούρδους¹⁵.

Όμως η Σαραμπία, που εγκαταστάθηκε στο Τιλ Χαμπίς το 1970, κατά παράδοση βρίσκεται σε σύγκρουση με τη φυλή Σάμαρ. Συμμετείχαν στις επιθέσεις κατά των Κούρδων το 2004¹⁶. Στην αρχή του πολέμου, οι τζιχαντιστές κατέλαβαν το Τιλ Χαμπίς. Όταν οι Μονάδες Λαϊκής Προστασίας αγωνίζονταν για να το απελευθερώσουν, ορισμένες φυλές υποστήριξαν τους τζιχαντιστές. Αυτό οδήγησε στη μεγαλύτερη στρατιωτική ήττα των YPG, τον Ιανουάριο 2014, όπου βρήκαν το θάνατο δεκάδες μαχητές¹⁷. Οι YPG/YPJ κατόρθωσαν να απελευθερώσουν το Τιλ Χαμπίς μό-

15 Carl Drott, «Arab Tribes Split Between Kurds and Jihadists», *Carnegie Endowment for International Peace*, 15 Μαΐου 2014, <http://ceip.org/1DWrs3a>.

16 Το Τιλ Χαμπίς κατοικείται κατά 20% από Κούρδους και 80% από Άραβες. Το 20% των Αράβων ανήκουν στη φυλή Σάμαρ – στην πλειοψηφία τους ανήκουν στη φυλή Σαραμπία.

17 Εκτός απ' το Ισλαμικό Μέτωπο, στις επιθέσεις εμπλέκονταν το Ισλαμικό Κράτος, το μέτωπο Αλ-Νούσρα, μονάδες του Ελεύθερου Συριακού Στρατού κι οι Λίονα Χαμίζα.

λις το Φλεβάρη του 2015 και το κοντινό Τιλ Μπαράκ ένα μήνα αργότερα – με μια κοινή κουρδοαραβική επιχείρηση¹⁸.

Οι περισσότερες αραβικές φυλές προτιμούν να μην επιλέξουν στρατόπεδο και να παραμείνουν αμέτοχες στη σύγκρουση αλλά κάτι τέτοιο δεν είναι εύκολο. «Οι αραβικές φυλές της περιοχής συνήθως υποστηρίζουν όποιον επικρατεί την κάθε δεδομένη στιγμή» υποστηρίζει ο Χεβάλ Άμερ. «Άλλοτε είναι με το Ισλαμικό Κράτος, άλλοτε με το επίσημο κράτος κι άλλοτε με τις Μονάδες Λαϊκής Προστασίας». Όπως λέει και η παροιμία, πάνε «όπου φυσάει ο άνεμος». Η βαναυσότητα του Ισλαμικού Κράτους είναι τρομακτική κι έτσι οι Άραβες φοβούνται πως οι τζιχαντιστές θα επιστρέψουν. Ωστόσο, οι περισσότεροι Άραβες της Ροζάβα δεν στηρίζουν τους ισλαμιστές που επιτέθηκαν το 2013.

Το Μάρτιο του 2013, όταν οι τζιχαντιστές κατέλαβαν την περιοχή της Τιλ Κοτσέρ [βλ. 8.5], οι περισσότεροι άραβες κάτοικοι κατέφυγαν σε γειτονικά κουρδικά χωριά, τα οποία τους δέχτηκαν και τους στήριξαν. Περίπου 90 εκπρόσωποι φυλών έκαναν έκκληση για βοήθεια στις Μονάδες Λαϊκής Προστασίας (YPG). Τον επόμενο Οκτώβρη, οι YPG απελευθέρωσαν το Τιλ Κοτσέρ, κερδίζοντας έτσι την εγκάρδια αποδοχή των αράβων και χριστιανών κατοίκων, οι οποίοι στη συνέχεια προσχώρησαν στις τάξεις των YPG, αλλά και των YPJ.

Με κάθε νίκη όμως των YPG/YPJ και των συμμάχων τους – στο Κομπάνι (Ιανουάριος 2015), το Τιλ Χαμής (Φεβρουάριος 2015), το Γκιρέ Σπι (Ιούνιος 2015), το Σενγκιάλ και το Χολ (Νοέμβριος 2015) – η στήριξη των Αράβων για τις YPG ενισχύεται και το αντικουρδικό κλίμα ανατρέπεται. Στο καντόνι Τζεζιρέ, όπου οι Άραβες αποτελούν πλειοψηφία, οι YPG/YPJ έχουν πείσει πολλούς πως θα τους υπερασπιστούν και θα τους παρέχουν υπηρεσίες όπως ηλεκτροδότηση και υδροδότηση. Η πρακτική της μη διάκρισης στους δήμους των εθνοτικά μικτών πόλεων είναι αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης.

Μετά την απελευθέρωση των Τιλ Χαμής και Τιλ Μπαράκ, το TEV-DEM προσπαθεί να εφαρμόσει στην περιοχή το σύστημα της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Καταβάλλουν τεράστια προσπάθεια προκειμένου να συμμετέχουν κι οι Άραβες στο νέο αυτό σύστημα – ενίοτε με αξιοσημείωτη επιτυχία. Η ηγεσία κατανέμεται ανάλογα με τη σύνθεση του ντόπιου πληθυσμού ανάμεσα σε Άραβες, Συριοϊακωβίτες, Αρμένιους και Κιρκάσιους. Για παράδειγμα, συμπρόεδροι του εκτελεστικού συμβουλίου

Πηγή: συνεντεύξεις με εκπροσώπους των Δημοκρατικών Αυτόνομων Διοικήσεων, Μάιος 2014.

18 «Til Hemis Liberated by Joint Operation of YPG/YPJ, Syriac Units and Local Arab Tribes», *Rojava Report*, 28 Φεβρουαρίου 2015, <http://bit.ly/24ZFioV>. «Kurds: Til Hemis - Til Barak Operation Ended Successfully», *Kurdish Daily News*, 10 Μαρτίου 2015, <http://bit.ly/1tvGTRi>.

στο Τζεζιρέ είναι ο Σεΐχης Χαμέντι Ντάχαμ, επικεφαλής της φυλής Σάμαρ, και η Χαντίγια Γιούσεφ, μια Κούρδισσα που μέχρι πρότινος ήταν στην ηγεσία των ΥΡΠ¹⁹.

Σήμερα, οι Αράβισσες βρίσκουν στήριξη στις δομές της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» (Yekitiya Star), της οργάνωσης των γυναικών [βλ. 5.3]. Πολλές συμμετέχουν στις Μονάδες Προστασίας Γυναικών (ΥΡΠ) και στις Δυνάμεις Ασφαλείας.

Η Ροζάβα, κι ιδίως το καντόνι Τζεζιρέ, είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα ισότιμης συνύπαρξης σε μια πολυπολιτισμική και πολυθρησκευτική περιοχή. Εδώ η πολιτιστική ποικιλομορφία θεωρείται αναγκαίο στοιχείο της κοινής ζωής και της δημοκρατίας. Αφού σχηματίστηκε η μεταβατική κυβέρνηση, ο ένας συμπρόεδρος, ο Ακράμ Εσό, εξήγησε ότι «βασισμένοι στην εμπειρία που θα αποκτήσουμε στην αυτόνομη διοίκηση του καντονιού Γκοζάρτο/Τζεζιρέ, θέλουμε να λειτουργήσουμε ως πρότυπο για τη μελλοντική κοινωνία στη Συρία».

2.3 Αρμένιοι και Συροϊακωβίτες

Προκειμένου να επιβάλει τον εξισλαμισμό των υπηκόων της, το 1915 η Οθωμανική Αυτοκρατορία κήρυξε τζιχάντ εναντίον κάθε μη μουσουλμάνου που κατοικούσε στα εδάφη της. Όλες οι μη τουρκικές πληθυσμιακές ομάδες έπρεπε να συντριβούν. Οι απελάσεις και οι σφαγές που ακολούθησαν κόστισαν τη ζωή σε 1,5 εκατομμύριο Αρμένιους, 750.000 Συροϊακωβίτες, 500.000 Έλληνες του Πόντου καθώς και σε άλλους Χριστιανούς και Γιεζίντι. Οι Συροϊακωβίτες αποκαλούν αυτό το μαύρο κεφάλαιο στην ιστορία τους «Seyfo» («σπαθί» στα αραμαϊκά). Οι Αρμένιοι το ονομάζουν «Aghet» («καταστροφή»). Σε πολλές ιστορικές μελέτες, τα γεγονότα που συνέβησαν μεταξύ 1896 και 1914-1918 χαρακτηρίζονται ως γενοκτονία.

Στην υλοποίησή της, οι κουρδικές φυλές εν μέρει συνεργάστηκαν με τον οθωμανικό στρατό. Το 2013, το κουρδικό κίνημα στο Βόρειο Κουρδιστάν αποδέχτηκε τις ιστορικές ευθύνες που του αναλογούσαν και ζήτησε συγγνώμη για τη συμμετοχή της κουρδικής πολιτοφυλακής της Χαμιντίγιε στη γενοκτονία. Οι Κούρδοι είναι η μόνη δύναμη στην Τουρκία που έχει προβεί σε τέτοια κίνηση. Το τουρκικό κράτος εξακολουθεί να αρνείται τα συγκεκριμένα εγκλήματα και δεν τα αναγνωρίζει ως γενοκτονία. Κάθε προσπάθεια να πειστεί να αναγνωρίσει τη γενοκτονία έχει πέσει στο κενό.

Οι επιζώντες και οι απόγονοί τους από τότε ζουν μέσα στο ψέμα. Γι' αυτές τις μικρές, πια, εθνοτικές μειονότητες, η αναγνώριση της γενοκτονίας είναι τεράστιας σημασίας για τη συλλογική τους μνήμη – αν όχι απ' την Τουρκία, τουλάχιστον από άλλα κράτη²⁰. Τον Οκτώβριο του 2014, κατά τη διάρκεια μιας εκδήλωσης στη Γιορ-

19 «Kurdish Canton Led by an Arab Sheikh», *BasNews*, 10 Ιουλίου 2014, <http://bit.ly/1JqMOJJ>.

20 «Seyfo 1915 – Ein Verbrechen gegen die Menschheit», *Bethnahrin*, <http://bit.ly/1FIKRcl>.

τή Βιβλίου της Φρανκφούρτης, ο Κούρδος δικηγόρος Μαχμούντ Σακάρ δήλωσε ότι η γενοκτονία των Αρμενίων και των Συροϊακωβιτών στην Τουρκία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Το Νοέμβριο του 2015, μια έγγραφη αναφορά του συροϊακωβίτη προέδρου Γιουχάνα Ακτάς από τη Νισεμπίν (στα αραβικά «Νουσεϊμπίν»), που βρίσκεται στα κατεχόμενα απ' τους Τούρκους εδάφη του Κουρδιστάν, επιβεβαίωσε ότι συνεχίζονται οι επιθέσεις σε εκκλησίες των Συροϊακωβιτών και σε άλλες σημαντικές τοποθεσίες με σκοπό να τους εκδιώξουν²¹. Ακόμα και σήμερα η τουρκική κυβέρνηση επιμένει σε εκδιώξεις του χριστιανικού πληθυσμού.

Αρμένιοι

Ξυπόλυτοι ήρθαμε ως εδώ και ξυπόλυτοι θα φύγουμε²²

Οι Αρμένιοι κατοικούν στη Συρία τα τελευταία 2000 χρόνια. Η αρμενική κοινότητα του Χαλεπιού είναι πολύ παλιά. Ωστόσο, οι περισσότεροι απ' όσους κατοικούν σήμερα στη Ροζάβα έφτασαν στην περιοχή ως πρόσφυγες κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας των Αρμενίων απ' τους Οθωμανούς. Στήθηκαν στρατόπεδα συγκέντρωσης στην έρημο της Συρίας και το 1915, το στρατόπεδο του Ντέρ αζ-Ζορ έγινε ο τελικός προορισμός των πορειών θανάτου. Οι ντόπιοι Σύριοι Άραβες δεν δίσταζαν να παρέχουν στους διωκόμενους Αρμένιους καταφύγιο και στήριξη.

Το 1989-1990 η Αρμενική Αποστολική Εκκλησία εγκαινίασε ένα μνημειακό συγκρότημα στο Ντέρ αζ-Ζορ προκειμένου να μνημονεύει αυτό το τραγικό γεγονός. Κάθε χρόνο στις 24 Απριλίου, ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας των Αρμενίων, δεκάδες χιλιάδες Αρμένιοι προσκυνητές απ' όλο τον κόσμο επισκέπτονταν το μνημείο. Ωστόσο, στις 21 Σεπτεμβρίου 2014, το Ισλαμικό Κράτος το κατέστρεψε²³.

Σήμερα οι Αρμένιοι που ζουν στη Συρία υπολογίζονται σε περίπου 100.000. Μεγάλο ποσοστό εξ αυτών ζει στη Ροζάβα, 12.000 ζουν στο Καμισλό, περίπου 80 οικογένειες στο Ντερίκ, 80 στη Χόσικε και περίπου 30 στη Σερεκανίγιε. Οι περισσότεροι μιλούν αραβικά της Συρίας και τη δυτική αρμενική. Οι πιο δημοφιλείς εκκλησίες είναι η Αρμενική Αποστολική, η Αρμενική Καθολική και η Αρμενική Ευαγγελική.

Η κοινότητα του Ντερίκ ιδρύθηκε μετά τη γενοκτονία του 1915. Η αρμενική γλώσσα μιλιέται ακόμα στην περιοχή και διδάσκεται στο σχολείο μέχρι την έκτη τάξη. Στο Ντερίκ, ο Αρμένιος πάστορας Νταζάντ Ακομπιάν μάς είπε ότι στην πόλη

21 Ferhat Arslan, «Li Nisêbinê dêr û mizgeft hatin bombekirin», *ANF News*, 25 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1ILZsqU>.

22 Jürg Bischoff, «Syriens Armenier fürchten um ihre Zukunft», *Neue Zürcher Zeitung*, 14 Απριλίου 2014, <http://bit.ly/1DWqjPl>.

23 «ISIS-Kämpfer zerstören armenische Genozidgedenkstätte in Der ez-Zor», *HayPress: Armenische Nachrichten*, 22 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1GScrrp>.

ζουν 80 οικογένειες Αρμενίων, δηλαδή περίπου 440 άτομα, και πως μόνο κάποια μεμονωμένα άτομα την έχουν εγκαταλείψει. Μας είπε πως οι Αρμένιοι του Ντερικ είναι αγρότες, χειροτέχνες ή υπάλληλοι γραφείου. «Συνεργαζόμαστε με το TEV-DEM», μας εξήγησε. «Οι Αρμένιοι συμμετέχουν στις Δυνάμεις Ασφαλείας (*Asayîş*) και στις Μονάδες Λαϊκής Προστασίας (YPG). Έχουμε Αρμένιους μαχητές των YPG». Όντας μειονότητα, πρόσθεσε, οι Αρμένιοι αναγκάζονταν ανέκαθεν να συμμορφώνονται με τους όρους του εκάστοτε κυρίαρχου. Ωστόσο, νιώθουν ευγνωμοσύνη για τις Μονάδες Λαϊκής Προστασίας, γιατί υπερασπίζονται τη χώρα τους ενάντια στους Ισλαμιστές.

Ακόμα και πριν ξεσπάσει ο εμφύλιος πόλεμος το 2011, ο πληθυσμός των Αρμενίων της Συρίας εμφάνιζε πτωτικές τάσεις, μετά από 20 χρόνια πολιτικών εξαρτισμού. Με την κήρυξη του πολέμου, πολλοί Αρμένιοι κατέφυγαν στην επαρχία Χόσικε κι από κει στην Αρμενία²⁴. Όπως καταλάβαμε από τη συζήτησή μας με τον πάστορα, η συρρίκνωση της κοινότητάς του τον έθλιβε βαθιά.

Συροϊακωβίτες

*Είμαστε Αραμαίοι – μην τολμήσετε να μας στερήσετε τα όνειρά μας. Είμαστε ταυτόχρονα φλόγα και δέσμη φωτός. Μπορείτε χάρη σε μας να φωτίσετε το μονοπάτι σας αλλά ίσως σας κάψουμε τα δάχτυλα!*²⁵

Οι Συροϊακωβίτες είναι Αραμαίοι Χριστιανοί που πιστεύουν σε διαφορετικές εκκλησίες της Ανατολικής και Δυτικής Ιακωβιτικής παράδοσης²⁶. Υποστηρίζουν πως είναι αυτόχθονες της Μεσοποταμίας και απόγονοι των Ασσυρίων, με πρώτες αρχαιολογικές καταγραφές της παρουσίας τους να αναφέρονται περί το 2000 π.Χ. Η μητρική τους γλώσσα είναι η αραμαϊκή, η γλώσσα του Ιησού²⁷. Απ' τον καιρό

24 Syriac National Council, «Syriac Christians After Three Years of Civil War», *Christian Coalition for Syria*, 7 Ιανουαρίου 2014, <http://bit.ly/1HeUJXW>.

25 «United Suryoye», *Suryoye.com*.

26 Η Δυτική Ιακωβίτικη παράδοση ή η Αρχαία Εκκλησία του Πατριαρχείου της Αντιόχειας περιλαμβάνει τη Συροϊακωβίτικη Ορθόδοξη Εκκλησία της Αντιόχειας, τη Συροϊακωβίτικη Καθολική Εκκλησία και την Ιακωβίτικη Μαρωνίτικη Εκκλησία της Αντιόχειας. Η Ανατολική Ιακωβίτικη παράδοση ή Αρχαία Εκκλησία Σελεύκειας-Κτησιφώντος περιλαμβάνει την Ασσυριακή Εκκλησία της Ανατολής, την Αρχαία Εκκλησία της Ανατολής και τη Χαλδαϊκή Καθολική Εκκλησία.

27 Όλες οι αραμαϊκές διάλεκτοι ανήκουν στην οικογένεια των σημιτικών γλωσσών. Τα αρχαία αραμαϊκά απαντώνται γραπτώς από τις αρχές της πρώτης χιλιετίας π.Χ. Από εκείνη τη διάλεκτο αναπτύχθηκαν με την πάροδο των αιώνων οι αραμαϊκές διάλεκτοι. Σήμερα περίπου 550.000, κυρίως Χριστιανοί, μιλούν περίπου 15 νεοαραμαϊκές γλώσσες.

του εξισλαμισμού της Μέσης Ανατολής, οι Συροϊκωβίτες υπέστησαν διωγμούς και καταπίεση και ως εκ τούτου μόλις κάποιες εκατοντάδες χιλιάδες μιλούν ακόμα τη γλώσσα τους. Ονομάζουν την πατρίδα τους «Μπέιτ Ναχ-ρέιν», γη ανάμεσα στο Τίγρη και τον Ευφράτη.

Οι Συροϊκωβίτες αποτελούν το 10-12% του συριακού πληθυσμού και, ανάλογα με την πηγή, ο αριθμός τους εκτιμάται από 900.000 έως και 2,6 εκατομμύρια²⁸. Περίπου ένα εκατομμύριο κατοικούν εκτός Συρίας, κυρίως στην Ευρώπη, την Αυστραλία, τις Η.Π.Α. και τη Ν. Αμερική²⁹. Περίπου 400.000 έχουν διαφύγει απ' τη Συρία τα τελευταία δύο χρόνια³⁰. Οι περισσότεροι απ' όσους έχουν μείνει έχουν αφομοιωθεί στον αραβικό πληθυσμό και μιλούν αραβικά και όχι αραμαϊκά.

Οι Συροϊκωβίτες θεωρούν το Τζεζιρέ ως μια απ' τις περιοχές της ιστορικής τους εγκατάστασης και το ονομάζουν διαφορετικά: Γκοζάρτο, στα αραμαϊκά. Εκτιμούν ότι αποτελούν το 10% του πληθυσμού ή περίπου 200.000 άτομα. Πριν τον εμφύλιο, ο αριθμός τους έφτανε τις 300.000³¹. Τον Ιούλιο του 2013, όταν το Μέτωπο Αλ-Νούσρα και η Αλ-Κάιντα της Συρίας επιτέθηκαν στη Ροζάβα, οι Συροϊκωβίτες κατοικούσαν στο νότιο κομμάτι της περιφέρειας Χόσικε και στη Σερεκανίγιε. Επιχειρηματίες, καλόγριες, ιερείς και επιφανείς προσωπικότητες της κοινότητας απήχθησαν και δολοφονήθηκαν. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μαζική έξοδο προς την Τουρκία και την Ευρώπη. Στη μεγάλη πλειοψηφία τους, οι Συροϊκωβίτες που παρέμειναν στην περιοχή εντάχθηκαν στο TEV-DEM. Το Εθνικό Συμβούλιο Συροϊκωβιτών υποστηρίζει πως, παρ' όλο που πολλοί διέφυγαν, σκοπεύουν να επιστρέψουν εφόσον βελτιωθεί η κατάσταση³².

Σύμφωνα με τον επικεφαλής του Ενωτικού Κόμματος Συροϊκωβιτών, Ισάν Γκαουρίγιε, οι Συροϊκωβίτες θεωρούν εαυτούς έθνος και όχι θρησκευτική ομάδα και όπως και οι Κούρδοι, έχουν υποστεί εκτεταμένες διώξεις. Ο ίδιος ο Γκαουρίγιε έχει φυλακιστεί. Ο προηγούμενος επικεφαλής του κόμματος δολοφονήθηκε απ' το καθεστώς ενώ βρισκόταν στη φυλακή. Τώρα ο Ισάν ευχαριστεί από καρδιάς το κουρδικό κίνημα. «Μπορούμε να ζήσουμε μαζί με Τσετσένους, Κούρδους και Άραβες. Έχουμε συνυπάρξει στο ίδιο μέρος για 2.000 χρόνια. Το Μπααθικό καθεστώς και οι προηγούμενες κυβερνήσεις ήταν αυτοί που μας καταπίεζαν. Θέλουμε ολόψυ-

28 «Syria Population 2014», *World Population Review*, <http://bit.ly/1Pg9LAR>. Εθνικό Συμβούλιο Συροϊκωβιτών στους συγγραφείς, χ.χ.

29 Μπασάμ Ισάκ, Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Συροϊκωβιτών της Συρίας, συνέντευξη στον Μίχαελ Κναπ, 4 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/1zGjgb2>.

30 Syriac National Council, «Syriac Christians After Three Years of Civil War», *Christian Coalition for Syria*, 7 Ιανουαρίου 2014, <http://bit.ly/1HeUJXW>.

31 Syriac National Council, «Syriac People in Syria», *Christian Coalition for Syria*, χ.χ., <http://bit.ly/1dhKgUm>.

32 Όπ.π.

χα να συμμετάσχουμε στο εγχείρημα των φίλων μας του Κόμματος Δημοκρατικής Ενότητας (PYD) για να βάλουμε ένα τέλος στις σοβινιστικές νοοτροπίες. Συμμετέχουμε στις Μονάδες Λαϊκής Προστασίας και τους άλλους θεσμούς αλλά, καθώς είμαστε μικρή κοινότητα, η συνεισφορά μας είναι μικρή».

Μας λέει επίσης πως γενοκτονία των Συροϊακωβιτών εκτυλίσσεται και στο Ιράκ. «Στο Ιράκ ζούσαν 14,5 εκατομμύρια Χριστιανοί πριν τον πόλεμο του 2003. Τώρα είναι μόλις 400.000 και κανείς τους δεν ζει πλέον στη Βαγδάτη»³³.

Οι βόρειες συνοικίες της πόλης Ντερίκ κατοικούνται ως επί το πλείστον από Μουσουλμάνους Κούρδους και οι νότιες από Συροϊακωβίτες Χριστιανούς, με περίπου πεντακόσια νοικοκυριά. Τα αραμαϊκά μιλιούνται και διδάσκονται στα σχολεία. Ο Μουράντ Μουράντ, ιερέας της Ιακωβιτικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, μας είπε πως το «Ντερίκ» ήταν αρχικά το όνομα ενός παλιού μοναστηριού. «Εδώ ζούμε όλοι μαζί και μαζί τα βγάζουμε πέρα», μας είπε, ενώ καθόμασταν στην εκκλησία του. «Όλοι εδώ είμαστε ένα. Θέλουμε οι δεσμοί ανάμεσά μας να δυναμώσουν. Όσο υπάρχει αγάπη και συμπόνια, είμαστε σαν αδέρφια κι έτσι θα υπερασπιζόμαστε αυτό το κομμάτι της Ντερίκ».

Όπως κι οι Αρμένιοι στους οποίους είχαμε μιλήσει, έτσι κι ο Μουράντ μας είπε πως οι επιθέσεις των ισλαμιστών τρομοκρατών έκαναν τη ζωή δύσκολη για τους Συροϊακωβίτες. Χριστιανοί πρόσφυγες έχουν έρθει στη Ντερίκ από άλλα μέρη της Συρίας και νοίκιαζαν πλέον σπίτια εκεί, όμως άλλοι – περίπου 700 οικογένειες, όπως υπολογίζει – έχουν εγκαταλείψει την περιοχή. Πολλές οικογένειες κατέφυγαν στη Σουηδία και τη Γερμανία για οικονομικούς λόγους, αλλά και εξαιτίας της τρομοκρατίας. Ωστόσο η ζωή στη Ροζάβα είναι πολύ καλύτερη απ' ό,τι στις γειτονικές περιοχές.

Η κοινότητά τους, όπως μας τόνισε, μπήκε αμέσως στην TEV-DEM και βοηθούσε στην άμυνα της περιοχής. Μέρος της πόλης προστατεύεται από τα «Σουτόρο», τα συροϊακωβιτικά σώματα ασφαλείας. Ο Νταβίντ Βεργκίλι, μέλος του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Συροϊακωβιτών, ο οποίος έχει έδρα τις Βρυξέλλες, μας είπε τον Ιανουάριο του 2014 ότι «η Δημοκρατική Αυτονομία στη Ροζάβα αναγνωρίζει τα κοινά χαρακτηριστικά και τα ίσα δικαιώματα των λαών της περιοχής και εξασφαλίζει τη δημοκρατική και ισότιμη εκπροσώπησή τους εντός της. Οι Συροϊακωβίτες παλεύουν να διασφαλίσουν τα δικαιώματα και τις θέσεις τους σε μια αναδομημένη Συρία και Μέση Ανατολή γενικότερα. Ως εκ τούτου, η Ροζάβα είναι ένα εγχείρημα που συνάδει με τα συμφέροντα των Συροϊακωβιτών»³⁴.

33 Ισάν Γκαουρίγιε, συνέντευξη στον Μίχαελ Κναπ, Καμισλό, Οκτώβριος 2013.

34 «3 Sprachen, 1 Land», *BasNews*, 13 Φεβρουαρίου 2014, <http://bit.ly/1S7x1Iv>.

Χαλδαίοι

Η Χαλδαϊκή Καθολική Εκκλησία (Ιακωβιτική - Αραμαϊκή) είναι μια απ' τις Ανατολικές Εκκλησίες που βρίσκονται σε κοινωνία με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αλλά ακολουθεί το τελετουργικό της ανατολικής Συρίας. Τα μέλη της συγκεκριμένης εκκλησίας λέγονται επίσης Συροϊακωβίτες. Από το 17ο αιώνα και μετά, Καθολικοί ιεραπόστολοι δούλεψαν με τους Συροϊακωβίτες Χριστιανούς της Ανατολής και λόγω της επιρροής τους, μεγάλο μέρος της εκκλησίας έχει αποσχιστεί.

Όταν επισκεφτήκαμε τη χαλδαϊκή κοινότητα στη Ντερίκ, η εκπρόσωπός τους μας είπε πως στην πόλη ζούσαν περίπου 240 οικογένειες Χαλδaiών, δηλαδή γύρω στα 1.200 άτομα, και πως 15-20 οικογένειες είχαν πλέον φύγει. Σε αντίθεση με τους Ορθόδοξους Συροϊακωβίτες, συμμετέχουν άμεσα στην οργάνωση του TEV-DEM κι έχουν και δικό τους αντιπρόσωπο στο περιφερειακό συμβούλιο της Ντερίκ, τον Καϊσέρ Μογκέρ. Μίλησε με πολλή θέρμη για την ασφάλεια αλλά και τη βοήθεια σε διάφορα επίπεδα που παρέχει το TEV-DEM στους Χαλδαίους. «Οι κοπέλες μπορούν να κυκλοφορούν με ασφάλεια στο δρόμο ακόμα και στις 4 το πρωί», μας είπε. «Επίσης, έχει βελτιωθεί η οικονομική μας κατάσταση. Στηρίζουμε την εκλογή της νέας κυβέρνησης. Πολλοί από μας συμμετέχουν στις Δυνάμεις Ασφαλείας και τις YPG. Διαφωνούμε με τους Συροϊακωβίτες που έχουν δικές τους δυνάμεις ασφαλείας. Θέλουμε οι Συροϊακωβίτες να ενταχθούν στις Δυνάμεις Ασφαλείας μαζί με τους Κούρδους». Μόλις το 60% των Χαλδaiών μιλούν τη γλώσσα τους που διαφέρει κάπως απ' τη γλώσσα των υπόλοιπων Αραμαίων. Οι κοινότητές τους βιοπορίζονται κυρίως απ' τη γεωργία και η οικονομική τους κατάσταση αυτή την περίοδο είναι καλή, καθώς οι τιμές πολλών προϊόντων έχουν αυξηθεί.

Οι Χαλδαίοι στηρίζουν το σύστημα της Δημοκρατικής Αυτονομίας στη Ντερίκ, σύμφωνα με την εκπρόσωπο της κοινότητας. Κάθε 15 μέρες γίνεται μια συνέλευση όπου αξιολογείται η δουλειά που έχει γίνει από τις κοινότητες και καθορίζεται το τι πρέπει να γίνει εντός των επόμενων δύο εβδομάδων. Οι Χαλδαίοι έχουν συγκροτήσει μια υγειονομική και μια γλωσσική επιτροπή. Κάποιες απ' τις μητέρες της χαλδαϊκής κοινότητας συμμετέχουν επίσης στην Επιτροπή Μητέρων για την Ειρήνη. Επίσης έχει συσταθεί μια επιτροπή τεχνών και πολιτισμού, καθώς και μία επιτροπή για τη λαογραφία.

¶

Οι Συροϊακωβίτες έχουν δικά τους σώματα ασφαλείας, τα Σουτόρο («άμυνα» στα αραμαϊκά)³⁵. Στις 8 Ιανουαρίου 2013, ιδρύθηκε το Στρατιωτικό Συμβούλιο Συροϊακωβιτών (Mawtbo Fulhoyo Suryoyo – MFS). Είναι ενεργό κυρίως σε περιοχές

35 Karlos Zurutuza, «Syrian Split Divides Christians», *IPS*, 4 Μαΐου 2014, <http://bit.ly/1GmEcVQ>.

Συροϊακωβίτης ιερέας ευλογεί μαχητές του MFS τα Χριστούγεννα του 2014 στη Ντερίκ (πηγή: Mark Mulhouse / attenzione)

όπου κατοικούν Συροϊακωβίτες, και ιδίως στην περιφέρεια της Χόσικε. Από την πρώτη στιγμή το MFS ένωσε τις δυνάμεις του με τις YPG στο μέτωπο κατά του Ισλαμικού Κράτους.

Τον Οκτώβρη του 2014, όλα τα κόμματα των Συροϊακωβιτών συνεδρίασαν στο Τζεζιρέ και συμφώνησαν να συνεργαστούν. Όλα ήθελαν να στηρίξουν τα Σουτόρο και το Στρατιωτικό Συμβούλιο Συροϊακωβιτών – ακόμα κι οι Χαλδαίοι, που δεν ενέκριναν τα ανεξάρτητα σώματα ασφαλείας.

Το Σεπτέμβριο του 2015 συστάθηκε και το Γυναικείο Σώμα Προστασίας Μπεθναρίν. «Χρειαζόμασταν κι ένα γυναικείο σώμα ασφαλείας εκτός από το MFS και τα Σουτόρο», μας είπε μια εκπρόσωπός του. Στόχος αυτού του σώματος είναι «η βελτίωση των αξιών των Συροϊακωβιτών, η πάλη για τα δικαιώματα των γυναικών, η αλληλεγγύη με γυναίκες σε άλλα έθνη και η μάχη κατά των αντιδραστικών δυνάμεων». Στο μέτωπο, οι Μονάδες Προστασίας Γυναικών (YPJ) αποτελούν το πρότυπό τους³⁶.

Στη Ντερίκ, ο επικεφαλής των Σουτόρο, Μελκέ Ραμπό, μας διαβεβαίωσε πως οι σχέσεις μεταξύ των Σουτόρο και των Δυνάμεων Ασφαλείας ήταν άριστες κι ότι μοιράζονταν διάφορα καθήκοντα ως προς την ασφάλεια, τόσο εντός όσο κι εκτός πόλης. «Συνεργαζόμαστε με τις Δυνάμεις Ασφαλείας όποτε το απαιτούν οι περι-

36 «Bethnahrin Women Protection Forces Founded Against ISIS», *English Bianet*, 2 Σεπτεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1IM0IKO>.

στάσεις. Είμαστε υπεύθυνοι για την ασφάλεια των Συροϊακωβιτών». Όπως και στις Δυνάμεις Ασφαλείας, έτσι και στα Σουτόρο εκπαιδεύονται και γυναίκες: «Η συροϊακωβίτικη κοινότητα δεν έχει μία και ενιαία θέση – κάποιιοι δουλεύουν για το κρατικό σύστημα και άλλοι για τους Κούρδους». Στο Καμισλό υπάρχει μια συροϊακωβίτικη κοινότητα που στηρίζει το καθεστώς του Άσαντ. Έχουν δική τους δύναμη ασφαλείας, που ονομάζεται Σουτόρο.

Στη συνέχεια, η πίκρα του Μελέκ έγινε εμφανής: «Οι λαοί της περιοχής έχουν μακρά κοινή ιστορία και παράδοση. Ζούσαμε ειρηνικά εδώ επί πολλά χρόνια, αλλά έχουμε πλέον απομείνει ελάχιστοι Συροϊακωβίτες εδώ κι αυτό μας λυπεί. Πολλοί έχουν φύγει λόγω του πολέμου» Κατέκρινε την ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική που κατά τη γνώμη του δελεάζει τους Συροϊακωβίτες με οικονομικά κίνητρα για να πάνε στην Ευρώπη και να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, αντί να μείνουν και να την υπερασπιστούν. Έτσι, κι η Ευρώπη φαίνεται να υποστηρίζει όσους θέλουν να διώξουν τους Συροϊακωβίτες απ' το Γκοζάρτο (Τζεζιρέ). «Ο κόσμος πρέπει να επιστρέψει. Δεν θα έπρεπε να εγκαταλείπουν τόσο εύκολα την πατρίδα τους. Τα πηγαίνουμε καλά οικονομικά. Αν δει κανείς την ιστορία μας ως έθνος, ποτέ δεν είχαμε περισσότερα δικαιώματα απ' ό,τι στις μέρες μας».

Συνέχισε λέγοντας: «Οι Συροϊακωβίτες και οι Αρμένιοι γνωρίζουν καλά πως χωρίς τις YPG/YPJ θα είχαν χάσει τα πάτρια εδάφη τους, όπως γνωρίζουν και ότι το σύστημα της Δημοκρατικής Αυτονομίας τους εξασφαλίζει ισότιμη συμμετοχή σε όλους τους τομείς. Μάλιστα, για πρώτη φορά στην πρόσφατη ιστορία, αναγνωρίζονται επίσημα οι γλώσσες μας».

2.4 Μικρότερες πληθυσμιακές ομάδες

Μαζί με τις προαναφερθείσες, στη Ροζάβα κατοικούν και κάποιες μικρότερες πληθυσμιακές ομάδες – Τουρκμένων, Τσετσένων, Κιρκάσιων και Ναβάρ.

Στη Συρία κατοικούν περίπου 100.000-200.000 Τουρκμένοι, κυρίως στο Χαλέπι, τη Δαμασκό, τη Χομς, τη Χάμα και τη Λατάκια. Είναι απόγονοι του οθωμανικού πληθυσμού που παρέμεινε στη Συρία και μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Παρά την ονομασία τους, δεν έχουν άμεση σχέση με το Τουρκμενιστάν. Στη Ροζάβα κατοικούν ελάχιστοι, αλλά δε γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό τους. Οι περισσότεροι Τουρκμένοι της Συρίας έχουν εξαραβιστεί και δεν μιλούν πλέον τουρκικά, ούτε τη γλώσσα του Νοτίου Αζερμπαϊτζάν.

Κατά το συριακό εμφύλιο, σχημάτισαν δικά τους τάγματα μάχης, όπως τον Τουρκμενικό Συριακό Στρατό (*Suriye Türkmen Ordusu*) τον οποίο χρηματοδοτεί και στηρίζει η Τουρκία. Στις 24 Νοεμβρίου 2015, ο τουρκικός στρατός κατέρριψε ένα ρωσικό αεροσκάφος. Ένας απ' τους πιλότους, ο Όλεγκ Πέσκοβ, πήδηξε με αλεξίπτωτο και πυροβολήθηκε πριν προσγειωθεί. Ο δολοφόνος του ήταν ο Αλ-παρσλάν Τσελίκ, Τούρκος απ' το Ελαζίκ που ανήκε σε κύκλους της φασιστικής

ομάδας των Γκρίζων Λύκων. Ήταν μέλος μιας μονάδας των Τουρκμένων Συρίων, που λάμβανε στήριξη απ' το τουρκικό κράτος³⁷.

Μετά την απελευθέρωση της Γκιρέ Σπι από τις Μονάδες YPG και YPJ τον Ιούνιο του 2015 [βλ. 8.9], η Διεθνής Αμνηστία ισχυρίστηκε πως οι YPG εκδίωξαν απ' την περιοχή Τουρκμένους και ντόπιους Άραβες. Η Συρο-Κουρδική Ένωση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (DAD) διέψευσε τον ισχυρισμό αυτό³⁸. Στη Γκιρέ Σπι υπήρχαν πέντε τουρκμενικά χωριά. Όταν συγκροτήθηκαν οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) τον Οκτώβριο του 2015 [βλ. 8.10], συμμετείχαν σ' αυτές και οι τουρκμενικές Λίβα Αλ-Σελτζούκι³⁹. Ο επίσημος εκπρόσωπος των SDF, ο Τουρκμένος Ταλάλ Άλι Σίλιο, εξήγησε πως οι Τουρκμένοι ζούσαν αρμονικά με τους Κούρδους και τους Άραβες επί αιώνες και πρόσθεσε πως όλοι μαζί θα απελευθέρωναν τη Συρία⁴⁰.

Οι Τσετσένοι έφτασαν στη Βόρεια Συρία κατά την προσπάθειά τους να ξεφύγουν απ' το ρωσικό αποικισμό του Καυκάσου, ενώ κάποιοι μετανάστευσαν στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Οι Κιρκάσιοι (Τσερκέζοι) ζουν στην περιοχή της Συρίας από το 1878. Κάποιοι μετανάστευσαν από τα Βαλκάνια, ενώ άλλοι ταξίδεψαν με αφετηρία τον Καύκασο προς την τουρκική πόλη της Σαμψούντας κι από εκεί στην Καισάρεια, ώσπου κατέληξαν στα συριακά εδάφη. Το 1920, αφού η Συρία τέθηκε υπό γαλλική εντολή, οι Κιρκάσιοι Σύριοι στήριζαν τους κυβερνώντες κατά των Αράβων που εξεγείρονταν, γεγονός που έφθειρε σημαντικά τις σχέσεις ανάμεσα στις δύο αυτές εθνοτικές ομάδες. Όπως συνέβη και με τους Κούρδους, έγιναν στόχος πολιτικών εξεραβισμού. Ένας μικρός αριθμός Κιρκάσιων ζουν στο Τζεζιρέ και είναι σουνίτες μουσουλμάνοι.

Οι Ναβάρ είναι απόγονοι των Ντομ και μιλούν την ντομαρί, μια ινδοάρια γλώσσα που αποτελεί τη μεσανατολική παραλλαγή της Ρομανί. Στη Ροζάβα ονομάζονται Κερετσι (Γύφτοι).

Σε ολόκληρη τη Συρία υπάρχουν περίπου 37.000 Ντομ. Πριν τον πόλεμο υπήρχε μεγάλη κοινότητα στο Χαλέπι⁴¹.

37 «Syrian Turkmen Commander Who "Killed" Russian Pilot Turns Out to Be Turkish Ultranationalist», *RT*, 27 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1Z6AmHj>.

38 «Statements of Arabs and Turkmens from Giri Spi Reversed in Istanbul», *ANF News*, 12 Ιουλίου 2015, <http://bit.ly/1Uiahm6>.

39 «Declaration of Establishment by Syrian Democratic Forces», *ANF News*, 15 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1Z5mTQb>.

40 «QSD Turkmen Comander: "Turkmens Are Syrians, not Turks"», *Ronahi TV English*, 3 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1Uiao0M>.

41 «Domari», *Ethnologue.com*, <http://www.ethnologue.com/language/rmt>.

Περίπου εκατό οικογένειες Ναβάρ ζουν υπό επισφαλείς συνθήκες κοντά στην πόλη Καμισλό. «Τους παραχωρήσαμε σπίτια», μας εξήγησε ο Χεβάλ Άμερ⁴², γνωστός Κούρδος ακτιβιστής, «αλλά προτιμούν να παραμείνουν στ' αντίσκηνα και τις καλύβες τους». Μας είπαν πως είναι φημισμένοι μουσικοί. Το κοινωνικό τους στάτους είναι πολύ χαμηλό και υπάρχουν προκαταλήψεις απέναντί τους.

42 Ο Χεβάλ Άμερ είναι παλιός υποστηρικτής του κουρδικού κινήματος. Ο αδερφός του, ο Ντιγιάρ Ντερικ, σκοτώθηκε το 1997 σε μάχη με το KDP στο Γκαρ (Νότιο Κουρδιστάν, στις Ζώνες Άμυνας της Μεντία). Ένας άλλος αδερφός του, ο Μεχριντίν, είναι επικεφαλής του Συμβουλίου της Ντερικ. Ο γιος του υπηρετεί στις Δυνάμεις Ασφαλείας στην Τιλ Κοτσέρ και η γυναίκα του είναι μέλος του ΡΥΔ. Έχει 7 παιδιά.

Κεφάλαιο 3

Δημοκρατικός Συννομοσπονδισμός

3.1 Το ΡΚΚ και η αλλαγή της αντίληψής του

Το 1978, Κούρδοι και Τούρκοι επαναστάτες, μεταξύ των οποίων ο Αμπντούλάχ Οτζαλάν και η Σακινέ Τζανσίζ, ίδρυσαν το Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (ΡΚΚ) στο Βόρειο Κουρδιστάν, ως ένα μαρξιστικό-λενινιστικό απελευθερωτικό κίνημα¹. Εκείνα τα χρόνια, η επαναστατική αριστερά στην Τουρκία ήταν αρκετά ισχυρή και μια σοσιαλιστική επανάσταση έμοιαζε εφικτή. Καθώς όμως μεγάλη μερίδα της χαρακτηριζόταν από το νεοαποικιοκρατικό σοβινισμό και το ρατσισμό κατά των Κούρδων που πριμοδοτούσε ο κεμαλισμός (η επίσημη κρατική ιδεολογία της Τουρκίας), πολλοί Κούρδοι που ήταν οργανωμένοι στην επαναστατική αριστερά έκριναν πως ήταν απαραίτητη η ίδρυση ενός κινήματος όπως το ΡΚΚ.

Στις 12 Νοεμβρίου 1980, ο στρατός κατέλαβε την εξουσία για τρίτη φορά στην Τουρκία. Το πραξικόπημα του 1980, το πιο βίαιο στην ιστορία της Τουρκίας, έλαβε χώρα με τη συνέργεια των Η.Π.Α. και άφησε τα σημάδια του στην τουρκική κοινωνία για πολλά χρόνια. Περίπου 650.000 άτομα συνελήφθησαν σε μικρό χρονικό διάστημα και χιλιάδες εξαφανίστηκαν σε θαλάμους βασανιστηρίων των φυλακών.

Το Μπααθικό καθεστώς επέτρεψε στο ΡΚΚ να εγκατασταθεί στη Συρία, γνωρίζοντας ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει την οργάνωση ως μοχλό πίεσης κατά της Τουρκίας, παραδοσιακής εχθρού της Συρίας. Στα πλαίσια του Ψυχρού πολέμου, η Τουρκία ήταν μέλος του ΝΑΤΟ ενώ τη Συρία στήριζε η Σοβιετική Ένωση. Το ΡΚΚ άνοιξε στρατόπεδα στη Δαμασκό και στον κατεχόμενο από τη Συρία Λίβανο, όπου άρχισε να εκπαιδύεται μια ομάδα περίπου 400 μαχητών. Η ιδεολογική και πολιτική έδρα του ΡΚΚ βρισκόταν στη Δαμασκό. Το κουρδικό

1 Η Σακινέ Τζανσίζ υπήρξε πολιτική κρατούμενη απ' το 1979 ως το 1992. Στη συνέχεια πρωτοστάτησε στο γυναικείο κίνημα του ΡΚΚ και υπήρξε συνιδρύτρια του γυναικείου αντάρτικου «Ένωση Ελεύθερων Γυναικών του Κουρδιστάν» (ΥΑJK). Στις 10 Ιανουαρίου 2013, η Σακινέ και άλλες δύο ακτιβίστριες του γυναικείου κινήματος, η Φιντάν Ντογάν κι η Λεϊλά Σαϊλεμέζ, δολοφονήθηκαν στο Παρίσι.

κίνημα στη Συρία δεχόταν καταστολή από το Μπααθικό καθεστώς, με πολλούς ακτιβιστές του να βρίσκονται στη φυλακή ως πολιτικοί κρατούμενοι. Όμως ο κύριος σκοπός του απελευθερωτικού κινήματος των Κούρδων ήταν η απελευθέρωση του Βόρειου Κουρδιστάν· η επαναστατική οργάνωση στη Συρία και το Ιράν θα ξεκινούσε πολύ αργότερα. Ως τότε, το ΡΚΚ έπρεπε να προσέχει ώστε να μη θέσει σε κίνδυνο το ασφαλές του καταφύγιο, που ήταν κρίσιμο για την επιβίωσή του.

Στις 15 Αυγούστου 1984, το ΡΚΚ ξεκίνησε αντάρτικο πόλεμο εναντίον του τουρκικού κράτους στο κατεχόμενο από την Τουρκία Βόρειο Κουρδιστάν. Χιλιάδες νεαροί Κούρδοι και Κούρδισσες έφυγαν από τη Συρία για να καταταχτούν στον αντάρτικο στρατό του ΡΚΚ. Οι γυναίκες συμμετείχαν ακόμη και σ' αυτές τις πρώτες ένοπλες ενέργειες². Στη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου, το ΡΚΚ είχε αγωνιστεί ως ένα απελευθερωτικό κίνημα μαρξιστικού-λενινιστικού προσανατολισμού, με στόχο την εγκαθίδρυση ενός σοσιαλιστικού Κουρδικού κράτους, βασισμένου στο δημοκρατικό συγκεντρωτισμό, αν και διατήρησε μια κριτική απόσταση απ' τον Υπαρκτό Σοσιαλισμό. Ερμήνευε το κουρδικό ζήτημα όχι μόνο ως εθνικό ή εθνοτικό ζήτημα, μα ως ζήτημα κοινωνικής, έμφυλης και γενικότερα ανθρώπινης απελευθέρωσης.

Το 1990-91, με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, ο Υπαρκτός Σοσιαλισμός έφτασε στο τέλος του. Μια σειρά απελευθερωτικά κινήματα σ' ολόκληρο τον κόσμο διαλύθηκαν. Η κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού οδήγησε στον κριτικό αναστοχασμό γύρω από την αντίληψη του κρατισμού και στις αρχές της δεκαετίας του '90 το ΡΚΚ άρχισε να διερευνά άλλα μοντέλα³.

Στη Δαμασκό, το ΡΚΚ λειτουργούσε μια Κομματική Ακαδημία όπου τελικά φοίτησαν πάνω από δέκα χιλιάδες στελέχη και υποστηρικτές. (Τα στελέχη είναι άτομα που παραμένουν αφοσιωμένα στο κίνημα. Ζουν για τον απελευθερωτικό αγώνα, που σημαίνει ότι εγκαταλείπουν την προσωπική τους ζωή. Δεν έχουν σπίτι και ιδιοκτησία· αποκηρύσσουν την οικογένεια και τις ερωτικές σχέσεις. Είναι έτοιμα να πολεμήσουν όπου χρειάζεται, στο στρατό ή σε όποια άλλη κοινωνική σφαίρα). Το ΡΚΚ ανέλυσε τις πολιτικές και κοινωνικές δυναμικές και ανέπτυξε πολιτικά προγράμματα για την απελευθέρωση της κοινωνίας. Όποτε ήταν εφικτό, συζητούσαν με τον ίδιο τον Αμπντουλάχ Οτζαλάν και άλλες προσωπικότητες. Αυτά τα χρόνια, το ΡΚΚ ανέπτυξε στενούς δεσμούς με τους κούρδους πολίτες της Συρίας.

Το 1993, το ΡΚΚ ίδρυσε έναν γυναικείο στρατό με ξεχωριστή διοίκηση, την Ένωση των Ελεύθερων Γυναικών του Κουρδιστάν (ΥΓΑΚ). Οι γυναίκες που έγιναν αντάρτισσες απέρριπταν τον παραδοσιακό ρόλο της γυναίκας στην πατριαρχία και

2 Anja Flach, *Frauen in der kurdischen Guerilla: Motivation, Identität und Geschlechterverhältnis* (Cologne, 2007).

3 Abdullah Öcalan, *Democratic Confederalism* (Cologne, 2011), σελ. 6, <http://bit.ly/1AUntIO>.

μεταμορφώθηκαν σε μαχήτριες της ελευθερίας, γιατί είχαν τόσο πολλά να κερδίσουν και τόσο λίγα να χάσουν. Ένας απ' τους σκοπούς της YJAK ήταν να ξεπεράσει τις παραδοσιακές πρακτικές κοινωνικοποίησης που χαρακτηρίζουν τη φεουδαρχική κοινωνία – των οποίων τα χαρακτηριστικά αναπαράγονταν και στον αντάρτικο στρατό. Στα βουνά, ο γυναικίος αντάρτικος στρατός ανέπτυξε αρχές αυτόνομης οργάνωσης των γυναικών, τη διπλή ηγεσία και την ελάχιστη συμμετοχή γυναικών κατά 40% σε κάθε ζήτημα – αρχές που σήμερα εφαρμόζονται στο κίνημα και στα τέσσερα τμήματα του Κουρδιστάν. Στα μέσα της δεκαετίας του '90 μια εκ των συγγραφέων πέρασε πολλούς μήνες στις κουρδικές περιοχές της Συρίας⁴.

Στα μέσα της δεκαετίας του '90 η στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ του PKK και του τουρκικού στρατού είχε μείνει στάσιμη. Το PKK διακήρυξε πολλές μονομερείς ανακωχές, με σκοπό να επιτύχει λύση μέσω της κοινωνίας των πολιτών εντός της Τουρκίας. Αλλά το τουρκικό κράτος και οι κύκλοι του «Βαθέος Κράτους» υπονόμισαν επανειλημμένα τις προσπάθειες του PKK⁵.

Στα τέλη της δεκαετίας του '90, η Τουρκία, που έλεγχε την παροχή νερού προς τη Συρία, απείλησε να κάνει πόλεμο μ' αυτήν αν δεν εκδίωκε το PKK. Στις 20 Οκτωβρίου 1998, τούρκοι και σύριοι αξιωματούχοι συναντήθηκαν μυστικά στην τουρκική πόλη Τσεϊλάν. Η Συρία υποσχέθηκε να διαλύσει τα στρατόπεδα του PKK και να προχωρήσει σε απελάσεις, και έτσι ο Άσαντ έκλεισε τα στρατόπεδα και υποχρέωσε τον Οτζαλάν να φύγει από τη Συρία.

Το PKK θα μπορούσε ν' αντιδράσει κλιμακώνοντας τον αντάρτικο αγώνα και μεταφέροντάς τον μέσα στις τουρκικές πόλεις, όμως η ηγεσία, συμπεριλαμβανομένου του Οτζαλάν, αποφάσισε να αναζητήσει μια μη βίαιη λύση. Στις 15 Φεβρουαρίου 1999, ο Οτζαλάν συνελήφθη και απήχθη. Η CIA – και πιθανόν έμμεσα η ισραηλινή μυστική υπηρεσία Μοσάντ – τον απήγαγαν από την ελληνική πρεσβεία στο Ναϊρόμπι της Κένυα και τον μετέφεραν στην Τουρκία⁶. Στη Βόρεια Συρία, «όλοι έκλαιγαν», μας είπε ο Χεβάλ Αμέρ. «Στη Ντερίκ έγινε κυλιόμενη απεργία πείνας.

4 Flach, *Frauen in der kurdischen Guerilla*. Σήμερα ο YAJK είναι γνωστός ως YJA Star, «Ένωση Ελευθέρων Γυναικών "Αστέρι"».

5 Βαθύ Κράτος (στα Τουρκικά *Derin Devlet*) ονομάζεται το κράτος εν κράτει που υπάρχει στην Τουρκία εδώ και δεκαετίες, το οποίο περιλαμβάνει διασυνδέσεις μεταξύ του στρατού, των μυστικών υπηρεσιών, του πολιτικού, δικαστικού και διοικητικού συστήματος, του ακροδεξιού εξτρεμισμού και του οργανωμένου εγκλήματος.

6 «With Abdullah Öcalan from Athens to Nairobi», συνέντευξη του Σάββα Καλεντερίδη, *Ekurd*, 7 Μαΐου 2013, <http://bit.ly/28KQ1u>. Helena Smith, «Athens in Crisis over CIA Links to Öcalan Capture», *The Guardian*, 21 Δεκεμβρίου 1999, <http://bit.ly/28Jmka1>. Murithi Muriga, «11 Years Ago: How Israel's Mossad Captured Kurdish Fugitive Abdullah Öcalan in Kenya», *Afro Articles*, 1 Μαρτίου 2010, <http://bit.ly/28Jma2y>. «Die PKK und die Kurdenfrage», *N-TV*, 10 Ιουλίου 2008, <http://bit.ly/28Kcasm>.

Ένας φίλος, ο Μπεϊράμ, αυτοπυρπολήθηκε για να διαμαρτυρηθεί». Το ΡΚΚ ήταν στα πρόθυρα της εξέγερσης και της έναρξης ενός εμφυλίου πολέμου.

Στην Ιστανμπούλ, ο Οτζαλάν δικάστηκε, καταδικάστηκε και αρχικά του επιβλήθηκε η ποινή του θανάτου. Ο Οτζαλάν χρησιμοποίησε τη νομική διαδικασία για να παρουσιάσει την ειρηνευτική του πρωτοβουλία και ν' απαιτήσει διαπραγματεύσεις. Ως χειρονομία καλής θέλησης, κάλεσε το ΡΚΚ ν' αποσυρθεί απ' το Βόρειο Κουρδιστάν, μετακινούμενο στο Νότιο. Η Τουρκία αξιοποίησε το στρατιωτικό πλεονέκτημα που της πρόσφερε αυτή η υποχώρηση και δολοφόνησε πάνω από 500 αντάρτες.

Ο Οτζαλάν τελικά καταδικάστηκε σε απομόνωση και φυλακίστηκε στο νησί Ιμραλί, στη θάλασσα του Μαρμαρά, ως ο μοναδικός του κρατούμενος. Εκεί, ασχολήθηκε κριτικά με τη μαρξιστική θεωρία και πρακτική και μελέτησε επισταμένα του ελευθεριακού θεωρητικού Μάρει Μπούκτσιν, καθώς και των ιστορικών Ιμάνουελ Βάλερσταϊν και Μισέλ Φουκώ. Έκανε εντατική μελέτη της ιστορίας της Μέσης Ανατολής, της νεολιθικής κοινωνίας και των αρχαίων Σουμερίων, της αθηναϊκής δημοκρατίας και της σύγχρονης οργάνωσης των φυλών. Μελέτησε έργα για τη σουμεριακή μυθολογία, τη θρησκεία, τη φιλοσοφία, την αρχαιολογία, τη φυσική και πολλά άλλα. Μέσα από τη μελέτη όλων αυτών των πηγών ανέπτυξε τα μοντέλα του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού και της Δημοκρατικής Αυτονομίας, τα οποία υιοθέτησε το ΡΚΚ και έμελλε να γίνουν το θεμέλιο της επανάστασης στη Ροζάβα.

3.2 Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός

Η ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ του έθνους-κράτους και του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού είναι εφικτή εφόσον το κράτος δεν παρεμβαίνει στα κεντρικά ζητήματα της αυτοδιεύθυνσης. Η κοινωνία των πολιτών επιβάλλεται να υπερασπιστεί τον εαυτό της απέναντι σε κάθε τέτοια παρέμβαση⁷.

Αντλώντας απ' τις κομμουναλιστικές παραδόσεις της πρωτόγονης κοινωνίας, ο Οτζαλάν προσανατολίστηκε προς τη «φυσική κοινωνία», η οποία πίστευε πως υπήρχε εδώ και δέκα χιλιάδες χρόνια και είχε κοινοτιστική, ισότιμη κοινωνική οργάνωση. Ήταν μητροκεντρική ή μητριαρχική και χαρακτηριζόταν από την ισότητα των φύλων. «Κατά τη διάρκεια της Νεολιθικής Περιόδου», έγραψε, «μια κοινωνική οργάνωση ολοκληρωμένη και κοινοτική, η οποία ονομάστηκε "πρωτόγονος σοσιαλισμός", δημιουργήθηκε γύρω από τη γυναίκα- μια κοινωνική οργάνωση που "δεν αναγνώριζε καμιά απ' τις πρακτικές επιβολής της κρατικής οργάνωσης"»⁸. Αυτή η ιδέα μιας φυσικής ή οργανικής κοινωνίας προσιδιάζει στην έννοια του «πρωτόγο-

7 Abdullah Öcalan, *Jenseits von Staat, Macht und Gewalt* (Neuss, 2010), σελ. 32.

8 Abdullah Öcalan, «Women's Revolution: Neolithic Era», <http://bit.ly/296Nihg>.

νου κομμουνισμού» που ανέπτυξαν οι Λιούις Χ. Μόργκαν, Φρίντριχ Ένγκελς, Β. Γκόρντον Τσάιλντ και άλλοι⁹.

Απ' τη σκοπιά του μαρξιστικού ιστορικού υλισμού, η φάση του πρωτόγονου κομμουνισμού ήταν αναγκαίο να ξεπεραστεί μέσω μιας κρατικά οργανωμένης κοινωνίας, στην εξελικτική μετάβαση των σταδίων της οικονομικής ανάπτυξης απ' τον πρωτόγονο κομμουνισμό προς το δουλοκτητικό τρόπο παραγωγής, τη φεουδαρχία, τον καπιταλισμό, το σοσιαλισμό και τελικά τον κομμουνισμό. Αυτή η διαδοχή των σταδίων είναι τελεολογική και αιτιοκρατική. Η κοινωνία αλλάζει αδιάκοπα.

Κατά την άποψη του Οτζαλάν, η ανάδυση της ιεραρχίας, η ταξική κυριαρχία και ο κρατισμός δεν ήταν αναπόφευκτα, μα επιβλήθηκαν: «Η ιεραρχία και η επακόλουθη ανάπτυξη του κράτους επιβλήθηκαν από την πλατιά χρήση της βίας και της απάτης. Οι θεμελιώδεις δυνάμεις της φυσικής κοινωνίας, απ' την άλλη μεριά, αντιστάθηκαν ακούραστα και ήταν διαρκώς αναγκαίο να απωθούνται»¹⁰. Αντίθετα με τη μαρξιστική αρχή του υποχρεωτικού περάσματος από τα στάδια της ανάπτυξης, ο Οτζαλάν έθεσε την έννοια της οικοδόμησης της ριζοσπαστικής δημοκρατίας εδώ και τώρα.

Μια μητροκεντρική, κοινοτιστική κοινωνία τελικά έδωσε τη θέση της σε μια κρατικιστική, πατριαρχική κοινωνία. Η πατριαρχία, κατά την άποψή του, ήταν η βάση για την ανάδυση της ιεραρχίας («ιερής αρχής» ή της ελέω Θεού κυριαρχίας) και της κρατικής καταπίεσης. Ο κρατικός συγκεντρωτισμός, ο καπιταλισμός και ο εθνικισμός, κατά την άποψη του Οτζαλάν, είναι συνέπειες της πατριαρχίας¹¹.

Για να μελετήσει αυτή τη μετάβαση, ο Οτζαλάν χρησιμοποίησε ανάλυση λόγου, για να εξετάσει τη μυθολογία, αλλά και κοινωνιολογικές μεθόδους. Απ' τους συμμεριακούς μύθους, άντλησε πληροφορίες για το πώς προέκυψαν η ιεραρχία, η πατριαρχία και η σκλαβιά ανδρών και γυναικών. Οι μύθοι αφηγούνται την καταπίεση των γυναικών, τη μείωση του κύρους τους και την καταστροφή των θηλυκών στοιχείων της ζωής και της κοινωνίας. Λένε για την κατάταξη της κοινωνίας σε θηλυκές κι αρσενικές ταυτότητες στη μορφή του ηγεμονικού άνδρα και «της συζύγου του».

Η πτώση της κοινωνίας, σ' αυτή την ανάλυση, ξεκινά με την ανατροπή της γυναίκας. Το Έπος του Γκιλγκαμές παρουσιάζει την αρσενική ταυτότητα ως εργαλείο ηγεμονίας. Ο ανδρισμός γίνεται ιδεολογία, κυρίαρχη ιδεολογία, τόσο που ο Γκιλγκαμές δε θεωρεί τις γυναίκες ως ανθρώπινα όντα, μα ως αντικείμενα τα οποία οι άντρες μπορούν να χρησιμοποιήσουν για την ηδονή. Ταυτόχρονα, το έπος διαχωρίζει το άτομο από τη φυλετική κοινωνία που βασίζεται στη φύση. Θέτει σε

9 Lewis H. Morgan, *Ancient Society* (1877)· Friedrich Engels, *The Origin of the Family, Private Property, and the State* (1894) και V. Gordon Childe, *Man Makes Himself* (1941).

10 Abdullah Öcalan, *Jenseits von Staat, Macht und Gewalt*, σελ. 11.

11 Όπ.π. σελ. 21 κ.επ.

αντίθεση την πατριαρχική κουλτούρα της πόλης-κράτους με τη φύση. Ο άνθρωπος της φύσης Ενκίντου «αστικοποιείται», με χρήση της γυναικείας σεξουαλικότητας και της πορνείας, και καταστρέφει την ύπαρξη των ατόμων, καθιστώντας τα εξαρτημένα, και άρα καταστρέφει και την ελευθερία τους. Το Έπος του Γκιλγκαμές είναι η αφήγηση της εκδίωξης και της υποχρεωτικής εγκατάλειψης των χωριών. Άλλες μυθολογίες, όπως η βαβυλωνιακή *Ενούμα Έλις*, ορίζουν την ανάδυση του κοινωνικού στάτους κβο ως μια βίαιη διαδικασία πατριαρχικής αυτοεξουσιοδότησης. Και οι δύο, αντιστοιχούν σε μια αρχαιολογικά επαληθεύσιμη αρχαία οικονομία, η οποία ελέγχεται από το κράτος-ναό με τη μαζική παραγωγή και από το σουμεριακό κρατικιστικό μοντέλο κυριαρχίας.

Στις κρατικά οργανωμένες κοινωνίες του σύγχρονου καπιταλισμού, υπαινίχθηκε ο Οτζαλάν, η εμπορευματοποίηση και η αφομοίωση καταστρέφουν τους ανθρώπους, απομονώνοντας τον ένα από τον άλλο και θεωρώντας τους ως άμορφες μάζες υπό την κηδεμονία των ελίτ των εθνών-κρατών. Έτσι, η σύνδεση των ανθρώπων μέσω των συμβουλίων και η δημιουργία της ιδιότητας του ενεργού πολίτη είναι η βάση πάνω στην οποία μπορεί – και πρέπει – να οικοδομηθεί η εναλλακτική στο έθνος-κράτος και το σύγχρονο καπιταλισμό¹².

Για τον Οτζαλάν, η έννοια της «δημοκρατικής κουλτούρας» είναι σταθερή υποπαράδοση της αντίστασης στην κρατικιστική κουλτούρα. Ανοίγει νέες δυνατότητες πέρα από τον κλασικό ιστορικό υλισμό. Μάλιστα ασκεί κριτική στον ιστορικό υλισμό ως ευρωκεντρικό και ανδροκεντρικό, διότι απαιτεί την αποικιοποίηση των κοινωνιών για να αναπτυχθεί ένα βιομηχανικό προλεταριάτο· επιπλέον επιδέχεται και οικολογική κριτική, καθώς η καπιταλιστική εκβιομηχάνιση δεν είναι βιώσιμη για τον πλανήτη και τους κατοίκους του¹³. Αντιθέτως, η προσέγγιση του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος προτείνει την ενίσχυση της δημοκρατικής κουλτούρας και την ανάπτυξη μιας δημοκρατικής νεωτερικότητας.

Η μοντερνιστική ιδεολογία του κεμαλισμού συμφωνεί με το μαρξισμό στη θεώρηση της Μέσης Ανατολής ως μιας υπανάπτυκτης περιοχής και μιλά υποτιμητικά για τις «λιγότερο ανεπτυγμένες» κουρδικές περιοχές. Μα αν ο καπιταλισμός δεν έχει αφομοιώσει ολοκληρωτικά τον κοινωνικό ιστό της Μέσης Ανατολής, αυτό είναι πλεονέκτημα. Οι κουρδικές περιοχές δεν είναι μια φεουδαρχική κοινωνία που πρέπει να ξεπεραστεί απ' τον καπιταλισμό για να φτάσει στο σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό. Αντιθέτως, η κουρδική δημοκρατική προσέγγιση θεωρεί θετικό ότι η Μέση Ανατολή δεν έχει ακόμη βυθιστεί εξ ολοκλήρου στην αλλοτρίωση και τον ατομικισμό της καπιταλιστικής νεωτερικότητας, αφού έτσι υπάρχουν ευκαιρί-

12 Joost Jongerdern and Michael Knapp, «Communal Democracy: The Social Contract and Confederalism in Rojava», ανέκδοτο.

13 Murray Bookchin, *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship* (San Francisco, 1986).

ες ανάπτυξης πέρα από τις γραμμές του μοντερνισμού – δηλαδή μια διαφορετική προσέγγιση στην παράδοση και την κοινωνία. Η περιοχή στην οποία ζουν σήμερα οι Κούρδοι είναι ένα σχετικά εύφορο έδαφος για ανάπτυξη σ' ένα μη μοντερνιστικό πλαίσιο.

Έτσι υπάρχουν δύο παραδόσεις: η παράδοση της δημοκρατικής κουλτούρας και η παράδοση της κρατικιστικής κουλτούρας, που με πολιτικούς και κοινωνικούς όρους μπορούμε να ονομάσουμε αντίστοιχα «δημοκρατική νεωτερικότητα» και «καπιταλιστική νεωτερικότητα». Αυτές οι παραδόσεις ταξινομούνται βάσει του χειραφετητικού περιεχομένου τους. Όσοι έχουν θεσμίσει τους εαυτούς τους με τον κρατισμό και την πατριαρχία, πρέπει να δεχτούν κριτική, ενώ πρέπει να ενισχυθούν οι παραδόσεις της συλλογικότητας, που αγκαλιάζουν τον κοινωνικό ρόλο των γυναικών, που λύνουν τις κοινωνικές συγκρούσεις μέσω του συμβιβασμού και ενισχύουν τη συνύπαρξη διαφορετικών κοινωνικών ατομικοτήτων. Δεν πρέπει να κατακτηθεί η εξουσία· αντιθέτως, πρέπει να δομηθεί μια εναλλακτική σε τρέχοντα ιστορικό χρόνο¹⁴. Συνδέοντας τους ανθρώπους μεταξύ τους στα συμβούλια και δίνοντάς τους δύναμη μέσω της αυτοδιεύθυνσης, η κουρδική προσέγγιση αντιστέκεται στην καπιταλιστική νεωτερικότητα και το έθνος-κράτος και δομεί μια πρακτική εναλλακτική λύση.

3.3 Συμβουλευτική Δημοκρατία

Η δημιουργία ενός τρόπου λειτουργίας όπου κάθε είδους κοινωνικές και πολιτικές ομάδες, θρησκευτικές κοινότητες ή πνευματικές τάσεις μπορούν άμεσα να εκφραστούν σε όλες τις διαδικασίες λήψης τοπικών αποφάσεων, μπορεί επίσης να ονομαστεί συμμετοχική δημοκρατία¹⁵.

Αμπντουλάχ Οτζαλάν

Από την εποχή της Παρισινής Κομμούνας του 1871, η συμβουλευτική οργάνωση έχει υπάρξει ζωτικό χαρακτηριστικό των ευρωπαϊκών και ρωσικών σοσιαλιστικών κινημάτων. Τα συμβούλια ήταν οι βασικοί θεσμοί της Παρισινής Κομμούνας, της Ρωσικής Επανάστασης του 1917 και των γερμανικών εξεγέρσεων του 1918, όπου συγκροτήθηκαν συμβούλια εργατών και στρατιωτών. Παρ' όλ' αυτά, σε όλες τις περιπτώσεις το συμβουλευτικό κίνημα εξουδετερώθηκε, είτε επειδή η επανάσταση εδραιώθηκε (στη Σοβιετική Ένωση), είτε επειδή η αντεπανάσταση το κατέστειλε (στην Παρισινή Κομμούνα και στο γερμανικό συμβουλευτικό κίνημα).

14 Abdullah Öcalan, «Demokratik Konfederal Örgütleme ve Demokratik Özerklik», στο Firat Sezgin (επ.), *Demokratik Ulus Çözümü* (Neuss, 2012), σελ. 32.

15 Öcalan, *Democratic Confederalism*, σελ. 26.

Η Χάνα Άρεντ ονόμασε το συμβουλευτικό κίνημα «χαμένο θησαυρό της δημοκρατίας»¹⁶. Τα συμβούλια, υποστήριξε, επιτρέπουν την πολιτική συμμετοχή του λαού, ενώ τα αντιπροσωπευτικά συστήματα αποκλείουν εξ ορισμού το λαό από την εξουσία. Τα συμβουλευτικά κινήματα ήταν αυθόρμητο κομμάτι κάθε επανάστασης και εναλλακτική προς τα αντιπροσωπευτικά συστήματα¹⁷. Η επαναστατική διαδικασία του αυθόρμητου σχηματισμού συμβουλίων, κατά την άποψη της Άρεντ, αντανακλούσε την ετερογένεια της κοινωνίας. Μας υπενθύμισε ότι μετά την Αμερικανική Επανάσταση, ο Τόμας Τζέφερσον είχε ασκήσει κριτική στη διαδικασία της διαμόρφωσης του Συντάγματος: Η επανάσταση, είχε πει, έφερε ελευθερία στο λαό αλλά δε δημιούργησε ένα τόπο που να μπορεί να την ασκήσει¹⁸.

Ωστόσο, η Άρεντ καταδίκασε τη συμπερίληψη του κοινωνικού ζητήματος στην αυτοδιεύθυνση. Σ' αυτό το σημείο ο Γιούργκεν Χάμπερμας της καταλόγισε ότι δεν μπορούσε να κατανοήσει την επανάσταση ως χειραφέτηση των καταπιεσμένων κοινωνικών τάξεων¹⁹. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ, αντιθέτως, είδε τα επαναστατικά συμβούλια ως απόπειρα απόκτησης νομοθετικής εξουσίας από τις τάξεις των παραγωγών. Η Λούξεμπουργκ θεωρούσε τα συμβούλια ως θεσμούς της εργατικής τάξης και πίστευε ότι έπρεπε να αντιπροσωπεύουν την «ολότητα» (δηλαδή το σύνολο της κοινωνίας). Η σκέψη της Λούξεμπουργκ μπορεί να γίνει αντιληπτή ως αντίβαρο των αυταρχικών τάσεων των σοσιαλιστικών κινήματων²⁰.

Κατά την άποψη της, η σοσιαλιστική επανάσταση θα 'πρεπε να υλοποιηθεί όχι μέσω της κατάκτησης της εξουσίας μέσω πολιτικών προσώπων, αλλά μέσω των μαζών που θα οργανώσουν τη ριζοσπαστική δημοκρατική αυτοδιεύθυνσή τους²¹. Στην παράδοση της Λούξεμπουργκ, ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός επέκτεινε την έννοια της δημοκρατίας στις οικονομικές συνθήκες – δηλαδή η οικονομία, ως μέρος της κοινωνίας, πρέπει να εκδημοκρατιστεί. Ο εκδημοκρατισμός ή η κοινωνικοποίηση της οικονομίας πρέπει επίσης να διακριθεί απ' την εθνικοποίηση. Κοινωνικοποίηση σημαίνει διαχείριση των ελεύθερων οικονομικών πόρων από τα συμβούλια και τις κοινότητες και την ίδρυση θυγατρικών συνεταιρισμών – δηλαδή είναι κοινοτιστική και όχι κρατική ή ιδιωτική.

16 Hannah Arendt, *On Revolution* (New York, 1963), κεφάλαιο 6.

17 Hannah Arendt, *Crises of the Republic: Lying in Politics; Civil Disobedience; On Violence; Thoughts on Politics and Revolution* (New York, 1969), σελ. 89.

18 Arendt, *On Revolution*.

19 Jürgen Habermas, *Philosophical-Political Profiles*, αγγλική μετάφραση F. G. Lawrence (Cambridge, MA, 1983), σελ. 171 κ.επ.

20 Gustav Auernheimer, «Revolution und Räte bei Hannah Arendt und Rosa Luxemburg», στο *UTOPIEKreativ*, no 201-202 (Ιούλιος-Αύγουστος 2007), σελ. 700.

21 Rosa Luxemburg, «Rede der Gründungsparteitag der KPD». *Gesammelte Werke* (Berlin, 1974), σελ. 4:512.

Όμως η θεώρηση της Λούξεμπουργκ δεν περιλάμβανε τις γυναίκες, τις οικογένειες ή τους ανέργους²². Τη δεκαετία του '70 ξεκίνησαν συζητήσεις που αποσκοπούσαν στην ανάπτυξη μιας πολιτικής που θα ξεπερνούσε τη διακυβέρνηση, την πολιτική οργάνωση και το κόμμα και μιας πολιτικής υποκειμενικότητας πέρα από την ταξική θέση²³. Στη Δύση, αναπτύχθηκε μια εναλλακτική της φιλελεύθερης δημοκρατίας, η οποία ενέπνευσε τα διεθνή απελευθερωτικά κινήματα, καθώς και το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης. Οι Μάικλ Χαρντ και Αντόνιο Νέγκρι πρότειναν την υπέρβαση των αντιπροσωπευτικών συστημάτων μέσω της άμεσης συμμετοχής, στην οποία κάθε «ατομικότητα» εντός του «πλήθους» θα εκπροσωπούταν μέσω μιας διαδικασίας ριζοσπαστικού εκδημοκρατισμού²⁴.

Ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός είναι μια έννοια για το ριζοσπαστικό εκδημοκρατισμό της κοινωνίας. «Σε αντίθεση με τη συγκεντρωτική διοίκηση και τη γραφειοκρατική άσκηση εξουσίας», γράφει ο Οτζαλάν, «ο συνομοσπονδισμός προτείνει την πολιτική αυτοδιεύθυνση, στην οποία όλες οι ομάδες της κοινωνίας και όλες οι πολιτισμικές ταυτότητες εκφράζονται στις τοπικές συναντήσεις, τις γενικές συνελεύσεις και τα συμβούλια. Μια τέτοια δημοκρατία δίνει πολιτικό χώρο σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και επιτρέπει σε διαφορετικές πολιτικές ομάδες να εκφραστούν. Μ' αυτό τον τρόπο, προωθεί την πολιτική ολοκλήρωση της κοινωνίας συνολικά. Η πολιτική γίνεται μέρος της καθημερινής ζωής»²⁵.

Για την επίτευξη μιας ριζοσπαστικής δημοκρατίας, ο ρόλος των γυναικών είναι πρωταρχικής σημασίας, γράφει ο Οτζαλάν: «Η πραγματικότητα της γυναίκας καθορίζει την κοινωνική πραγματικότητα σε μεγάλο βαθμό. ... Έτσι, κανένα κίνημα δεν έχει πιθανότητα να δημιουργήσει μια πραγματική και βιώσιμη ελεύθερη κοινωνία, αν ταυτόχρονα δε γίνει βασικό κομμάτι της πρακτικής του η απελευθέρωση των γυναικών»²⁶. Έτσι η ισότητα των φύλων είναι κεντρικός πυλώνας του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού. Για το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα, η βασική κοινωνική αντίφαση βρίσκεται στις σχέσεις των φύλων. Αυτή η ιδέα είναι τώρα βαθιά ριζωμένη στο κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα. Αν θέλουμε να οικοδομήσουμε μια κοινωνία χωρίς κράτος, υποστηρίζει, πρέπει να ξεπεράσουμε την πατριαρχία. Αυτή η ιδέα εφαρμόζεται στη Δημοκρατική Αυτονομία, σε όλα τα επίπεδα

22 Michael Hardt and Antonio Negri, *Declaration* (2012), <http://bit.ly/1gxKMPn>.

23 Alain Badiou, *Ethics: An Essay on the Understanding of Evil* (London, 2002), σελ. 95-100.

24 Hardt and Negri, *Declaration*. Joost Jongerden and Ahmet Hamdi Akkaya, «Democratic Confederalism as Kurdish Spring: The PKK and the Quest for Radical Democracy», στο Mohammed M. A. Ahmed and Michael M. Gunter, *The Kurdish Spring: Geopolitical Changes and the Kurds* (Costa Mesa, CA, 2013).

25 Öcalan, *Democratic Confederalism*, σελ. 26.

26 Abdullah Öcalan, *Jenseits von Staat, Macht und Gewalt*, σελ. 26 κ.επ.

της τοπικής διακυβέρνησης, μέσω τόσο των αυτόνομων θεσμών των γυναικών, όσο και των μικτών θεσμών [βλ. κεφάλαιο 5].

3.4 Δημοκρατικές Έννοιες

Πώς μπορεί να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί ένα προοδευτικό σύστημα βασισμένο στον αυτοπροσδιορισμό; Οι ιδέες του Οτζαλάν για τη δημοκρατία παίρνουν διάφορες μορφές.

Δημοκρατική Αυτονομία

Δημοκρατική Αυτονομία σημαίνει αυτονομία της κομμούνας, της κοινότητας, ως μια αντισυγκεντρωτική, από κάτω προς τα πάνω προσέγγιση· η κομμούνα είναι το πολιτικό κέντρο της αυτοδιεύθυνσης, η μονάδα που ενσωματώνει τις γειτονίες: «Ενώ το Δημοκρατικό Έθνος είναι το πνεύμα, η Δημοκρατική Αυτονομία αντιπροσωπεύει το σώμα».

Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός

Ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός στοχεύει στην αυτονομία της κοινωνίας, δηλαδή σε μια κοινωνία που διοικεί τον εαυτό της μέσω μικρών, αυτοδιευθυνόμενων αποκεντρωμένων μονάδων. Απαιτεί μια διαρκή κοινωνική επανάσταση, που αντανακλάται σε κάθε όψη της κοινωνικής δομής. Όλοι οι θεσμοί είναι αυτοοργανωμένοι και αυτοδιοικούμενοι.

Τόσο τα κρατικά όσο και τα περιφερειακά σύνορα δεν πρέπει να παίζουν ρόλο στο Δημοκρατικό Συνομοσπονδισμό, καθώς η αυτοδιαχείριση της κοινωνίας καθιστά το έθνος-κράτος περιττό.

Το έθνος-κράτος έχει αιματοκυλήσει την ανθρωπότητα, όπως συνέβη με τον εξαραισμό της Συρίας και τον εκτουρκισμό της Τουρκίας. Βασίζεται στην κοινωνική ομογενοποίηση μέσω της διαμόρφωσης και βίαιης επιβολής ταυτοτήτων. Αντιθέτως, ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός βασίζεται στην ποικιλομορφία.

Ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός διαφέρει από τον ομοσπονδισμό, γιατί εκείνος προϋποθέτει μερικό κρατισμό.

Φιλελεύθερη Δημοκρατία

Η Φιλελεύθερη Δημοκρατία είναι εκείνο το απομεινάρι του έθνους-κράτους το οποίο έχει το ρόλο να εγγυάται τα δικαιώματα που καθιστούν εφικτή τη Δημοκρατική Αυτονομία και το Δημοκρατικό Συνομοσπονδισμό²⁷. Προϋποθέτει το ρι-

27 Jongerdern and Akkaya, «Democratic Confederalism as a Kurdish Spring», σελ. 171.

ζοσπαστικό εκδημοκρατισμό των υπαρχόντων κρατών της Τουρκίας, της Συρίας και άλλων.

Δημοκρατική Νεωτερικότητα

Η Δημοκρατική Νεωτερικότητα είναι η εναλλακτική στην Καπιταλιστική Νεωτερικότητα, στην ομογενοποιητική, καταναλωτική κοινωνία που αποδυναμώνει. Απέναντι σ' αυτό το παγιωμένο μοντέλο, ο Οτζαλάν προτείνει μια «ηθική και πολιτική κοινωνία που αυτοκυβερνάται μέσω της δημοκρατίας από τα κάτω.

Δημοκρατικό Έθνος

Η έννοια του έθνους διαφέρει από το έθνος-κράτος. Το έθνος μπορεί να μετασχηματίζεται μέσω των κοινών ηθικών, δημοκρατικών και χειραφετητικών θεσμών της Δημοκρατικής Αυτονομίας.

Κεφάλαιο 4

Η απελευθέρωση

4.1 Η οργάνωση ξεκινά

Μετά την εκδίωξη του Αμπντουλάχ Οτζαλάν από τη Συρία, η καταστολή του ΡΚΚ από το καθεστώς Άσαντ ήταν τόσο έντονη, που δεν μπορούσε πια να λειτουργήσει. «Όταν ο Πρόεδρος (*Serok*) έφυγε απ' τη Ροζάβα, τα πράγματα δυσκόλεψαν», μας είπε η Σιλβάν Αφρίν, μια εκπρόσωπος της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» στη Ντερίκ. «Η καταστολή ήταν ακραία, το καθεστώς συνέλαβε πολύ κόσμο σε όλη τη Ροζάβα. Συνεχίσαμε στην παρανομία. ... Μπορούσαν να γίνουν μόνο λίγες διαδηλώσεις κι ολόκληρη η οργανωτική δουλειά έπρεπε να γίνει μυστικά. Οργανώσαμε δράσεις για τους μάρτυρές μας και διαδηλώσεις για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Απέναντι σε πεντακόσιες γυναίκες παρατάχθηκαν χίλιοι στρατιώτες».

«Εν τω μεταξύ, το 2005 δολοφονήθηκε ο λιβανέζος πολιτικός Ραφίκ Χαρίρι, γεγονός για το οποίο κατηγορήθηκαν υψηλόβαθμοι σύριοι αξιωματούχοι», λέει η Χανιφέ Χόσεν, μέλος της ηγεσίας του TEV-DEM¹. «Αποτέλεσμα ήταν να απομονωθεί διεθνώς η Συρία και, καθώς ήταν περικυκλωμένη από εχθρούς (Λίβανο και Ιράκ), η Τουρκία έγινε η μόνη σύμμαχός της στην περιοχή. Η Τουρκία και η Συρία έκαναν συνομιλίες στα Άδανα, όπου συμφώνησαν ν' απομονώσουν τους Κούρδους – στην ουσία σχεδίαζαν μυστικά την εξόντωσή τους. Έτσι, για μας, τα χρόνια 2004-2011 ήταν χρόνια παρακμής και προδοσίας».

Στις 12 Μαρτίου 2004, θα διεξαγόταν στο Καμισλό ένας ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ της τοπικής κουρδικής ομάδας ΑΛ-Τζιχάντ και της ΑΛ-Φατούα από το Ντέιρ εζ-Ζόρ. Σύμφωνα με την Pro Asyî, ένοπλοι άραβες Μπααθιστές μεταφέρθηκαν εκεί με λεωφορεία, με τη συγκατάθεση του κυβερνήτη, των μυστικών υπηρεσιών και του τοπικού συμβουλίου. Πριν ξεκινήσει ο αγώνας, στο γήπεδο φώναζαν

1 Στις αρχές του 1990, όντας ακόμα νεαρή, η Χόσεν εντάχθηκε στον ΥΑJK, το γυναικείο στρατό του ΡΚΚ. Όταν άρχισε η επανάσταση στη Ροζάβα, επέστρεψε για να βοηθήσει στην οικοδόμηση της Δημοκρατικής Αυτονομίας.

προβοκατόρικα συνθήματα υπέρ του Σαντάμ και κατά των Κούρδων, οι οποίοι τα ανταπέδωσαν και στη συνέχεια ένας οργανωμένος όχλος από Άραβες τους επιτέθηκε με σιδερολοστούς και όπλα.

Οι δυνάμεις ασφαλείας, αντί να προσπαθήσουν να κατευνάσουν τα πνεύματα, συνέδραμαν τους οπλισμένους Μπααθιστές, πυροβολώντας τους κούρδους φιλάθλους, με συνέπεια να σκοτωθούν οχτώ απ' αυτούς και τέσσερις Άραβες. Ακολούθησαν διαδηλώσεις σε πολλές πόλεις και έγινε ένας αυθόρμητος ξεσηκωμός, τον οποίο το κράτος συνέτριψε με κτηνώδη βία. Σύμφωνα με την εκτίμηση της *Pro Asyl*, σκοτώθηκαν 70 άνθρωποι και τραυματίστηκαν 300². «Το καθεστώς Άσαντ», μας εξηγεί η Χόσεν, «χρησιμοποίησε τον ποδοσφαιρικό αγώνα ως αφορμή και ευκαιρία για να συλλάβει εκατοντάδες Κούρδους και ν' απαγορεύσει τις οργανώσεις τους».

Το αριστερό Κόμμα της Δημοκρατικής Ενότητας (PYD) είχε ήδη ιδρυθεί, όμως το KDP του νότιου Κουρδιστάν έσπευσε να το καταστείλει. Το ίδιο έπραξαν Τουρκία και Συρία, αλλά και κάποιοι ομορτοουνιστές από το ίδιο το PKK, όπως οι Νιζαμετίν Τας και Οσμάν Οτζαλάν³. «Η Τουρκία, η Συρία, το KDP και ο προδότης Οσμάν Οτζαλάν ήθελαν να καταστρέψουν το PYD», μας είπε η Χόσεν. «Για παράδειγμα, στις 29 Νοεμβρίου 2004, η Σιλάν Κομπάνε και τρία ακόμη ηγετικά στελέχη του PYD δολοφονήθηκαν κοντά στη Μοσούλη: «Η Σιλάν Κομπάνε (Μείσά Μπακί) ήταν στην ηγεσία του κόμματος και του Κουρδικού Λαϊκού Κογκρέσου. Ήταν αποφασισμένη να τους εμποδίσει και να συνεχίσει το εγχείρημα, αλλά δολοφονήθηκε». Δολοφονήθηκαν και οι Ζεκερία Ιμπραχίμ (Ζεκερία Τορός), μέλος της γραμματείας του PYD, Χικμέτ Τοκμάκ (Φουάτ) και τα μέλη του PYD Χατζί Τζουμαλί (Τζιβάν Κομπάνε), και Νεμπού Αλί (Τζεμίλ Κομπάνε).

«Κυριαρχούσε ένα κλίμα φόβου και καταστολής», μας λέει η Χόσεν. «Σ' αυτή τη φάση, το κράτος υπέβαλλε σε βασανιστήρια μέχρι θανάτου αρκετούς συντρόφους κι έτσι ο κόσμος φοβήθηκε και αποσύρθηκε. Το Φεβρουάριο του 2011, μέσα σε μια βδομάδα, εκατό άτομα συνελήφθησαν στο Χαλέπι. Κυριαρχούσε ο φόβος, οι άνθρωποι είχαν τρομοκρατηθεί», μας είπαν εκπρόσωποι του TEV-DEM. «Δεν τολμούσαν να στηρίζουν ανοιχτά το κίνημα».

2 Abubeker Saydam, «Massaker gegen kurdische Bevölkerung in Syrien – Mehr als 70 Tote und Hunderte schwerverletzte in den kurdischen Regionen», *Pro Asyl*, 16 Μαρτίου 2004. <http://bit.ly/1HV6t6F>.

3 Ο Οσμάν Οτζαλάν, μικρότερος αδερφός του Αμπντουλάχ, ήταν μέλος του PKK. Το 2004 συμμετείχε σε μια απόπειρα διάσπασης της οργάνωσης. Στη διάρκεια της ιδεολογικής μεταμόρφωσης του PKK, ο Οσμάν Οτζαλάν προσπάθησε να το στρέψει προς μια εθνικιστική και νεοφιλελεύθερη γραμμή. Όταν απέτυχε, αποχώρησε παίρνοντας μαζί του αρκετά μέλη.

Έτσι, μεταξύ 2004 και 2011, η δουλειά συνέχισε να γίνεται στην παρανομία. Το κουρδικό κίνημα οργανωνόταν υπόγεια και οι συμπαθούντες το στήριζαν οικονομικά. «Τότε είχαμε καμία δεκαπενταριά μέλη στη γειτονιά», μας είπε η Σιλβάν Αφρίν. «Παρ' όλ' αυτά παραμείναμε αφοσιωμένοι στη δημιουργία ενός υπολογίσιμου αντίπαλου δέους, ενώ ο κόσμος συμφωνούσε και στήριζε τα ιδανικά του κινήματος».

Η αράβισσα Άισα Αφέντι θυμάται: «Το 2008 με συνέλαβαν λόγω της πολιτικής μου δράσης και με πήγαν στο Χαλέπι, όπου με φυλάκισαν για ένα χρόνο και με βασάνισαν επανειλημμένα». Παρά ταύτα, συνέχισε να δραστηριοποιείται: «Εμείς οι γυναίκες, στην αραβική κουλτούρα είμαστε σχεδόν σκλάβες, οπότε είχαμε πολλά να κερδίσουμε απ' αυτή την επανάσταση, όπως και πολλά να χάσουμε. Για ν' ανατρέψουμε τις φυλετικές δομές και τα διάφορα εθνοτικά σύνορα χρειάζεται χρόνος»⁴.

Παρά τη σκληρή καταστολή, η οργάνωση εξαπλωνόταν και αποκτούσε ορμή. «Το 2005 ιδρύθηκε και οργανώθηκε η Ένωση Γυναικών "Αστέρι" (Yekitiya Star)», λέει η Χόσεν. «Γινόταν εκπαίδευση, συναντήσεις, δουλειά βάσης. Όλα όμως γίνονταν υπό επισφαλείς συνθήκες. Οι άντρες που συλλαμβάνονταν αντιμετωπιζόνταν βάνουσα, γι' αυτό όλη η δουλειά γινόταν από τις γυναίκες. Μόνο εκείνες μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερα».

4.2 Η Αραβική Άνοιξη στη Συρία

Στα τέλη του 2010 και τις αρχές του 2011, στην Τυνησία και την Αίγυπτο, λαϊκές εξεγέρσεις αμφισβήτησαν τους δικτάτορες, καθώς αντιπολιτευόμενες ομάδες προωθούσαν τη δημοκρατική μετάβαση. Η δράση τους ενέπνευσε ανάλογες ομάδες και στις γειτονικές χώρες, ανοίγοντας έτσι το δρόμο για αλλαγές στην ευρύτερη περιοχή: αυτό που σήμερα ονομάζουμε «Αραβική Άνοιξη»⁵.

Οι πρώτες διαδηλώσεις στη Συρία έγιναν το Φεβρουάριο του 2011 σε πολλές πόλεις, μα ήταν μικρές και είχαν μικρό αντίκτυπο. Στα μέσα του Μαρτίου, στη νότια Συρία, στην πόλη της Νταραά, δύο νεαροί κατηγορήθηκαν ότι είχαν γράψει συνθήματα σε τοίχους. Η συριακή αστυνομία τους συνέλαβε, και σύμφωνα με ορισμένες πηγές ο ένας απ' αυτούς πέθανε μετά από βασανιστήρια ενώ βρισκόταν

4 Benjamin Hiller, «Die vergessene Front in Syrien», Vice News, 8 Αυγούστου 2012, <https://www.vice.com/de/article/news-die-vergessene-front-in-syrien>.

5 Συνέντευξη Αλντάρ Ζελίλ στον Ντεβρίς Τσιμέν, «Laßt uns die Einheit Syriens gemeinsam stärken», *Kurdistan Report* 163 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2012), σελ. 29-31, <http://bit.ly/1RvdMYD>.

σε κράτηση⁶. Ξέσπασαν διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες που απαιτούσαν όχι μόνο την απελευθέρωση των νεαρών, μα και πολιτικές μεταρρυθμίσεις και τέλος στη διαφθορά. Η αστυνομία επιτέθηκε στους διαδηλωτές ανοίγοντας πυρ και σκοτώνοντας πολλούς. Την επόμενη μέρα οι κηδείες τους μετατράπηκαν σε ακόμα μεγαλύτερες διαδηλώσεις, που διαχύθηκαν σε όλη τη χώρα.

Το καθεστώς προσπάθησε να κατευνάσει τα πνεύματα αλλά το κύμα διαμαρτυρίας δεν μπορούσε πια να αναχαιτιστεί. Άνθρωποι απ' όλα τα κοινωνικά στρώματα, ακόμα κι απ' το ίδιο το Μπάαθ, βγήκαν στους δρόμους για να εκφράσουν την οργή τους για τα γεγονότα της Νταραά. Τα πυρά των δυνάμεων ασφαλείας οδήγησαν τελικά τον κόσμο στις περισσότερες συριακές πόλεις σε ένοπλη εξέγερση.

Την άνοιξη του 2011 οι διαδηλωτές κέρδισαν αρκετές παραχωρήσεις. Τον Ιούνιο τερματίστηκε το καθεστώς έκτακτης ανάγκης, που ήταν σε ισχύ από το 1963. Τον Απρίλη, ένα υπουργείο ανακοίνωσε ότι οι απάτριδες Κούρδοι θα λάμβαναν τη συριακή υπηκοότητα, ενώ ένα μήνα αργότερα τους δόθηκε το δικαίωμα στην εργασία. Αυτό αφορούσε μόνο όσους ήταν καταγεγραμμένοι ως «ξένοι» (*ajaniib*). Οι «φυγάδες» (*maktoumeen*) δε θα είχαν το ίδιο δικαίωμα. Πολλοί κούρδοι ακτιβιστές ερμήνευσαν αυτή την ξαφνική παραχώρηση ως απόπειρα του καθεστώτος να λάβει την υποστήριξη των Κούρδων.

Παρ' όλ' αυτά, η καταστολή από τις μυστικές υπηρεσίες και τις δυνάμεις ασφαλείας συνεχιζόταν. Υπογράφηκε νέο Σύνταγμα, από το οποίο διαγράφηκαν οι λέξεις «σοσιαλισμός» και «παναραβισμός»⁷. Σταδιακά, την άνοιξη και το καλοκαίρι του 2011, κεντρικό ρόλο στις κινητοποιήσεις έπαιξαν οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι. Παρά τη σφαγή της Χάμα είχαν παράνομες οργανώσεις σε λειτουργία και σταθερή σχέση με τις χώρες του Κόλπου αλλά και με την Τουρκία⁸.

Τον Ιούλιο, πρώην στρατιωτικοί, συμπεριλαμβανομένου του άλλοτε συνταγματάρχη Ριάντ αλ-Άσαντ ίδρυσαν τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό (FSA), ως το ένοπλο σκέλος της συριακής αντιπολίτευσης. Αποτελούνταν κατά κανόνα από Σουνίτες, που είναι η πλειοψηφία στη Συρία. Οι χώρες του Κόλπου στήριξαν οικονομικά τον FSA⁹, όπως και η Τουρκία [βλ. 14.2], γεγονός που σήμαινε πως δε θα μπορούσε να είναι σύμμαχος με το κουρδικό κίνημα.

6 Werner Ruf, «Revolution und Konterrevolution in Nahost», στο Fritz Edlinger and Tyma Kraitt (επ.), *Syrien: Hintergründe, Analysen, Berichte* (Vienna, 2013), σελ. 163.

7 Carsten Wieland, «Syrien und Irak. Panarabische Paradoxien und der Bankrott des Ba'athismus», στο Edlinger and Kraitt (επ.), *Syrien*, σελ. 92.

8 Όπ.π.

9 «Bürgerkrieg in Syrien: Assad-Gegner erwarten 100 Millionen Dollar aus den Golf-Staaten», *Der Spiegel*, 2 Απριλίου 2012, <http://bit.ly/1dhO6gk>.

Το κουρδικό κίνημα, ειδικά η νεολαία και το PYD, στήριζαν την αντίσταση εναντίον του καθεστώτος Άσαντ ως ζήτημα δημοκρατικής αλλαγής – θεωρούσαν ότι η στρατιωτικοποίηση της αντιπαράθεσης έπρεπε ν' αποφευχθεί. Σταδιακά, όμως, η πολιτική σύγκρουση μετασχηματίστηκε σε εμφύλιο πόλεμο, η αντιπολίτευση στον Άσαντ ισλαμοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό, ο δημοκρατικός της χαρακτήρας περιθωριοποιήθηκε και οι ξένες περιφερειακές και διεθνείς δυνάμεις άρχισαν να κυριαρχούν πάνω στα ισλαμοποιημένα τμήματα και το καθεστώς του Μπάαθ. Ούτε το καθεστώς ούτε η αντιπολίτευση ανταποκρίνονταν στα κουρδικά αιτήματα για αναγνώριση, οπότε το κουρδικό κίνημα στη Ροζάβα επέλεξε ένα τρίτο δρόμο: καμιά συνεργασία με το καθεστώς, ούτε με την αντιπολίτευση. Αυτοάμυνα; Ναι. Συμμετοχή στον εμφύλιο πόλεμο; Όχι.

«Είδαμε τους εαυτούς μας σαν μια τρίτη δύναμη ανάμεσα στο καθεστώς και την αντιπολίτευση», μας είπε η Χόσεν. «Οι διακηρυγμένοι στόχοι μας εντός της συριακής εξέγερσης ήταν (1) να μην επιτραπεί επίθεση εκτός συνόρων προς τη Συρία (2) ν' αποφευχθεί η ένοπλη αντιπαράθεση (3) να βρεθεί λύση μέσω διαλόγου και συμμαχιών με δυνάμεις της αντιπολίτευσης. Παρ' όλ' αυτά, όταν επικρατήσαμε, αρχίσαμε να δεχόμαστε επιθέσεις. Μας κατηγορούσαν πως συνεργαζόμασταν με το καθεστώς. Αυτό είναι ψέμα, το καθεστώς πάντα καταπίεζε τους Κούρδους. Ακόμα κι αυτή τη στιγμή που μιλάμε, υπάρχουν άνθρωποι μας στις φυλακές από κείνες τις μέρες. Δε συνεργαζόμαστε με το καθεστώς ... Μεγάλο μέρος της συριακής αντιπολίτευσης ήταν ισλαμιστική και δεν μπορούσαμε να συμμαχήσουμε μ' αυτούς – η επανάσταση δεν ξεκινά απ' το τζαμί».

«Ο Οτζαλάν είχε πει λίγα πράγματα για τη Ροζάβα», θυμάται η Χάνιφε Χόσεν, «αλλά αυτά έγιναν το πρόγραμμά μας. Συγκεκριμένα, είχε πει: "Ξέρω τους ανθρώπους της Ροζάβα. Πρέπει να οργανωθούν, να φτιάξουν ένα κόμμα και μονάδες αυτοάμυνας. Πολιτικά πρέπει να οργανωθούν ανεξάρτητα από το καθεστώς και την αντιπολίτευση". Αυτά τα λόγια αποτέλεσαν τη βάση της δουλειάς μας».

4.3 Παράνομα συμβούλια

«Την άνοιξη του 2011 εκτιμήσαμε πως το κύμα διαμαρτυρίας θα εξαπλωθεί», μας είπε η Σιλβάν Αφρίν. «Συζητούσαμε για το πώς θα προετοιμαστούμε και τι θα κάναμε. Ήμασταν σε επιφυλακή, ξεκινήσαμε να οργανωνόμαστε. Διερωτηθήκαμε και για το πώς θα υπερασπίσουμε τους εαυτούς μας. Έτσι, το καλοκαίρι ιδρύσαμε τις Ομάδες Αυτοάμυνας (YXG). Στην αρχή ήμασταν ελάχιστοι – οι περισσότεροι φοβούνταν τη σύγκρουση με το κράτος. Προσκαλέσαμε όλες τις μειονότητες σ' ένα ιδρυτικό συνέδριο αλλά εξαιτίας του πολέμου ελάχιστοι είχαν το θάρρος να εμφανιστούν».

«Το μόνο κόμμα που μας υποστήριξε ήταν το PYD. Έχουμε επανειλημμένα δεχθεί κριτική γι' αυτό, αλλά το PYD είχε κάνει δουλειά στη βάση κι έτσι γινόμασταν όλο

και περισσότεροι. Οργανώσαμε τις ένοπλες ομάδες παράνομα. Πολλοί στο Κουρδιστάν έχουν κρυμμένα όπλα: καραμπίνες, πιστόλια, καλάσνικοφ. Μέσα σε έξι ή επτά μήνες οργανώσαμε παράνομα τις επιτροπές αυτοάμυνας ΥΧΓ».

«Οι πρώτοι που ήρθαν να καταταγούν», μας είπε ο Χεβάλ Άμερ, «ήταν νέοι δίχως ισχυρές [πολιτικές] πεποιθήσεις. Όταν έπεσαν οι πρώτοι μάρτυρες, ήρθαν ακόμα περισσότεροι. Σχεδόν κάθε οικογένεια είχε κι ένα μάρτυρα», δηλαδή έναν αντάρτη του ΡΚΚ. «Στην αρχή η δουλειά μας ήταν πολύ επικίνδυνη. Οι πράκτορες του καθεστώτος ήταν παντού. Σε ολόκληρη τη Ντερίκ υπήρχε μόνο ένας σύντροφος. Σταδιακά όμως επισκεφτήκαμε όλες τις οικογένειες των μαρτύρων και των φυλακισμένων και όλοι ήταν πρόθυμοι να κάνουν κάτι. Το κράτος μάς άφησε ήσυχους κι έτσι βάλαμε κάποιες βάσεις».

Στα είκοσι χρόνια παρουσίας του ΡΚΚ στη Συρία, πολλοί Κούρδοι είχαν στενή επαφή με τον Αμπντουλάχ Οτζαλάν. Αυτή η επαφή και η παρουσία του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος στη Συρία μετέτρεψε τη φεουδαλική κοινωνία της Ροζάβα, όπως μας είπαν το Μάιο του 2014 γυναίκες που πάλευαν για την απελευθέρωση των Κουρδιστών για πάνω από είκοσι χρόνια. Τη δεκαετία του '90, πολλοί Κούρδοι της Συρίας είχαν φύγει για να καταταγούν στο ΡΚΚ και να πολεμήσουν με τον αντάρτικο στρατό στο Βόρειο Κουρδιστάν. Δεκάδες χιλιάδες ακτιβιστές απ' τη Ροζάβα συμμετείχαν σε όλα τα επίπεδα αυτού του αγώνα, και πολλοί είχαν δώσει τη ζωή τους. Αυτή η εμπειρία εξηγεί τη δύναμη της λαϊκής οργάνωσης στην αρχή της εξέγερσης του 2011.

Όταν ξεκίνησαν οι διαμαρτυρίες στη Συρία στις 15 Μαρτίου 2011, άνθρωποι με διαφορετικές ταυτότητες ενθάρρυναν τη Δημοκρατική Αυτονομία στη Ροζάβα, ως έναν τρόπο να δημιουργήσουν μαζί μια κοινωνία χωρίς έθνος-κράτος. Τα μοντέλα του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού και της Δημοκρατικής Αυτονομίας του Οτζαλάν ήταν ευρέως γνωστά και ωθούσαν τη ριζοσπαστική δημοκρατική οργάνωση. Η δημιουργία πολυεθνικών συμβουλίων, δικαστηρίων, δυνάμεων ασφαλείας, στρατιωτικών μονάδων, γυναικείων οργανώσεων και οικονομικών συνεταιρισμών διαδόθηκαν σε όλη τη Ροζάβα τους επόμενους μήνες¹⁰.

«Πριν το ξέσπασμα της επανάστασης» θυμάται η Άισα Αμπντουλά, συνεπικεφαλής σήμερα του ΡΥΔ, «ως κόμμα και ως κίνημα είχαμε μείνει μακριά απ' τις γενικές συνελεύσεις – επιλύαμε τις ιδεολογικές μας διαφορές στα συνέδρια. Όμως μετά στις συνελεύσεις ακούγαμε τις απόψεις του κόσμου. Γίνονταν προτάσεις, λαμβάνονταν αποφάσεις και δημιουργήθηκε ένας "οδικός χάρτης". Στη συνέχεια δημο-

10 Mako Qocgiri, «Aus der Kraft der eigenen Bevölkerung – Die Revolution in Rojava schreitet voran», *Kurdistan Report*, no. 172 (2014), <http://bit.ly/1Gj9bS4>.

σιεύσαμε την πρότασή μας για τη Δημοκρατική Αυτονομία. Πιστεύουμε πως είναι η καλύτερη λύση, όχι μόνο για το δυτικό Κουρδιστάν αλλά για όλη τη Συρία»¹¹.

«Αποφασίσαμε να κάνουμε μια τακτική αντικαθεστωτική πορεία κάθε Παρασκευή», είπε η Χόσεν, «αλλά ξέραμε πως αν βγάλουμε ανθρώπους στο δρόμο θα πρέπει να 'μαστε σε θέση να τους προστατέψουμε, αλλιώς θ' αρκούσε να δεχτούν μια επίθεση για να κλειστούν στα σπίτια τους ξανά». Συμβούλια είχαν ήδη δημιουργηθεί στην παρανομία, αλλά το καλοκαίρι του 2011 το PYD ίδρυσε το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK) για να συνεχίσει τη συγκρότησή τους και να τα βοηθήσει να εξελιχθούν [βλ. 6.2]: «Κάναμε εκλογές σε όλη τη Ροζάβα και τριακόσιοι άνθρωποι εξελέγησαν στο Συμβούλιο για να διαμορφώσουν την πολιτική της».

Σαν μέρος του «τρίτου δρόμου», το MGRK πρότεινε μια ειρηνική και δημοκρατική λύση για τα πολιτικά προβλήματα της Συρίας, η οποία οδήγησε στη δημιουργία της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής για τη Δημοκρατική Αλλαγή (NCC), το 2011 στη Δαμασκό. Η Επιτροπή προωθούσε τις μη βίαιες διαμαρτυρίες και εναντιωνόταν στις ξένες επεμβάσεις. Πρότεινε επίσης ένα νέο πολιτικό σύστημα για τη Συρία, που δε θα είχε θρησκευτικό ή εθνοτικό προσανατολισμό. Επεσήμανε πως, εάν η αντιπαράθεση με το καθεστώς Άσαντ έπαιρνε ένοπλη μορφή, θα οδηγούσε σ' ένα ατελείωτο εμφύλιο και πως όλες οι πλευρές θα συνθλιβόνταν ανάμεσα στη σύγκρουση των μπλοκ της Δύσης με την Κίνα, τη Ρωσία και το Ιράν.

Απέναντι από την NCC βρίσκονταν το Συριακό Εθνικό Συμβούλιο (SNC), που ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 2011 στην Ιστανμπούλ για ν' αντιπολιτευθεί το καθεστώς Άσαντ, με τη βοήθεια της Τουρκίας και των κρατών του Περσικού Κόλπου. Σ' αυτό κυριαρχούσαν οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι. Το SNC δεν θεωρούσε προτεραιότητα το σχηματισμό μιας αποκεντρωμένης και πολυεθνοτικής Συρίας. (Αν και αποδεχόταν τις διαφορετικές κουλτούρες, θεωρούσε το αραβικό στοιχείο ανώτερο· υποστήριζε ότι η συζήτηση για τη μελλοντική Συρία πρέπει να περιμένει μέχρι την ανατροπή του μπααθικό καθεστώτος). Επεδίωκε την άμεση ανατροπή του Άσαντ και όχι τη δημοκρατική μετάβαση και άφηνε τη χώρα ανοιχτή στην επιρροή εξωγενών δυνάμεων. Το γεγονός ότι στο SNC εντάχθηκε ένα κουρδικό ή ένα συροϊακωβιτικό κόμμα δεν άλλαξε το χαρακτήρα του. Το MGRK συναντήθηκε επανειλημμένα με το SNC, αλλά δε βρέθηκε καμιά βάση για συμφωνία, λόγω της στενής σχέσης του τελευταίου με την Τουρκία.

11 Συνέντευξη της Ασιά Αμπντουλάχ στον Περβέρ Γιας, «Die Demokratische Autonomie ist massgebend für ein demokratisches Syrien», *Civaka Azad*, 18 Οκτωβρίου 2012, <http://bit.ly/1ET2TrV>.

4.4 Η συμφωνία της Χιουλέρ

Καθώς το MGRK αποκτούσε δύναμη, τα άλλα κουρδικά κόμματα παρακολουθούσαν την πορεία των πραγμάτων. Τον Οκτώβριο του 2011, περίπου δεκαέξι μικρές, διασκορπισμένες ομαδοποιήσεις προχώρησαν στη σύσταση του Κουρδικού Εθνικού Συμβουλίου στη Συρία (ENKS)¹². Το καλοκαίρι του 2012, το MGRK και το ENKS ήταν οι δύο οργανώσεις με τη μεγαλύτερη επιρροή στις κουρδικές περιοχές της Συρίας.

Τον Ιούλιο, συναντήθηκαν στην πόλη Χιουλέρ του ιρακινού Κουρδιστάν (Ερμπίλ στα αραβικά) υπό την αιγίδα του προέδρου του KRG Μασούντ Μπαρζανί (επικεφαλής του KDP) ώστε να έρθουν σε κοινή συμφωνία. «Ξέραμε πως οι Κούρδοι ποτέ δε θα συμφωνούσαν ιδεολογικά», μας είπε η Ιλχάμ Αχμέντ, μέλος του TEV-DEM, «αλλά υπ' αυτές τις συνθήκες κρίναμε πως επιβαλλόταν η πολιτική ενότητα». Ο εμφύλιος πόλεμος εντεινόταν και οι συγκρούσεις πλησίαζαν τη Ροζάβα. Αν και το PYD και το ENKS είχαν κάποια κοινά «εθνικά» συμφέροντα, η κάθε πλευρά είχε τους δικούς της λόγους ώστε να επιτευχθεί μια συμφωνία. Το PYD/MGRK ήθελε ν' αποφευχθεί μια διάσπαση των Κούρδων που θα οδηγούσε σε μεταξύ τους σύγκρουση. Το ENKS, από την πλευρά του, γνωρίζοντας πως οι πολιτικές εξελίξεις στη Ροζάβα θα το έθεται στο περιθώριο, επεδίωκε ν' αποτρέψει την περαιτέρω αποδυνάμωσή του και να κερδίσει μέρος της επιρροής που είχε χάσει από το 2011. «Έτσι αποφασίσαμε να συνεργαστούμε», είπε η Ιλχάμ.

Στις 11 Ιουλίου, τα δύο πολιτικά μπλοκ συναντήθηκαν στην πόλη Χιουλέρ. Ο Μασούντ Μπαρζανί, οικοδεσπότης της συνάντησης, μεσολάβησε στη συμφωνία. Η συμφωνία της Χιουλέρ όριζε πως οι δύο πλευρές θα μοιράζονταν την εξουσία κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής φάσης, και μ' αυτό το σκοπό ιδρύθηκε το Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο (SKC). Το SKC απαρτιζόταν από δέκα μέλη: πέντε του MGRK/PYD και πέντε από το ENKS. Από εκείνη τη μέρα κι έπειτα, αυτή θα 'ταν η ανώτατη αρχή στη Ροζάβα.

«Αυτή η συμφωνία χαροποίησε πολλούς Κούρδους», είπε η Ιλχάμ. «Ο κόσμος πρέπει να καταλάβει πώς έχει η κατάσταση για τους Κούρδους στη Συρία. Δεν προσπαθούμε να επιβληθούμε σε Τούρκους, Άραβες και Πέρσες. Θέλουμε μονάχα να διαφυλάξουμε την ύπαρξή και την αυτοδιάθεσή μας και ν' απολαμβάνουμε ελεύθερα την πολιτιστική μας κληρονομιά»¹³. Η Χάνιφε Χόσεν συμφώνησε: «Η

12 Κυρίαρχα είναι τρία κόμματα: Το Αζάντι (μ' επικεφαλής τον Μουσταφά Τσουμά), το Ελ Παρτί (με επικεφαλής τον Αμπντουλχακίμ Μπασάρ) και το Γιεκιτί. Τα τρία αυτά κόμματα συγκροτούν το KDP-S, το συριακό σκέλος του νοτιοκουρδικού KDP (μ' επικεφαλής επίσης τον Μπασάρ), που ιδρύθηκε το 1957. Εξαιτίας της κυριαρχίας του KDP-S, το ENKS πολύ συχνά λειτουργεί σαν το ίδιο το KDP-S.

13 «Die Revolution in Westkurdistan – Teil 3», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1cfpVi7>.

δημιουργία του SKC ήταν μια προσπάθεια για συνεννόηση και για να εκφραστούν όλες οι κourδικές φωνές. Ήταν μια πολύ καλή εξέλιξη για τους Κούρδους».

Την ίδια στιγμή, η συμφωνία υπογράμμιζε τον πραγματισμό του Μπαρζανί, που φαίνεται ότι αποδεχόταν τη σχετικά μεγάλη ισχύ του MGRK υπό την ηγεσία του PYD σε σχέση με το ENKS και πως μια πιθανή στρατιωτική αντιπαράθεση μαζί του θ' αποτελούσε ρίσκο. Ταυτόχρονα, ο Μπαρζανί έκανε κινήσεις για την ενίσχυση της στρατιωτικής του δύναμης, ανακοινώνοντας πως το KRG θα προχωρήσει στη δημιουργία μονάδων για τη Ροζάβα, εκπαιδεύοντας Κούρδους που είχαν λιποτακτήσει από το συριακό στρατό. «Υπάρχουν περίπου 10 με 15.000 Κούρδοι πρόσφυγες από τη Συρία. Πολλοί απ' αυτούς ήταν νέοι άνδρες, μερικοί είχαν ήδη εκπαιδευτεί, ενώ οι υπόλοιποι εκπαιδεύονται για άμυνα, όχι για επίθεση. Θα πρέπει να 'ναι έτοιμοι να αποτρέψουν το χάος».

4.5 Η Επανάσταση ξεκινά στο Κομπάνι

Στη μία τη νύχτα της 18ης προς 19η Ιουλίου 2012, οι YPG θέτουν υπό τον έλεγχό τους όλους τους δρόμους που οδηγούν από και προς την πόλη του Κομπάνι. Την ίδια στιγμή η πλειοψηφία των πολιτών, που στηρίζει το MGRK, καταλαμβάνει κρατικούς θεσμούς. «Είχαμε αποφασίσει ποια κτίρια πρέπει να καταλάβουμε», θυμάται η Πέλντα Κομπάνε, που ήταν παρούσα τη νύχτα εκείνη. «Ποια ήταν σημαντικά και χρήσιμα για τους πολίτες, π.χ. οι φούρνοι»¹⁴. Τέλος, όλοι συγκεντρώθηκαν έξω από το στρατόπεδο των δυνάμεων του Άσαντ. Μια αντιπροσωπεία πολιτών πληροφόρησε τους στρατιώτες ότι αν παρέδιδαν τα όπλα τους, η ασφάλειά τους θα ήταν εγγυημένη. Οι στρατιώτες, αντικρίζοντας το πλήθος, κατάλαβαν πως δεν είχαν άλλη επιλογή και συμφώνησαν. Κάποιοι γύρισαν στις οικογένειές τους στις αραβικές πόλεις ενώ άλλοι, προτίμησαν να μείνουν στο Κομπάνι επειδή ζούσαν εκεί για σαράντα χρόνια¹⁵.

«Το κράτος δεν είχε ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις», είπε η Χάνιφε Χόσεν. «Τους περικυκλώσαμε ... και παραδόθηκαν. Το καθεστώς δεν μπορούσε να στείλει ενισχύσεις. Δεν παραδώσαμε ούτε ένα φαντάρο στο καθεστώς. Τους μιλήσαμε και ειδοποιήσαμε τις οικογένειές τους να έρθουν να τους πάρουν. Σε όσους ήθελαν να ενταχθούν στον FSA, επιτρέψαμε να περάσουν στην Τουρκία». Ο Χεβάλ Άμερ σημειώνει πως «δεν τους αφήσαμε να πάρουν τα όπλα τους κι έτσι έμειναν πίσω πολλά και μάλιστα βαριά όπλα». «Επειδή η απελευθέρωση ήταν αναίμακτη», θυμάται η Χόσεν, «φημολογήθηκε πως το καθεστώς μάς παρέδωσε τα όπλα, αλλά αυτό είναι ψέμα». «Όταν την επόμενη μέρα ξύπνησε ο κόσμος», είπε η Πέλντα Κομπάνε,

14 Αδημοσίευτη συνέντευξη της Πέλντα Κομπάνι. Η Πέλντα είναι Κούρδισσα που μεγάλωσε στην Ευρώπη και αργότερα εντάχθηκε στις YPG.

15 «Die Revolution in Westkurdistan – Teil 1», *Civaka Azad*, <http://bit.ly/1QcsYpm>.

«και είδε τις σημαίες του καθεστώτος να έχουν αντικατασταθεί απ' τις δικές μας, έμεινε άναυδος. Ακόμα και μήνες μετά, πολλοί φοβούνταν ακόμα μην επιστρέψει το καθεστώς». Ο κόσμος είχε εσωτερικεύσει τόσο το φόβο έναντι του καθεστώτος, που τα γεγονότα της 19ης Ιουλίου ήταν στην αρχή αδιανόητα γι' αυτόν.

Οι θεσμοί του ΡΚΚ στη Συρία είχαν καταρρεύσει μετά την απαγωγή του Οτζαλάν το 1999, αλλά τώρα πολλοί μαχητές επέστρεψαν για να ενταχθούν στις ΥΡΓ (όπως είχαν μετονομαστεί πια οι ένοπλες δυνάμεις). Τις επόμενες μέρες, και καθώς η επανάσταση εξαπλωνόταν σε πόλεις και χωριά του δυτικού Κουρδιστάν, υπήρξε ενθουσιώδης υποδοχή για τους μαχητές αυτούς.

Όταν μια ομάδα του *Vice News* προσπάθησε να εισέλθει στο Κομπάνι μια εβδομάδα μετά την απελευθέρωσή του, βρέθηκε μπροστά σε σημεία ελέγχου των ΥΡΓ. «Το Κομπάνι είναι περιτριγυρισμένο από κουρδικά σημεία ελέγχου και βαριά οπλισμένοι μαχητές ελέγχουν κάθε όχημα που περνά. "Προσπαθούμε ν' αποτρέψουμε να εισέλθουν δυνάμεις του FSA, αλλά και σαμποτέρ του καθεστώτος", δηλώνει ένας άντρας με καλυμμένα χαρακτηριστικά, που δείχνει με περηφάνια την απαλλοτριωμένη από αστυνομικό τμήμα καραμπίνα του. "Δε θέλουμε οι πόλεις μας να συρθούν σε αιματοχυσίες όπως στη Χομς και το Ιντλίμπ"»¹⁶.

4.6 Η απελευθέρωση της Ντερίκ και του Αφρίν

Η απελευθέρωση εξαπλώθηκε γρήγορα και σε άλλες πόλεις. «Καθώς οι δράσεις ξεδιπλώνονταν», μας είπε ο Χεβάλ Αμερ, «ο κόσμος φοβόταν λιγότερο και συμμετείχε στις δράσεις. Πολλοί ήταν οπλισμένοι μόνο με ξύλινα ρόπαλα». «Στη Ντερίκ υποχρεωθήκαμε να τον συγκρατήσουμε», είπε η Χάνιφε Χόσεν, «αλλά μας έκαναν στην άκρη. Στήναμε σημεία ελέγχου, ενώ μας φώναζαν "δώστε μας όπλα" – και τους τα δώσαμε».

«Στη Ντερίκ υπήρχαν πολλά στρατιωτικά φυλάκια, ειδικά στις κουρδικές συνοικίες», συνέχισε η Χόσεν. «Περικυκλώσαμε τις δυνάμεις ασφαλείας του καθεστώτος και τους είπαμε να σηκωθούν να φύγουν. Πήραν τα πράγματά τους κι έφυγαν». Το ρεπορτάζ του *Vice News* ανέφερε: «Πολλοί άραβες φύλακες του δικαστηρίου αποπλίστηκαν και τέθηκαν υπό κράτηση και οι αφίσες του Άσαντ ξηλώθηκαν. Το κτίριο του στρατιωτικού πρακτορείου ειδήσεων κατελήφθη πολύ γρήγορα. Εκατοντάδες κάτοικοι, καθώς έμπαιναν στο φανταχτερά επιπλωμένο κτίριο κοντοστέκονταν αποσβολωμένοι, με δάκρυα χαράς στα μάτια»¹⁷.

Μονάχα στη Ντερίκ ξέσπασαν θανατηφόρες μάχες. «Στην Γκιρζιρό περικυκλώσαμε ένα σύνταγμα για δώδεκα μέρες», είπε ο Αμέρ. «Ένας φαντάρος και ένας

16 Benjamin Hiller, «Die vergessene Front in Syrien».

17 Όπ.π.

αλεβίτης αξιωματικός σκοτώθηκαν και οι υπόλοιποι παραδόθηκαν αμέσως μετά. Ήρθαν στρατιωτικά ελικόπτερα και μας βομβάρδισαν, όπως το 2004». Η Χόσεν μάς εξηγεί ότι «ένας υψηλόβαθμος αξιωματικός, που αρνούσαν να παραδοθεί, εκτελέστηκε από ελεύθερο σκοπευτή. Στη συνέχεια η μονάδα του παραδόθηκε, αφού ήταν περικυκλωμένη. Θέλαμε ν' αποφύγουμε τις μάχες, αλλά τους ξεκαθαρίσαμε πως αν δεν παραδίδονταν θα πέθαιναν».

Μακριά, στην άλλη άκρη της Ροζάβα, απελευθερώθηκε το Αφρίν. «Την Κυριακή, οπλισμένοι Κούρδοι περικύκλωσαν όλες τις υπηρεσίες του καθεστώτος», αναφέρει ρεπορτάζ της *Frankfurter Rundschau*, «και ανάγκασαν το προσωπικό να παραδοθεί. Μονάχα κάποιοι πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών αντιστάθηκαν: πολέμησαν για δύο ώρες, αλλά μετά παραδόθηκαν. "Έτσι απελευθερώσαμε το Αφρίν", είπε ο Γκαρέμπ Έσο μ' ένα χαμόγελο στα χείλη. Οι πράκτορες φυλακίστηκαν. Υπήρξαν μόνο τρεις τραυματίες. Σαν αντίποινα, το καθεστώς βομβάρδισε ένα δημοφιλές εστιατόριο και δύο άνθρωποι έχασαν την ζωή τους. "Αυτό ήταν τραγικό", είπε ο Κούρδος ηγέτης, "αλλά τώρα ελέγχουμε την κατάσταση"»¹⁸.

Στη μια πόλη μετά την άλλη, το σκηνικό επαναλαμβάνόταν: οι στρατιωτικές μονάδες περικυκλώνονταν και τους δινόταν η ευκαιρία να παραδοθούν. Η λαϊκή αυτοοργάνωση απέτρεψε εκδικητικές πράξεις. «Δεν προσπαθήσαμε να πάρουμε κάποια όπλα και να τα στρέψουμε ενάντια στο καθεστώς», είπε η Ιλχάμ Αχμέντ. «Θέλαμε μια δημοκρατική Συρία μέσω μιας ειρηνικής διαδικασίας και γι' αυτή μας την επιλογή δεχτήκαμε κριτική: "Πατί δεν πολεμάτε; Δεν αντιστεκόσαστε". Προσπαθήσαμε να εξηγήσουμε ότι η μέθοδός μας είναι καλύτερη. Η Μέση Ανατολή είναι γνωστή για τις αιματοχυσίες. Ως Κούρδοι, θέλαμε να δείξουμε πως υπάρχει κι άλλος τρόπος, ότι είναι εφικτό να διεκδικήσει ο λαός τα δικαιώματά του με ειρηνικά μέσα».

Τελικά, θυμάται ο Χεβάλ Αμέρ, «μόνο το Καμισλό έμεινε στα χέρια του καθεστώτος. Η κατάσταση ήταν κρίσιμη. Εκεί ζουν πολλές φυλές κι έχουν ομοσπονδίες. Απελευθερώσαμε τις συνοικίες που κυριαρχούσαν οι Κούρδοι, αλλά το κέντρο του Καμισλό έμεινε υπό τον έλεγχο του καθεστώτος, μαζί με το δρόμο προς το αεροδρόμιο. Δεν είχαμε πρόθεση να κάνουμε πόλεμο εναντίον του συριακού κράτους – είμαστε αμυντική δύναμη. Αν είχαμε αρχίσει πόλεμο, το καθεστώς θα είχε βομβαρδίσει τις πόλεις μας. Προτιμήσαμε να λύσουμε τα προβλήματα στο επίπεδο του διαλόγου».

18 Frank Nordhausen, «Zwischen den Fronten», *Frankfurter Rundschau*, 15 Σεπτεμβρίου 2012, <http://bit.ly/1QkDvyX>.

4.7 Μετά την απελευθέρωση

Μετά την απελευθέρωση, κτίρια που πριν ανήκαν στο καθεστώς, σε δρόμους στους οποίους απαγορευόταν η κυκλοφορία, μετατράπηκαν σε Σπίτια του Λαού, κοινωνικά κέντρα, εκπαιδευτικές δομές. Στο Κομπάνι, «τα διακριτικά του καθεστώτος αφαιρέθηκαν από το αστυνομικό τμήμα και σημαντικά έγγραφα κατασχέθηκαν. Για πρώτη φορά, οι πολίτες ήταν σε θέση να επισκεφτούν το θάλαμο βασανιστηρίων στο υπόγειο. Ίχνη από αίμα ήταν ακόμα ορατά στους τοίχους. Πόσοι αντίπαλοι του καθεστώτος άφησαν τις ζωές τους εδώ, κανείς δεν το γνωρίζει»¹⁹. Τα γραφεία του περιφερειακού διοικητή της Ντερίκ είναι σήμερα τα κεντρικά του Κινήματος για την Απελευθέρωση της Γυναίκας.

Στο Κομπάνι, αναφέρει ο ρεπόρτερ του *Vice*, «η ζωή φαίνεται να επιστρέφει στους κανονικούς της ρυθμούς. Ο κόσμος ψωνίζει, οι μαθητές τρέχουν να πάνε στο σχολείο, οι γυναίκες αγοράζουν ψωμί για την παραδοσιακή νυχτερινή διακοπή της νηστείας. Σ' ένα καφέ πιάνω κουβέντα με μια ηλικιωμένη χριστιανή Αράβισσα, τη Μαριάμ: "Ξέρουμε πως ο πόλεμος μπορεί να φτάσει στην περιοχή μας, ιδίως εάν μετά από την πτώση του καθεστώτος Άσαντ, μια επόμενη κυβέρνηση δεν επιτρέψει τη θρησκευτική ελευθερία". Παρ' όλ' αυτά νιώθει πιο ασφαλής τώρα απ' ό,τι υπό το καθεστώς Άσαντ. "Εδώ στο Κομπάνι πολεμούσαμε τον Άσαντ από το 1990. Φυσικά υποστηρίζαμε τους Κούρδους γείτονές μας. Δε θα τα παρατήσουμε τώρα"».

«Μόνο στο Κομπάνι, οι μάρτυρες (*shehid*) είναι περίπου 250. Οι περισσότεροι είχαν ενταχθεί στο ΡΚΚ για να πολεμήσουν για τα δικαιώματα τον Κούρδων. Πολλοί εξαφανίστηκαν στις φυλακές της Συρίας λόγω της πολιτικής δράσης τους. Αυτοί οι μάρτυρες, που αντιπροσωπεύουν όλες τις εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες, ενώνουν την κοινότητα σήμερα, καθώς οι Κούρδοι, οι Άραβες, οι Χριστιανοί, οι Αρμένιοι και οι Τουρκμένοι προσπαθούν να δώσουν όλοι μαζί μορφή στην πρόσφατα κερδισμένη ελευθερία τους»²⁰.

Το Καμισλό δεν απελευθερώθηκε εντελώς: σε ένα τμήμα της πόλης ζουν ακόμα υποστηρικτές του καθεστώτος, περίπου 20% του πληθυσμού, ενώ το αεροδρόμιο τελεί επίσης υπό τον έλεγχο του καθεστώτος, αλλά γίνεται ανεκτό. Τους επόμενους μήνες και χρόνια, τα απελευθερωμένα τμήματα των πόλεων της Χόσικε και του Καμισλό έχουν επανειλημμένα δεχτεί επιδρομές από το καθεστώς, αλλά οι YPG/YPJ απάντησαν αναλογικά. Μια επίθεση έλαβε χώρα λίγες μέρες πριν την επίσκεψή μας στο Καμισλό τον Μάιο του 2014, όταν σύριοι στρατιώτες επιδίωξαν να καταλάβουν στρατηγικά σημεία της πόλης, κι άλλη μια κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας στη

19 Benjamin Hiller, «Die vergessene Front in Syrien».

20 Όπ.π.

Χόσικε²¹. Στα μέσα του Απριλίου 2016, το μπααθικό καθεστώς εξαπέλυσε μεγάλη επίθεση που οδήγησε στο θάνατο πολλών δεκάδων Σύριων στρατιωτών και μελών των YPG/YPJ/Asayîs. Οι καθεστωτικές δυνάμεις ηττήθηκαν²².

Ο Χεβάλ Άμερ μάς είπε πως, μετά την απελευθέρωση, πολλοί Κούρδοι που είχαν μεταναστεύσει σε άλλες περιοχές της χώρας για να βρουν δουλειά – Δαμασκό, Χάμα, Ράκα – γύρισαν στη Ροζάβα. «Όλοι ήταν ευπρόσδεκτοι στο κίνημα, ακόμη και όσοι είχαν δουλέψει ως πράκτορες. Έπρεπε να κινηθούμε με προσοχή... Δυνάμεις του καθεστώτος ήταν ακόμα παρούσες στο Καμισλό και τη Χόσικε και ορισμένοι έμειναν εδώ [στη Ντερίκ και τη Ριμελάν], αλλά κάποια απ' τα παιδιά τους εντάχθηκαν στις δικές μας Δυνάμεις Ασφαλείας. Πιορτάζαμε σε κάθε μέρος που απελευθερώναμε – δεν είναι δα και μικρό πράμα, μετά από τόσα χρόνια καταστολής. Ποτέ, ούτε σε εκατό χρόνια δεν πιστεύαμε πως θα το ζούσαμε αυτό! Όπως είπε κι ένας φίλος, "το κάναμε, αλλά δεν μπορούμε να το πιστέψουμε"».

«Πιστεύω πως το 40% της Ντερίκ μάς υποστηρίζει», συνεχίζει ο Χεβάλ Άμερ. «Πολλοί που έζησαν τόσα χρόνια περιθωριοποιημένοι, ακόμα δεν μπορούν να πιστέψουν πως είμαστε πλέον ανεξάρτητοι... Το καθεστώς τούς έχει τρομοκρατήσει τόσο, που ακόμα φοβούνται την επιστροφή του. Προσπαθούμε να τους πείσουμε πως έχουμε φτιάξει μόνοι μας τα συμβούλια, τις οργανώσεις για τη νεολαία, τον πολιτισμό, τις τέχνες, αλλά δεν το πιστεύουν ακόμα».

«Σε κάθε μέρος που απελευθερώσαμε οργανώσαμε δομές προστασίας ώστε να μην καταστραφεί τίποτα... Ο κόσμος πανηγύριζε, κάποιοι Άραβες έρχονταν από άλλες περιοχές της χώρας γιατί εδώ δεν υπήρχε πόλεμος... Η επανάσταση στη Ροζάβα είναι σαν ένα νεογέννητο βρέφος: Δεν ξέρουμε πώς θα μεγαλώσει».

Η Ρεμιζέ Μιχεμέντ, συνεπικεφαλής του λαϊκού συμβουλίου του Καμισλό, θυμάται τη στιγμή που ο κόσμος μπόρεσε επιτέλους ο ίδιος να καθορίσει το μέλλον του. «Είναι μεγάλη τιμή για μένα, ως Κούρδισσα, ως γυναίκα, να εκλεγώ συνεπικεφαλής του Λαϊκού Συμβουλίου του Καμισλό. Και για τους ανθρώπους του Καμισλό, είναι αξιοσημείωτο να μπορούν επιτέλους να εκλέξουν τους εκπροσώπους τους. Εμείς ως Κούρδοι διεκδικούμε τα δικαιώματά μας κι αυτό μας προκαλεί περίσσιο ενθουσιασμό. Σ' αυτή τη φάση της επανάστασης ιδρύουμε συμβούλια σε όλες τις συνοικίες. Οι άνθρωποι έχουν τώρα την ευκαιρία να ορίσουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους. Φυσικά υπάρχουν προβλήματα – ειδικά αναφορικά με την ηλεκτροδότηση και την ύδρευση. Προσπαθούμε να τα λύσουμε, αλλά αν ισχυριστεί κάποιος πως δεν μπορούμε να τα παρέχουμε στην πόλη μας ή πως δεν μπορούμε να λειτουργήσουμε δίχως κράτος, θα διαφωνήσουμε. Ναι, ο πόλεμος δημιουργεί

21 «20 Regime Soldiers Killed in Clashes in Hassake», *Syriac International News Agency*, 22 Μαΐου 2014, <http://bit.ly/28MxHio>.

22 «Rojava Public Security Forces Declare Ceasefire in Qamişlo», *ANHA*, 23 Απριλίου 2016, <http://bit.ly/28JMkUL>.

οικονομικά προβλήματα, αλλά θα τ' αντιμετωπίσουμε, όσο δύσκολο και να 'ναι αυτό υπό τις δεδομένες συνθήκες. Είμαστε εν μέσω μιας επανάστασης και προσπαθούμε μέρα-νύχτα να καλύψουμε τις ανάγκες των ανθρώπων. Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός πως ο κόσμος ενεργεί με μεγάλη αλληλεγγύη και αμοιβαία υποστήριξη. Ναι, πολλοί είναι ακόμα επιφυλακτικοί απέναντι στους νέους θεσμούς – ιδιαίτερα οι άντρες δυσκολεύονται πολύ να συμβιβαστούν με τις επιτροπές και τα συμβούλια των γυναικών – εμείς όμως θα τους πείσουμε πως η απελευθέρωση της κοινωνίας μπορεί να προχωρήσει μόνο με την απελευθέρωση της γυναίκας».

Κεφάλαιο 5

Η επανάσταση των γυναικών

Μπορεί να 'ναι η πρώτη φορά στην ιστορία που οι γυναίκες παίζουν τόσο ενεργό ρόλο στην οργάνωση μιας επανάστασης. Μάχονται στα μέτωπα, υπηρετούν ως αξιωματικοί και συμμετέχουν στην παραγωγή. Δεν υπάρχει μέρος στη Ροζάβα που δε θα δεις γυναίκα. Είναι παντού και μέσα σ' όλα¹.

Στο δεύτερο μισό του 2014, οι μάχες για το Σενγκιάλ [βλ. 8.9] και το Κομπάνι [βλ. 14.2] έδωσαν δημοσιότητα σε κάτι που η Δύση θεωρούσε αδύνατο: μια μεσανατολική κοινωνία με τις γυναίκες στο επίκεντρο. Κατά τ' άλλα, όλος ο κόσμος θεωρεί ότι αυτή η περιοχή είναι πατριαρχική και οπισθοδρομική, αλλά η αντίσταση, ειδικά στο Κομπάνι, έχει αλλάξει ραγδαία την εικόνα των Κουρδιστών.

Τώρα οι Κούρδισσες – όπως η Μείσα Αμπντό, επικεφαλής του μετώπου του Κομπάνι, και η Ασιά Αμπντουλάχ, συναρχηγός του PYD – εγκωμιάζονται επειδή συμπεριφέρονται αποφασιστικά και με αυτοπεποίθηση. Ακόμα και η αστική γερμανική εφημερίδα *Die Welt* παρατήρησε ότι «οι Κούρδοι, άντρες και γυναίκες εξίσου, έχουν γίνει ένας σοβαρός παράγοντας εκκοσμίκευσης στη Μέση Ανατολή, κι ως αποτέλεσμα, έχει γίνει τεράστια πρόοδος στην κοινωνία των πολιτών»². Γυναικεία περιοδικά όπως το *Elle* και το *Marie Claire* δημοσιεύουν πολυσέλιδα θέματα για τις YPJ³, ενώ ένα γνωστό αυστραλιανό τηλεοπτικό δίκτυο μεταδίδει ένα ντοκιμαντέρ με τίτλο «Θηλυκό Κράτος»⁴. αλυσίδες καταστημάτων όπως τα H&M και το περιοδικό μόδας *Madame* προβάλλουν μοντέλα με ρούχα που το στυλ τους προσομοιάζει στις στολές των ένοπλων μαχητριών του PKK και των YPJ. Μια σύγκρουση

1 Zübeyde Sari, «Women of Rojava». Özgür Gündem, 8 Σεπτεμβρίου 2013.

2 «Der kurdische Widerstand verkörpert das Gute», *Die Welt*, 18 Οκτωβρίου 2014.

3 Elizabeth Griffin, «These Remarkable Women Are Fighting ISIS, and It's Time You Know Who They Are», *Marie Claire*, 20 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1kiDf8c>.

4 «Women of the YPJ/Female State», *60 Minutes Australia*, 28 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1IsUpvK>.

διάρκειας 40 χρόνων έχει γίνει ξαφνικά καταφανής στην παγκόσμια σκηνή και παρουσιάζεται ακόμη και ως «σικ». Αλλά τι κρύβεται πίσω απ' αυτές τις εικόνες;

Στις κοινωνικές εξεγέρσεις της πρόσφατης Αραβικής Άνοιξης, οι γυναίκες συμμετείχαν απ' την αρχή. Αλλά στις πιο πολλές χώρες όπου επιτεύχθηκαν αλλαγές καθεστώτων ή κυβερνήσεων, οι γυναίκες δεν πήραν το μερίδιο που τους αναλογούσε: στην πραγματικότητα, αφού ριζοσπαστικές ισλαμικές οργανώσεις ανέλαβαν τα ηνία, η θέση των γυναικών επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο από πριν. Μια μελέτη του 2013 για το ρόλο των γυναικών στην Αραβική Άνοιξη στην Αίγυπτο, το Μαρόκο, την Υεμένη και τα παλαιστινιακά εδάφη κατέληξε ότι οι πολιτικές ομάδες που πήραν την εξουσία μετά τις εξεγέρσεις ξεπερνούσαν τις προηγούμενες σε συντηρητισμό και πατριαρχικές αντιλήψεις⁵. Μόνο στην Τυνησία το μοντέλο ήταν κάπως διαφορετικό.

5.1 Οι γυναίκες της Ροζάβα

Στη Ροζάβα, οι γυναίκες ήταν και παραμένουν ποικιλοτρόπως καταπιεσμένες. Ως Κούρδισσες, στερούνταν και τα πιο θεμελιώδη βασικά δικαιώματα – σε πολλές περιπτώσεις, ακόμα και την ιδιότητα του πολίτη. Και ως γυναίκες ήταν εγκλωβισμένες στην πατριαρχική κυριαρχία, χωρίς δυνατότητα διαφυγής. Στην παραδοσιακή κοινωνία, η οικογενειακή «τιμή» ενός άντρα συνυφίνεται με την «αγνότητα» της συζύγου του. Όπως σε μεγάλο βαθμό συμβαίνει στη Μέση Ανατολή, στις Κούρδισσες γυναίκες και κορίτσια συνήθως δεν επιτρεπόταν να μάθουν μια τέχνη ή να γίνουν οικονομικά ανεξάρτητες. Αφού οι δουλειές ήταν λίγες στον κουρδικό βορρά, οι άντρες συχνά πήγαιναν να δουλέψουν σε αραβικές πόλεις, αλλά για τις γυναίκες αυτό αποκλειόταν. Ο γάμος ήταν η μοναδική διέξοδος γι' αυτές κι έτσι παντρεύονταν νέες, ακόμα και ως δεύτερες ή τρίτες σύζυγοι πολύ γηραιότερων ανδρών. Ακόμα και τα κορίτσια που πήγαιναν στο πανεπιστήμιο, συνήθως κατέληγαν οικονομικά εξαρτημένα από συζύγους ή πατέρες· λίγες μόνο έβρισκαν δουλειά στους τομείς της υγείας ή της εκπαίδευσης. Η ενδοοικογενειακή βία ήταν και παραμένει διαδεδομένη. Οι γυναίκες αποκλείονταν επίσης από τη δημόσια ζωή.

Μια 49χρονη εκπρόσωπος του TEV-DEM μας είπε ότι οι γονείς της την εξανάγκασαν να παντρευτεί γιατί φοβούνταν ότι θα κατατασσόταν στις αντάρτικες δυνάμεις του PKK. Το 2007 ήταν απ' τις πρώτες γυναίκες στο υπό συριακή κατοχή Κουρδιστάν που πήρε διαζύγιο. «Φυσικά η πατριαρχία κυριαρχούσε κι εδώ», είπε η κούρδισσα μαχήτρια Εβίλ σε μια συνέντευξη, «και για την ισότητα των φύλων δεν μπορούσες να μιλήσεις ούτε στα κρυφά».

5 Care Deutschland-Luxemburg E.V., *Arabischer Frühling oder arabischer Herbst für Frauen? CARE-Bericht zur Rolle von Frauen nach den Aufständen im Mittleren Osten und Nordafrika*, 12 Σεπτεμβρίου 2013, <http://bit.ly/1MSa4k5>.

Στη Μέση Ανατολή, οι γυναίκες που έχουν υποστεί βιασμό, συχνά εγκαταλείπονται από τις οικογένειές τους, ενώ μερικές φορές δολοφονούνται για λόγους «τιμής». Οι άντρες που βιώνουν οικονομική, πολιτική και σεξουαλική καταπίεση, σύντομα μαθαίνουν να την αντισταθμίζουν ψυχολογικά ασκώντας βία σε μέλη της οικογένειάς τους. Το να εκτονώνεις το θυμό σου στην οικογένειά σου είναι λιγότερο επικίνδυνο απ' το ν' αντιμετωπίζεις τους καταπιεστές σου. Επιπλέον, η κοινωνία ενισχύει την πεποίθηση των ανδρών πως η «τιμή» τους εξαρτάται από την ικανότητά τους να ελέγχουν τις γυναίκες και τα παιδιά τους. Αυτό το φαινόμενο είναι διαδεδομένο, και όχι μόνο στον ισλαμικό κόσμο⁶.

Αν και οι Κούρδισσες της Συρίας ήταν σε κοινωνικά μειονεκτική θέση σε σχέση με τους άντρες, χιλιάδες γυναίκες συμμετείχαν στην από τα κάτω οργάνωση των δεκαετιών του '80 και του '90. Η ιδεολογία του PKK υποστηρίζει πως η απελευθέρωση της κοινωνίας είναι αδύνατη χωρίς την απελευθέρωση των γυναικών, οπότε το κίνημα τους πρόσφερε μια σημαντική θέση στην εκπαίδευση. «Δεν πρέπει να ξεχνάτε ότι ο επικεφαλής του PKK ζούσε εδώ για είκοσι χρόνια», μας είπαν συχνά κατά την επίσκεψή μας τον Μάιο του 2014. «Η δουλειά του διαμόρφωσε τις αντιλήψεις μας». Αναδρομικά, δεκαπέντε χρόνια μετά την αναχώρηση του Αμπντούλάχ Οτζαλάν, η φιλοσοφία και οι μέθοδοί του, και ειδικά οι προσπάθειές του να ενισχύσει τις γυναίκες, είναι θεμελιώδους σημασίας για τη νέα κοινωνία και κινητήρια δύναμη της επανάστασης. Η επιρροή του Οτζαλάν «ήταν τεράστια», λέει η Εβίν. «Εκείνη την εποχή στη Ροζάβα οι γυναίκες ήταν εκείνες που κυρίως στήριζαν το κίνημα»⁷.

Το κίνημα των Κουρδισσών επιδιώκει να ξεπεράσει την αλλοτρίωσή τους – δηλαδή, την αποικιακού τύπου υποτίμηση της κουλτούρας τους. Αγωνίζεται να εξασφαλίσει ότι παίρνουν την ευθύνη της ζωής τους κι αποκτούν την ικανότητα να πάρουν αποφάσεις. Συζητούν τους τρόπους που το πατριαρχικό σύστημα κυριαρχίας διατηρεί την ισχύ του προκαλώντας διχόνοιες κι απομονώνοντας τη μια γυναίκα απ' την άλλη. Αυτές οι γυναίκες καταλήγουν να διεξάγουν αποφασιστικό αγώνα για την απελευθέρωσή τους και την απελευθέρωση όλων των γυναικών. Ένας ακόμα σκοπός του κινήματος είναι η δημιουργία μιας νέας αισθητικής, να ορίσει ιδανικά που έρχονται σε αντίθεση με την υλιστική κουλτούρα της πατριαρχίας, να προωθήσει γυναικείες μορφές έκφρασης και να επαναπροσδιορίσει την τέχνη και την κουλτούρα από μια γυναικεία οπτική⁸.

6 Fatima Mernissi, *Beyond the Veil: Male-Female Dynamics in Modern Muslim Society* (Cambridge, MA, 1975).

7 Τη συνέντευξη της Εβίν πήρε γερμανός διεθνιστής το καλοκαίρι του 2013 στο Νότιο Κουρδιστάν. Είναι αδημοσίευτη.

8 Ceni Fokus Nr. 1, *Der Hohe Frauenrat Koma Jinên Bilind* (Düsseldorf, 2011).

Τη δεκαετία του '90, το PKK ενθάρρυνε και μόρφωσε χιλιάδες γυναίκες κατ' αυτόν τον τρόπο, δημιουργώντας χώρους όπου οι γυναίκες μπορούσαν να συμμετέχουν. Οι γυναίκες πήγαιναν σπίτι-σπίτι, χτυπώντας πόρτες και προσπαθώντας να πείσουν τις νοικοκυρές να ενταχθούν στο κίνημα. Έκαναν τακτική μορφωτική δουλειά και διεξήγαγαν γυναικείες συνελεύσεις. Πολλές γυναίκες από τη Ροζάβα, όπως η Εβίν, πήγαν στο Βόρειο Κουρδιστάν για να καταταγούν στο γυναικείο στρατό του PKK, YJAK [βλ. 3.1].

5.2 Οι γυναίκες στην Επανάσταση

Στη Ροζάβα απέκτησε απήχηση η ιδέα ότι οι γυναίκες θα γίνουν η αιχμή του δόρατος της επανάστασης. Έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην προκαταρκτική οργάνωση. Μεταξύ 2004 και 2011, όπως εξηγεί η Χανιφέ Χόσεν, «μόνο οι γυναίκες μπορούσαν να ενεργήσουν πολιτικά ... Οργανώθηκαν στη βάση, έκαναν μορφωτική δουλειά κι οργάνωσαν συνέδρια. Οι άντρες που οργανώνονταν υπήρχε περίπτωση να συλληφθούν, οπότε η οργανωτική δουλειά έπεσε στις γυναίκες».

«Υπήρχαν εξηντάρες γυναίκες που ήταν ενεργές στον απελευθερωτικό αγώνα για τριάντα χρόνια», λέει η Ιλχάμ Αχμέντ. «Ακόμα κι αν δεν ήξεραν να διαβάζουν ή να γράφουν, γνώριζαν τη φιλοσοφία του κινήματος και μπορούσαν να τη μεταδώσουν, μαζί με τις γνώσεις τους». Ήταν γεγονός πάντως πως οι περισσότερες ήξεραν να διαβάζουν και να γράφουν. Στη Συρία το 2011, πάνω απ' το 90% των παιδιών πήγαιναν στο δημοτικό σχολείο και πάνω απ' τα 2/3 συνέχιζαν περαιτέρω τη μόρφωσή τους.

Το γεγονός ότι η οργάνωση των γυναικών θεωρούνταν στρατηγική, ήταν επίσης αποφασιστικό. Σύμφωνα με την ιδεολογία του PKK, η πατριαρχία, το σύστημα που δικαιολογεί την εκμετάλλευση της φύσης και της κοινωνίας, μπορεί να ανατραπεί μόνο με τη δημιουργία μιας νέας κοινωνίας που θα βασίζεται στις μη πατριαρχικές αρχές του κομμουνισμού, της οικολογικής οικονομίας και της δημοκρατίας από τα κάτω.

Όταν ξεκίνησε η επανάσταση, γυναίκες από άλλες περιοχές του Κουρδιστάν συνέρρευαν για να τη στηρίξουν. Πολλές απ' αυτές πολεμούσαν για δεκαετίες με το YJA Star. Έφεραν μαζί τους τόσο τη στρατιωτική και οργανωτική, όσο και την πολυετή θεωρητική και πρακτική εμπειρία τους στη Δημοκρατική Αυτονομία. «Στα βιβλία του, ο Οτζαλάν περιέγραφε λεπτομερώς το οργανωτικό μοντέλο κι έτσι ήμασταν πολύ εξοικειωμένες μ' αυτό», είπε η Αμάρα, μια ακτιβίστρια του γυναικείου κινήματος στη Ντερίκ. «Χρειαζόταν απλώς να το εφαρμόσουμε».

5.3 Το Συνέδριο «Αστέρι» (Kongreya Star)

Η Ένωση «Αστέρι» (*Yekitiya Star*) ιδρύθηκε το 2005 ως το κίνημα «ομπρέλα» των γυναικών στη Ροζάβα. Το *Αστέρι* παραπέμπει στη θεά Ιστάρ (που αναφέρεται στη μυθολογία της Μεσοποταμίας) καθώς και στα ουράνια σώματα. Στο έκτο της συνέδριο, το Φεβρουάριο του 2016, μετονομάστηκε σε *Kongreya Star* (Συνέδριο «Αστέρι»), ακολουθώντας το κουρδικό κίνημα γυναικών, που μετονομάστηκε το Φεβρουάριο του 2015 σε *Kongreya Jinen Azad* (Συνέδριο Ελευθέρων Γυναικών).

Το Μπααθικό καθεστώς συλλάμβανε και βασάνιζε τις ακτιβίστριες της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι». Σήμερα, όλες οι γυναίκες του Δυτικού Κουρδιστάν που εμπλέκονται στην κοινωνική, πολιτική ή στρατιωτική δουλειά του TEV-DEM είναι και μέλη του *Kongreya Star*. Είναι βασικό για το κουρδικό γυναικείο κίνημα να δημιουργεί σε κάθε περιοχή θεσμούς για τις γυναίκες, έτσι ώστε ν' απομακρύνονται συναισθηματικά και πνευματικά από την εξουσία και τη βία της πατριαρχικής κυριαρχίας.

Η *Kongreya Star* στις Κομμούνες

Το Χιλελί είναι μια σχετικά φτωχή συνοικία του Καμισλό με ισχυρή υποστήριξη προς το συμβουλευτικό σύστημα. Η Σιρίν Ιμπραχίμ Ομέρ, μια 45χρονη γυναίκα που ζει στο Χιλελί, μας μίλησε για τη δουλειά των γυναικών. «Είμαστε 60 ενεργές γυναίκες στην κομμούνα. Μια φορά την εβδομάδα κάνουμε επιμορφωτική δουλειά· διαβάζουμε μαζί βιβλία και τα συζητάμε».

Βασικός σκοπός κατά την οικοδόμηση της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι», εξηγεί η Σιρίν, ήταν η πολιτική μόρφωση της κοινωνίας γενικά. «Δυο φορές το μήνα επισκεπτόμαστε τις γυναίκες της συνοικίας και τους εξηγούμε το πρόγραμμα της επανάστασης». Θέλουν να επισκέπτονται κάθε γυναίκα του Χιλελί στο σπίτι της, ανεξάρτητα απ' το αν ανήκει στο κίνημα. «Πηγαίνουμε ακόμη και [στις γυναίκες που ανήκουν] στο KDP», μας λέει. «Πολλές διακατέχονται ακόμα από τη λογική του κράτους· δε βλέπουν τους εαυτούς τους ως άτομα που μπορούν να λειτουργήσουν πολιτικά. Έχουν πολλά παιδιά και υπάρχουν συγκρούσεις στο σπίτι τους».

«Πριν την επανάσταση», λέει η Σιρίν, «πολλές γυναίκες παντρεύονταν νέες, έφηβες. Τώρα βλέπουν ότι η μόρφωση μπορεί να τους προσφέρει μια καλύτερη ζωή. Κάποτε, εδώ θεωρούνταν φυσιολογικό να έχει ο κόσμος την τηλεόραση ανοιχτή 24 ώρες το 24ωρο, με πολλά τουρκικά προγράμματα στα αραβικά. Ύστερα όμως κόπηκε το ηλεκτρικό ρεύμα κι αυτό απελευθέρωσε τα μυαλά των ανθρώπων για να σκεφτούν κάτι άλλο». Αποτέλεσμα της δουλειάς στη βάση, λέει η Σιρίν, «είναι ότι ξέρουμε τους πάντες στη συνοικία».

Προσφέρουν στις γυναίκες μια δεκαήμερη επιμόρφωση για τις κομμούνες και τα συμβούλια. Αφού συνδεθούν με το σύστημα των συμβουλίων, οι γυναίκες

Συνέλευση της Kongreya Star στη Ντερίκ

συμμετέχουν σ' ένα δωρο εκπαιδευτικό πρόγραμμα κάθε βδομάδα. Μια εκ των συγγραφέων είχε την ευκαιρία να συμμετάσχει σε επιμορφωτική δουλειά, όταν η Ζελάλ Τσεγκέρ, μέλος του συμβουλίου της Yekitiya Star, μίλησε στις εκπροσώπους των γυναικείων συμβουλίων στη Ντερίκ. Έκανε μια ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης, και μετά έδωσε έμφαση στην ανάγκη να γίνονται επισκέψεις σε κάθε οικογένεια της κομμούνας, όχι μόνο σ' εκείνες που έχουν ήδη στρατολογηθεί στο TEV-DEM. Έτσι κάθε οικογένεια μπορεί να συμμετάσχει στο συμβουλευτικό σύστημα. «Αν δε μάθεις, δεν μπορείς να δουλέψεις», είπε η Ζελάλ Τσεγκέρ. «Οι γυναίκες πρέπει να επιμορφώσουν τους εαυτούς τους για να συμμετέχουν».

«Θέλουμε οι γυναίκες να γίνουν αυτόνομες», λέει η Αντιλέ απ' το Σπίτι των Γυναικών της Ντερίκ. «Πηγαίνουμε στα χωριά και μιλάμε στις γυναίκες. Πολλές δεν τολμούν να μας μιλήσουν όσο είμαστε εκεί αλλά μετά έρχονται μυστικά σ' επαφή μαζί μας. Μαζεύουμε λίγα χρήματα – μόνο ένα συμβολικό ποσό. Και διανέμουμε μια εφημερίδα με τίτλο *Ronahî*, που κυκλοφορεί μια φορά τη βδομάδα σ' αραβικά και τα κουρδικά. Είναι φτηνή κι έτσι όλοι μπορούν να την αγοράσουν. Τώρα πλέον, όταν βρισκόμαστε δεν κουτσομπολεύουμε όπως παλιά. Αντί γι' αυτό, μιλάμε για τις πολιτικές εξελίξεις και την οργάνωση των γυναικών».

Το γυναικείο κίνημα εκδίδει επίσης μια εφημερίδα με τίτλο *Dengê Jîyan*, η οποία δημοσιεύει άρθρα για την ιστορία των γυναικών καθώς και αναλύσεις για την, θα λέγαμε, «δημοκρατική οικογένεια»· δημοσιεύει επίσης ειδήσεις, όπως για παράδειγμα τον πρόσφατο νόμο για την οικογένεια που ψήφισε το συμβούλιο. Οι γυναίκες πρότειναν αυτό το νόμο στην Ανώτατη Συνταγματική Επιτροπή· αφού

ψηφίστηκε, έγινε δεσμευτικός για όλους στη Ροζάβα. Ως αποτέλεσμα, οι παιδικοί και οι υποχρεωτικοί γάμοι τώρα απαγορεύονται, όπως το *berdel* και η πολυγαμία⁹.

Η ηθική και οι αξίες του γυναικείου κινήματος άσκησαν μεγάλη επίδραση στη νέα κοινωνία, καθώς οι άνθρωποι προσπαθούν να ζουν σύμφωνα μ' αυτές τις αξίες¹⁰. Η νομοθεσία και η απονομή της δικαιοσύνης αποτελούν μόνο μια μεταβατική φάση – στόχος είναι μια ηθική πολιτική κοινωνία, στην οποία ένα δικαστικό σύστημα να είναι περιττό.

Σήμερα οι επιτροπές ειρήνης και συναίνεσης [βλ. 9.2] είναι εκείνες που επιλύουν τα οικογενειακά προβλήματα. «Αν ένας άντρας χτυπήσει μια γυναίκα», λέει η Αντιλέ, «φυλακίζεται για τουλάχιστον ένα μήνα. Στο παρελθόν οι γυναίκες δεν είχαν δικαιώματα. Τώρα όμως έχουμε μέχρι και γυναικεία δικαστήρια. Το σπίτι των γυναικών, η γυναικεία πολιτοφυλακή *Asayîza Jin* [βλ. 9.4] και τα δικαστήρια αλληλοϋποστηρίζονται. Όταν υπάρχουν προβλήματα μεταξύ ανδρών και γυναικών, τα καταγράφουμε και συζητάμε με τους άντρες. Πολλές φορές έχουν εγκαταλείψει τις γυναίκες τους. Αν δεν μπορούμε να λύσουμε το πρόβλημα, όπως στην περίπτωση που ένας άντρας δεν πληρώνει διατροφή για τη στήριξη των παιδιών, καταφεύγουμε στο δικαστήριο. Διερευνούμε επίσης τους γάμους ανηλίκων. Υπάρχει μια πραγματική αγορά γάμων στην Τουρκία. Τα κορίτσια πωλούνται μέσω διαδικτύου».

Το σπίτι των γυναικών «Σαρά» στο Καμισλό ερευνά και τεκμηριώνει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας¹¹. Μπορεί να κληθούν να βοηθήσουν γυναίκες πολιτοφύλακες *Asayîz*. Στο Χιλελί, οι άντρες που χτυπούν τις γυναίκες τους πλέον εξοστρακίζονται κοινωνικά, λέει η Σιρίν, κι έτσι οι ξυλοδαρμοί γυναικών συζύγων έχουν σχεδόν εξαλειφθεί.

Σχεδόν καθημερινά, τα μέσα ενημέρωσης στη Ροζάβα αναφέρουν τη δημιουργία νέων γυναικείων κομμούνων – όχι μόνο στις κουρδικές αλλά και στις αραβικές συνοικίες και χωριά¹². Αυτές οι κομμούνες στέλνουν εκπροσώπους στη συνέλευση των γυναικείων συμβουλίων (*Meclîs*). Η συμπρόεδρος του Λαϊκού Συμβουλίου του Καμισλό, Ρεμζιγιέ Μιχεμέντ, εξηγεί ότι «μια κοινωνία που δεν μπορεί να μεγιστο-

9 Το *berdel* είναι μια παραδοσιακή πρακτική γάμου, στην οποία μια οικογένεια δίνει μια γυναίκα σε μια άλλη οικογένεια ή σ' αντάλλαγμα για μια άλλη γυναίκα ή ως διακανονισμό για μια οικογενειακή αντιδικία. Η πατριαρχική οικογένεια και οι φεουδαρχικοί θεσμοί ιδιοκτησίας των φυλών διευκολύνουν το *berdel*.

10 «*Malbata Demokratik û hevratîya azad*» [«Η Δημοκρατική Οικογένεια και η Ελεύθερη Συμβίωση»], στο *Xweserîya demokratik a jin* [Δημοκρατική Αυτονομία των Γυναικών] (Dengê Jîyan, 2013).

11 «*Li Rojava civak bi rengê jinan tê avakirin*», *Azadiya Welat*, χ.χ., <http://bit.ly/1OZq6fl>.

12 «*Yekîtiya Star Establishes All-Women Commune in Til Temir*», *ANHA Hawar News*, 26 Ιουνίου 2015, <http://bit.ly/1Rh70EM>. «*Women Establish Commune Center in Efrîn*», *ANHA Hawar News*, 29 Ιουνίου 2015, <http://bit.ly/1Ni7w1n>.

ποιήσει τις δυνατότητες των γυναικών έχει μεγάλη αδυναμία. Παλεύουμε για να κατανοήσει ο κόσμος αυτό το δεδομένο. Είτε μας αρέσει είτε όχι, με τα χρόνια, το καθεστώς και ο αραβικός τρόπος σκέψης έχει διαμορφώσει αποφασιστικά τη σκέψη των ανδρών μας. Τώρα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε κάθε μέσο που διαθέτουμε για ν' αποσεισουμε αυτόν τον τρόπο σκέψης. Προσπαθούμε να διασφαλίσουμε τον πρωταγωνιστικό ρόλο των γυναικών στο Καμισλό. Η δουλειά μας ήδη δρέπει καρπούς στις πόλεις. Πολλές οικογένειες ενθαρρύνουν κιόλας τις κόρες τους να δραστηριοποιούνται κοινωνικά»¹³.

Συμπληρωματικά στις κομμούνες, η επανάσταση της Ροζάβα έχει δημιουργήσει ένα συμβουλευτικό σύστημα σε χωριά, περιφέρειες και συνοικίες [βλ. 6.3]. Παράλληλα με τα μικτά συμβούλια υπάρχουν και αμιγώς γυναικεία, που ιδρύθηκαν πρώτα στις κουρδικές πόλεις και μετά στη Δαμασκό, το Χαλέπι, τη Ράκα και τη Χόσι-κε και σε άλλες πόλεις και χωριά: «Η Yekitiya Star ίδρυσε γυναικεία συμβούλια στις περιφέρειες των καντονιών και στις συριακές πόλεις με μεγάλους κουρδικούς πληθυσμούς, για να προωθήσει τα συμφέροντα των γυναικών και τη δημιουργία μιας δημοκρατικής, οικολογικής και απελευθερωμένης από έμφυλες ανισότητες κοινωνίας. Είναι τα σώματα που συνδέουν και λαμβάνουν αποφάσεις για όλες τις γυναίκες»¹⁴. Η Νουχά Μαχμούντ, μια 35χρονη ακτιβίστρια από το Καμισλό, εξηγεί ότι αμέτρητα θύματα σεξουαλικής βίας έχουν έρθει σ' επαφή με τα γυναικεία συμβούλια.

5.4 Οι γυναίκες στα τρία καντόνια

Εξαιτίας του τουρκικού εμπάργκο κατά της Ροζάβα [βλ. 12.3], δεν μπορέσαμε να ταξιδέψουμε στο Αφρίν ή το Κομπάνι. Ωστόσο, μας είπαν ότι η οργάνωση των γυναικών διαφέρει από καντόνι σε καντόνι.

Στο Αφρίν, το δυτικότερο καντόνι, οι γυναίκες έχουν αναπτυγμένη αυτοσυνειδησία, μας είπε η Ιλχάμ Αχμέντ, μέλος του TEV-DEM. «Η επιρροή των ανδρών στην κοινωνία είναι ασθενής. Τόσο στην οικογένεια, όσο και στην κοινωνία, οι γυναίκες έχουν πετύχει την ισότιμη συνύπαρξη με τους άντρες. Τα παιδιά μεγαλώνουν κοντά τους. Η άποψη πως οι γυναίκες πρέπει να μένουν στο σπίτι και να φροντίζουν το νοικοκυριό ακούγεται πολύ σπάνια στο Αφρίν». Οι γυναίκες κάνουν βαριές αγροτικές δουλειές μαζί με τους άντρες κι εκπροσωπούνται ισότιμα στους θεσμούς. Έχουν δημιουργήσει στέρεες βάσεις για την εκπαίδευση και την οργάνωσή τους. Πολλές συμμετέχουν ενεργά στις οργανώσεις της Δημοκρατικής Αυτονομίας, καθώς και στα γυναικεία συμβούλια. Μια από τις αιτίες στις οποίες

13 Αναφέρεται στο «Die Revolution in Westkurdistan—Teil 8», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1PpKLR3>.

14 Rosa Zilan, «Frauen als treibende Kraft», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1Fs5ER8>.

οφείλεται αυτός ο έμφυλος καταμερισμός ρόλων στο Αφρίν είναι το γεγονός ότι «οι παραδοσιακές δομές των εκτεταμένων οικογενειών δεν παίζουν ιδιαίτερο ρόλο εδώ, και η κοινωνία έχει πιο μικροαστικά χαρακτηριστικά», μας είπε η Εβίν.

Κατά τη διάρκεια του συριακού εμφυλίου, μας είπε η Αχμέντ, ανάμεσα στους ανθρώπους που διέφυγαν απ' τις εμπόλεμες περιοχές της Συρίας και ήρθαν στο Αφρίν υπήρχαν ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτοί οι άνθρωποι, που δεν είχαν σχέση με το Αφρίν, έκαναν επιθέσεις σε γυναίκες. Η βία κατά των γυναικών και η πορνεία, μας είπε η Αχμέντ, «έγιναν σοβαρά προβλήματα. Η ηγεσία της δημοκρατικής αυτοδιοίκησης στο Αφρίν προσπάθησε να αυξήσει την επίγνωση γι' αυτά τα φαινόμενα μέσω εκπαίδευσης, σεμιναρίων, διαφόρων πρότζεκτ και εργαστηρίων και να κάνει κάτι γι' αυτά τα προβλήματα».

Στο Κομπάνι, οι φυλές ασκούν ακόμα μεγάλη επιρροή και οι φεουδαρχικές δομές τους είναι πολύ ανθεκτικές. Γι' αυτό το λόγο, το κίνημα στο Κομπάνι ήταν αδύναμο πριν την επανάσταση, σύμφωνα με την Αχμέντ. «Οι φυλές είναι σημαντικότερες απ' τα πολιτικά κόμματα», μας είπε. «Είναι ο συνεκτικός ιστός των κοινωνιών και, αντίθετα με τα κόμματα, δεν ήταν εναντίον της επανάστασης. Στη διάρκεια της επανάστασης οι φυλές του Κομπάνι κράτησαν πιο ανοιχτή στάση. Οι περισσότεροι ήταν φίλα προσκείμενοι στην απελευθέρωση. Το PYD είναι δημοφιλές – υπάρχουν κι άλλα κόμματα, αλλά έχουν μικρή επιρροή κι ασήμαντη υποστήριξη. «Τη μεγαλύτερη επιρροή στο Κομπάνι την είχε η επανάσταση», μας είπε η Αχμέντ το Μάιο του 2014.

Μας είπε ότι πριν την επανάσταση «ήταν αδύνατο να περπατήσουν μόνες στην πόλη οι γυναίκες και τα κορίτσια. Οι δάσκαλοι, αλλά και άλλοι τοπικοί αξιωματούχοι τα παρενοχλούσαν σεξουαλικά και το καθεστώς ανεχόταν αυτές τις επιθέσεις, ώστε οι γυναίκες και τα κορίτσια να μην μπορούν να κινηθούν ελεύθερα, να μην οργανώνονται και να μη δουλεύουν. Η επανάσταση έδωσε τέλος στις σεξουαλικές επιθέσεις, οι υπεύθυνοι τιμωρήθηκαν και δημιουργήθηκε ένα θετικό κοινωνικό κλίμα. Οι γυναίκες στο Κομπάνι μπορούσαν πια να συμμετέχουν πιο ελεύθερα στην επαναστατική δουλειά. Κι επειδή προηγουμένως βίωναν έντονα την καταπίεση, αυτές οι γυναίκες προσέδωσαν στο κίνημα τεράστια επαναστατική δυναμική».

Το καντόνι του Κομπάνι έχει «κοινοτιστικές αξίες που δεν έχουν καταστραφεί, όπως στις καπιταλιστικές κοινωνίες», επισήμανε η μαχήτρια Εβίν. Αλλά η ισχύοντα του κινήματος πριν από την επανάσταση σήμαινε ότι θ' αντιμετώπιζε πολλά προβλήματα στην οικοδόμηση της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Οι γυναίκες, ωστόσο, έχουν βάλει όλη την ψυχή και την ενέργειά τους σ' αυτή. Στην αρχή, ήταν ενεργές μόνο στα εννιά μικτά συμβούλια των συνοικιών του Κομπάνι. Μετά ένα «Σπίτι των Γυναικών» στο Κομπάνι συγκρότησε το γυναικείο συμβούλιο, έτσι ώστε οι γυναίκες να παίρνουν μόνες τους αποφάσεις. Την άνοιξη του 2013, 135 απ' αυτές συμμετείχαν στο γυναικείο συμβούλιο του καντονιού για την αντιμετώπιση των

προβλημάτων των ντόπιων γυναικών. Όλα τα συμβούλια τηρούν την ποσόστωση φύλου του 40% και την αρχή της διπλής ηγεσίας [βλ. 5.5]¹⁵.

Η επίθεση του ISIS το 2014-2015 κατέστρεψε πολλά απ' αυτά που είχαν δημιουργηθεί στο Κομπάνι. Στις 27 Οκτωβρίου 2015, το Κομπάνι θέσπισε νόμους για τις γυναίκες, με καθολικό δεσμευτικό χαρακτήρα – μεταξύ άλλων απαγορεύτηκαν οι γάμοι σε παιδική ηλικία¹⁶.

5.5 Η διπλή ηγεσία και η ποσόστωση του 40%

Η αρχή της διπλής ηγεσίας ή της συμπροεδρίας (*hevserok*) εφαρμόζεται παντού στη Ροζάβα. Τόσο στις κομμούνες όσο και στα δικαστήρια, παντού η ηγεσία εκχωρείται σε δύο άτομα, εκ των οποίων το ένα πρέπει να 'ναι γυναίκα. Όπως παρατηρεί η Ασιά Αμπντουλάχ, μία απ' τις δύο συμπροέδρους του ΡΥΔ, «κοιτάζτε τη λεγόμενη αντιπολίτευση της Συρίας: δε θα βρείτε ούτε μία γυναίκα. Αναρωτηθείτε: τι επανάσταση θέλουν, αφού δεν εκπροσωπούνται κάποια κομμάτια της κοινωνίας; Πώς μπορούν να μιλούν για ελευθερία και δημοκρατία αλλά να παραβλέπουν την ισότητα ανδρών και γυναικών; Πώς μπορεί μια κοινωνία να 'ναι ελεύθερη όταν οι γυναίκες της δεν είναι ελεύθερες;»¹⁷.

Ποσόστωση φύλου εφαρμόζεται σε όλους τους μικτούς θεσμούς. Δηλαδή, σε κάθε συμβούλιο, επιτροπή, ηγετική θέση, δικαστήριο, οι γυναίκες πρέπει να 'ναι τουλάχιστον το 40%. Ένα υπολογίσιμο ποσοστό των γυναικών συμμετέχει στην επαναστατική δουλειά της Ροζάβα: στο Αφρίν, το 65% των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των πολιτικών και στρατιωτικών θεσμών αποτελούνται πλέον από γυναίκες που έχουν αυτοοργανωθεί. Η αυτοοργάνωση αυτή περιλαμβάνει τη διοίκηση της κομμούνας, τα συμβούλια και τις επιτροπές. Στους 44 δήμους, το 55% των εργαζόμενων είναι γυναίκες. Στον αγροτικό τομέα το 56% και στα ινστιτούτα της κουρδικής γλώσσας και το σωματείο των δασκάλων το 70%¹⁸. Στον τομέα της εκπαίδευσης, η αναλογία των γυναικών μεταξύ των δασκάλων είναι ακόμη μεγαλύτερη: στο Κομπάνι είναι περίπου 80% και στο Τριμπεσπί σχεδόν

15 Karlos Zurutuza, «For Kurdish Women, It's a Double Revolution», *Inter Press Service*, 5 Νοεμβρίου 2013, <http://bit.ly/1KjBS0A>.

16 «Kobani Canton Declares Women's Laws», *Besta Nûce*, 29 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1mh9Ddg>.

17 Ασιά Αμπντουλάχ, συνέντευξη στην Πινάρ Ογούντς, «Ohne die Freiheit der Frau keine Demokratie», *Radikal*, 22 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/1QovIQD>.

18 «Women in Efrin», *Ajansa Nûçeyan a Firatê (ANF)*, 25 Σεπτεμβρίου 2013, <http://bit.ly/1KjMLzi>.

90%¹⁹. Οι γυναίκες ιδρύουν τους δικούς τους ραδιοφωνικούς σταθμούς για να προωθήσουν τα γυναικεία ζητήματα – στο Κομπάνι, δέκα νέες γυναίκες λειτουργούν ένα τέτοιο σταθμό²⁰.

«Είμαστε μακριά ακόμα απ' τους στόχους μας», λέει η Ασιά Αμπντουλάχ, συμπρόεδρος του PYD. «Έχουμε μάθει απ' τις αποτυχημένες επαναστάσεις του παρελθόντος. Πάντοτε έλεγαν "ας κάνουμε πρώτα μια επιτυχημένη επανάσταση και μετά δίνουμε δικαιώματα στις γυναίκες". Αλλά βέβαια, μετά την επανάσταση αυτό δε γινόταν. Δεν επαναλαμβάνουμε την παλιά ιστορία στη δική μας περίπτωση»²¹.

Διπλή ηγεσία: οι συνδμήμαχοι της Σερεκανιγιέ

5.6 Γυναικείες Οργανώσεις

Κέντρα Γυναικείας Εκπαίδευσης και Έρευνας

Στη Ροζάβα οι γυναίκες έχουν ιδρύσει Κέντρα Γυναικείας Εκπαίδευσης και Έρευνας, όχι μόνο στις κουρδικές πόλεις και χωριά, αλλά και σε αραβικές πόλεις με

¹⁹ *Hawar News*, 3 και 26 Οκτωβρίου 2013.

²⁰ *Hawar News*, 21 Σεπτεμβρίου 2013.

²¹ Ασιά Αμπντουλάχ, συνέντευξη στην Πινάρ Ογούντς, «Ohne die Freiheit der Frau keine Demokratie», *Radikal*, 22 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/1QovIQD>.

μεγάλους κουρδικούς πληθυσμούς. Απ' το 2011 έχουν ανοίξει δύο γυναικείες ακαδημίες και 26 εκπαιδευτικά κέντρα²². Σ' αυτά οι γυναίκες συζητούν μεταξύ τους για τα κοινωνικά και οικογενειακά τους προβλήματα και βρίσκουν λύσεις σ' αυτά. Τα κέντρα προσφέρουν επίσης μαθήματα χρήσης Η/Υ, γλώσσας, κοπτοραπτικής, πρώτων βοηθειών και παιδιατρικής κι εργαστήρια πολιτισμού και τέχνης. Οι γυναίκες αποφασίζουν μόνες τους τι χρειάζονται. «Βάζουμε τα θεμέλια ώστε στο μέλλον οι γυναίκες να μπορούν ν' αποφασίζουν μόνες τους στα γυναικεία ζητήματα», λέει η Ιλχάμ Αχμέντ. «Μια νέα συνείδηση αναδύεται».

Τα Κέντρα Γυναικείας Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι ο τόπος συνάντησης των άλλων γυναικείων οργανώσεων. Μια εκπρόσωπος του κέντρου στη Σερεκανίγιε μας είπε ότι «μέσω του συστήματος των κομμούνων γνωρίζουμε κάθε οικογένεια. Ξέρουμε την οικονομική της κατάσταση, ποιος χτυπάει τη γυναίκα του και τα παιδιά του». Ενώ επισκεπτόμασταν το γυναικείο κέντρο στη Σερεκανίγιε, γίναμε μάρτυρες μιας τέτοιας έρευνας. Δυο ηλικιωμένες Αράβισσες ήρθαν και ζήτησαν βοήθεια. Μετά από διαζύγιο, ζητούσαν αποζημιώσεις.

Πρωταρχικός σκοπός των Κέντρων Γυναικείας Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι να μορφωθούν οι γυναίκες πολιτικά, να ενθαρρυνθούν «να εξερευνήσουν την πραγματικότητα και μετά να την αλλάξουν βάσει της νέας γνώσης που λαμβάνουν από τη μάθηση, να την αναμορφώσουν για να πετύχουν μια ομορφότερη ζωή και μια ελεύθερη κοινωνία», λέει το CENÎ, το Γραφείο των Κουρδισσών για την Ειρήνη²³.

Απ' το 2011 η *Yekitiya Star* δημιουργεί ακαδημίες που στόχο έχουν την ιδεολογική ενδυνάμωση των γυναικών. Οι γυναίκες αντάρτισσες του ΡΚΚ ανέπτυξαν την ιδεολογία της *Jineoloji* (Η κουρδική λέξη *jin* σημαίνει «γυναίκα» και το *-ologie* προέρχεται απ' την ελληνική λέξη για το «λόγο». Η λέξη *jin* σχετίζεται και με την κουρδική έννοια *jivan*, που σημαίνει «ζωή»). Σύμφωνα με την *Jineoloji*, η επιστημονική γνώση είναι σήμερα αποκομμένη από το κοινωνικό πεδίο· είναι ένα μονοπώλιο ελεγχόμενο από τις κυρίαρχες ομάδες με στόχο τη διαίωνιση της εξουσίας τους. Σκοπός της *Jineoloji* είναι να καταστήσει προσβάσιμη την επιστημονική γνώση στις γυναίκες και στην κοινωνία και να ενισχύσει τους δεσμούς της επιστήμης και της γνώσης με την κοινωνία. Η *Jineoloji* στοχεύει επίσης στην ανάπτυξη του οράματος της ευημερίας που τα συμβούλια θέτουν σ' εφαρμογή· η θεωρία και η πράξη πάντα συνδέονται.

Η Ντορσίν Ακίφ, επικεφαλής μιας γυναικείας ακαδημίας στη Ριμελάν, λέει ότι οι Κούρδισσες θεωρούν τη *Jineoloji*, «απόσταγμα της εμπειρίας δεκαετιών» στον αντάρτικο στρατό. Αντιπροσωπεύει «το είδος της γνώσης που κλάπηκε από τις γυναίκες» και μπορεί να ανακτηθεί. Στην ακαδημία της Ριμελάν, λέει, όσες διδά-

22 «Die Revolution in Westkurdistan—Teil 8», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1PpKLR3>.

23 «Aufruf zur Unterstützung der Frauenakademie in Amed und zur Frauendelegation im Sommer 2012 nach Kurdistan», CENÎ, χ.χ., <http://bit.ly/1EYDFbx>.

σκονται τη Jineolojî «προσπαθούν να καταπολεμήσουν την απουσία των γυναικών από την επίσημη ιστορία. Προσπαθούμε να κατανοήσουμε πώς παράγονται και αναπαράγονται οι έννοιες εντός των υπάρχουσών κοινωνικών σχέσεων, και κατόπιν καταλήγουμε στη δική μας αντίληψη των πραγμάτων. Θέλουμε να θεμελιώσουμε μια αυθεντική ερμηνεία της ιστορίας, μελετώντας το ρόλο των γυναικών και καθιστώντας τις ορατές στην Ιστορία»²⁴.

Το γυναικείο ζήτημα δεν περιορίζεται πια σε νομικά και πολιτικά θέματα – οι γυναίκες ενδυναμώνονται για να θεωρούν όλα τα κοινωνικά προβλήματα ως δικά τους κι ως κομμάτι του αγώνα τους. Για παράδειγμα, ορισμένες γυναίκες στο Κουρδικό κίνημα αναζητούν μια νέα αισθητική, την επανεφεύρεση της τέχνης και της κουλτούρας από μια γυναικεία οπτική, με τις δικές τους μορφές έκφρασης.

Κίνημα Νέων Γυναικών

Η Ντοζ Κομπάνι, από τη Συνομοσπονδία Νέων, λέει ότι «το σημαντικότερο μέρος της δουλειάς μας είναι η δουλειά των γυναικών. Ο ηγέτης μας (Αμπντουλάχ Οτζαλάν) λέει σωστά πως αν οι γυναίκες δεν είναι ελεύθερες, τότε και η κοινωνία δεν μπορεί να είναι. Έτσι, απευθυνόμαστε ειδικά στις νέες και κάνουμε επιμορφωτική δουλειά. Καταρχάς μελετάμε την ιστορία του πολιτισμού και τα πέντε χιλιάδες χρόνια πατριαρχίας. Εξηγούμε τη θέση των γυναικών στην κοινωνία πριν την πατριαρχία και τι έχουν υποστεί απ' αυτή σε όλες τις επόμενες περιόδους. Αυτές οι συζητήσεις είναι πολύ σημαντικές για μας».

Στις 16 Μαΐου 2014 παρακολουθήσαμε το τρίτο συνέδριο των Νέων Επαναστατριών του Τζεζιρέ, που πραγματοποιήθηκε στη Ριμελάν. Γύρω στις 230 νέες γυναίκες απ' όλες τις περιοχές του καντονιού συγκεντρώθηκαν εδώ για ν' αποτιμήσουν τη δουλειά της προηγούμενης χρονιάς και να θέσουν στόχους για την επόμενη. Ανέλυσαν το ρόλο των γυναικών στη Μέση Ανατολή γενικά κι απέρριψαν τους παραδοσιακούς ρόλους. Συζήτησαν για την καπιταλιστική νεωτερικότητα, καταγγέλλοντας την εμπορευματοποίηση των γυναικείων σωμάτων που προωθεί. «Ως Κούρδισσες στη Μέση Ανατολή», διακήρυξε η Χανιφέ Χόσεν στον εναρκτήριο λόγο της, «είμαστε αντίθετες σ' αυτές τις εικόνες. Αν θέλουμε να οικοδομήσουμε μια δημοκρατική, ισότιμη κοινωνία, πρέπει να λύσουμε πρώτα το γυναικείο ζήτημα. Η βάση κάθε καταπίεσης είναι η καθυπόταξη των γυναικών, που ως πρακτική είναι άμεσα συνδεδεμένη με την καπιταλιστική νεωτερικότητα».

Ένα απ' τα πρωταρχικά θέματα του συνεδρίου ήταν αυτό της νεολαίας: «Ξεκινήσαμε [την επανάσταση] με νέους ανθρώπους και με τους νέους θα πετύχουμε». Οι γυναίκες μίλησαν νηφάλια και με μεγάλη αποφασιστικότητα. Κατέγραψαν τα εμπόδια που συναντούν στην οργανωτική τους δουλειά, όπως τις επίμονες προ-

24 Janet Biehl, «Two Academies in Rojava», *Biehlonbookchin.com*, 2015, <http://bit.ly/1xKAhcp>.

σπάθειες των οικογενειών ν' αποτρέψουν τις νέες γυναίκες από την πολιτική συμμετοχή. Οι συμμετέχουσες αποφάσισαν να κάνουν περισσότερη δουλειά μέσα στις οικογένειες. Εκτιμούσαν πολύ τη μορφωτική δουλειά. Μερικές ανέφεραν τους γάμους ανηλίκων στους οποίους εξακολουθούν πολλά κορίτσια να εξαναγκάζονται. Οι συζητήσεις ήταν ειλικρινείς και ζωηρές. Οι νέες γυναίκες εξέλεξαν ένα 15μελές συμβούλιο κι αποφάσισαν να ενισχύσουν την ιδεολογική και πολιτική πάλη τους για την απελευθέρωση των γυναικών.

Συνέδριο των Νέων Επαναστατριών στη Ριμελάν, Μάιος 2014

Ένωση Συρίων Γυναικών

Η Yekitiya Star έχει βάλει τα θεμέλια για συνεργασίες μεταξύ γυναικών από διαφορετικές εθνοτικές ομάδες στη Ροζάβα. Το Μάρτιο του 2013, ιδρύθηκε η Ένωση Συρίων Γυναικών από Κούρδισσες και Αράβισσες, Γιεζίντι και Συροϊακωβίτισσες. Η Ένωση δεν ανήκει στο σύστημα των συμβουλίων, αλλά Κούρδισσες, Αράβισσες και Συροϊακωβίτισσες, εργάζονται από κοινού για να συντάξουν ένα νέο δημοκρατικό Σύνταγμα για τη Συρία, το οποίο θα εγγυάται τα δικαιώματα όλων των γυναικών και όλων των λαών²⁵. Η Ένωση έχει συντάξει σχέδια νόμων και διεξήγαγε πολλά φόρουμ για το ζήτημα της απελευθέρωσης των γυναικών.

25 «Information Dossier: Zu den Massakern in Westkurdistan (Rojava)», CENÍ, ca. 2013, <http://bit.ly/1Ajhooy>.

Στο σπίτι των γυναικών της Ντερίκ, η Ζιχάν Νταβούτ, επικεφαλής της Ένωσης Συριών Γυναικών, εξήγησε ότι «όταν ξεκίνησε η επανάσταση, θέλαμε ν' αποφύγουμε τις αρνητικές εμπειρίες της Αραβικής Άνοιξης. Θέλαμε τη νομική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών. Μέχρι τότε, οι γυναίκες δεν είχαν καθόλου δικαιώματα εδώ. Θέλαμε ν' αλλάξει αυτό, όχι μόνο στη Ροζάβα, αλλά σ' ολόκληρη τη Συρία. ... Εδώ στη Ροζάβα είναι δύσκολο να προσεγγίσεις τις Αράβισσες γιατί δε γνωρίζουν τα δικαιώματά τους. Για να πάνε σε μια συνάντηση, πρέπει να πάρουν άδεια απ' τους άντρες τους. Σταδιακά όμως χτίζουμε δεσμούς μαζί τους. Στο μεταξύ έχουν ήδη ενταχθεί στην οργάνωσή μας πολλές απ' αυτές».

Ένωση Συροϊακωβιτισσών Γυναικών

Αργότερα, η Ζιχάν Νταβούτ μάς συνόδευσε στην Ένωση Συροϊακωβιτισσών Γυναικών. «Αρχίζουμε να οργανωνόμαστε», μας είπε εκεί μια νεαρή Συροϊακωβίτισσα, «και η κοινωνική μας θέση έχει ήδη βελτιωθεί. Μερικές από μας αντλήσαμε έμπνευση από τη Yekitiya Star κι αποφασίσαμε να οργανώσουμε μια ένωση. Από τότε έχουν ενταχθεί κι άλλες γυναίκες, ειδικά στο Καμισλό».

Η ενδοοικογενειακή βία είναι χρόνιο πρόβλημα στις οικογένειες των Συροϊακωβιτών, όπως και στις κουρδικές – αν και στις πρώτες ήταν μεγαλύτερο ταμπού. Στη συροϊακωβίτικη κοινωνία όμως, μας εξήγησε η Ζιχάν Νταβούτ, μερικές γυναίκες εργάζονταν ως γιατροί και δικηγόροι και ήταν οικονομικά ανεξάρτητες. Κάποτε, μας εξήγησε μια άλλη γυναίκα, οι Συροϊακωβίτισσες πίστευαν ότι είναι πιο προοδευτικές απ' τις Κούρδισσες. Τώρα αντιλαμβάνονται ότι οι τελευταίες, μέσω της οργάνωσης και των συζητήσεων, είναι πιο απελευθερωμένες. Οι Συροϊακωβίτισσες έχουν εμπνευστεί απ' το παράδειγμα των Κουρδισσών και υιοθετούν εντελώς νέους ρόλους, όπως γίνεται με την κατάταξή τους στις γυναικείες Δυνάμεις Ασφαλείας (Asayîsa Jin).

Η επανάσταση, μας εξήγησε μια Συροϊακωβίτισσα, ώθησε τις γυναίκες ν' ανταλλάξουν ιδέες, να μάθουν η μια από την άλλη και να διευρύνουν αμοιβαία την αλληλοκατανόησή τους. Πολλοί Συροϊακωβίτες ζουν στη Χόσικε – έτσι, στις 13 Οκτωβρίου άνοιξε εκεί το πρώτο συροϊακωβίτικο γυναικείο κέντρο. Ωστόσο, «η κοινωνία μας είναι δυστυχώς κατακερματισμένη, υπάρχουν πολλά κόμματα κι οργανώσεις που ανταγωνίζονται μεταξύ τους», παραπονέθηκε μια άλλη γυναίκα.

Ένωση Γυναικείου Κουρδικού Τύπου

Να ξεπεράσουμε την πατριαρχική ηγεμονία

«Οι γυναίκες πρέπει να γίνουν κοινωνικά ορατές και να γράψουν τη δική τους ιστορία»: το γυναικείο κίνημα στη Ροζάβα λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη αυτή την αρχή. Στα καντόνια οι γυναίκες έχουν άνω του μέσου όρου εκπροσώπηση σε όλα

τα μέσα ενημέρωσης, από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση ως τα ειδησεογραφικά πρακτορεία. Αλλά θεωρούν σημαντικό να οργανωθούν και σ' ένα δημοσιογραφικό σωματείο.

Η Ένωση Γυναικείου Κουρδικού Τύπου (RAJIN) ιδρύθηκε στα όρη Καντίλ το 2013. Το Μάιο του 2014, οι Κούρδισσες δημοσιογράφοι της Ροζάβα έκαναν το πρώτο τους συνέδριο στο Καμισλό, όπου και ίδρυσαν την Ένωση Γυναικείου Κουρδικού Τύπου της Ροζάβα (RAJIN Rojava). Το συνέδριο οργανώθηκε στο πλαίσιο της καμπάνιας των YJA «Ελεύθερη Γυναίκα για ένα Δημοκρατικό Έθνος» με το σύνθημα «Τύπος για ελεύθερες γυναίκες και για μια ελεύθερη κοινωνία, προς τιμήν της Γκουρμπετελί Ερσόζ»

(Η Ερσόζ ήταν αρχισυντάκτρια της κουρδικής εφημερίδας *Özgur Gundem* στην Τουρκία, στις αρχές του '90. Συνελήφθη στις 10 Δεκεμβρίου 1993 και η εφημερίδα απαγορεύτηκε. Απελευθερώθηκε μετά από έξι μήνες, αλλά οι διώξεις εναντίον της συνεχίστηκαν, με συνέπεια να μην μπορεί πια να βρει δουλειά ως δημοσιογράφος. Το 1995 κατατάχτηκε στον αντάρτικο στρατό του PKK. Στις 7 Οκτωβρίου 1997 έχασε τη ζωή της σε μια ενέδρα του KDP)²⁶.

Στο ιδρυτικό συνέδριο του RAJIN Rojava στο Καμισλό, συμμετείχαν εβδομήντα εκπρόσωποι, όπως και τα μέλη της διοίκησης της Yekitiya Star Ιλχάμ Αχμέντ, Ζελάλ Τσεγκέρ και Μεντιά Μιχεμέντ και, φυσικά, το γραφείο τύπου των YPJ. Το συνέδριο συμφώνησε ότι η 7^η Οκτωβρίου θα είναι η ετήσια μέρα μνήμης των γυναικών δημοσιογράφων του Κουρδιστάν.

«Παλεύουμε για ν' ανακτήσουμε την ταυτότητα που μας αρνήθηκαν», είπε η Μεντιά Μιχεμέντ στον εναρκτήριο λόγο της. «Όταν οι Κούρδισσες αποφάσισαν να παλέψουν για την ελευθερία μαζί με το PKK, επέλεξαν να παλέψουν για μια ελεύθερη ζωή. Έχουμε κάνει αποφασιστικά βήματα τώρα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας ελεύθερης κοινωνίας. Ο Τύπος σήμερα παραμένει διαποτισμένος από την πατριαρχική νοοτροπία, καθώς η ανδρική ηγεμονία έχει κυριαρχήσει σε όλα τα μέσα ενημέρωσης. Αλλά η πάλη, που εξελίσσεται σιγά-σιγά, τη σπάει ... Η πάλη των γυναικών στο χώρο του Τύπου θα βάλει τις βάσεις για την ελευθερία του».

Το συνέδριο αποφάσισε ότι τα μέλη της RAJIN θα συμμετείχαν σε μια πολιτική και οργανωτική επιμορφωτική προσπάθεια για να διαφωτιστούν οι άνδρες-μέλη του συνδικάτου Τύπου (Azad-YRA) σχετικά με τα έμφυλα ζητήματα και την καθημερινή χρήση της γλώσσας. Αποφάσισε επίσης ότι οι γυναίκες πρέπει να εκπαιδευτούν στις τεχνικές κι επαγγελματικές πτυχές των μέσων ενημέρωσης, ότι πρέπει να οργανωθεί και να εκπέμψει ένας γυναικείος ραδιοφωνικός σταθμός στη Ροζάβα και τελικά ότι πρέπει ν' ανοίξει μια γυναικεία ακαδημία Τύπου.

26 «Gurbetelli Ersöz – Ein Leben für Gerechtigkeit», <http://bit.ly/1EiQclF>.

Ίδρυμα Ελεύθερων Γυναικών στη Ροζάβα

Το 2014 ιδρύθηκε το Ίδρυμα Ελεύθερων Γυναικών στο Καμισλό, με στόχο τη βελτίωση της ζωής των γυναικών και την υποστήριξη της οργάνωσής τους. Ως πρώτο βήμα κυκλοφόρησαν ένα ερωτηματολόγιο ανάμεσα στις γυναίκες του Καμισλό. Τα ευρήματά ήταν: Το 73% όσων απάντησαν ζουν σε μικρές οικογένειες. Το 92% είπαν ότι θα ήθελαν περισσότερη μόρφωση για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση. Το 60% θα ήθελαν να υπήρχε μέριμνα για τα παιδιά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ξεκάθαρα ότι, ακόμα και πριν από τον πόλεμο και το εμπάργκο, η θεσμική βία κατά των γυναικών ήταν πολύ διαδεδομένη στο Καμισλό.

Το ίδρυμα αναπτύσσει προγράμματα όπως γυναικεία κέντρα υγείας και παιδικούς σταθμούς και στηρίζει τη δημιουργία γυναικείων συνεταιρισμών [βλ. 12.5] και γυναικείων πάρκων. Έχει σχεδιαστεί μέχρι κι ένα χωριό γυναικών. «Εξαιτίας της προϋπάρχουσας βίας και της αύξησής της λόγω του συνεχιζόμενου πολέμου», λέει το ίδρυμα, «οι γυναίκες και τα παιδιά στη Συρία βιώνουν καθημερινά τραυματικές εμπειρίες. Τέτοια, βαθιά ριζωμένα κοινωνικά προβλήματα, απαιτούν μακροπρόθεσμες ευρείες λύσεις. Για όλα τα σημαντικά σχέδιά μας χρειάζονται επείγοντως χρήματα»²⁷.

5.7 Η ισότητα των φύλων είναι και ανδρικό ζήτημα

Οι γυναίκες που προσπαθούν να χειραφετηθούν αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες. «Μια γυναίκα που θέλει να παίξει ρόλο στην επανάσταση», παρατηρεί η Ιλχάμ Αχμέντ, «πρέπει να ξεπεράσει πολλά εμπόδια. Η οικογένειά της θα της δημιουργήσει προβλήματα, και ειδικά οι άνδρες. Όταν ένας άντρας γυρίζει απ' τη δουλειά, περιμένει να τα βρει όλα έτοιμα. Η γυναίκα του θεωρείται ιδιοκτησία του, πρέπει να 'ναι εκεί για να τον φροντίζει, δεν πρέπει να φεύγει απ' το σπίτι. Οι κοινωνικές συμβάσεις δίνουν στον άνδρα αυτή την προνομιακή θέση, από την οποία εκμεταλλεύεται τη γυναίκα του. Και πολλοί κακομεταχειρίζονται τις γυναίκες τους. Σε πολλές περιπτώσεις, όταν οι τελευταίες προσπάθησαν να δραστηριοποιηθούν πολιτικά, οι άντρες τους τούς έθεσαν ένα πιεστικό δίλημμα: "ή την πολιτική δουλειά ή εμένα"».

«Μπροστά σ' αυτό το δίλημμα, πολλές γυναίκες επέλεξαν ν' αφήσουν το σπίτι τους για να γίνουν πολιτικά ενεργές. Όταν γευτούν την ελευθερία δεν θέλουν πια να την εγκαταλείψουν. Πολλές γυναίκες που φτάνουν σ' αυτό το σημείο ξανασκέφτονται τις σχέσεις τους με τους άνδρες τους, αφού έχουν αποκτήσει οικονομική ανεξαρτησία». Το Δεκέμβριο του 2015, μια γυναικεία αντιπροσωπεία από το Αμβούργο έμαθε ότι 30 από τα 58 μέλη των γυναικείων Σωμάτων Ασφαλείας της

27 Jina Azad Bingeha Civaka Azade, <http://bit.ly/28Rp9co>.

Ντερίκ χώρισαν σ' ένα χρόνο: «Αυτό αναγκάζει τους άντρες ν' αποδεχτούν την πραγματικότητα, να αντιμετωπίσουν τα γεγονότα και ν' αλλάξουν. Βλέπουν ότι οι γυναίκες αποκτούν αναγνώριση για τη δουλειά τους στην κοινωνία και δέχονται πως πρέπει να τις στηρίζουν αντί να τις καταπιέζουν».

Η Οσμάν Κομπάνι, μέλος του λαϊκού δικαστηρίου του Κομπάνι, τονίζει το ρόλο του νέου συστήματος απονομής δικαιοσύνης: «Μερικοί άντρες έχουν πολλές γυναίκες. Συχνά εκτιμούν αυτές που γεννούν αγόρια περισσότερο από κείνες που κάνουν κορίτσια. Συμπεριφέρονται στις τελευταίες σαν σε ανθρώπους δεύτερης κατηγορίας. Το λαϊκό δικαστήριο σπάει αυτή τη νοοτροπία. Οι περισσότερες υποθέσεις που εμπλέκονται γυναίκες είναι αγωγές διαζυγίου»²⁸.

Ο πολυετής αγώνας έχει αναπτύξει την αυτοσυνειδησία των Κουρδισσών. Απορρίπτουν τον παραδοσιακό ρόλο των γυναικών στην πατριαρχία και μπαίνουν στο νέο ρόλο, αυτόν της μαχήτριας της ελευθερίας, γιατί έχουν τόσα να κερδίσουν και τόσο λίγα να χάσουν. Χιλιάδες γυναίκες δραστηριοποιούνται σε συμβούλια πόλεων και χωριών.

Ο ραγδαίος μετασχηματισμός του ρόλου της γυναίκας υπήρξε για πολλούς άντρες σχεδόν ένα σοκ. Συχνά ακούσαμε «Οι γυναίκες εδώ έχουν αναλάβει τα πάντα!». Ωστόσο έχει γίνει αρκετή μορφωτική δουλειά στους μικτούς θεσμούς, που βοηθά τους άντρες ν' αποδεχτούν τους μεταλλασσόμενους ρόλους των φύλων. Αλλά κι οι νέοι άντρες αποκτούν εμπειρία καινούριων ρόλων: στις στρατιωτικές τους μονάδες πρέπει να κάνουν τις ίδιες εργασίες με τις γυναίκες, να μάθουν να μαγειρεύουν, να ψήνουν ψωμί και να βάζουν μπουγάδα. Η αντιμετώπιση του σεξισμού και η επίτευξη της ισότητας των φύλων είναι μια μακρά διαδικασία.

5.8 Το ριζοσπαστικό Ισλάμ απέναντι στη γυναικεία χειραφέτηση

Αυτές οι γυναίκες δεν υπερασπίζονται μόνο τους εαυτούς τους, αλλά όλες τις Σύριες.

Ασιά Αμπντουλάχ

Όταν οι ακραίες ισλαμικές δυνάμεις επιτίθενται στη Ροζάβα και το Νότιο Κουρδιστάν, επιτίθενται και στις γυναίκες – πρόκειται στην κυριολεξία για γυναικοκτονία. Όταν οι τζιχαντιστές καταλαμβάνουν πόλεις το ανακοινώνουν από τα μεγάφωνα των τζαμιών, αναφέρει ο Αζίν Αμέντ, ακτιβιστής για τα ανθρώπινα δικαιώματα²⁹. Οι γυναίκες που πέφτουν θύματα απαγωγής απ' το Ισλαμικό Κρά-

28 «Revolution in Westkurdistan – Teil 5», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1JslHhp>.

29 Αζίν Αμέντ, μέλος της Komela Mafen Mirovan (Ενωσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), συζήτηση με τον Μίχαελ Κναπ, 11 Οκτωβρίου 2013.

τος, παραδίδονται σε τζιχαντιστές σαν λάφυρα πολέμου ή πωλούνται σε αγορές σαν εμπορεύματα. Σύμφωνα με ορισμένους μάρτυρες, υπάρχουν περιπτώσεις γυναικών που αρνήθηκαν να υπακούσουν, των οποίων έκοψαν τα στήθη και ακρωτηρίασαν τα σώματα³⁰.

Τα μέλη του Ισλαμικού Κράτους θεωρούν *halal* να βιάζουν γυναίκες που δε συμμερίζονται την ιδεολογία τους – ακόμα και παιδιά. Στις 18 Ιουνίου 2014, ο μουφτής του ISIS στη Μουσούλη ανακοίνωσε: «Οι γυναίκες και οι κόρες των στρατιωτών και των πολιτικών που δουλεύουν για τον Μαλίκι είναι *halal* για τους μαχητές»³¹. Ο βιασμός και η σεξουαλική βία είναι ένα εσκεμμένο, δοκιμασμένο έγκλημα πολέμου που εκφράζει απόλυτη περιφρόνηση απέναντι στις γυναίκες και τη φυσική και προσωπική τους υπόσταση. Ένας βιασμός σκοπεύει να εκθέσει ότι τα αρσενικά μέλη της οικογένειας της γυναίκας δεν έχουν εκπληρώσει το πατριαρχικό τους καθήκον να την προστατεύσουν, καθώς στις περισσότερες μεσανατολικές κοινωνίες, ο βιασμός κηλιδώνει την «τιμή» της οικογένειας (*namûs*) και η βιασμένη γυναίκα θεωρείται ντροπή. Η απειλή του βιασμού είναι συνειδητό εργαλείο πολέμου, που χρησιμοποιείται εκδικητικά και αποσκοπεί στον εξαναγκασμό των ανθρώπων σε μετανάστευση.

Σύμφωνα με την Ασιά Αμπντουλάχ, το καλοκαίρι του 2013 στην επαρχία Χόσικε, το Ισλαμικό Κράτος «απήγαγε, βίασε και δολοφόνησε μεγάλο αριθμό Αρμενισσών. Σ' αυτή την περιοχή Κούρδοι, Άραβες, Χριστιανοί, Δρούζοι, Σουνίτες και Αλαουίτες ζούσαν ειρηνικά. Η ίδια η ειρηνική συνύπαρξη είναι στόχος των [ακραίων ισλαμιστικών] ομάδων. Σήμερα επιτίθενται στους Κούρδους, στόχος τους, όμως, είναι να εξαλείψουν την ειρηνική συνύπαρξη των λαών. Στοχοποιούν ειδικά τις Κούρδισσες, γιατί αυτές παίζουν ενεργό ρόλο στη μάχη, υπερασπιζόμενες όχι μόνο τους εαυτούς τους αλλά όλες τις Σύριες»³².

Τον Αύγουστο του 2014 το Ισλαμικό Κράτος επιτέθηκε σε χριστιανικά και Γιεζίντι χωριά και πόλεις κι αιχμαλώτισε πάνω από 7.000 γυναίκες. Τις βίασαν κατ' εξακολούθηση και μετά τις πούλησαν σε σκλαβοπάζαρα σαν αντικείμενα· τις έδωσαν στους τζιχαντιστές σαν λάφυρα πολέμου ή τις ανάγκασαν να παντρευτούν. Τα κορίτσια πουλήθηκαν ως σκλάβες του σεξ. Έδωσαν κινητά τηλέφωνα στις σκλαβωμένες γυναίκες για να επικοινωνήσουν με τις οικογένειές τους και να στις περιγράψουν τη βαρβαρότητα. Μερικές εκλιπαρούσαν τις οικογένειές τους να διαμηνύσουν στο στρατό να βομβαρδίσει τις περιοχές που κρατούνταν, γιατί προτιμούσαν το θάνατο από τους κατά συρροή βιασμούς. «Μ' έχουν βιάσει τριάντα φορές σήμερα και δεν

30 CENÍ, Informationdossier zum IS.

31 Η λέξη *Halal* στα αραβικά δηλώνει το «επιτρεπτό» από τον Ισλαμικό Νόμο.

32 Συνέντευξη της Ασιά Αμπντουλάχ στην Πινάρ Ογούντς.

έχει φτάσει μεσημέρι», είπε μια γυναίκα. «Δεν μπορώ να πάω στην τουαλέτα. Σας παρακαλώ, βομβαρδίστε μας. Έτσι κι αλλιώς θ' αυτοκτονήσω»³³.

Το κουρδικό γυναικείο κίνημα χαρακτηρίζει την καπιταλιστική πατριαρχία ως «κουλτούρα βιασμού»³⁴. Το Ισλαμικό Κράτος είναι μια απ' τις πιο ακραίες μορφές αυτής της υπερεκμεταλλευτικής κουλτούρας. Όπως γράφει η Ντιλάρ Ντιρίκ, «πολλές απ' τις μεθόδους και τους μηχανισμούς του Ισλαμικού Κράτους είναι αντίγραφα της κυρίαρχης τάξης πραγμάτων, που είναι προσανατολισμένη προς το έθνος-κράτος, τον καπιταλισμό και την πατριαρχία, και το 2014 βασιλεύει σ' ολόκληρο τον κόσμο. Από πολλές απόψεις, το Ισλαμικό Κράτος είναι μια ακραία εκδοχή της βίας κατά των γυναικών σ' ολόκληρο τον κόσμο, τον θεωρούμενο ως "προοδευτικό"»³⁵.

Οι παρακάτω είναι νόμοι που εξέδωσε το Ισλαμικό Κράτος στις 26 Ιουνίου 2014, στα τουρκμενικά χωριά:

- Οι γυναίκες πρέπει να καλύπτουν εντελώς τα πρόσωπά τους.
- Οι γυναίκες απαγορεύεται να βγαίνουν απ' τα σπίτια τους χωρίς άντρα συνοδό.
- Οι γυναίκες απαγορεύεται να πηγαίνουν στην αγορά, ακόμη και με άντρα συνοδό.
- Αν μια οικογένεια έχει δύο κόρες, η μία πρέπει να δοθεί στο Ισλαμικό Κράτος. Η γυναίκα που ο «σύζυγός» της σκοτωθεί στο μέτωπο, «προσφέρεται» σε άλλο μαχητή του Ισλαμικού Κράτους.
- Αν μια γυναίκα μένει στο σπίτι για πάνω από τρεις μήνες χωρίς σύζυγο, πρέπει να παντρευτεί όποιον επιλέξουν οι μαχητές του Ισλαμικού Κράτους.

Η γυναικοκεντρική κοινωνία της Ροζάβα είναι το διαμετρικά αντίθετο του Ισλαμικού Κράτους. Πολλές πολιτικά ενεργές γυναίκες στη Ροζάβα μάς είπαν ότι ελπίζουν πως οι γυναίκες θα οργανωθούν παντού για να υπερασπιστούν τους εαυτούς

33 «"Μ' έχουν βιάσει τριάντα φορές και δεν είναι καν μεσημέρι": Απεγνωσμένη έκκληση Πεζίντι γυναίκας που εκλιπαρεί τη Δύση να βομβαρδίσει τον οίκο ανοχής της, αφού οι μαχητές του ISIS την πούλησαν σαν σκλάβα», *Daily Mail Online*, 21 Οκτωβρίου 2014, <http://dailym.ai/1RKHMhx>.

34 Το κουρδικό γυναικείο κίνημα διακηρύσσει ότι η αρπαγή της γης, η ανάπτυξη στρατευμάτων, η εκμετάλλευση της γης και των ανθρώπων είναι μέρος της κουλτούρας βιασμού. Βλ. Anja Flach, «Jineoloji – Radikales Denken aus Frauensicht: Bericht von der ersten europäischen Jineoloji-Konferenz in Köln», *Kurdistan Report* 173 (Μάιος-Ιούνιος 2014), σελ. 43–50, <http://bit.ly/1URHYfj>.

35 Dilar Dirik, «Die kurdische Frauenbewegung und der Islamische Staat: Zwei gegensätzliche System in Kobanê», *Kurdistan Report* 176 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2014), σελ. 20–21, <http://bit.ly/1M4ES5d>.

τους ενάντια στα τρομερά εγκλήματα που διαπράττουν οι Ισλαμιστές και για να παλέψουν για την επίτευξη ενός νέου ρόλου για τις γυναίκες³⁶.

Διαδήλωση γυναικών στο Καμισλό

5.9 Προοπτικές

Δε συμμετέχουν όλες οι γυναίκες στις γυναικείες οργανώσεις της Ροζάβα. Σε πολλά μέρη, οι γυναίκες παραμένουν οικονομικά εξαρτημένες από τους συζύγους τους και τις οικογένειές τους. Πολλές δεν έχουν αποκτήσει ακόμη την ικανότητα και την αντίληψη για να καθορίσουν τη μοίρα τους. Πολλές σπουδάστριες που αρχικά ήθελαν να εμπλακούν, αργότερα αποσύρθηκαν επειδή δεν μπορούσαν να εκπληρώσουν τα ατομικά τους όνειρα· εξαιτίας της εμπόλεμης κατάστασης, πολλές φιλοδοξίες αναγκαστικά εγκαταλείπονται. Γυναίκες και άντρες που απολάμβαναν προνόμια υπό το καθεστώς Άσαντ ανυπομονούν να επιστρέψουν στην εποχή πριν την επανάσταση. Το σύστημα της αυτοδιεύθυνσης απαιτεί πολλή δουλειά, η οποία βέβαια παραμένει απλήρωτη. Μετά από 60 χρόνια δικτατορίας και Μπααθισμού, πολλοί περίμεναν ότι ένα νέο κράτος θ' αναδυόταν και θα μπορούσαν ν' αποσυρθούν στην ιδιωτική τους ζωή. Αλλά η Δημοκρατική Αυτονομία απαιτεί ισχυρή δέσμευση.

³⁶ «How Refugees Resist and Why They Don't Need Your Help», TeleSUR, 20 Ιουνίου 2016, <http://www.telesurtv.net/english/opinion/How-Refugees-Resist-and-Why-They-Dont-Need-Your-Help-20160620-0016.html>.

Ωστόσο οι γυναίκες έχουν κάνει πολλά βήματα προς την απελευθέρωση των γυναικών. Το σημαντικότερο είναι ότι έχουν οργανωθεί. Όταν οι γυναίκες δημιουργούν ισχυρές οργανώσεις, ξεκαθαρίζουν στους εαυτούς τους και στους υπόλοιπους πώς οραματίζονται μια άλλη ζωή, κι όταν χρησιμοποιούν τη δύναμη της οργάνωσης για να κάνουν τα οράματά τους πράξη, έχουν ένα αντίβαρο σε κάθε μελλοντική καταστολή. Και, όπως σημειώνει η Ιλχάμ Αχμέντ, τώρα που έχουν κάνει τόσο σημαντικές θυσίες, δεν πρόκειται να υποχωρήσουν.

Η Επανάσταση στη Ροζάβα έχει καταστήσει το όραμα μιας κοινωνίας απελευθερωμένων γυναικών, όπως το διατύπωσε ο Αμπντουλάχ Οτζαλάν – πέρα από το κράτος, την εξουσία και τη βία – πιο απτό για την κουρδική κοινότητα. Μια ακτιβίστρια του γυναικείου συμβουλίου στην Κολωνία εξηγεί: «Για 30 χρόνια ήμουν στο κίνημα του ΡΚΚ κι έχω διαβάσει όλα τα βιβλία του Οτζαλάν. Παρ' όλ' αυτά, βαθιά μέσα μου, πάντοτε σκεφτόμουν "πρέπει ν' αγωνιστούμε για τη δημιουργία κουρδικού κράτους". Μόνο με την επανάσταση στη Ροζάβα, με τις γυναικείες κομμούνες όπου συμμετέχουν Αράβισσες και Συροϊακωβίτισσες, κατάλαβα πραγματικά τι σημαίνει να δημιουργείς μια γυναικοκεντρική κοινωνία, χωρίς κράτος».

Η επανάσταση στη Ροζάβα, με την πρωτοπορία των ακτιβιστριών, θα μπορούσε να παίξει καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία μιας νέας εικόνας της γυναίκας σε όλη τη Μέση Ανατολή. Οι γυναίκες Πεζίντι στο Σενγκιάλ και οι Αράβισσες οργανώνονται ήδη στη βάση αυτού του μοντέλου. Στην Ευρώπη, επίσης, αυτές οι εξελίξεις έχουν γεννήσει μεγάλο ενθουσιασμό. Μιμούμενες το σύστημα των ακαδημιών της Ροζάβα, οι φεμινίστριες στη Γερμανία αρχίζουν ν' ανακαλύπτουν αυτή την επιμορφωτική δουλειά³⁷.

Το κουρδικό γυναικείο κίνημα στη Ροζάβα, οργανωτικά, δεν αποτελεί μέρος του συστήματος του Komalên Jinên Kurdistan (KJK) αλλά είναι ιδεολογικά συγγενές – μοιράζεται τους ίδιους σκοπούς³⁸. Μεταξύ αυτών είναι «να ολοκληρωθεί η επανάσταση των γυναικών που ξεκίνησε στο Κουρδιστάν, να επεκταθεί σ' ολόκληρη τη Μέση Ανατολή και να επιδιωχθεί μια παγκόσμια γυναικεία επανάσταση». Αυτοί

37 Anja Flach, «Ansätze für eine feministische Neuorganisation in der BRD, Feministische Akademien», *Kurdistan Report* 182 (Δεκέμβριος 2015), <http://bit.ly/1NN6r37>.

38 «About Us», Komalên Jinên Kurdistan, <http://bit.ly/1IWF19y>. Το KJK είναι η οργάνωση-ομπρέλα των γυναικείων οργανώσεων που στηρίζουν το Δημοκρατικό Συνομοσπονδισμό και την ιδεολογία της γυναικείας απελευθέρωσης. Ιδρύθηκε το 2014 ως διάδοχη οργάνωση του KJB (Koma Jinên Bilind - Ανώτατο Συμβούλιο Γυναικών). Σε ιδεολογικά, οργανωτικά και πολιτικά ζητήματα και σε ζητήματα νόμιμης αυτοάμυνας του γυναικείου κινήματος που είναι στρατηγικής σημασίας, το KJK παίρνει αποφάσεις και τις υλοποιεί συλλογικά. Κάθε οργάνωση που συμμετέχει δουλεύει με τη δική της ιδιαίτερη ταυτότητα και σε συντονισμό με τις άλλες συμμετέχουσες οργανώσεις. Βλ. Gönül Kaya, «Eine neue Etappe in der Kurdistan-Frauenfreiheitsbewegung», *Kurdistan Report* 179 (Μάιος-Ιούνιος 2015), <http://bit.ly/1NP7nTt>.

οι σκοποί δεν είναι ήσσονος σημασίας. Το 1993, όταν οι Κούρδισσες αποφάσισαν να ιδρύσουν γυναικείες στρατιωτικές μονάδες, λίγες μόνο πίστευαν ότι κάτι τέτοιο ήταν δυνατόν. Σήμερα, αυτός ο στρατός μάχεται ως τακτικός στρατός με επιτυχία ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος.

Κεφάλαιο 6

Η Δημοκρατική Αυτονομία στη Ροζάβα

6.1 Το Κόμμα της Δημοκρατικής Ενότητας (PYD)

Ακόμη και πριν την ίδρυση του Κόμματος της Δημοκρατικής Ενότητας (PYD) το 2003, οι ακτιβιστές του κουρδικού κινήματος στη Ροζάβα δημιουργούσαν παράνομες επιτροπές και ομάδες εργασίας. Με πρωτοβουλία του PKK, είχαν ιδρυθεί επιτροπές για την ανάλυση των πολιτικών εξελίξεων, μικρές ομάδες για τη διδασκαλία της κουρδικής γλώσσας, επιτροπές που επιλαμβάνονταν των ζητημάτων απόδοσης δικαιοσύνης σε τοπικό επίπεδο και επιτροπές γυναικών. Μετά το 2003, το PYD δεσμεύτηκε να προσελκύσει σ' αυτές τις επιτροπές όσο περισσότερους μπορούσε, τόσο μέλη όσο και μη μέλη του κόμματος.

Μετά την έναρξη της συριακής εξέγερσης του 2011, το PYD προέβλεπε ότι θα εξελισσόταν μιας μακρά και ιδιαίτερα βίαιη σύγκρουση. Αποφάσισε συνειδητά να δημιουργήσει ένα σύνολο συμβουλίων, τόσο στη Ροζάβα όσο και σε άλλες περιοχές της Συρίας, όπου υπήρχε σημαντικός κουρδικός πληθυσμός που υποστήριζε το κόμμα. Τα συμβούλια, ως θεσμοί αυτοδιεύθυνσης, θα ήταν ανεξάρτητα από τις δομές του κόμματος. Οργανώνοντας μια τέτοια συμβουλευτική δημοκρατία, θα ξεκινούσε την υλοποίηση του μοντέλου της Δημοκρατικής Αυτονομίας.

Το PYD μπορούσε ν' αναζητήσει το μοντέλο του πέρα από τα σύνορα, στις κατακτήσεις του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος στο Βόρειο Κουρδιστάν. Απ' το 2007, το Κογκρέσο της Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTK) δημιουργούσε Λαϊκά Συμβούλια στις κατά κύριο λόγο κουρδικές περιοχές. Αν και η οργάνωση του DTK δεχόταν την καταστολή του τουρκικού κράτους, το PYD στη Συρία μπορούσε να ωφεληθεί μελετώντας αυτή την εμπειρία.

Αφού η οργάνωση του κόμματος πήρε το δρόμο της, το PYD μπόρεσε να δημιουργήσει λαϊκά συμβούλια συντομότερα απ' ό,τι αναμενόταν. Μέσα σε λίγους μήνες, ένα ενεργό σύστημα συμβουλίων λειτουργούσε σε μεγάλες και μικρές πόλεις της Ροζάβα, καθώς και στο Χαλέπι. Ωστόσο, δε λειτουργούσαν συμβούλια σε όλες τις συνοικίες – ειδικά σ' αυτές όπου πλειοψηφούσαν Άραβες, Συροϊακωβίτες και άλλοι μη κουρδικοί πληθυσμοί, όπως επίσης και σ' αυτές με κουρδικό πληθυσμό

που στήριζε το ΕΝΚΣ. Επίσης, δεν υπήρχαν συμβούλια σε πολλές αγροτικές περιοχές. Στο επίπεδο των χωριών υπήρχε κάποια αυτοοργάνωση, μα οι δομές ήταν αδύναμες.

Παρ' όλ' αυτά, το 2011 το συμβουλευτικό σύστημα ήταν επαρκώς αναπτυγμένο ώστε να αποτελεί μια ισχυρή δομή παράλληλη προς το κράτος, χωρίς να έρχεται σε άμεση σύγκρουση μαζί του. Οι περισσότεροι Κούρδοι δεν είχαν συμφέρον να έρθουν σε ένοπλη αντιπαράθεση με το κράτος και, όπως είδαμε, επέλεξαν να μην πάρουν θέση ούτε στο πλευρό του κράτους, ούτε στο πλευρό της εθνικιστικής-ισλαμιστικής αντιπολίτευσης, αλλά να χαράξει έναν «τρίτο δρόμο» [βλ. 4.2]. Το καθεστώς, από την πλευρά του, επέλεξε να μην επιτεθεί στο συμβουλευτικό κίνημα και επικεντρώθηκε στην κατάπνιξη της εξέγερσης στις μη κουρδικές περιοχές.

6.2 Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (Meclîsa Gela Rojavaye Kurdistan – MGRK)

Τον Αύγουστο του 2011, περίπου ο μισός κουρδικός πληθυσμός της Ροζάβα είχε πια οργανωθεί σε συμβούλια. Εκείνο το μήνα, περίπου τριακόσιοι αντιπρόσωποι από τη Ροζάβα και άλλες οργανωμένες περιοχές της Συρίας συναντήθηκαν για να ιδρύσουν το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK), με σκοπό να αναπτύξουν περαιτέρω τα λαϊκά συμβούλια, τις επιτροπές και τα συντονιστικά σώματα. Εξέλεξαν ένα συντονιστικό όργανο 33 ατόμων που ονομάστηκε TEV-DEM (Κίνημα για τη Δημοκρατική Κοινωνία, *Tevgera Civaka Demokratik*). Το σύστημα θα ήταν ανοιχτό σε όλες τις εθνοτικές ομάδες και τα δημοκρατικά κόμματα· καμιά κομματική γραμμή και καμιά συγκεκριμένη ιδεολογία δε θα επικρατούσε. Το MGRK προσκάλεσε διάφορα κόμματα, ομάδες και άτομα να συμμετάσχουν. Μέχρι το τέλος του 2013, τα παρακάτω κόμματα είχαν ενταχθεί στο MGRK:

- Κόμμα Δημοκρατικής Ενότητας (Partiya Yekitîya Demokrat – PYD), το οποίο δεν είχε κάποιο ειδικό στάτους, αν και ήταν η κινητήρια δύναμη.
- Κουρδικό Αριστερό Κόμμα της Συρίας (Partiya Çepa Kurdî li Suriyê – PÇKS)
- Φιλελεύθερο Ενωτικό Κόμμα (Partiya Yekîtiya Liberal)
- Εθνικό Κόμμα της Κοινότητας των Κούρδων της Συρίας (Partiya Civaken Nîştîmanen Kurdî li Suriyê)
- Ενωτικό Κόμμα των Κούρδων της Συρίας (Partiya Yekîtiya Demokrata Kurdî li Suriyê)
- Κόμμα Ειρήνης και Δημοκρατίας των Κούρδων της Συρίας (Partiya Aşitî u Demokrasî ya Kurdî li Suriyê)

Το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2011, το κράτος έλεγχε – αν και αναποτελεσματικά – την οικονομία και τις δημόσιες υπηρεσίες. Κλονισμένο από τον πόλε-

μο, δεν μπορούσε να διαχειριστεί τα πάντα. Έτσι, σταδιακά το MGRK ανέλαβε να καλύψει το κενό και τα συμβούλια συνοικίας ανέλαβαν περισσότερες ευθύνες. Τα συμβούλια συνοικίας δεν ήταν σε θέση να οργανώσουν ολόκληρη την οικονομική και κοινωνική ζωή μιας συνοικίας και δεν είχαν προηγούμενη πρακτική εμπειρία στην οποία θα μπορούσαν να βασιστούν από ένα σημείο και μετά, ούτε καν αυτή του Βόρειου Κουρδιστάν. Καθώς όμως τα συμβούλια συνοικίας εξελίσσονταν σταδιακά σε μια πραγματική εναλλακτική απέναντι στο κράτος, ο λαός στρεφόταν ολοένα και περισσότερο σ' αυτά για να βρει λύσεις, ειδικά σε ζητήματα απόδοσης δικαιοσύνης, υποδομών και ασφάλειας.

Την άνοιξη του 2012, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι συνέρρεαν στις συνελεύσεις συνοικίας με διάθεση συμμετοχής – κόσμος πολύ περισσότερος απ' αυτόν που μπορούσαν να εξυπηρετήσουν οι αίθουσες συνελεύσεων. Η επανάσταση είχε απελευθερώσει τεράστια κοινωνική ενέργεια που ήταν καταπιεσμένη για δεκαετίες. Ξεκάθαρα, η μονάδα της συνοικίας ήταν πολύ μεγάλη. Έτσι, για να μπορέσουν όλοι οι κάτοικοι να εκπροσωπηθούν και να οργανωθούν, το MGRK δημιούργησε ένα νέο επίπεδο στη δομή των συμβουλίων των πόλεων: την κομμούνα σε επίπεδο γειτονιάς (οδού). Ο Μαμοστέ Αμπντουλσελάμ του TEV-DEM της Χόσικε μας είπε ότι «υπήρχε ένα χάσμα μεταξύ των συμβουλίων και του λαού – γι' αυτό αναπτύξαμε το σύστημα της κομμούνας».

Αυτό άνοιξε το δρόμο για να ενεργοποιηθεί ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων. Το 2013, αφού είχε αποδειχτεί ότι οι κομμούνες ήταν μια πολύ θετική εξέλιξη, το MGRK ξεκίνησε μια ευρεία καμπάνια για να τις διαδώσει στις αγροτικές περιοχές.

Την άνοιξη του 2012, η κρατική εξουσία διατηρούνταν μόνο στα κέντρα των πόλεων, στα δημόσια κτίρια και σε συνοικίες όπου είχε πολιτική υποστήριξη (κυρίως αραβικές και συροϊακωβίτικες). Μερικές βασικές δημόσιες υπηρεσίες, όπως η αποκομιδή απορριμμάτων, λειτουργούσαν ακόμα, αλλά ανεπαρκώς και αραιά. Μερικές κυρίως κουρδικές συνοικίες, όπως το Χιλελί στο Καμισλό, αποκόπηκαν εντελώς από την πρόσβαση σ' αυτές τις υπηρεσίες.

Στις 18 Ιουλίου 2012, οι ένοπλες αντιπολιτευόμενες συριακές οργανώσεις εξαπέλυσαν επιθέσεις στη Δαμασκό και το Χαλέπι. Το MGRK και οι YPG ανέμεναν ότι σύντομα ο FSA κι άλλες δυνάμεις θα έμπαιναν στη Ροζάβα για να επιτεθούν και εκεί στο κράτος. Την επόμενη μέρα, ξεκίνησε η επανάσταση στο Κομπάνι. Σε λίγο παραπάνω από ένα χρόνο, απ' το Μάρτιο του 2011 ως τις 19 Ιουλίου 2012, στη Ροζάβα είχε εγκαθιδρυθεί η νέα, αμεσοδημοκρατική κοινωνική οργάνωση. Αυτή η προπαρασκευαστική περίοδος ήταν πολύ μικρή, αλλά στις 19 Ιουλίου όλα ήταν έτοιμα. Η επανάσταση πέτυχε επειδή ο κόσμος στις πόλεις και χωριά είχε οργανωθεί από πριν.

Μετά την επανάσταση της 19ης Ιουλίου, το MGRK κατέστη η πολιτική οντότητα που είχε την ευθύνη των απελευθερωμένων περιοχών. Έπρεπε τώρα ν' αποδείξει ότι τα λαϊκά συμβούλια και οι κομμούνες δεν ήταν απλώς μια μορφή διοίκησης

έκτακτης ανάγκης, όπως υποστήριζε το ENKS – αντιθέτως, ήταν μέρος ενός συνειδητού, εξελισσόμενου πολιτικού σχεδίου. Έτσι έπρεπε να βρουν λύσεις για όλα τα κοινωνικά προβλήματα, ακόμη κι αν σημαντικά τμήματα του πληθυσμού δεν εμπλέκονταν όπως ειδικά στο Τζεζιρέ.

6.3 Το Μοντέλο του MGRK

Η παρακάτω περιγραφή βασίζεται στις παρατηρήσεις που κάναμε κατά τη διάρκεια των επισκέψεων της αντιπροσωπείας μας το Μάιο του 2014 και τον Οκτώβριο του 2015, καθώς και σε συνεντεύξεις αγωνιστών της Ροζάβα τις οποίες πήραμε τους επόμενους μήνες. Ωστόσο πρέπει να θεωρηθεί ότι το όλο σύστημα βρίσκεται υπό διαρκή τροποποίηση.

Τα τέσσερα επίπεδα των Συμβουλίων

Τα Συμβούλια του MGRK λειτουργούν σε τέσσερα επίπεδα, οργανωμένα σαν πυραμίδα από κάτω προς τα πάνω.

1. Η Κομμούνα

Το βασικό επίπεδο είναι η κομμούνα. Στις πόλεις, η κομμούνα συνήθως περιλαμβάνει 30-200 νοικοκυριά σε μια γειτονιά και στην ύπαιθρο ένα ολόκληρο χωριό. Στις μεγάλες πόλεις Χόσικε και Καμισλό, μια κομμούνα μπορεί ν' αποτελείται από μέχρι 500 νοικοκυριά. Το μέγεθος της κομμούνας προσδιορίζεται από τον αριθμό των νοικοκυριών και όχι των ατόμων.

Στη Χόσικε, ο Μαμόστε Αμπντουλσελάμ μας είπε: «Περίπου πενήντα σπίτια συγκροτούν μια κομμούνα. Έχουμε πολλές κομμούνες – κάθε συνοικία έχει από δέκα ως τριάντα, με δεκαπέντε ως τριάντα άτομα η καθεμιά. Η συνοικία Μιφτέ έχει 29 κομμούνες, ενώ η διπλανή της έχει έντεκα. Κάθε συνοικία έχει περίπου είκοσι κομμούνες ανά χίλια άτομα». Η Τσινάρ Σαλί του TEV-DEM μάς εξήγησε: «Η κομμούνα είναι η μικρότερη μονάδα και η βάση του συστήματος της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Ασχολείται με την κάλυψη των αναγκών των ανθρώπων. Ας πούμε ότι χρειάζεσαι κάτι για τη γειτονιά σου. Στο παλιό σύστημα, έπρεπε να κάνεις αίτηση, που θα προωθούνταν στη Δαμασκό. Μπορεί να περνούσαν χρόνια μέχρι να την παρατηρήσει κάποιος και να τη διαχειριστεί. Το σύστημά μας είναι πολύ πιο αποτελεσματικό».

Στο καντόνι Τζεζιρέ υπήρχαν πάνω από 1.600 κομμούνες στα τέλη του 2015. Μια που υπάρχουν ακόμη πολλά χωριά και γειτονιές που δεν έχουν κομμούνες, οι προσπάθειες συνεχίζονται για να ιδρυθούν κι άλλες. Ο αριθμός μεγαλώνει με κάθε περιοχή της Ροζάβα που απελευθερώνεται. Στο Αφρίν, όλες οι γειτονιές και τα χωριά είναι οργανωμένα σε κομμούνες, που ανέρχονται τώρα σε περίπου 500.

Στο καντόνι του Κομπάνι είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το επίπεδο της αυτοοργάνωσης, γιατί καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά από την πολιορκία και κατοχή του Ισλαμικού Κράτους. Κι εκεί όμως (επαν)ιδρύονται νέες κομμούνες κάθε βδομάδα.

Σε κάθε συνοικία ή κάθε κοινότητα χωριών στη Ροζάβα υπάρχει ένα «Σπίτι του Λαού» (*mala gel*), όπου συναντιούνται οι επιτροπές και τα συντονιστικά όργανα για να συζητήσουν για τις πολιτικές δραστηριότητες. Είναι επίσης ένα σημείο συνάντησης του λαού για κάθε πολιτικό και κοινωνικό ζήτημα. Το σπίτι του λαού είναι ανοιχτό 24 ώρες το εικοσιτετράωρο. Αν οι κομμούνες δεν έχουν δικούς τους χώρους, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα σπίτια του λαού.

Τα περισσότερα γυναικεία συμβούλια δεύτερου επιπέδου λειτουργούν ένα «Σπίτι των Γυναικών» (*Mala Jin*), το οποίο είναι το κέντρο της αυτοδιεύθυνσης των γυναικών και μπορεί να βοηθήσει σε όλα τα ζητήματα. Τα Σπίτια είναι κτίρια που κοινωνικοποιήθηκαν μετά την εγκατάλειψή τους από το καθεστώς. Σε κάποιες περιπτώσεις είναι ενοικιασμένα. Μερικές φορές οι αγωνιστές χτίζουν ένα νέο κτίριο για τις ανάγκες τους. Τα λαϊκά συμβούλια θεωρούν σημαντικό τα σπίτια να είναι οικολογικά χτισμένα, οπότε και προτιμούνται τα κτίρια από λάσπη. Η Τσινάρ Σαλί προσθέτει: «Αν υπάρχει κάποιο γυναικείο πρόβλημα στη γειτονιά, μια σύγκρουση μέσα στην οικογένεια, η κομμούνα προσπαθεί να το λύσει. Αν η κομμούνα αδυνατεί να το αντιμετωπίσει, το ζήτημα παραπέμπεται στο επόμενο επίπεδο, στο συμβούλιο της συνοικίας και ούτω καθεξής».

Κάθε ένα ή δύο μήνες, όλοι οι κάτοικοι μιας γειτονιάς κάνουν γενική συνέλευση. Η Σιλβάν Αφρίν, οικονομολόγος της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» στη Ντερικ εξήγησε: «Αρχικά οι κομμούνες ιδρύθηκαν μόνο στις κουρδικές συνοικίες, αλλά τώρα ιδρύουμε και σε αραβικές συνοικίες. Όλοι μπορούν να πάνε στη συνέλευση της κομμούνας – δε χρειάζεται να είσαι μέλος του TEV-DEM ή του PYD. Πρόκειται για μια ανοιχτή συνάντηση, όπου ο κόσμος της συνοικίας συζητά τα προβλήματά του, κι έρχονται οι πάντες, Άραβες, Κούρδοι, Συροϊακωβίτες».

Η κομμούνα συντονίζεται από τους δύο συμπροέδρους –έναν άντρα και μια γυναίκα– κι έναν (μερικές φορές δύο, επίσης ένα άντρα και μια γυναίκα) εκπρόσωπο κάθε επιτροπής στο βασικό επίπεδο. Οι συμπρόεδροι και οι εκπρόσωποι των επιτροπών εκλέγονται συνήθως για δύο χρόνια (μερικές φορές και για ένα μόνο χρόνο). Αυτοί που εκλέγονται στη συντονιστική επιτροπή έχουν δεσμευτική εντολή και είναι άμεσα ανακλητοί αν δεν υλοποιούν τη βούληση της πλειοψηφίας. Ρωτήσαμε πόσοι έχουν ανακληθεί μέχρι σήμερα και μας είπαν ότι υπήρχαν αρκετές περιπτώσεις στο Τζεζιρέ, αλλά όχι πολλές. Το Συντονιστικό Συμβούλιο συναντιέται σε τακτική εβδομαδιαία βάση, σε συγκεκριμένη μέρα και ώρα. Σ' αυτές τις συναντήσεις μπορεί να λάβει μέρος κάθε κάτοικος, για ν' ακούσει, ν' ασκήσει κριτική ή να προτείνει κάτι. Αυτή η συμμετοχή χάρει υψηλής εκτίμησης, ειδικά όταν υπάρχει κάποιο επείγον ζήτημα προς αντιμετώπιση, όπως μας είπαν διάφοροι ακτιβιστές.

Συνάντηση σε μια γειτονιά

2. Η συνοικία

Το επόμενο επίπεδο είναι η συνοικία, που συνήθως αποτελείται από επτά ως τριάντα κομμούνες. Στην ύπαιθρο, το δεύτερο επίπεδο είναι η κοινότητα των χωριών που συνήθως αποτελείται από επτά ως δέκα χωριά. Η κομμούνα εκπροσωπείται στο δεύτερο επίπεδο, μέσω του συντονιστικού οργάνου, που συνιστά την ολομέλεια του συμβουλίου συνοικίας. «Η Χόσικε έχει σήμερα 16 συμβούλια συνοικίας», μας είπε ο Μαμόστε Αμπντουσελάμ του TEV-DEM. «Κάθε συμβούλιο αποτελείται από δεκαπέντε ως τριάντα άτομα».

Οι εκπρόσωποι των κομμούνων υπόκεινται πάντα σε δεσμευτικές εντολές. Στην πρώτη συνεδρίαση του συμβουλίου συνοικίας, τα μέλη του εκλέγουν τους συντονιστές και τον άνδρα συμπρόεδρο. Η γυναίκα συμπρόεδρος επιλέγεται από το Γυναικείο Συμβούλιο στο επίπεδο της συνοικίας/κοινότητας χωριών. Όπως και στο επίπεδο της κομμούνας, έτσι κι εδώ το συντονιστικό όργανο συνεδριάζει συχνά, συνήθως σε εβδομαδιαία βάση.

Ορίζονται επίσης επιτροπές για τους οκτώ τομείς (βλ. παρακάτω) που θα κάνουν ξεχωριστές συνεδριάσεις. Σ' αυτές τις Επιτροπές μπορούν να συμμετάσχουν και αγωνιστές που δεν είναι μέλη του Λαϊκού Συμβουλίου στο δεύτερο επίπεδο.

Τα πολιτικά κόμματα, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και τα κοινωνικά κινήματα συνήθως δεν αναμιγνύονται στα χαμηλότερα επίπεδα, αφού σ' αυτά υπάρχει πλατιά συμμετοχή ανθρώπων πέρα από τα πολιτικά κόμματα.

3. Η περιφέρεια

Το τρίτο επίπεδο είναι η περιφέρεια, που συμπεριλαμβάνει μια πόλη και τα χωριά που βρίσκονται κοντά της, συνήθως από επτά ως είκοσι¹. Τα συντονιστικά όργανα των συνοικιών και των κοινοτήτων χωριών εκπροσωπούν τα συμβούλια τους σε περιφερειακό επίπεδο. Συνήθως στο περιφερειακό λαϊκό συμβούλιο συνεδριάζουν 100 με 200 άτομα. Εδώ σχηματίζονται και πάλι ανάλογες επιτροπές και εκλέγονται συνεπικεφαλής.

Το συντονιστικό όργανο του περιφερειακού συμβουλίου, που εκπροσωπεί πολλές κομμούνες και συνοικίες, ονομάζεται TEV-DEM (Κίνημα Δημοκρατικής Κοινωνίας, *Tevgera Cîvaka Demokratik*). Αποτελείται από 20-30 άτομα.

Τα πολιτικά κόμματα, οι ΜΚΟ και τα κοινωνικά κινήματα συνήθως εισέρχονται για πρώτη φορά στο συμβουλευτικό σύστημα στο περιφερειακό επίπεδο, εφόσον εδώ η εκπροσώπηση είναι πολύ πλατύτερη απ' ό,τι στις συνοικίες. Τα κόμματα που είναι ενεργά στο MGRK εκπροσωπούνται από πέντε άτομα το καθένα στο TEV-DEM. Δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ του PYD και των άλλων κομμάτων. «Στο περιφερειακό συμβούλιο της Χόσικε συμμετέχουν 101 άτομα», μας είπε ο Αμπντουσελάμ. «Το PYD έχει πέντε εκπροσώπους, όπως και τα υπόλοιπα κόμματα. Από πέντε εκπροσώπους έχουν και οι οικογένειες των μαρτύρων, η Ένωση Γυναικών "Αστέρι", η Επαναστατική Νεολαία και οι Φιλελεύθεροι».

4. Το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν

Το υψηλότερο επίπεδο είναι το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK), που αποτελείται απ' όλα τα περιφερειακά συμβούλια. Το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK) σχηματίστηκε τον Αύγουστο του 2011 και εξέλεξε το TEV-DEM όλης της Ροζάβα, που αποτελείται από 33 μέλη (χωρίς να περιλαμβάνεται το Χαλέπι). Αυτά τα 33 άτομα, συν κάποιοι επιπλέον αγωνιστές, είναι και μέλη των οκτώ Επιτροπών για όλη τη Ροζάβα· σ' αυτό το επίπεδο οι Επιτροπές έχουν λιγότερα μέλη από τα χαμηλότερα επίπεδα. Στο δεύτερο συνέδριο του MGRK, ο Αμπντουσελάμ Αχμέντ και η Σινέμ Μουχάμεντ εξελέγησαν ως συμπρόεδροι.

Το καλοκαίρι του 2013, οι κλιμακούμενες επιθέσεις του Ισλαμικού Κράτους, του Μετώπου Αλ-Νούσρα και άλλων ισλαμιστικών τρομοκρατικών οργανώσεων δυσχέραναν τη μετακίνηση των ακτιβιστών του MGRK μεταξύ των τριών καντονιών. Τον Αύγουστο, η μετακίνηση μεταξύ Τζεζιρέ και Κομπάνι αποκλείστηκε· μεταξύ

1 Στο καντόνι Αφρίν βρίσκονται οι εξής περιφέρειες: Αφρίν, Σιντιρές, Ρεκό, Μπιλμιπλέ, Τσεραβά, Μαμπετά, Τσερά και Τσιγιέ. Στο Τζεζιρέ είναι περισσότερες: Ντερικ, Τιλ Κοτσέρ, Τιλ Αξά, Γκιρκέ Λεγκέ, Τιμπερσπί, Καμισλό Ροζχιάτ, Καμισλό Ροζάβα, Αμουντέ, Ντιμπεσίγιε, Σερεκανίγιε, Τιλ Τεμίρ, Χόσικε και Τιλ Χεμίσ. Καθώς το Κομπάνι αναδιαμορφώνεται, είναι πολύ νωρίς για να ονομαστούν οι περιφέρειές του.

Συνάντηση του λαϊκού περιφερειακού συμβουλίου του Καμισλό

Κομπάνι και Αφρίν παρέμεινε εφικτή μέχρι τον Ιούνιο του 2014. Από 'κει και πέρα, τα τρία καντόνια και το Χαλέπι απομονώθηκαν. Από τότε το MGRK, το TEV-DEM και οι οκτώ επιτροπές υπάρχουν ξεχωριστά σε επίπεδο καντονιού.

Το TEV-DEM κάθε καντονιού ξεκίνησε να λειτουργεί με σύνθεση 11 ατόμων. Τον Ιούνιο του 2015, οι δυνάμεις των YPG/YPJ απελευθέρωσαν την πόλη Γκιρέ Σπι (Τελ Αμπιάντ) και τα περίχωρά της, πράγμα που ένωσε γεωγραφικά τα καντόνια Κομπάνι και Τζεζιρέ. Η Γκιρέ Σπι είναι μια πολιτισμικά μικτή πόλη Αράβων, Κούρδων και Συροϊακωβιτών, ενώ τα περίχωρά της, ειδικά προς την ανατολή και το νότο, κατοικούνται κυρίως από Άραβες και μια ισχυρή κουρδική μειονότητα. Μετά από πολλούς μήνες συζητήσεων, ιδρύθηκε ένα συμβούλιο στην πόλη με συμμετοχή όλων των κοινοτήτων. Το συμβούλιο συζήτησε το ενδεχόμενο να σχηματίσει δικό του καντόνι, αλλά στα τέλη του 2015 αποφάσισε να ενταχθεί στο Κομπάνι. Η σύνδεση Κομπάνι και Τζεζιρέ ενίσχυσε το συντονισμό των καντονιών της Ροζάβα.

Οι οκτώ τομείς

Καθένα απ' τα τέσσερα επίπεδα περιλαμβάνει οκτώ επιμέρους θεματικούς τομείς (στα Κουρδικά *qada* ή *saha*), οι οποίοι έχουν και αντίστοιχες επιτροπές. Μεγάλο μέρος της αυτοδιεύθυνσης λαμβάνει χώρα σ' αυτές τις επιτροπές. Σε μερικά μέρη, οι δομές των συμβουλίων δεν έχουν επιτροπές για όλους τους τομείς, ειδικά στα

δύο χαμηλότερα επίπεδα. Ο αριθμός των μελών των επιτροπών συνήθως δεν προκαθορίζεται. Στο επίπεδο της κομμούνας, μια επιτροπή μπορεί συνήθως να έχει 5-10 άτομα, αλλά όταν το ενδιαφέρον αυξάνεται, μπορεί να φτάσει μέχρι και τα είκοσι. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η υγειονομική περίθαλψη είναι οργανωμένη ανεξάρτητα από το σύστημα του MGRK [βλ. κεφάλαιο 11].

Γυναίκες (*Jin*)

Οι επιτροπές γυναικών κατέχουν ειδικό στάτους, αφού είναι οργανωμένες σαν συμβούλια. Δημιουργήθηκαν από την Ένωση Γυναικών «Αστέρι» [βλ. 5.3] και λειτουργούν και στα τέσσερα επίπεδα του συστήματος του MGRK, απ' το χαμηλότερο (κομμούνα) ως το υψηλότερο (καντόνι/Ροζάβα) επίπεδο. Τα συμβούλια γυναικών (στο επίπεδο της κομμούνας ονομάζονται *γυναικείες κομμούνες*) επιλέγουν αυτόνομα τη γυναίκα συμπρόεδρο: οι άντρες δε συμμετέχουν σ' αυτή την επιλογή. Τα μέλη των γυναικείων κομμούνων επισκέπτονται τις γυναίκες στα σπίτια τους, παρακινώντας τις να εμπλακούν κοινωνικά και πολιτικά [βλ. 5.2]. Τα γυναικεία συμβούλια δημιουργούν και τους γυναικείους συνεταιρισμούς. Οι γυναίκες εκπροσωπούνται στους άλλους επτά τομείς με ποσόστωση 40%.

Άμυνα (*Parastin*)

Οι επιτροπές άμυνας λειτουργούν και στα τέσσερα επίπεδα για να επιτύχουν την ασφάλεια. Η επιτροπή άμυνας, μας εξήγησε η Τσινάρ Σαλί, είναι η μικρότερη μονάδα του συστήματος ασφαλείας. Σε κάθε κομμούνα, εκλέγονται τρία άτομα στην επιτροπή. «Μιλούν στους νέους και τους προετοιμάζουν», είπε η Σιλβάν Αφρίν, «και οργανώνουν την άμυνα της περιφέρειας. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που χρειάζεται να πολεμήσουν όχι μόνο οι YPG/YPJ, αλλά και όλος ο πληθυσμός».

Μετά την επίθεση του Ισλαμικού Κράτους στο Κομπάνι το Σεπτέμβριο του 2014, οι κάτοικοι δημιούργησαν συστηματικά επιτροπές άμυνας που ονομάζονται «Δυνάμεις Άμυνας της Κοινωνίας» (HPC – Hêzên Parastina Cewherî). Σε περίπτωση επιθέσεων, οι HPC αποτελούν την πρώτη γραμμή άμυνας της συνοικίας, ανεξάρτητα από τις YPG/YPJ και τις Δυνάμεις Ασφαλείας. Διώκουν επίσης τους εμπόρους ναρκωτικών και τους εγκληματίες που εκμεταλλεύονται την αστάθεια των πολεμικών συνθηκών. Οι YPG απευθύνονται στις HPC μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Η σχέση με τις Δυνάμεις Ασφαλείας είναι πολύ πιο τακτική [βλ. 9.4].

Οικονομία (*Aborî*)

Μέσω των επιτροπών οικονομίας, το συμβουλευτικό σύστημα διασφαλίζει ότι κάθε ενήλικος ή ενήλικη μπορεί να συντηρήσει τον εαυτό του και τους οικονομικά εξαρτημένους απ' αυτόν/ή καθώς και να συνεισφέρει στην επανάσταση. Οι επιτροπές οικονομίας είναι υπεύθυνες για τις κατασκευές, την αγροτική και άλλη παρα-

γωγή, τα καταστήματα, την προμήθεια πετρελαίου, βενζίνης και τροφίμων και τη διοίκηση όλων των δημοσίων επιχειρήσεων. Τα πρώτα δύο χρόνια (2011-2013) οι επιτροπές οικονομίας ασχολούνταν κυρίως με την προμήθεια τροφίμων. Επίσης δημιουργούν συνεταιρισμούς στην κατεύθυνση της ανάπτυξης μιας εναλλακτικής κοινοτικής οικονομίας. Στους συνεταιρισμούς αυτούς απασχολούνται κυρίως άτομα με χαμηλά εισοδήματα, γυναίκες και άλλες ευπαθείς ομάδες. Και στα τέσσερα επίπεδα, οι επιτροπές συλλέγουν εισφορές και δημιουργούν μακροπρόθεσμα εισοδήματα για τη συντήρηση και ανάπτυξη του συστήματος του MGRK.

Πολιτική (*Siyasi*)

Οι επιτροπές πολιτικής υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα, αλλά παίζουν σημαντικότερο ρόλο σε επίπεδο περιφέρειας και καντονιού, όπου συμπεριλαμβάνουν όλα τα πολιτικά κόμματα που στηρίζουν το σύστημα του MGRK. Έχουν διπλωματικές δραστηριότητες και διατηρούν επαφές με κόμματα, οργανώσεις και πολιτικές ομάδες εκτός MGRK. Είναι επίσης υπεύθυνες για τη δουλειά των δημοτικών αρχών.

Κοινωνία των Πολιτών (*Civaki*)

Οι επιτροπές της κοινωνίας των πολιτών οργανώνουν επαγγελματικές ομάδες, μικροεπαγγελματίες, συνεταιρισμούς και εργαστήρια και τα εκπροσωπούν στο σύστημα του MGRK. Εργοδότες και μισθωτοί συνεργάζονται σ' αυτές τις επιτροπές [βλ. 7.1].

Ελεύθερη Κοινωνία (*Civaka Azad*)

Οι επιτροπές ελεύθερης κοινωνίας αντιμετωπίζουν τις ανάγκες των οικογενειών των μαρτύρων, των νέων και άλλων. Αντιστοιχούν στις ΜΚΟ που είναι διαδεδομένες στα μέρη του κόσμου που έχουν κρατική οργάνωση.

Δικαιοσύνη (*Adalet*)

Οι Επιτροπές Δικαιοσύνης αποτελούνται από τις Επιτροπές Ειρήνης και Συναινέσης, που είναι η βάση του νέου συστήματος Δικαιοσύνης [βλ. κεφάλαιο 9]. Κάθε Επιτροπή Ειρήνης και Συναινέσης απαρτίζεται από περίπου 10 μέλη με ποσόστωση φύλων. Διαχειρίζεται τα θέματα απονομής δικαιοσύνης στην περιοχή της, προσπαθώντας να επιλύσει τις αντιδικίες μέσω συναίνεσης. Οι γυναικείες Επιτροπές Ειρήνης και Συναινέσης είναι διακριτές και μεριμνούν για την επίλυση των προβλημάτων ενδοοικογενειακής βίας και γενικότερα για κακοποίηση/επιθέσεις κατά γυναικών. Στη Ροζάβα η πατριαρχική βία δε δικάζεται από άντρες.

Ιδεολογία (*Ideoloji*)

Οι επιτροπές ιδεολογίας είναι υπεύθυνες για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Στη Ροζάβα, όπως και στη Μέση Ανατολή γενικότερα, η έννοια της ιδεολογίας έχει λιγότερες αρνητικές συνδηλώσεις απ' ό,τι στα δυτικά κράτη. Η επανάσταση παρέλαβε το εκπαιδευτικό σύστημα του μπασαθικού καθεστώτος και το μετασχημάτισε. Οι επιτροπές ιδεολογίας ιδρύουν και λειτουργούν ακαδημίες για τους οκτώ τομείς του συστήματος του MGRK, χρησιμοποιώντας καινοτόμες διδακτικές μεθόδους [βλ. 10.4]. Υποεπιτροπές των επιτροπών ιδεολογίας ασχολούνται με τον τύπο, την κουλτούρα και την τέχνη [βλ. 7.2], αλλά και τη γλώσσα. Οι ακαδημίες καλύπτουν τη μεγάλη κοινωνική ανάγκη για εκπαίδευση σ' όλους τους τομείς. Οργανώνουν σεμινάρια και συναντήσεις για τα λαϊκά συμβούλια και τις κομμούνες, και τα μέλη τους κάνουν σεμινάρια και συζητήσεις στις συνοικίες, όταν ζητηθεί κάτι τέτοιο.

¶

Οι επιτροπές υπάρχουν και στα τέσσερα επίπεδα του MGRK, αλλά ταυτόχρονα διασυνδέονται. Επαφές και συνεργασίες είναι διαδεδομένες στις γειτονικές κομμούνες ή συνοικίες, ειδικά στον τομέα της οικονομίας. Όλες οι επιτροπές οικονομικών συναντιούνται στο κίνημα οικονομίας του TEV-DEM κι έτσι σχηματίζουν ένα πολιτικό κίνημα από μόνες τους. Υπάρχουν επίσης υποεπιτροπές, που είναι οργανωμένες ξεχωριστά από το MGRK, όπως οι υποεπιτροπές κουλτούρας και τέχνης, που ανήκουν στις επιτροπές ιδεολογίας.

Οι κομμούνες των γυναικών και τα Συμβούλια στο επίπεδο των συνοικιών και των κοινοτήτων χωριών, παράλληλα με τις γενικές επιτροπές ειρήνης, έχουν μια γυναικεία επιτροπή ειρήνης, δηλαδή ένα δικαστικό συμβούλιο, που αποτελείται μόνο από γυναίκες. Αυτό το συμβούλιο έχει το δικαίωμα να κρίνει αν μια υπόθεση επηρεάζει σημαντικά τις γυναίκες και συνεπώς αν αφορά τη δικαιοδοσία του. Οι επιτροπές των συμβουλίων γυναικών συνεργάζονται με τις γενικές επιτροπές – όπως για παράδειγμα στην οικονομία, προκειμένου να δημιουργήσουν συνεταιρισμούς γυναικών. Όταν τα συμβούλια γυναικών το θεωρούν απαραίτητο, μπορούν να ιδρύσουν επιτροπές σε κάθε τομέα και υποτομέα.

Το συμβουλευτικό σύστημα έχει μακρινές ρίζες στα συμβούλια των γερόντων της παραδοσιακής κοινωνίας, που ήταν διαδεδομένα ως τις δεκαετίες του '60 και του '70. Το σύστημα του MGRK έχει μεταγγίσει σ' αυτούς τους παραδοσιακούς θεσμούς τις αξίες της συμβουλευτικής δημοκρατίας, της απελευθέρωσης των φύλων, της πολιτισμικής διαφορετικότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η συνέχεια παρέχει μια γέφυρα κατανόησης μεταξύ παράδοσης κι επανάστασης.

Το 2014, το MGRK είχε την υποστήριξη άνω του 70% του πληθυσμού της Ροζάβα. Είχε επίσης την υποστήριξη επτά κεντρικών κομμάτων. Στην αρχή, σχεδόν όλοι

Δημοκρατικές Συνομοσπονδιακές Δομές στη Ροζάβα/Βόρεια Συρία

Ριζοσταστική Δημοκρατία (TEV-DEM)	Δημοκρατική Αυτοδιοίκηση (ΑΑΔ)	Δημοκρατική Συνομοσπονδία της Βόρειας Συρίας (FRNS)
<p>TEV-DEM. Το Κίνημα για μια Δημοκρατική Κοινωνία αποτελεί σημείο επαφής πολιτικών κομμάτων, κοινωνικών κινήματων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ιδρύθηκε το 2011. Μέχρι το 2014, ανώτατο όργανο ήταν το Δαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRC). μετά την ίδρυση των Δημοκρατικών Αυτόνομων Διοικήσεων είναι ο «Συντονισμός TEV-DEM της Ροζάβα», που αποτελείται από τρία συντονιστικά συμβούλια σε επίπεδο καντονίου.</p> <p>Συνέλευση Καντονιού. Μία σε κάθε καντόνι, συν το Χαλέπι. Καθέμια αποτελείται από τα συμβούλια των περιφερειών.</p> <p>Δαϊκό Συμβούλιο Περιφέρειας. Περιφέρεια = πόλη και γύρω περιοχές. Καθένα αποτελείται από τα συμβούλια των συνοικιών ή των κοινοτήτων χωριών. Το ανώτατο συντονιστικό συμβούλιο ονομάζεται TEV-DEM.</p> <p>Δαϊκό Συμβούλιο Συνοικίας ή Κοινότητας Χωριών. Καθένα αποτελείται από τα συντονιστικά συμβούλια 7-30 κομμουνών.</p> <p>Komîngeh. Ενδιάμεσο επίπεδο – καθένα αποτελείται από 5-7 κομμουνές και διαφέρει ένα κέντρο.</p> <p>Κομμούνα (Komîn). Καθέμια αποτελείται συνήθως από 30-200 νοικοκυριά. Τα συντονιστικά συμβούλια αποτελούνται από γυναίκα και άντρα συμπρόεδρο και συνεκπροσώπους τύπου της επιτροπής.</p> <p>Επιτροπές. Υπάρχουν 6-12 σε κάθε επίπεδο, που περιλαμβάνουν: Ύπαικες, Άμυνα, Οικονομία, Πολιτική, Κοινωνία των Πολιτών, Νεολαία, Δικαιοσύνη, Ιεολογία, Υγεία</p>	<p>Ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 2014 με την υιοθέτηση του Κοινωνικού Συμβόλιου και την ανακήρυξη της Δημοκρατικής Αυτονομίας στα καντόνια Τζέζιρ, Κομπάνι και Αφρίν. Κύρια σήματα σε κάθε καντόνι είναι:</p> <p>Νομοθετικό Συμβούλιο</p> <p>Εκπροσωπούνται όλες οι πολιτικές οργανώσεις/κόμματα και πολιτισμικές ομάδες.</p> <p>Εκτελεστικό Συμβούλιο</p> <p>Αποτελείται από 12-14 επιτροπές (desîa). Σε καθεμιά υπάρχει μια συνέλευση (ένα είδος υπονομοθετικής δομής) με συμμετέχοντες από την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένου του TEV-DEM.</p> <p>Και τα τρία νομοθετικά και εκτελεστικά συμβούλια έχουν ένα συντονισμό.</p> <p>Δαϊκοί Δήμοι</p> <p>Έχουν γίνει εκλογές σε Τζέζιρ και Αφρίν.</p>	<p>Μάρτιος 2016: Ανακηρύσσεται η συνομοσπονδία και δημιουργείται το συμβούλιο.</p> <p>Νοέμβριος 2016: Εγκρίνεται το Κοινωνικό Συμβούλιο.</p> <p>Ιανουάριος 2017: Δημιουργούνται νομοθετικά και εκτελεστικά σώματα.</p> <p>Νομοθετικό σώμα: Αποτελείται από 166 εκπροσώπους από Τζέζιρ, Κομπάνι, Αφρίν και Μινμπιτζ. Ανοιχτό για απελευθερωμένες περιοχές, όπως η Ρέκα.</p> <p>Οι μελλοντικές πολιτικές δομές και οι κύριοι πόλινες είναι υπό συζήτηση. Υπάρχει ο στόχος της ολοκληρωτικής συγκάλυψης των δομών του TEV-DEM και των ΑΑΔ.</p> <p>Οι ΑΑΔ και η FRNS ανήκουν στο Συριακό Δημοκρατικό Συμβούλιο, που ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 2015 με μέλη παράγοντες από όλη τη Συρία. Οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF/QSD) είναι οι ένοπλες δυνάμεις άμυνας.</p>

οι συμμετέχοντες στα συμβούλια ήταν Κούρδοι, εξαιτίας της προηγούμενης ιστορικής εχθρότητας. Με την επανάσταση του 2012, η συμπερίληψη των διαφόρων εθνικοτήτων και της κουλτούρας τους έγινε βασικός στόχος του MGRK. Για να τον πετύχει, ήταν απαραίτητη μια ενεργητική πολιτική· κάποια τμήματα Αράβων και Συροϊακωβιτών άρχισαν να συμμετέχουν στις δομές του. Αυτό που συμβαίνει τώρα είναι μια μακρά διαδικασία οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ Κούρδων και μη Κούρδων.

6.4 Η Κομμούνα του Χαλεπίου

Πριν τον εμφύλιο πόλεμο, το Χαλέπι, με πάνω από 2 εκατομμύρια κατοίκους, ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Συρίας. Ήταν επίσης το οικονομικό της κέντρο, με ανθρώπους απ' όλες τις κουλτούρες και τα κοινωνικά στρώματα. Οι βόρειες συνοικίες του ήταν κατά βάση κουρδικές και από το 2011, οι Κούρδοι του Χαλεπίου ίδρυσαν εκεί ξεχωριστά δημοκρατικά λαϊκά συμβούλια και συνελεύσεις – εκφράσεις της ριζοσπαστικής, συμβουλιακής δημοκρατίας. Σύντομα έφτασαν σ' ένα υψηλό οργανωτικό επίπεδο κι αποτέλεσαν παράδειγμα για την υπόλοιπη Συρία αλλά και για τη Ροζάβα. Όμως, από το 2013, εξαιτίας των ισχυρών βομβαρδισμών από το συριακό κράτος, τον FSA και άλλες ένοπλες ομάδες, οι περισσότερες απ' αυτές τις δομές έχουν υποστεί καταστολή.

Όταν ξέσπασε η συριακή εξέγερση του 2011, στο Χαλέπι ζούσαν πάνω από μισό εκατομμύριο Κούρδοι. Είχαν μεταναστεύσει εκεί απ' τη Ροζάβα – ειδικά απ' το καντόνι Αφρίν – κυρίως για οικονομικούς λόγους τις προηγούμενες δεκαετίες. Εξαιτίας των διακρίσεων κατά των Κούρδων είχαν συγκεντρωθεί στο βόρειο τμήμα της πόλης, ειδικά στις συνοικίες Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ.

Το αριστερό κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα απέκτησε ισχυρή παρουσία στα δυτικά καντόνια με την άφιξη του ΡΚΚ στη Συρία και τον κατεχόμενο απ' τη Συρία Λίβανο το 1979. Το ΡΚΚ επεδίωξε να προσεταιριστεί τον πληθυσμό στο Κομπάνι, το Αφρίν και το Χαλέπι, και στο τελευταίο απέκτησε γρήγορα υποστήριξη. Η επιρροή του ΡΚΚ οδήγησε στην ίδρυση του ΡΥΔ στο Χαλέπι το 2003. Το Μάρτιο του 2011, καθώς πολλοί αγωνιστές του ΡΥΔ δραστηριοποιούνταν στην πόλη, το τοπικό κουρδικό κίνημα πέτυχε πολλά.

Η αρμένισσα δημοσιογράφος Γιουάν Σουβέιντα Μαχμουντ έζησε στο Χαλέπι ως πολιτική ακτιβίστρια για χρονικό διάστημα δύο ετών (από το καλοκαίρι του 2011) και είναι αυτόπτης μάρτυρας των όσων διαδραματίστηκαν εκεί. Συζητήσαμε μαζί της και της θέσαμε ερωτήσεις. Ιδού τι μας απάντησε.

Τα Συμβούλια του Χαλεπίου

Το σύστημα του MGRK λειτουργούσε σε τέσσερις συνοικίες: την Ασραφιγιέ, τη Σεΐχ Μακσούντ – που είναι πολύ μεγαλύτερη – τη Χαϊντεριγιέ και τη Μιντάν. Ενώ στις Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ κατοικούσε κόσμος που ανήκε στην εργατική τάξη, η μικροαστική Χαϊντεριγιέ είχε εκτός από Κούρδους και πολλούς Άραβες και στη Μιντάν οι ευπορότεροι Κούρδοι συμβίωναν με Αρμένιους. Στο σύστημα του MGRK, το Χαλέπι είχε τον ίδιο αριθμό εκπροσώπων με το Κομπάνι και το Αφρίν.

Κάθε συνοικία αποτελούνταν από περίπου τριάντα γειτονιές (δρόμους), καθεμιά απ' τις οποίες αποτελούνταν από 100 ως 500 νοικοκυριά· σε μέγεθος ήταν αντίστοιχοι με τις μεγαλύτερες κομμούνες της Ροζάβα, εδώ όμως οι ανά συνοικία οργανωτικές μονάδες ονομάστηκαν «Συμβούλια». Εκατοντάδες άνθρωποι δούλεψαν μέρα-νύχτα για να ενσωματώσουν όλες τις γειτονιές στο νέο συμβουλευτικό σύστημα. Οι ακτιβιστές επισκέπτονταν οικογένειες στα σπίτια τους ως και τα μεσάνυχτα, δουλεύοντας πέντε μέρες τη βδομάδα, για να τις πείσουν να ενταχθούν στο σύστημα. Κανείς δεν έπρεπε να μείνει απέξω. Στις αρχές του 2012, τα Συμβούλια σταθεροποίησαν τη λειτουργία τους και τότε συγκροτήθηκαν Επιτροπές Νεολαίας σε καθεμιά απ' τις τέσσερις συνοικίες. Συμμετείχαν τόσο πολλοί νέοι που χρειάστηκε να σχηματιστούν υποομάδες.

Λίγο αργότερα σχηματίστηκαν και τα γυναικεία συμβούλια, που έγιναν ακόμα πιο εύρωστα. Χιλιάδες γυναίκες συμμετείχαν τακτικά στις συνελεύσεις τους, θέτοντας το έμφυλο ζήτημα στα μικτά συμβούλια και γενικότερα στην κοινωνία. Τα συμβούλια γυναικών και νεολαίας συμμετείχαν ενεργά στο σύστημα των συμβουλίων, ως επιτροπές.

Δημιουργήθηκαν συμβούλια ανώτερου βαθμού σε επίπεδο συνοικιών και κατονιών και ορισμένα ακόμη σε επίπεδο γειτονιάς. Ιδρύθηκαν κι άλλες επιτροπές ιδρύθηκαν ανάλογα με τις προκύπτουσες ανάγκες.

Σε κάθε συνοικία, οι επιτροπές και τα συμβούλια συνεδρίαζαν σ' ένα «Σπίτι του Λαού» (*mala gel*), το οποίο παρέμενε ανοιχτό (και φρουρούμενο) σε εικοσιτετράωρη βάση και μπορούσε να το επισκεφτεί κάθε κάτοικος για να θέσει ζητήματα στα συμβούλια. Το 2012, τα συμβούλια γυναικών και νεολαίας έχτισαν ένα κέντρο για ολόκληρο το Χαλέπι. Ανέγειραν κι ένα κτίριο για τη διδασκαλία της κουρδικής γλώσσας, το οποίο αργότερα, όταν το κράτος εκτοπίστηκε, συντόνιζε τη διδασκαλία της γλώσσας στα σχολεία. Ένας μικρός αλλά σημαντικός αριθμός μη Κούρδων συμμετείχε στα συμβούλια στις συνοικίες Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ, ειδικά το καλοκαίρι του 2012, μας είπε η Μαχμούντ, «καθώς τα συμβούλια άρχισαν να λειτουργούν πιο εύρυθμα και η ζωή οργανώθηκε καλύτερα. Αν δεν είχαν γίνει οι επιθέσεις του 2013, ο λαός θα είχε πετύχει πολύ περισσότερα, γιατί ένιωθε ότι πράγματι εκπροσωπούσαν στα συμβούλια».

Το σύστημα των συμβουλίων στο Χαλέπι λειτουργούσε αποτελεσματικά, μας είπε η Μαχμούντ, καθώς τα πεδία δραστηριότητάς του ήταν σαφώς οριοθετημένα: «συγκριτικά με το σημερινό σύστημα των συμβουλίων στο Τζεζιρέ, εκείνο του Χαλεπίου ήταν πολύ καλά δομημένο». Ένας λόγος ήταν σίγουρα η πυρετώδης πολιτική οργάνωση – ίσως όμως και η περίπλοκη πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στο Χαλέπι. Ως συνήθως, στο σύστημα του MGRK, κάθε συμβούλιο, σε κάθε επίπεδο, είχε διπλή ηγεσία: ένα άντρα και μια γυναίκα. Αυτοί, μαζί με τους εκπροσώπους των υπαρχουσών επιτροπών, σχημάτιζαν το συντονιστικό όργανο, που με τη σειρά του εκπροσωπούσε το συμβούλιο στα υψηλότερα επίπεδα.

Αναπτύχθηκε ένα τακτικό μηνιαίο πρόγραμμα. Στις 20 κάθε μήνα συνεδρίαζαν οι επιτροπές στο χαμηλότερο επίπεδο (συμπεριλαμβανομένων των συμβουλίων γυναικών και νεολαίας). Στις 21 κάθε μήνα (ή κάθε δύο μήνες, ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες), γίνονταν οι γενικές συνελεύσεις των κομμούνων, για όλο τον πληθυσμό μιας γειτονιάς (ενός δρόμου). Την ίδια μέρα θα συνεδρίαζαν και τα συντονιστικά όργανα των κομμούνων (κάθε μήνα). Στις 22, συνεδρίαζαν οι επιτροπές σε επίπεδο συνοικίας (συμπεριλαμβανομένων των συμβουλίων γυναικών και νεολαίας) και στις 23 τα συντονιστικά των συμβουλίων συνοικίας. Στις 24 και 25 έκανε τη συνέλευσή του το λαϊκό συμβούλιο της συνοικίας, που αποτελούνταν από τα συντονιστικά των κομμούνων. Στις 26 και 27 συνεδρίαζε το λαϊκό συμβούλιο της περιφέρειας Χαλεπίου.

Προφανώς, απαιτούνταν πολλές συζητήσεις και συναντήσεις για να τεθεί σε κίνηση αυτό το περίπλοκο συμβουλευτικό σύστημα, αλλά η Μαχμούντ λέει ότι ήταν «ο μόνος τρόπος για να είναι αποτελεσματικό. Μπορεί να φαίνεται πως υπήρχαν πάρα πολλά συμβούλια και επιτροπές, αλλά σε μια δημοκρατία των συνελεύσεων αυτό είναι απαραίτητο για τη λήψη των αποφάσεων και το ενδιαφέρον ολόκληρου του πληθυσμού. Η πολιτική συμμετοχή χιλιάδων ανθρώπων έχει εξαιρετική σημασία για την κοινωνία και την πολιτική ζωή».

Οι πολιτικές συζητήσεις ήταν έντονες στο Χαλέπι και στα περίχωρά του, τόσο εξαιτίας του προχωρημένου επιπέδου πολιτικής οργάνωσης, όσο και των επαφών μεταξύ Κούρδων, μη Κούρδων και μη Μουσουλμάνων, αλλά και των διαφορετικών πολιτικών ομάδων. Οι γειτονιές κι οι συνοικίες διοργάνωναν εβδομαδιαία σεμινάρια και διαλέξεις, με πρακτικό κυρίως περιεχόμενο αλλά ενίοτε και θεωρητικές. Καθώς στο Χαλέπι υπήρχε και πανεπιστήμιο, συμμετείχαν και πολλοί φοιτητές. Ο δυναμισμός του συστήματος μεταξύ 2011-2013 έχει αφήσει τα ίχνη του και στο σήμερα, καθώς το σύστημα του MGRK στο Χαλέπι υπήρξε το πρότυπο για τη δομή της Ροζάβα. Επιπλέον, σημαντικοί ακτιβιστές στο καντόνι Αφρίν προέρχονται από το Χαλέπι, άρα το σύστημα στο Αφρίν λειτουργεί εξαιρετικά καλά.

Η Άμυνα της Κομμούνας του Χαλεπίου

Πριν την άνοιξη του 2012, δεν οργανώθηκε κάποιο ισχυρό σύστημα άμυνας, γιατί δε γίνονταν επιθέσεις στις συνοικίες Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ. Η Μαχμούντ μάς είπε ότι «ο πόλεμος δεν ήταν αισθητός στο Χαλέπι και το κράτος ήταν παρόν όπως πάντα. Το σύστημα των συμβουλίων είχε δημιουργήσει μερικές ομάδες άμυνας αλλά ήταν μυστικές. Τα μέλη τους ήταν λίγα και δεν εμφανίζονταν ποτέ δημόσια με στρατιωτικές στολές και φέροντας όπλα. Κατά τις τακτικές διαδηλώσεις υπέρ της δημοκρατίας κάθε Παρασκευή, για παράδειγμα, έμεναν στο παρασκήνιο, έτοιμα να προστατεύσουν τους διαδηλωτές από πιθανές επιθέσεις».

Όμως, την άνοιξη του 2012, δυνάμεις του Μπααθικού καθεστώτος και του FSA άρχισαν να πυροβολούν στην τύχη και χωρίς προειδοποίηση προς τις κουρδικές συνοικίες, τραυματίζοντας ή σκοτώνοντας ανθρώπους. Έτσι, οι κάτοικοι άρχισαν να σπλίζουν κάποιους νεολαίους μέσω του συστήματος των συμβουλίων, δημιουργώντας μονάδες των YPG, οι οποίες, όμως, δεν ήταν άρτια εκπαιδευμένες κι αποδείχτηκαν ανεπαρκείς για την αντιμετώπιση αυτών των επιθέσεων. Ξαφνικά, με την κλιμάκωση του πολέμου, η άμυνα έγινε η πρώτη προτεραιότητα. Τα συμβούλια έκαναν μια συμφωνία με την ηγεσία των YPG στη Ροζάβα: από κείνη τη στιγμή, έπρεπε πρώτα να περάσεις βασική στρατιωτική εκπαίδευση στη Ροζάβα για να γίνεις δεκτός στις YPG του Χαλεπίου. Μέσα σε λίγες εβδομάδες, έμπειροι μαχητές των YPG από τα τρία καντόνια βοήθησαν να συγκροτηθεί μια ισχυρή δύναμη και στις δύο μεγάλες συνοικίες της πόλης. Σύμφωνα με τη Μαχμούντ, «σκοπός της άμυνας ήταν η προστασία των κουρδικών συνοικιών από τις εξωτερικές επιθέσεις».

Οι συνοικίες Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ, συνέχισε, «βρίσκονται σε ύψωμα, και άρα έχουν στρατηγική στρατιωτική σημασία (...) Οι Κούρδοι είχαν πια άλλο επίπεδο ασφάλειας, το οποίο απέτρεπε το ενδεχόμενο να τους εξοντώσουν ή εκτοπίσουν οι κατά πολύ υπέρτερες στρατιωτικές δυνάμεις του κράτους και του FSA».

Τον Ιούλιο του 2012, όμως, η κατάσταση άλλαξε σχεδόν εν μια νυκτί, καθώς ο FSA και άλλες ένοπλες δυνάμεις της αντιπολίτευσης επιτέθηκαν ταυτόχρονα στη Δαμασκό και το Χαλέπι. Τότε, αντάρτες του από κοντινές αγροτικές περιοχές εισήλθαν σε πολλές σουνιτικές αραβικές συνοικίες κι άρχισαν ν' αποκτούν τον έλεγχο. Τις επόμενες ημέρες και εβδομάδες, ένοπλες YPG έστησαν οδοφράγματα σε όλες τις εισόδους των Ασραφιγιέ, Σεΐχ Μακσούντ, Μιντάν και Χαϊντεριγιέ και τοποθέτησαν φρουρά. Αναχαίτισαν έτσι την προέλαση του FSA.

Σε λίγες εβδομάδες, ο αριθμός των μονάδων YPG έγινε τετραψήφιος: προμηθεύτηκαν όπλα από τη μαύρη αγορά και τη Ροζάβα. Μετά, το φθινόπωρο του 2012, σχηματίστηκαν οι Δυνάμεις Ασφαλείας (*Asayış*) [βλ. 9.5] για να χειριστούν ζητήματα εσωτερικής ασφάλειας – την εγκληματικότητα, τη βία κατά των γυναικών και τον άκρατο αλκοολισμό. Αριθμητικά ήταν μικρότερες, επιλέχθηκαν από τα συμβούλια και ήταν υπόλογες στο λαϊκό συμβούλιο του Χαλεπίου. Οι YPG και οι

Δυνάμεις Ασφαλείας διακρίνονταν ξεκάθαρα αναφορικά με το ρόλο τους: οι YPG δεν εμφανίζονταν δημόσια, εκτός κι αν ήταν απαραίτητο.

Ο πόλεμος στο Χαλέπι έγινε πιο καταστροφικός – αυτό συνέβη έξω από τις συνοικίες Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ, εξαιτίας της δυναμικής αυτοοργάνωσής τους σε επίπεδο αυτοάμυνας. Από το καλοκαίρι του 2012 ως την άνοιξη του 2013, οι Κούρδοι αναζητούσαν ασφαλές καταφύγιο σ' αυτές. «Ακόμα και η ελίτ της πόλης έστειλε τα μέλη των οικογενειών της στις κουρδικές συνοικίες», είπε η Μαχμούντ, «επειδή ήταν οι ασφαλέστερες. Ήρθαν κυρίως γυναίκες και παιδιά. Οι νεοφερμένοι δεν ήταν οπλισμένοι και συνεπώς δεν αποτελούσαν κίνδυνο, το δε σύστημα των συμβουλίων τους αποδέχτηκε, εφόσον παρέμενε ισχυρό».

Όμως ο πόλεμος δεν μπορούσε να μην επηρεάσει τις δύο συνοικίες. Αν και δεν βρίσκονταν στο κέντρο του Χαλεπίου, η στρατηγική τους θέση τις καθιστούσε κρίσιμες από στρατιωτική άποψη. Και τα δύο εμπόλεμα μέρη – απ' τη μια το καθεστώς κι απ' την άλλη ο FSA, καθώς και άλλες ένοπλες αντιπολιτευτικές ομάδες –, πίεσαν τις YPG να επιλέξουν πλευρά.

Ο FSA, χρηματοδοτούμενος αδρά από τα σουνιτικά αραβικά κράτη του Κόλπου, άρχισε συστηματικά ν' αγοράζει ακίνητα στις κουρδικές συνοικίες. Μέλη του νοίκιαζαν δωμάτια σε σπίτια κουρδικών οικογενειών – ειδικά αυτών που υποστήριζαν τα κεντροδεξιά κόμματα KDP-S και Azadί αλλά και άλλων που δεν ήταν πολιτικοποιημένες ή δε συμμετείχαν στο σύστημα των συμβουλίων. Τα μέλη του FSA άρχισαν πλέον να φέρουν τα όπλα τους ενώ κυκλοφορούσαν στο δρόμο. Τα συμβούλια το σημείωσαν κι απαίτησαν αυτή η στάση να σταματήσει.

Επίσης, τα συμβούλια απαίτησαν ν' αποσυρθεί ο FSA από τη Σεΐχ Μακσούντ προς την Ασραφιγιέ. Στη διάρκεια του Ραμαζανιού, στις 19 Αυγούστου, πάνω από 3.000 άτομα διαδήλωσαν γι' αυτό. Αλλά ο FSA δεν αποσύρθηκε – αντιθέτως, άνοιξε πυρ ενάντια στους κατοίκους από γύρω κτίρια. Οι YPG ανταπέδωσαν τα πυρά και στην πολύωρη μάχη που ακολούθησε σκοτώθηκαν 13 πολίτες και πολλοί μαχητές του FSA. Η μάχη εκείνης της ημέρας έκανε το λαό να αναλογιστεί ότι έπρεπε να οργανωθεί καλύτερα, τόσο πολιτικά όσο και στρατιωτικά.

Το νοσοκομείο στο βόρειο Χαλέπι είχε κλείσει και οι περισσότεροι γιατροί είχαν φύγει. Έτσι, η νεολαία ήταν αυτή που περιέθαλψε τους τραυματίες – είχε λάβει ολιγόμηνη εκπαίδευση σε βασικές πρώτες βοήθειες. Αυτή η μάχη όμως, όπως και άλλες, εκδίωξαν τον FSA από τη Σεΐχ Μακσούντ και την Ασραφιγιέ. Οι έλεγχοι στις εισόδους των δύο συνοικιών βελτιώθηκαν, ούτως ώστε να μην μπορεί κανείς να περάσει χωρίς έλεγχο. Τους επόμενους μήνες ο FSA συνέχισε να πυροβολεί προς τις δύο συνοικίες αλλά, πλέον, από απόσταση.

Επειδή οι Κούρδοι δεν συντάχθηκαν με τις κρατικές δυνάμεις, οι τελευταίες σταδιακά συμπεριφέρονταν όλο και πιο ωμά. Ο στρατός παρενέβη με τα όπλα, και μετά ξεκίνησαν επιθέσεις με ελικόπτερα κι αεροπλάνα, αφαιρώντας πολλές ζωές

κάθε φορά. Οι αμυντικές επιχειρήσεις των YPG προκάλεσαν πολλές απώλειες στους επιτιθέμενους.

Οι δυσκολίες κλιμακώθηκαν ραγδαία, θυμάται η Μαχμούντ. «Το κράτος κατέβασε τους διακόπτες του ηλεκτρικού ρεύματος και η εξασφάλιση τροφής και προμηθειών έγινε πιο δύσκολη καθώς επιβλήθηκε ντεφάκτο εμπάργκο στα τρόφιμα. Έγινε ακόμα πιο επικίνδυνο να φύγεις ή να προσπαθήσεις να επιστρέψεις. Η τιμή της ζάχαρης πενταπλασιάστηκε. Ο χειμώνας 2012-2013 ήταν πολύ δύσκολος: για να ζεσταθούμε καίγαμε πλαστικά και ξύλινα αντικείμενα. Ωστόσο, ο κόσμος παρέμεινε στο Χαλέπι – αν μη τι άλλο, πολλοί απ’ αυτούς ζούσαν εκεί εξήντα χρόνια».

Οι Κούρδοι είχαν συχνά κατηγορηθεί για συνεργασία με το μπασαθικό καθεστώς, αλλά το καθεστώς απέδειξε ότι οι κατηγορίες δεν ευσταθούσαν με τη συμπεριφορά του στο Χαλέπι. Το Μάρτιο του 2012, τα συμβούλια αποφάσισαν να μη γιορτάσουν το Νεβρόζ (*Newroz*), την παλιά ιρανική πρωτοχρονιά και γιορτή της άνοιξης, που συνήθως γιορτάζεται στις 20-21 Μαρτίου, καθώς το κράτος βομβάρδιζε όλες τις συγκεντρώσεις. Αλλά στο Νεβρόζ του 2013, η κατάσταση ήταν απελπιστική. Οι Κούρδοι έλεγχαν τις δύο στρατηγικές συνοικίες, αλλά τα συμβούλια αντιστέκονταν στο να χρησιμοποιηθούν απ’ τη μια ή την άλλη πλευρά. Η ουδετερότητα των Κούρδων εξόργιζε και τις δύο πλευρές, το κράτος και τον FSA, που κλιμάκωσαν τις επιθέσεις τους. «Τόσο το κράτος όσο και ο FSA αύξησαν την πίεση προς τους Κούρδους», μας είπε η Μαχμούντ. «Το εμπάργκο έγινε πιο σκληρό. Παρά τις πολλές υποσχέσεις για διανομή τροφίμων, ενίοτε δεν έφτανε καμιά προμήθεια. Μια φορά περάσαμε δέκα μέρες χωρίς ψωμί. Ο κόσμος έβραζε για ώρες το ρύζι για να το δώσει στα παιδιά αντί για γάλα».

Οι δυνάμεις του FSA που παρέμεναν στην Ασραφιγιέ ήταν στόχος των βομβαρδισμών του κράτους, που απαιτούσε την αποχώρηση του FSA από την περιοχή. Σύντομα απέμειναν λίγες μόνο μονάδες του, στην περίμετρο των δύο συνοικιών. Ο FSA επέμενε ότι οι καθεστωτικές δυνάμεις εισέρχονταν χωρίς εμπόδια στις συνοικίες τις ελεγχόμενες απ’ τους Κούρδους, κι έτσι επανειλημμένα άνοιγε πυρ εναντίον σπιτιών. Το 2013, οι YPG ήταν ισχυρότερες από το 2012 – καθώς όμως ήταν εξοπλισμένες κυρίως με Καλάσνικοφ (AK-47), δύσκολα μπορούσαν ν’ αντιπαρατεθούν στις δυνάμεις του κράτους ή του FSA από άποψη οπλισμού.

Εξαιτίας του εμπάργκο, οι Κούρδοι δεν είχαν δυνατότητα να προμηθευτούν καλύτερα αμυντικά όπλα. Τίποτα δεν μπορούσε να εισαχθεί από το Αφρίν. Η άμυνα των Ασραφιγιέ και Σεΐχ Μακσούντ έγινε πιο δύσκολη καθώς και οι δύο συνοικίες ήταν πολύ πυκνοκατοικημένες. Οι YPG έπρεπε να μελετήσουν προσεκτικά κάθε αμυντική κίνηση, γιατί ήταν πολύ ευάλωτες.

Τον Απρίλιο του 2013, το λαϊκό συμβούλιο του Χαλεπίου αποφάσισε την εκκένωση του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού προς το ασφαλέστερο Αφρίν και προς άλλες περιοχές της Ροζάβα, καθώς και να συνεχίσει τις προσπάθειες να κρατήσει το βόρειο Χαλέπι. Η εκκένωση δεν είχε σχεδιαστεί καλά – ο κόσμος βγή-

κε τρέχοντας στους δρόμους. Πάντως περίπου 400.000 άτομα μετακινήθηκαν με ασφάλεια, περίπου το 75-80% του πληθυσμού. Οι περισσότεροι απ' αυτούς που έμειναν πίσω ήταν νέοι.

Το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2013, οι YPG υπερασπίστηκαν επαρκώς το Χαλέπι, αποκρούοντας τις επιθέσεις των ισλαμιστικών και άλλων ένοπλων ομάδων της αντιπολίτευσης, όπως και τμήματα του FSA. Όμως στα τέλη του 2013, το Ισλαμικό Κράτος άρχισε να μπαίνει στο Χαλέπι. Τον Ιανουάριο του 2014, οι ένοπλες αντιπολιτευόμενες ομάδες προέλασαν εναντίον του Ισλαμικού Κράτους και το εκδίωξαν απ' το Χαλέπι και την Αζάζ. Την άνοιξη του 2014, οι YPG συμφώνησαν σε κατάπαυση του πυρός με τον FSA και άλλες ένοπλες ομάδες της αντιπολίτευσης. Το Μέτωπο Αλ-Νούσρα, που διατηρούσε ακόμα παρουσία στην περιοχή, τήρησε την κατάπαυση. Ως αποτέλεσμα των νέων συνθηκών, οι περιοχές που δε βρίσκονταν υπό τον έλεγχο του κράτους (Χαλέπι, Αζάζ, Ιντλίμπ) απέκτησαν ευκολότερη πρόσβαση σε τρόφιμα και άλλες βασικές προμήθειες, από το συνοριακό πέρασμα του Αζάζ.

Μετά την κατάπαυση του πυρός, ο κόσμος μετακινούνταν μεταξύ Χαλεπίου και Αφρίν και εκατοντάδες, ίσως αρκετές χιλιάδες κούρδοι πρόσφυγες επέστρεψαν στο Χαλέπι. Όμως, οι περισσότεροι παρέμεναν στο Αφρίν, γιατί το Χαλέπι είχε πια μετατραπεί σε μια ερειπωμένη πόλη. Οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στο νέο τους τόπο και ενσωματώθηκαν, πολιτικά και κοινωνικά, στο σύστημα των συμβουλίων. Από τις αρχές του 2015, οι αυτοδιοικνησόμενες περιοχές του Χαλεπίου έχουν δεχτεί επανειλημμένες επιθέσεις από τους τζιχαντιστές. Η νέα συμμαχία Τζαΐς Αλ-Φατάχ, υπό την ηγεσία της Αλ-Νούσρα (Αλ-Κάιντα) και με τη σημαντική υποστήριξη της Τουρκίας, προσπαθεί συνεχώς να κατακτήσει τα απελευθερωμένα τμήματα του Χαλεπίου, μα ο λαός της Σείχ Μακσούντ διατηρεί την αυτοάμυνά του.

Στο Χαλέπι, μας είπε η Γιουάν Σουβέιντα Μαχμούντ, «υπήρχε ένα σύστημα που λειτουργούσε καλά. Η Δημοκρατική Αυτονομία υλοποιήθηκε με ταχύτητα και οι άνθρωποι ενεργοποιήθηκαν κοινωνικά και πολιτικά. Το συμβουλευτικό σύστημα είχε μια ιδιαίτερη δυναμική, σε μια πόλη που χαρακτηριζόταν από ποικιλομορφία όχι μόνο σε εθνοτικό και θρησκευτικό επίπεδο, αλλά και σε πολιτικό και κοινωνικό. Ήταν αρχικά πολύ ισχυρότερο εδώ απ' ό,τι στα τρία καντόνια της Ροζάβα. Οι αγωνιστές του Αφρίν, του Κομπάνι και του Τζεζιρέ μελέτησαν το σύστημα του Χαλεπίου κι έμαθαν απ' αυτό».

«Δυστυχώς, η άμυνα ήταν το αδύνατο σημείο, όπως επίσης και το γεγονός ότι η πόλη μοιάζει με νησίδα στη βόρεια Συρία. Τόσο το κράτος, όσο και ο FSA προσπάθησαν να παρασύρουν τους Κούρδους στο δολοφονικό τους πόλεμο, αλλά ο λαός δεν έγινε μαριονέτα στα χέρια καμιάς πλευράς, ακόμα κι αν αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να απομακρυνθούν 400.000 άτομα. Ο λαός του βόρειου Χαλεπίου ήθελε να παραμείνει ουδέτερος, όχι να σκοτώσει και να σκοτωθεί.

«Ο κόσμος πάσχιζε πολύ για ν' αποστασιοποιηθεί από τον πόλεμο και ν' αντέξει την καταστροφή. (...) Τον Ιανουάριο του 2013, όταν οι αγωνίστριες Σακινέ Τζανσί, Φιντάν Ντογάν και Λειλά Σαϊλεμέζ δολοφονήθηκαν στο Παρίσι, δεκάδες χιλιάδες Κούρδοι διαδήλωσαν, ριψοκινδυνεύοντας να τους βομβαρδίσει το κράτος. Στηρίζουν αυτό που έχουν χτίσει. Όπου συναντιούνται άνθρωποι από την Ασραφιγιέ, τη Σεΐχ Μακσούντ, τη Χαϊντεριγιέ και τη Μιντάν, αναφέρουν περήφανα από πού έρχονται: "από την κομούνα του Χαλεπίου!"».

6.5 Το Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο (SKC)

Λίγο πριν το ξεκίνημα της απελευθέρωσης, στις 11 Ιουλίου 2012, το MGRK και το ENKS κατέληξαν στη Συμφωνία του Χιουλέρ [βλ. 4.4] και συγκρότησαν το Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο (*Desteya Bilind a Kurd*), για να εξασφαλίσουν την ενότητα των Κούρδων. Οκτώ μέρες αργότερα, το MGRK και οι YPG έκαναν την επανάσταση της 19ης Ιουλίου, στην οποία το ENKS δεν έπαιξε κάποιο ρόλο. Λίγες μέρες μετά την απελευθέρωση των πόλεων της Ροζάβα, το MGRK ανακοίνωσε ότι οι απελευθερωμένες περιοχές αναγνώριζαν το Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο ως ανώτατη πολιτική αρχή. Τις επόμενες εβδομάδες, το SKC συνεδρίασε πολλές φορές για να συζητήσει τη νέα διοίκηση στις απελευθερωμένες περιοχές, ενώ το MGRK και οι αγωνιστές του ασκούσαν πρακτικά την εξουσία στο μεγαλύτερο μέρος τους.

Το Νοέμβριο του 2012 τα κόμματα συμφώνησαν στην προσθήκη ενός παραρτήματος στη Συμφωνία της Χιουλέρ, το οποίο θεσπίζει μια κοινή κουρδική στρατιωτική ηγεσία. Το ENKS απαίτησε να έχουν οι αυτοδιοικούμενες περιοχές και μια δεύτερη στρατιωτική δύναμη εκτός από τις YPG, την οποία θα ίδρυε το ίδιο. Το MGRK και οι YPG διαφώνησαν, υποστηρίζοντας ότι η ύπαρξη μιας δεύτερης στρατιωτικής δύναμης θα οδηγούσε σε ενδοκουρδικές συγκρούσεις, όπως στο Νότιο Κουρδιστάν, όπου τα κόμματα KDP και PUK είχαν ένοπλους βραχίονες που αντιμεμάχονταν από το 1994 ως το 1998. Οι YPG πρότειναν, αντί της ίδρυσης μιας δεύτερης στρατιωτικής δύναμης, την ενσωμάτωση των μαχητών του ENKS, που είχαν εκπαιδευτεί στο Νότιο Κουρδιστάν, στις YPG.

Το ENKS όμως απέρριψε αυτή την πρόταση. Επιπλέον, απαίτησε να έχει αποφασιστική εξουσία στις απελευθερωμένες περιοχές, παρ' ότι τα κόμματά του δεν διατηρούσαν εκεί κάποιους αξιοσημείωτους θεσμούς ή υπολογίσιμο αριθμό στελεχών. Αυτό που επιδίωκε στην πραγματικότητα το ENKS, ήταν ν' αποκτήσει αρκετή δύναμη για να μπορέσει να ανατρέψει το σύστημα των συμβουλίων και να κυριαρχήσει σ' αυτό από πάνω προς τα κάτω. Για να δικαιολογήσει την απαίτησή του, επικαλέστηκε τη Συμφωνία της Χιουλέρ.

Το MGRK απάντησε ότι οι απαιτήσεις αυτές κινούνται πέραν της Συμφωνίας της Χιουλέρ. Αντιπρότεινε ότι οι ομάδες του SKC θα μπορούσαν να συνεργαστούν με

τα συμβούλια των περιφερειών, αλλά το συμβουλευτικό σύστημα του MGRK δεν πρέπει ν' αλλάξει. Πρότεινε, λοιπόν, ότι μέχρι τη θέσπιση της μικτής διοίκησης, την οποία προέβλεπε η Συμφωνία της Χιουλέρ, θα μπορούσε να υπάρξει μια μεταβατική περίοδος.

Οι σχέσεις μεταξύ MGRK και ENKS κατέρρευσαν μετά το καλοκαίρι του 2013, κυρίως επειδή το ENKS και το KDP στο Ιράκ παρέμεναν ανεξήγητα άπρακτα και δεν επέτρεψαν καν να περάσει βοήθεια προς τη Ροζάβα όταν το Ισλαμικό Κράτος, το Μέτωπο Αλ-Νούσρα και τμήματα του FSA έκαναν εκτεταμένες επιθέσεις στα τρία καντόνια². Συνεπώς, το ENKS και το KDP φαινόταν να προσδοκούν πως το MGRK θα περιέλθει σε αδιέξοδο, θα αναγκαστεί να στραφεί προς εκείνα για να βρει υποστήριξη κι έτσι θ' αποδεχτεί και τις απαιτήσεις τους.

Στα κόμματα που είναι οργανωμένα στο ENKS και στην πολιτική τους, ταιριάζει το παρακάτω παράθεμα του Μάρει Μπούκτσιν: «Τα κόμματα που δεν σχετίζονται με τις από τα κάτω μορφές της λαϊκής οργάνωσης δεν είναι πολιτικά, με την κλασική έννοια της λέξης. Στην πραγματικότητα, είναι γραφειοκρατικά και αντιτίθενται στην ανάπτυξη μιας συμμετοχικής πολιτικής και στην ανάπτυξη του πολίτη που συμμετέχει. Η αυθεντική μονάδα της πολιτικής ζωής, κατά συνέπεια, είναι ο δήμος, είτε ως όλον, αν είναι σε ανθρώπινη κλίμακα, είτε με τις υποδιαιρέσεις του, κυρίως τις συνοικίες»³.

6.6 Οι Δήμοι

Άμεσως μετά την επανάσταση του 2012, η Ροζάβα αντιμετώπισε το επιτακτικό έργο της διατήρησης και βελτίωσης των δημοσίων υπηρεσιών. Πριν την απελευθέρωση, οι δήμοι (τοπικές αρχές) ήταν σχετικά αδύναμοι, καθώς διορίζονταν και ελέγχονταν από τη Δαμασκό. Όταν το κράτος έφυγε από τη Ροζάβα, τα συμβούλια δεν προχώρησαν στη διάλυση των υπαρχόντων δήμων, ούτε στην απόλυση του προσωπικού τους. Επέλεξαν να διατηρήσουν τους αξιωματούχους των δήμων, ώστε οι υπηρεσίες να συνεχίσουν να παρέχονται αδιάλειπτα. Είχε τεράστια σημασία να λειτουργούν κανονικά υπηρεσίες όπως η αποκομιδή των απορριμμάτων, η ύδρευση, η αποχέτευση και ο έλεγχος της οδικής κυκλοφορίας, μέχρι να καταστεί εφικτή η ανάλυση και η βελτίωσή τους.

Τα συμβούλια έθεσαν ευθύς εξαρχής τους δήμους υπό τον άμεσο έλεγχο των επιτροπών πολιτικής του περιφερειακού συμβουλίου. Εφεξής, όλοι οι δήμοι θα λογοδοτούσαν στο συμβούλιο. Τους πρώτους μήνες αντικαταστάθηκε το προσωπικό·

2 Guney Yildiz «Kurdish-Jihadists Clashes Fracture Syria Opposition», *BBC*, 18 Αυγούστου 2013, <http://bbc.in/28Rc2FJ>.

3 Murray Bookchin, *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship* (San Francisco, CA, 1987), σελ. 245.

όσοι ήταν φίλα προσκείμενοι στο καθεστώς, εθνικιστές ή είχαν επιδείξει αυταρχικές συμπεριφορές, απολύθηκαν· το ίδιο και οι περισσότεροι δήμαρχοι. Υιοθετήθηκε το σύστημα της διπλής ηγεσίας στο δήμο, η οποία επιλεγόταν από τα συμβούλια των συνοικιών ή της πόλης, σε ολομέλεια. Οι δημοτικοί υπάλληλοι έπρεπε να συναντιούνται τακτικά, να συζητούν τον προγραμματισμό και ν' αφουγκράζονται τις προτάσεις των λαϊκών συμβουλίων. Μ' αυτό τον τρόπο οι δήμοι εκδημοκρατίστηκαν με σχετικά ομαλό τρόπο.

Στις πόλεις, το συμβουλευτικό σύστημα κατέλαβε τις υπάρχουσες κτιριακές εγκαταστάσεις των δήμων. Στην ύπαιθρο, όπου το συριακό κράτος είχε έναν δήμο για κάθε επτά έως δέκα χωριά, η υποδομή έγινε μέρος του συστήματος των συμβουλίων. Στο Καμισλό και τη Χόσικε, ωστόσο, το καθεστώς διατηρούσε ακόμα τον έλεγχο των δημαρχείων, όπως και του υλικοτεχνικού εξοπλισμού. Σ' αυτές τις δύο πόλεις τα Συμβούλια χρειάστηκε να χτίσουν νέα κτίρια ως χώρους στέγασης των νέων δήμων.

Το φθινόπωρο του 2012, στο Καμισλό και τη Χόσικε, η αποκομιδή των απορριμμάτων έγινε προβληματική. Τ' απορριμματοφόρα του κρατικά ελεγχόμενου δήμου δε συνέλεγαν πια τα σκουπίδια στις απελευθερωμένες περιοχές, κι έτσι, μέσα σε λίγες εβδομάδες, οι δρόμοι είχαν γεμίσει με σωρούς απορριμμάτων. Η κατάσταση επιδειωνόταν μέρα με τη μέρα, κι έτσι η Επαναστατική Νεολαία οργάνωσε μια μεγάλη καμπάνια και, με την πλατιά στήριξη του λαού, τα συσσωρευμένα σκουπίδια εξαφανίστηκαν από τους δρόμους μέσα σε λίγες μέρες. Ευτυχώς, οι χωματερές βρίσκονταν εντός των ορίων των απελευθερωμένων περιοχών, έλειπαν όμως το έμπειρο προσωπικό, τα οχήματα και η χωρητικότητα. Ήταν σημαντικό για τα Συμβούλια ν' αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα. Όμως αντιμετώπισαν την πρόκληση και σύντομα οργάνωσαν τόσο το προσωπικό όσο και τα οχήματα, σε μόνιμη βάση.

Μόλις λύθηκε το πρόβλημα των απορριμμάτων, ήρθε ο βαρύς χειμώνας του 2012-2013, προκαλώντας τεράστια προβλήματα θέρμανσης. Το σύστημα θέρμανσης στη Ροζάβα εξαρτάται απ' το πετρέλαιο, που στο Τζεζιρέ υπάρχει άφθονο, χωρίς όμως να υπάρχουν και διυλιστήρια. Για δεκαετίες, πάνω απ' το μισό αργό πετρέλαιο του Τζεζιρέ μεταφερόταν στην πόλη Χομς της δυτικής Συρίας για διύλιση. Επίσης, η νέα διοίκηση δεν διέθετε αποθέματα ντίζελ ή πετρελαίου θέρμανσης και όσα υπήρχαν καταναλώθηκαν γρήγορα. Στο Τζεζιρέ έφτασε λαθραία μόνο λίγο ντίζελ από το νότιο Κουρδιστάν, ενώ και εντός Συρίας γινόταν λαθρεμπόριο ντίζελ, αλλά οι ανάγκες υπερέβαιναν κατά πολύ την προσφορά και ως εκ τούτου αυξανόταν η τιμή του. Μόνο οι πιο ευκατάστατοι μπορούσαν να πληρώσουν για θέρμανση με ντίζελ.

Οι υπόλοιποι έπρεπε να βρουν άλλα μέσα θέρμανσης. Στην αρχή, δυστυχώς, έκαψαν ξύλα. Έκοψαν πολλά δέντρα – ακόμη και στα πάρκα της πόλης και στα χωριά. Στο Τζεζιρέ και το Κομπάνι έλαβε χώρα μια συστηματική αποψίλωση δέντρων. Στο

Αφρίν ήταν λιγότερο αισθητή γιατί εκεί υπάρχουν ακόμα κάποια δάση και κυρίως πολλοί ελαιώνες.

Το καλοκαίρι του 2013, τα συμβούλια κατάφεραν τελικά να διυλίζουν μεγαλύτερες ποσότητες αργού πετρελαίου σε ντίζελ, αποφεύγοντας έτσι την ολοκληρωτική αποψίλωση των δέντρων τον επόμενο χειμώνα. Μάλιστα, το 2014 σχεδιάστηκαν μερικά νέα αστικά πάρκα και δενδροφυτεύτηκαν. Επισκεφθήκαμε ένα μικρό πάρκο στη συνοικία Κορνίς του Καμισλό, που αφιερώθηκε στη μνήμη της Χελεπτσέ Χελίλ, που δολοφονήθηκε σε μια βομβιστική επίθεση στο δημαρχείο του Καμισλό τον Απρίλιο του 2014.

Λαϊκοί δήμοι

Σήμερα οι δημοτικές αρχές ονομάζονται «λαϊκοί δήμοι» κι έχουν την ευθύνη βασικών υπηρεσιών, όπως την αποκομιδή των απορριμμάτων, την ύδρευση, τη διαχείριση των λυμάτων, την επίβλεψη και τους κανονισμούς των οικοδομών, το χωροταξικό σχεδιασμό, την οργάνωση των δρόμων και την τροχαία κίνηση. Τώρα ελέγχονται δημοκρατικά και είναι άμεσα υπόλογοι προς τα λαϊκά συμβούλια της περιφέρειας, αλλά και στις συνοικίες και τις κοινότητες των χωριών, που εγκρίνουν όλες τις σημαντικές αποφάσεις. Συζητούν πολλά ζητήματα και βρίσκουν λύσεις, αλλά δεν εκπροσωπούν πολιτικά τον κόσμο. Δεν παίζουν σημαντικό ρόλο στις γενικές πολιτικές συζητήσεις, αλλά ασκούν απλώς τις αυστηρά καθορισμένες αρμοδιότητές τους.

Το Καμισλό προέβη σε μια ιδιαίτερη αναδιοργάνωση του δήμου του: εκτός απ' την ίδρυση μητροπολιτικού δήμου για όλη την περιφέρεια, ίδρυσε δήμους και για έξι μεγάλες συνοικίες, όπως γίνεται στις μεγάλες πόλεις της Ευρώπης. Ενώ το προσωπικό του μητροπολιτικού δήμου μεταφέρθηκε από τους παλιούς δήμους, το προσωπικό των συνοικιακών δήμων διαμορφώθηκε από την αρχή. Χτίστηκαν επίσης νέα κτίρια.

Εξαιτίας των οικονομικών δυσχερειών, το προσωπικό είναι περιορισμένο και μπορούν να γίνουν λίγες μόνο προμήθειες εξοπλισμού. Το εμπάργκο δημιουργεί ανυπέβλητες δυσκολίες. Οι αμοιβές του προσωπικού είναι κοντά στο μέσο όρο για τα συριακά δεδομένα και η χρηματοδότηση προέρχεται κυρίως από το MGRK. Οι άλλες πηγές εισοδήματος είναι σχετικά περιορισμένες. Οι δημοτικοί φόροι ήταν κάποτε βασική πηγή εσόδων, αλλά έχουν πια καταργηθεί. Μετά τη μεταβατική φάση της επανάστασης, επιβλήθηκε ένα τέλος έκδοσης οικοδομικών αδειών. Σήμερα, η σημαντικότερη ροή εσόδων προέρχεται από τέλη που εισπράττονται για την ύδρευση, την αποκομιδή απορριμμάτων και άλλες υπηρεσίες. Χρεώνονται ανά νοικοκυριό και κυμαίνονται μεταξύ ενός και δύο ευρώ το μήνα. Οι φτωχότερες οικογένειες μπορούν να εξαιρεθούν, με απόφαση της δημοτικής αρχής.

Οι λαϊκοί δήμοι τα καταφέρνουν πολύ καλά, αν λάβει κανείς υπόψη τις γενικές συνθήκες. Όπως και πριν απ' την επανάσταση, μπορούν να επιδιορθώνουν βλάβες στο δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης χωρίς μεγάλες καθυστερήσεις. Στη Ντερίκ και τη Σερεκανίγιε, οι δρόμοι στο κέντρο είναι συνήθως πολύ καθαροί, αν και κάποιες φορές υπάρχουν λίγα, διάσπαρτα απορρίμματα. Στα περίχωρα, μερικές φορές συσσωρεύονται πολλά απορρίμματα, όπως και σε πολλές άλλες πόλεις της Μέσης Ανατολής. Η αποκομιδή των απορριμμάτων είναι αργή, αλλά βελτιώνεται. Το 2014, αρκετές λακκούβες στους δρόμους και στις λεωφόρους επιδιορθώθηκαν με άσφαλτο. Το 2015, ασφαλτοστρώθηκαν επίσης πολλοί δρόμοι μέσα και γύρω απ' τις πόλεις του Τζεζιρέ.

Παρά ταύτα, οι δήμοι δεν έχουν τα οικονομικά και τεχνικά μέσα για να κάνουν μεγαλύτερες επενδύσεις σε υποδομή. Αν η τρέχουσα πολιτική κατάσταση και το εμπάργκο συνεχιστούν για πολλά χρόνια ακόμα, η κατάσταση μπορεί να γίνει πολύ δύσκολη. Μπορεί να χρειαστεί η αντικατάσταση σωληνώσεων ύδρευσης μεγάλου μήκους, ν' ανακαινιστούν οι εγκαταστάσεις της ύδρευσης ή να αναβαθμιστεί ακριβός τεχνικός εξοπλισμός και μηχανήματα. Κάποια απαραίτητα υλικά μπορούν να μπουν λαθραία από το Βόρειο ή το Νότιο Κουρδιστάν, αλλά αυτό δεν είναι δυνατό για μεγαλύτερου μεγέθους εξοπλισμό και μηχανήματα.

Ωστόσο, υπάρχει μια διαφορά ανάμεσα στους λαϊκούς δήμους της Ροζάβα και σ' εκείνους άλλων χωρών: πρόκειται για την πλατιά ενεργητική υποστήριξη του πληθυσμού. Αυτή μπορεί να βοηθήσει στην υπέρβαση μερικών σημαντικών δυσκολιών. Στις 13 Μαρτίου 2015 έγιναν εκλογές για το «Περιφερειακό Δημοτικό Κοινοβούλιο» σε δώδεκα περιφέρειες του καντονιού Τζεζιρέ (δεν ήταν εφικτό στο Τιλ Τεμίρ, εξαιτίας του Ισλαμικού Κράτους). Στις 11 Οκτωβρίου 2015 έγιναν εκλογές στα χαμηλότερα επίπεδα (όχι στο επίπεδο της περιφέρειας) στο καντόνι Αφρίν. Δημιουργήθηκαν ανεξάρτητες εφορευτικές επιτροπές. Μια μεγάλη πρόκληση ήταν η δημιουργία των εκλογικών καταλόγων. Οι κομμούνες και τα συμβούλια των συνοικιών πήγαν σε όλα τα σπίτια και μοίρασαν εκλογικά βιβλιάρια που επέτρεπαν την ψήφο. Αν και δεν μπόρεσε να συμμετάσχει το 100% του πληθυσμού, οι εκλογές ήταν επιτυχημένες, αν λάβουμε υπόψη ότι όλα έπρεπε να φτιαχτούν απ' την αρχή και ότι δεν είχαν πραγματοποιηθεί ποτέ στο παρελθόν πραγματικά ελεύθερες εκλογές στη Ροζάβα ή στη Συρία.

Στις εκλογές, όσοι θέλουν θέτουν υποψηφιότητα ως άτομα και όχι ως μέλη ενός πολιτικού κόμματος. Στο Τζεζιρέ, κάθε περιφερειακό κοινοβούλιο αποτελείται από 15 ως 31 άτομα. Στο Αφρίν εκλέχτηκαν συνολικά 400 άτομα. Οι συνδήμαρχοι δεν εκλέγονται άμεσα, αλλά από τα περιφερειακών κοινοβούλια ή τα κοινοβούλια των κομμούνων (με μια εξαίρεση, το Καμισλό, που διαιρείται σε δύο περιφέρειες. Τα περιφερειακά κοινοβούλια του Δυτικού και του Ανατολικού Καμισλό συνεδριάζουν μαζί κι εκλέγουν τους συνδημάρχους). Οι επόμενες εκλογές θα γίνουν το 2017.

Επίθεση στο δημαρχείο του Καμισλό

Οι μάρτυρες του δημαρχείου του Καμισλό

- Χελεπτσέ: η γυναίκα συνδήμαρχος του Καμισλό (Τα καθήκοντά της έχει αναλάβει η Ρουκέν)
- Ρεβσέν: αρμόδια για το περιβάλλον, τους κήπους και τα πάρκα. Στόχος της ήταν να κάνει πράσινο το Καμισλό. Οι γυναίκες στο δημαρχείο έχουν αναλάβει τη δουλειά της.
- Εμινέ: αρμόδια για οικονομικά και δημοσιονομικά
- Φεχέντ και Αλί: αρμόδιοι για τον έλεγχο και τη διανομή των τροφίμων
- Μούσα: αρμόδιος για την ασφάλεια του δημαρχείου
- Ιμπραϊμ: αρμόδιος για τον έλεγχο των τιμών των τροφίμων
- Αουάζ και Σιβάν: πολίτες. Ο Αουάζ ήταν στο δημαρχείο για να δηλώσει το γάμο του

Το δημαρχείο του Καμισλό βρίσκεται σε δρόμους που ελέγχονται εν μέρει από το καθεστώς και εν μέρει από τα συμβούλια. Τη μέρα της άφιξής μας, στις 10 Μαΐου, είδαμε έξω από το δημαρχείο φρουρούς και αντιαρματικά οδοφράγματα. Τα μέτρα ασφαλείας είχαν γίνει πιο αυστηρά, ως αποτέλεσμα μιας επίθεσης αυτοκτονίας του Ισλαμικού Κράτους δύο μήνες νωρίτερα. Στην είσοδο υπήρχε μια φωτογραφία δέκα υπαλλήλων και επισκεπτών που είχαν δολοφονηθεί στην επίθεση. Το κτίριο είχε υποστεί μεγάλες ζημιές και κάποια τμήματά του είχαν καταρρεύσει. Οι δύο βομβιστές αυτοκτονίας πυροβόλησαν τους φρουρούς στην είσοδο και μετά εισέβαλαν στο κτίριο πετώντας χειροβομβίδες στις αίθουσες. Ο συνδήμαρχος Μεάζ Εμπντουλκερίμ τραυματίστηκε – όταν τον συναντήσαμε, περπατούσε με πατερίτσες.

Η Ρουκέν, η άλλη συνδήμαρχος, κρύφτηκε στις τουαλέτες μαζί με άλλες εννιά γυναίκες. Ένας απ' τους τρομοκράτες πλησίασε την πόρτα με μια χειροβομβίδα, έτοιμος να την πετάξει μέσα. Ένας νέος που έτυχε να 'ναι στο κτίριο – εργαζόταν στη δημοτική διανομή τροφίμων – εντόπισε τον επιτιθέμενο, όρμησε πάνω του και τον ακινητοποίησε, και η χειροβομβίδα, που είχε ήδη ενεργοποιηθεί, εξερράγη. «Θα μπορούσε να σώσει τον εαυτό του πηδώντας απ' το μπαλκόνι», μας είπε η Ρουκέν, «αλλά όταν κατάλαβε ότι οι γυναίκες ήμασταν κλεισμένες στην τουαλέτα, θυσιάστηκε ο ίδιος για να σώσει τις ζωές μας».

Εκτός από οκτώ δημοτικούς υπαλλήλους, εκείνη την ημέρα σκοτώθηκαν και δύο πολίτες. Ένας απ' αυτούς ήταν ο Αουάζ, ένας νέος που είχε έρθει για να δηλώσει το γάμο του. Η γνωστή ακτιβίστρια του Καμισλό Χελεπτσέ Χελίλ ήταν μεταξύ των δολοφονημένων· ήταν έξι μηνών έγκυος.

Λίγες μέρες νωρίτερα είχαμε βρεθεί στο δημοτικό κτίριο της συνοικίας Κορνίς. Η Χεμρίν Χελίλ, μια απ' τις γυναίκες της διοίκησης της συνοικίας – υπεύθυνη για την υγιεινή, την ύδρευση, το ψωμί και το ηλεκτρικό ρεύμα – είπε ότι η Χελεπτσέ, που είχε δουλέψει εκεί, «ήθελε να κάνει "πράσινη" τη συνοικία και τα παιδιά να έχουν ένα μέρος να παίξουν. Φτιάξαμε ένα πάρκο εδώ κοντά, στη μνήμη της». Μας έδειξε το γραφείο της δολοφονημένης φίλης της – το αρχείο και η υπογραφή της ήταν παντού, όπως ήταν «κάθε μέρα από τότε που ήρθα εδώ», είπε η Χελίλ. «Η Χελεπτσέ είχε σπουδάσει στο Άμεντ (Ντιγιάρμπακιρ) του Βόρειου Κουρδιστάν. Γνώριζε τις ανάγκες καλύτερα απ' οποιοδήποτε άλλο και αντιλαμβανόταν καλύτερα τι έπρεπε κάθε φορά να γίνει. Μάθαμε πολλά απ' αυτήν».

Η Ρουκέν μοιράστηκε μαζί μας τις μνήμες εκείνης της επίθεσης. «Παντού υπήρχαν αίματα», μας είπε, «ανθρώπινα μέλη και κάλυκες από σφαίρες. Πέταξαν χειροβομβίδες σ' όλες τις αίθουσες. Δέκα φίλοι σκοτώθηκαν – μόνο

όσοι ήταν στην τουαλέτα σώθηκαν. Κράτησε δεκατρία λεπτά, αλλά έμοιαζε με δέκα χρόνια. Μετά από τρεις μέρες, ήρθαμε και καθαρίσαμε τα πάντα. Στην αρχή τινάζομασταν όποτε ακούγαμε ακόμα και τον ήχο ενός στιλό που πέφτει. Μια φορά που εξερράγη μια λάμπα, κόντεψα να τρελαθώ».

Παρά την απόπειρα τρομοκράτησης απ' το Ισλαμικό Κράτος και άλλους, το προσωπικό του δημαρχείου δεν πτοήθηκε και αυτοί που επέζησαν επέστρεψαν όσο πιο γρήγορα γινόταν για να συνεχίσουν να υπηρετούν το λαό.

Οι εκλεγμένες δημοτικές αρχές δε θα μετατραπούν, με την πάροδο του χρόνου, σε δομές όπως αυτές που υπάρχουν σε άλλες χώρες. Παραμένουν ανεπίσημα υπόλογες στα λαϊκά συμβούλια. Πάντως, ένα χρόνο μετά τις εκλογές, μπορούμε να πούμε ότι συνεργάζονται στενά. Συχνά, οι αγωνιστές των δήμων και των Λαϊκών Συμβουλίων συμπίπτουν ή οι δύο δομές συνεργάζονται, καθώς αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως μέρη ενός κοινού, ευρύτερου πολιτικού κινήματος. Αυτή η αλληλεπίδραση δεν επιτρέπει στους συνδημάρχους να ενεργούν ατομικά ως προς τη λήψη βασικών αποφάσεων για την πόλη. Εφόσον ο λαός εντάσσεται στις δομές του MGRK, αυτές θα παραμείνουν κοινωνικά κυρίαρχες. Οι δήμοι είναι ανοιχτοί σε περαιτέρω αλλαγές, ανάλογα με το τι θα συζητηθεί απ' το λαό.

6.7 Το Κοινωνικό Συμβόλαιο

Το 2013 το σύστημα των συμβουλίων του MGRK είχε σταθεροποιηθεί σε πολύ πιο στέρεες βάσεις απ' ό,τι τον προηγούμενο χρόνο. Η αμεσοδημοκρατική αυτοδιεύθυνση έπαιρνε σάρκα και οστά και μπορούσε ν' αντιμετωπίσει καλύτερα τις διάφορες προκλήσεις. Η λαϊκή αποδοχή είχε αυξηθεί, ακόμα κι ανάμεσα σ' εκείνους που δε συμμετείχαν στις συνελεύσεις των συμβουλίων. Όσοι ζούσαν στα τρία καντόνια κι αποδέχονταν τις βασικές αρχές, είχαν δικαίωμα συμμετοχής στις συζητήσεις του συστήματος των συμβουλίων.

Κάποια πολιτικά κόμματα είχαν κρατήσει αποστάσεις από το σύστημα του MGRK. Μόνο ένα μέρος της αδύναμης αριστερής αντιπολίτευσης – κυρίως το NCC – το αποδέχτηκε [βλ. 6.2]. Μια σημαντική μειοψηφία των κατοίκων της Ροζάβα εξακολουθούσε ν' αντιμετωπίζει θετικά το Μπλααθικό καθεστώς και θεωρούσε τη συμμετοχή στο MGRK εχθρική στάση απέναντι στο κράτος. Τα κούρδικα κόμματα που δε συμμετείχαν στο MGRK αρνούσαν να ενταχθούν στις δομές των συμβουλίων, ίσως επειδή φοβούνταν ότι θα εξαφανιστούν αν το έκαναν.

Ακόμα πιο δυσάρεστο ήταν ότι οι περισσότεροι μη Κούρδοι παρέμεναν αμέτοχοι. Φυσικά, η κοινότητα των Χαλδαίων της Ντερίκ είχε αποφασίσει να συμμετάσχει στο περιφερειακό συμβούλιο, ως μέρος του TEV-DEM. Όσο για τους Συροϊακω-

βίτες, το Ενωτικό Κόμμα των Συροϊακωβιτών, το μεγαλύτερο από τα πέντε συροϊακωβιτικά κόμματα, εντάχθηκε στο συμβουλευτικό σύστημα, και με την ενεργό συμμετοχή του, κάποιοι Συροϊακωβίτες άρχισαν να αποκτούν πιο θετικές στάσεις απέναντι στους Κούρδους. Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου πολλοί Κούρδοι συμμετείχαν στη γενοκτονία των Αρμενίων και των Συροϊακωβιτών στην Τουρκία [βλ. 2.3], αλλά το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα έχει ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη πολλών Συροϊακωβιτών και, μέσω της συμμετοχής τους στο MGRK, οι σχέσεις τους βελτιώνονται περαιτέρω. Ωστόσο, πολλοί Συροϊακωβίτες παραμένουν επιφυλακτικοί.

Ένας αριθμός Αράβων εντάχθηκε επίσης στα συμβούλια, αλλά αυτές οι ομάδες αθροζόμενες δεν εκπροσωπούσαν πάνω από το 20% των μη Κούρδων. Το TEV-DEM θεωρούσε ότι οι μη Κούρδοι εντάσσονταν με πολύ αργό ρυθμό. Ως ως αυτό το χρονικό σημείο, το MGRK θα έπρεπε ήδη να έχει τη στήριξη της μεγάλης πλειοψηφίας του πληθυσμού του Τζεζιρέ, όπως γινόταν στο Αφρίν και στο Κομπάνι.

Ένας λόγος που οι μη κουρδικές ομάδες δίσταζαν να ενταχθούν στο σύστημα των συμβουλίων ήταν ότι έδιναν λίγη σημασία στους αμεσοδημοκρατικούς θεσμούς και αντιμετώπιζαν την πολιτική με κομματικούς όρους (όπως έκαναν και οι περισσότεροι Κούρδοι στη Ροζάβα ως το 2011). Στη Συρία, τα κόμματα και οι πολιτικές οργανώσεις είναι σχεδόν ανεξαιρέτως οργανωμένα στη βάση των εθνικών και θρησκευτικών ταυτοτήτων. Οι διαφορετικές εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες φοβούνταν ότι η συμμετοχή τους στο συμβουλευτικό σύστημα θα έθετε σε κίνδυνο τις ταυτότητές τους, επειδή οι περισσότεροι κάτοικοι της Ροζάβα είναι Κούρδοι.

Ταυτόχρονα, το TEV-DEM ήθελε να επιτύχει μεγαλύτερη αναγνώριση για τη Ροζάβα στη Συρία, στη Μέση Ανατολή και τον υπόλοιπο κόσμο. Μόνο οι Κούρδοι στο Βόρειο και Ανατολικό Κουρδιστάν και μερικοί στο Νότιο έδειχναν αλληλεγγύη, μαζί με λίγα αριστεριστικά κινήματα σε άλλες χώρες. Κατά τ' άλλα, η Ροζάβα δεν έχαιρε περιφερειακής και διεθνούς υποστήριξης. Αντιθέτως, εφαρμοζόταν εμπάργκο από την Τουρκία, την κυβέρνηση του Νότιου Κουρδιστάν και τα εμπόλεμα μέρη στη Συρία.

Το MGRK συνειδητοποίησε ότι ένα μοντέλο άμεσης δημοκρατίας βασισμένο σε συνελεύσεις, όπως αυτό της Ροζάβα, δύσκολα θ' αποκτούσε συμπάθειες διεθνώς: ένα τέτοιο πείραμα δεν ήταν επιθυμητό και κατανοητό ή δεν ενέπνεε εμπιστοσύνη. Δυστυχώς, μια κυβέρνηση με παραδοσιακό κοινοβούλιο όπου θα συμμετείχαν συμβατικά κόμματα, ήταν πιθανότερο να θεωρείται πιο αποτελεσματικό διεθνώς. Μέσα στη Συρία, εκείνοι που δεν ήταν έτοιμοι ν' αποδεχτούν το συμβουλευτικό σύστημα, ίσως ν' αναγνώριζαν ένα κοινοβούλιο με αντιπροσώπους εκλεγμένους από συμβατικά κόμματα. Και διεθνώς, όσοι αποδέχονταν τις αμεσοδημοκρατικές δομές ήταν πιθανότερο ν' αποδεχτούν ένα πιο κλασικό σύστημα.

Το MGRK πρότεινε μια «μεταβατική διοίκηση» με ένα «σύνθηδες/αντιπροσωπευτικό κοινοβούλιο». Όλος ανεξαιρέτως ο λαός της Ροζάβα, ανεξάρτητα από εθνικότητα ή θρησκεία, θα μπορούσε να έχει θέση εκεί – θα περιελάμβανε όσο περισσότερες ομάδες και άτομα γινόταν. Το MGRK θα ζητούσε τη συμμετοχή όλων των πολιτικών κομμάτων (αρκεί να μην ήταν θρησκευτικά φονταμενταλιστικά ή φασιστικά), του ENKS συμπεριλαμβανομένου, όπως και από άλλες οργανώσεις και ομάδες.

Στον πρώτο κύκλο συνομιλιών τέθηκαν οι αρχές για μια νέα, μικτή, γενική διοίκηση. Σχεδιάστηκε ένα Κοινωνικό Συμβόλαιο που παρουσιάστηκε στον πληθυσμό προς διαβούλευση τον Οκτώβριο του 2013. Ξεδιπλώθηκε μια μεγάλη, ποικιλόμορφη δυναμική, που δεν είχε ξαναζήσει αυτή η περιοχή. Οι συζητήσεις κράτησαν τρεις μήνες και συγκεντρώθηκαν προτάσεις. Το TEV-DEM διεξήγαγε δεκάδες συνομιλίες με ομάδες εκτός MGRK και στο τέλος συμμετείχαν πάνω από πενήντα οργανώσεις Κούρδων, Αράβων, Συροϊακωβιτών και άλλων.

Το ENKS όμως αρνήθηκε να συμμετάσχει, επιμένοντας πεισματικά στην άποψη ότι το MGRK εκπροσωπούσε μόνο ένα μικρό μέρος του πληθυσμού, συνεπώς δεν είχε δικαίωμα να νομοθετεί κι ότι αυτό μπορούσε να γίνει μόνο μέσω του SKC. (Αν και ακόμα κι ένα ισχυρό SKC δε θα είχε νομιμοποίηση, καθώς δε θα εκπροσωπούσαν οι μη Κούρδοι). Η άρνηση του ENKS οφειλόταν τουλάχιστον εν μέρει στην πίεση εκ μέρους της κυβέρνησης του KDP του Νότιου Κουρδιστάν⁴.

Τρία κόμματα που συμμετείχαν στο ENKS θεωρούσαν ότι αυτή η ένσταση ήταν υπερβολική. Είχαν καταλήξει ότι η μεταβατική διοίκηση ήταν η καλύτερη επιλογή για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων όλων των λαών της Ροζάβα. Στα τέλη του 2013 και στις αρχές του 2014, τρία αριστερά κόμματα, το Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα των Κούρδων της Συρίας (*Partiya Çera Kurdî li Suriyê*, PÇKS), το Κουρδικό Αριστερό Κόμμα και το Δημοκρατικό Κουρδικό Κόμμα της Συρίας (PDK-S) αποφάσισαν να εγκαταλείψουν το ENKS και ανακοίνωσαν ότι θα συμμετείχαν στη μεταβατική διοίκηση. Προτού ακόμα τα τρία αυτά κόμματα αποχωρήσουν από το ENKS, εκείνο τα διέγραψε. Από εκείνο το σημείο και μετά, στη μεταβατική κυβέρνηση εντάχθηκαν κι άλλα μικρά κουρδικά κόμματα, που δεν ανήκαν ούτε στο MGRK ούτε στο ENKS – συμπεριλαμβανομένων του Κομμουνιστικού και του Πράσινου Κόμματος του Κουρδιστάν.

Η εγγύηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Τον Ιανουάριο του 2014, μια επιτροπή εξέτασε όλες τις ως τότε υποβληθείσες προτάσεις για ένα Κοινωνικό Συμβόλαιο και συνέταξε ένα προσχέδιο. Η πρώτη κιόλας φράση του προοιμίου, επιβεβαιώνει τον απελευθερωτικό κι εξισωτικό των

4 Aldar Xelil, «Xelil: Rojava bütün ezilenler için örnek bir devrimdir», *ANF News*, 16 Νοεμβρίου 2013, <http://bit.ly/1DAIsCU>.

φύλων χαρακτήρα του συστήματος: «Εμείς, οι λαοί των Δημοκρατικών Αυτόνομων Περιφερειών του Αφρίν, του Τζαζίρα και του Κομπάνι, μια συνομοσπονδία Κούρδων, Αράβων, Ασσυρίων, Χαλδαιών, Αραμαίων, Τουρκμένων, Αρμενίων και Τσετσένων, ανακηρύσσουμε επίσημα και ελεύθερα και ιδρύουμε τον παρόντα Χάρτη, που έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις αρχές της Δημοκρατικής Αυτονομίας»⁵.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το Κοινωνικό Συμβόλαιο δεν απηχεί τη ριζοσπαστική συμβουλευτική δημοκρατία του MGRK που εφαρμόζεται στη Ροζάβα από το 2011. Το MGRK δεν αναφέρεται ονομαστικά. Το Συμβόλαιο δεν είναι ιδιαίτερα επαναστατικό ή ελευθεριακό. Όμως είναι προϊόν διεργασιών στις οποίες συμμετείχαν πενήντα κόμματα και οργανώσεις προερχόμενες από ένα κράτος που μόλις βγήκε από μια δικτατορία. Το περιεχόμενο διαμορφώθηκε έτσι ώστε να συμφωνήσουν όλοι όσοι συμμετείχαν. Το αποτέλεσμα ήταν μεν ένας συμβιβασμός, αλλά σχετικά καλός. Για παράδειγμα, όλα τα κόμματα και οι οργανώσεις συμφώνησαν στην απόρριψη του έθνους-κράτους και του συγκεντρωτικού μοντέλου διοίκησης, στην ισότητα των φύλων, τη δημοκρατία, τις οικολογικές αρχές, τη στήριξη της νεολαίας και τα κοινωνικά δικαιώματα. Μπορεί να λείπει το ένα ή το άλλο πράγμα, και κάποια σημεία να είναι κάπως ασαφή, σε σύγκριση όμως με τα ευρωπαϊκά συντάγματα, το Κοινωνικό Συμβόλαιο της Ροζάβα δεν είναι απλώς προοδευτικό, μα ένα απ' τα πιο προχωρημένα του κόσμου.

Το Κοινωνικό Συμβόλαιο δεν αποδίδει ηγετική θέση στους Κούρδους, αλλά δίνει μεγάλη έμφαση στον πολυπολιτισμικό (εθνικό και θρησκευτικό) χαρακτήρα της κοινωνίας. Το Συμβόλαιο ορίζει τα Κουρδικά, τα Αραβικά και τα Αραμαϊκά ως τις τρεις επίσημες γλώσσες στο Τζεζιρέ. Στο Κομπάνι και το Αφρίν οι επίσημες γλώσσες είναι τα Αραβικά και τα Κουρδικά· αν χρειαστεί, μπορεί να υιοθετηθούν κι άλλες, τοπικά ή σε ολόκληρο το καντόνι. Το Συμβόλαιο προστατεύει ρητά τα δικαιώματα μικρότερων εθνικών και θρησκευτικών ομάδων. Αναγνωρίζει το Πιεζιντισμό ως ισότιμη θρησκεία και θέτει σαφείς, ελάχιστες ποσοτώσεις για την εκπροσώπηση των Συροϊακωβιτών και της νεολαίας.

Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι το Κοινωνικό Συμβόλαιο δεν αναφέρεται επίσημα στις αυτοδιοικητούμενες περιοχές ως «Ροζάβα». Αντί γι' αυτό, μιλά για τα τρία καντόνια ή τις αυτόνομες περιφέρειες. Το πρώτο άρθρο λέει: «Ο Χάρτης των Αυτόνομων Περιφερειών του Αφρίν, του Τζαζίρα και του Κομπάνι είναι ένα ανανεωμένο κοινωνικό συμβόλαιο ανάμεσα στους λαούς των Αυτόνομων Περιφερειών ... Οι Αυτόνομες περιφέρειες αποτελούνται από τα τρία καντόνια Αφρίν, Τζαζίρα και Κομπάνι, που σχηματίζουν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της συριακής επικράτειας ... Το καντόνι Τζαζίρα είναι εθνικά και θρησκευτικά ποικίλο, με κοινότητες Κούρδων,

5 Χάρτης του Κοινωνικού Συμβολαίου, 29 Ιανουαρίου 2014, <http://bit.ly/28PFec2>. Μια ακριβέστερη μετάφραση των «Αυτόνομων Περιφερειών» είναι οι «Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις».

Αράβων, Συροϊακωβιτών, Τσετσένων, Αρμενίων, Μουσουλμάνων, Χριστιανών και Πεζίντι που συνυπάρχουν ειρηνικά κι αδελφωμένα»⁶.

Το Κοινωνικό Συμβόλαιο δηλώνει ότι τα τρία καντόνια θα κυβερνώνται στη βάση της Δημοκρατικής Αυτονομίας κι ότι θ' αποτελέσουν μέρος μιας δημοκρατικής Συρίας. Θα αποτελέσουν μοντέλο για ολόκληρη τη Συρία. Το συμβόλαιο απευθύνει ρητή πρόσκληση στην υπόλοιπη Συρία να συμμετάσχει: «Όλες οι πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά της Συρίας που προσχωρούν σ' αυτό το Κοινωνικό Συμβόλαιο μπορούν να σχηματίσουν καντόνια που εντάσσονται στις Δημοκρατικές Περιφέρειες» (Άρθρο 7). Οι γειτονικές πόλεις και περιφέρειες μπορούν να ενταχθούν στα ήδη υπάρχοντα καντόνια ή να ιδρύσουν τις δικές τους αυτόνομες διοικήσεις.

Από άποψη δικαιωμάτων του ανθρώπου, το Κοινωνικό Συμβόλαιο πηγαιίνει παραπέρα από ανάλογα ντοκουμένα, όταν δηλώνει ότι «θεωρεί απαραβίαστα τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες που ορίζονται στις διεθνείς συνθήκες, συμφωνίες και διακηρύξεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (Άρθρο 20). Δε γνωρίζουμε κανένα κράτος ή περιφέρεια που ν' αναγνωρίζει εν γένει στο σύνταγμά της όλες τις διεθνείς συμφωνίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Κοινωνικό Συμβόλαιο εγγυάται το δικαίωμα στη «δωρεάν και υποχρεωτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση» (Άρθρο 30), όπως επίσης τα δικαιώματα «στην εργασία, την κοινωνική ασφάλιση, την υγεία και την επαρκή κατοικία» (επίσης άρθρο 30) και στην απεργία (Άρθρο 34).

Το άρθρο 37 είναι πιθανόν παγκοσμίως μοναδικό: «Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να ζητήσει πολιτικό άσυλο. Απέλαση αιτούντος επιτρέπεται μόνο μετά από απόφαση επαρκούς, αμερόληπτου και κατάλληλα συγκροτημένου δικαστικού οργάνου και εφόσον έχουν εξαντληθεί όλα τα δικαιώματα επί της διαδικασίας». Όσον αφορά την οικονομία, «προσανατολίζεται στην παροχή γενικής ευημερίας και στην εγγύηση των καθημερινών αναγκών του λαού και της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Τα μονοπώλια απαγορεύονται δια νόμου. Τα εργατικά δικαιώματα και η βιώσιμη ανάπτυξη είναι εγγυημένα» (Άρθρο 42).

6.8 Οι Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις

Στις αρχές του 2014, ο ΟΗΕ, οι Η.Π.Α. και η Ρωσία οργάνωσαν μια διεθνή διάσκεψη, γνωστή ως «Γενεύη II», που θα λάμβανε χώρα στα τέλη του ίδιου μήνα. Το MGRK πάσχισε για μήνες να διασφαλίσει ότι οι Κούρδοι θα συμμετείχαν σ' αυτή, αλλά καμιά μεγάλη δύναμη δεν επιθυμούσε τη συμμετοχή τους. Μετά από μήνες διπλωματικών προσπαθειών, οι πόρτες παρέμεναν κλειστές.

Αρκετές μέρες πριν την έναρξη της διάσκεψης, τα τρία καντόνια ανακήρυξαν τη Δημοκρατική Αυτονομία για να στείλουν ένα μήνυμα στους συμμετέχοντες. Απο-

6 Όπ.π.

δέχτηκαν το Κοινωνικό Συμβόλαιο και σε τρεις διαφορετικές ημερομηνίες εξέδωσαν το καθένα μια Διακήρυξη της Δημοκρατικής Αυτονομίας: στις 21 Ιανουαρίου το Τζεζιρέ, στις 27 Ιανουαρίου το Κομπάνι και στις 29 Ιανουαρίου το Αφρίν. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι γιόρτασαν το γεγονός στους δρόμους των πόλεων της Ροζάβα.

Ταυτόχρονα με τις τρεις ανακηρύξεις της Δημοκρατικής Αυτονομίας, κάθε καντόνι σχημάτισε μια μεταβατική διοίκηση, που είναι γνωστή ως δημοκρατική αυτόνομη διοίκηση (ΔΑΔ). Κάθε τέτοια διοίκηση διαθέτει ένα νομοθετικό συμβούλιο (ένα τοπικό/περιφερειακό κοινοβούλιο), που θα εκλεγεί με τετραετή θητεία. Το νομοθετικό εκλέγει ένα εκτελεστικό συμβούλιο (μια περιφερειακή αρχή) με δύο συμπροέδρους. Αυτά τα όργανα, μαζί με το ανώτατο συνταγματικό δικαστήριο, συνιστούν τη διοίκηση κάθε καντονιού.

Μέσα στις ΔΑΔ, τα εκτελεστικά συμβούλια έχουν διαμοιράσει τα «υπουργεία» με πολιτικά κριτήρια, έτσι ώστε τα περισσότερα κόμματα ν' αναλάβουν τουλάχιστον από ένα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ενεργή συμμετοχή τους. Το αποτέλεσμα αυτής της διευθέτησης ήταν να δημιουργηθούν πολλά νέα υπουργεία για να πλατύνει η συμμετοχή των κομμάτων. Η ΔΑΔ του Τζεζιρέ, για παράδειγμα, έχει 22 υπουργεία – όσα έχουν μαζί το Κομπάνι και το Αφρίν. Τα κόμματα του MGRK, αν και με διαφορά παίζουν τον αποφασιστικότερο ρόλο στα καντόνια, έχουν αναλάβει λιγότερα από τα μισά υπουργεία στο Τζεζιρέ. Το PYD ανέλαβε ένα μικρό αριθμό υπουργείων και στα τρία καντόνια.

Αρχικά το σύστημα της διπλής ηγεσίας δεν εφαρμόστηκε στα υπουργεία, διότι τα εκτός MGRK κόμματα και οργανώσεις είχαν λίγες ενεργές γυναίκες στις τάξεις τους και διαφωνούσαν με τη «διαίρεση» της ισχύος. Έτσι, σχεδόν όλοι οι υπουργοί έχουν από δύο αναπληρωτές, εκ των οποίων τουλάχιστον ένας είναι γυναίκα. Αυτό ήταν υποχρεωτικό αν ο Υπουργός ήταν άντρας – και, δυστυχώς, στις περισσότερες περιπτώσεις, ήταν.

Η επίσκεψή μας το Μάιο του 2014, έλαβε χώρα πέντε μήνες μετά τις ανακηρύξεις της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Στην Αμιουντέ συναντηθήκαμε με τον συμπρόεδρο του Τζεζιρέ Εκράμ Χεσό, και πολλούς υπουργούς. Η επίσκεψη ήταν ανεπίσημη και ως εκ τούτου είχαμε τη δυνατότητα να θέσουμε δύσκολες ερωτήσεις, ακόμα και στους δύο συροϊακωβίτες και άραβες αναπληρωτές. Ρωτήσαμε τους ιθύνοντες πόσο προσωπικό έχει κάθε υπουργείο. «Λιγότερους από δέκα», μας απάντησαν.

Ρωτήσαμε επίσης τι έχουν καταφέρει ως τώρα. Πολλοί υπουργοί που δεν ανήκαν στα κόμματα του MGRK – ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Τουρισμού, ο Υπουργός Κοινωνικών Ζητημάτων κι εκείνος των Δημοτικών Αρχών – τόνισαν ότι οι δύσκολες συνθήκες του εμπόργκο και του πολέμου περιορίζουν τα μέσα και τις δυνατότητές τους. Βασίζονταν λοιπόν στο MGRK και μάλιστα προτιμούσαν ν' αναπτύξουν από κοινού σχεδιασμούς. Εξάλλου, πριν την εγκαθίδρυση των μεταβατικών διοικήσεων, το MGRK είχε διευθετήσει τα περισσότερα ζητήματα.

Δυστυχώς, το ENKS εξακολουθεί να λειτουργεί πολιτικά εναντίον του καθεστώτος αυτοδιεύθυνσης της Ροζάβα, πιέζοντας εναντίον του και εναντίον του PYD και επικαλούμενο δεσμούς με το καθεστώς της Συρίας⁷. Σύμφωνα μ' ένα έγγραφο που έφερε στο φως της δημοσιότητας το WikiLeaks, ο ηγέτης του ENKS Αμπντουλχάκιμ Μπασάρ παρείχε πληροφορίες στη CIA και τις συριακές υπηρεσίες πληροφοριών τουλάχιστον το έτος 2009⁸. Τέλος, τα κόμματα του ENKS στηρίζουν ανοιχτά το εμπάργκο εναντίον της Ροζάβα. Όπως μας είπε ο Μοχάμεντ Ισμαέλ, ηγετικό στέλεχος του El Partî, «δεν μπορούμε να επιτρέψουμε στη βοήθεια να εισέλθει στη Ροζάβα, γιατί το PYD θέτει τα αγαθά υπό τον έλεγχό του και τα διανέμει κατόπιν έτσι ώστε να εξαγοράσει την αποδοχή του λαού». Η λογική του ENKS είναι απλή: όποιος εντάσσεται στο συμβουλευτικό σύστημα ανήκει στο PYD⁹. Μ' αυτή τη λογική, οι προσπάθειες των συμβουλίων να συντονίσουν τη βοήθεια και να τη διανεμούν σε όσους την έχουν περισσότερη ανάγκη, ονομάζονται κατάσχεση από το PYD για την εξυπηρέτηση των δικών του συμφερόντων¹⁰. Πρόκειται για εσκεμμένη παραποίηση.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας ιδρύθηκε στο Τζεζιρέ, κοντά στη Ντερίκ, ο πρώτος καταυλισμός προσφύγων από άλλες περιοχές της Συρίας. Οι πρόσφυγες ζούσαν εκεί σε πολύ δύσκολες συνθήκες. Ενώ ο υπουργός Ντιζουάρ Εχμέντ Αχά (του Κομμουνιστικού Κόμματος Κουρδιστάν) εμφανιζόταν συνέχεια στα κουρδικά μέσα ενημέρωσης, ήταν οι επιτροπές του συμβουλευτικού συστήματος του MGRK που έκαναν την περισσότερη δουλειά στον καταυλισμό. Και οι δύο πλευρές θεωρούσαν τη συνεργασία τους ιδιαίτερα εποικοδομητική.

Το καλοκαίρι του 2015, το Τζεζιρέ και το Αφρίν αποφάσισαν ότι οι κυβερνήσεις των καντονιών πρέπει πλέον να έχουν ως επικεφαλής μια γυναίκα κι έναν άνδρα. Στο Τζεζιρέ ήταν ο Άραβας Σεΐχ Χαμεντί Νταχάμ και η Κούρδισσα Χεντιγιέ Γιουσσίφ. Στο Αφρίν, ο Οσμάν Σεΐχ βρέθηκε δίπλα στη Χεβί Μουσταφά ως συμπρόεδρος του εκτελεστικού συμβουλίου. Στο Κομπάνι, που είναι ακόμα πολύ επηρεασμένο

7 Nilüfer Koç, «Die Rückkehr des hegemonialen Krieges in Kurdistan», *Kurdistan Report* 175 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2014), <http://bit.ly/1MFMmcs>.

8 Πρεσβεία Η.Π.Α. στη Δαμασκό προς Υπουργό Εξωτερικών Η.Π.Α., «No Dividend on Syrian Arab Republic Government-Kurdish Backchannel Talks», *WikiLeaks*, Nov. 25, 2009, <http://bit.ly/1IHhEBg>.

9 Ο ισχυρισμός αυτός είναι αμφισβητήσιμος. Το Μάιο του 2014 το PYD είχε, σύμφωνα με δικούς του υπολογισμούς, περίπου χίλια μέλη στη Ροζάβα. Στόχος του δεν είναι η αύξησή τους, αλλά η πρόοδος της δημοκρατικής διαδικασίας στη Ροζάβα. Πάνω από δεκαπέντε κόμματα εκπροσωπούνται στη μεταβατική κυβέρνηση.

10 Nick Brauns, «Embargo gegen die Revolution», *Kurdistan Report* 171 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2014), <http://bit.ly/1cJL6rE>.

από τον πόλεμο, αυτή η αλλαγή δεν έχει ακόμα λάβει χώρα, καθώς ο Ενβέρ Μουολίμ παραμένει μοναδικός πρόεδρος του εκτελεστικού συμβουλίου.

Ενώ γράφονται αυτές οι γραμμές, έχουν περάσει περίπου δύομιση χρόνια από την εγκαθίδρυση των Δημοκρατικών Αυτόνομων Διοικήσεων. Δεν έχουν γίνει ακόμα εκλογές, εξαιτίας του πολέμου. Όμως οι δημοτικές εκλογές του 2015 στο Τζεζιρέ και το Αφρίν ήταν μια σημαντική εμπειρία που δείχνει το δρόμο για τις μελλοντικές εκλογές των ΔΑΔ.

Στο μεταξύ, πολλά άλλα μέρη της Συρίας έχουν μετατραπεί σε πραγματική κόλαση, ενώ στα τρία καντόνια έχουν λάβει χώρα κατά βάση θετικές εξελίξεις. Ο πληθυσμός τους έχει εγκαθιδρύσει κοινές διοικήσεις με δική του πρωτοβουλία κι έχει κάνει κρίσιμα βήματα για να ξεπεράσει τις εθνοτικές και θρησκευτικές προκαταλήψεις. Έχει αναπτυχθεί εμπιστοσύνη μεταξύ Κούρδων, Χριστιανών και Σουνιτών Αράβων. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί στη Μέση Ανατολή και τις γύρω περιοχές, οι κυρίαρχες δυνάμεις συνήθως χρησιμοποιούν τις θρησκείες και τις εθνότητες για να προκαλέσουν συγκρούσεις. Και μόνο το γεγονός ότι διαφορετικές πολιτισμικές και κοινωνικές ομάδες συναντήθηκαν εθελουσίως και διεξήγαγαν δημοκρατικές συζητήσεις είναι ασυνήθιστο για τη Μέση Ανατολή.

Τώρα τα τρία καντόνια βρίσκονται στη διαδικασία σύναψης σχέσεων με κύκλους έξω απ' τη Ροζάβα. Τον Οκτώβριο του 2015, οι στρατιωτικές επιτυχίες στο Τζεζιρέ και το Κομπάνι οδήγησαν στην ίδρυση των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF). Το Δεκέμβριο του 2015, επόμενο βήμα ήταν η ίδρυση του Συριακού Δημοκρατικού Συμβουλίου (Meclise Demokratika Suriya – MDS) στην πόλη Ντερίκ, ως το πολιτικό τους σκέλος, που θα εργαστεί για τη Δημοκρατική Αυτονομία στις απελευθερωμένες περιοχές και την εφαρμογή ενός ομοσπονδιακού συστήματος¹¹. Η εξέλιξη αυτή επέτρεψε στις τρεις Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις και στις δημοκρατικές αριστερές δυνάμεις της Συρίας ν' αποκτήσουν ισχυρή φωνή. Στα μέσα του 2016, οι περισσότερες διεθνείς και περιφερειακές αντιδραστικές δυνάμεις τουλάχιστον αναφέρουν την ύπαρξη μιας τρίτης δύναμης, πέρα από την ισλαμική-εθνικιστική αντιπολίτευση και τη σοβινιστική δικτατορία του Μπααθικού καθεστώτος. Το σημαντικότερο όμως είναι πως όλο και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Συρίας μαθαίνει την ύπαρξη του MDS, έστω κι αν δε διαθέτει ακόμα τη στήριξη της πλειοψηφίας.

11 Πολλά μέλη του MDS ήταν προηγουμένως στο Εθνικό Συντονιστικό Σώμα για τη Δημοκρατική Αλλαγή, που είχε ιδρυθεί το 2011 στη Συρία αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Κάποια μέλη του MDS είχαν σχέση με τη Συριακή Εθνική Συμμαχία (SNC).

6.9 Το Ομοσπονδιακό Σύστημα στη Ροζάβα/Βόρεια Συρία (FRNS)

Στις αρχές του 2016, με τις στρατιωτικές επιτυχίες των SDF, οι απελευθερωμένες περιοχές έξω απ' τα τρία καντόνια αυξάνονταν ραγδαία, οπότε χρειαζόταν καλύτερος συντονισμός. Τα τρία καντόνια χρειάζονταν, με τη σειρά τους, μια ισχυρότερη κοινή ένωση σε συριακό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Έτσι οι ΔΑΔ των καντονιών, το MDS και οι πρόσφατα απελευθερωμένες περιοχές προχώρησαν σε διαβούλευση για την επιλογή του καλύτερου τρόπου ανάπτυξης της κοινής εκπροσώπησης στην ευρύτερη περιοχή.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι στις 17 Μαρτίου 2016 συναντήθηκαν για δύο μέρες στη Ριμελάν 31 πολιτικά κόμματα και 200 εκπρόσωποι. Εκπροσωπούσαν τις ΔΑΔ, τις πρόσφατα απελευθερωμένες περιοχές εκτός καντονιών και τις μη απελευθερωμένες περιοχές (όπως τη Σεχμπά, μεταξύ Κομπάνι και Αφρίν), με τη στήριξη του MDS. Η συνδιάσκεψη αυτή εξέδωσε μια Διακήρυξη για ένα Ομοσπονδιακό Σύστημα στη Ροζάβα/Βόρεια Συρία (FRNS), γραμμένη στα Αραβικά¹².

Η διακήρυξη δημιουργεί τη νέα ομοσπονδία και τονίζει ότι θεωρεί τον εαυτό της μέρος της Συρίας και πως ο σχηματισμός της δε συνιστά βήμα προς απόσχιση. Τα τρία καντόνια θα συνεχίσουν να υφίστανται ως μέρος της ομοσπονδίας και οι κοινότητες των πρόσφατα απελευθερωμένων περιοχών έχουν την επιλογή να συμμετάσχουν σ' αυτό ή να γίνουν μέρος μιας αναπτυσσόμενης δημοκρατικής Συρίας χωρίς να ενταχθούν στην ομοσπονδία. Αν και τα τρία καντόνια θα συντονιστούν με την υπόλοιπη ομοσπονδία, η τελευταία θα είναι το επίσημο σώμα. Προετοιμάζεται ένα νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο. Η ελευθερία των γυναικών είναι η πεμπτούσια του νέου συστήματος. Η εθνοτική και θρησκευτική πολυμορφία είναι, όπως πάντα, ένα στοιχείο εξαιρετικής σημασίας. Οι κοινωνικές τάξεις, και ιδιαίτερα οι εργάτες, αναφέρονται ως σημαντικές. Η ιδρυτική συνδιάσκεψη εξέλεξε ένα συντονιστικό σώμα 31 μελών και δύο συμπροέδρων.

Η κυβέρνηση Άσαντ, η Συριακή Εθνική Συμμαχία και η Τουρκία καταδίκασαν αμέσως τη διακήρυξη. Το ίδιο έκαναν πιο ήπια και οι Η.Π.Α., υποστηρίζοντας ότι θα έπρεπε να γίνει αποδεκτή απ' όλη τη Συρία. Είναι ενδιαφέρον, με δεδομένη την εγγύτητά της προς το Μπααθικό καθεστώς, ότι η Ρωσία τη χαιρέτισε. Οι ποικίλες αντιδράσεις τους, μπορεί να σημαίνει ότι το ρήγμα ανοίγει μεταξύ των συμμάχων στις προσεγγίσεις τους για τη Ροζάβα. Απ' το Μάρτιο του 2016, τα ρεπορτάζ έχουν επισημάνει διαφορετικές προσεγγίσεις ανάμεσα στη Ρωσία και το καθεστώς Άσαντ σε σχέση με διάφορα ζητήματα.

12 «Final Declaration of the Rojava Northern Syria Democratic Federal System Constituent Assembly», *Kurdish Question*, 17 Μαρτίου 2016, <http://bit.ly/28YG8Ko>.

Η Διακήρυξη του Ομοσπονδιακού Συστήματος έδωσε νέα διάσταση στην Επανάσταση της Ροζάβα. Πρότεινε μια πολιτική λύση για την επίλυση του πολέμου στη Συρία και, μόνο με την ύπαρξή της, υποχρέωσε τους άλλους να παρουσιάσουν τις δικές τους ιδέες και σχέδια. Η ομοσπονδία, με την ευρεία έννοια, έχει νόημα ως μια πρόταση αποκέντρωσης και εκδημοκρατισμού. Θα μπορούσε επίσης να αμβλύνει τις πολιτικές και στρατιωτικές συγκρούσεις γύρω απ' τη Ροζάβα, την υπόλοιπη Συρία και στο Ιράκ και το Βόρειο Κουρδιστάν.

6.10 Το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK) και οι Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις (ΔΑΔ)

Τα τρία καντόνια χρωστάνε την ύπαρξή τους στο MGRK, όπως και οι τρεις Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις (ΔΑΔ). Σήμερα, περίπου τα δύο τρίτα του πληθυσμού του Τζεζιρέ και πάνω από το 90% του πληθυσμού του Αφρίν συμμετέχουν στους θεσμούς που ίδρυσε το MGRK μετά το 2011, συναντιούνται σε τακτική βάση και λαμβάνουν αποφάσεις για ζητήματα που επηρεάζουν τις ζωές τους. Στη Ροζάβα όλοι ωφελούνται απ' αυτό το σύστημα, ακόμα κι αν επιλέξουν να μη συμμετέχουν άμεσα. Διάφορα κομμάτια της κοινωνίας που δε συμμετέχουν στο MGRK, αλλά είναι ευπρόσδεκτα να το κάνουν, έχουν αναγνωρίσει τον κρίσιμο ρόλο του MGRK. Κινητοποιώντας χιλιάδες ανθρώπους γύρω απ' την πολιτική του αντίληψη και δείχνοντας ότι οι προκαταλήψεις μπορούν να ξεπεραστούν όταν οι άνθρωποι δουλεύουν μαζί, έχει αποκτήσει τεράστιο πρεστίτζ.

Μετά την έγκριση του Κοινωνικού Συμβολαίου το 2014, συζητήθηκε έντονα η σχέση μεταξύ του MGRK και των νέων ΔΑΔ. Πώς θα συνδυάζονταν μεταξύ τους; Ποιος θα ήταν ο ρόλος του συστήματος των συμβουλίων και των επιτροπών του σε σχέση με τα νομοθετικά και εκτελεστικά συμβούλια και τα υπουργεία των ΔΑΔ; Δεν ήταν άραγε εφικτό το 2013 να επιμείνουμε μόνο στο MGRK και όχι στις ΔΑΔ, και με τον καιρό να μεγεθύνουμε την κοινωνική του βάση; Θα παραγκωνιστεί το σύστημα των συμβουλίων για να εξυπηρετηθούν βραχυπρόθεσμα πολιτικά συμφέροντα; Ήταν απλώς ένα μεταβατικό σύστημα; Ποιος θα είναι ο ρόλος του στο FRNS; Τι προσπάθειες γίνονται για να ενισχυθεί το συμβουλευτικό σύστημα του MGRK;

Αυτά τα ερωτήματα είναι πολύ σημαντικά για τους υποστηρικτές της άμεσης, από τα κάτω, ριζοσπαστικής δημοκρατίας. Στην πράξη, η σχέση του MGRK και των ΔΑΔ είναι θετική, αν και δεν μπορεί σήμερα να δοθεί ικανοποιητική απάντηση για το μακροπρόθεσμο ρόλο του συμβουλευτικού συστήματος.

Το πρώτο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι το MGRK δεν είχε εξαντλήσει τη συζήτηση σχετικά με τα προβλήματα και τις αντιφάσεις του, όταν, το Σεπτέμβριο του 2013, απηύθυνε το κάλεσμα για μια κοινή, αυτόνομη διοίκηση για ολόκληρη

Συνάντηση του TEV-DEM στο Κομπάνι το 2015

τη Ροζάβα. Το γεγονός ότι ιδρύθηκε ένα κυβερνητικό σώμα υψηλότερου βαθμού χωρίς να εξαντληθούν οι προηγούμενες συζητήσεις, μετέφερε τα εν λόγω προβλήματα και αντιφάσεις σ' ένα εντελώς διαφορετικό επίπεδο. Με την πάροδο του χρόνου, τα τελευταία έγιναν όλο και πιο αισθητά.

Ας θυμηθούμε ότι το MGRK ξεκίνησε τη διαδικασία ίδρυσης των ΔΑΔ εξαιτίας του ζητήματος της νομιμοποίησης: εξαιτίας της ανάγκης να εντάξει στην πολιτική δομή όσο γίνεται μεγαλύτερο φάσμα του λαού. Ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού (που έφτασε στο επίπεδο του 45% στο καντόνι Τζεζιρέ) δεν συμμετείχε στο σύστημα των συμβουλίων εξαιτίας των προκαταλήψεων του απέναντί του, καθώς κι επειδή δεν κατανοούσε τη διαδικασία.

Τώρα ο κόσμος μαθαίνει τις ΔΑΔ, τα συμβούλια και τις κομμούνες του MGRK και το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα, τόσο σε επίπεδο πρακτικής όσο και σε επίπεδο αρχών. Η εντύπωση που σχηματίσαμε από τις συνεντεύξεις που πήραμε είναι ότι όσοι για έχουν εμπλακεί ενεργά σ' ένα συμβούλιο ή μια κομμούνα βιώνουν την ενεργητικότητα που αυτά εκπέμπουν. Μετά την ίδρυση των ΔΑΔ τον Ιανουάριο του 2014, το MGRK συνεχίζει να λειτουργεί, ανεξάρτητα από την ύπαρξη και τη λειτουργία των υπουργείων. Λειτουργήσε ως μέρος της μεταβατικής κυβέρνησης και τη στήριξε όπως μπορούσε. Ήταν οι αγωνιστές του MGRK που υλοποιούσαν τα σχέδια των Υπουργείων: δεν γινόταν διαφορετικά, γιατί ως τότε τα συμβούλια είχαν τον έλεγχο στο επίπεδο των καντονιών. Μετά την ίδρυση των ΔΑΔ, με τα

νομοθετικά συμβούλιά τους, το MGRK έγινε λιγότερο ενεργό, για ν' αποφευχθεί μια διπλή εξουσία. Οι αποφάσεις σε επίπεδο καντονιού λαμβάνονται τώρα από τις ΔΑΔ. Τα συμβούλια του MGRK συντονίζονται με τις ΔΑΔ μέσω των επιτροπών και του TEV-DEM. Σ' αυτές τις συνελεύσεις, τη βασική ατζέντα αποτελούν οι δραστηριότητες των επιτροπών βάσης, όπου εμπλέκονται ακόμη τα συμβούλια του MGRK.

Πριν την ίδρυση των ΔΑΔ, οι επιτροπές του συμβουλευτικού συστήματος είχαν αναπτύξει δομές στους οκτώ τομείς, που περιλάμβαναν και τις μεγάλης κλίμακας δημόσιες επιχειρήσεις. Συνέχισαν να δουλεύουν σ' αυτούς τους τομείς σε συνεργασία με τις ΔΑΔ. Ωστόσο με τον καιρό, οι δημόσιες επιχειρήσεις παραδόθηκαν επίσημα στα υπουργεία των ΔΑΔ. Οι Δυνάμεις Ασφαλείας, οι YPJ και οι YPG ήταν μέρος του συμβουλευτικού συστήματος – τώρα όμως αποτελούν τμήματα των ΔΑΔ.

Όμως δεν πρέπει να θεωρούμε το συμβουλευτικό σύστημα ως κάτι διαφορετικό από τις ΔΑΔ – ή από το νέο Ομοσπονδιακό Σύστημα στη Ροζάβα/Βόρεια Συρία. Τα υπουργεία και οι επιτροπές συνεργάζονται. Για παράδειγμα, στην πράξη οι λειτουργίες των δημοσίων επιχειρήσεων εκτελούνται λίγο-πολύ από ακτιβιστές του MGRK. Ο τρόπος που θα διοικηθούν μακροπρόθεσμα αυτές οι δημόσιες επιχειρήσεις είναι υπό συζήτηση. Μια επιλογή είναι να τους δοθεί επίσημος ρόλος· άλλη, να μετασηματιστούν σε συνεταιρισμούς υπό δημόσια εντολή.

Η ίδρυση νέων κομμούνων και συνεταιρισμών δεν έχει παραμεληθεί. Οι οργανωτικές διαδικασίες των κομμούνων ολοκληρώθηκαν στο Αφρίν το καλοκαίρι του 2015 και ξεκίνησαν και πάλι στο Κομπάνι, μετά την ήττα του Ισλαμικού Κράτους. Ο αριθμός τους στο Τζεζιρέ αυξάνεται ραγδαία, ωστόσο απομένει να διανυθεί πολλός δρόμος ακόμα. Στις περιοχές που απελευθερώνουν οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις, όπου οι περισσότεροι κάτοικοι δεν είναι Κούρδοι, η πρόταση για εγκαθίδρυση της Δημοκρατικής Αυτονομίας και των κομμούνων γίνεται βήμα-βήμα. Επιμένοντας στις κομμούνες, επιμένεις στη ριζοσπαστική κι από τα κάτω δημοκρατία. Η διάδοση των κομμούνων στη Ροζάβα το 2015, και η ανάπτυξη μιας κομμουναλιστικής οικονομίας, αποτελούν εκφράσεις μιας εναλλακτικής απέναντι στον καπιταλισμό, η οποία αναπτύσσεται αργά αλλά σταθερά. Η ανάπτυξη των κομμούνων βοηθά να μετριαστούν οι ενδοιασμοί περί «διάβρωσης» του συμβουλευτικού συστήματος του MGRK. Επίσης, κάποιοι νόμοι που εξέδωσαν οι ΔΑΔ στηρίζουν απόλυτα τις κομμούνες και τους συνεταιρισμούς. Αυτό είναι ένα ακόμη παράδειγμα της συνεργασίας.

Η δεύτερη επίσκεψή μας στη Ροζάβα, στις αρχές του 2016, μας έδειξε ότι ο κόσμος που είναι οργανωμένος γύρω από το MGRK δεν έχει χάσει την επαναστατική ζέση. Πιστεύουμε όμως ότι η σχέση μεταξύ MGRK και ΔΑΔ (και τώρα και του Ομοσπονδιακού Συστήματος) πρέπει να τυποποιηθεί και οι διαδικασίες της να καταγραφούν με λεπτομέρειες. Αν και το σύστημα μοιάζει σήμερα να λειτουργεί ομαλά, ένα επίσημο γραπτό πλαίσιο που θα έχει την αποδοχή του κόσμου είναι

χρήσιμο σε περίπτωση που εκδηλωθούν αντιφάσεις ή ανακύψουν απρόσμενα προβλήματα.

Γι' αυτό, το καλοκαίρι του 2015 ξεκίνησε μια συζήτηση με στόχο μια κοινή λύση. Η φόρμουλα που τέθηκε επί τάπητος από τις αρχές του 2016 είναι τα συμβούλια που εκπροσωπούνται στο επίπεδο του καντονιού (ως TEV-DEM) να συμμετέχουν στο νομοθετικό συμβούλιο με ποσόστωση 40%. Μένει να δούμε αν αυτή η πρόταση θα γίνει δεκτή και πώς θα εφαρμοστεί.

Κεφάλαιο 7

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

Υπάρχουν πολλοί που δυσκολεύονται να διακρίνουν την έννοια της κοινωνίας απ' αυτή του κράτους. Ο Αντόνιο Γκράμσι είχε ορίσει την κοινωνία των πολιτών ως το θεμέλιο του αστικού κράτους¹, ως το έδαφος μιας αντιπαράθεσης. Ο Γκράμσι θεωρούσε την κοινωνία των πολιτών εργαλείο της άρχουσας τάξης, το οποίο χρησιμοποιείται για την αναπαραγωγή της ηγεμονίας της και της κοινωνικής συναίνεσης, που πρέπει να κατακτηθεί απ' τους επαναστάτες μ' έναν πόλεμο θέσεων. Σήμερα υποστηρίζεται πως η κοινωνία των πολιτών (οργανωμένη μέσα από εργατικά συνδικάτα, ενώσεις κ.λπ.) κατασκευάζει τη συναίνεση για λογαριασμό της ηγεμονίας της καπιταλιστικής νεωτερικότητας, οπότε κι εξουδετερώνεται ως μέσο πολιτικής συμμετοχής. Από τότε που ο Φράνσις Φουκουγιάμα προέβλεψε το «τέλος της ιστορίας», ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός διασφάλισε την ηγεμονία του θέτοντας εκτός μάχης κάθε ενδεχόμενη εναλλακτική.

Σήμερα, στις καπιταλιστικές χώρες, η κοινωνία των πολιτών έχει ρόλο να περιορίζει τις αντιθέσεις που παράγονται απ' την καπιταλιστική νεωτερικότητα – έτσι το κράτος στην Ευρώπη απορρίπτει την ανθρωπιστική μεταχείριση των προσφύγων και συμβιβάζεται με την δωρεάν εμπλοκή της «κοινωνίας των πολιτών». Τα αντιπροσωπευτικά συστήματα, όπως ο κοινοβουλευτισμός, μειώνουν την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων στην πολιτική διαδικασία και δημιουργούν μια μεγάλη μάζα που κυβερνάται παθητικά. Τα σημερινά αντιπροσωπευτικά συστήματα, ειδικά στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α., αντανακλούν τη συστηματική αποπολιτικοποίηση της κοινωνίας των πολιτών· η πολιτική έκφραση του ατόμου έχει σε μεγάλο βαθμό περιοριστεί στη συμμετοχή σε εκλογικές αναμετρήσεις ανά τετραετία και οι άνθρωποι έχουν καταστεί αντικείμενα διακυβέρνησης². Η αποπολιτικοποίηση εντάσσεται σε μια στρατηγική διασφάλισης της πολιτικής ηγεμονίας μέσω της ενστάλαξης στον πληθυσμό της παραίτησης, της πολιτικής αδιαφορίας και της συνακόλουθης αποτροπής κοινωνικών συγκρούσεων.

1 Antonio Gramsci, *Gefängnishefte* (Hamburg, 1991-99), vol. 4.

2 Antonio Negri and Michael Hardt, *Declaration*, <http://bit.ly/1Ny3yiT>.

Το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα, αντιθέτως, θεωρεί το κράτος μέσο απόσπασης προνομίων προς όφελος συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων ή τάξεων. Το κράτος επιδιώκει την απομόνωση των ανθρώπων και την εμπέδωση της προσήλωσης στην εξουσία³. Σύμφωνα με το κίνημα, η απειλή για το κράτος μπορεί να προέλθει απ' την κοινωνία, την οποία το κράτος έχει παλαιόθεν αποικιοποιήσει και καθυποτάξει στα συμφέροντά του⁴. Συνεπώς, το κουρδικό κίνημα, στο πλαίσιο του αντικρατισμού του, αντλεί απ' την έννοια της κοινωνίας των πολιτών στον Γκράμσι, προτείνοντας την ενδυνάμωσή της, με στόχο την ανατροπή του κράτους. Αντίθετα με την ανεπιτυχή μπολσεβίκικη στρατηγική της κατάκτησης της κρατικής εξουσίας, ο Οτζαλάν θέτει, όπως και ο Γκράμσι στην ιδεολογική, πολιτική πάλη για την κοινωνία των πολιτών, έναν «πόλεμο θέσεων» πέρα από την ένοπλη αντιπαράθεση⁵. Αποκτώντας ισχύ, η κοινωνία των πολιτών προσπαθεί να απελευθερωθεί από τα χέρια του κράτους και των θρησκευτικών, οικονομικών και διοικητικών δομών του και να χτίσει μια αντι-ηγεμονία και να ενεργοποιήσει διάφορα τμήματα της κοινωνίας ώστε να την εκπροσωπούν στα συμβούλια και τις κομμούνες.

Για ολόκληρες δεκαετίες η δικτατορία του Μπάαθ απέκλειε πολιτικά την κοινωνία των πολιτών, όμως η τελευταία, πολιτικοποιημένη πλέον μέσω της Δημοκρατικής Αυτονομίας, έχει γαλουχηθεί ακριβώς για να περιορίσει τον κρατισμό σ' ένα ελάχιστο βαθμό ή ακόμη και να τον παρακάμψει εντελώς⁶. Μια τέτοια διαδικασία δεν τίθεται σε κίνηση από μόνη της: ένα ευρύ δίκτυο οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών βρίσκει λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα σε όλο το φάσμα της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν αναλάβει ενεργό ρόλο στο εκπαιδευτικό έργο κι επίσης οργανώνουν την κοινωνία σε ζητήματα καθημερινότητας. Όλες αυτές οι οργανώσεις έχουν η καθεμιά το δικό της καταστατικό, οργανώνονται ελεύθερα μέσα στην κοινωνία και στέλνουν αντιπροσώπους με δικαίωμα ψήφου στις επιτροπές του TEV-DEM.

Ο Φεντακιάρ Εσέν, από την Ένωση Οργανώσεων της Κοινωνίας Πολιτών της Ροζάβα, υπογραμμίζει τη σημασία της κοινωνίας των πολιτών στη Δημοκρατική Αυτονομία: «Η Ροζάβα και ειδικά το Τζεζιρέ, διαθέτουν μεγάλο πλούτο, τόσο στο έδαφος όσο και στο υπέδαφός τους. Υπό την κρατική διοίκηση, όλος αυτός ο πλούτος ανήκε στο κράτος και τίποτα στην κοινωνία. Το κράτος δε χρησίμευε σε τίποτα – ήταν παρασιτικό. Ας πάρουμε για παράδειγμα το πετρέλαιο: η γεώτρηση και η

3 Abdullah Öcalan, *Jenseits von Staat, Macht und Gewalt* (Neuss, 2010), σελ. 263.

4 Abdullah Öcalan, *Democratic Confederalism* (Cologne, 2011), σελ. 12-13, <http://bit.ly/1AUntfO>.

5 Βλ. Tanil Bar-on, «From Marxism and Nationalism to Radical Democracy: Abdullah Öcalan's Synthesis for the 21st Century», *Kurdish Issue*, 25 Απριλίου 2015, <http://wp.me/p4jvjX-d8>.

6 Abdullah Öcalan, *Jenseits von Staat, Macht und Gewalt* (Neuss, 2010), σελ. 263.

άντλησή του γινόταν εδώ, αλλά το πήγαιναν αλλού για να διυλιστεί. Τα κέρδη δεν αποδίδονταν στο λαό. Ενώ το πετρέλαιο είχε αντληθεί από τη δική του γη, κατόπιν του το πουλούσαν σε υψηλές τιμές.

«Όποιος ήθελε να χτίσει σπίτι έπρεπε να πάρει άδεια από το καθεστώς Μπάαθ και η διαδικασία συνήθως ήταν χρονοβόρα. Χωρίς έγκριση από το κράτος, δεν μπορούσες να έχεις κήπο ή έστω να φυτέψεις ένα δέντρο. Προφανώς και στο σημερινό αυτόνομο σύστημα απαιτούνται ορισμένες συνεννοήσεις· σε αντίθεση όμως με το κράτος, δικός μας στόχος είναι η δημιουργία μιας οικολογικής κοινωνίας κι έτσι προωθούμε ενεργά πρακτικές όπως τις παραπάνω. Γενικά, το κράτος δεν έκανε τίποτα για να ωφελήσει την κοινωνία, σε αντίθεση με το σύστημα της αυτονομίας.

«Σήμερα στη Ροζάβα η κοινωνία των πολιτών παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με ό,τι ίσχυε υπό καθεστώς κρατικής οργάνωσης. Θέτει τη λαϊκή βούληση στο επίκεντρο, σε αντίθεση με το εν λόγω καθεστώς. Επιπλέον, οι αξιωματούχοι σε όλους τους θεσμούς της κοινωνίας των πολιτών λειτουργούν αυστηρά ως εντολοδόχοι. Υπό το καθεστώς του Μπάαθ, λέει ο Εσέν, «κάθε απόφαση λαμβανόταν από τα πάνω κι επιβαλλόταν κάθετα, μέχρι και στο τελευταίο νοικοκυριό. Ακόμα κι αν ήταν παράλογη, έπρεπε να εφαρμοστεί. Το κράτος ήθελε μια κοινωνία σκλάβων, αποκομμένων από την κουλτούρα τους. Αντιθέτως, η Δημοκρατική Αυτονομία σέβεται τις απόψεις της κοινωνίας κι επιδιώκει την αυτοδιεύθυνση. Αυτός είναι και ο στόχος της οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών».

Επομένως, σε ό,τι αφορά τη Ροζάβα, πρέπει να διευρύνουμε την κλασική έννοια της κοινωνίας των πολιτών. Η αντιπροσωπεία μας συνειδητοποίησε πόσο προσκολλημένοι ήμασταν σ' αυτή, όταν επισκεφτήκαμε την Ένωση των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών. Περιμέναμε να βρούμε μια ένωση οργανώσεων για τ' ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρωπιστική βοήθεια, κι αντί αυτού βρεθήκαμε μπροστά σε μια ένωση που αποτελούνταν κυρίως από επαγγελματικές ομάδες/συνδικάτα. Στα αντιπροσωπευτικά, αστικά-κοινοβουλευτικά συστήματα, τα εργατικά συνδικάτα και οι άλλες οργανώσεις πιέζουν για τη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών ως ζήτημα προς επίλυση σε κεντρικό επίπεδο, ενώ στη Δημοκρατική Αυτονομία οι θεσμοί αυτοί εκπροσωπούνται στα διάφορα επίπεδα των συμβουλίων. Απ' όσο μπορούμε να κρίνουμε, τα καθήκοντα της κοινωνίας των πολιτών που οργανώνεται στη Ροζάβα είναι διευρυμένα. Οι οργανώσεις της τελευταίας εκπροσωπούνται στα συμβούλια με συγκεκριμένη ποσόστωση.

7.1 Η Ένωση Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (Saziyen Cîvaka Sîvîl - SCS)

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς και ειδικά σ' αυτόν της οικονομίας. Σύμφωνα με μια περιγραφή, «εδώ στην

πόλη, κάθε οικογένεια διατηρεί κι από ένα εργαστήριο ή κατάστημα ή ασχολείται με κάποιον τρόπο με το εμπόριο. Η κοινωνία των πολιτών διασφαλίζει την ενότητα του λαού και προλαμβάνει την καταπάτηση και παραβίαση των νόμων». Η κριτική του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού απέναντι στο κράτος, και η στήριξη που παρέχει στην κοινοτική οικονομία, είναι από τις βασικές αρχές της Ένωσης Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (SCS). «Το κρατικό καθεστώς εκμεταλλευόταν την εργατική δύναμη της κοινωνίας και κυριολεκτικά ποδοπατούσε τα εργατικά δικαιώματα. Στο πλαίσιο της Δημοκρατικής Αυτονομίας, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών λύνουν τα προβλήματά τους με γνώμονα τις αρχές της ηθικής πολιτικής και της οικολογικής κοινωνίας. Θεμέλιος λίθος είναι η ενότητα της κοινωνίας. Αυτές οι οργανώσεις είναι ο συνεκτικός ιστός της: διασφαλίζουν την ενότητα που είναι απαραίτητη για να ικανοποιηθούν οι καθημερινές κοινωνικές ανάγκες. Φυσικά, αυτό το κάνουν σε δημοκρατικό πλαίσιο. Μέσα απ' αυτές συγκροτείται η ίδια η κοινωνία»⁷.

Στην οικονομική ένωση, καταστήματα, εταιρείες, συνεταιρισμοί και εργαστήρια συνεργάζονται προκειμένου να διαπραγματευτούν τις συνθήκες εργασίας και να διασφαλίσουν την αρχή της κοινωνικής ευθύνης. Η τελευταία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει τη διατίμηση των τροφίμων και των καυσίμων, προκειμένου όλοι, και οι πρόσφυγες, να τρέφονται επαρκώς. Για παράδειγμα, η ένωση όρισε τη διαφορά στην τιμή του πετρελαίου θέρμανσης μεταξύ των Ντιρμπεσιγιέ (στα αραβικά Αλ-Νταρμπασίγια) και Τιρμπεσί, στις πέντε λίρες. Στην κοινοτικοποιημένη οικονομία, η οικονομική αυτοοργάνωση υπερασπίζεται τα δικαιώματα των εργαζομένων και προλαμβάνει την επιδίωξη μεγιστοποίησης του κέρδους, η οποία αποβαίνει ιδιαίτερα βλαπτική καθώς θεμελιώνει μια καπιταλιστική οικονομία.

«Υπό το μπασθικό καθεστώς», λέει ο Εσέν, ο οποίος είναι και συμπρόεδρος στο περιφερειακό συμβούλιο της Χόσικε, «οι εργαζόμενοι ήταν αδύνατον να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Δεν μπορούσες να πεις λέξη για τους χαμηλούς μισθούς, την καταπάτηση των δικαιωμάτων και οτιδήποτε σχετικό. Διαφορετικά, διωκόσουν. Όσοι διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους έμπαιναν στη φυλακή με την κατηγορία ότι επεδίωκαν "τον κρατικό διχασμό". Για τη Δημοκρατική Αυτονομία, όμως, αξιόποινες πράξεις είναι οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Εδώ, ο καθένας έχει το δικαίωμα να ζει σε μια οικολογική και δημοκρατική κοινωνία».

Ένα κοινωνικό πρόβλημα που έλυσε η SCS ήταν η διαμάχη μεταξύ των οδηγών ταξί και των οδηγών μικρών λεωφορείων. Κανονικά, τα μικρά λεωφορεία εκτελούν δρομολόγια εκτός πόλης, ωστόσο συνήθιζαν να πηγαίνουν τους επιβάτες στο σπίτι τους, με αποτέλεσμα οι οδηγοί ταξί να χάνουν πολλά έσοδα. Έτσι, η SCS αποφά-

7 Nergiz Botan, «Rojava Devriminde sivil toplum nasıl çalışıyor?», ANF, 21 Αυγούστου 2014.

σισε να δημιουργήσει ένα σταθμό λεωφορείων στο κέντρο κάθε πόλης, όπου τα μικρά λεωφορεία θα είχαν εύκολη πρόσβαση.

Η Δημοκρατική Αυτονομία επιδιώκει να συμμετέχουν όλες οι επαγγελματικές ομάδες σε τέτοιες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, όπου θα μπορούν να λύνουν τα προβλήματά τους από κοινού και να φέρνουν τα μέλη τους προ των ευθυνών τους. Η Ρεμζιγιέ Μιχεμέντ, από το Λαϊκό Συμβούλιο του Καμισλό, μας είπε ότι η συνδρομή για τα μέλη είναι 100 λίρες το μήνα (περίπου 0,35 ευρώ) για την κάλυψη βασικών αναγκών· η συμμετοχή είναι προαιρετική. Οι επιτροπές δασκάλων θ' αντιμετωπίσουν, μεταξύ άλλων, το πρόβλημα της βίας που ασκούν ορισμένοι δάσκαλοι στους μαθητές και θα τους φέρουν προ των ευθυνών τους. Οι επιτροπές εμπόρων προστατεύουν τις επιχειρήσεις και φροντίζουν να μην ανεβαίνουν οι τιμές των βασικών τροφίμων. Οι επιτροπές τοπικών υπηρεσιών, που συνδέονται με το συμβουλευτικό σύστημα, έχουν αναλάβει τον εφοδιασμό με νερό και ηλεκτρικό. Γενικά υπάρχει μια πληθώρα επιτροπών που συνδέονται στενά με το συμβουλευτικό σύστημα, σύμφωνα με τη Μιχεμέντ.

Εδώ βλέπουμε και πάλι τη δυσκολία ορισμού της «κοινωνίας των πολιτών» σε μια κοινωνία που φιλοδοξεί να γίνει εντελώς πολιτική. Τα συμβούλια και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών όχι μόνο αντεπεξέρχονται στις δυσκολίες του πολέμου, αλλά διατυπώνουν και συγκεκριμένες ιδέες για μια νέας μορφής οικονομία και κοινωνία [βλ. Κεφάλαιο 12]. Κατά την επίσκεψή μας στην SCS το Μάιο του 2014, πληροφορηθήκαμε ότι περίπου 32 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στο Καμισλό είχαν πρόσφατα συνενωθεί: ενώσεις οδηγών ταξί, εμπόρων, εργατών και άλλων.

7.2 Τέχνη και Πολιτισμός (Çand û Hûner)

Όπως είδαμε, η εκπροσώπηση και η προώθηση των διαφόρων εθνοτήτων της Ροζάβα και της κουλτούρας τους, αποτελεί αρχή του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού⁸. Η οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών «Τέχνη και Πολιτισμός» είναι επιφορτισμένη με την προώθηση της τέχνης. Ιδρύθηκε το 1988 – πολύ πριν την επανάσταση – και αρχικά ήταν παράνομη. Σήμερα φιλοδοξεί ν' ανοίξει πολιτιστικές ακαδημίες σε όλες τις πόλεις της Ροζάβα, δημιουργώντας ένα συνομοσπονδιακό δίκτυο πολιτιστικών ιδρυμάτων των διαφόρων εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων.

Η οργάνωση «Τέχνη και Πολιτισμός» δεν πασχίζει μόνο για τη διαφύλαξη των παραδοσιακών κουλτούρων, αλλά και για τη δημιουργία μίας νέας, χειραφετητικής κουλτούρας, βασισμένης στη νέα πολιτική και κοινωνική κατάσταση. Καταπιάνε-

8 «Doğrudan demokrasiye toplum irade ve güc olur», *Yeni Özgür Politika*, 23 Δεκεμβρίου 2010, <http://bit.ly/29yXYU5>.

ται με κοινωνικά ζητήματα, φτάνοντας μέχρι και στην παρουσίασή τους μέσα από θεατρικές παραγωγές. Για παράδειγμα, ήδη τον Οκτώβριο του 2013, η ομώνυμη Ακαδημία της Αμιουντέ είχε περίπου 100 ενεργά μέλη που διδασκαν και οργανωναν θεατρικές παραγωγές. Παρακολουθήσαμε ένα έργο της ομάδας νέων της Ακαδημίας, σχετικό με το ζήτημα της φυγής από τη Ροζάβα προς τα στρατόπεδα του Νότιου Κουρδιστάν, την Τουρκία και την Ευρώπη. Στόχος του έργου ήταν να ενθαρρύνει τον κόσμο να παραμείνει στη Ροζάβα, αντί να φύγει. Τα περισσότερα από τα έργα που παρουσιάζονται στο πλαίσιο του «Τέχνη και Πολιτισμός» είναι πρωτότυπα.

Η αντίστοιχη Ακαδημία της Σερεκανίγιε ιδρύθηκε στις αρχές του 2014, και ήδη το Μάιο του ίδιου έτους αριθμούσε 170 μέλη, μεταξύ των οποίων πολλοί Άραβες και Τσετσένοι. Η Ακαδημία διαθέτει τομέα θεάτρου, μέσωσ ενημέρωσης και λογοτεχνίας. Έχει χώρο ειδικά διαμορφωμένο για παιδιά κι είναι η έδρα του μουσικού συγκροτήματος «Koma Şehid Yekdar», που πήρε τ' όνομά του από ένα μαχητή που έπεσε στο Χαλέπι.

Η οργάνωση «Τέχνη και Πολιτισμός» λειτουργεί βάσει της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου κι έτσι ο κάθε μαθητευόμενος παρακινείται να γίνει ταυτόχρονα και δάσκαλος. Συμμετέχουν άνθρωποι όλων των ηλικιών. Διαθέτει δικές της βιβλιοθήκες, σε στενή συνεργασία με τις κατά τόπους ακαδημίες της. Μετέτρεψε πρώην κυβερνητικά κτίρια σε πολιτιστικά κέντρα και οι μεγάλες κρατικές εγκαταστάσεις είναι τώρα ανοιχτές στο λαό για πολιτιστικές και θεατρικές παραστάσεις. Ένα τμήμα των εργασιών αφορά την ίδρυση μιας νέας κινηματογραφικής κοινότητας.

7.3 Επαναστατικό Κίνημα Νεολαίας (Tevgera Cîwanen Şoreşger)

Το Επαναστατικό Κίνημα Νεολαίας είναι διάδοχος της Επιτροπής Νεολαίας Συρίας, η οποία αντιτασσόταν στο καθεστώς Μπάαθ, τα δε μέλη του συμβάλλουν τώρα σημαντικά στην ανάπτυξη της αυτοδιεύθυνσης στη Ροζάβα. Στη διάρκεια της επανάστασης, σύμφωνα με τον Χαρούν Μποζάν, μέλος του συμβουλίου, «κάναμε διαδηλώσεις σε κάθε περιφέρεια, σε κάθε χωριό, σε κάθε πόλη και παίξαμε ενεργό ρόλο στην εξέγερση. Όμως μεγάλη σημασία έχουν οι κομμούνες και τα συμβούλια που στήσαμε. Αποδυναμώσαμε το κρατικό σύστημα με τις δράσεις μας, χτίζοντας νέους θεσμούς». Η Επαναστατική Νεολαία «διέφερε από τα υπόλοιπα νεολαιίστικα κινήματα γιατί πρότεινε μια εναλλακτική απέναντι στον Άσαντ. Οι άλλοι, το μόνο που έλεγαν ήταν "Να φύγει ο Άσαντ", αλλά δεν ήξεραν τι έπρεπε να γίνει μετά απ' αυτό». Ιδεολογικά, ασπάζονταν «τη φιλοσοφία του Προέδρου Άπο. Ως νεολαία που εμπνεόταν από τις συγκεκριμένες ιδέες, ξέραμε πολύ καλά πώς

να θέσουμε την ενέργεια, τη δράση και το νεανικό μας πνεύμα στην υπηρεσία της επανάστασης»⁹.

Η Επαναστατική Νεολαία δημιούργησε αίθουσες συνεδριάσεων στις πόλεις και τα χωριά. Στην «Πόλη της Νεολαίας» έχει καταλάβει εγκαταστάσεις του καθεστώτος Μπάαθ και τις χρησιμοποιεί προς όφελος της κοινωνικής αυτοοργάνωσης. Θεατρικές ομάδες νέων κάνουν παραστάσεις σε χώρους που μέχρι πρότινος φιλοξενούσαν τα απρόσιτα γραφεία του καθεστώτος.

Σήμερα εξακολουθεί να διοργανώνει διαμαρτυρίες – για παράδειγμα, εναντίον του εμπάργκο της KRG. Δημοσιεύει τουλάχιστον μία εφημερίδα σε κάθε πόλη και διοργανώνει σεμινάρια στις κομμούνες. Όπως όμως μας εξήγησε ένας νέος στη Ντερίκ, «η δουλειά μας γενικά διαφέρει απ' αυτήν της κομμούνας: η κομμούνα πρέπει να λύνει τα προβλήματα που αφορούν τις προμήθειες σε νερό και ηλεκτρικό ρεύμα, καθώς και οικογενειακά προβλήματα. Εμείς όμως οργανώνουμε τη νεολαία για την επανάσταση. Πολλοί νέοι έχουν ελλιπή ενημέρωση σχετικά με την επανάσταση και τους στόχους της».

Ως κύριο στόχο έχουν, όπως μας είπαν, να πάνε ένα βήμα μπροστά όχι μόνο τη δική τους παιδεία, αλλά και την παιδεία της κοινωνίας γενικότερα – ιδιαίτερα την πολιτική – την ιστορία, τις δημοκρατικές αξίες και τη γυναικεία χειραφέτηση. Έφηβοι διαφόρων καταβολών συναντιούνται και μαθαίνουν ο ένας απ' τον άλλο. Τα μαθήματα είναι αυτοοργανωμένα και στοχεύουν να μετατρέψουν τους μαθητές σε δασκάλους. Οι Παρασκευές είναι αφιερωμένες στην πολιτική παιδεία· κάποιες βραδιές προβάλλονται ταινίες, πραγματοποιείται ενισχυτική διδασκαλία ή αθλητικές εκδηλώσεις.

Στο Κουρδιστάν, ο όρος *νεολαία* είναι αρκετά ευρύς και περιλαμβάνει ανθρώπους από 12 έως 32 ετών. Οι άνω των 18 διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο: υπερασπίζονται τις κομμούνες και τις συνοικίες τους από τις επιθέσεις του Ισλαμικού Κράτους και άλλων τρομοκρατικών ομάδων. «Οργανώσαμε τις μονάδες αυτοάμυνας μας σε κάθε γειτονιά», μάς είπε ο Χαρούν Μποζάν. «Εμείς εκπαιδεύσαμε αυτές τις ομάδες. Λειτουργούν ως φρουρές και παίρνουν μέτρα προστασίας. Αν δεχτεί επίθεση ο κόσμος, εμείς φροντίζουμε για την ασφάλειά του».

Στα αντιπροσωπευτικά συστήματα, οι νέοι αντιμετωπίζονται κατά κανόνα ως άτομα που χρειάζονται καθοδήγηση. Στη Δημοκρατική Αυτονομία όμως, οι έφηβοι διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην αυτοδιεύθυνση κι αποτελούν πολύ σημαντικό παράγοντα του κοινωνικού μετασχηματισμού. Κατά τα πρότυπα του μοντέλου της Δημοκρατικής Αυτονομίας, η Επαναστατική Νεολαία αποτελείται από μια μικτή οργάνωση – τους «Κούρδους Φοιτητές της Συρίας» – και μια αυτόνομη οργάνω-

9 Συνέντευξη του Χαρούν Μποζάν, μέλος του συμβουλίου της Επαναστατικής Νεολαίας, «Rojavada devrimin öncüsü ve savunucusu gençler», *Yeni Özgür Politika*, 21 Μαΐου 2014.

ση γυναικών και κοριτσιών – τις «Γυναίκες Επαναστάτριες»¹⁰. Η πάλη της νεολαίας επικεντρώνεται στην κοινωνική επανάσταση και εναντίον της καταπίεσης των νέων από τους γηραιότερους, δηλαδή τη γεροντοκρατία: «Το γεροντοκρατικό σύστημα εξισώνει την ηλικία με την εμπειρία και θεωρεί ότι οι γηραιότεροι έχουν περισσότερη εμπειρία κι άρα μεγαλύτερα δικαιώματα συμμετοχής στις αποφάσεις και της διαδικασίες λήψης τους. Η γεροντοκρατία βρίσκει την έκφρασή της στους θεσμούς, στον τρόπο που διοικείται η κοινωνία και από ποιους. Αντανακλάται επίσης στην εσωτερική αντίληψη της κοινωνίας για τους νέους και τις νέες. Παρουσιάζουμε τους εαυτούς μας ως νέους και νέες εναντίον του συστήματος. Οι εμπειρίες δεν σχετίζονται μόνο με την ηλικία, επειδή ο τρόπος ζωής, η ιδεολογία και η εφαρμογή της ιδεολογίας στην καθημερινή ζωή είναι σημαντικά στοιχεία. Εξαρτάται από την αποφασιστικότητα και τη θέληση. Παίρνουμε θέση εναντίον αυτού του γεροντοκρατικού συστήματος στην ανεξάρτητη και αυτόνομη οργάνωσή μας. Η εκπαίδευση είναι σημαντικό κομμάτι της άμυνάς μας, για να αυξήσουμε το επίπεδο συνείδησης της νεολαίας, έτσι ώστε να μπορεί να συμμετέχει στη δημιουργία του συστήματός της με τη δική της ταυτότητα. επίσης έχουμε τις δικές μας ακαδημίες, που οργανώνονται από τη νεολαία και αποσκοπούν στην αυτομόρφωσή μας»¹¹.

Η οργάνωση αυτοδιοικείται σύμφωνα με το συμβουλευτικό μοντέλο αλλά αποτελεί κι αναπόσπαστο κομμάτι του συμβουλευτικού συστήματος σε όλα τα επίπεδα, καθώς στέλνει εκπροσώπους στις διαβουλεύσεις και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τέλος, είναι και μια παράλληλη αυτόνομη κοινοτική οργάνωση, που δρα σε διαπεριφερειακό επίπεδο.

7.4 Ένωση των Οικογενειών των Πεσόντων (Saziya Malbatan Şehîdan - SMS)

Σε κάθε κοινωνία που βρίσκεται σε πόλεμο, μεγάλη σημασία έχει η φροντίδα για τις οικογένειες όσων έπεσαν στη μάχη. Στη Ροζάβα, η Ένωση των Οικογενειών των Πεσόντων (SMS) παρέχει ψυχολογική υποστήριξη στις οικογένειες, τις κρατά κοινωνικά ενεργές, συμμαριζεται το πένθος τους, ενώ αναλαμβάνει και υπηρεσίες σχετικές με τις κηδείες και τη φροντίδα των τάφων· τις στηρίζει επίσης υλικά, παρέχοντας τρόφιμα σε χήρες, χήρους και ορφανά. Η SMS παρέχει επίσης στήριξη στις οικογένειες δολοφονημένων πολιτών.

Το Μάιο του 2014, μόνο στο Καμισλό ζούσαν 400 οικογένειες πεσόντων μαχητών των YPG/YPJ. Επιπλέον, όπως πληροφορηθήκαμε, κατά τον αγώνα των κουρδικών αντάρτικων δυνάμεων HPG και ARGK στα βουνά του Βόρειου Κουρδιστάν,

10 Ερτζάν Αϊμπογά στην *Yeni Özgür Politika*, 28 Ιουνίου 2014.

11 Hanna Kohlmann and Michael Knapp, «Wir haben jung begonnen und jung werden wir siegen», *Kurdistan Report*, 183 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2016), <http://bit.ly/28R4SFX>.

έπεσαν 250 μαχητές. Η SMS δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ των πεσόντων των HPG/ARGK και των πεσόντων των YPG/YPJ και φροντίζει τις οικογένειές τους, ανεξάρτητα από το πού έπεσαν.

Είδαμε το προσωπικό της SMS να επισκέπτεται οικογένειες όχι μόνο για να τους εκφράσει συλλυπητήρια, αλλά και για να διαπιστώσει τι ανάγκες έχουν και να τις εντάξει σε κοινωνικές δραστηριότητες. Η SMS είναι και πολιτικά ενεργή, οπότε συμμετέχει δυναμικά στις διαμαρτυρίες κατά του εμπάργκο.

Ημέρα μνήμης για τους μάρτυρες

7.5 Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Komela Mafên Mirovan - KMM)

Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ροζάβα είναι αντιμέτωποι με μια μεγάλη πρόκληση: την καταγραφή και διερεύνηση των σφαγών που διαπράττουν ομάδες που πολεμούν τη Ροζάβα, αλλά και τον εξονυχιστικό έλεγχο των Δυνάμεων Ασφαλείας (Asayîş) της ίδιας της Ροζάβα. Στις δυνάμεις αυτές, καθώς και στα Σώματα Ασφαλείας των Συροϊακωβιτών (τα «Σουτόρο»), συμμετέχουν εθελοντές, λόγω δε της εμπόλεμης κατάστασης, μεγάλο μέρος της εκπαίδευσής τους συμπίπτει χρονικά με την πραγματική υπηρεσία τους. Όμως, σε κάθε κοινωνία, η εποπτεία των δυνάμεων ασφαλείας έχει κομβική σημασία για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΚΜΜ) ιδρύθηκε για να εγγυηθεί αυτή την εποπτεία. Εκπαιδεύει τους πολιτοφύλακες των δυνάμεων ασφαλείας μέσω εβδομαδιαίων προγραμμάτων ευαισθητοποίησης πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα· διενεργεί επίσης εκτεταμένους ελέγχους. Όπως μας εξήγησε η Αξίν Αμέντ από την ΚΜΜ, «για να ετοιμάσουμε την αναφορά μας επισκεφτήκαμε φυλακές της Asayis, και κάθε φορά απροειδοποίητα. Δεν έπεσαν στην αντίληψή μας περιστατικά βασανισμού. Επισκεφτήκαμε αιφνιδιαστικά τις κεντρικές εγκαταστάσεις των Asayis στο Καμισλό. Θα ερευνήσουμε την παραμικρή καταγγελία για βασανιστήρια». Απ' ό,τι είδαμε, οι καταγγελίες για βασανιστήρια όντως εξετάζονται συστηματικά και οι παραβιάσεις δεν συγκαλύπτονται – αντίθετα, τιμωρούνται.

Σε ό,τι αφορά τις συνθήκες κράτησης και φυλάκισης στην περιοχή, διαπιστώσαμε ότι οι δυνάμεις ασφαλείας λειτουργούν με τρόπο ανοιχτό. Χωρίς προηγούμενη άδεια, μας επιτράπηκε η πρόσβαση σε κάθε είδους εγκαταστάσεις των Asayis ή σε χώρους κράτησης όποτε το ζητήσαμε. Ακόμη και το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβεβαιώνει ότι είχε ελεύθερη πρόσβαση σε φυλακές και ιδρύματα στη Ροζάβα¹². Λόγω της μοναδικότητας της κατάστασης στη Ροζάβα – δηλαδή, της ταυτόχρονης εξέλιξης της επανάστασης και της διεξαγωγής του πολέμου – προκύπτει άλλο ένα πρόβλημα: ενώ οι δυνάμεις ασφαλείας είναι κάτι παραπάνω από πρόθυμες να υφίστανται ελέγχους, οι τοπικές επιτροπές ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν έχουν αρκετό προσωπικό και στήριξη για να τους διενεργήσουν, καθώς πάρα πολλοί πόροι αναγκαστικά αναλώνονται στον πόλεμο.

7.6 Η οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών

Η Ροζάβα οικοδομεί μια νέα κοινωνία χωρίς κράτος. Σ' αυτό το κεφάλαιο σκιαγραφήθηκαν μόνο λίγες, επιλεγμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών· θα μπορούσαμε ν' αναφερθούμε στο γυναικείο κίνημα, στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, στην άμυνα, στο νομικό σύστημα, στις θρησκευτικές οργανώσεις κ.λπ. Μερικές αρχές όμως είναι κοινές σε όλες αυτές τις οργανώσεις. Οι άνθρωποι οργανώνονται σε κομμούνες, συγκροτούν επιτροπές και συνεργάζονται με τις αντίστοιχες δημοκρατικά νομιμοποιημένες οργανώσεις, όπως η Χείβα Σορ στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, η Ένωση Γυναικών «Αστέρι» για τις γυναίκες, και πολλές άλλες. Όπως είδαμε, η Ροζάβα δεν είναι μια κοινωνία υπό κρατικό καθεστώς, αλλά στη βάση της κοινωνίας των πολιτών – δηλαδή σχεδιασμένη από τους ίδιους τους πολίτες, με την έννοια της *civitas*, χωρίς ένα θεσμικό σώμα διαχωρισμένο απ' αυτούς, το οποίο αποφασιζει γι' αυτούς.

12 «Syria: Abuses in Kurdish-Run Enclaves», *Human Rights Watch*, 19 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/28R8s2N>.

Επομένως, η κλασική έννοια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) δεν έχει εφαρμογή στη Ροζάβα, ακριβώς επειδή τα πάντα απορρέουν ούτως ή άλλως από τους πολίτες: από τις κομμούνες μέχρι τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες διασυνδέονται με το συμβουλευτικό σύστημα. Οι οργανώσεις συνεισφέρουν τη γνώση τους στους θεσμούς της αυτοδιεύθυνσης και επισημαίνουν τα λάθη και τις ανεπάρκειές της, προάγοντας έτσι την κοινωνική ανάπτυξη και λειτουργώντας συμπληρωματικά στη δημοκρατική αυτοδιεύθυνση. Είναι ανεξάρτητες απ' αυτήν, όμως οι εκπρόσωποί τους, με δικαίωμα ψήφου, συμβάλλουν στη λειτουργία της σε όλα τα επίπεδα.

Υπάρχουν και μερικές ΜΚΟ, αλλά δε σχετίζονται ούτε με το κράτος ούτε με την αυτοδιεύθυνση. Γενικά την αντιμετωπίζουν κριτικά – ενδεχομένως επειδή συνδέονται με το δεξιό συνασπισμό κομμάτων ENKS. Επομένως, η επιρροή τους στην κοινωνία είναι πολύ περιορισμένη σε σχέση με κείνη των προαναφερθεισών οργανώσεων. Δεν τις επισκεφτήκαμε, επομένως δεν μπορούμε να εκφέρουμε γνώμη γι' αυτές. Όμως, ο Φεντακιάρ Εσέν, της SCS, παρατηρεί: «Αρχίσαμε να οικοδομούμε το σύστημα της Δημοκρατικής Αυτονομίας πολύ πρόσφατα. Υπάρχει επίσης το δίκτυο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Κατά τη διαδικασία δημιουργίας του συστήματος μπορεί να προκύψουν λάθη και προβλήματα. ... Η δουλειά που γίνεται είναι όμως ικανοποιητική, κι έτσι, παρ' όλο που αυτό το σύστημα είναι καινούριο, ο κόσμος είναι πρόθυμος να εργαστεί εθελοντικά γι' αυτό».

«Υπό το καθεστώς του Μπάαθ», συνεχίζει, «κανείς δεν μπορούσε να διεκδικήσει τα δικαιώματά του. Τώρα όμως, όποτε οι εργαζόμενοι εγείρουν κάποιο ζήτημα, διαπιστώνουν πως το δικαίωμά τους να το κάνουν προστατεύεται, κι έτσι αρχίζουν να συμμετέχουν πιο ενεργά». Σήμερα, η πρόκληση για την κοινωνία των πολιτών είναι να επιτύχει τη μεταμόρφωση ενός πληθυσμού που πατροναριζόταν και χειραγωγούνταν από το καθεστώς, σ' ένα λαό κινητοποιημένο, κοινωνικά και πολιτικά ενεργό σε όλα τα επίπεδα. Ένα άλλο πρόβλημα είναι η έλλειψη τεχνογνωσίας στους τομείς της πολεοδομίας και της ενέργειας, δεδομένης μάλιστα της αποχώρησης από την περιοχή μεγάλου μέρους του σχετικού καταρτισμένου προσωπικού. Η αντιπροσωπεία μας ωστόσο διέκρινε μεγάλο ενθουσιασμό για την εγκαθίδρυση αυτού του νέου συστήματος και μια διάθεση να αντιμετωπιστούν όλες οι ανεπάρκειες μέσω των αρχών της κριτικής, της αυτοκριτικής και της υπαγωγής στη λαϊκή εντολή.

Κεφάλαιο 8

Άμυνα: Η Θεωρία του Ρόδου

Οι τρομοκράτες του Ισλαμικού Κράτους δεν έχουν αποδείξει μόνο πόσο άχρηστη είναι η στρατιωτική υπεροχή των κρατών, αλλά και την κενότητα των αξιών τους. Από στρατιωτική σκοπιά, η περίπτωση του Κομπάνι μπορεί να 'ναι οδυνηρή, αλλά περισσότερο επώδυνη είναι η απώλεια των νεκρών μαχητών μας. Γιατί με το απαράμιλλο μαχητικό τους πνεύμα έχουν δείξει σ' όλο τον κόσμο την ηθική τους υπεροχή κι έχουν εκθέσει την αξιοπιστία της «διεθνούς κοινότητας». Οι Κούρδοι μπορεί να χάσουν μια πόλη, αλλά η «διεθνής κοινότητα» έχει ήδη χάσει όλες τις αξίες της¹.

Ακριβώς επειδή η Ροζάβα αγωνίζεται να γίνει μια ριζοσπαστική δημοκρατία και απορρίπτει την καπιταλιστική οικονομία που επικεντρώνεται στο κέρδος, ακριβώς επειδή υπάρχουν πολλές γυναίκες στις γραμμές των αμυντικών δυνάμεων, που αμφισβητούν τα πατριαρχικά δικαιώματα εξουσίας, η Ροζάβα δέχτηκε την επίθεση του ISIS και των συμμάχων του. Από την έναρξη των μαχών για την άμυνα του Κομπάνι το Σεπτέμβριο του 2014, οι γυναίκες μαχήτριες έγιναν σύμβολο, προβάλλοντας ένα νέο ρόλο για τις γυναίκες στη Μέση Ανατολή, νικώντας το «κακό»² και εκθέτοντας τη στρατοκρατική πατριαρχική βία και τα ψέματα, τόσο των κρατών-μελών του NATO, όσο και των Ισλαμιστών συμμάχων τους. Ο διεθνής ενθουσιασμός για τις YPG και YPJ υπήρξε τεράστιος. Ο Αμερικανός εθελοντής των YPG Τζόρνταν Μείτσον έγραψε στη σελίδα του στο Facebook ότι είχε λάβει χιλιάδες ερωτήσεις απ' ολόκληρο τον κόσμο για το πώς μπορεί κανείς να καταταγεί στις YPG.

Όμως, το Σεπτέμβριο του 2014, οι YPG και YPJ είχαν ήδη συμπληρώσει δύο χρόνια ένοπλης αντίστασης εναντίον των ακραίων Ισλαμιστών ενόπλων, του Μετώπου Αλ-Νούσρα και του ISIS. Γύρω στους 600 μαχητές είχαν σκοτωθεί, χωρίς καμιά αντίδραση από την πλευρά της παγκόσμιας κοινής γνώμης.

1 Aras Masif, «Kobanê und die Heuchelei des Westens», *Kurdische Nachrichten*, 8 Οκτωβρίου 2014, <http://bit.ly/1Spt6D8>.

2 Andrea Seibel, «Der kurdische Widerstand verkörpert das Gute», *Die Welt*, 18 Οκτωβρίου 2014, <http://bit.ly/1QEU64b>.

8.1 Μονάδες Λαϊκής Προστασίας (YPG – Yekîneyên Parastina Gel)

Το 2004, η άγρια καταστολή της εξέγερσης του Καμισλό [βλ. 4.1] έπεισε πολλούς Κούρδους της Συρίας ότι χρειαζόνταν μια δύναμη αυτοάμυνας. Έτσι άρχισαν να δημιουργούν παράνομες μονάδες, που θα ήταν έτοιμες να προβούν σε αντίποινα στην επόμενη επίθεση του καθεστώτος του Άσαντ. Οι πρώτες μονάδες των YXG [βλ. 4.3] ήταν «άτυπη δύναμη που αποτελούνταν από μικρές ομάδες νέων», όπως μας είπε η Σιλάν Καρατσόζ, αξιωματικός στο καντόνι Τζεζιρέ. «Έκαναν περιστασιακές ενέργειες όταν το καθεστώς έκανε επιθέσεις στους Κούρδους ή όταν γινόταν κάποια σύλληψη»³.

Τον Ιούλιο του 2012, σύμφωνα με τον αξιωματικό Σιπάν Χεμό, η δύναμη αυτοάμυνας «έπαιξε το ρόλο της στην απελευθέρωση των κουρδικών περιοχών». Στη Ντερίκ οι YXG συγκρούστηκαν άγρια με τις καθεστωτικές δυνάμεις [βλ. 4.6] και τελικά οι τελευταίες αποσύρθηκαν. «Κατόπιν κηρύχτηκε η επανάσταση της 19^{ης} Ιουλίου»⁴.

Ούτε το τουρκικό κράτος ούτε ο πρόεδρος του Νότιου Κουρδιστάν Μασούντ Μπαρζανί μπορούσε να αποτρέψει τους ακτιβιστές του PKK απ' το να πάνε στη Ροζάβα για να καταταγούν στις YXG και να τις βοηθήσουν ν' αναπτυχθούν. Ένας απ' αυτούς, ο Σεμπάτ Ντερίκ, πρώην ηγετικό στέλεχος των ανταρτών του PKK, συνειδητοποίησε ότι η μεγέθυνσή τους σε μια δύναμη χιλιάδων μαχητών απαιτούσε το σχηματισμό μιας νέας οργάνωσης. Με πρωτοβουλία του, οι YXG αναδιοργανώθηκαν σε YPG το καλοκαίρι του 2012. Το ιδρυτικό συνέδριο των YPG έλαβε χώρα την Πρωτοχρονιά του 2013· τότε οι YPG δήλωσαν ότι δε σχετίζονται με κάποιο κόμμα αλλά υπάγονται στο Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο (SKC), που εκπροσωπεί όλο το λαό της Ροζάβα. «Αρχίσαμε να διαχωρίζουμε τις πολιτικές απ' τις στρατιωτικές δυνάμεις», θυμάται ο Ντερίκ⁵.

Δημιουργήθηκαν τα πρώτα στρατόπεδα και μια ακαδημία εκπαίδευσης. Σύντομα, στις γραμμές των YPG δε θα βρίσκονταν μόνο οι Κούρδοι, μα και οι Συροϊ-ακωβίτες, Άραβες, Τουρκμένοι, Τσετσένοι κι άλλες κοινωνικές ομάδες, όπως και άνθρωποι από άλλες θρησκείες και πολιτικές τάσεις.

Οι νέες δυνάμεις προστασίας αποδείχτηκαν απολύτως αναγκαίες. Το καλοκαίρι του 2013, στην πρώτη επέτειο της επανάστασης, ξεκίνησε ο πόλεμος: το Μέτωπο

3 Fabio Bucciarelli and Eduardo Matas, *Rojava: A Newborn Country*, 2014, vimeo.com/79114978.

4 Michael Knapp, «Die Verteidigungskräfte von Rojava – YPG/YPJ», *Kurdistan Report*, 172 (Μάρτης-Απρίλης 2014), <http://bit.ly/1duOmrM>.

5 «YPG: Kürdistan devrimi ve demokratik Suriye için savaşıyoruz», *Yeni Özgür Politika*, 20 Ιανουαρίου 2014, <http://bit.ly/1NjIdef>.

Συγκέντρωση των YPJ και YPG

Αλ-Νούσρα, το Ισλαμικό Κράτος και μονάδες του Ελεύθερου Συριακού Στρατού (FSA) επιτέθηκαν στη Σερεκανίγιε [βλ. 8.4], ενώ σύντομα ακολούθησαν κι άλλες επιθέσεις στο Αφρίν, το Κομπάνι και τη Χόσικε⁶.

8.2 Μονάδες Προστασίας Γυναικών (YPJ – Yekîniyên Parastina Jin)

Είναι σα να βγήκαμε από τη φυλακή!

Όταν το 2011 ιδρύθηκαν οι YXG ήταν μικτή δύναμη – δύο από τα τρία μέλη του γενικού επιτελείου ήταν γυναίκες. Η Σιλάν Καρατσόζ, διοικήτρια σε επίπεδο καντονιού, μας είπε ότι χρειάστηκε καιρός για ν' αποδεχτεί η κοινωνία τη συμμετοχή των γυναικών στις δυνάμεις προστασίας. «Ως το 2011 ήταν λίγες. Χρειάζοταν μεγάλη εμπιστοσύνη για ν' αφήσουν οι οικογένειες τις κόρες τους να καταταγούν. Μερικές φορές απαιτούσαν να μείνουν μαζί με συγκεκριμένη αξιωματικό. Η συζή-

6 «Jihadists Expelled from Flashpoint Kurdish Syrian Town, NGO Say», *Now*, 18 Ιουλίου 2013, <http://bit.ly/28YKvE3>. Violations Documentation Center in Syria, «Under a Scorching Sun», Αύγουστος 2015, <http://bit.ly/28QY7Dr>. «Angriffe Al Qaida naher Gruppen auf kurdische Selbstverwaltung», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/28OxlLO>.

Μαχήτριες των YPJ και μαχητές των YPG στη Σερεκανίγιε

τηση ήταν μακρά, μέχρι που έγινε κατανοητό ότι η απελευθέρωση της κοινωνίας θα επιτευχθεί μόνο μέσω της απελευθέρωσης των γυναικών».

Οι γυναίκες που μάχονταν στο γυναικείο στρατό του PKK, YJA Star, άρχισαν να επιστρέφουν στη Ροζάβα, όπου χρειαζόταν η εμπειρία που εκείνες είχαν επί δεκαετίες, αρχικά για την εκπαίδευση⁷. «Στην αρχή ζούσαμε λίγες μαζί σ' ένα σπίτι», θυμάται η Καρατσόζ, «κι έπρεπε πρώτα να τις διδάξουμε πώς να χρησιμοποιούν το όπλο. Οι άντρες είχαν εξοικείωση με τα όπλα. Για τις γυναίκες ήταν πράγμα δύσκολο και ξένο. Έτσι, δώσαμε ιδιαίτερο βάρος σ' αυτό. Κατόπιν, ήρθε η σειρά της θεωρητικής κατάρτισης γύρω από το τι είναι η άμυνα και πώς οι άνθρωποι μπορούν να αυτοπροστατευτούν. Αυτή η διαδικασία την εμπιστεύτηκαν οι οικογένειες κι έτσι μας πλησίασαν κι άλλες γυναίκες».

Με την επανάσταση του Ιουλίου του 2012 και το μετασχηματισμό των YXG σε YPG, συνέρρευσαν χιλιάδες γυναίκες. Αφού οι γυναίκες μαχήτριες θεωρούνταν απαραίτητες τόσο για την άμυνα της Ροζάβα, όσο και για την πάλη για τη γυναικεία απελευθέρωση, στις αρχές του 2013 δημιουργήθηκαν αυτόνομες γυναικείες

⁷ Με δεδομένη τη μακρά συμμετοχή των γυναικών στην YJA Star, η νεαρή συγγραφέας Ντιλάρ Ντιρίκ γράφει πως για τη γενιά της, οι ένοπλες κούρδισσες μαχήτριες δεν είναι ασυνήθιστες: Dilar Dirik, «Western Fascination with "Badass" Kurdish Women», *Jin, Jiyan, Azadi* (blog), 17 Φεβρουαρίου 2015, <http://bit.ly/1IvKPVd>.

μονάδες. Οι YPJ ιδρύθηκαν στις 4 Απριλίου 2013, παράλληλα με τις YPG. Οι γυναίκες που ανήκαν στις μικτές μονάδες των YPG έγιναν μέλη τους. Η Σιλάν Καρατσόζ μάς είπε ότι «αρχικά υπήρχε μόνο ένα γυναικείο τάγμα σε κάθε καντόνι· μετά, υπήρχε ένα σε κάθε συνοικία». Σύντομα, κάθε περιφέρεια είχε ένα κέντρο των YPJ και δημιουργήθηκαν πολλές γυναικείες ακαδημίες άμυνας⁸. Σχεδόν καθημερινά ανακοινώνεται η δημιουργία νέων γυναικείων μονάδων⁹.

Οι YPJ μάχονται στο ίδιο επίπεδο με τις YPG. Το Μάη έπεσε η πρώτη μαχήτρια, υπερασπιζόμενη την πόλη Αφρίν: η Μαριάμ Μιχεμέντ (Σεχίντ Σιλάβ), που είχε γεννηθεί εκεί το 1991. Η τρέχουσα κατάσταση απαιτεί απ' όλο τον πληθυσμό ετοιμότητα προς υπεράσπιση του εαυτού του και των επιτευγμάτων της νέας κοινωνίας, και με τα όπλα, αν είναι απαραίτητο. Η δημοσιογράφος Μπερφίν Χεζίλ ανέφερε σε μια ραδιοφωνική συνέντευξη ότι περίπου το 50% όλων των γυναικών κάθε ηλικίας στη Ροζάβα έχουν εκπαιδευτεί στα όπλα, για να μπορούν να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους, αν χρειαστεί¹⁰.

Ένας επαναστατικός μετασχηματισμός

Η μαχήτρια Μιζγκίν Μαχμούντ είπε σε μια συνέντευξη: «Ως νεαρή Κούρδισσα, είμαι έτοιμη ν' αναλάβω την ευθύνη που μου αναλογεί απέναντι στην κουρδική επανάσταση. Δε φοβήθηκα λοιπόν να καταταγώ στις YPJ. Ήθελα να συνεισφέρω στο αίσθημα ασφάλειας του λαού μας. Έχω υπηρετήσει τόσο σε σημεία ελέγχου όσο και στην πόλη. Θα τα διηγούμαι στα παιδιά μου μια μέρα. Χτίζουμε αυτή τη χώρα για τα παιδιά μας, για να αυτοκυβερνώνται, να υπερασπίζονται τους εαυτούς τους και να μορφώνονται στη δική τους γλώσσα και στα δικά τους σχολεία»¹¹.

Τον Οκτώβρη του 2014, η Ντεστάν, μαχήτρια των YPJ στο Κομπάνι, είπε στο δημοσιογράφο του ANF Σεντάτ Σουρ: «Δεν είχα σκεφτεί ποτέ ότι μια γυναίκα θα μπορούσε να 'ναι ισάξια μ' ένα άντρα. Στην οικογένειά μας οι άντρες ήταν πάντα κυρίαρχοι, γεγονός που θεωρούσα απολύτως φυσιολογικό. ... Μόνο στις YPJ κατάλαβα ότι η ανδρική κυριαρχία δεν είναι κάτι φυσιολογικό αλλά αντιβαίνει στη φυσική τάξη. Αυτή η συνειδητοποίηση ξύπνησε μέσα μου ένα τεράστιο αίσθημα ελευθερίας. ... Η μεγαλύτερη χρησιμότητα αυτής της σύγκρουσης, για μένα, είναι η ρήξη με τις φεουδαρχικές αξίες στο Κομπάνι». Η Ροναχί, μια νεαρή μαχήτρια, λέει ότι ο κόσμος σταδιακά συνήθισε να βλέπει ένοπλες γυναίκες στους δρόμους και

8 CENİ Informationsdossier zu Rojava, 13 Νοεμβρίου 2013.

9 ANF, 9 Μαρτίου 2013· ANHA, 30 Αυγούστου 2013· *Kurdpress*, 4 Οκτωβρίου 2013.

10 «Frauen kämpfen um's Überleben und gegen religiösen Faschismus», *Global Dialoge – Women on Air*, ραδιοφωνική εκπομπή 14 Οκτωβρίου 2014, <http://bit.ly/1QEVNi1>.

11 «Die Revolution in Westkurdistan – Teil 8», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1PpKLR3>.

τώρα η εικόνα της γυναίκας έχει αλλάξει δραματικά: «Με δυσκολία πιστεύω αυτό που συμβαίνει. Είναι σα να βγήκαμε από τη φυλακή».

Σε ορισμένες περιοχές η συμμετοχή των γυναικών έχει πια πάψει ν' αποτελεί θέμα συζήτησης. «Έχουμε το δικό μας σύστημα», μας είπε η Σιλάν. «Στις πόλεις Αφρίν, Χόσικε και Σερεκανίγιε υλοποιούσαμε τις δικές μας ανεξάρτητες αποστολές. Το οργανωτικό μας μοντέλο είναι επαρκές»¹².

«Σε καιρό πολέμου», συνέχισε η Σιλάν, «συνεργαζόμαστε με τις YPG. Σε κάθε διαδικασία λήψης αποφάσεων, τουλάχιστον το 30-35% των συμμετεχόντων πρέπει να 'ναι γυναίκες. Στο Κομπάνι οι μαχήτριες ήταν τόσες όσοι και οι μαχητές, αλλά στο Αφρίν οι γυναίκες αποτελούν το 35-40%. Στο Κομπάνι επικρατούσε μια φεουδαλικού τύπου συντηρητική νοοτροπία, οπότε στην αρχή ήταν δύσκολο. Μετά όμως έσπασαν οι φραγμοί και ο αριθμός των γυναικών που κατατάσσονταν εκτινάχθηκε. Επίσης, στο Καμισλό, κάθε συνοικία – είναι έξι συνολικά – έχει τουλάχιστον μια γυναικεία μονάδα, ενώ οι περισσότερες έχουν τάγμα».

Στο Κομπάνι, είπε η Ντεστάν, «Οι γυναίκες πολέμησαν στο μέτωπο. Μπορεί να πει κάποιος ότι έχουν επιφέρει τα ισχυρότερα πλήγματα στις συμμορίες του ISIS. Πολλές γυναίκες σκοτώθηκαν ενώ αντιστέκονταν ηρωικά». Για παράδειγμα, στις αρχές Οκτώβρη του 2014, καθώς η κατάσταση στο Κομπάνι γινόταν πιο δύσκολη εξαιτίας της έλλειψης αντιαρματικών όπλων, η μαχήτρια των YPJ Αρίν Μιρκάν σταμάτησε ένα τανκ ανεβαίνοντας πάνω του ζωσμένη με χειροβομβίδες. Έγινε σύμβολο της αντίστασης. «Είναι τώρα δική μας δουλειά να συνεχίσουμε τη μάχη όλων όσοι σκοτώθηκαν με το όπλο στο χέρι, και ειδικά των γυναικών», είπε η Ντεστάν.

Κατά τη διάρκεια της μάχης του Κομπάνι, οι μαχήτριες της Ροζάβα βρήκαν αναγνώριση απ' την παγκόσμια κοινή γνώμη, η οποία αντέδρασε εντυπωσιασμένη. Τα δυτικά ΜΜΕ μετέδωσαν έκπληκτα ότι μια γυναίκα, η Μείσά Αμπντό, συνδιόικουσε το μέτωπο στο Κομπάνι. Ένας λόγος είναι ότι οι ένοπλες μαχήτριες σπάνε ένα ταμπού, αφού τα όπλα είναι το σύμβολο της ανδρικής κυριαρχίας. Οι ένοπλες γυναίκες σημαίνουν μια υπέρβαση των διαφορών φύλου, κι εφόσον θεωρούνται απειλή για τους άντρες, θέτουν σε κίνδυνο τα ανδρικά προνόμια.

«Πώς αντιδρούν οι άντρες των YPG;», ρωτήσαμε μια μαχήτρια. «Οφείλουν να το δεχτούν», μας είπε. «Αυτή είναι η φιλοσοφία του κινήματός μας. Οι άντρες έχουν το πάνω χέρι εδώ και πέντε χιλιάδες χρόνια».

«Έχουν καταταγεί και μη Κούρδισσες», μας είπε ο Μπενγκίν Μελσά, αξιωματικός στη Σερεκανίγιε. «Οι περισσότερες έρχονται γιατί θέλουν να υπερασπιστούν τα καντόνια. Λίγο καιρό μετά την κατάταξή τους, κατανοούν καλύτερα τους σκοπούς των μαχητών, μας γνωρίζουν καλύτερα κι αποκτούν συνείδηση. Έχουμε λίγες

12 Balint Szlanko, *Among the Kurds of Rojava*, ταινία για την ουγγρική τηλεόραση, 2 Οκτωβρίου 2013, <http://bit.ly/1G501oS>.

Συροϊακωβίτισσα μαχήτρια των ΥΡΓ στη Σερεκανίγιε

Αράβισσες και Συροϊακωβίτισσες στις γραμμές μας. Οι Αράβισσες έχουν πολλά προβλήματα με τη γλώσσα και συχνά είναι απόμακρες – πολύ περισσότερο από τις Κούρδισσες. Είναι πολύ πιο επηρεασμένες απ’ τους πατριαρχικούς θεσμούς. Τους παίρνει πολύ καιρό μέχρι να προσαρμοστούν».

Ωστόσο, η φεουδαρχική αντίληψη του γάμου κυριαρχεί στη νοοτροπία πολλών οικογενειών του Κουρδιστάν, ακόμη κι όσων τα παιδιά τους συμμετέχουν στο κίνημα. Στηρίζουν την απόφαση των κοριτσιών τους μόνο επειδή ξέρουν κι εμπιστεύονται ότι τα στελέχη δεν εμπλέκονται σε ερωτικές σχέσεις. Το κουρδικό κίνημα έχει συζητήσει εκτεταμένα αυτό το ζήτημα επί δεκαετίες. Ένας βασικός λόγος που τα στελέχη απαγορεύεται να έχουν ερωτικές σχέσεις είναι η δέσμευση για ισότητα μεταξύ συντρόφων. Στις ερωτικές σχέσεις, καθένας αναπόφευκτα αποδίδει στο ταίρι του μια προνομιακή θέση, γεγονός που έρχεται σε σύγκρουση με την ιδέα της ισότητας¹³. Ο Ζαχέρ Μπαχέρ, της Ομάδας Αλληλεγγύης της περιοχής Χάριγκεϊτ του Λονδίνου, που επισκέφτηκε τη Ροζάβα το 2014, σημειώνει: «Οι γυναίκες και οι άντρες με τους οποίους μιλήσαμε πίστευαν ότι [ο έρωτας, το σεξ, οι σχέσεις] δεν είναι θεμιτά σ’ αυτό το στάδιο, καθώς οι ίδιοι/ες έχουν εμπλακεί στην επανάστα-

13 Anja Flach, *Frauen in der kurdischen Guerilla: Motivation, Identität und Geschlechterverhältnis* (Cologne, 2007), σελ. 113 κ.επ.

ση και πρέπει να δώσουν τα πάντα σ' αυτή για να νικήσει»¹⁴. Στο αυστραλέζικο ντοκιμαντέρ του 2014 *Το Θηλυκό Κράτος*, ο Τσουντί Οσέ λέει ότι οι μαχητές δεν αγαπούν τα όπλα, το θάνατο και τον πόλεμο, ότι θα 'θελαν πολύ να ερωτευτούν, αλλά τώρα πρέπει να δώσουν ύψιστη προτεραιότητα στην υπεράσπιση της πατρίδας τους. Απ' αυτή την άποψη, τα στελέχη των YPG και των YPJ πρέπει να διακρίνονται από τις Δυνάμεις Ασφαλείας (Asayîş), που μερικές φορές είναι ακόμα και παντρεμένοι/ες κι επιστρέφουν στις οικογενειακές τους εστίες.

8.3 Νόμιμη αυτοάμυνα

Οι YPG και YPJ τηρούν τις αρχές της νόμιμης αυτοάμυνας (όπως και ο αντάρτικος στρατός HPG του Βόρειου Κουρδιστάν). Αυτό σημαίνει ότι κάθε στρατιωτική ενέργεια έχει χαρακτήρα αντίδρασης: όταν τους επιτίθενται προβαίνουν σε αντίποινα, αλλά αφήνουν πάντοτε ανοιχτή τη δυνατότητα πολιτικής αντιπαράθεσης.

«Η θεωρία μας είναι η "θεωρία του ρόδου", που μπορεί να προστατεύσει τον εαυτό του», μας είπε η Τσινάρ Σαλί του TEV-DEM. «Όλα τα πλάσματα πρέπει να βρουν τρόπους αυτοάμυνας σε αρμονία με το δικό τους τρόπο ζωής, ανάπτυξης και συμβίωσης με τα υπόλοιπα. Στόχος δεν είναι να καταστρέψεις τον εχθρό, αλλά να τον αναγκάσεις να εγκαταλείψει την πρόθεσή του να επιτεθεί. Οι αντάρτες συζητούν αυτή τη θεωρία ως αμυντική στρατηγική από στρατιωτική άποψη, αλλά εφαρμόζεται και σε άλλα ζητήματα. Είναι μέθοδος αυτοπροστασίας. Οι YPG και οι YPJ αποδίδουν μεγάλη σημασία στην άμυνα. Οι εθνικοί στρατοί υπηρετούν το κράτος και αφήνουν απροστάτευτο το λαό».

Κύριο έργο της άμυνας είναι να προστατεύει τα επιτεύγματα της Δημοκρατικής Αυτονομίας αλλά έχει έχει κι ένα ιδεολογικοπολιτικό καθήκον: να εκπαιδεύσει τους ανθρώπους στις ιδέες της Δημοκρατικής Αυτονομίας και να τις διαδώσει παραπέρα.

Σε κανονικές συνθήκες, οι YPG/YPJ δεν επιτίθενται πρώτες. Για παράδειγμα, στο Καμισλό, το αεροδρόμιο ελέγχεται ακόμα από το καθεστώς του Άσαντ. Οι YPG/YPJ θα μπορούσαν να εκδιώξουν τις καθεστωτικές δυνάμεις, αυτό όμως θα οδηγούσε σε κλιμάκωση και βομβαρδισμό της πόλης. Από την άλλη, όταν το καθεστώς επιτέθηκε στα σημεία ελέγχου των YPG κοντά στη Χόσικε, οι YPG προχώρησαν σε αντίποινα. Πρόσφατα η ιδέα έχει εξελιχθεί: αν η πλειοψηφία του πληθυσμού (κουρδικού ή όχι) μιας περιοχής υπό τον έλεγχο του Ισλαμικού Κράτους ή της Αλ-Νούσρα υποστηρίζει την απελευθέρωση, τότε οι YPG/YPJ και πιο πρόσφατα οι SDF [βλ. 8.10], όπως έγινε στο Τελ Αμπιάντ και στο Σανταντί, θα την υλοποιήσουν.

14 Zaher Baher, «The Experiment of West Kurdistan (Syrian Kurdistan) Has Proved that People Can Make Changes», *Libcom.org*, 26 Αυγούστου 2014, <http://bit.ly/18rMBsZ>.

Η αυτοάμυνα απέκτησε ζωτική σημασία μετά την απελευθέρωση του 2012, όταν η Ροζάβα βρέθηκε να απειλείται από πολλές πλευρές, θυμάται ο εκπρόσωπος τύπου των YPG Ρεντούρ Σελίλ: «Όσο το καθεστώς, καθώς και άλλες ένοπλες ομάδες, δεν προέβαινε σε επιθέσεις, δεν το κάναμε ούτε εμείς. Απ' τις 16 Ιουλίου 2013, μας έχουν επιτεθεί ακραίες ομάδες – το Μέτωπο Αλ-Νούσρα, το ISIS κι άλλες Ισλαμιστικές ομάδες, απ' τη Ντερίκ ως το Αφρίν. Μας επιτέθηκε και ο τουρκικός στρατός. Οι Τούρκοι ελεύθεροι σκοπευτές σκότωσαν δύο φίλους μας. Υποστήριζαν απροκάλυπτα τους Ισλαμιστές και μας επιτέθηκαν άμεσα»¹⁵.

Στις 7 Ιουλίου 2014, εξαιτίας της ανησυχητικής κατάστασης στο Τζεζιρέ, το νομοθετικό συμβούλιο θέσπισε την υποχρεωτική κατάταξη: όλοι οι άντρες (αρχικά) μεταξύ 18 και 30 ετών, πρέπει πια να συμπληρώσουν 6 μήνες βασικής στρατιωτικής θητείας. Για τις γυναίκες η συμμετοχή είναι εθελοντική, καθώς η επιστράτευση τους δεν είναι ακόμα κοινωνικά αποδεκτή. Σκοπός είναι, σε έκτακτες περιπτώσεις, να μπορούν όλοι να υπερασπίσουν τα χωριά ή τις περιοχές τους. Μετά την ανακοίνωση της απόφασης, χιλιάδες νέοι και νέες κατατάχτηκαν στις YPG και YPJ. Ως το Νοέμβριο του 2015, στο καντόνι Τζεζιρέ, έγινε εκκαθάριση επτά περιοχών από Κούρδους, Άραβες και Συροϊακωβίτες νεολαίους¹⁶.

Στο καντόνι Αφρίν, η υποχρεωτική κατάταξη θεσπίστηκε στις αρχές του 2015, με τους πρώτους διακόσιους νεοσύλλεκτους νεολαίους άνω των 18 ετών. Αυτές οι μονάδες αυτοάμυνας (*erka xweparastinê*) δεν ανήκουν στις YPG/YPJ, μα μπορούν να ενταχθούν σ' αυτές ανά πάσα στιγμή. Συνήθως, οι μονάδες αυτοάμυνας εισέρχονται σε μια άρτι απελευθερωμένη από τις YPG/YPJ περιοχή και αναλαμβάνουν την επιμελητεία. Μόνο αυτές φορούν αλεξίσφαιρα γιλέκα και κράνη.

Επίσης, στις αρχές του 2015, οι επιτροπές άμυνας [βλ. 6.3] ίδρυσαν συστηματικά μονάδες αυτοάμυνας (*Hêzen Parastina Cewherî*) στις κομμούνες των χωριών και των συνοικιών, οι οποίες αποτελούνται από πολίτες κάθε ηλικίας. Όλα τα μέλη της επιτροπής άμυνας του Καμισλό, για παράδειγμα, συναντήθηκαν, επέλεξαν ηγεσία και οργάνωσαν τη στρατιωτική τους εκπαίδευση. Έργο αυτών των μονάδων αυτοάμυνας είναι να παρακολουθούν τις γειτονιές και τις συνοικίες και να επικουρούν τις Δυνάμεις Ασφαλείας. Στις μάχες αναλαμβάνουν καθήκοντα οπισθοφυλακής. Οι YPG και YPJ, οι Asayîş, οι μονάδες αυτοάμυνας και οι σταθερές μονάδες αυτοάμυνας συγκροτούν ένα συνεκτικό αμυντικό δίκτυο.

15 Bucciarelli and Matas, *Rojava: Newborn Country*. Για τις τουρκικές επιδρομές, βλ. «YPG: Turkish Army Attacks Rojava Territory and Kills a Citizen», *ANHA*, 17 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/28TQZBL>. «Turkish Army Continues Attacks on Rojava, Leaving Two Children Killed», *ANHA*, 16 Φεβρουαρίου 2016, <http://bit.ly/1TKAtaW>. «Turkish Army Attacks Qamislo with Mortars», *ANHA*, 5 Απριλίου 2016, <http://bit.ly/22bxVD9> και πολλά άλλα.

16 «Sê sal ji Şoreşa 19ê Tirmehê», *ANHA*, 13 Ιουλίου 2015, <http://bit.ly/1NVKtGQ>.

8.4 Η απελευθέρωση της Σερεκανίγιε

Από τις 11 ως τις 13 Μαΐου 2014 επισκεφτήκαμε τη Σερεκανίγιε, μια πόλη στα δυτικά σύνορα του καντονιού Τζεζιρέ, όπου κατοικούν κυρίως Κούρδοι αλλά και Άραβες, Συροϊακωβίτες, Αρμένιοι και Τσετσένοι. Η Σερεκανίγιε εκφράζει μοναδικά τον πόνο και την καταπίεση του κουρδικού λαού, καθώς πριν απ' το Κομπάνι ήταν γνωστή ως «κάστρο της αντίστασης».

Η πόλη χωρίστηκε στα δύο τη δεκαετία του '20, όταν οι αποικιακές δυνάμεις χάραξαν τα σύνορα Συρίας-Τουρκίας διχοτομώντας τη [βλ. 1.2]. Το νότιο, υπό συριακή κατοχή τμήμα, μετονομάστηκε σε Ρας Αλ Αϊν και το βόρειο, τουρκικό τμήμα, σε Τζείλανπινάρ. Γύρω απ' την πόλη βρίσκονται αραβικά χωριά, που χτίστηκαν κατά τη δεκαετία του '60 με το πρόγραμμα εποίκισμού της Αραβικής Ζώνης.

Το Νοέμβριο του 2012, περίπου 3.000 βαριά οπλισμένοι Ισλαμιστές της Αλ-Νούσρα και μονάδες της Γκουράμπα Αλ-Σαμ πέρασαν τα τουρκικά σύνορα και μπήκαν στη Σερεκανίγιε¹⁷. Υπήρχαν ελάχιστες δυνάμεις των YPG στην πόλη: μόλις 39 μαχητές, κι αυτοί αποκομμένοι από ανεφοδιασμό. Το καθεστώς είχε αποσύρει τις δυνάμεις του. Οι YPG αποφάσισαν ν' αναπτύξουν περιορισμένη δράση, καθώς δεν ήθελαν να φανεί πως μάχονται στο πλευρό του καθεστώτος ενάντια στον FSA. Μετά από τέσσερις μέρες μαχών, το Μέτωπο Αλ-Νούσρα και οι μονάδες του FSA κατέλαβαν τη Σερεκανίγιε. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού εγκατέλειψε την πόλη.

Οι Ισλαμιστές άρχισαν να καταστρέφουν τα σπίτια των Συροϊακωβιτών και των Αρμένων και να βιαιοπραγούν ενάντια στον αραβικό πληθυσμό. Εγκαθίδρυσαν ένα βασιλείο τρόμου, εκτελώντας δημόσια τόσο υποτιθέμενους, όσο και πραγματικούς υποστηρικτές του καθεστώτος. Μόνο το ανατολικό τμήμα της Σερεκανίγιε, το Σινά, συνέχισε ν' αντιστέκεται.

Λίγες μέρες μετά την εισβολή, στις 18 Νοεμβρίου, το Μέτωπο Αλ-Νούσρα επιτέθηκε σ' ένα σημείο ελέγχου των YPG και μερικοί υποστηρικτές του έκαψαν μια σημαία του Ανώτατου Κουρδικού Συμβουλίου. Συμφωνήθηκε να γίνουν διαπραγματεύσεις. Όταν όμως ο Αμπίντ Σελίλ, συμπρόεδρος του λαϊκού συμβουλίου πήγε στη συνάντησή, οι τζιχαντιστές τον δολοφόνησαν.

Έτσι, οι δυνάμεις των YPG κήρυξαν τον πόλεμο στο Ισλαμικό Κράτος και το Μέτωπο Αλ-Νούσρα, αν και κανείς δεν πίστευε τότε ότι θα κατάφερναν να τους επιβληθούν. Τους επόμενους μήνες ακολούθησαν σκληρές συγκρούσεις, εναλλασσόμενες με εκχειρίδες. Έχασαν τη ζωή τους 35 μαχητές των YPG.

Περίπου πέντε χιλιόμετρα έξω από τη Σερεκανίγιε βρίσκεται η πόλη Τιλ Σελέφ (ή στα αραβικά Τελ Χαλάφ), που έχει κυρίως αραβικό πληθυσμό. Στην άκρη της πόλης βρίσκεται ένας λόφος που είναι επίσης γνωστός ως Τιλ Σελέφ: είναι ένας

17 «In Syria, Clashes Between Arab Rebels, Kurds», *Washington Post*, 28 Νοεμβρίου 2012, <http://wapo.st/28UkMwB>.

Η Χεβαλά Μελσά, των ΥΡJ, στη Σερεκανίγιε

παγκόσμια διάσημος αρχαιολογικός χώρος της ύστερης νεολιθικής περιόδου. Μια ολόκληρη εποχή, η χαλαφική περίοδος από την 6η χιλιετηρίδα π.Χ., έχει πάρει τ' όνομά της από τα κεραμικά που έχουν βρεθεί εδώ. Στην αρχαιότητα, στο Τιλ Σελέφ βρισκόταν το αραμαϊκό παλάτι της Καπάρα. Το Μέτωπο Αλ-Νούσρα και το Ισλαμικό Κράτος κατέλαβαν το λόφο κι εγκατέστησαν πυροβολικό για να βομβαρδίζουν από κει το χωριό.

Στο μεταξύ, ένας πόλεμος θέσεων έλαβε χώρα μεταξύ των ΥΡG και μονάδων του Μετώπου Αλ-Νούσρα. Μερικές φορές οι γραμμές τους απείχαν μόλις 50 μέτρα. Χρησιμοποιήθηκαν βαριά όπλα. Το χωριό υπέστη σοβαρές καταστροφές, καθώς ο λαός και οι ΥΡG/ΥΡJ το υπεράσπιζαν απ' τους τζιχαντιστές. Όταν οι τελευταίοι συνειδητοποίησαν ότι δεν μπορούν να επιβληθούν στρατιωτικά, προσέφυγαν σε μια στρατηγική τρόμου: έκαναν επιθέσεις αυτοκτονίας στο χωριό και στο δημαρχείο της Σερεκανίγιε. Έντεκα άτομα σκοτώθηκαν, έξι εκ των οποίων πολίτες. Οι βομβιστές αυτοκτονίας ήταν Αλγερινοί.

Μετά από πέντε εναλλαγές φάσεων εκχειρίσας και ανοιχτού πολέμου, οι ΥΡG τελικά απέκτησαν αρκετή ισχύ ώστε να επιτεθούν τον Ιούνιο του 2013. «Με τη μάχη για τη Σερεκανίγιε», είπε ο Σιπάν Χεμό, ανώτατος διοικητής των τοπικών ΥΡG, «δείξαμε στη Ροζάβα ότι μπορούσαμε να προστατεύσουμε το λαό. Ήταν καιρίας σημασίας ότι απελευθέρωσαμε τους ιερούς τόπους όλων των θρησκευτικών δογμάτων και θέσαμε ως καθήκον μας να εγγυηθούμε την ασφάλεια των ανθρώπων

όλων των εθνοτήτων και θρησκευμάτων. Τότε οι Συροϊακωβίτες άρχισαν να κατατάσσονται στις μονάδες αυτοάμυνας. Υπήρξαν χιλιάδες εθελοντές, μερικές φορές οπλισμένοι μόνο με πέτρες και ξύλα»¹⁸.

Η επίθεση των YPG έδωσε το Μέτωπο Αλ-Νούσρα απ' την πόλη, μαζί με τους τυχοδιώκτες που είχαν υστερόβουλα μπει στις συμμαχίες προκειμένου να κάνουν πλιάτσικο. Οι τελευταίες φαίνεται πως πούλησαν πολλά πολιτιστικά αγαθά της Τιλ Σελέφ – οι Δυνάμεις Ασφαλείας (Asayış) διαπίστωσαν ότι είχαν γεμίσει δύο φορτηγά με αρχαιολογικά ευρήματα. Ο λαός, που υπέφερε από τη βιαιότητα των Ισλαμιστών, υποδέχτηκε μ' ενθουσιασμό τη νίκη των YPG.

Η καθημερινή ζωή των YPJ στη Σερεκανίγιε

Είχαμε την τύχη να περάσουμε δυο μέρες με μια κινητή γυναικεία μονάδα στο μέτωπο της Σερεκανίγιε. Μοιραστήκαμε την καθημερινότητά τους: να φυλάς σκοπιά, να γυμνάζεσαι, να γευματίζεις μαζί με τις άλλες, ν' αντικαθιστάς δυνάμεις στο μέτωπο, να έρχεσαι σ' επαφή με ανθρώπους.

Οι ανεξάρτητες μονάδες των YPG άρχισαν ως ομάδες των 15-20 στελεχών που μάχονταν σε μικτές μονάδες, αλλά μετά τη δημιουργία των YPJ οι γυναικείες μονάδες μάχονταν ανεξάρτητα. Οι YPJ αποτελούνταν από περίπου 30 γυναίκες κι είχαν την έδρα τους κοντά σε διαφιλονικούμενες περιοχές του Τζεζιρέ, ανάλογα με τις ανάγκες. «Οι περισσότερες γυναίκες δεν μπορούσαν καν να φανταστούν ότι μια μέρα θα πολεμούσαν», μας είπε η Ντιλάν. Η 18χρονη Σακινέ Τσανσίζ μάς είπε ότι αμέσως μετά τη στρατιωτική της εκπαίδευση πολέμησε στην Τιλ Χεμίς και τραυματίστηκε – μας έδειξε ένα τραύμα από σφαίρα στο πόδι. Όταν τη ρωτήσαμε αν ήταν σύνθηες να πηγαίνει κάποια στο μέτωπο απευθείας μετά την εκπαίδευση, είπε «το ήθελα, γιατί ήταν πολύ λίγοι εκεί κι εμείς ήμασταν πολλοί νέοι».

Οι γυναίκες είναι καλά εκπαιδευμένες και πολιτικά συγκροτημένες. Η εκπαίδευση κρατάει 6 μήνες. Κάθε γυναίκα του τάγματος θα μπορούσε να γίνει διοικήτρια στο μέτωπο, μας εξήγησε η 23χρονη Χεβαλά Μελσά, που έχει τραυματιστεί δυο φορές. Οι επικεφαλής δεν εκλέγονται αλλά ορίζονται από την ηγεσία.

Οι τζιχαντιστές πιστεύουν πως αν σκοτωθούν πηγαίνουν κατευθείαν στον παράδεισο. «Καθένας τους», μας είπε η αξιωματικός των YPJ Ρουκέν Τζιρίκ, «έχει κρεμασμένο το κλειδί του παραδείσου στο λαιμό του κι ένα κουτάλι στη ζώνη για να φάει με το Μωάμεθ. Όταν μπαίνουν στη μάχη παίρνουν αμφεταμίνας, κι οι τρελοί πίσω τους τούς σπρώχνουν μπροστά». Είναι πρόθυμοι ν' αυτοκτονήσουν, αφού «δε φοβούνται το θάνατο γιατί πιστεύουν ότι θα πάνε στον παράδεισο». Όμως

18 Jonathan Burch, «Kurds Seize Town on Syria-Turkey Border, Ankara Concerned», *Reuters*, 18 Ιουλίου 2013, <http://reut.rs/1KFgXFK>. Knapp, «Verteidigungskräfte von Rojava» και David Wagner and Giorgio Cafiero, «In Kurdish Syria, a Different Way», *Foreign Policy in Focus*, 5 Σεπτεμβρίου 2013, <http://bit.ly/28OEmYG>.

Το κατεστραμμένο χωριό Κεστέ, κοντά στην Τιλ Σελέφ, Μάιος 2014. Οι κάτοικοι επιστρέφουν είκοσι μέρες αφού οι YPG/YPJ απελευθέρωσαν το χωριό

«αν τους σκοτώσει γυναίκα, πιστεύουν ότι θα τον χάσουν», μας είπε η Μελσά. «Φοβούνται τις γυναίκες», είπε μια άλλη μαχήτρια. «Όταν πολεμάμε, κάνουμε δυνατούς λαρυγγισμούς, για ν' ακούν σίγουρα τις φωνές μας».

Γύρω απ' την Τιλ Σελέφ, μας είπε η Μελσά, υπήρχαν υποστηρικτές των Ισλαμιστών ανάμεσα στον αραβικό πληθυσμό. «Πριν από μια βδομάδα κάναμε μια επιχείρηση με 200 μαχητές των YPG και YPJ, σπίτι με σπίτι, και ψάξαμε για όπλα και κρυμμένους μαχητές. Μερικοί Άραβες υποστηρίζουν το Ισλαμικό Κράτος. Το πρόβλημα είναι ότι οι Άραβες δεν έχουν πάρει ενιαία θέση».

Η επικεφαλής του τάγματος, Αβέστα, μας έδειξε τις θέσεις στην Τιλ Σελέφ όπου η μονάδα της αντιμετώπισε τις συμμορίες του Ισλαμικού Κράτους. «Ήμασταν σκυμμένες εδώ για 24 ώρες, ήταν Ιούλιος κι έκανε πολλή ζέστη. Το πόσιμο νερό έφτανε βραστό! Οι φίλοι μας έφερναν νερό, ψωμί και φαγητό τη νύχτα, με αυτοκίνητα. Πολλοί σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν στο δρόμο». Το συνοριακό πέρασμα στο Τζείλανπινάρ ήταν μόνο 100 μέτρα μακριά.

Η Τσιτσέκ λέει ότι η μάχη ήταν πόλεμος θέσεων. «Η απόσταση ανάμεσα σ' εμάς και τον εχθρό ήταν το πολύ 50 μέτρα. Μέρα-νύχτα στεκόμασταν ο ένας απέναντι στον άλλο. Μερικές φορές έκαναν επίθεση αυτοί, άλλες εμείς. ... Όλες ήθελαν να 'ναι στην πρώτη γραμμή, να προστατεύουν τις υπόλοιπες. Η γύρω περιοχή είναι

πολύ επίπεδη και δεν ξέραμε πώς να οχυρωθούμε. Μέχρι να βρούμε τον τρόπο, είχαμε πολλά θύματα».

«Όταν σκοτωνόταν κάποια, παίρναμε το όπλο της. Όταν δεν πολεμούσαμε, τραγουδούσαμε. Στα διαστήματα μεταξύ των μαχών κάναμε εκπαίδευση, διαβάζαμε και συζητούσαμε τους ρόλους που παίζουν οι γυναίκες σ' αυτό τον πόλεμο. Για να δείξουμε στον εχθρό την αποφασιστικότητά μας, τους φωνάζαμε για να φοβηθούν. Το ηθικό μας ήταν πολύ υψηλό. Οι μονάδες στο μέτωπο εναλλάσσονται συχνά, για να μην κουραστούν. Ήμασταν αρκετά πειθαρχημένες ώστε ν' αποφύγουμε άσκοπα θύματα. Όταν σκοτωνόταν κάποια, συζητούσαμε αμέσως το γεγονός και για ποιο πράγμα αγωνιζόταν, έτσι ώστε να μην καμφθεί το ηθικό μας. Βοηθήσαμε τις καινούργιες».

Η Τιλ Σελέφ απελευθερώθηκε το Νοέμβριο του 2013. «Όταν ήταν εδώ οι συμμορίες», μας είπαν, «βασάνιζαν και κακοποιούσαν το λαό. Τώρα που είναι εδώ οι YPG, οι κάτοικοι είπαν πως κοιμούνται ήσυχοι».

«Ο Ορχάν είναι στον Παράδεισο»

Ταξιδεύοντας δυτικά της Σερεκανίγιε, η αντιπροσωπεία μας διέσχισε χωράφια με καλαμπόκια και χωριά ώσπου φτάσαμε στον Τιλ Χενζίρ, ένα οχυρωμένο λόφο που οι YPG και YPJ είχαν ανακαταλάβει απ' τους τζιχαντιστές ένα μήνα νωρίτερα. Ήταν το απώτατο σημείο που μπορούσαμε να φτάσουμε προς τα δυτικά· 96 χιλιόμετρα μακριά, πέρα απ' την εποικισμένη από Άραβες ζώνη, βρίσκεται το Κομπάνι. Σκαρφαλώσαμε στο λόφο κι απ' την κορυφή του μπορούσαμε να διακρίνουμε τις θέσεις των τζιχαντιστών στα προάστια της μικρής πόλης Μαμπρούκα, καθώς και ν' ακούσουμε τις εκρήξεις των όλμων.

Δυο βήματα μακριά, προς το βορρά, βρίσκονται τα τουρκικά σύνορα. Τώρα που η Τιλ Χενζίρ δεν είναι πια υπό τον έλεγχο των τζιχαντιστών, έχουν φέρει τεθωρακισμένα ως τα τουρκικά σύνορα. Τη νύχτα ο λόφος φωτίζεται απ' την Τουρκία, διευκολύνοντας την παρατήρηση των κινήσεων των YPG από τις συμμορίες των τζιχαντιστών. Γίνονται σποραδικές μάχες.

Ο διοικητής της Τιλ Χενζίρ μας έδειξε ένα χωριό πέρα απ' τα τουρκικά σύνορα, όπου οι συμμορίες επιδίδονται σε μαύρη αγορά. Εκεί, απροκάλυπτα, μπροστά στα μάτια του τουρκικού στρατού και του τουρκικού κράτους, οι τζιχαντιστές πωλούν τα λάφυρα που έχουν πάρει απ' τα χωριά της Ροζάβα – από βρύσες μέχρι πόρτες! Όταν καταλαμβάνουν ένα χωριό αρπάζουν οτιδήποτε μεταφέρεται – ακόμη και τις ασφάλειες και τα καλώδια μέσα απ' τους τοίχους – τα υπόλοιπα τα καταστρέφουν.

Μπαίνουν στην Τουρκία όποτε θέλουν. Δεκάδες μέλη των YPG και YPJ έχουν γίνει αυτόπτες μάρτυρες αυτής της πραγματικότητας – μόλις λίγες μέρες πριν φτάσουμε εκεί, πέρασαν 22 φορτηγά. Επίσης, αυτόπτες μάρτυρες στο Βόρειο Κουρδιστάν αναφέρουν ότι έχουν δει τραυματισμένους τζιχαντιστές σε τουρκικά νο-

σοκομεία. Στο μεταξύ, η Τουρκία έχει στείλει πάνω από χίλια φορτηγά στη Συρία, παραδίδοντας όπλα απευθείας στο Ισλαμικό Κράτος και το Μέτωπο Αλ-Νούσρα¹⁹.

Είδαμε επανειλημμένα μονάδες τζιχαντιστών σε οχήματα να συναντιούνται στα τουρκικά σύνορα και ν' ανταλλάσσουν αντικείμενα. Στις 22 Ιανουαρίου, πολλά οχήματα του Μετώπου Αλ-Νούσρα πέρασαν τα σύνορα προς τη Ροζάβα και σκότωσαν δύο μαχητές του YPG. Η χώρα προέλευσής τους είναι μέλος του ΝΑΤΟ κι αυτό συνέβη περίπου 50 χιλιόμετρα μακριά από τη βάση Γερμανών στρατιωτών.

Μερικές μαχητρίες των τοπικών ταγμάτων των YPJ μάς έδειξαν μαχαίρια που είχαν εγκαταλείψει οι τζιχαντιστές. «Τα χρησιμοποιούσαν για να κόβουν τα λαρύγγια νεκρών μαχητών των YPG», μας είπε η Αβέστα, μια αξιωματικός των YPJ. «Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν και κάποιοι Τούρκοι, κι ένας απ' αυτούς είχε τηλέφωνο. Το πήραμε, τηλεφωνήσαμε σπίτι του κι απάντησε μια φωνή στα τουρκικά: «Εσύ είσαι Ορχάν;». Απαντήσαμε: «Ο Ορχάν είναι τώρα στον Παράδεισο».

8.5 Η απελευθέρωση της κωμόπολης Τιλ Κοτσέρ

Στην άλλη άκρη του καντονιού Τζεζιρέ, το Μάρτιο του 2013, Ισλαμιστές του Μετώπου Αλ-Νούσρα ισοπέδωσαν την Τιλ Κοτσέρ (στα Αραβικά Αλ-Γιαρουμπίγια) και τα γύρω χωριά. Κατέλαβαν την κωμόπολη και το συνοριακό πέρασμα κι έδιωξαν τον ντόπιο πληθυσμό, που ήταν κυρίως αραβικός. Έσφαξαν ανελέητα όσους αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και επιδείκνυαν τα αποκεφαλισμένα πτώματα σε βίντεο στο διαδίκτυο. Οι κάτοικοι κατέφυγαν στη Ντερίκ, το Καμισλό και τη Ριμελάν, όπου τους δόθηκε καταφύγιο σε σχολεία, τζαμιά, εκκλησίες και «σπίτια του λαού». Όλοι συμμετείχαν στη συλλογή ρουχισμού, λαχανικών, παιδικών τροφών και φαρμάκων για τους πρόσφυγες. Στο μεταξύ, οι Ισλαμιστές μετέτρεψαν την Τιλ Κοτσέρ και τα γύρω χωριά σε βάση τους.

19 Για αναλυτική επισκόπηση των δεσμών της Τουρκίας με το ISIS βλ. David L. Phillips, «Research paper: ISIS-Turkey links», *Huffington Post*, 7 Μαρτίου 2016, <http://huff.to/1Iaatno>, που περιέχει πολλούς συνδέσμους. Για κάλυψη των δεσμών της Τουρκίας με άλλες ομάδες και το ISIS, βλ. Allen MacDuffee, «Activists: ISIS is now launching attacks from inside Turkey», *Atlantic*, 29 Νοεμβρίου 2014, [Reuters, 21 Μαΐου 2015, <http://reut.rs/1mt9pzG>, μεταξύ άλλων παραδειγμάτων.](http://theatlantic.com/1FIBSUA-Bassem Mroue, «Islamic State Group Attacks Kobani from Turkey», Associated Press, 29 Νοεμβρίου 2014, http://apne.ws/11DS506· Barney Guiton, «ISIS See Turkey as its ally: Former Islamic State member reveals Turkish Army cooperation», <i>Newsweek</i>, 11 Ιουλίου 2014, <a href=)

Μια κινητή μονάδα των YPJ στην Τιλ Κοτσέρ

Όταν μια αντιπροσωπεία 90 ηγετών των ντόπιων φυλών ζήτησε απ' τις YPG να τους εκδιώξουν, το αίτημά τους εισακούστηκε. Οι φύλαρχοι οδήγησαν τις προελαύνουσες δυνάμεις των YPG στην περιοχή. Οι Ισλαμιστές είχαν ναρκοθετήσει τις εισόδους της πόλης αλλά οι μονάδες προχώρησαν στο σκοτάδι κι απενεργοποίησαν τις νάρκες. Σπίτι το σπίτι, έφτασαν στο κέντρο της πόλης. «Έπρεπε να προχωράμε πολύ προσεκτικά», εξήγησε η Σιλβάν Αφρίν, αξιωματικός των YPJ. «Ο πληθυσμός της πόλης είναι κυρίως αραβικός. Αν πέθαινε ένα παιδί εξαιτίας κάποιας δικής μας πράξης, μπορεί όλη η φυλή να στρεφόταν εναντίον μας». Όταν τελικά ήρθαν αντιμέτωποι με τους Ισλαμιστές, οι μάχες ήταν σκληρές μάχες και διαρκούσαν τρεις ή τέσσερις ώρες. Οι Άραβες πολεμούσαν μαζί με τις YPG και YPJ εναντίον των τζιχαντιστών. Στη διάρκεια των μαχών σκοτώθηκαν πέντε ή έξι μαχητές των YPG και YPJ, σε αντίθεση με δεκάδες Ισλαμιστές.

Η απελευθέρωση επιτεύχθηκε σε δέκα μέρες και στα τέλη Οκτωβρίου του 2013 η Τιλ Κοτσέρ τέθηκε υπό τον έλεγχο των YPG/YPJ²⁰. Οι τρομοκράτες διέφυγαν έχοντας εγκαταλείψει μερικά τανκ, βαριά πυροβόλα, αυτοκίνητα και άλλο πολεμικό υλικό. Απελευθερώνοντας την Τιλ Κοτσέρ, οι YPG και YPJ κέρδισαν τις καρδιές των κατοίκων, πολλοί απ' τους οποίους κατατάχτηκαν στις YPG.

20 Carl Drott, «Arab Tribes Split Between Kurds and Jihadists», Carnegie Endowment for International Peace, 15 Μαΐου 2014, <http://ceip.org/1DWrs3a>.

Πολλές φορές ο κόσμος έλεγε πως οι συμμορίες του Μετώπου Αλ-Νούσρα και του Ισλαμικού Κράτους βεβήλωσαν το ίδιο το όνομα του Ισλάμ. Δεν είχαν πραγματικό σχέδιο γι' αυτή την περιοχή – ήρθαν μόνο για να πλιατσικολογήσουν και να δολοφονήσουν. Όλοι – Κούρδοι, Άραβες, Συροϊακωβίτες ή Πεζίντι – ήταν έτοιμοι να υπερασπιστούν την περιοχή. Σε πολλά μέρη οι κάτοικοι, νέοι και ηλικιωμένοι, πήραν τα όπλα για να συμβάλουν στην απώθηση των Ισλαμικών συμμοριών.

Η Μελσά, 23 ετών, συμμετείχε στην απελευθέρωση των Σερεκανίγιε και Τιλ Κοτσέρ αλλά και σε πολλές άλλες επιχειρήσεις. Έχει τραυματιστεί πολλές φορές – μου έδειξε τον πιο πρόσφατο τραυματισμό της, όταν ένα βλήμα διαπέρασε την αριστερή πλευρά της μέσης της. «Αυτό έγινε πριν ένα μήνα στη Σερεκανίγιε», λέει. «Δεν έχει σημασία πια. Έχουμε τραυματιστεί τόσες φορές που είναι σαν να περνάμε μέσα απ' το νερό χωρίς να βρεχόμαστε. Με το που απελευθερώνεται μια περιοχή, πάμε κάπου αλλού».

«Όταν απελευθερώσαμε την Τιλ Κοτσέρ», είπε, «η πόλη ήταν απίστευτα βρώμικη. Οι Ισλαμιστές δεν είχαν φτιάξει τίποτα, μόνο πλιατσικολόγησαν και λήστεψαν. Παντού βρίσκαμε τα ναρκωτικά και τα σκουπίδια τους. Υπάρχει λόγος που οι ντόπιοι λένε τους Ισλαμιστές "τσέτες" (*çete*), δηλαδή "συμμορίες". Όταν οι κάτοικοι επέστρεψαν, μας καλωσόρισαν, μας αγκάλιαζαν, μας φιλούσαν. Μερικοί μας έφεραν δώρα, γιαούρτι ή τυρί που είχαν φτιάξει».

Μετά την απελευθέρωση, ορισμένες Αράβισσες ήταν πρόθυμες να πολεμήσουν. «Οι γυναίκες εδώ είναι περιορισμένες στα σπίτια τους – αρχικά ήταν πολύ δύσκολο να έρθουμε σ' επαφή μαζί τους», εξηγεί η Ρουκέν Αφρίν της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» [βλ. 5.3]. «Αλλά μετά την απελευθέρωση της Τιλ Κοτσέρ, έσπασαν οι φραγμοί και μερικές γυναίκες κατατάχτηκαν στις ΥΡJ».

Πολλά αραβικά τάγματα των ΥΡG/ΥΡJ σχηματίστηκαν στην Τιλ Κοτσέρ. «Τα πάντα έχουν πάρει για μας στροφή 180 μοιρών», λέει ένας απ' τους νέους μαχητές. «Ζούμε πολύ καλύτερα απ' ό,τι με το καθεστώς του Άσαντ. Αυτό λένε όλοι οι Άραβες εδώ». Η Ρουκέν Ζιρίκ, αξιωματικός των ΥΡJ, μας εξήγησε ότι είναι απόγονος των *abid* («σκλάβων» στα αραβικά) που υπηρετούσαν τους Άραβες σ' αυτή την περιοχή. Το σύστημα της δουλείας δεν έχει καταργηθεί εντελώς εδώ, κι έτσι η διάσωση απ' τις ΥΡG και ΥΡJ υπήρξε διπλή απελευθέρωση. «Δεν μπορούμε να δεχτούμε όλες όσες θέλουν να καταταγούν», λέει η Ρουκέν. «Είναι τόσο πολλές που προχωράμε αργά».

Είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε μερικές απ' τις νέες αράβισσες μαχήτριες – είχαν μόλις τελειώσει τη βασική πολιτική και στρατιωτική τους εκπαίδευση, αλλά δεν είχαν ακόμη τοποθετηθεί. Φορούσαν τις στρατιωτικές στολές τους, αλλά και μαντίλες, θέαμα εκ πρώτης όψεως παράξενο. Ανάμεσά τους ήταν η Μπεριβάν (πρόκειται για κουρδικό στρατιωτικό ψευδώνυμο) από την Τιλ Κοτσέρ. Μας είπε ότι αφού απελευθερώθηκε η πόλη, ο πατέρας της την έφερε μόνος του στις ΥΡJ – ήθελε ν' αποκτήσει ισχυρή θέση στην κοινωνία, όπως και οι Κούρδισσες.

Καμιά απ' αυτές τις γυναίκες δε φοβόταν τον πόλεμο. «Οι γυναίκες κανονικά μένουν πάντοτε στο σπίτι», μας είπε η Μπεριβάν. «Στην αρχή φοβόμασταν να πιάσουμε όπλο. Αλλά μας αρέσουν οι φιλίες, οι σχέσεις. Ελπίζουμε το σχέδιο της Δημοκρατικής Αυτονομίας να επηρεάσει ολόκληρη τη Συρία».

8.6 Εκπαίδευση και Μύηση

Γυναικεία Στρατιωτική Ακαδημία «Σεχίντ Σιλάν»

Καθένα απ' τα τρία καντόνια έχει μια γυναικεία στρατιωτική ακαδημία, που έχει πάρει το όνομα της Σεχίντ Σιλάν Κομπάνι (επίσης γνωστή ως Μείσά Μπαξί), μιας ηγέτιδας του PYD που σκοτώθηκε σε μια επίθεση στη Μοσούλη στις 29 Νοεμβρίου 2004. Όλες οι εκπαιδευόμενες είναι στελέχη. Λαμβάνουν ευρεία εκπαίδευση – μεταξύ άλλων, στην ιστορία, την πολιτική, τη φύση, την κοινωνία αλλά και τον οπλισμό.

Ένα πρωί επισκεφτήκαμε τη γυναικεία στρατιωτική ακαδημία στην ύπαιθρο της Τζεζιρέ. Ήταν η πρώτη τέτοια ακαδημία στη Ροζάβα και ιδρύθηκε αμέσως μετά το συνέδριο των YPJ. Μου εξήγησαν πως είναι πολύ σημαντικό να έχουν τις δικές τους ένοπλες δυνάμεις και να μπορούν να υπερασπίσουν τους εαυτούς τους.

Εκεί γνωρίσαμε την Τολχιντάν, 20 ετών· είχε καταταγεί στις YPG το 2011, σχετικά μικρή για να πολεμήσει. Έχει έξι αδέρφια – μια αδελφή της είναι στις YPJ κι ένας αδελφός της στις YPG. Ο πατέρας της είναι μέλος του PYD. Είχε ήδη πολεμήσει στη Σερεκανίγιε και την Τιλ Κοτσέρ. Η Αραράτ, κι αυτή 20 ετών, με εννιά αδέρφια, είχε επίσης καταταγεί στις YPG απ' το 2011. Σκοπός της είναι να υπερασπίσει τη χώρα και τις γυναίκες της. Η μητέρα της είναι στην Ένωση Γυναικών «Αστέρι» κι έχει ένα αδελφό στις YPG. Πολέμησε στην Τιλ Χεμίς, τη Σερεκανίγιε και τη Χόσικε. Δε βρίσκει πια διαφορά ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες στις ένοπλες δυνάμεις. Στις YPJ είναι εκπρόσωπος Τύπου κι έχει εκπαιδευτεί στις βιντεοσκοπήσεις και τη φωτογραφία. Όμως όλη η γνώση πρέπει να γίνει κοινό κτήμα, λέει με έμφαση, κι οι μαχήτριες θα διδάξουν η μια την άλλη.

Η Σερχιλντάν, 21 ετών, είναι μέλος απ' το 2011. Έχει 6 αδέρφια. Ο πατέρας της εργάζεται για την κομμούνα· η μητέρα και μια αδελφή της είναι στο «Αστέρι», κι ένας αδελφός της στις YPG. Λέει ότι ήταν αδαής όταν κατατάχτηκε – βρήκε δύσκολη την πολιτική εκπαίδευση. Δεν καταλάβαινε πολλά, αν και είχε πάει 12 χρόνια σχολείο. Μετά από οκτώ μήνες μόρφωσης κι εκπαίδευσης, πήρε μέρος στις μάχες των Χόσικε και Τιλ Χεμίς. Απαξιώνει τις στρατιωτικές ικανότητες των μαχητών του Ισλαμικού Κράτους: «Δεν είναι ικανοί στη μάχη. Δεν αντιστέκονται. Φεύγουν τρέχοντας».

Σπουδάστρια της Ακαδημίας «Σεχίντ Σιλάν»

Η Ζιν, επίσης 21 ετών, κατατάχτηκε το 2011 στην Τιλ Τεμίρ. «Οι συμμαχίες επιτέθηκαν στο χωριό μας τον Οκτώβριο του 2011», λέει. «Ένας συγγενής μου σκοτώθηκε. Ήθελα να σπουδάσω, αλλά όταν ξεκίνησε η επανάσταση ήθελα να πάω. Η μητέρα μου φοβόταν για μένα και οι γονείς μου είπαν "Δε γίνεται να το κάνεις αυτό". Λογομαχήσαμε όλη νύχτα κι εγώ κατατάχτηκα έτσι κι αλλιώς. Δεν αντιμετώπισα προβλήματα αντοχής, είχα ήδη κάνει βαριές δουλειές στο χωριό. Στην Τιλ Τεμίρ, οι επιτιθέμενοι ήρθαν με οχήματα, αλλά όταν αντισταθήκαμε έφυγαν εγκαταλείποντάς τα. Είχαν βαριά όπλα, αλλά δεν ήξεραν να τα χρησιμοποιήσουν σωστά. Μερικές φορές τα αραβικά χωριά υποστήριζαν τις συμμαχίες».

«Έγινα ομαδάρχισσα και τώρα είμαι επικεφαλής διμοιρίας», συνεχίζει. «Στη μάχη η επικεφαλής πηγαίνει μπροστά. Όσο πιο μπροστά είσαι, τόσο πιο σκληρά πρέπει να πολεμήσεις. Η διαφορά ανάμεσα σ' εμάς τις γυναίκες και τους άντρες είναι ότι εκείνοι πηγαίνουν μπροστά κατευθείαν. Εμείς μελετάμε προσεκτικά την τακτική μας και δεν τρεπόμαστε ποτέ σε φυγή. Η συντροφικότητα στη μάχη είναι πολύ μεγάλη. Υπάρχει μεγάλη, αμοιβαία βοήθεια και στήριξη. Μια φίλη μπήκε κάποτε μπροστά στη γραμμή πυρός για να με σώσει».

Ακαδημία Άμυνας «Σεχίντ Ζιντά»

Η άμυνα είναι το πιο σημαντικό πράγμα

Όταν επισκεφτήκαμε την Ακαδημία Άμυνας «Σεχίντ Ζιντά», γινόταν ένα μάθημα με 25 άτομα, εκ των οποίων 12 ήταν γυναίκες. Οι γυναίκες που διδασκαν είχαν

πολεμήσει στο βορρά με την YJA Star. Το μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης της ημέρας ήταν πολιτικό. Κάθε πρωί οι μαθητές ξυπνούσαν στις 5, έκαναν γυμναστική και τα μαθήματα άρχιζαν στις 7.

Όποιο θέμα κι αν βάζαμε στο τραπέζι, όλοι έλεγαν ότι τώρα το σημαντικότερο ζήτημα ήταν η άμυνα της Ροζάβα. Όμως μετά την απελευθέρωση κάθε μέρους, δεν γίνεται να προστατευτεί με μόνιμη ένοπλη δύναμη, αφού αυτές χρειάζονται παντού. Όταν το Ισλαμικό Κράτος επιτίθεται κάπου, όλοι πρέπει να πάρουν τα όπλα, όχι μόνο οι YPG, αλλά και οι Δυνάμεις Ασφαλείας, κι ακόμα κι οι πολίτες, όπως μας είπαν οι έμπειροι μαχητές. Συμμετέχουν με τη θέλησή τους, αρκεί να υπάρχουν εκεί στελέχη για να παρέχουν ηγεσία.

Στην κουζίνα είδαμε δυο άντρες να μαγειρεύουν και να καθαρίζουν. «Είναι φυσιολογικό για μας», λέει ο ένας απ' τους δύο. «Το κάνω και στο σπίτι. Είμαι παντρεμένος κι έχω δυο παιδιά». Ο 19χρονος Σιλά από τη Χόσικε συμπληρώνει ότι μερικοί άντρες δεν ήξεραν να μαγειρεύουν αλλά έμαθαν ο ένας στον άλλο. Οι σχέσεις μεταξύ γυναικών και ανδρών είναι χαλαρές και συντροφικές. Σχεδόν όλοι οι μαχητές έχουν πολλά αδέρφια και ξαδέλφια στο κίνημα ή στις YPG και τις YPJ· σε πολλές περιπτώσεις οι οικογένειές τους έχουν ήδη μάρτυρες. Η Αράβισσα αξιωματικός Σιρίν μάς λέει ότι μόνο αφού σκοτώθηκε ένας ξάδελφός της άρχισε το χωριό της να υποστηρίζει τις YPG.

Κέντρα των YPG/YPJ

Στις μεγαλύτερες πόλεις, οι YPG και YPJ διατηρούν ένα κέντρο (στα κουρδικά *nawend*), όπου ο κόσμος μπορεί να καταταγεί. Το κέντρο εκπροσωπεί προς τα έξω τις ένοπλες δυνάμεις και λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ των οικογενειών και των παιδιών τους στις YPG και YPJ. Αφού ολοκληρωθεί μια βασική στρατιωτική εκπαίδευση, στους μαχητές ανατίθεται η ασφάλεια των οδικών προσβάσεων προς την πόλη· έχει παρατηρηθεί πως οι Ισλαμιστές βομβιστές αυτοκτονίας μπαίνουν στις κουρδικές περιοχές με οχήματα²¹.

Στο κέντρο των YPJ στη Σερεκανίγιε, ρωτήσαμε την αξιωματικό Μπενγκκίν Μελσά ποιες μπορούν να καταταγούν. «Αν κάποια είναι πολύ νέα δεν τη δεχόμαστε», μας είπε, «ή αν η οικογένειά της έχει πολλούς μάρτυρες. Λόγος απόρριψης μπορεί επίσης να είναι ένα πρόβλημα υγείας. Και γενικά δε δεχόμαστε μητέρες. Λίγες μόνο γυναίκες έχουν αφήσει τους άντρες και τα παιδιά τους για να πολεμήσουν μαζί μας. Σε σπάνιες, εξαιρετικές περιπτώσεις, δεχόμαστε 14χρονες ή 15χρονες που απειλούνται με υποχρεωτικό γάμο ή αντιμετωπίζουν ενδοοικογενειακή βία και καταφεύγουν στις YPJ. Αλλά δε θα πάρουν μέρος σε μάχη πριν κλείσουν τα 18». Τα κορίτσια κάτω των 18 συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή των YPJ και γνωρίζουν

21 Szlanko, *Among the Kurds of Syria*.

Αράβισσα μαχήτρια των YPJ που εκπαιδεύεται ως αξιωματικός στην Ακαδημία «Σεχίντ Ζιντά»

το κίνημα, τις αρχές και την ιδεολογία του, αλλά δε συμμετέχουν σε στρατιωτικές ενέργειες.

Τον Ιούνιο του 2014, οι YPG/YPJ υπέγραψαν μια διεθνή συνθήκη που απαγορεύει την αποδοχή νέων κάτω των 18 στις γραμμές τους (όπως επίσης και συνθήκες που απαγορεύουν τις νάρκες κατά προσωπικού και τη σεξουαλική βία)²². Μια αντιπροσωπεία της ΜΚΟ «Geneva Call» μ' επικεφαλής τον Πασκάλ Μπονιάρ επισκέφτηκε τη Ροζάβα και διαπίστωσε ότι η επιβολή του νόμου που αφορά τη συμμετοχή όσων είναι κάτω των 18 ετών συναντούσε ακόμη δυσκολίες. Αυτό συμβαίνει γιατί σε μεμονωμένες περιπτώσεις, υπό ορισμένες συνθήκες, οι YPG αποδέχονται άτομα κάτω των 18 ετών.

8.7 Εξοπλισμός, Μονάδες και Τακτικές

Όσοι/ες κατατάσσονται στις YPG και YPJ για να υπερασπιστούν τις πόλεις τους λαμβάνουν ένα μηνιαίο μισθό γύρω στα 130 ευρώ, αν έχουν οικογένεια· όσοι/

²² «Syrian Kurdish Armed Non-state Actor Commits to Ban Anti-Personnel Mines, Sexual Violence, and Child Recruitment», *Geneva Call*, 16 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/1S49Xon>.

ες κατατάσσονται ως «στελέχη» του κινήματος, δεν αμείβονται. Όλοι είναι εξοπλισμένοι με ελαφρά κυρίως όπλα – δηλαδή Καλάσνικοφ, αντιαρματικούς εκτοξευτήρες χειρός RPG, ρώσικα πολυβόλα BKS και τυφέκια ελεύθερου σκοπευτή «Ντραγκούνοφ», ρωσικής κατασκευής. Χρησιμοποιούνται επίσης Ντότσκα – βαριά πολυβόλα πάνω σε ημιφορτηγά. Επίσης, οι μαχητές διαθέτουν λίγα τανκ που πήραν από τις ισλαμιστικές συμμορίες ή εγκατέλειψε ο συριακός στρατός.

Τα τρία καντόνια έχουν ένα πρόεδρο του συμβουλίου άμυνας. Το οργανωτικό μοντέλο των δυνάμεων προέρχεται απ' τον αντάρτικο στρατό του PKK. Μια διμοιρία (*taxim*) αποτελείται από 8 ή 9 άτομα· δύο διμοιρίες σχηματίζουν ένα λόχο (*böliük*) και δυο λόχοι σχηματίζουν ένα τάγμα (*tabur*).

Οι YPG και YPJ είναι ένας τυπικός αντάρτικος στρατός: επιτίθενται γρήγορα και αποσύρονται αμέσως. Συγκεντρώνουν τις δυνάμεις τους και μετά διασκορπίζονται για να στήσουν ενέδρες. Όμως, η τακτική αυτή δεν είναι πάντα χρήσιμη στις πεδιάδες της Ροζάβα. Για να προστατεύσουν χωριά και πόλεις, οι δυνάμεις άμυνας σκάβουν ορύγματα με μπουλντόζες, που τις προστατεύουν από επιθέσεις με όλμους κι άλλα βαριά όπλα. Θωρακίζουν οικοδομικά ή γεωργικά μηχανήματα για να τα χρησιμοποιήσουν ως στρατιωτικό εξοπλισμό. Στις μάχες μέσα σε πόλεις γκρεμίζουν τους εσωτερικούς τοίχους για να μετακινούνται από κτίριο σε κτίριο με ασφάλεια. Στο Κομπάνι, οι συμμορίες του Ισλαμικού Κράτους είχαν το πλεονέκτημα να είναι καλύτερα εξοπλισμένες, ενώ οι δυνάμεις άμυνας είχαν το πλεονέκτημα της γνώσης του εδάφους.

Όμως το αποφασιστικό πλεονέκτημα των YPG και YPJ είναι ότι υπερασπίζονται την πατρίδα και την οικογένειά τους και μοιράζονται ένα κοινό όραμα. Η άλλη πλευρά έχει κάποιους αφοσιωμένους μαχητές, αλλά πολλοί είναι μισθοφόροι και οι περισσότεροι έχουν μικρή σχέση με την περιοχή και τους κατοίκους της. Σε μια κηδεία μαρτύρων μαχητών στη Ντερίκ, συναντήσαμε μια μαχήτρια από τη Γερμανία που είχε εκπαιδευτεί ως ελεύθερη σκοπεύτρια. Μας εξήγησε ότι οι μαχητές του Ισλαμικού Κράτους είναι ανεπαρκώς εκπαιδευμένοι και μάλλον αδέξιοι. «Έρχονται για να πεθάνουν», είπε. «Παίρνουν διεγερτικά ναρκωτικά. Στην Τζεζαά ήμασταν 200 κι αυτοί 600, αλλά τους νικήσαμε».

8.8 Η Σερεκανίγιε σήμερα

Όταν επισκεφτήκαμε τη Σερεκανίγιε το Μάιο του 2014, η σημαδεμένη απ' τον πόλεμο πόλη ξαναχιζόταν. Γύρω στο 80% του πληθυσμού είχε επιστρέψει και προσπαθούσε να ξεκινήσει μια νέα ζωή, παρά την τρομερή έλλειψη προμηθειών. Η οικονομική κατάσταση ήταν θλιβερή, αφού το εμπόριο παρέμενε αποκομμένο εξαιτίας του εμπάργκο.

Δυο βδομάδες πριν φτάσουμε, το δημαρχείο είχε πάθει ζημιές από βομβιστική επίθεση. Όλοι συζητούσαν ακόμα γι' αυτό. Το προσωπικό μάς έδειξε βίντεο που

είχαν τραβηχτεί μετά την επίθεση, στα οποία φαίνονταν ανθρώπινα μέλη σκορπισμένα εδώ κι εκεί.

Ενώ οι τοίχοι και τα παράθυρα επιδιορθώνονταν, η διοίκηση του δήμου στεγαζόταν σε προσωρινά γραφεία. Στο μεταξύ, το προσωπικό πάσχιζε ν' αντιμετωπίσει τις πιο επιτακτικές ανάγκες του κόσμου. Ένας υπάλληλος του οικονομικού τμήματος, περίπου 20 ετών, μας εξήγησε: «Δουλεύουμε χωρίς αμοιβή. Η πόλη μας καταστράφηκε και θέλουμε να βοηθήσουμε. Κάποιοι δώρισαν έπιπλα στη δημοτική αρχή κι έτσι τώρα έχουμε καρέκλα και τραπέζι και γραφείο. Στην αρχή, δεν ξέραμε τι κάνουμε, αλλά μαθαίνουμε». Το σύστημα των συμβουλίων λειτουργούσε και υπήρχαν συμβούλια σε κάθε χωριό, τα οποία συνδέονταν με το συμβούλιο της περιφέρειας. Οι Κούρδοι αλλά και οι Άραβες ξανάχιζαν μαζί την πόλη, λίγο-λίγο. Το σύστημα των κοινοτήτων και η διπλή ηγεσία είχε εφαρμοστεί και στη Σερεκανίγιε όπως και στ' άλλα μέρη, κι έτσι η πόλη είχε δύο άτομα με την ιδιότητα του δημάρχου, ένα Κούρδο και μια Αράβισσα.

Μια σημαντική δουλειά της δημοτικής αρχής είναι να αναδιανείμει τη γη που μέχρι πρότινος ανήκε στο καθεστώς. Τα συμβούλια παραχωρούσαν τη γη κατά προτεραιότητα στις οικογένειες των Κούρδων που δεν είχαν γη και περιουσία εξαιτίας της πολιτικής της Αραβικής Ζώνης. Συχνά παραχωρούνταν γη στις οικογένειες των μαρτύρων στρατιωτών, ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας. Στην περιφέρεια της Σερεκανίγιε έχουν διανεμηθεί ως σήμερα γύρω στα 10.000 στρέμματα γης, κατά προτεραιότητα στις αγροτικές κοοπερατίβες.

Το σιτάρι και το βαμβάκι είναι τα κύρια προϊόντα της περιοχής. Το νερό για την άρδευση αντλείται από 200-500 μέτρα βάθος, όμως οι αντλίες είναι ηλεκτρικές και το ρεύμα είναι κομμένο. Έτσι, τώρα χρησιμοποιούν γεννήτριες ντίζελ, το οποίο διυλίζεται από το πετρέλαιο της κοντινής Ριμελάν. Οι μεγάλες γεννήτριες ελαττώνουν το θόρυβο και τις περιβαλλοντικές ζημιές και διασφαλίζουν διαρκή παροχή ενέργειας αλλά δεν υπάρχουν αρκετές. Ωστόσο, τα χωράφια είναι πολύ παραγωγικά. Το 30% του εισοδήματος απ' την αγροτική γη πηγαίνει στα συμβούλια, ενώ το 70% το κρατούν οι αγρότες.

Λίγα μόνο νέα οικονομικά σχέδια είχαν υλοποιηθεί την περίοδο της επίσκεψής μας, μεταξύ αυτών κι ένας γυναικείος φούρνος. Ο Σουλεϊμάν Ποτέ, εκπρόσωπος Τύπου για την οικονομία, περιέγραψε τα σχέδια για την οικονομία της περιφέρειας: οργανώνεται μια αγορά για τις κοοπερατίβες· οι τιμές θα είναι 15% κάτω από το κανονικό. Εξαιτίας του εμπάργκο δεν υπάρχουν μηχανές επεξεργασίας του βαμβακιού, αλλά θα κατασκευαστεί ένα συνεταιριστικό κλωστοϋφαντουργείο, έτσι ώστε να γίνεται η επεξεργασία του βαμβακιού και να παράγεται ρουχισμός στην περιοχή.

8.9 Η απελευθέρωση της Γκιρέ Σπι

Το 2012 οι τζιχαντιστές κατέλαβαν τη Γκιρέ Σπι (στα Αραβικά Ταλ Αμπιάντ), μια πόλη 15.000 κατοίκων γύρω από την οποία υπάρχουν 500 χωριά, καθώς και τις κωμοπόλεις Σουλούκ και Αϊν Ίσα. Χτισμένη εκατό χιλιόμετρα δυτικά της Σερεκανίγιε και 60 χιλιόμετρα ανατολικά του Κομπάνι, η πόλη βρίσκεται στην περιοχή μεταξύ των καντονιών του Κομπάνι και του Τζεζιρέ. Τα σύνορα Τουρκίας-Συρίας τη διχοτομούν, με το κατειλημμένο από την Τουρκία τμήμα να ονομάζεται Ακτσάκαλε. Εξαιτίας της στρατηγικά σημαντικής θέσης της, το υπό συριακή κατοχή τμήμα της Γκιρέ Σπι εξαραβίστηκε ήδη από τη δεκαετία του 1960 κι ένα μεγάλο μέρος του ντόπιου κουρδικού πληθυσμού εκδιώχθηκε²³.

Για τους τζιχαντιστές ήταν κρίσιμος στρατηγικός στόχος να κρατήσουν την Γκιρέ Σπι, γιατί από κει περνούσε η κύρια οδός των προμηθειών από την Τουρκία προς τη Ράκα, την πρωτεύουσα του Ισλαμικού Κράτους στη Συρία. Στις 15 Ιουνίου 2015, οι YPG και YPJ, σε μια συνδυασμένη επιχείρηση μαζί με το Μπουρκάν Αλ-Φιράτ και μερικά τμήματα του FSA, κατάφεραν ν' απελευθερώσουν την πόλη και τη γύρω περιοχή²⁴. Αυτή η νίκη ήταν σημαντική, γιατί σήμαινε ότι το Κομπάνι και το Τζεζιρέ θα ήταν εφεξής γεωγραφικά συνδεδεμένα και ότι το Τζεζιρέ θα υποστήριζε το Κομπάνι²⁵. Αυτή η νίκη στερούσε απ' το Ισλαμικό Κράτος την άμεση σύνδεση με την Τουρκία²⁶.

23 Elke Dangeleit and Michael Knapp, «Tall Abyad/Giré Spî: Angelpunkt im Kampf gegen den IS», *Telepolis*, 2 Ιουλίου 2015, <http://bit.ly/1QDkadR>.

24 Το Burkan al-Firat («Ηφαίστειο Ευφράτης») είναι μια συμμαχία διαφόρων αντιστασιακών ομάδων υπό τη διοίκηση των YPG/YPJ με σκοπό την απελευθέρωση της περιοχής του Ευφράτη. Ο σχηματισμός του ανακοινώθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2014, πέντε ημέρες πριν την επίθεση του Ισλαμικού Κράτους στο Κομπάνι. Μέλη του είναι, μεταξύ άλλων: οι YPG και YPJ, η Ταξιαρχία Αλ-Ταουχίντ (Al-Tawhid), η Λίβα Τουβάρ Αλ-Ράκα (Liwa Thuwar ar-Raqqa), η Ταξιαρχία Σαμς Αλ-Σαμάλ (Shams Al-Shamal), η Σεράγια Τζαραμπουλούς (Seraya Jarabulus), το Κουρδικό Μέτωπο (Jabhat Al-Akrad), η Σιβάρ Ουμουνάα Ελ-Ρέκα (Siwar Umunaa El-Reqa), η Ταξιαρχία Ελ-Κεσάς (El-Qesas) και η Λίβα Αλ-Τζιχάντ Φι-Σεμπιλιλά (Liwa al-Jihad Fi-Sebilillah): «YPG und FSA gründen gemeinsames Angriffszentrum», *Kurdische Nachrichten*, 10 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1SUiazg>.

25 Elke Dangeleit and Michael Knapp, «Tall Abyad/Giré Spî».

26 Στα τέλη Μαΐου του 2015, η τουρκική εφημερίδα *Cumhuriyet* (Τζουμχουριέτ) δημοσίευσε φωτογραφίες και βίντεο που αποδεικνύουν ότι η τουρκική μυστική υπηρεσία MIT είχε παραδώσει όπλα στο Ισλαμικό Κράτος. Ο πρόεδρος Ερντογάν κατήγγειλε τον αρχισυντάκτη Τζαν Ντουντάρ [Can Dündar], και στα τέλη του Νοεμβρίου 2015 ο Ντουντάρ συνελήφθη. Το Μάιο του 2016, καταδικάστηκε σε φυλάκιση πέντε χρόνων και δέκα μηνών για «διαρροή απορρήτων κρατικών πληροφοριών»: «Devlet işi yarıyor», *Cumhuriyet*, 11 Ιουνίου 2015, <http://bit.ly/1O24Ok9>. «Amnesty International Calls on

Τον Οκτώβριο του 2015, η Γκιρέ Σπι ανακήρυξε τη Δημοκρατική Αυτονομία κι έγινε επίσημα μέρος της δημοκρατικής αυτόνομης διοίκησης του καντονιού του Κομπάνι. Η Κούρδισσα Λεϊλά Μουσταφά και ο Άραβας Μανσούρ Σαλούμ εκλέχθηκαν συμπρόεδροι του εκτελεστικού συμβουλίου και επιλέχθηκαν οι επιτροπές. Όλες οι εθνότητες της Γκιρέ Σπι εκπροσωπούνται σ' αυτές τις ομάδες εργασίας: Κούρδοι, Άραβες, Τουρκμένοι και Αρμένιοι.

Η απελευθέρωση της Σενγκιάλ

Το καλοκαίρι του 2014, οι τρομοκρατικές ομάδες του Ισλαμικού Κράτους κινήθηκαν για να επιτεθούν στους 350.000 Πεζίντι που κατοικούν στην πόλη Σενγκιάλ, στο βόρειο Ιράκ [βλ. 2.1]. Ο Σερμπέστ Μπαμπιρί, επικεφαλής του 17^{ου} τμήματος του κυβερνητικού κόμματος KDP δήλωσε «Οι Πεσμεργκά θα υπερασπίσουν το λαό της Σενγκιάλ ως την τελευταία ρανίδα του αίματός τους». Κατόπιν, όμως, οι Πεσμεργκά αποσύρθηκαν χωρίς προειδοποίηση. Κάπου 11.000 πεσμεργκά και οι 200 αξιωματικοί τους όχι μόνο δεν κατάφεραν να προστατεύσουν τους Πεζίντι, μα προχώρησαν και στον αφοπλισμό τους. Το KDP δεν κατάφερε, επίσης, ν' απομακρύνει τους Πεζίντι, αφήνοντάς τους έρμαιο στα χέρια του Ισλαμικού Κράτους. «Πόσες φορές στην Ιστορία πούλησαν και πρόδωσαν τους Πεζίντι!», μας είπε ένας Πεζίντι κοινωνιολόγος²⁷.

Στις 3 Αυγούστου 2014, το Ισλαμικό Κράτος επιτέθηκε στην πόλη Σενγκιάλ και την κατέλαβε. Δολοφόνησε ή μετέτρεψε σε σκλάβους χιλιάδες Πεζίντι και αιχμαλώτισε και μετέτρεψε σε σκλάβους χιλιάδες γυναίκες και κορίτσια (μετά την απελευθέρωση, βρέθηκαν πολλοί ομαδικοί τάφοι)²⁸. Δεκάδες χιλιάδες Πεζίντι κατέφυγαν στο κοντινό όρος Σενγκιάλ²⁹. Εκεί όμως παγιδεύτηκαν χωρίς τρόφιμα και προμήθειες. Καθώς ο τρόμος κορυφωνόταν, οι YPG, οι YPJ και το PKK άνοιξαν ένα προστατευτικό διάδρομο και διέσωσαν 200.000 απ' αυτούς, φέρνοντάς τους στο Τζεζιρέ. Όλα τα οχήματα του καντονιού, ιδιωτικά και μη, μετακινήθηκαν στα σύνορα για να μεταφέρουν τους πρόσφυγες σε ασφαλές μέρος. Πολλοί Πεζίντι διέφυγαν, αλλά 6.000 άτομα παρέμειναν στο στρατόπεδο προσφύγων Νεβρόζ, κοντά στη Ντερικ.

Turkey to Release *Cumhuriyet* Journalists», *Today's Zaman*, 18 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1TWcJxQ>.

27 Hakim Fehmi Ibrahim, Πεζίντι κοινωνιολόγος στο Μπίλεφελντ της Γερμανίας, προσωπική συνομιλία, Δεκέμβριος 2015.

28 «Weiteres Massengrab nahe Sindschar entdeckt», *Tagesschau.de*, 28 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1EhW2x>.

29 Föderation der Ezidischen Vereine e.V., «Sengal ist befreit – die Befreiungsaktion Sengals ist ein wichtiger Schritt für die Menschlichkeit», *Civaka Azad*, 13 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1I0E4hJ>.

Το πρωί της 12ης Νοεμβρίου 2015, ξεκίνησε μια μεγάλη στρατιωτική επιχείρηση για την απελευθέρωση της Σενγκιάλ. Συμμετείχαν οι Μονάδες Αντίστασης της Σενγκιάλ, οι Πεκινεγιέν Μπερχουεντάνα Σενκαλέ (*Yekîneyên Berxwedana Şengalê* - ΥΒΣ), οι Πεκινεγιέν Τζινέν Εζιντχάν (*Yekîneyên Jinên Êzîdxan* - ΥJÊ), το γυναικείο στρατιωτικό σώμα των Πεζίντι· οι ΗΡG και η ΥJA Star του ΡΚΚ· οι ΥΡG και ΥΡJ της Ροζάβα· και μονάδες Πεσμεργκά. Στην απελευθέρωση συμμετείχαν 7.500 μαχητές, που εκδίωξαν το Ισλαμικό Κράτος.

Συνολικά, 170 μαχητές του ΡΚΚ και των ΥΡG σκοτώθηκαν κατά την απελευθέρωση της Σενγκιάλ. Ωστόσο, μετά την απελευθέρωση, οι πεσμεργκά του προέδρου του Νότιου Κουρδιστάν Μπαρζανί ισχυρίστηκαν πως η νίκη ήταν δική τους, αρνούμενοι ότι είχαν συμμετάσχει δυνάμεις του ΡΚΚ³⁰.

Για το Ισλαμικό Κράτος, η απώλεια της Σενγκιάλ, όπως και της Γκιρέ Σπι, ήταν μια στρατηγική ήττα. Μετά την πλήρη απελευθέρωση της Χόσικε απ' τις ΥΡG/ΥΡJ, δεν είχε πια άμεσο έλεγχο της διαδρομής Μοσούλης - Ράκα. Οι Πεζίντι όμως δεν είν' ακόμα ασφαλείς: στις 25 Νοεμβρίου 2015, τρομοκρατικές ομάδες του Μετώπου Αλ-Νούσρα και οι θεωρούμενοι ως «μετριοπαθείς» Αχράρ αλ-Σαμ επιτέθηκαν στο χωριό των Πεζίντι Μπασουφάν, στο καντόνι Αφρίν, με βαρύ οπλισμό³¹.

8.10 Οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF)

Στις 10 Οκτωβρίου 2015, ανακοινώθηκε ο σχηματισμός των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF – στ' αραβικά *Qūwāt Sūriyā ad-dīmuqrāīya* και στα κουρδικά *Hêzên Sūriya Demokratîk*) από τριάντα συμμετέχουσες οργανώσεις, που περιλαμβάνουν τις ΥΡG/ΥΡJ, τις Δυνάμεις Αλ-Σαναντίντ³², το Συροϊακωβιτικό Στρατιωτικό Συμβούλιο, το Επιχειρησιακό Κέντρο Μπουρκάν Αλ-Φιράτ, τους Σουβάρ Αλ-Ράκα, Σαμς Αλ-Σαμάλ, Λίβα Αλ-Σελτζούκι, Ομάδες Ταξιαρχιών

30 «Barzani: "Nur die Peshmerga haben Shingal befreit, keine andere Einheit war beteiligt"», *ÊzîdîPress*, 13 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1TljNhi>.

31 «Syrien: Terroristen attackieren êzîdisches Dorf Basufan», *ÊzîdîPress*, 25 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1NNoAuS>. Βλ. επίσης «Al-Qaeda militants bomb Kurdish villages near Aleppo», *ARA News*, 14 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1J2Zt4G>.

32 Οι Δυνάμεις Αλ-Σαναντίντ είναι ένοπλες ομάδες της φυλής Σαμάρ (η μεγαλύτερη αραβική φυλή της περιοχής, με περίπου ένα εκατομμύριο μέλη στις δύο πλευρές των συνόρων). Οι Αλ-Σαναντίντ ιδρύθηκαν στις αρχές του 2015 απ' τον ηγέτη της φυλής σείχη Χαμίντι Νταχάμ, για να στηρίξουν τις ΥΡG/ΥΡJ στην πάλη κατά του Ισλαμικού Κράτους. Ηγέτης τους είναι ο γιος του Χαμίντι αλ-Χάντι, Μπαντάρ αλ- Χουμαϊντι. «Al Sanadid Forces: "We Go Wherever the YPG Goes"», *ANHA*, 15 Ιουλίου 2015, <http://bit.ly/1QloVtR>.

Αλ-Τζαζίρα, Κουρδικό Μέτωπο, Τζαγίς Αλ-Τουβάρ³³, Λιβία Αλ-Τεχρίρ, και Λιβία 99 Μουσάτ³⁴. Θεμέλιο των SDF ήταν το Μπουρκάν Αλ-Φιράτ. Συμπληρωματικά προς τις SDF, ιδρύθηκε και η πολιτική συμμαχία Δημοκρατικό Συμβούλιο της Συρίας στις 10 Δεκεμβρίου 2015.

Οι SDF είναι μια ενοποιημένη στρατιωτική δύναμη, που αποτελείται από Κούρδους, Άραβες, Συροιακωβίτες και όλες τις άλλες εθνότητες της Συρίας. Διακηρυγμένοι σκοποί τους είναι η απελευθέρωση της Συρίας από το Ισλαμικό Κράτος και η εγκαθίδρυση μιας αυτοδιοικούμενης, δημοκρατικής Συρίας. Οι SDF συμπεριλαμβάνουν όλες τις δυνάμεις αυτοάμυνας του καντονιού Τζεζιρέ κι επίσης περίπου 5.000 Άραβες μαχητές της Συρο-αραβικής Συμμαχίας.

Μέσα σε λίγες μόνο μέρες, στα μέσα Νοεμβρίου 2015, η συμμαχία κατάφερε ν' απελευθερώσει μια περιοχή 1.362 τετραγωνικών χιλιομέτρων στη νότια Χόσικε, που περιλάμβανε τις πόλεις Χατουνιγιέ (στα Αραβικά Αλ-Χατουνίγια) και Χολ (στα Αραβικά Αλ-Χολ), όπως και 196 μικρά και μεγάλα χωριά³⁵. Οι αραβικοί πληθυσμοί υποδέχτηκαν μ' ενθουσιασμό τους απελευθερωτές τους³⁶. Στις 19 Φεβρουαρίου 2016, οι SDF απελευθέρωσαν την Αλ-Σανταντί, την τελευταία μεγάλη πόλη υπό τον έλεγχο του Ισλαμικού Κράτους στην περιοχή της Χόσικε.

Τον Μάιο του 2016, οι SDF ξεκίνησαν μια επιχείρηση απελευθέρωσης της Ράκα. Ο επικεφαλής, Ροτζά Φελάτ, εξήγησε ότι σκοπός αυτής της επιχείρησης είναι να απελευθερώσει μεγάλο μέρος της περιοχής βόρεια της Ράκα και να πάρει τον έλεγχο των οδών που συνδέουν το Ισλαμικό Κράτος με άλλες περιοχές που έχει υπό την κατοχή του. Οι ντόπιοι, κυρίως Άραβες, έχουν ζητήσει απ' τις SDF να τους απελευθερώσουν από το βραχνά του Ισλαμικού Κράτους. Με την επιχείρηση αυτή, οι SDF ανταποκρίνονται σ' αυτή την απαίτηση του λαού³⁷.

Για το Ομοσπονδιακό Σύστημα της Ροζάβα / Βόρειας Συρίας (FRNS) [βλ. 6.9], σήμερα είναι προτεραιότητα η απελευθέρωση μιας περιοχής 98 χιλιομέτρων κατά μήκος των τουρκικών συνόρων μεταξύ των καντονιών του Αφρίν και του Κομπάνι /Τζεζιρέ. Η περιοχή, που είναι γνωστή ως Μανμπίτζ, ήταν στα χέρια του Ισλαμικού

33 Επαναστατικός στρατός που περιλαμβάνει τους Κουρδικό Μέτωπο, Λιβία 99, Κέντρο Ειδικών Επιχειρήσεων 455, Λίβα Αλ-Σελτζούκι, Αχράρ Αλ-Ζαβίγια, Λίβα Σουλτάν Σελίμ, Λίβα Σουχέντα Αλ-Αταρίμπ.

34 «Declaration of Establishment by Democratic Syria Forces», *Kurdish Question*, 15 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1J3aVxj>.

35 «HSD veröffentliche eine Bilanz über die Operation im südlichen Heseke», *ANF*, 16 Νοεμβρίου 2015, μέσω ISKU, <http://bit.ly/1I0FmJC>.

36 «Heseke QSD Koyluler Karsilama 1», *ANF*, 27 Νοεμβρίου 2015, μέσω YouTube, <http://bit.ly/1RKHoiS>.

37 «Kurdish-led SDF launches offensive on Syria's Raqqa», *Al-Jazeera*, 25 Μαΐου 2016, <http://bit.ly/1TKAtaW>.

Κράτους από τον Ιανουάριο του 2014. Τον Ιούλιο του 2015, η Τουρκία δήλωσε κατηγορηματικά ότι ο ποταμός Ευφράτης ήταν η «κόκκινη γραμμή» πέρα απ' την οποία οι YPG/YPJ δε θα μπορούσαν να προελάσουν προς τη Μανμπίτζ. Αν οι Σύριοι Κούρδοι τολμούσαν να διασχίσουν τον ποταμό, θα δέχονταν επίθεση από τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις. Έτσι, στα τέλη Οκτωβρίου του 2015, όταν οι μαχητές των YPG φάνηκε πως θα διέσχιζαν τον Ευφράτη με σκάφη, ο τουρκικός στρατός τούς επιτέθηκε επανειλημμένα.

Στις αρχές του Ιουνίου του 2016, οι SDF άρχισαν μια ολοκληρωμένη επιχείρηση απελευθέρωσης του Μανμπίτζ. Η επιχείρηση ονομάστηκε «Αμπού Λεϊλά», στη μνήμη ενός αγαπημένου αξιωματικού από μια αραβική φυλή, τον οποίο σκότωσε το Ισλαμικό Κράτος στην αρχή της επιχείρησης· είχε παίξει σημαντικό ρόλο στην απελευθέρωση του Κομπάνι. Μέσα σε λίγες μέρες, η επιχείρηση έθεσε υπό τον έλεγχό της το δρόμο που συνδέει τη Γιαραμπλούς και τη Ράκα, όπως και πάνω από εκατό χωριά³⁸. Απελευθέρωσε τη Μανμπίτζ στις 12 Αυγούστου 2016.

Οι SDF και οι Ειδικές Δυνάμεις των Η.Π.Α.

Στις αρχές Οκτωβρίου 2015, οι Ηνωμένες Πολιτείες εγκατέλειψαν επίσημα τη φιλοδοξία να εκπαιδεύσουν «μετριοπαθείς επαναστάτες» για να πολεμήσουν το Ισλαμικό Κράτος και τον Άσαντ³⁹. Λίγες μέρες μετά, οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις φέρονται να προμήθευσαν τις SDF με όπλα και πυρομαχικά⁴⁰. Μετά εγκατέστησαν 50 στρατιώτες των Ειδικών Δυνάμεων στη Ροζάβα και για την απελευθέρωση της Ράκα και της Μανμπίτζ προσέθεσαν άλλους 250. Ωστόσο μερικές εκατοντάδες στρατιώτες δεν μπορούν να διεξάγουν πόλεμο. Το βάρος του πολέμου σηκώνουν οι SDF.

Τον Ιούνιο του 2016, η Τουρκία απέτρεπε τις Η.Π.Α. και τις SDF να εκτελέσουν κοινή επιχείρηση για την κατάληψη της Ράκα. Προσφέρθηκε να κάνει η ίδια την επιχείρηση, αν και κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Σκοπός της Τουρκίας ήταν να δημιουργήσει αντίβαρο στις SDF στο βόρειο Χαλέπι και τη Μανμπίτζ, υπό το δόγμα ότι «οι ταξιαρχίες που δεν βρίσκονται σε καταλόγους τρομοκρατικών οργανώσεων θα πρέπει να ενωθούν με το όνομα "Βόρειος Στρατός" (*Jaysh as Simal*)». Η Τουρκία απείλησε τις ομάδες που εξαρτώνταν απ' αυτήν ότι «αν δεν ενταχθούν σ' αυτή τη

38 «Arab-Kurdish coalition captures more than 105 villages and farms from ISIS as part of Manbij operation», *ARA News*, 15 Ιουνίου 2016, <http://bit.ly/28VVOQt>.

39 «Lavrov: Little Doubt US Arms Delivered to Syrian Opposition to Fall into Terrorists' Hands», *Russia Today*, 13 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1lWItYr>.

40 Roy Gutman, «Syrian Arab Militias Dispute They Received U.S. Airdrop of Ammunition», *McClatchy DC*, 20 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1RKH6J0>. «Declaration of Establishment by Democratic Syria Forces», *Kurdish Question*, 15 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1J3aVxj>.

δομή, θα αποσύρει τη στήριξή της και θα τις εντάξει στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων»⁴¹.

Η Τουρκία επί μακρόν χρησιμοποιούσε την αεροπορική βάση του Ιντσιρλίκ ως μοχλό πίεσης προς τις Η.Π.Α., επιτρέποντάς τους να τη χρησιμοποιούν μόνο με τους όρους της. Αλλά οι Η.Π.Α. εξασφάλισαν την ανεξαρτησία τους απ' αυτή την πίεση, κατασκευάζοντας μια αεροπορική βάση στο Ριμελάν. Είναι προφανές ότι οι Η.Π.Α. στηρίζουν την επιχείρηση των SDF μόνο για τους δικούς τους προπαγανδιστικούς σκοπούς, επειδή επιθυμούν μια στρατιωτική νίκη επί του Ισλαμικού Κράτους στη Συρία και ενόψει των αμερικανικών εκλογών το Νοέμβριο του 2016.

Στο τέλος του Μάη, αμερικανοί στρατιώτες με διακριτικά των YPG/YPJ εθεάθησαν στη Ράκα, σύμφωνα μ' έναν εκπρόσωπο τύπου των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων. Δεν είχαν εξουσιοδοτηθεί για κάτι τέτοιο και έλαβαν διαταγή να τα αφαιρέσουν αμέσως. Ίσως κάποιοι απληροφόρητοι στρατιώτες πίστευαν ότι πολεμούσαν «με τους καλούς», αλλά δεν είναι έτσι. Οι Η.Π.Α. συνεχίζουν να στηρίζουν τη σύμμαχό τους στο NATO Τουρκία. Αρκεί να δει κανείς πώς οι Η.Π.Α. αποστρέφουν το βλέμμα απ' τα εγκλήματα πολέμου της τουρκικής κυβέρνησης στο Βόρειο Κουρδιστάν, ακόμη και κατά τους επανειλημμένους βομβαρδισμούς της Ροζάβα από τον τουρκικό στρατό. Η συμμετοχή των Η.Π.Α. στις SDF επιτρέπει στο Ισλαμικό Κράτος και τον Άσαντ να παρουσιάζουν τις SDF ως μαριονέτα του αμερικανικού ιμπεριαλισμού, πιθανόν για να τις βλάψουν.

Οι Η.Π.Α. δεν στηρίζουν πολιτικά το σχέδιο της Ροζάβα, αν και είναι ένα συνομοσπονδιακό κράτος από μόνο του. Δεν αναγνώρισαν την ανακήρυξη του Ομοσπονδιακού Συστήματος της Ροζάβα/Βόρειας Συρίας στις 17 Μαρτίου 2016, αν και η Ρωσία το αναγνώρισε. Πολλοί παρατηρητές φοβούνται πως οι Η.Π.Α. θα πιέσουν τη Ροζάβα να κάνει συμβιβασμούς στο ριζοσπαστικό δημοκρατικό της σχέδιο. Ωστόσο, τον Ιούνιο του 2016, η Ροζάβα επωφελείται από την αεροπορική στήριξη των Η.Π.Α., ανεξάρτητα απ' τις αμερικανικές προθέσεις. Το ρίσκο η Ροζάβα να μην μπορεί να αντέξει μόνη, όντας σε πλήρη απομόνωση και χωρίς τη στήριξη του αμερικανικού στρατού, είναι φυσικά μεγάλο, αν και η Ρωσία έχει προσφερθεί να βοηθήσει⁴².

8.11 Η σημασία των YPG και YPJ

Είναι σαφές ότι, χωρίς τις δυνάμεις αυτοάμυνας, η Ροζάβα δε θα υπήρχε – οι Κούρδοι και οι σύμμαχοί τους θα είχαν εκδιωχθεί από καιρό. Όλες οι ομάδες που απειλούνται απ' το Ισλαμικό Κράτος αναγνωρίζουν αυτό το γεγονός· έτσι, μερικές

41 ANHA, 16 Μαΐου 2016.

42 «Operation in Rakka – neue strategische Phase», ISKU, 25 Μαΐου 2016.

αραβικές φυλές, που απεχθάνονται την ιδέα μιας δικτατορίας του Ισλαμικού Κράτους, σταδιακά αλλάζουν γνώμη και στηρίζουν τις δυνάμεις αυτοάμυνας.

Τα διεθνή ΜΜΕ συχνά υποτιμούν τα επιτεύγματα και τις θυσίες των YPG/YPJ. Τείνουν να ονομάζουν όλους τους Κούρδους μαχητές «Πεσμεργκά». Αλλά τα στρατιωτικά τους επιτεύγματα (ειδικά η αποφασιστική τους άμυνα στο Κομπάνι κατά του Ισλαμικού Κράτους) έχουν αποφέρει τελικά στις YPG και YPJ (όπως και στο PKK) διεθνή αναγνώριση, ως μια σημαντική δύναμη στη Μέση Ανατολή. Η συμμετοχή των γυναικών στην ένοπλη πάλη είναι στρατηγικής σημασίας (σε αντίθεση με τον στρατιωτικό αποκλεισμό των γυναικών από τους Πεσμεργκά)⁴³ και η ισότητα των φύλων δε θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς αυτήν. Η πάλη των γυναικών λαμβάνει χώρα στην καρδιά μιας επαναστατικής μεσανατολικής κουλτούρας που αναζητά το ριζοσπαστικό μετασχηματισμό των έμφυλων ρόλων. Η ύπαρξη των γυναικείων δυνάμεων τονίζει τον προοδευτικό χαρακτήρα της Δημοκρατικής Αυτονομίας στη διεθνή κοινή γνώμη κι έχει διευρύνει τη διεθνή αλληλεγγύη προς το Κομπάνι.

Οι YPG και YPJ πολεμούν με πολύ ισχυρότερα κίνητρα απ' τους μισθοφόρους του Ισλαμικού Κράτους και του Μετώπου Αλ-Νούσρα, οι οποίοι είναι κυρίως υποχρεωτικά επιστρατευμένοι και ενίοτε ντοπαρισμένοι με ναρκωτικά. Θα μπορούσε ν' αποφευχθεί πολλή οδύνη αν είχαν ιδρυθεί μονάδες αυτοάμυνας σ' ολόκληρη τη Συρία και όχι μόνο στις κουρδικές περιοχές. Η Χανιφέ Εσέν εξήγησε στην αντιπροσωπεία μας, το Μάιο του 2014, ότι ο ηγέτης του PKK Οτζαλάν άσκησε κριτική σ' αυτό το σημείο: «Γιατί οργανωθήκατε μόνο στις κουρδικές περιοχές;». Αυτό το αίτημα ικανοποιήθηκε τώρα με την ίδρυση των SDF και του Δημοκρατικού Συμβουλίου της Συρίας.

Ακόμα και στις απελευθερωμένες περιοχές, οι YPG και YPJ βρίσκονται μεταξύ σφύρας και άκμονος, καθώς πρέπει να υπερασπίσουν χιλιάδες χιλιόμετρα συνόρων, ενώ το εμπάργκο πιέζει τους ανθρώπους να μεταναστεύσουν. Κι ενώ οι τζιχαντιστές πολεμούν με σύγχρονο οπλισμό, που έχουν πάρει κυρίως από ομάδες που εξόπλισαν οι Η.Π.Α., τα όπλα των δυνάμεων αυτοάμυνας της Ροζάβα είναι αρχαία. Οι μαχητές δεν έχουν ούτε κράνη ούτε αλεξίσφαιρα γιλέκα. «Δώστε μας, επιτέλους, περισσότερα όπλα!», εκλιπαρούσε ένας αξιωματικός των YPG στη Χολ.

43 Στο Ιράκ, στις εξεγέρσεις κατά του Μπααθικού καθεστώτος πριν το 1991, λίγες γυναίκες πολεμούσαν στις γραμμές των Πεσμεργκά· βλ. Perugin, συνέντευξη στον Oliver Piecha, «Ich war dort die einzige Frau», *WADI*, τέλος φθινοπώρου 1993, <http://bit.ly/1LgcqNx>. Η πιο γνωστή μαχήτρια ήταν η Λεϊλά Κασίμ, που εκτελέστηκε στη Βαγδάτη το 1974· το πορτρέτο της είναι σήμερα αναρτημένο σε πολλές βάσεις των YPJ. Ωστόσο, τώρα οι Πεσμεργκά αποκλείουν τις γυναίκες απ' τη μάχη: Judith Neurink, «No Frontline Deployment for Female Kurdish Troops», *Rudaw*, 28 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1dLbZw8>.

«Πολεμάμε με Καλάσνικοφ και πολυβόλα το Ισλαμικό Κράτος, με το βαρύ οπλισμό και τα τανκ του»⁴⁴.

Ως αποτέλεσμα αυτής της ανισορροπίας, τα θύματα της Ροζάβα είναι πάρα πολλά. Μέχρι το καλοκαίρι του 2016, εκτιμάται ότι έχουν σκοτωθεί 4.000 μαχητές. Αυτοί οι θάνατοι δε θα είχαν συμβεί αν τα Δυτικά κράτη, οι μοναρχίες του Περσικού Κόλπου και η Τουρκία δεν όπλιζαν καταρχάς τις πιο ακραίες δυνάμεις της συριακής αντιπολίτευσης (μεταξύ αυτών και την παράταξη που σήμερα είναι γνωστή ως Ισλαμικό Κράτος). Ακόμα και σήμερα, μετά τις επιθέσεις στο Παρίσι, τις Βρυξέλλες και αλλού, οι Η.Π.Α. και η Ευρώπη συνεχίζουν μέσω της συμμάχου τους στο ΝΑΤΟ Τουρκίας να στηρίζουν ισλαμιστικές ομάδες όπως η Αχράρ Αλ-Σαμ, που επιτίθεται διαρκώς στο καντόνι Αφρίν, και το Μέτωπο Αλ-Νούσρα, δυνάμεις που ιδεολογικά και οργανωτικά δεν διακρίνονται από το Ισλαμικό Κράτος⁴⁵.

Ακόμη και με παλιές τεχνολογίας όπλα, οι YPG και YPJ συνεχίζουν να μάχονται απτόητες. Υπερασπίζονται όχι μόνο τα σπίτια τους, αλλά και το όραμα της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Όπως είπε και ο αξιωματικός στη Χολ, «Πολεμάμε για όλους σας!»⁴⁶. Όλος ο κόσμος, συμπεριλαμβανομένων των Η.Π.Α. και της Ευρώπης, πρέπει να αναγνωρίσει ότι στη Μέση Ανατολή δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική από το σύστημα της δημοκρατικής αυτοδιεύθυνσης.

44 «Kurdische Terroristenjäger: Diese Kämpfer treiben den IS vor sich her», *T-Online*, 2 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1NN9OHt>.

45 Thomas Pany, «Syrien: "Neue Möglichkeiten" der USA mit Ahrar al-Sham?», *Telepolis*, 22 Σεπτεμβρίου 2015, <http://bit.ly/28VYnt>.

46 «Kurdische Terroristenjäger: Diese Kämpfer treiben den IS vor sich her», *T-Online*, 2 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1NN9OHt>.

Κεφάλαιο 9

Το νέο σύστημα απόδοσης δικαιοσύνης *Το κλειδί είναι η συναίνεση*

Η επανάσταση του Ιουλίου 2012 κατέστησε παρωχημένο το σύστημα δικαιοσύνης της Συρίας. Ο λαός, μέσω του πολιτικού του κινήματος, απέρριψε χωρίς ενδοιασμούς όχι μόνο το δικτατορικό καθεστώς του Μπάαθ, με τις δυνάμεις ασφαλείας, τους κρατικούς αξιωματούχους και τις μυστικές του υπηρεσίες, αλλά και το δικαστικό σύστημα και τους λειτουργούς του, αν και πιο αθόρυβα.

Όσο σημαντική όμως ήταν η εκθεμελίωση του παλιού συστήματος δικαιοσύνης, άλλο τόσο σημαντικός ήταν και ο καθορισμός της μορφής του νέου. Σε κάθε κοινωνία που δεν έχει ακόμα απελευθερωθεί από τις εξουσιαστικές σχέσεις, την κοινωνική και έμφυλη καταπίεση, έστω και σε μικρότερη έκταση διαπράττονται ακόμα «εγκλήματα», ειδικά κατά τη διάρκεια του πολέμου – συμπλοκές, βία, ληστείες – τα οποία η κοινωνία πρέπει κάπως να διαχειριστεί.

Μια αξιοσημείωτη διαφορά του συστήματος της Ροζάβα είναι η ύπαρξη των επιτροπών ειρήνης και συναίνεσης στα δύο χαμηλότερα επίπεδα του συμβουλευτικού συστήματος του MGRK. Αυτές διασφαλίζουν σήμερα την κοινωνική ειρήνη στις συνοικίες και αντιμετωπίζουν κρούσματα εγκληματικότητας και κοινωνικής αδικίας. Κατά τη δεκαετία του 1990, υπό το καθεστώς Μπάαθ, ακτιβιστές σε συριακές πόλεις με κουρδική πλειοψηφία, συγκρότησαν τις πρώτες επιτροπές ειρήνης. Το κράτος θεωρούσε τις επιτροπές απειλή για το μονοπώλιό του, οπότε λειτουργούσαν κρυφά, παράλληλα με το τότε υφιστάμενο σύστημα. Ακόμα και στις συνθήκες εντεινόμενης καταστολής που επικράτησαν μετά το 2000 (και ειδικά μετά το 2004), συνέχισαν να λειτουργούν, αλλά σε μικρότερη κλίμακα και πιο περιορισμένη έκταση.

Χωρίς τη μακρά εμπειρία των επιτροπών ειρήνης και συναίνεσης δε θα 'ταν δυνατή η τόσο γρήγορη συγκρότηση του νέου δικαιοσύνης συστήματος μετά την επανάσταση. Μόλις ξέσπασε η εξέγερση στη Συρία το Μάρτιο του 2011 και εισήχθη το συμβουλευτικό σύστημα, δημιουργήθηκαν νέες αντίστοιχες Επιτροπές στα χωριά και τις συνοικίες. Μετά τον Ιούλιο του 2012, επεκτάθηκαν και σε επίπεδο γειτονιάς.

Στις πόλεις και τα χωριά που είχαν την εμπειρία των επιτροπών δεν υπήρξε χάος ή σύγχυση όσον αφορά την απόδοση δικαιοσύνης. Οι εν λόγω επιτροπές αποτέλεσαν τα καταλληλότερα μέσα για τη διευθέτηση αστικών και ποινικών υποθέσεων. Στις περιοχές στις οποίες δεν είχαν δημιουργηθεί στο παρελθόν, συγκροτήθηκαν χωρίς χρονοτριβή.

9.1 Δομή

Από τις 19 Ιουλίου 2012 (που απελευθερώθηκαν οι πόλεις και τα χωριά) και εφεξής, συστάθηκαν σε κάθε περιοχή συμβούλια δικαιοσύνης (στα κουρδικά, *diwana adalet*), με πρωτοβουλία του Κινήματος για μια Δημοκρατική Κοινωνία (TEV-DEM). Τις πρώτες εβδομάδες, τα συμβούλια δικαιοσύνης αποτελούνταν από ομάδες δικηγόρων και προσωπικοτήτων κύρους που ανέλαβαν τον έλεγχο των απελευθερωμένων δικαστηρίων και φυλακών. Μια απ' τις πρώτες κινήσεις ήταν η απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων. Σε δεύτερη φάση, αφέθηκαν ελεύθεροι (μετά από συμφωνία των εμπλεκόμενων μερών) οι μη πολιτικοί κρατούμενοι που είχαν καταδικαστεί για κλοπές, διαμάχες για τη γη, οφειλές κ.λπ., εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανθρωποκτονίας. Σε σύντομο χρονικό διάστημα οι φυλακές άδειασαν. Ταυτόχρονα, αλλά και κατά τους μήνες που ακολούθησαν, τα συμβούλια δικαιοσύνης επιστράτευαν δικαστές, δικηγόρους, εισαγγελείς, ενόρκους και άλλους που είχαν διαρρήξει τους δεσμούς τους με το καθεστώς, ενώ τα λαϊκά συμβούλια εξέλεξαν ή διόρισαν κι άλλα μέλη.

Τα συμβούλια δικαιοσύνης έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στην εγκαθίδρυση του νέου συστήματος. Το συμβούλιο δικαιοσύνης του Τζεζιρέ, του μεγαλύτερου καντονιού, έχει έντεκα μέλη, ενώ τα συμβούλια του Αφρίν και του Κομπάνι έχουν από επτά. Αυτά τα συμβούλια διεξήγαγαν ευρείες συζητήσεις με τα λαϊκά συμβούλια σχετικά με το αναδυόμενο σύστημα απόδοσης δικαιοσύνης· συνεργάζονται με το συμβουλευτικό σύστημα του MGRK και λογοδοτούν σ' αυτό.

Οι Επιτροπές Ειρήνης και Συναίνεσης που δημιουργήθηκαν ανά κομμούνια και ανά συνοικία ή χωριό, αποτελούν τη βάση του νέου συστήματος. Επιδιώκουν όχι την καταδίκη της μιας ή της άλλης πλευράς, μα να πετύχουν τη συναίνεση μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών. Σε ελάχιστες περιπτώσεις σε επίπεδο συνοικίας έχει χρειαστεί μετά από μακρά συζήτηση να ληφθεί απόφαση με ψηφοφορία, μα υπάρχουν εξαιρέσεις. Αν είναι δυνατόν, ο κατηγορούμενος δεν περιθωριοποιείται μέσω τιμωρίας ή φυλάκισης, αλλά επιδιώκεται να κατανοήσει ότι η συμπεριφορά του έχει οδηγήσει σε αδικία, βλάβη και ζημία. Το ζήτημα συζητιέται μεταξύ των μερών επί μακρόν, μπορεί να γίνουν επισκέψεις σε σπίτια και να κληθούν μάρτυρες, με την πίστη ότι η επίτευξη συναίνεσης και επαναπροσέγγισης θα οδηγήσει σε πιο ανθεκτική ειρήνη.

Αν μια επιτροπή ειρήνης σε επίπεδο κομμούνας δεν καταφέρει να επιτύχει τη συναίνεση, η υπόθεση μπορεί να παραπεμφθεί στην επιτροπή ειρήνης της συνοικίας, όπου επιδιώκεται και πάλι η συναίνεση. Οι επιτροπές ειρήνης και συναίνεσης δε χειρίζονται υποθέσεις ανθρωποκτονιών – αυτές παραπέμπονται απευθείας στα ανώτερα επίπεδα.

Σε επίπεδο κομμούνας και συνοικίας, οι επιτροπές έχουν διπλή διάρθρωση: οι μικτές είναι υπεύθυνες για την επίλυση των διενέξεων και το χειρισμό των εγκλημάτων, ενώ οι επιτροπές γυναικών είναι υπεύθυνες για υποθέσεις πατριαρχικής βίας, εξαναγκαστικών γάμων, πολυγαμίας κ.ο.κ.· οι τελευταίες συνδέονται άμεσα με την Ένωση Γυναικών «Αστέρι» [βλ. 5.3].

Φρουροί στο δικαστήριο της Ντερίκ

Στον επόμενο βαθμό, στην περιφέρεια, συναντάμε τα λαϊκά δικαστήρια (*dadgeha gel*). Κι αυτά ιδρύθηκαν από τα συμβούλια δικαιοσύνης. Οι δικαστές (*dadger*) που τα απαρτίζουν μπορεί να έχουν προταθεί από τα συμβούλια δικαιοσύνης ή από οποιονδήποτε υπάγεται στη σφαίρα δικαιοδοσίας τους. Τα λαϊκά συμβούλια κάθε περιοχής γνωμοδοτούν για τις υποψηφιότητες· για κάθε λαϊκό δικαστήριο εκλέγονται επτά άτομα. Σε αντίθεση με άλλα συστήματα απόδοσης δικαιοσύνης, οι υποψήφιοι δε χρειάζεται να διαθέτουν νομικό υπόβαθρο – και πράγματι, συνήθως αρκετοί απ’ αυτούς δεν έχουν. Στη Ροζάβα θεωρείται μακράν πιο σημαντικό να μπορούν οι δικαστές να εκπροσωπήσουν τα συμφέροντα της κοινωνίας.

Οι ανώτερες βαθμίδες του δικαιοκούς συστήματος της Ροζάβα θυμίζουν ίσως τις αντίστοιχες άλλων κρατών, μα η βάση τους είναι πολύ πιο δημοκρατική. Μετά το πέρας της διαδικασίας στο λαϊκό δικαστήριο, κάποιος από τους διαδικούς μπορεί να ζητήσει την εκδίκαση της υπόθεσης από το εφετείο (*dadgeha istinaf*). Η Ροζάβα διαθέτει μόνο τέσσερα εφετεία, δύο στο Τζεζιρέ κι από ένα στο Κομπάνι και το Αφρίν. Σ' αυτό το βαθμό οι δικαστές πρέπει να είναι νομικοί και επιλέγονται από τα λαϊκά δικαστήρια σε επίπεδο καντονιών. Στο επόμενο επίπεδο, αν θέλει κάποιος να ασκήσει κι άλλο ένδικο μέσο, υπάρχει το Δικαστήριο των Καντονιών (*dadgeha neqit*)· είναι ένα και μοναδικό και για τα τρία καντόνια.

Τέλος, υπάρχει το Συνταγματικό Δικαστήριο (*dadgeha hevpeyman*), του οποίου οι επτά δικαστές διασφαλίζουν ότι οι αρχές του Κοινωνικού Συμβολαίου και οι νόμοι τηρούνται από το σύστημα των συμβουλίων (MGRK), τις Δημοκρατικές Αυτόνομες Διοικήσεις και τα λαϊκά δικαστήρια. Σε κάθε καντόνι, λαϊκοί εισαγγελείς (*dozgeri*) και άλλοι υπερασπίζονται το δημόσιο συμφέρον.

Στην κορυφή του δικαστικού συστήματος βρίσκεται η συνέλευση δικαιοσύνης (*meclisa adalet*). Κάθε καντόνι έχει μία συνέλευση δικαιοσύνης, αποτελούμενη από 23 άτομα: τρεις εκπροσώπους των υπουργείων δικαιοσύνης (που ιδρύθηκαν τον Ιανουάριο του 2014)· έντεκα άτομα από τα συμβούλια δικαιοσύνης, επτά από το συνταγματικό δικαστήριο και δύο από το δικηγορικό σύλλογο. Ένα μόνο μέλος της συνέλευσης δικαιοσύνης μιλά δημόσια εκ μέρους της. Το γεγονός ότι η μεταβατική κυβέρνηση έχει μόλις τρεις αντιπροσώπους (κι επομένως περιορισμένη νομική επιρροή), συνιστά σημαντική διαφορά σε σχέση με ό,τι ισχύει στα συμβατικά συστήματα απόδοσης δικαιοσύνης.

Καθήκον των συνελεύσεων δικαιοσύνης είναι να διασφαλίσουν ότι το δικαιοκούς σύστημα ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτής της γοργά μεταβαλλόμενης και εκδημοκρατιζόμενης κοινωνίας. Προτεραιότητά τους είναι η περαιτέρω ανάπτυξη του συστήματος. Η δομή του έχει πάρει μια χονδρική μορφή και συνεπώς πρέπει να συζητηθούν και να καθοριστούν ακόμα πολλές λεπτομέρειες και πρακτικές. Το σύστημα είναι αντιμέτωπο με την τεράστια πρόκληση της θέσπισης νέων νομικών πλαισίων, βασισμένων στο Κοινωνικό Συμβόλαιο, ενώ ταυτόχρονα προσφεύγει στους υπάρχοντες νόμους της Συρίας, στο βαθμό που αυτοί δεν εισάγουν διακρίσεις και αποκλεισμούς και δεν έρχονται σε αντίθεση με το Κοινωνικό Συμβόλαιο. Υπ' αυτή την έννοια κάθε νόμος, κανονισμός και οδηγία της συριακής έννομης τάξης εξετάζεται σε βάθος· τα αντιδημοκρατικά στοιχεία καταργούνται κι αντικαθίστανται από νέα, ενώ καινούριες διατάξεις προστίθενται όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Αν δεν είναι εφικτό να διατυπωθούν απ' την αρχή οι υπάρχοντες νόμοι, κανονισμοί και οδηγίες, τότε χάνουν την ισχύ τους και στη θέση τους συντάσσονται νέοι. Αυτό συμβαίνει γιατί τα τρία καντόνια θεωρούν πως αποτελούν κομμάτι της Συρίας μεν, δημοκρατικό δε.

Επίσης, οι συνελεύσεις δικαιοσύνης παρέχουν συμβουλές πάνω σε τεχνικά και διοικητικά ζητήματα που βρίσκονται σ' εκκρεμότητα. Εκεί αναλύονται τα προβλήματα των δικηγόρων και αναζητώνται κοινές λύσεις. Οι διαδικασίες στις συνελεύσεις δικαιοσύνης διεκπεραιώνονται μέσα από διαβουλεύσεις, στο πλαίσιο των οποίων ενίοτε προκύπτουν διαφωνίες ανάμεσα στα μέλη, όχι όμως ιδιαίτερα σοβαρές. Δεδομένης της ανάγκης να οικοδομηθεί σχετικά σύντομα ένα λειτουργικό δικαιοσύνη, δεν υπήρχε στην αρχή χρόνος για μια ευρύτερη συζήτηση. Παρ' όλ' αυτά, ο αναγκαίος διάλογος μόλις ξεκίνησε και θα συνεχιστεί στα επόμενα χρόνια, κατά τα οποία ελπίζουμε πως θα επικρατήσει η ειρήνη.

Πέραν των δομών που αναφέρθηκαν παραπάνω, υπάρχει κι ένας φορέας κ αίριας σημασίας, ο οποίος παρακολουθεί τις διαβουλεύσεις από απόσταση και τηρεί πιο ουδέτερη στάση: η νομική ακαδημία του Καμισλό. Πρωταρχικός σκοπός της ακαδημίας, που ιδρύθηκε το 2013, είναι να προετοιμάσει και να διδάξει στους σπουδαστές της το νέο νομικό σύστημα. Επίσης, μελετά σε βάθος τους υπάρχοντες νόμους του συριακού κράτους, τους κανονισμούς και τις εγκυκλίους, και συμβάλει στη διεκπεραίωση των εργασιών των συνελεύσεων δικαιοσύνης. Τέλος, στην ακαδημία γίνεται κριτική ανάλυση του νέου δικαιοσύνη συστήματος στο σύνολό του και διατυπώνονται προτάσεις για αλλαγές.

9.2 Επιτροπές Ειρήνης

Οι κομμούνες των γειτονιών (δρόμων) εκλέγουν τα μέλη των επιτροπών ειρήνης και Συναίνεσης [βλ. 6.3]. Στο επίπεδο της συνοικίας ή της κοινότητας των χωριών, οι επιτροπές επιλέγονται από το λαϊκό συμβούλιο (που αποτελείται από τους εκπροσώπους κάθε κομμούνας). Τα ανώτερα επίπεδα του συμβουλευτικού συστήματος δεν έχουν επιτροπές ειρήνης και συναίνεσης.

Συνήθως μια τέτοια επιτροπή απαρτίζεται από πέντε έως εννέα άτομα, με ποσοστωση 40% για τις γυναίκες. Τα περισσότερα μέλη δεν είναι παραδοσιακοί δικαστές, εφόσον εκλέγονται δημοκρατικά και με ποσοστωση φύλου. Ωστόσο συνήθως έχουν εμπειρία στη διαμεσολάβηση. Οι περισσότεροι είναι άνω των σαράντα ετών. Οι διαδικασίες που ακολουθούν δεν είναι λεπτομερώς καταγεγραμμένες – με τον καιρό, οι κανόνες κι οι αρχές τους διαμορφώθηκαν στην πράξη και, μέχρι ενός σημείου, διαδίδονται από στόμα σε στόμα.

Στόχος της παράλληλης ύπαρξης των γυναικείων Επιτροπών Ειρήνης και Συναίνεσης είναι να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με κρούσματα πατριαρχικής βίας είναι και οι ίδιες απαλλαγμένες από πατριαρχικές επιρροές. Κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία αυτών των δομών αποτέλεσαν οι ίδιες οι γυναίκες. Στην πράξη, σε περιπτώσεις άσκησης πατριαρχικής βίας κατά γυναικών, οι άντρες κινδυνεύουν με φυλάκιση 6 μηνών έως 3 ετών. Η ποινή δεν περιορίζεται στη φυλάκιση, μιας και οι γυναίκες λειτουργούν ιδιαίτερα ευφάνταστα – περιλαμ-

βάνει και τη λήψη κοινωνικών μέτρων εντός της κοινότητας. Ωστόσο, ακόμα κι αν η εκάστοτε γυναίκα ανακαλέσει την καταγγελία της, ο κατηγορούμενος που καταδικάστηκε πρέπει να μείνει στη φυλακή για τουλάχιστον έξι μήνες.

Άλλες κυρώσεις που μπορεί να επιβληθούν στους καταδικασθέντες για εγκλήματα, μπορεί να είναι υποχρέωση εκπαίδευσης για χρονικό διάστημα ικανό να πείσει τους εκπαιδευτές ότι το εκάστοτε άτομο έχει αλλάξει, εργασία σε συνεταιρισμούς ή δημόσιες υπηρεσίες, αποκλεισμός από την κομμούνα, κοινωνική απομόνωση – που για κάποιους είναι η σκληρότερη τιμωρία – μποιϊκοτάζ, σε περίπτωση που ο καταδικασθείς διατηρεί κατάσταση, προσωρινή μεταστέγαση σε άλλη συνοικία, στέρηση ορισμένων πολιτικών δικαιωμάτων.

9.3 Διαδικασίες

Στο νέο δικαϊκό σύστημα, όποιος συλλαμβάνεται δεν αντιμετωπίζεται ως εγκληματίας που πρέπει να καταδικαστεί, αλλά ως άνθρωπος που πρέπει να επανεταχθεί στην κοινωνία. Όταν συλλαμβάνεται κάποιος/κάποια, στόχος δεν είναι μόνο να διαλευκανθεί αν όντως έκανε το έγκλημα που του/της αποδίδεται, αλλά και να κατανοηθεί ο λόγος που τον/την οδήγησε στο έγκλημα. Αυτό δεν το πετυχαίνει μία ολιγομελής «ελίτ» αλλά, αντίθετα, στη σχετική συζήτηση εμπλέκονται όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι. Αυτό είναι κάτι που δε συμβαίνει στο καπιταλιστικό - κοινοβουλευτικό σύστημα, και δε συνέβη ούτε στα κράτη του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Μόνο μικρά ριζοσπαστικά δημοκρατικά κινήματα και κοινότητες, όπως οι Ζαπατίστας στην Τσιάπας προσφέρουν μια παρόμοια εναλλακτική.

Μία επιπλέον, μικρή αλλά σημαντική αλλαγή, είναι η νέα διάταξη της δικαστικής αίθουσας. Πρώτον, κανείς στην αίθουσα δεν κάθεται σε θέση ψηλότερη από τους υπόλοιπους. Επίσης, ξεπεράστηκε η ανά κατηγορία κατανομή στην αίθουσα των δικηγόρων, των κατηγορουμένων και του κοινού, καθώς αποτελούσε αντανάκλαση της ιεραρχικής νοοτροπίας κι εξουσίας.

Εξυπακούεται πως το νέο σύστημα κατάργησε τη θανατική ποινή. Η ποινή της ισόβιας κάθειρξης (με το ανώτατο όριο κάθειρξης να έχει προσωρινά οριστεί στα είκοσι έτη) μπορεί να επιβληθεί μόνο σε περιπτώσεις ανθρωποκτονίας, βασανισμού ή τρομοκρατίας. Από το Μάιο του 2014 έχει επιβληθεί μόνο δύο φορές στο Τζεζιρέ: τη μία σ' ένα άντρα που δολοφόνησε με βάνουσο τρόπο μια γυναίκα και την άλλη σε κάποιον που βασάνισε και δολοφόνησε μέλος των Δυνάμεων Ασφαλείας (Asayís).

Οι φυλακές θεωρούνται πλέον μορφωτικοί θεσμοί και όταν υπάρξουν τα απαραίτητα μέσα θα μετατραπούν σε κέντρα επανένταξης. Οι επιτροπές δικαιοσύνης ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τις συνθήκες που επικρατούν στις φυλακές, γιατί, όπως μας εξήγησε ένα μέλος επιτροπής, «ήδη έχουμε στερήσει απ' τους φυλακισμένους

την ελευθερία τους. Δε θέλουμε να τους τιμωρούμε κι άλλο επιφυλάσσοντάς τους κακές συνθήκες κράτησης».

Οι Επιτροπές έχουν γίνει αποδεκτές από την ευρύτερη κοινωνία και χαίρουν μεγάλου σεβασμού, πράγμα που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι όλο και περισσότερα μέλη μη κOURδικών εθνοτικών ομάδων στρέφονται σ' αυτές για την επίλυση των διαφορών τους. Επιπλέον, έχουν ασκήσει θετική επίδραση, αφού στα μέρη όπου δραστηριοποιούνται, οι διαμάχες κι οι διαφωνίες βαθμιαία ελαττώνονται και καταγράφονται όλο και λιγότερα εγκλήματα, ειδικά κλοπές. Απ' την αρχή του 2016 παρατηρήθηκε μια σταδιακή μείωση των περιστατικών που χειρίστηκαν οι Επιτροπές Ειρήνης και Συναινεσης και τα λαϊκά δικαστήρια. Αυτό δεν προκύπτει από αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία, αφού τέτοια δύσκολα συλλέγονται, ωστόσο, όλοι όσοι μας έδωσαν συνέντευξη στη Ροζάβα, έκαναν λόγο για το γεγονός αυτό. Πολλά εγκλήματα διαπράττονται στις αστικές περιφέρειες, όπου το οργανωτικό επίπεδο του συμβουλευτικού συστήματος είναι σχετικά αδύναμο. Τα εγκλήματα «τιμής» έχουν ελαττωθεί εμφανώς, κυρίως χάρη στη δουλειά που έχει κάνει το γυναικείο κίνημα.

Πάνω σ' αυτό το έδαφος μπορεί να καρποφορήσει η κοινωνική αλληλεγγύη και συνοχή, όπως δείχνει η μακρά εμπειρία της επανάστασης στη Ροζάβα. Κι αν σήμερα στις κομμούνες και τις συνοικίες η πλειονότητα του κόσμου μπορεί να εκφράζει την αλληλεγγύη του, να ιδρύει συνεταιρισμούς και να παίρνει συλλογικές αποφάσεις, είναι εν μέρει επειδή η δουλειά που έκαναν οι Επιτροπές Ειρήνης και Συναινεσης έφερε αποτελέσματα.

9.4 Πλατφόρμες δικαιοσύνης

Από το φθινόπωρο του 2014, το λαϊκό δικαστήριο επικρίθηκε γιατί εμφανίζει την τάση να προσομοιάζει όλο και πιο πολύ στα δικαστήρια των υπαρχόντων πολιτικών και σφροονιστικών συστημάτων, κάτι που οφείλεται στη δομή και τη θέση του μέσα στο όλο σύστημα, ενώ διαφαίνεται και στις αποφάσεις του. Χωρίς να συμβουλευτείται την ίδια την κοινωνία, μια μικρή ομάδα ανθρώπων παίρνει αποφάσεις που θα ορίσουν για καιρό τη ζωή των κατηγορουμένων· αυτό τους δίνει ιδιαίτερη εξουσία. Τους αποξενώνει από τον κόσμο, παρόλο που οι δικαστές εκλέγονται από το λαϊκό συμβούλιο και αποφαίνονται με τις καλύτερες προθέσεις.

Αν συγκρίνουμε το λαϊκό δικαστήριο με τις Επιτροπές Ειρήνης και Συναινεσης, οι οποίες απαρτίζονται από εθελοντές, θα δούμε ότι οι τελευταίες λύνουν τα προβλήματα με δοκιμότερο τρόπο και μονιμότερα αποτελέσματα. Ο λόγος είναι ολοφάνερος: τα μέλη των Επιτροπών συναντώνται ξανά και ξανά με τα εμπλεκόμενα μέρη και τους μάρτυρες σε διάφορους χώρους, ακόμα και στα σπίτια τους – δηλαδή σε μη καθιερωμένους τόπους απονομής δικαιοσύνης. Επιλαμβάνονται των διαφορών υποθέσεων πολύ πιο άμεσα από τα λαϊκά δικαστήρια.

Ως αποτέλεσμα της μακράς διαβούλευσης, το καλοκαίρι του 2015 πάρθηκε η απόφαση να ιδρυθούν οι «πλατφόρμες δικαιοσύνης». Στόχος είναι, μέσα από ευρεία συμμετοχή του κόσμου και σε επίπεδο κοινότητας, να λαμβάνονται απ' αυτές οι περισσότερες αποφάσεις σχετικά με τις ποικίλες διαμάχες και διαφορές που ανακύπτουν στην κοινωνία. Αν μια επιτροπή Ειρήνης και Συναίνεσης δεν μπορεί να λύσει μια διαφορά, μπορεί να ζητήσει από τα συμβούλια δικαιοσύνης τη σύγκληση μιας πλατφόρμας δικαιοσύνης. Η πλατφόρμα δικαιοσύνης συγκροτείται σε επίπεδο κομμούνας ή συνοικίας. Μπορεί να μαζευτούν μέχρι και 300 άνθρωποι (αν κληθούν όλες οι κομμούνες, τα συμβούλια, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τα κινήματα που σχετίζονται με την υπόθεση). Αν δεν φτάσει ένα απόγευμα για τη σχετική παρουσίαση και συζήτηση, η συνέλευση διαρκεί περισσότερες μέρες. Μπορεί να χρειαστεί πολύς χρόνος, καθότι πρέπει να γίνει μια διεξοδική συζήτηση για τις αιτίες που οδήγησαν στο «έγκλημα», με σκοπό να διαλευκανθεί αλλά και να εκμαιευτούν συμπεράσματα για την εκάστοτε κοινότητα. Σ' αυτό το πλαίσιο, στόχος είναι να λαμβάνονται οι αποφάσεις συναινετικά – διαφορετικά διεξάγεται ψηφοφορία. Οι πλατφόρμες δικαιοσύνης καταφεύγουν στην ψηφοφορία συχνότερα από τις επιτροπές ειρήνης, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των συμμετεχόντων σ' αυτές. Αυτό είναι λογικό, αφού η επίτευξη συναίνεσης είναι κατά πολύ δυσκολότερη όταν υπάρχουν πολλοί συμμετέχοντες και εφόσον οι πλατφόρμες δικαιοσύνης είναι πιο ανοιχτές σε ενστάσεις ατόμων ή μικρών ομάδων.

Στην πλατφόρμα δικαιοσύνης δε συζητώνται προσωπικά θέματα, ενώ είναι δεδομένο ότι οι υποθέσεις δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για προπαγανδιστικούς σκοπούς. Κανείς δεν θεωρείται ένοχος πριν την έκδοση μιας απόφασης. Υπ' αυτό το πρίσμα, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη διαφάνεια και γίνεται προσπάθεια να περιορίζονται οι συναισθηματισμοί.

Οι πλατφόρμες δικαιοσύνης δεν οδηγούν στη διάλυση ή στην επί της ουσίας εγκατάλειψη των λαϊκών δικαστηρίων. Είναι πείραμα εκδημοκρατισμού του συστήματος. Στο τέλος του 2016, οι πλατφόρμες δικαιοσύνης θα αξιολογηθούν, και ο κόσμος θ' αποφασίσει αν και πώς θα προχωρήσει μ' αυτές. Θεωρούμε πως οι πλατφόρμες δικαιοσύνης είναι ένα απαιτητικό αλλά ταυτόχρονα ενδιαφέρον μέσο για να ξεπεραστούν οι τάσεις αλλοτρίωσης και η γραφειοκρατία, καθώς και για να προωθηθεί η συμμετοχικότητα στο σύστημα απόδοσης δικαιοσύνης σε ολόκληρο τον κόσμο. Είναι βέβαιο πως απαιτούν πολλή ενέργεια εκ μέρους του λαού. Αυτή θα μπορούσε να 'ναι μια ακόμα προσφορά της επανάστασης της Ροζάβα στα απελευθερωτικά, αριστερά και δημοκρατικά κινήματα και τους λαούς όλου του κόσμου.

9.5 Δυνάμεις ασφαλείας (Asayîş)

Όσο εξελισσόταν η επανάσταση στη Ροζάβα, ένα από τα καθήκοντα της συμβουλευτικής δημοκρατίας ήταν να συγκροτήσει μια δύναμη στην υπηρεσία της κοινωνίας, στον αντίποδα των κομματικών πολιτοφυλακών που κυριολεκτικά ρημάζουν το Νότιο Κουρδιστάν. Το αποτέλεσμα ήταν οι *Asayîş*, που σημαίνει «Δυνάμεις Ασφαλείας». Οι Δυνάμεις Ασφαλείας υπερασπίζονται την κοινωνία και ως τέτοιες πρέπει να διακρίνονται από την αστυνομία, η οποία υπερασπίζεται το κράτος· όπως μας τόνισε ένας καθηγητής της Ακαδημίας των *Asayîş* στη Ριμελάν, «θεωρούμε πως είμαστε Δυνάμεις Ασφαλείας που υπερασπίζονται την κοινωνία και όχι το κράτος». Οι *Asayîş* έχουν καθήκον να καταστήσουν δυνατή την ελεύθερη δραστηριότητα καθενός, μέσα σ' αυτή την πολύμορφη κοινωνία.

Η σωματική ακεραιότητα είναι αναμφίβολα μια απολύτως απαραίτητη προϋπόθεση για να ζει κανείς με ελευθερία και αυτοδιάθεση. Γι' αυτό, αν μια πόλη στη Ροζάβα δεχτεί επίθεση, είτε από το Ισλαμικό Κράτος είτε απ' την Αλ-Νούσρα, οι *Asayîş* θα δώσουν μάχη για να την προστατέψουν, μαζί με τις μονάδες των YPG και YPJ. Αντιμετωπίζουν επίσης πράκτορες του καθεστώτος Άσαντ, της Τουρκίας και του KDP. Όπως μας είπαν πολλοί, «Χωρίς τους *Asayîş*, κανείς μας δε θα μπορούσε να ζει εδώ».

Όταν φτάσαμε στη Χόσικε στις 22 Μαΐου 2014, είδαμε με τα μάτια μας τι εννοούσαν: κυβερνητικά στρατεύματα επιχειρούσαν να εισχωρήσουν στην αυτοδιοικούμενη ζώνη, αλλά οι *Asayîş* προέβαλλαν αντίσταση. Δύο μέλη τους σκοτώθηκαν υπερασπίζόμενοι την κουρδική συνοικία της Χόσικε.

Μαζί μ' ένα νεαρό σύντροφο, ανεβήκαμε στην οροφή ενός κτιρίου και ατενίσαμε τη μεγάλη πόλη των 500.000 κατοίκων. Εκείνη την περίοδο, περίπου το 35% του πληθυσμού ζούσε υπό καθεστώς αυτοδιεύθυνσης (σήμερα σχεδόν όλη η πόλη έχει απελευθερωθεί). Περίπου δύο χιλιόμετρα μακριά απ' το σημείο όπου βρισκόμασταν, βλέπαμε το τμήμα της Χόσικε που ελεγχόταν από συμμορίες τζιχαντιστών. Ο περισσότερος πληθυσμός του διέφυγε από το καθεστώς των τρομοκρατών, ανάμεσά τους και η Μπερφίν, μια νέα γυναίκα από τη διαιρεμένη πόλη. Μας εξήγησε ότι εκεί δεν μπορούσε να κυκλοφορεί με μπλουζάκι, γιατί οι τζιχαντιστές εφαρμόζουν μια εξαιρετικά αυστηρή και αυθαίρετη εκδοχή της Σαρία, την οποία μάλιστα επιβάλλουν ασκώντας βία που φτάνει μέχρι και σε ακρωτηριασμούς. Έτυχε πολλές φορές στη Χόσικε, όπως και στη Σερεκανίγιε, να δούμε ανθρώπους που κάπνιζαν να έχουν κομμένα δάχτυλα. Η σχετική ειρήνη και η κοινωνική ελευθερία στα καντόνια που προστατεύουν οι *Asayîş* έχει τη δική της σημασία, καθώς η Ροζάβα, παρά τον πόλεμο, είναι από τις ασφαλέστερες περιοχές της Συρίας, χάρη σ' αυτούς.

Εσωτερική ασφάλεια

Σημαντικό καθήκον των Asayίς είναι η «εσωτερική ασφάλεια». Αυτό σημαίνει ότι επεμβαίνουν σε διαμάχες που αδυνατούν να λύσουν οι Επιτροπές Ειρήνης και Συναίνεσης και που συχνά περιλαμβάνουν επιθέσεις, βιαιοπραγίες αλλά και διακίνηση ναρκωτικών. Οι Asayίς, οι οποίοι συνδέονται με τα λαϊκά συμβούλια και λογοδοτούν σ' αυτά, δεν μπορούν να θέσουν κάποιον ύποπτο υπό κράτηση για πάνω από 24 ώρες χωρίς δικαστική απόφαση. Το δικαιοσύνη σύστημα της Ροζάβα, όπως είδαμε, δεν επιζητά την τιμωρία, αλλά την επανακοινωνικοποίηση και δίνει έμφαση στην εκπαίδευση των φυλακισμένων. Στην Αμιουντέ γνωρίσαμε ένα μέλος των Asayίς που προηγουμένως ήταν ο ίδιος στη φυλακή: κατά την παραμονή του εκεί τον κέρδισαν σε τέτοιο βαθμό οι αρχές των Asayίς, που έγινε μέλος τους. Η περίπτωση του δεν είναι η μοναδική.

Μέλος των γυναικείων δυνάμεων ασφαλείας σε σημείο ελέγχου στο Τιρμπεσπί

Για να διασφαλίσουν ότι η σύλληψη από μόνη της δε θα συνιστά τιμωρία, οι Asayίς προσπαθούν να εξασφαλίζουν τις καλύτερες δυνατές συνθήκες κράτησης. Αυτό το διαπιστώσαμε ιδίως όμμασι αρκετές φορές, μεταξύ άλλων όταν επισκεφτήκαμε τον φερόμενο ως τρομοκράτη Μπασάρ Αμπντουλμεσίντ Μούσα στο Τιρμπεσπί, ενόσω ήταν φυλακισμένος, και συζητήσαμε μαζί του για τις συνθήκες σύλληψης και κράτησής του. Μας είπε ότι του συμπεριφέρονταν πολύ καλά και μας πρόέτρεψε να εξετάσουμε το σώμα του για να διαπιστώσουμε μόνοι μας ότι δεν είχε υποστεί σωματική βία. Επικοινωνούσε με την οικογένειά του. Η σχετικά ήρεμη

συμπεριφορά του απέκλειε, κατά τη γνώμη μας, το ενδεχόμενο άσκησης βίας και γενικότερα κακομεταχείρισης.

Προκειμένου να εγγυηθούν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα των φυλακισμένων γίνονται σεβαστά, οι Asayîş επιτρέπουν χωρίς κανένα περιορισμό την πρόσβαση στις φυλακές στις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως πιστοποιείται και σε αναφορά του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Watch) από το Μάρτιο του 2014. Όταν κάποιο μέλος των Asayîş συμπεριφερθεί ανάρμοστα, οι συνέπειες που υφίσταται είναι άμεσες: από αναστολή καθηκόντων μέχρι παραπομπή σε δίκη – και φυλάκιση, για πιο σοβαρές παραβιάσεις.

Δεν εντοπίσαμε στοιχεία ότι στη Ροζάβα υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι. Ρωτούσαμε σχετικά τους Asayîş, τα δικαστήρια και τις Επιτροπές, όπως και δεκάδες ακτιβιστές και άλλους ανθρώπους που συναντήσαμε στη Ροζάβα. Το κίνητρό μας ήταν ότι η αναφορά του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το Μάρτιο του 2014 υποστηρίζει πως άτομα που ανήκαν σε αντιπολιτευόμενα κόμματα του ENKS είχαν συλληφθεί για τη διάπραξη κοινών εγκλημάτων, ενώ τα κόμματά τους υποστήριζαν συχνά πως οι συλλήψεις ήταν πολιτικές¹. Σύμφωνα με την έρευνά μας, θεωρούμε αξιόπιστο το ότι δεν υφίστανται πολιτικοί κρατούμενοι, και πως οι Asayîş θα είχαν να κερδίσουν από τη δημόσια αντίκρουση τέτοιων αναφορών.

Για τους Asayîş, η εκπαίδευση έχει τεράστια σημασία. Τα μέλη, ακόμα και μετά το τέλος της εκπαίδευσής τους στην Ακαδημία, επιστρέφουν κάθε δεκαπέντε μέρες και λαμβάνουν συνεχή επιμόρφωση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι επιτροπές ανθρωπίνων δικαιωμάτων [βλ. 7.5] εκπαιδεύουν κι επιβλέπουν τους Asayîş².

Δομή και οργάνωση

Το Μάιο του 2014 στη Ροζάβα υπήρχαν 110 τμήματα των Asayîş και περίπου 100 σημεία ελέγχου στους δρόμους (σήμερα ενδεχομένως περισσότερα), στα οποία γίνονταν έλεγχοι σε οχήματα για εκρηκτικά, όπλα κ.λπ. Τα μέλη των Asayîş ζουν λίγο-πολύ μέσα στο Τμήμα στο οποίο εντάσσονται και πηγαίνουν σπάνια στο σπίτι τους. Δε φέρουν διακριτικά βαθμού, ενώ ιδιαίτερη σημασία δίνεται στις συναδελφικές σχέσεις. Η εργασία τους είναι κατά βάση απλήρωτη – τους παρέχεται μόνο ρουχισμός, τροφή κι ένα μικρό βοήθημα ύψους περίπου 110 ευρώ το μήνα. Συνήθως κάνουν και δεύτερη δουλειά. Ζουν συλλογικά, στην υπηρεσία του λαού και του συστήματος της Δημοκρατικής Αυτονομίας, στην οποία συμμετέχουν επειδή θέλουν να προστατέψουν την κοινωνία.

1 Human Rights Watch, *Under Kurdish Rule: Abuses in PYD-run Enclaves of Syria*, 19 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/1F093Da>. Βλ. επίσης «PYD Responds to Human Right Watch Report», *Peace in Kurdistan*, Ιούλιος 2014, <http://bit.ly/1edleVm>.

2 «Asayîş birimlerine 2 bin insan hakları broşürü», *ANHA*, 3 Δεκεμβρίου 2015.

Ο επικεφαλής τους στο Καμισλό, ο Χεβάλ Αχμέντ, που αυτοπροσδιορίζεται ως κομμουνιστής, μας εξήγησε ότι η διοικητική δομή του σώματος είναι δημοκρατική, πράγμα που σημαίνει ότι κάθε βαθμίδα επιλέγει τους διοικητές της. Μια φορά το μήνα πραγματοποιείται μια μεγάλη συνέλευση, κατά την οποία προτείνονται και εκλέγονται νέοι διοικητές. Κάθε μονάδα αποτελείται από 30 έως 45 άτομα και υποδιαιρείται σε ακόμα μικρότερες ομάδες· κι αυτές οι ομάδες εκλέγουν τους επικεφαλής τους.

Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τυχόν επιθετικές συμπεριφορές, οι Asayίς έχουν δημιουργήσει δομές συστηματικής κριτικής και αυτοκριτικής. Για να προληφθεί η ανάδυση ιεραρχίας, οι διοικητές αναφέρονται σε τακτική βάση ενώπιον των μονάδων τους και όχι μόνο κάνουν αυτοκριτική αλλά δέχονται και κριτική από τα μέλη.

Οι Asayίς είναι ένας μικτός θεσμός – το Μάιο του 2014 οι γυναίκες αποτελούσαν περίπου το 30% του σώματος. Υπάρχουν όμως και ξεχωριστές μονάδες γυναικών, οι Asayίσα Jín, που επεμβαίνουν ειδικά σε περιπτώσεις πατριαρχικής βίας και ενδοοικογενειακής κακοποίησης. Η βασική ιδέα είναι ότι οι γυναίκες μπορούν να μιλήσουν πιο εύκολα και ανοιχτά στις όμοιές τους, κι αυτό γιατί, για παράδειγμα, κάποιες νιώθουν ντροπή προκειμένου να καταγγείλουν ένα βιασμό ή ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας σε μέλη μικτών ή ανδρικών μονάδων. Όταν όμως μιλούν με νεαρές γυναίκες, έχουν λιγότερες αναστολές. Οι γυναικείες μονάδες των Asayίς διατηρούν άμεση επαφή με τα συμβούλια των γυναικών.

Κεφάλαιο 10

Ο εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης

Μετά την επανάσταση, το εκπαιδευτικό σύστημα της Ροζάβα έγινε πιο δεκτικό στη διαφορετικότητα, ανοιχτό, δημοκρατικό και συμμετοχικό, τόσο για τους μαθητές όσο και για τους δασκάλους. Πρώτο και βασικό βήμα ήταν η άνθηση της διδασκαλίας της κουρδικής γλώσσας, στην αρχή ευρύτερα σε διάφορους κοινωνικούς χώρους και στη συνέχεια στα σχολεία που διευθύνονται από το Ινστιτούτο Κουρδικής Γλώσσας (*Saziya Zimanê Kurdî*). Το Μάιο του 2014 επισκεφτήκαμε την «Ακαδημία Τζελαντέτ Μπεντιρχάν για την Κουρδική Γλώσσα, Ιστορία και Λογοτεχνία» ((AZDW) στο Καμισλό, όπου είχαμε μια εκτενή συζήτηση με την Μπεριβάν και την Ντιλντάρ, δύο παλιές ακτιβίστριες.

Η Ακαδημία δεσπόζει σ' ένα λόφο στα προάστια του Καμισλό, σ' ένα σημείο όπου παλαιότερα βρισκόταν το Ινστιτούτο Αγροτικής Οικονομίας· το κτίριο περιβάλλεται από μεγάλες εκτάσεις γης, που παραμένουν στη διάθεση του προσωπικού και των σπουδαστών για γεωργικές εργασίες. Η τοποθεσία, μας εξηγεί η Μπεριβάν, «δημιουργεί μια ατμόσφαιρα σχετικής απομόνωσης απ' την πόλη, ό,τι πρέπει για να μελετήσει κανείς απερίσπαστος». Είναι επιφορτισμένη με το συντονισμό ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος στο καντόνι Τζεζιρέ, παρέχει υλικό διδασκαλίας κι εκπαιδεύει δασκάλους.

10.1 Πριν και μετά την επανάσταση

Το κουρδικό εκπαιδευτικό κίνημα της Ροζάβα γεννήθηκε, μας εξηγεί η Μπεριβάν, το 1993, όταν ο Αμπντουλάχ Οτζαλάν, που τότε ζούσε στη Συρία, πρότεινε να γίνονται μαθήματα κουρδικών στα σπίτια. Η πρότασή του έγινε δεκτή σε πολλά μέρη της περιοχής. Η εντεινόμενη καταστολή του συριακού κράτους μετά το 1999 διατάραξε την ομαλότητα της διδασκαλίας των κουρδικών, αυτή όμως συνεχίστηκε κρυφά· δέκα με δεκαπέντε δάσκαλοι και μαθητές έκαναν συναντήσεις, κάθε φορά σε διαφορετικό σπίτι.

Εν τω μεταξύ, στα τέλη της δεκαετίας του 1990, στο Νότιο Κουρδιστάν (Βόρειο Ιράκ), εγκαθιδρύθηκε ένα σχολικό σύστημα εκτός του ελέγχου του νοτιοκουρδικού KDP και της Πατριωτικής Ένωσης Κουρδιστάν (PUK). Στον καταυλισμό προσφύγων του Μαχμούρ, στον οποίο διέμεναν περίπου δώδεκα χιλιάδες πρόσφυγες

από το Βόρειο Κουρδιστάν, άρχισε να διδάσκεται η Κουρμαντζί, η διάλεκτος που μιλιέται στη Ροζάβα. Για πρώτη φορά, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα είχε την ευκαιρία να πάρει δυναμικές πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη ενός χειραφετητικού κινήματος εντός του εκπαιδευτικού συστήματος, σε ευρεία κλίμακα. Μετά το Μάρτιο του 2011, κατέστη δυνατή η ελεύθερη διδασκαλία των Κουρδικών στη Ροζάβα, και έντεκα δάσκαλοι απ' τον καταυλισμό του Μαχμούρ ασχολήθηκαν για ένα χρόνο μ' αυτό.

Διδασκαλία της κουρδικής γλώσσας στη Σερεκανίγιε

Με την ίδρυση του MGRK [βλ. 6.2], η διδασκαλία της κουρδικής γλώσσας διαδόθηκε και σε άλλα μέρη και οργανώθηκε πλέον στη βάση συγκεκριμένης εκπαιδευτικής πολιτικής. Στις πόλεις αλλά και σε πολλά χωριά, εθελοντές παρέδιδαν μαθήματα. Δάσκαλοι ήταν όσοι είχαν διδαχτεί κουρδικά πριν το 2011 – δηλαδή όσοι ήταν πρόθυμοι να διακινδυνεύσουν για να τα μάθουν... Στις αρχές του 2012 το MGRK παραχώρησε στο κοινό ειδικά κτίρια προκειμένου να στεγαστούν σχολεία εκμάθησης της γλώσσας. «Ακόμα και στάβλους μετατρέπαμε σε σχολεία, αν δεν υπήρχαν άλλες επιλογές»¹. Τα μαθήματα δεν τα παρακολουθούσαν μόνο παιδιά και νέοι, αλλά άνθρωποι όλων των ηλικιών. Όπου υπήρχε μεγάλη ζήτηση, τα τμήματα χωρίζονταν με βάση την ηλικία των μαθητών.

Οι διαθέσιμοι δάσκαλοι δίδασκαν σε όσα περισσότερα τμήματα μπορούσαν, αλλά το 2011 μόνο λίγες δεκάδες άνθρωποι είχαν τα απαραίτητα προσόντα για να διδάξουν σωστά τη γλώσσα, όπως μας εξήγησαν η Ντιλντάρ κι η Μπεριβάν. Δεν

1 Dilbilimci Dêrîki, «Rojavada dil devrimi silahlî mücadele ile başladı», *DIHA—Dicle Haber Ajansi*, 13 Απριλίου 2014.

ακούσαν για τρία εκατομμύρια άτομα – μπορούσαν να εξυπηρετήσουν το πολύ μερικές χιλιάδες. Κάτι έπρεπε να γίνει, και μάλιστα σύντομα. Έτσι, μόλις οι μαθητές μάθαιναν ανάγνωση και γραφή στα κουρδικά κι εξοικειώνονταν με τη γραμματική, άρχιζαν κι αυτοί με τη σειρά τους να διδάσκουν. Μ' αυτό τον τρόπο, τα τμήματα κουρδικής γλώσσας πολλαπλασιάστηκαν.

Με την απελευθέρωση του Ιουλίου του 2012, μας εξήγησε η Μπεριβάν, «προέκυψαν καταστάσεις και δυνατότητες που ως τότε δεν μπορούσαμε καν να φανταστούμε». Εκείνο το καλοκαίρι, για ν' ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ζήτηση για δασκάλους, «τα όργανα του MGRK αποφάσισαν να εκπαιδεύσουν πολλές εκατοντάδες». Πράγματι, το Σεπτέμβριο του 2012 ξεκίνησε η διδασκαλία κουρδικών στα περισσότερα σχολεία, ειδικά στο Αφρίν και το Κομπάνι, καθώς και στις κουρδικές συνοικίες στο Χαλέπι. Σε σύγκριση μ' αυτά τα μέρη, η κατάσταση στο Τζεζιρέ δεν ήταν τόσο καλή, επειδή το οργανωτικό επίπεδο του MGRK δεν ήταν εξίσου αναπτυγμένο και συνακόλουθα οι δάσκαλοι κουρδικών ήταν λιγότεροι. Επιπλέον, πολλές περιοχές του Τζεζιρέ δεν είχαν απελευθερωθεί πριν το φθινόπωρο του 2012. Όμως, ένα χρόνο αργότερα, η κατάσταση άλλαξε κι άρχισαν πλέον να διδάσκονται κουρδικά σε όλα σχεδόν τα σχολεία όπου υπήρχαν κούρδοι μαθητές.

Το 2012 και το 2013, όταν εισήχθη το μάθημα των κουρδικών, ήταν μάθημα επιλογής. Σημαντική αρχή του κινήματος ήταν η οικειοθελής εγγραφή των μαθητών σ' αυτό, όπως μας είπαν η Ντιλντάρ κι η Μπεριβάν. Η πραγματικότητα ξεπέρασε κάθε προσδοκία: όλοι σχεδόν οι κούρδοι μαθητές γράφτηκαν στο μάθημα. Και μόνο το γεγονός ότι μάθαιναν κουρδικά αρκούσε για να τους συναρπάσει και οδήγησε σε σημαντική πρόοδο. «Υπήρχαν όμως λίγοι που δε γράφτηκαν», σημειώνει η Ντιλντάρ, «ειδικά αυτοί των οποίων οι γονείς υποστηρίζουν το Εθνικό Συμβούλιο των Κούρδων στη Συρία (ENKS)». Αυτοί οι γονείς απαγόρευαν στα παιδιά τους να διδάχονται κουρδικά για ιδεολογικούς λόγους. Ωστόσο, σημαντικό ποσοστό αυτών των παιδιών τούς αφήφισε και παρακολούθησε το μάθημα.

Στο καντόνι Τζεζιρέ, η «Ακαδημία Τζελαντέτ Μπεντιρχάν» ιδρύθηκε το φθινόπωρο του 2013 (στην πόλη του Καμισλό), με στόχο να εκπαιδεύει συστηματικά δασκάλους και να οικοδομήσει το νέο εκπαιδευτικό σύστημα. Παρόμοιες ακαδημίες ιδρύθηκαν και στ' άλλα δύο καντόνια: η «Ακαδημία Βιγιάν για την Κουρδική Γλώσσα και Εκπαίδευση» στο Αφρίν, και η «Ακαδημία Φαρζάντ Καμανγκάρ για την Κουρδική Γλώσσα και Εκπαίδευση» στο Κομπάνι. Το σύστημα της διδασκαλίας της γλώσσας είχε ακόμα πολλές αδυναμίες το 2014, όμως λίγο μετά την επίσκεψή μας στην Ακαδημία, στις 26 Μαΐου, ολοκληρώθηκε εν τέλει η δεύτερη διδακτική περίοδος για τους δασκάλους. Έκτοτε έχουν ολοκληρωθεί και πολλές άλλες.

Το Μάιο του 2014, στο Τζεζιρέ υπήρχαν περίπου 1.300 δάσκαλοι κουρδικών, ενώ στο Αφρίν και το Κομπάνι από 900 – συνολικά δηλαδή, 3.100. Το 80 με 90% των δασκάλων είναι γυναίκες. Οι περισσότερες δεν είχαν εμπειρία διαδασκαλίας. Καθώς αυτή είναι πλέον η κύρια απασχόλησή τους, παίρνουν από το MGRK μισθό

για να καλύψουν τις καθημερινές τους ανάγκες – λίγο πάνω από 100 ευρώ, ποσό που θεωρείται σημαντικό στη Ροζάβα. Στο Τζεζιρέ, οι δάσκαλοι που εργάζονταν πριν την επανάσταση αμείβονται ακόμη από το συριακό κράτος. Στο Κομπάνι και το Αφρίν οι δάσκαλοι δεν αμείβονται πλέον από το κράτος.

Στόχος των Ακαδημιών και γενικότερα του εκπαιδευτικού κινήματος, δεν είναι μόνο να διδάσκεται η κουρδική γλώσσα στα σχολεία αλλά να διδάσκονται σ' αυτή και όλα τα μαθήματα – και μάλιστα σε υψηλό επίπεδο – καθώς και να προετοιμάζονται οι μαθητές για τη ζωή σε μια δημοκρατική και οικολογική κοινωνία, όπου θα υπάρχει ισότητα των φύλων.

10.2 Ανοικοδόμηση και παιδαγωγική

Μετά την απελευθέρωση, στα σχολεία της Ροζάβα τα μαθήματα συνέχισαν να διδάσκονται στα αραβικά. Αφαιρέθηκε όμως ένα μάθημα από το πρόγραμμα σπουδών, το οποίο εγκωμιάζε την ιδεολογία του Μπάαθ και το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα της Συρίας. Στο παρελθόν οι μαθητές έπρεπε να λαμβάνουν μέρος σε σοβινιστικές παρελάσεις και να τραγουδούν όλοι μαζί εμβατήρια – κι αυτό καταργήθηκε. «Δηλητηρίαζε το μυαλό των μαθητών, ήταν εντελώς απαράδεκτο», λέει η Ντιλντάρ. Απομακρύνθηκαν και οι προτομές του υιού και του πατέρα Άσαντ, όπως και όλα τα σύμβολα του Μπάαθ – σημαίες και εικόνες. Οι διευθυντές αντέδρασαν αλλά το κράτος δεν ασκούσε πλέον εξουσία και δεν μπορούσαν να ζητήσουν τη βοήθειά του. Απρόθυμα λοιπόν, οι πιο πολλοί αποδέχτηκαν τις αλλαγές. «Μερικοί διευθυντές δεν έλεγαν να κάνουν πίσω», μας είπε η Ντιλντάρ, «κι έτσι το MGRK τούς έδωσε υποχρεωτική άδεια». Όποτε αλλάξουν γνώμη, μπορούν να επιστρέψουν στη θέση τους.

Κατά την επίσκεψή μας το Μάιο του 2014, το MGRK και το εκπαιδευτικό κίνημα δεν είχαν αντικαταστήσει εξ ολοκλήρου τις διευθύνσεις των σχολείων, ούτε είχαν αναμορφώσει συνολικά το σύστημα. Δύο σχολικά έτη αργότερα, στις αρχές του 2016, ο μετασχηματισμός είχε προχωρήσει αργά, αναμφίβολα όμως αυτό οφειλόταν στις ευρείες διαβουλεύσεις που έλαβαν χώρα στη Ροζάβα προκειμένου να εμποδισθούν και να φέρουν αποτελέσματα που θ' αντέξουν στο χρόνο. Επίσης, ίσως το εκπαιδευτικό κίνημα να μην ήταν ακόμα ικανό ν' αλλάξει τα πάντα χωρίς να προκαλέσει σύγχυση.

Τα σχολεία που έχουν πολύ λίγους ή δεν έχουν καν κούρδους μαθητές αρχικά δεν προσέφεραν μαθήματα κουρδικών, εκτός αν αυτό ζητηθεί. Όμως, μετά το χειμώνα του 2013-2014, αρκετά σχολεία (με άραβες μαθητές κυρίως) υπέβαλαν σχετικό αίτημα. Όταν άρχισε η νέα σχολική χρονιά, το Σεπτέμβριο του 2014, αυτά τα σχολεία πρόσφεραν μαθήματα κουρδικών. Ήταν μια εξέλιξη που χαροποίησε την Ντιλντάρ, καθώς φαινόταν ότι η Δημοκρατική Αυτονομία κέρδιζε έδαφος και μεταξύ μη κουρδικών πληθυσμιακών ομάδων. Είχε δίκιο: σχετικά αιτήματα συνέχι-

σαν να υποβάλλονται από μη κourδικές κοινότητες και τις επόμενες δύο σχολικές χρονιές.

Μια ακόμα σημαντική εξέλιξη είναι η εισαγωγή της διδασκαλίας της αραμαϊκής γλώσσας σε σχολεία με πολλούς συροϊακωβίτες μαθητές. Ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 2013 στην περιοχή της Ντερίκ, όπου οι ντόπιοι Συροϊακωβίτες ίδρυσαν ένα Ινστιτούτο Γλώσσας και Εκπαίδευσης, καθώς και ιδιωτικά σχολεία στη μητρική τους γλώσσα. Στην πραγματικότητα ήταν πιο εύκολη η εισαγωγή της διδασκαλίας στη δική τους γλώσσα, αφού οι Συροϊακωβίτες μπορούσαν να κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα υπό το καθεστώς Μπάαθ. Η Ντιλντάρ κι η Μπεριβάν βλέπουν θετικά την προοπτική να ισχύσει σύντομα κάτι παρόμοιο και για τις υπόλοιπες εθνοτικές ομάδες της Ροζάβα – τους Αρμένιους, τους Τουρκμένους και τους Τσετσένους. Στο μεταξύ, κατά τη διδακτική περίοδο του 2015, για την πλειοψηφία των συροϊακωβιτών μαθητών στη Ροζάβα, τα μαθήματα γίνονται στη μητρική τους γλώσσα.

Το εκπαιδευτικό κίνημα δούλεψε σκληρά προκειμένου να πείσει τις διευθύνσεις των σχολείων να συμπεριλάβουν το μάθημα των κourδικών στο απολυτήριο των μαθητών. Οι τελευταίες αρχικά αρνούνταν: το συριακό Υπουργείο Εσωτερικών τους έστειλε προειδοποιητικές επιστολές να μην το κάνουν – η Ντιλντάρ κι η Μπεριβάν είδαν με τα μάτια τους τέτοιες επιστολές. Τελικά όμως, το καλοκαίρι του 2013 στις απελευθερωμένες περιοχές, το μάθημα κourδικών καταγράφηκε στον έλεγχο προόδου πολλών μαθητών. Ήταν μια ιστορική στιγμή, καθώς το συριακό κράτος αναγκάστηκε να αποδεχτεί τη διδασκαλία της κourδικής γλώσσας. «Δεν πρέπει να υποτιμάμε τη σημασία αυτής της στιγμής», μας λέει η Ντιλντάρ. «Στο τέλος, το εκπαιδευτικό σύστημα θ' αναγκαστεί ν' αναγνωρίσει επίσημα τη διδασκαλία στα κourδικά και σε άλλες γλώσσες σε όλη τη Συρία».

10.3 Η Ακαδημία Κourδικής Γλώσσας, Ιστορίας και Λογοτεχνίας (AZDW)

Στην Ακαδημία για την Κourδική Γλώσσα, Ιστορία και Λογοτεχνία «Τζελαντέτ Μπεντιρχάν», παρακολουθήσαμε περίπου σαράντα νεαρούς δασκάλους και δασκάλες να εκπαιδεύονται. Ήταν ενθουσιώδεις – διαφορετικά, σίγουρα δε θ' άντεχαν να εκπαιδεύονται έντεκα ώρες τη μέρα, για πάνω από τρεις μήνες! Από τότε που επισκεφτήκαμε την Ακαδημία, πάνω από επτά διδακτικές περίοδοι έχουν ολοκληρωθεί, συνεπώς υπάρχει πλέον μεγάλος αριθμός «εκπαιδευτών», που εφαρμόζουν βελτιωμένες μεθόδους διδασκαλίας.

Στα σχολεία το μάθημα της γλώσσας διδάσκεται συνήθως για τέσσερις έως δέκα ώρες τη βδομάδα, σε δύο κύκλους. Στον πρώτο, οι μαθητές διδάσκονται γραμματική και ορθογραφία· στη συνέχεια, μαθαίνουν την ιστορία της γλώσσας. «Μ' αυτό

τον τρόπο μαθαίνουν καλύτερα», μας λέει η Μπεριβάν. Αν δεν υπάρχουν αρκετοί δάσκαλοι, μερικές φορές τα τμήματα συγχωνεύονται.

Οι μελλοντικοί δάσκαλοι δε διδάσκονται μόνο κουρδικά, γλωσσολογία και γραμματική, αλλά και κουρδική ιστορία και λογοτεχνία, παιδαγωγικά, «ιδεολογία του Δημοκρατικού Έθνους και της γυναικείας χειραφέτησης». Σχηματίζουν ομάδες μελέτης, ορισμένες εκ των οποίων συνεχίζουν τις εργασίες τους και μετά το τέλος της διδακτικής περιόδου, όπως η ομάδα που μελετά την ιστορία και αρχαιολογία της περιοχής και οργανώνει επισκέψεις σε αντίστοιχους χώρους.

Ρωτήσαμε την Ντιλντάρ και την Μπεριβάν πώς αντιμετωπίζουν οι μαθητές και γενικά ο κόσμος το λατινικό αλφάβητο, το οποίο χρησιμοποιείται στη διδασκαλία κουρδικών. Και οι δύο απάντησαν πως δεν υπάρχει κανένα απολύτως πρόβλημα και πως δεν αμφισβητείται. Μάλιστα πολλοί χαίρονται γιατί έχει την πρόσθετη αξία της εξοικείωσης με το λατινικό αλφάβητο από πολύ νωρίς.

Μια ομάδα δασκάλων ξεκίνησε να συντάσσει ένα κουρδικό λεξικό, αναλαμβάνοντας την κοπιαστική δουλειά της συλλογής των λέξεων που χρησιμοποιούνται από τον κουρδικό λαό. Στο εγχείρημα συμμετέχουν μαθητές και οι οικογένειές τους, καθώς και μια ομάδα μεγαλύτερων σε ηλικία κατοίκων, μεταξύ 50 και 70 ετών, που έμαθαν σε μικρή ηλικία τη γλώσσα και συνέχισαν να τη μιλάνε παρά τις πολιτικές αφομοίωσης του μπααθικού καθεστώτος. Η ομάδα είναι αποφασισμένη να συντάξει ένα νέο λεξικό που δε χαρακτηρίζεται από τις ελλείψεις που έχουν τα ήδη υπάρχοντα, τα οποία χρησιμοποιούνται σε άλλες περιοχές του Κουρδιστάν. Υπάρχουν κουρδικόι όροι για ορισμένες έννοιες, δεν έχουν όμως επικρατήσει και αντ' αυτών χρησιμοποιούνται οι αραβικές λέξεις· στόχος της ομάδας είναι να αναβιώσουν οι κουρδικόι όροι και ν' αρχίσουν να χρησιμοποιούνται ευρέως. Πέραν αυτού, συγκροτούνται ομάδες από δασκάλους (και άλλα άτομα) και σε σχέση με άλλα ζητήματα. Για τους περισσότερους το έργο θα 'ναι μακρόπνοο, αφού έχει ένα δύσκολο στόχο.

Εκτός από τη διδασκαλία της κουρδικής γλώσσας, δεύτερο και σημαντικότερο πεδίο δράσης της Ακαδημίας είναι η προσπάθεια ν' αρχίσει το συντομότερο δυνατό να γίνεται στα κουρδικά η διδασκαλία όλων των μαθημάτων στο δημοτικό σχολείο και μεσοπρόθεσμα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το φθινόπωρο του 2013 επιλέχθηκαν κάποια σχολεία στο Αφρίν για να γίνει εκεί μια πιλοτική εφαρμογή του σχεδίου. Το φθινόπωρο του 2015, τα περισσότερα δημοτικά σχολεία στο Αφρίν αποφάσισαν η διεξαγωγή της διδασκαλίας να γίνεται κυρίως στα κουρδικά. Το 2014 άρχισαν ανάλογες προετοιμασίες στο Κομπάνι, αλλά η σφοδρή επίθεση του Ισλαμικού Κράτους το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς ματαίωσε όλα τα σχέδια. Σήμερα στο Αφρίν υπάρχει εμπειρία διδασκαλίας άνω των δύο ετών, ειδικά στα εξής μαθήματα: μαθηματικά, χειροτεχνία, ιστορία-κοινωνιολογία. Η εμπειρία έδειξε πως υπάρχουν δύο δυσκολίες που πρέπει να ξεπεραστούν: πρώτον, η σωστή μετάφραση των αραβικών όρων που χρησιμοποιούνται σ' αυτά τα μαθήματα, κάτι

που μπορεί να επιτευχθεί σταδιακά, με υπομονή κι επιμονή. Η δεύτερη και μεγαλύτερη δυσκολία έχει να κάνει με το κρατιστικό, ιεραρχικό, πατριαρχικό-σεξιστικό, ρατσιστικό περιεχόμενο και τρόπο σκέψης που υπολανθάνει στο πρόγραμμα σπουδών και διδάσκεται στα παιδιά εδώ και δεκαετίες. Ο ολοκληρωτικός εξοβελισμός αυτών των στοιχείων από τις εκφράσεις (και τη συμπεριφορά) είναι εφικτός μόνο με τη βοήθεια μιας εναλλακτικής γλώσσας. Η Ροζάβα στοχεύει να το πετύχει σταδιακά, ξεκινώντας από το φθινόπωρο του 2015.

Ο τρίτος κύριος τομέας δράσης της Ακαδημίας είναι η προπαρασκευή για τη διδασκαλία τριών σημαντικών μαθημάτων δευτεροβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης στην κουρδική γλώσσα. Το πρώτο λέγεται «Δημοκρατικό Έθνος», συνοψίζει το περιεχόμενο της επανάστασης στη Ροζάβα και θ' απευθύνεται σε παιδιά. Το δεύτερο, «Γεωγραφία και Ιστορία» – είναι επίσης δύσκολο, αφού στόχος είναι να γίνει η διδασκαλία σε μια καινούρια γλώσσα. Το ίδιο ισχύει και για το τρίτο, «Πολιτισμός και Ηθική». Ακτιβιστές της Ακαδημίας Κοινωνικών Επιστημών Μεσοποταμίας του Καμισλό συμμετείχαν σε ένα σεμινάριο προετοιμασίας αυτού του υλικού.

Στην Ακαδημία «Τζελαντέτ Μπεντιρχάν», οι σχέσεις δασκάλων-μαθητών είναι αντισυμβατικές και δίνεται μεγάλη σημασία στο να μοιράζονται μεταξύ τους εμπειρίες, καθώς και στη συλλογική δράση. Τα μέλη του λεγόμενου «προσωπικού» δεν αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως δασκάλους – αντιθέτως, θεωρούν τους εαυτούς τους ίσους με τους μαθητές. Κάθε διδακτική περίοδος διαρκεί πολλές εβδομάδες. Όλοι ζουν, μαγειρεύουν, αθλούνται και καθαρίζουν μαζί. Οι εκτάσεις που περιβάλλουν τα κτίρια της ακαδημίας καλλιεργούνται, προκειμένου να μη χάσει η κοινότητα την επαφή με τη γη. Σε μια έκταση 20 περίπου στρεμμάτων έχουν φυτευτεί οπωροφόρα δέντρα και λαχανικά κι έχει οργανωθεί ένα άρτιο αρδευτικό σύστημα.

Τα προβλήματα κι οι προκλήσεις παραμένουν, όπως σπεύδουν να μας ενημερώσουν η Ντιλντάρ κι η Μπεριβάν. Τα σχολεία δεν διαθέτουν αρκετά βιβλία, τετράδια και άλλα υλικά. Τα λίγα διαθέσιμα βιβλία και το διδακτικό υλικό χρησιμοποιούνται ξανά και ξανά, ενώ το εμπάργκο που έχει επιβάλει η Τουρκία, το KRG και οι ισλαμιστές, εμποδίζει τις εισαγωγές στη Ροζάβα. Μόλις στα τέλη του 2015 τυπώθηκε το πρώτο βιβλίο μέσα στη Ροζάβα, σηματοδοτώντας μια καθ' όλα ανεξάρτητη εκπαιδευτική πολιτική.

10.4 Ακαδημίες

Το εκπαιδευτικό σύστημα του μπααθικού καθεστώτος δημιούργησε μια νοοτροπία που είναι σήμερα μειονέκτημα για την επανάσταση. Το πρόγραμμα σπουδών οριζόταν απ' το κεντρικό κράτος, χωρίς να επιτρέπονται τοπικές πρωτοβουλίες ή αυτοδιοίκηση. Οι διευθυντές και οι δάσκαλοι των κρατικών σχολείων έσπερναν το

φόβο της εξουσίας στους μαθητές. Το σπάσιμο αυτής της νοοτροπίας και η αντικατάστασή της μ' ένα νέο μοντέλο θα χρειαστεί πολύ χρόνο.

Οι ακαδημίες, αντιθέτως, είναι κέντρα «λαϊκής εκπαίδευσης» και έχουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνίας. Ακαδημίες ιδρύονται όπου οι ακτιβιστές και τα κοινωνικά κινήματα θεωρούν ότι είναι απαραίτητες, με γνώμονα τις βασικές ανάγκες της πλειοψηφίας του λαού. Είναι ανοιχτές σε όλους, στους ακτιβιστές που μορφώνουν και σε κάθε ενδιαφερόμενο. Έχουν την αρχή πως η γνώση ανακύπτει στο πλαίσιο των ανθρώπινων σχέσεων και της παραγωγικής διαδικασίας κι ότι αυτή η γνώση πρέπει να επιστραφεί στην κοινωνία – οι ίδιες αποτελούν το εργαλείο για να επιτευχθεί αυτό. Χάριν αυτού του σκοπού πρέπει να γίνουν αλλαγές στις εκπαιδευτικές μεθόδους, στα ιδρύματα, τα κτίρια και τα εκπαιδευτικά εργαλεία, αλλά και στην καθημερινή ζωή μέσα στις ακαδημίες, ώστε να βασίζονται στο μοίρασμα και τη συντροφικότητα.

Ως τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, στη Ροζάβα έχουν ιδρυθεί ακαδημίες στους εξής τομείς: Αυτοάμυνα, Γυναικεία Θέματα, Νεολαία, Οικολογία, Δυνάμεις Ασφαλείας (Asayış), Οικονομία, Ελεύθερη Σκέψη, Αστικοποίηση, Δίκαιο και Δικαιοσύνη, Κοινωνιολογία, Ιστορία-Γλώσσα-Λογοτεχνία, Πολιτική και Διπλωματία². Οι επιτροπές ιδεολογίας/εκπαίδευσης στις κομμούνες και στα λαϊκά συμβούλια βρίσκονται σε διαρκή επαφή μ' αυτές τις ακαδημίες.

Ακαδημίες «Νουρί Ντερσιμί» (Nurî Dersîmî)

Κάθε μεγάλη πόλη της Ροζάβα έχει τη δική της ακαδημία «Νουρί Ντερσιμί», η οποία οφείλει το όνομά της σε ένα σημαντικό Κούρδο διανοούμενο. Ο Νουρί Ντερσιμί (1893-1973) αγωνίστηκε για το δικαίωμα του κουρδικού λαού στην κουλτούρα και τη γλώσσα του και δε λύγισε ποτέ μπροστά στις διώξεις και την καταστολή του καθεστώτος Μπάαθ. Ο Ντιλγκές, ένας νεαρός που διδάσκει στην εν λόγω Ακαδημία της Ριμελάν, μας εξήγησε ότι κύριος στόχος των ακαδημιών είναι η μεταλαμπάδευση στο λαό απελευθερωτικών αξιών. Διδάσκουν τα πάντα: από τις γλώσσες της περιοχής μέχρι φιλοσοφία, ιστορία και θετικές επιστήμες. Στο πρόγραμμα σπουδών συμπεριλαμβάνεται ακόμα και η ευρωπαϊκή φιλοσοφία – Καρτέσιος, Πλάτωνας, Νίτσε και Μαρξ.

Η ακαδημία της Ριμελάν στεγάζεται σ' ένα μοντέρνο κτίριο που παλιότερα φιλοξενούσε τη διοίκηση της κρατικής εταιρείας πετρελαίου. Η επανάσταση περνάει έτσι ένα ξεκάθαρο μήνυμα, μετατρέποντας τους χώρους της πρώην άρχουσας τάξης σε πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα για το λαό, και εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Ο Ντιλγκές μάς είπε πως τα γραπτά του Αμπντουλάχ Οτζαλάν, με τις οικολογικές, δημοκρατικές και απελευθερωμένες από έμφυλες διακρίσεις ιδέες του, κα-

2 «Dorşin Akif ile Söyleşi», Zan Enstitütü, <http://bit.ly/1V4WdKO>.

τέχουν κεντρική θέση στο πρόγραμμα σπουδών της Ακαδημίας. Στα μαθήματα γίνονται επανειλημμένα αναφορές στο νέο κοινωνικό και πολιτικό σύστημα της Ροζάβα, στις δημοκρατικές-ηθικές αξίες της, στα συμβούλια και στην ιστορία των γυναικών.

Ο Ντιλγκές θεωρεί πως η επανάσταση θα επαναθεμελιώσει την κοινωνία σε μία νέα ηθική και πολιτική βάση. «Τώρα θέλουμε να σκεφτόμαστε ελεύθερα, χωρίς περιορισμούς, και να αμφισβητούμε τα πάντα», λέει. «Στόχος μας είναι να διευρύνουμε τη μέχρι πρότινος περιορισμένη σχολική εκπαίδευση και να δώσουμε τη δυνατότητα στους ανθρώπους ν' αντιληφθούν τους εαυτούς τους ως ενσυνείδητα υποκείμενα». Η ακαδημία δεν προσφέρει τεχνική, αλλά μάλλον ένα είδος ολιστικής εκπαίδευσης, στην οποία οι φυσικές επιστήμες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.

Στις τάξεις συμμετέχουν 15 έως 20 άτομα προερχόμενα απ' όλο το κοινωνικό φάσμα, για διδακτικές περιόδους 10 έως 25 ημερών και ο καθένας πληρώνει όποιο ποσό επιθυμεί. Οι συμμετέχοντες συνήθως διανυκτερεύουν στην ακαδημία, της οποίας ο κήπος περιβάλλεται από δέντρα. Η πολιτιστική αλλά και πολιτική ετερογένειά τους θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για τις βασικές αξίες που μεταδίδονται εδώ. Δεν έρχονται μόνο μεμονωμένα άτομα, αλλά και ολόκληρες κοινότητες. Στη συνέχεια μεταλαμπαδεύουν σε άλλους όσα έμαθαν.

Τη διεύθυνση της σχολής έχουν αναλάβει έξι άνθρωποι. Το 50% αυτών είναι γυναίκες, ποσόστωση που ισχύει και για το διδακτικό προσωπικό. Ο διάλογος αποτελεί κεντρικό παιδαγωγικό στοιχείο και οι διδάσκοντες θεωρούν πως και οι ίδιοι είναι μαθητές. Μαθήματα γίνονται σχεδόν όλες τις εργάσιμες ημέρες. Κάθε δύο μέρες οι διδάσκοντες αξιολογούν τη δουλειά τους, θέτοντας επί τάπητος τα προβλήματα της σχολής και των διδασκόντων και ισορροπώντας μεταξύ κριτικής και αυτοκριτικής. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία εξασφαλίζεται η διαρκής βελτίωση της σχολής.

Οι Ακαδημίες Νουρί Ντερσιμί συνδέονται με τα λαϊκά συμβούλια και συνεπώς με το TEV-DEM, κι έτσι εντάσσονται στο σύστημα της Δημοκρατικής Αυτονομίας και στους θεσμούς της δημοκρατικής αυτοδιεύθυνσης. Το βασικό τους πρόβλημα είναι πως εξαιτίας του πολέμου οι άνθρωποι παλεύουν για την επιβίωσή τους, και οι περισσότεροι βάζουν την εκπαίδευση σε δεύτερη μοίρα. Οι διδάσκοντες όμως λένε πως, παρ' όλ' αυτά, είναι αποφασισμένοι «να οργανώσουν και να πολιτικοποιήσουν το λαό».

10.5 Προοπτικές

Μερικούς μήνες μετά την πρώτη επίσκεψή μας, το Ισλαμικό Κράτος επιτέθηκε στο Κομπάνι, με συνέπεια να καταστραφούν όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα σχολικά κτίρια καταστράφηκαν ολοσχερώς και το εκπαιδευτικό σύστημα που οικοδομήθηκε με τόση επιμονή έχει αποδιοργανωθεί πλήρως. Κατά τη διάρκεια

της κατοχής, πολλοί πρόσφυγες από την πόλη συνέχισαν τα μαθήματά τους στους καταυλισμούς του Σουρούτς, στο Βόρειο Κουρδιστάν.

Με την αποκατάσταση όμως της ακεραιότητας των σχολικών κτιρίων, όλοι σχεδόν οι μαθητές επέστρεψαν και φοιτούν στο Κομπάνι, κάτι που αποτέλεσε πρωταρχικό μέλημα κατά την ανοικοδόμηση του καντονιού. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να πηγαίνουν σχολείο επειδή έχει επιστρέψει και η πλειοψηφία των δασκάλων (συνολικά 750 – πριν την κατοχή από το Ισλαμικό Κράτος ήταν 900). Με 257 σχολεία να επαναλειτουργούν³ (πριν την κατοχή του Ισλαμικού Κράτους ήταν συνολικά πάνω από 300) στις 4 Οκτωβρίου του 2015, οι αυτοδιοικούμενες δομές της πόλης, έκαναν ό,τι είναι δυνατόν για να καλυφθεί το χαμένο έδαφος στην εκπαίδευση.

Επίσης, αρκετές Ακαδημίες λειτούργησαν εκ νέου το 2015, όπως η Ακαδημία Επιστήμης και Γυναικείας Εκπαίδευσης – πολύ σημαντικό κέντρο για τις ακτιβίστριες. Αυτοί οι αριθμοί αποδεικνύουν πόσο ισχυρή υπήρξε η ανάπτυξη των πολιτικών δομών στο Κομπάνι μέχρι το 2014, αφού επιπλέον κατάφερε να διατηρηθεί ακόμα και μετά την κατοχή του Ισλαμικού Κράτους.

Οι άλλες περιοχές (το Αφρίν και το Τζεζιρέ) δεν υπέστησαν καταστροφές και με τη νέα σχολική χρονιά (2015) έκαναν βήματα προόδου. Ένα σύνολο 306 σχολείων, στα οποία οι κούρδοι μαθητές αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία, οργανώθηκε έτσι ώστε όλα τα μαθήματα (εκτός εκείνου της αραβικής γλώσσας) να διδάσκονται στα κουρδικά από την πρώτη μέχρι την τρίτη τάξη. Αυτό ήταν μεγάλο επίτευγμα, για πολλούς απροσδόκητο. Στο πλαίσιο ενός πιλοτικού σχεδίου, από το φθινόπωρο του 2015 σε μερικά σχολεία στο Αφρίν, όλα τα μαθήματα διδάσκονται στα κουρδικά, μέχρι και στην όγδοη τάξη – εξίσου σημαντικό γεγονός. Ωστόσο, για την περιοχή του Τζεζιρέ, η εισαγωγή των κουρδικών ως κύριας γλώσσας στα δημοτικά σχολεία αποτελεί πραγματική δοκιμασία, καθώς ο πληθυσμός εκεί ποικίλλει πολύ από εθνοτικής άποψης. Ενώ οι Άραβες, οι Συροϊακωβίτες και άλλες εθνοτικές ομάδες δέχτηκαν αυτό το μέτρο χωρίς να δημιουργήσουν προβλήματα, στην πόλη της Ντερίκ, όπου το ENKS έχει πολλούς υποστηρικτές, σημειώθηκαν διαμαρτυρίες εναντίον του. Η κριτική επικεντρωνόταν στο επιχείρημα ότι αν τα κουρδικά είναι η κύρια γλώσσα διδασκαλίας, τα παιδιά στο μέλλον θα δυσκολευτούν να βρουν δουλειά. Κατά τη διάρκειά της, τα μέλη του φώναζαν συνθήματα κατά των MGRK και PYD⁴. Κατά τη γνώμη μας, το ENKS χρησιμοποίησε ως πρόσχημα αυτήν την ανησυχία του κόσμου, για να οργανώσει μια διαδήλωση κατά της δημοκρατικής αυτό-

3 «Kobani Ready for New School Year», *ANHA*, 29 Σεπτεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1UhoF25>.

4 «Rojava Revolution Has Created the Ground for Kurdish Education», *ANHA*, 29 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/28UK1RL>.

νομης διοίκησης του Τζεζιρέ. Παρ' όλ' αυτά, μετά από μερικές μέρες, η κατάσταση εξομαλύνθηκε κι οι αλλαγές που είχαν ανακοινωθεί εφαρμόστηκαν στην πράξη.

Στο Κομπάνι, ο κόσμος συνεχίζει την ανοικοδόμηση των σχολείων, παρά τα κλειστά σύνορα που δεν επιτρέπουν την εισαγωγή αναγκαίων οικοδομικού και εκπαιδευτικού υλικού. Την 1η Φεβρουαρίου 2016, η κοινότητα άνοιξε το πρώτο σχολείο για μαθητές με αναπηρία και ειδικές ανάγκες, με μεγάλο ενθουσιασμό. Οι 15 εγγεγραμμένοι μαθητές θα διδαχτούν Κουρδικά και ηλεκτρονικούς υπολογιστές μεταξύ άλλων. Του σχολείου ηγείται ο δάσκαλος Σουλεϊμάν Μαχμούντ, τυφλός ο ίδιος, εξειδικευμένος στη διδασκαλία τυφλών και άλλων ανάπηρων μαθητών. Τα εγκαίνια αυτού του σχολείου δείχνουν πολλά για την επιθυμία του λαού του Κομπάνι να στηρίξει τους πιο ευάλωτους της κοινότητας. Παρά τις μεγάλες δυσκολίες, η κοινότητά τους παρέχει στα ανάπηρα μέλη της ευκαιρίες, για να κατορθώσει όχι μόνο να τα συμπεριλάβει ως μέλη, αλλά και να τα καταστήσει ορατά και να τα δεχτεί ως συμμετόχους. Το Κομπάνι αναδιένεμε τους περιορισμένους πόρους του για να χτιστεί αυτό το αναγκαίο σχολείο. Η ίδια η ύπαρξή του είναι ισχυρή πολιτική και ιδεολογική δήλωση προς τον κόσμο⁵.

Η Ροζάβα προχωράει μπροστά αναφορικά με την αλλαγή του εκπαιδευτικού της συστήματος. Τα βήματα που κάνει μπορεί να θεωρηθούν μικρά αλλά είναι προσεκτικά, κι αν αναλογιστεί κανείς τις αλλαγές που επήλθαν από την επανάσταση και μετά, αντιλαμβάνεται πως έχουν γίνει πολλά πράγματα, τα οποία μπορούν ν' αντέξουν στο χρόνο. Σε κάθε περίπτωση, μέχρι στιγμής συνιστούν μια σημαντική παρακαταθήκη ώστε η κοινωνία να πάρει την υπόθεση της εκπαίδευσης στα χέρια της.

5 Hawzhin Azeez Facebook Page, 2 Φεβρουαρίου 2016, <http://bit.ly/28UCm2C>.

Κεφάλαιο 11

Υγειονομική περίθαλψη

Ο σχηματισμός ενός βιώσιμου, δωρεάν συστήματος υγειονομικής περίθαλψης συνιστά έκφραση της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Το Κοινωνικό Συμβόλαιο της Ροζάβα επιβεβαιώνει το δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη για όλους στο Άρθρο 30. Όμως το διεθνές εμπάργκο κατά της Ροζάβα [βλ. 12.3] επέδρασε καταστροφικά στον τομέα της ιατρικής περίθαλψης, επιφέροντας συνέπειες πολύ βαρύτερες απ' ό,τι σε άλλους τομείς. Ο Δρ Αγκιρί στο Καμισλό, ο οποίος βοήθησε στο συντονισμό των πολιτικών υγείας στη Ροζάβα από την έναρξη της επανάστασης και μετά, μας είπε ότι εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι έχουν επηρεαστεί. Ένας γιατρός στην Αμιουντέ αναρωτήθηκε «πώς ακριβώς να βοηθήσουμε ένα νεογνό που δεν μπορεί να το θηλάσει η μητέρα του όταν εδώ δεν έχουμε γάλα σε σκόνη, επειδή του Μπαρζανί δεν του αρέσει η αυτοδιεύθυνση;».

11.1 Πριν και μετά την απελευθέρωση

Πριν την απελευθέρωση, το σύστημα υγείας της Συρίας τελούσε υπό κρατικό έλεγχο. Οι ασθενείς στα κρατικά νοσοκομεία μπορούσαν – και εν μέρει μπορούν ακόμα – να λάβουν δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, βάσει του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος στην υγεία. Παρ' όλ' αυτά, πριν τον πόλεμο, το επίπεδο των υπηρεσιών σε μερικές αγροτικές περιοχές παρέμενε υποβαθμισμένο¹. Λόγω της ολοένα χαμηλότερης ποιότητας υπηρεσιών που πρόσφεραν τα κρατικά νοσοκομεία από τη δεκαετία του '90 και μετά εξαιτίας των νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων, οι ανώτερες τάξεις στρέφονταν όλο και συχνότερα σε ιδιωτικές κλινικές και γιατρούς.

Ακολούθησε η εξέγερση του 2011, και στις αρχές του 2012 συγκροτήθηκαν στη Ροζάβα νέες, ανεξάρτητες απ' το κράτος επιτροπές υγείας ανά περιφέρεια, προκειμένου να συζητηθεί καταρχάς το πώς θα συνεχιστεί η παροχή υγειονομικής περί-

1 Anand Grover «Substantial progress on health in Syria, but more needs to be done, says UN expert. 2010», UN Human Rights Council, <http://bit.ly/29c3gT3>.

θαλψης σε περίπτωση κατάρρευσης του κράτους, και κατόπιν πώς θ' ανοικοδομηθεί σε κοινωνική βάση. Αυτές οι επιτροπές κατέθεσαν πρακτικές ιδέες και συνδέθηκαν με άλλες, σε επίπεδο περιφέρειας· αποδείχτηκαν εξαιρετικά πολύτιμες αμέσως μετά την απελευθέρωση, και η δημιουργία τους μια σοφή στρατηγική κίνηση.

Η επανάσταση του 2012 έβαλε τέλος στην κρατική εξουσία στη Ροζάβα. Παρά ταύτα τα νοσοκομεία, καθώς και άλλες δομές δημόσιας υγείας, συνέχισαν να λειτουργούν και οι γιατροί δεν τράπηκαν σε φυγή – αυτό συνέβη εν μέρει τα επόμενα δύο χρόνια. Ενώ το MGRK έθεσε υπό τον έλεγχό του άλλα δημόσια ιδρύματα και υπηρεσίες, δεν έκανε το ίδιο και με τις δομές υγείας. Αντ' αυτού, οι αντίστοιχες επιτροπές δούλεψαν στην κατεύθυνση του συντονισμού των πολιτικών υγείας, σε συνεργασία με το MGRK και το TEV-DEM.

Σ' ένα νοσοκομείο της Ντερίκ

11.2 Οι συνελεύσεις υγείας

Σε κάθε περιφέρεια, οι επιτροπές υγείας συγκρότησαν μία συνέλευση υγείας (στα κουρδικά, *meclîsa tendurustî*). Οι συνελεύσεις υγείας συντονίζουν την υγειονομική πολιτική στις περισσότερες περιφέρειες των τριών καντονιών. Στις πρόσφατα απελευθερωμένες περιοχές, γίνονται προετοιμασίες για την ίδρυση συνελεύσεων υγείας. Δεν αποκλείεται σε μία περιφέρεια να υπάρχουν δύο συνελεύσεις υγείας, ανάλογα με το πόσο υψηλό είναι το επίπεδο της οργάνωσης, όπως στη Ντιρμπε-

σίγιε². Όλες οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες – μάλιστα μαγνητοσκοποούνται – και τηρούνται πρακτικά. Τα μέλη εκλέγουν τα συντονιστικά όργανα των συνελεύσεων υγείας, πάντα με ποσόστωση 40% για τις γυναίκες και με βάση το σύστημα των δύο προέδρων (ενός άντρα και μιας γυναίκας).

Οι συνελεύσεις υγείας είναι ασυζητητί τα πιο σημαντικά όργανα σε ό,τι αφορά την πολιτική υγείας της Ροζάβα. Σ' αυτές συμμετέχουν οι γιατροί (τόσο των δημόσιων νοσοκομείων, όσο και οι γιατροί των ιδιωτικών κλινικών και οι ιδιώτες γιατροί), οι φαρμακοποιοί, οι βοηθοί εργαστηρίου και το νοσηλευτικό προσωπικό, μα και άλλες οργανώσεις του ιατρικού τομέα, καθώς και ανθρωπιστικής βοήθειας, όπως η Κουρδική Ερυθρά Ημισέληνος (HSK). Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι στις συνελεύσεις παρευρίσκονται πολλοί άραβες και συροϊακωβίτες γιατροί. Οι επιτροπές γυναικών εγγυώνται ότι οι γυναίκες στον τομέα υγείας δε θα βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους άντρες και θ' απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα, τις ίδιες συνθήκες εργασίας και ίσες ευκαιρίες μ' αυτούς.

Οι συνελεύσεις υγείας φιλοδοξούν κάθε μεγάλη πόλη των τριών καντονιών να διαθέτει ένα τουλάχιστον πλήρως εξοπλισμένο νοσοκομείο. Σήμερα λειτουργούν επτά νοσοκομεία σε Αφρίν, Ντερίκ, Κομπάνι, Καμισλό, Χόσικε, Γκιρέ Σπι και Σερεκανίγιε. Τα έξι απ' αυτά τελούν υπό την εποπτεία των συνελεύσεων υγείας και συνεχίζουν να λειτουργούν, παρά την αυξανόμενη έλλειψη γιατρών.

Στο Κομπάνι, οι εγκαταστάσεις καταστράφηκαν από την επίθεση και κατάληψη του Ισλαμικού Κράτους, αλλά τώρα χτίζεται ένα καινούριο νοσοκομείο. Με διεθνή βοήθεια ιδρύθηκε μια τράπεζα αίματος. Το νοσοκομείο στη Ντερίκ δεν έχει καταστραφεί και λειτουργεί κανονικά. Το αντίστοιχό του στη Σερεκανίγιε λεηλατήθηκε όταν κατέλαβε την πόλη η Αλ-Νούσρα, όμως το 2015 οργανώθηκε ο επανεξοπλισμός του. Οι υπηρεσίες που παρέχει το νοσοκομείο στη Χόσικε είναι ανεπαρκείς κι ο κόσμος διστάζει να απευθυνθεί σ' αυτό.

Το 2013 τα νοσοκομεία και οι κλινικές δεν ήταν σε θέση να παράσχουν επαρκή φροντίδα για όλους τους τραυματίες πολέμου κι έτσι ιδρύθηκαν μικρότερα νοσοκομεία γι' αυτό το σκοπό. Το στρατιωτικό νοσοκομείο στο Καμισλό, το οποίο ιδρύθηκε το 2014, μπορεί να εξυπηρετήσει μέχρι και είκοσι έξι ασθενείς. Παρόμοια νοσοκομεία κατασκευάστηκαν το 2014 στο Αφρίν και το 2015 στο Κομπάνι.

Στις μικρές πόλεις, αντί για νοσοκομεία έχουν χτιστεί κοινοτικά κέντρα υγείας, τα οποία παρέχουν πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη σε ευρεία κλίμακα. Οι συνελεύσεις υγείας επιθυμούν να δημιουργήσουν ένα τέτοιο κέντρο σε κάθε περιφέρεια. Τα κοινοτικά κέντρα υποστηρίζονται σημαντικά από τις δομές του MGRK. Τα κέντρα υγείας μπορούν να εξυπηρετήσουν σχεδόν όλα τα περιστατικά, με εξαί-

2 «Zerg Health Assembly Was Established», ANHA, 31 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1tvkJP7>.

ρηση σοβαρές εγχειρήσεις. (Οι ιδιωτικές κλινικές που υπήρχαν και πριν τον πόλεμο δεν είναι καλής ποιότητας και ασχολούνται κυρίως με τις εγχειρήσεις, σύμφωνα με τον Δρ Αγκίρι. Δεν χρειάζεται να ειπωθεί πως είναι ακριβές). Οι γιατροί δουλεύουν εθελοντικά για περίπου δύο με τέσσερις ώρες τη μέρα, αφού τελειώσουν με τα άλλα τους καθήκοντα. «Το ποσό που χρεώνουμε κατά μέσο όρο είναι 200 συριακές λίρες (λίγο παραπάνω από ένα ευρώ) ανά περιστατικό, εκτός κι αν ο ασθενής είναι άπορος. Το μισό ποσό πηγαίνει στους γιατρούς και το άλλο μισό στο κέντρο υγείας. Οι ιδιώτες γιατροί χρεώνουν 700 συριακές λίρες (περίπου 3,5 ευρώ), ποσό απλησίαστο για πολλούς ανθρώπους». Δεν αρνούνται τη θεραπεία σε όποιον δεν έχει χρήματα. Στο κοινοτικό κέντρο υγείας της Αμιουντέ όλοι οι γιατροί της επιτροπής δουλεύουν μία ημέρα χωρίς αμοιβή.

Τα κέντρα υγείας συχνά στεγάζονται σε παραδοσιακά κτίρια, που δηλαδή είναι κρύα το χειμώνα και σχετικά ζεστά το καλοκαίρι. Στον όλο σχεδιασμό λαμβάνονται υπόψη και παράγοντες που δε σχετίζονται άμεσα με τα ιατρικά πράγματα, όπως οι οικονομικοί, τονίζει ο Δρ Αγκίρι.

Οι συνελεύσεις υγείας συχνά διοργανώνουν σεμινάρια και εργαστήρια σχετικά με ιατρικά θέματα, με στόχο τη λαϊκή επιμόρφωση. Αυτά λαμβάνουν χώρα στα σπίτια του λαού, στα σπίτια των γυναικών και σε κέντρα νεότητας. Χιλιάδες νέοι άνθρωποι έχουν ήδη παρακολουθήσει ένα διεξοδικό μάθημα πρώτων βοηθειών, στο οποίο διδάχτηκαν τι πρέπει να κάνουν σε περίπτωση ανάγκης.

Σεμινάρια υγείας έγιναν επίσης και στα σχολεία, από το 2014. Τα σεμινάρια για γυναίκες διοργανώνονται σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ελευθέρων Γυναικών στο Καμισλό [βλ. 5.6]. Από το φθινόπωρο του 2014, διεθνείς εθελοντές βοηθούν σε τακτική βάση στα εκπαιδευτικά σεμινάρια στη Ροζάβα.

Η συμβολή της Κουρδικής Ερυθράς Ημισελήνου στο σύστημα υγείας της Ροζάβα είναι σημαντική. Με 180 εργαζομένους στο καντόνι του Τζεζιρέ (το Μάιο του 2014), βοηθά τις συνελεύσεις υγείας στην οργάνωση ιατρικής και άλλης ανθρωπιστικής βοήθειας. Στις μεγαλύτερες πόλεις, στα γραφεία της συγκεντρώνεται ρουχισμός και άλλα είδη πρώτης ανάγκης, τα οποία στη συνέχεια διανέμονται υπό την επίβλεψη των συνελεύσεων υγείας.

11.3 Προκλήσεις

Η Ερυθρά Ημισέληνος δεν έχει τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους για να καλύψει τις ανάγκες της κοινωνίας της Ροζάβα, ειδικά σ' ό,τι αφορά τους πρόσφυγες από άλλες περιοχές της Συρίας. Ο Δρ Αγκίρι επεσήμανε ότι είναι επείγουσα η ανάγκη για ιατρικές προμήθειες, ωστόσο το εμπάργκο αποκλείει τις μεταφορές από τα τουρκοσυριακά σύνορα. Άρα υπάρχει έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού στα νοσοκομεία και στα κέντρα υγείας. Μερικά χειρουργεία δεν γίνονται, λόγω αυτής της έλλειψης.

Ένα δεύτερο σοβαρό πρόβλημα είναι η ανεπάρκεια φαρμάκων, ειδικά εκείνων για την αντιμετώπιση του διαβήτη, της υπέρτασης και ηπατικών προβλημάτων. Αρκετές επεμβάσεις γίνονται σχεδόν χωρίς αναισθησία. Στο Καμισλό υπάρχει ένα φαρμακείο που διαθέτει συνταγογραφούμενα φάρμακα σε τιμές χονδρικής. Είναι ίσως το πιο οικονομικό φαρμακείο σ' ολόκληρη τη Συρία. Πολλά φάρμακα όμως φτάνουν με καθυστέρηση ή και καθόλου. Οι τιμές των φαρμάκων που πωλούνται στη μαύρη αγορά είναι απαγορευτικές. Αν και τα συμβούλια κάνουν ελέγχουν στις τιμές, δεν επηρεάζουν τη μαύρη αγορά φαρμάκων.

Μια ομάδα της Κουρδικής Ερυθράς Ημισελήνου αντιμετωπίζει τις ελλείψεις

Το 2013, ο κόσμος στη Νισεμπίν και στο Μαρντίν (Βόρειο Κουρδιστάν), κατέβηκε στο δρόμο διεκδικώντας η τουρκική κυβέρνηση να επιτρέψει τη μεταφορά φαρμάκων και προμηθειών μέσω των τουρκικών συνόρων προς τη Ροζάβα. Τελικά κατάφερε να το επιβάλει, όπως μας είπε η Αϊσέ Γκιοκάν, πρώην δήμαρχος της Νισεμπίν. Από εκείνη την άνοιξη, ήταν εφικτή η νόμιμη εισαγωγή προμηθειών και φαρμάκων. Μετά από εξονυχιστικούς ελέγχους της Τουρκικής Ερυθράς Ημισελήνου, οι τοπικές αρχές του Βόρειου Κουρδιστάν μεταφέρουν τα ιατρικά είδη στα σύνορα, όπου παραλαμβάνονται από μέλη των συνελεύσεων υγείας. Η βοήθεια μεταφέρεται στα νοσοκομεία, σε κλινικές και φαρμακεία ανάλογα με τις ανάγκες, προσπαθώντας πάντα ο εφοδιασμός να είναι ισότιμος.

Το τρίτο πρόβλημα που ανέφερε ο Δρ Αγκιρί είναι η ανεπάρκεια σε γιατρούς. Αυτοί που ασκούν την ιατρική στη Ροζάβα είναι γενικά καλοί, αλλά όχι αρκετοί. Κα-

θώς ο πόλεμος επεκτάθηκε και οι συνθήκες παρέμειναν δύσκολες, πολλοί γιατροί τράπηκαν σε φυγή, γνωρίζοντας ότι θα βρουν εύκολα δουλειά σε άλλες χώρες. Στην περιοχή υπάρχει ανάγκη για ειδικούς στις παθήσεις του μαστού, καθώς και για νευροχειρουργούς και αγγειοχειρουργούς.

Ο πόλεμος κάνει αισθητή την παρουσία του παντού στην περιοχή αλλά οι τραυματίες του μετώπου υποφέρουν περισσότερο απ' όλους εξαιτίας της ανεπαρκούς περίθαλψης. Υπάρχουν περιπτώσεις που οι τραυματισμένοι μαχητές των ΥΡΓ και ΥΡJ πεθαίνουν ελλείψει επαρκούς ιατρικής περίθαλψης. Αν τραυματιστούν, μεταφέρονται αμέσως στο πλησιέστερο νοσοκομείο αλλά ο φόρτος εργασίας των εργαζομένων στον τομέα της υγείας είναι μεγάλος κι ο εξοπλισμός, όπως και τα φάρμακα, ανεπαρκής. Έμπειροι γιατροί απ' όλο τον κόσμο θα μπορούσαν να συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

11.4 Οι συνελεύσεις υγείας και οι ΔΑΔ

Σε κάθε καντόνι, οι συνελεύσεις υγείας ίδρυσαν ένα υψηλόβαθμο διοικητικό σώμα, το συμβούλιο υγείας, που συντονίζει τις υπηρεσίες υγείας και τις δραστηριότητες σε ευρεία κλίμακα. Αν και δεν ελέγχονται απ' το ΜGRK, τα συμβούλια υγείας συνεργάζονται στενά με το TEV-DEM, τα λαϊκά συμβούλια των συνοικιών και τις κομμούνες.

Το 2014, οι ΔΑΔ δημιούργησαν υπουργεία υγείας. Οι συνελεύσεις υγείας και τα συμβούλια υγείας έγιναν μέρος τους. Διατηρούν αυτόνομη δομή και αποφασίζουν αυτόνομα και τα καταστατικά και τα προγράμματά τους δίνουν μεγάλη σημασία στις δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες ως βάση της επιτυχίας. Ωστόσο οι δεσμοί τους με τα υπουργεία είναι ένα ζήτημα που έχει πολυσυζητηθεί. Οι συνελεύσεις υγείας λαμβάνουν αποφάσεις αφού συμβουλευτούν το TEV-DEM και το σύστημα των συμβουλίων και τις εφαρμόζουν. Παρ' όλο που επισήμως πρόκειται τμήματα των υπουργείων υγείας, οι επαγγελματίες του τομέα στις συνελεύσεις υγείας συζητούν, αποφασίζουν και δρουν. Τα υπουργεία παρέχουν ευκαιρίες, βάση των αποφάσεων των συνελεύσεων υγείας. Η σχέση ορίζεται με βάση τις αρχές της επανάστασης στη Ροζάβα και την ενίσχυση της ριζοσπαστικής δημοκρατίας βάσης.

Σε επίπεδο περιφέρειας και καντονιού οργανώθηκαν μεγάλα συνέδρια υγείας.

Η μεγάλη συμμετοχή στα συνέδρια υγείας που διοργανώθηκαν ανά περιφέρεια και καντόνι, ανέδειξε την ιδιαιτερότητα των συνελεύσεων υγείας. Στις 2 Μαρτίου 2014, σ' ένα ιατρικό συνέδριο στο Καμισλό, συζητήθηκε η βοτανοθεραπεία, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη διατήρησης της μνήμης και των παραδοσιακών θεραπευτικών πρακτικών. Επίσης δόθηκε έμφαση στην οργάνωση από κάτω προς τα πάνω.

Στα μέσα του Σεπτεμβρίου του 2015, έγινε στο Ντιρμπεσί το Συνέδριο Υγείας του Τζεζιρέ. Αποφάσισε τη δημιουργία μιας Ακαδημίας Υγείας και τη συγκρότηση κλα-

δικών εκπαιδευτικών επιτροπών για να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης κατά ιατρικό κλάδο. Η πρώτη Ακαδημία ιδρύθηκε στις αρχές του 2016 στο Κομπάνι.

Στις 25 Δεκέμβρη 2015, το Πρώτο Συνέδριο Υγείας του Κομπάνι εξέδωσε ένα κείμενο αποφάσεων που συνοψίζει την πολιτική υγείας της Ροζάβα. Το κείμενο τόνιζε πως η υγεία είναι ζωτικής σημασίας «για τη δημιουργία ... μιας οικολογικής κοινωνίας· ότι οι γυναίκες είναι «η πρωτοπορία της υγειονομικής περίθαλψης»· ότι είναι απαραίτητη μια οπτική «φυσικής υγείας»· ότι «η εμπορευματοποίηση της υγείας απ' την καπιταλιστική νεωτερικότητα» έχει δημιουργήσει ζήτηση για αμφίβολες υπηρεσίες και κατέστησε τους ανθρώπους εξαρτημένους απ' αυτές. Η Δημοκρατική Νεωτερικότητα, συνεχίζει, «βασίζεται στην κοινωνικοποίηση της υγείας και την υγειονομική περίθαλψη μέσα στην κοινότητα», η οποία δεν είναι μόνο αυτάρκης, αλλά και αναγκαία για την οικοδόμηση της Δημοκρατικής Αυτονομίας³.

Το Συνέδριο Υγείας συζήτησε και αποφάσισε την ενίσχυση της γυναικείας υγειονομικής περίθαλψης, με διεύρυνση των δραστηριοτήτων των επιτροπών γυναικών στις συνελεύσεις υγείας· τη συγκρότηση διπλωματικών επιτροπών με έργο την επίτευξη αυξημένης βοήθειας από το εξωτερικό· τη συγκρότηση φοιτητικών επιτροπών υγείας που θα παρέχει στους φοιτητές καλύτερη πρόσβαση στις πιο πρόσφατες ιατρικές γνώσεις καθώς και τη δυνατότητα να παρακολουθούν τις διεθνείς εξελίξεις· την ίδρυση κοινοτικών κέντρων υγείας σε μικρούς οικισμούς (κάτω από το επίπεδο της περιφέρειας)· και την ανάπτυξη εναλλακτικών βοτανοθεραπειών ως κρίσιμων συνδέσμων με την εμπειρία του παρελθόντος⁴.

Αφού συζητήσαμε με ακτιβιστές που δραστηριοποιούνται στον τομέα, είμαστε σε θέση να πούμε πως η Επανάσταση της Ροζάβα τηρεί τις αρχικές, θεμελιώδεις αρχές της. Παρά τον πόλεμο και το εμπάργκο, χάρη στη συμμετοχική προσέγγιση, το σύστημα υγείας βελτιώνεται. Μέσω της βελτίωσης αυτής και σε συνδυασμό με τη συνολικότερη, επιτυχή υπεράσπιση του κοινωνικού μοντέλου της Ροζάβα, η επανάσταση μπορεί να δημιουργήσει μια σημαντική προοπτική για το σύστημα υγείας, παρόμοια μ' αυτή της Κούβας.

3 «Kobani Health Congress Announced Final Declaration», *ANHA*, 27 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1OvQmln>.

4 «Health Congress Resulted in Significant...», *ANHA*, 18 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/23i85zB>.

Κεφάλαιο 12

Η κοινωνική οικονομία

12.1 Υπό την μπασαθική αποικιοκρατία

Η Ροζάβα υπό το μπασαθικό καθεστώς ήταν μια απ' τις φτωχότερες περιοχές της Συρίας, υπό ημιαποικιοκρατική εκμετάλλευση¹. Ωστόσο τα τρία καντόνια έχουν πλούσιους φυσικούς πόρους, γόνιμη γη, ακόμα και πετρέλαιο. Στην αγροτική παραγωγή της περιοχής βασίζεται το ένα τρίτο της οικονομικής δραστηριότητας της Συρίας². Σήμερα, σύμφωνα με τον Δρα Αχμάντ Γιουσέφ (μέλος της περιφερειακής διοίκησης του Αφρίν), η Ροζάβα θα μπορούσε να τρέφει δύο ή τρεις φορές το σύνολο του πληθυσμού της – παρ' όλ' αυτά, το 60% των Σύριων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας είναι Κούρδοι της Ροζάβα³.

Το καθεστώς επέβαλε στα καντόνια να παράγουν το βασικό τους αγροτικό προϊόν και σχεδόν τίποτε άλλο. Έτσι το Τζεζιρέ, για πολλές δεκαετίες ήταν υποχρεωμένο στη μονοκαλλιέργεια σιτηρών και λίγο στο βαμβάκι. Παρήγαγε το 50% του σιταριού της Συρίας και ήταν ο σιτοβολώνας ολόκληρης της χώρας, μα απαγορευόταν η παραγωγή εσπεριδοειδών και λαχανικών. Κάθε δενδροκαλλιέργεια έπρεπε ν' αδειοδοτηθεί από τρία διαφορετικά υπουργεία, πράγμα που την καθιστούσε σχεδόν αδύνατη (αυτό έγινε για «λόγους ασφαλείας» στο πλαίσιο του προγράμματος της Αραβικής Ζώνης). Η γενική εικόνα του τοπίου της περιοχής οφείλεται σ' αυτές τις πολιτικές, κάνοντας το καντόνι να μοιάζει με ένα απέραντο σιτοβολώνα.

1 Εκπρόσωποι του MGRK και της τοπικής μεταβατικής κυβέρνησης, συνεντεύξεις των συγγραφέων. Βλ. επίσης Judit A. Szonyi, Eddy De Pauw, Roberto La Rovere and Aden Aw-Hassan, «Poverty Mapping in Rural Syria for Enhanced Targeting», ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, Gold Coast, Australia, 12-18 Αυγούστου 2006, <http://bit.ly/1MEHqEJ>.

2 «Syrien», Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ), 2014, <http://bit.ly/1zTdrag>.

3 Δρ Αχμάντ Γιουσέφ, συνέντευξη στον Σεντάτ Πιλμάζ, «Wir wollen [mit den Kooperativen und Kommunen] die Rechte der einfachen Bevölkerung [gegen die Wohlhabende] schützen», *Kurdistan Report*, 177 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2015), <http://bit.ly/1QIsjuf>. Όπου δεν σημειώνεται διαφορετικά, τα παραθέματα του Δρα Γιουσέφ προέρχονται απ' αυτή την πηγή.

Το Κομπάνι και το Αφρίν είχαν διατεθεί στα εσπεριδοειδή και τις ελιές. Το Αφρίν παράγει το 25% του ελαιόκαρπου της Συρίας⁴. Το ένα τρίτο της καλλιεργήσιμης γης του Κομπάνι παρήγαγε σιτάρι.

Το Τζεζιρέ είναι επίσης πλούσιο σε πετρέλαιο: παρέχει το 50-60% της παραγωγής της Συρίας. Η άντληση αργού πετρελαίου άρχισε το 1960, φτάνοντας στο αποκορύφωμά της το 1995. Από τότε τα αποθέματα μειώνονται αργά αλλά σταθερά, μαζί με την παραγωγή. Αν δεν είχε ξεσπάσει ο πόλεμος και η εσωτερική ζήτηση συνέχιζε ν' αυξάνεται, τα πετρελαϊκά αποθέματα δε θα έφταναν και για εξαγωγή μετά το 2020. Τα εδάφη του Τζεζιρέ έχουν επίσης σημαντικά αποθέματα σε φυσικό αέριο.

Στην προπολεμική Συρία, όλα τα προϊόντα που παράγονταν στη Ροζάβα μεταφέρονταν εκτός περιοχής για μεταποίηση ή επεξεργασία. Το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο που αντλούνταν πήγαινε μέσω αγωγού στα μεγάλα κρατικά διυλιστήρια της Χομς. Η Ροζάβα, παρά την παραγωγή σιτηρών, δεν είχε βιομηχανικούς αλευρόμυλους και το σιτάρι μεταφερόταν σε άλλες περιοχές. Το βαμβάκι μεταφερόταν στα νότια. Το αλεύρι, τα κατεργασμένα λαχανικά και τα φρούτα, τα υφάσματα και το πετρέλαιο που καταναλώνονταν στη Ροζάβα, εισάγονταν από άλλες περιοχές της χώρας, παρ' όλο που πολλές από τις πρώτες ύλες είχαν παραχθεί στην περιοχή της.

Αυτή η κατάσταση αντικατοπτρίζει την αποικιοκρατική φύση του συριακού κράτους. «Παρά τον αγροτικό και ορυκτό πλούτο της Ροζάβα, το καθεστώς υποβίβαζε συστηματικά την περιοχή, καθιστώντας την σκόπιμα φτωχή», μας ανέφερε το Μάιο του 2014 ο Ντοζάρ Χέμο, οικονομικός σύμβουλος για την ανάπτυξη του Τζεζιρέ. Κράτος και ιδιωτικός τομέας δεν επένδυναν εκεί. «Ήταν αδύνατο να συναρμολογήσουμε τρεις ραπτικές μηχανές για ένα εργαστήριο κλωστοϋφαντουργίας», μας εξηγεί η Ρεμιζέ Μιχεμέντ, υπουργός οικονομίας του καντονιού, «γιατί μερικές μέρες αργότερα θα κατάσχονταν από υπάλληλους του καθεστώτος. Το καθεστώς εμπόδιζε συστηματικά τους ανθρώπους να συνεργάζονται, για να διαιωρίζει την εξάρτηση απ' αυτό»⁵.

Συροϊακωβίτες, Αρμένιοι και μερικοί Άραβες μπορούσαν να βρουν δουλειά σχετικά εύκολα. Συροϊακωβίτες και Αρμένιοι ήταν κυρίως βιοτέχνες, ειδικευμένοι εργάτες ή μαγαζάτορες και καταπιέζονταν λιγότερο από το καθεστώς. Οι Άραβες που είχαν εγκατασταθεί από το 1960 με το πρόγραμμα της Αραβικής Ζώνης είχαν προνομιακή μεταχείριση στην εργασία και την κατανομή της γης. Οι μισθοί που πλήρωνε το καθεστώς στους γραφειοκράτες του και τις δυνάμεις ασφαλείας ήταν σημαντική ροή μετρητών για τη Ροζάβα.

Έτσι, πολλοί Κούρδοι αναγκάστηκαν να φύγουν από αυτήν. Εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστευσαν στις μεγάλες πόλεις της Συρίας, ώστε να εξασφαλίσουν πό-

4 Αχμέτ Τσιμέν στο *ANF*, 17 Ιουλίου 2014.

5 Συνέντευξη της Ρεμιζέ Μιχεμέντ, «Das Wirtschaftsmodell in Rojava», *Civaka Azad*, 16 Φεβρουαρίου 2014, <http://bit.ly/1dXbkYq>.

Πετρέλαιο, στάρι και κτηνοτροφία στο Τζεζιρέ

ρους για τις οικογένειές τους, οι οποίες είχαν μείνει πίσω. Η μεγαλύτερη κοινότητα εσωτερικών μεταναστών – πάνω από μισό εκατομμύριο – ήταν στο Χαλέπι.

12.2 Αποτελέσματα της Απελευθέρωσης

Μετά την απελευθέρωση του Ιουλίου του 2012, τα συμβούλια ανέλαβαν το έργο να διασφαλίσουν ότι η οικονομία δεν θα κατέρρευε και ότι θα υπήρχαν οι βασικές προμήθειες. Το γεγονός πως τα συμβούλια υπήρχαν σε όλη την Ροζάβα τουλάχιστον ένα χρόνο πριν, αποδείχτηκε μεγάλο πλεονέκτημα. Οι οικονομικές επιτροπές του MGRK σε επίπεδο περιφέρειας αποδείχτηκαν επίσης σωτήριες. Η πρώτη μετεπαναστατική μέριμνα του συστήματος ήταν να διασφαλίσει την επάρκεια και διανομή των βασικών προμηθειών μέσω των δημοτικών διοικήσεων. Το πέτυχε ενσωματώνοντας σταδιακά τους υπάρχοντες θεσμούς στο σύστημα των συμβουλίων.

Τα συμβούλια επέβαλαν επίσης ελέγχους στις τιμές. Τη δεύτερη κιόλας μέρα της επανάστασης οι οικονομικές επιτροπές έθεσαν διατίμηση στις αγορές και τα μαγαζιά. Αυτή η κίνηση απέτρεψε μαυραγορίτες και καιροσκόπους να συσσωρεύσουν τρόφιμα και φάρμακα με σκοπό την αισχροκέρδεια όταν θ' ανέβαιναν οι τιμές. Η διατίμηση εγγυήθηκε επίσης την ισότιμη πρόσβαση σε τρόφιμα και καύσιμα. Στο Αφρίν, η τιμή του αλευριού διπλασιάστηκε στη διάρκεια ενός χειμώνα, από 3.000 σε 6.000 συριακές λίρες το σακί. Η διοίκηση του καντονιού όρισε τη μέγιστη τιμή

σε 4.100 λίρες. Τα αποθέματα που πωλούνταν σε υψηλότερη τιμή κατάσχονταν. Το 2014, η σοδειά του σταριού ήταν μεγαλύτερη απ' το αναμενόμενο και είχαν χτιστεί δύο αλευρόμυλοι από ντόπια υλικά, οπότε η τιμή του αλευριού έπεσε σε 3.500 λίρες⁶.

Οι άνθρωποι στη Ροζάβα δεν μπορούσαν να ζήσουν μόνο με αλεύρι. Έτσι, τα καντόνια έπρεπε να προμηθευτούν λαχανικά και φρούτα από αλλού. Κανονικά θα τα 'παιρναν από τη Λατάκεια της Τουρκίας, τη Δαμασκό ή άλλες πόλεις της Συρίας. Κατά τη διάρκεια του πρώτου δύσκολου χειμώνα του 2012-13, το σιτάρι ήταν άφθονο, αλλά το αλεύρι σπάνιζε, λόγω της απουσίας αλευρόμυλων. Για ν' αποφευχθεί ο λιμός, κατασκευάστηκαν αρκετοί αλευρόμυλοι το 2013. Οι οικονομικές επιτροπές φροντίζουν σε όλα τα επίπεδα ώστε κανείς να μην πεινάει στις συνοικίες και τα χωριά, και ειδικά οι οικονομικά ασθενέστεροι. Από το χειμώνα του 2012-13 η διάθεση τροφίμων και στα τρία καντόνια είναι ικανοποιητική για όλους, ακόμα και για τους πολυάριθμους πρόσφυγες. Το 2014 το Τζεζιρέ έκανε και εξαγωγές στο Νότιο Κουρδιστάν (KRG). Η παραγωγή σιτηρών στο Κομπάνι αυξήθηκε, έτσι ώστε στα τέλη του 2013 είχε επαρκή παραγωγή αρτοσκευασμάτων. Το Αφρίν στράφηκε εν μέρει στην παραγωγή σιτηρών το 2014. Μετά την εκδίωξη του Ισλαμικού Κράτους από τις δυνάμεις του Ελεύθερου Συριακού Στρατού και του μετώπου Αλ-Ακράντ από την πόλη της Αζάζ η κατάσταση για το Αφρίν εξομαλύνθηκε, επιτρέποντάς του να καλύπτει τις ανάγκες του.

Θετικό είναι επίσης πως η διύλιση αργού πετρελαίου, που ξεκίνησε το 2013 στο Τζεζιρέ, βοήθησε το καντόνι να σταθεροποιηθεί οικονομικά. Το πετρέλαιο είναι απαραίτητο για τα καύσιμα των αυτοκινήτων, τις γεννήτριες ηλεκτρικού ρεύματος των νοικοκυριών, τη θέρμανση, το εμπόριο και την αγροτική παραγωγή. Τα συμβούλια, με τη συνδρομή ειδικών, οργάνωσαν τη διύλιση των απαιτούμενων ποσοτήτων ώστε ν' αποφευχθεί η όποια έλλειψη και οι τιμές έμειναν προσιτές χάρη στους ελέγχους. Σήμερα η τιμή του πετρελαίου είναι στο ήμισυ του ύψους που είχε πριν την επανάσταση κι αυτό έχει ανακουφίσει σημαντικά τους ανθρώπους. Το υπάρχον σύστημα διύλισης παράγει παρά ταύτα χαμηλής ποιότητας καύσιμα που είναι επιβλαβή για τις γεννήτριες, τ' αυτοκίνητα και τα μηχανήματα, κάτι που γνωρίζουν τα συμβούλια και γι' αυτό προσπαθούν να βελτιώσουν τον τρόπο παραγωγής.

Άλλο ένα αποτέλεσμα της απελευθέρωσης ήταν να αναπτυχθεί μεγάλη κατασκευαστική δραστηριότητα και στα τρία καντόνια κατά τα έτη 2013-14. Το καθεστώς είχε απαγορεύσει την κατασκευή οικιών άνω των δύο ορόφων σε μια ακτίνα 25 χιλιομέτρων από τα σύνορα με την Τουρκία. Το φθινόπωρο του 2013 ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε και πλέον επιτρέπεται η οικοδόμηση τεσσάρων ορόφων. Καινούργια κτίρια ξεφύτρωσαν παντού και τα παλιά σήκωσαν ορόφους. Σε όλες

6 Yousef, «Wir wollen mit den Kooperativen», σελ. 16.

τις πόλεις βλέπει κανείς εκατοντάδες οικοδομές. Αυτό είναι απαραίτητο, γιατί με τις πολεμικές συρράξεις όλο και περισσότεροι άνθρωποι που έχουν καταφύγει στη Ροζάβα χρειάζονται στέγη.

Το τσιμέντο που είναι απαραίτητο για την οικοδομική δραστηριότητα προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από τη Ροζάβα. Επισκεπτόμενοι τις πόλεις του Τζεζιρέ το Μάιο του 2014 είδαμε πως, παρά τις ελλείψεις, υπήρχε αξιοσημείωτη οικονομική δραστηριότητα. Μερικά μαγαζιά είχαν κλείσει γιατί δεν μπορούσαν να εισάγουν προϊόντα αλλά ο βασικός πυλώνας της οικονομίας παραμένει η αγροτική παραγωγή: κάθε πρωί, σε όλες τις πόλεις, εκατοντάδες αγρότες καταφτάνουν για να πουλήσουν τα προϊόντα τους ή για ν' αγοράσουν τ' απαραίτητα εφόδια.

12.3 Ο οικονομικός αποκλεισμός

Η τουρκική κυβέρνηση δεν μπορεί ν' ανεχτεί τη δημοκρατική αυτονομία, αφού λαμβάνει χώρα δίπλα στα σύνορά της και είναι εμπνευσμένη από τα γραπτά του ηγέτη του PKK Αμπντουλάχ Οτζαλάν.

Αμέσως μετά την απελευθέρωση του 2012 η Τουρκία έκλεισε όλα τα συνοριακά περάσματα για το εμπόριο [βλ. 12.3]. Κάποια αγαθά που απαιτούνται επειγόντως μπαίνουν παράνομα από τα τουρκικά σύνορα, αλλά σε μικρές ποσότητες και συνήθως οι τιμές τους είναι πολύ υψηλές. Οι λαθρέμποροι δουλεύουν με κίνδυνο της ζωής τους – κάθε εβδομάδα υπάρχουν αναφορές εμπόρων των συνόρων και προσφύγων που πυροβολούνται από Τούρκους στρατιώτες.

Η Κουρδική Περιφερειακή Κυβέρνηση (KRG) ακολούθησε. Το νότιο Κουρδιστάν συνεργάζεται με την Τουρκία για τη διατήρηση του εμπάργκο. Ίσως αυτό να φαίνεται εκ πρώτης όψεως αντιφατικό, αλλά όσο κι αν ο Μπαρζανί διακηρύττει την ανεξαρτησία της Κουρδικής Περιφερειακής Κυβέρνησης (KRG), στην πραγματικότητα η τελευταία έχει από καιρό μεταβληθεί σ' ένα είδος αποικίας της Άγκυρας. Η KRG δεν παράγει σχεδόν κανένα προϊόν εμπορικής αξίας πέρα από το πετρέλαιο, δεν έχει αγροτική παραγωγή – ακόμα και τα κοτόπουλα εισάγονται από τη Βραζιλία – ενώ οι εισαγωγές και τα επενδυτικά κεφάλαια, στο μεγαλύτερο μέρος τους, προέρχονται από την Τουρκία⁷. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, ακόμα κι αν η KRG χρηματοδοτείται από πετροδολάρια (τα οποία εισπράττει από τη Βαγδάτη για να τα μοιράσει κατόπιν στους υποτακτικούς της), να εξαρτά σημαντικά την πολιτική της από την Άγκυρα, που δίνει τον τόνο σε ό,τι αφορά τη Ροζάβα.

Ενώ η Τουρκία κρατά κλειστά τα βόρεια και η KRG τα ανατολικά σύνορα της Ροζάβα, τα νότια και τα δυτικά είναι αδιαπέραστα λόγω του Ισλαμικού Κράτους,

7 Soner Cagaptay, Christina Bache Fidan, and Ege Cansu Sacikara, «Turkey and the KRG: An Undeclared Economic Commonwealth», Washington Institute, 16 Μαρτίου 2015, <http://bit.ly/28Uy2z6>.

του Αλ-Νούσρα και άλλων ένοπλων μη κρατικών ομάδων. Περικυκλώνοντας τα τρία καντόνια, εκμεταλλεύονται την απομόνωση της Ροζάβα για κερδοσκοπικούς σκοπούς. Αν δωροδοκηθούν επαρκώς, επιτρέπουν να μεταφερθούν με φορτηγά φρούτα, λαχανικά κι άλλα αγαθά, αλλά όταν αυτά φτάσουν στη Ροζάβα είναι τόσο ακριβά που λίγοι μπορούν να τ' αγοράσουν. Παρά την πολιτική διατιμήσεων, υφίσταται και μια μαύρη αγορά που διατίθενται αγαθά σε υπερβολικές τιμές.

Το εγχείρημα στη Ροζάβα δεν υποστηρίζεται ούτε από τις Δυτικές δυνάμεις, καθώς, σε τελική ανάλυση, πρόκειται για μια προσπάθεια να δημιουργηθεί μια κοινωνία εκτός καπιταλιστικού εκσυγχρονισμού και μακριά από το Δυτικό παρεμβατισμό. Αν το εγχείρημα αυτό επιτύχει θα έχει πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες σε όλη τη Μέση Ανατολή – και όχι μόνο. Η στρατηγική του NATO είναι να ματαιώσει αυτή την προσπάθεια και συνεπώς υποστηρίζει το εμπάργκο.

Οι επιπτώσεις είναι σοβαρότατες για τη Ροζάβα, που αδυνατεί να εξάγει όλο αυτό το διαθέσιμο πλούτο σε σιτηρά και πετρέλαιο. Οι αγρότες δεν μπορούν να πουλήσουν το σιτάρι και το βαμβάκι τους, η μεταβατική κυβέρνηση δεν έχει χρήματα για την πληρωμή μισθών, μόσο μάλλον για να καλύψει τις ανάγκες των απλών ανθρώπων και των προσφύγων. Υπάρχει επίσης επιτακτική ανάγκη για μηχανήματα και ιατροφαρμακευτικό υλικό.

Τ' αποτελέσματα της απομάκρυνσης της Ροζάβα από τις διεθνείς αγορές δεν είναι όλα αρνητικά: τα καντόνια αναγκάστηκαν να παράγουν μόνα τους ρούχα και τρόφιμα κι έτσι δημιουργήθηκαν κοοπερατίβες. Η ανάγκη όλων να οργανώσουν την καθημερινότητα οδήγησε στην εδραίωση των συμβουλίων κι έτσι το εμπάργκο είναι ευχή και κατάρα ταυτόχρονα. Όπως και να 'χει, τα μηχανήματα και ό,τι άλλο απαιτείται για μια λειτουργική οικονομία λείπουν, οπότε πρέπει να γίνουν τα πάντα ώστε να αρθεί το εμπάργκο όσο το δυνατόν συντομότερα.

12.4 Η Κοινωνική Οικονομία

Ο δημοκρατικός συνομοσπονδισμός στοχεύει να κοινωνικοποιήσει την οικονομία. Όπως παρατηρεί ο Οτζαλάν, «μια εναλλακτική οικονομία είναι απαραίτητη σ' ένα μοντέλο αυτοδιεύθυνσης, η οποία θα αυξάνει τους πόρους της κοινωνίας αντί να τους εκμεταλλεύεται, καλύπτοντας έτσι την πληθώρα των αναγκών της»⁸.

Εξαιτίας της στάσης του συριακού κράτους απέναντι στη Ροζάβα, κανένα σύγχρονο καπιταλιστικό μοντέλο δε θα μπορούσε ν' αναπτυχθεί εκεί και, μέχρι τώρα, ο καπιταλισμός δεν έχει επιλωρήσει ολοκληρωτικά στη νοοτροπία των ανθρώπων της. Ο Αμπντουλάχ Οτζαλάν έχει παρατηρήσει σχετικά με την οικονομία του Κουρδιστάν: «Ενώ στη Δύση η οικονομία συχνά καθορίζει τους κατόχους της πολιτικής εξουσίας, στη Μέση Ανατολή η πολιτική εξουσία είναι ο αποφασιστικός

8 Abdullah Öcalan, *Democratic Confederalism* (2011), σελ. 21, <http://bit.ly/1AUntfO>.

παράγοντας της οικονομίας. Οι νόμοι, που υποτίθεται πως είναι συνυφασμένοι με την οικονομική ζωή, δε λαμβάνονται υπόψη από την τοπική κουλτούρα. Από τη μια υπάρχουν τα μικρά νοικοκυριά και οι οικογενειακές επιχειρήσεις, κι απ' την άλλη η κρατική οικονομία. Ανάμεσα σ' αυτά υπάρχουν οι τεχνίτες και οι έμποροι»⁹.

Η οικονομική υπανάπτυξη της Ροζάβα είναι μεγάλο μειονέκτημα αλλά και ευκαιρία. Επιτρέπει στον παραδοσιακό κοινωνικό κολεκτιβισμό των Κούρδων να διοχετευτεί θετικά προς μια νέα, εναλλακτική οικονομία. Η ενσωμάτωση παραδοσιακών δομών είναι μια κλασική προσέγγιση του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος, που συνδέει την παράδοση με τη χειραφέτηση.

Αυτή η νέα οικονομία ονομάζεται «κοινωνική οικονομία» και διαφέρει τόσο από το νεοφιλελευθερισμό της καπιταλιστικής νεωτερικότητας, όσο κι από τον κρατικό καπιταλισμό του υπαρκτού σοσιαλισμού. Σύμφωνα με τον Δρ Γιουσέφ, «η δημιουργία πλαστών αναγκών, η τυχοδιωκτική αναζήτηση νέων αγορών και η απύθμενη απληστία για συνεχώς μεγαλύτερα κέρδη μεγαλώνει ακόμα περισσότερο την απόσταση μεταξύ φτωχών και πλουσίων, πολλαπλασιάζοντας τις στρατιές αυτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας ή που πεθαίνουν από την πείνα. Άρα η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η δημιουργία μιας εναλλακτικής οικονομίας που δε θα βασίζεται αποκλειστικά στην αναζήτηση του κέρδους αλλά στην ισότιμη αναδιανομή του πλούτου»¹⁰.

Η Αζίζε Ασλάν συμφωνεί: «Ο καπιταλισμός προτάσσει την ανταλλακτική αξία, την παραγωγή αγαθών για την αγορά. Βασίζεται ολοκληρωτικά στο κίνητρο του κέρδους· η παραγωγή δεν απευθύνεται στην κοινωνία, μα στην αγορά. Όμως μια κοινωνία που δεν μπορεί να ορίζει τις οικονομικές της δραστηριότητες δεν μπορεί καν να βελτιώσει τις συνθήκες για το δικό της εργατικό δυναμικό. Υποχρεωνόμαστε να δουλεύουμε για άθλιους μισθούς, για την ελάχιστη αποζημίωση, αλλά το κάνουμε. Δουλεύουμε στη μαύρη εργασία χωρίς ασφάλεια, χωρίς συνδικάτα, αλλά δουλεύουμε»¹¹.

«Ιστορικά, η οικονομία αναπτύχθηκε ξέχωρα από την κοινωνία» σημειώνει η Δρ Ντάρα Κουρτασί, μέλος του οικονομικού συμβουλίου του Αφρίν. «Αυτό οδήγησε στην εδραίωση εκμεταλλευτικών κρατών και τελικά του οικονομικού φιλελευθερισμού. Αντίθετα, ο κρατικός σοσιαλισμός, ο οποίος παρεξέκλινε απ' τις δικές του ιδέες για την οικονομία, κατέστησε την οικονομία μέρος του κράτους, εξαρτώντας τα πάντα απ' αυτό. Ο κρατικός καπιταλισμός δε διαφέρει τελικά και τόσο από τις πολυεθνικές εταιρίες, τα τραστ και τους ομίλους τους. ... Εδώ δεν πρέπει να απο-

9 Abdullah Öcalan, *Jenseits von Staat, Macht und Gewalt* (Neuss, 2010), σελ. 268.

10 Δρ Αχμάντ Γιουσέφ στο ANF, 9 Νοεμβρίου 2014.

11 Αζίζε Ασλάν, ομιλία στο συνέδριο «Δημοκρατική Οικονομία» του DTK, Αμέντ. Αναφέρεται στο «Hedef komünal bir ekonomi», *Özgür Gündem*, 14 Ιουλίου 2014, <http://bit.ly/1DA8Ewu>.

κτήσουμε καπιταλιστικό σύστημα – αυτό το σύστημα δεν καταφέρνει να σεβαστεί το περιβάλλον, διαιώνίζει τις ταξικές αντιθέσεις και τελικά υπηρετεί μόνο το κεφάλαιο ... Εμείς στη Ροζάβα πρέπει ν' ακολουθήσουμε άλλο μοντέλο»¹².

Ήταν αναγκαία μια οικονομία που θα χειραφετούσε την κοινωνική συνείδηση τόσο από τις καπιταλιστικές όσο και απ' τις φεουδαλιστικές εμμονές και θα επιτύγχανε μια κοινωνική επανάσταση. Η ιδέα της επέκτασης της δημοκρατίας στην οικονομική ζωή γεννήθηκε στις συζητήσεις του TEV-DEM και στα υπόλοιπα κομμάτια της δημοκρατικής αυτοδιοίκησης. Πήρε το όνομα «κοινωνική οικονομία».

Ο στόχος της κοινωνικής οικονομίας, λέει η Δρ Κουρτασί, είναι να εγκαθιδρυθεί μια εκδημοκρατισμένη οικονομία. «Η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να έχει ως ξεκάθαρο στόχο την κοινωνία ... Το σύστημά μας θα πρέπει να είναι συμμετοχικό να σέβεται τους φυσικούς πόρους και να δημιουργεί ισχυρές υποδομές». Η κοινωνική οικονομία θα αφευθεί στα χέρια της κοινωνίας, που θα υλοποιήσει οικονομικές δραστηριότητες στις γειτονίες, τα χωριά, τις συνοικίες, τις περιφέρειες και τα κατόνια.

Στον κομμουνισμό, όλους τους πόρους τους διαχειρίζεται η αυτοδιοικούμενη κομμούνια. Κάθε οικονομική οντότητα, όπως παρατηρεί ο Μάρεϊ Μπούκτσιν είναι «υλικό συστατικό του ελεύθερου θεσμικού πλαισίου του ..., μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου που ελέγχεται από τη συνέλευση του σώματος των πολιτών ως τέτοιων – όχι δηλαδή ως «εργατών», «αγροτών», «επαγγελματιών» ή άλλων επαγγελματικά προσδιορισμένων ομάδων ειδικών συμφερόντων»¹³. «Χτίζουμε μια κομμουνιστική, κοινωνική οικονομία», μας λέει ο Ντόζνταρ Χέμο, οικονομικός σύμβουλος του Τζεζιρέ. «Όλοι θα πρέπει να 'χουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν και, σαν ελάχιστος, πρωταρχικός στόχος, τίθεται η εξασφάλιση της επιβίωσης»¹⁴.

12.5 Κοοπερατίβες

Μόλις συμφωνήθηκε η ιδέα μιας κοινωνικής οικονομίας, το σύστημα των συμβουλίων έγινε κινητήρια δύναμη της διαδικασίας. Περίπου 80% της γης της Ροζάβα ήταν εθνικοποιημένη υπό το συριακό καθεστώς. Μετά την επανάσταση, η πρώην κρατική γη κοινωνικοποιήθηκε: δηλαδή μεταβιβάστηκε στις κομμούνες. «Όταν τα στελέχη του καθεστώτος αποχώρησαν», μας είπε ο Ντοζντάρ Χέμο στη Ντερικ,

12 «*Ekonomist Kurdaxi: Suriye karanliğa, Rojava aydinliğa gidiyor*», *ANF News*, 28 Νοεμβρίου 2013, <http://bit.ly/1PeVwOp>. Όλα τα παραθέματα της Κουρτασί σ' αυτό το κεφάλαιο προέρχονται απ' αυτή την πηγή.

13 Murray Bookchin, *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship* (San Francisco, CA, 1987), σελ. 263.

14 Ο Χέμο εννοεί την «επιβίωση» κατά την έννοια της αυτάρκειας, χωρίς εξαρτήσεις από εισαγωγές αγροτικών προϊόντων από άλλες περιοχές.

«μεταφέραμε την κρατική περιουσία – η οποία ανήκει ουσιαστικά στην κοινωνία – προς το λαό». Οι κομμούνες, με τη σειρά τους, ξεκίνησαν τη δημιουργία της κοινωνικής οικονομίας διανέμοντας τη γη σε αγροτικές κοοπερατίβες, ιδιαίτερα «σε φτωχούς και οικογένειες μαρτύρων», όπως μας είπε ο Χέμο¹⁵.

«Το 2015, μόνο στα συμβούλια της Σερεκανίγιε αναδιανεμήθηκαν πάνω από 25.000 στρέμματα κρατικής γης, και θ' ακολουθήσουν κι άλλα¹⁶. Το μεγαλύτερο μέρος της γης», λέει ο Χέμο, «δίνεται στις κοοπερατίβες, με εξαίρεση κάποιες μικρότερες εκτάσεις – από δέκα ως σαράντα στρέμματα – που μπορούν να μείνουν υπό την κατοχή μεμονωμένων οικογενειών. Δε θα αναδυθούν νέες μεγάλες ιδιοκτησίες γης». Η αυτοδιεύθυνση, σε αντίθεση με το καθεστώς Μπάαθ, αποκηρύσσει τη χρήση βίας. Γι' αυτό δεν έγιναν απαλλοτριώσεις μεγάλων ιδιοκτησιών. Περίπου 20% της γης παραμένει στα χέρια μεγάλων γαιοκτημόνων.

Όπως παρατηρεί ο Δρ Γιουσέφ, «θέλουμε να προστατεύσουμε τα δικαιώματα των απλών ανθρώπων απέναντι στους βολεμένους, μέσω των κοοπερατίβων και των κομμούνων. Μια γειωμένη στις πραγματικές ανάγκες οικονομία πρέπει να βασίζεται στην αναδιανομή και την αξία χρήσης, αντί να προσανατολίζεται στη συσσώρευση και την κλοπή της υπεραξίας του πλεονάζοντος προϊόντος. Οι τοπικοί οικονομικοί θεσμοί δεν πρέπει να βλάπτουν την κοινωνία και το περιβάλλον».

Οι πρώτες κοοπερατίβες ξεκίνησαν το 2013. Στο Τζεζιρέ, το 2015 φυτεύτηκαν πενήντα χιλιάδες οπωροφόρα δέντρα, ενώ γίνονταν προσπάθειες για διεύρυνση της ποικιλομορφίας της αγροτικής παραγωγής με οικολογικά κριτήρια και την αλλαγή της μονοκαλλιέργειας των σιτηρών.

Το καλοκαίρι υπάρχει αυτάρκεια αγροτικής παραγωγής στη Ροζάβα. Για το χειμώνα χτίζονται συνεταιριστικά θερμοκήπια. Στη Ριμελάν, συνεταιριστικά θερμοκήπια ήδη έχουν χειμερινή παραγωγή¹⁷.

Κοοπερατίβες οργανώνονται και στις πόλεις. Έχουν σχηματιστεί κοοπερατίβες παρασκευής ψωμιού, παραγωγής υφασμάτων, ραπτικής και επιδιορθώσεων, τυροκομίας και παραγωγής άλλων γαλακτοκομικών, καλλιέργειας φιστικιών και φακής και πώλησης καθαριστικών. Στο τέλος του 2015, το Τζεζιρέ ήταν διάστικτο με ένα δίκτυο μικρών κοοπερατίβων.

Αφού η Δημοκρατική Αυτονομία είναι ένα εγχείρημα εναντίον της συγκέντρωσης, η οικονομία της βασίζεται στην ντόπια αποκεντρωμένη παραγωγή. Μα η Ροζάβα έχει και μερικές μεγάλες κοοπερατίβες, που δείχνουν πώς μπορεί να λειτουρ-

15 Βλ. και «Blick nach Kobane – Reisebericht eines Aktivisten der Karakök Autonome», *Libertären Aktion Winterthur*, <http://bit.ly/1QA8eX6>.

16 Προσωπική έρευνα των συγγραφέων.

17 Μέλη του υπουργείου οικονομικών του καντονιού Τζεζιρέ προς τους συγγραφείς, 2 Νοεμβρίου 2015.

γήσει ένα πλήρες συνεταιριστικό σύστημα. Για παράδειγμα, κοντά στην Αμιουντέ, μια κοοπερατίβα τριών χωριών παράγει λαχανικά για 2.000 νοικοκυριά κι έχει και πλεόνασμα, το οποίο διατίθεται στην αγορά.

Η ποικιλομορφία μεγαλώνει χρόνο με το χρόνο, πράγμα σημαντικό επειδή η Ροζάβα έχει θέσει στόχο την επέκταση των κοοπερατίβων σε κάθε δυνατό κλάδο της οικονομίας, έτσι ώστε να τους καταστήσει κυρίαρχη οικονομική μορφή στο κοντινό μέλλον.

Οι γυναικείες κοοπερατίβες

Στις 10 Ιουνίου 2012 στο Καμισλό, συγκλήθηκε για πρώτη φορά η οικονομική επιτροπή της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» κι αποφάσισε να ιδρύσει μια γυναικεία οικονομική επιτροπή σε κάθε πόλη, για να στηρίξει τη δημιουργία γυναικείων κοοπερατίβων.

Το να λειτουργούν μια επιχείρηση γυναίκες είναι εντελώς νέο φαινόμενο στη Ροζάβα – πριν την απελευθέρωση ήταν αδιανόητο, και λίγες μόνο μπορούσαν να εργαστούν ως δασκάλες, γιατροί ή δικηγόροι. Οι περισσότερες εξαρτώνται ακόμη οικονομικά από τους συζύγους ή τις οικογένειές τους. «Οι γυναίκες δεν κατέχουν γη», μας εξηγεί η Σιλβάν Αφρίν, εκπρόσωπος οικονομίας της Ένωσης Γυναικών στη Ντερίκ, «και δεν έχουν ευκαιρίες να βιοποριστούν. Η λύση μας και για τα δύο προβλήματα είναι οι κοοπερατίβες γυναικών: μαζεύουμε ας πούμε δέκα γυναίκες, τους μιλάμε και βρίσκουμε τι ξέρουν να κάνουν. Τις βοηθάμε έως ότου το εγχείρημά τους πάρει μπρος. Έχει τύχει να δώσουμε γη σε γυναίκες ακτήμονες και τις βοηθήσαμε να την καλλιεργήσουν».

Συνοδευόμενοι από τη Σιλβάν, κατά την πρώτη μας επίσκεψη στη Ροζάβα τον Μάιο του 2014, περάσαμε μια μέρα επισκεπτόμενοι κοοπερατίβες στο Τζεζιρέ. Ακολουθεί μια αδρή περιγραφή μερικών εξ αυτών.

Ουαρσίν: μια κοοπερατίβα ραπτικής στο Καμισλό. Ένα από τα μεγαλύτερα εγχειρήματα της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» είναι η κοοπερατίβα ραπτικής στο Καμισλό. Εικοσιτρείς Κούρδισσες και Αράβισσες και δύο άντρες (στην πλειοψηφία τους πρόσφυγες από το Χαλέπι, τη Δαμασκό, το Ιντλίμπ και τη Ράκα) κερδίζουν τα προς το ζην σ' αυτή την κοοπερατίβα που την ονόμασαν «Ουαρσίν». «Ηρθαμε στο Καμισλό», λέει η Φατίμα Σιχάντε – μια Αράβισσα από το Ιντλίμπ – «εξαιτίας του πολέμου στην πόλη μας. Βρήκα δουλειά εδώ, δίχως διακρίσεις, παρ' όλο που είμαι Αράβισσα. Αυτό είναι ένα βήμα προς μια Συρία όπου Άραβες και Κούρδοι θα μπορούν να ζουν μαζί και ισότιμα». Η Ναϊμέ Μπεκτάς, εκπρόσωπος της κοοπερατίβας, εξηγεί πώς ιδρύθηκε για να προσφέρει εργασία στους πρόσφυγες.

Η βιοτεχνία ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2013 με δύο ραπτικές μηχανές και τέσσερις εργαζόμενους. Τώρα, 40 μηχανές με 25 εργαζόμενους παράγουν ρούχα για το καντόνι του Τζεζιρέ. Εργάζονται 8 ώρες τη μέρα και παράγουν περίπου 2.000

Κοοπερατίβα ραπτικής στη Ριμελάν

ενδύματα τη βδομάδα. Μια από τις μηχανές ράβει τα διακριτικά για τις στολές των Δυνάμεων Ασφαλείας (*Asayis*).

«Θα μπορούσαμε να φτιάχνουμε ρούχα για όλο το Καμισλό», λέει με λύπη η Ναϊμέ Μπεκτάς, «αλλά λόγω του εμπάργκο, δε βρίσκουμε αρκετά υφάσματα». Το Χαλέπι, λέει, «ήταν το κέντρο του εμπορίου υφασμάτων αλλά τώρα το Ισλαμικό Κράτος ελέγχει τους δρόμους. Το ποιοτικότερο μαλλί μας πήγαινε εκεί, γιατί εδώ δεν έχουμε κλωστοϋφαντουργικές μηχανές για βαμβακερά. Τα υφάσματα που βλέπετε έρχονται από τη Δαμασκό. Λόγω του εμπάργκο δεν μπορούμε να πουλήσουμε το βαμβάκι, ενώ δεν έχουμε και μηχανές. Έτσι οι αγρότες δεν παράγουν μεγάλες ποσότητες. Εδώ στη Ροζάβα παράγουμε μόνο πρώτες ύλες – δεν υπάρχουν βιομηχανίες φινιρίσματος και μεταποίησης. Χρειαζόμαστε επειγόντως γεννήτριες, αλλά τις κατάσχουν στα σύνορα με το Ιράκ. Αν είχαμε περισσότερες μηχανές, θα μπορούσαμε να προμηθεύουμε με ποιοτικότερα και φθηνότερα ρούχα κι άλλα μέρη της Ροζάβα. Υπάρχουν πολλοί κερδοσκόποι λόγω του πολέμου και του εμπάργκο – αυτοί καθορίζουν τις τιμές, ανάλογα με τα κέφια τους».

Μια τυροκομική κοοπερατίβα στη Ντερίκ. Σ' ένα μικρό γαλακτοκομικό συνεταιρισμό, πέντε γυναίκες παράγουν τυρί και γιαούρτι και τα πουλούν στις αγορές. «Μπορούμε να βιοποριστούμε και να στηρίξουμε τις οικογένειες μας», μας λέει η Μπερμάλ, μέλος της κοοπερατίβας. «Η οικονομική επιτροπή της Ένωσης Γυναικών μάς προμηθεύει με γάλα κι εμείς τους επιστρέφουμε ένα μέρος των εσόδων μας. Εί-

ναί ένα πολύ δίκαιο σύστημα». Η Γκιουλμπαχάρ προσθέτει: «Προσπαθούμε επίσης να εφαρμόσουμε παραδοσιακούς τρόπους τυροκομίας. Η ζήτηση είναι τεράστια, θα μπορούσαμε να πουλάμε πολύ περισσότερο».

Μια κοοπερατίβα οσπρίων μεταξύ Καμισλό και Τιρμπέ Σπι. Εκατόν δέκα στρέμματα πρώην κρατικής γης, που τώρα έχει κοινωνικοποιηθεί, βρίσκονται στα χέρια πέντε κοοπερατίβων με 75 γυναίκες για μέλη. Οι κοοπερατίβες ιδρύθηκαν από την Ένωση Γυναικών και συνδέονται με το γυναικείο συμβούλιο. Αυτή που επισκεφτήκαμε εμείς παράγει φακές. Πέντε γυναίκες δουλεύουν εκεί· επένδυσαν, καλλιεργούν κι έχουν ένα εισόδημα στη διάθεσή τους.

Ένας φούρνος γυναικών στη Σερεκανίγιε. Σε μια πόλη κατεστραμμένη από τον πόλεμο, άνοιξε ένας φούρνος στον οποίο πέντε γυναίκες παράγουν 600 πίτες την ημέρα. «Μετά την απελευθέρωση, ξεκινήσαμε αυτό το εγχείρημα με τη βοήθεια της Ένωσης Γυναικών», εξηγεί μια νέα γυναίκα. «Ο προηγούμενος ιδιοκτήτης ήταν με το μέρος των τζιχαντιστικών συμμοριών και δραπέτευσε στην Τουρκία. Πουλάμε επτά με δέκα το πρωί. Μια πίτα κοστίζει δέκα λίρες», ή περίπου 0,05 δολάρια. Η επιχείρηση ανήκει στη γυναίκα που ίδρυσε την κοοπερατίβα. «Κατά τη διάρκεια του πολέμου ζυμώναμε πολύ ψωμί για να στηρίξουμε τους συντρόφους μας στο μέτωπο. Η κατάστασή μας είναι πολύ καλύτερη απ' ό,τι πριν, με το καθεστώς, όπου ήταν σχεδόν απίθανο μια γυναίκα να βρει δουλειά. Υπάρχουν ακόμα εμπόδια: οι περισσότερες Αράβισσες δε δουλεύουν λόγω της κοινωνικής τους θέσης, αλλά οι πρακτικές μας αργά ή γρήγορα θα τις επηρεάσουν», δηλώνουν οι φουρνάρισσες με σιγουριά.

Ένας φούρνος στο χωριό Ντέρνα. Μεταξύ Καμισλό και Τιρμπέ Σπι βρίσκεται το μικρό χωριό Ντέρνα, όπου η Ένωση Γυναικών άνοιξε άλλο ένα συνεργατικό φούρνο, που προμηθεύει με ψωμί έξι χωριά της γύρω περιοχής. Οι εργαζόμενοι κάνουν μια βάρδια το πρωί και μια το απόγευμα. «Όλα είναι χειροποίητα, δεν χρησιμοποιούμε μηχανήματα», εξηγεί η Γκιουλνίτα, μια κάτοικος του χωριού. «Ένα ψωμί κοστίζει δεκαπέντε λίρες» (0,07 ευρώ). «Είναι λογική τιμή», λέει η Σιλβάν, επισημαίνοντας πως πρόκειται για ένα ανθρωπιστικό εγχείρημα που στηρίζεται στο κίνημα των γυναικών.

Το χωριό αποτελείται από περίπου 200 νοικοκυριά. «Το 1963 μάς πήραν όλη αυτή τη γη», λέει η Γκιουλνίτα. «Δε μας είχε μείνει τίποτα. Τώρα ζουν εδώ μόνο γυναίκες και παιδιά· όλοι οι άλλοι έφυγαν, προς μεγάλη μας θλίψη. Σχεδόν όλη η γη παραχωρήθηκε για την ίδρυση νέων αραβικών χωριών. Το δικό μας έχει δύο ονόματα, ένα κουρδικό κι ένα αραβικό. Τα αραβικά χωριά αναπτύχθηκαν, ενώ τα κουρδικά δεν πήραν καμιά βοήθεια». Στο φούρνο, που λειτουργεί με καύσιμο το πετρέλαιο, εργάζονται 8 γυναίκες και 4 άντρες. «Δεν έχουμε μηχανήματα, γι' αυτό προμηθευόμαστε μόνο έξι χωριά», λέει η Σιλβάν. «Αν είχαμε θα μπορούσαμε να παράγουμε πολύ περισσότερο».

Μια αγροτική κοοπερατίβα κοντά στην Αμιουντέ. Επισκεφτήκαμε μια αγροτική κοοπερατίβα έξω από την Αμιουντέ. «Τρέφουμε αγελάδες και καλλιεργούμε κρεμμύδια και φιστίκια», εξηγεί η Μέντζα, μέλος της Ένωσης Γυναικών της πόλης. «Η γη ανήκει σ' ένα ιδιώτη. Η Ένωση φέρνει το σπόρο, ο ιδιοκτήτης βάζει το πετρέλαιο για τις αντλίες νερού κι εμείς τη δουλειά. Προσπαθούμε να εμπλουτίσουμε τις καλλιέργειες εδώ στη Ροζάβα, ώστε να γίνουμε αυτόνομοι. Αυτό τον καιρό έχουν έρθει κάποιοι γεωπόνοι, που αναλύουν τη σύσταση του εδάφους ώστε να δούμε τι μπορεί να καλλιεργηθεί. Εδώ καλλιεργούμε φιστικόδενδρα για πρώτη φορά. Το ίδιο ισχύει και για τις φακές· λόγω του εμπάργκο, λιπάσματα και ζιζανιοκτόνα είναι πανάκριβα – τρεις φορές πάνω απ' την κανονική τιμή. Ήμασταν τυχερές που ο χειμώνας ήταν βαρύς, γι' αυτό φέτος δεν τα χρειαζόμαστε».

«Η ιδέα για τα φιστικόδενδρα ήταν της Μέντζα», λέει η Σιλβάν, «και η Ένωση Γυναικών τη στήριξε. Μαζί μ' αυτά θέλουμε να καλλιεργήσουμε και λαχανικά, όπως κουνουπίδια για το παζάρι. Ο χειμώνας εδώ προσφέρεται γι' αυτά. Υπάρχει και μια κοοπερατίβα ελαιολάδου στο Τιρμπεσί, με 480 δέντρα. Το 30% πάει στην Ένωση Γυναικών και το 70% στην κοοπερατίβα».

Ένα φαρμακείο στο Τιρμπέ Σπι. Στο Τιρμπέ Σπι, το συμβούλιο των γυναικών άνοιξε ένα μικρό συνεταιριστικό φαρμακείο με 15 εργαζόμενες. Η καθημέρα απ' αυτές επένδυσε 15.000 συριακές λίρες (70 ευρώ). Μερικά από τα προϊόντα αγοράζονται σε χονδρική τιμή από το Καμισλό. Οι γυναίκες μοιράζονται το εισόδημα· μ' αυτό θέλουν ν' ανοίξουν κι ένα κατάστημα με ρούχα, του οποίου τα έσοδα και πάλι θα μοιράζονται. Δυο μήνες νωρίτερα εξερράγη μια οβίδα ακριβώς μπροστά από τα καταστήματα αυτά, με αποτέλεσμα να χάσει τη ζωή της μια από τις εργαζόμενες τους.

Γυναικείες κοοπερατίβες στην Αμιουντέ. Ένα από τα πιο φιλόδοξα εγχειρήματα του κινήματος των γυναικών υλοποιείται στην Αμιουντέ: σχεδιάζεται η λειτουργία μιας σειράς από καταστήματα – ήδη υπάρχει μια κοοπερατίβα κοπτοραπτικής. Το κίνημα εκπαίδευσε 21 γυναίκες στη δεξιότητα αυτή. Θα δουλεύουν στο σπίτι τους και τα ενδύματα θα πωλούνται στο κατάστημα. Ένα άλλο κατάστημα που θα φτιάχνει γλυκίσματα είναι ήδη σε φάση υλοποίησης, «υποστηριζόμενο από την Ένωση Γυναικών», μας λέει η Νεσμίγια. «Σκοπεύουμε ν' ανοίξουμε σε μια εβδομάδα». Επίσης, «θα υπάρχει κι ένας φούρνος εκεί, για να ζυμώνουμε. Στα σκαριά βρίσκεται κι ένα τυροκομείο, νοικιάσαμε όλο το κτίριο για ένα χρόνο».

Αυτές οι κομμούνες αποτελούν σταγόνα στον ωκεανό. Χρειάζονται δεκάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας για γυναίκες, αλλά σίγουρα αυτή είναι μια πολλά υποσχόμενη αρχή. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι κάτι πρωτοφανές για τη Ροζάβα – κάτι αδιανόητο μέχρι πριν από την απελευθέρωση. Η Ένωση Γυναικών «Αστέρι» (Yekitiya Star) μπορεί να δημιουργήσει περισσότερες κοοπερατίβες αλλά χρειάζεται μεγαλύτερη υποστήριξη. Οι περισσότερες λειτουργούν οριακά – παντού υπάρ-

χει έλλειψη μηχανημάτων και υποδομών. Αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός τομέας για να εκφραστεί έμπρακτα η διεθνής αλληλεγγύη.

12.6 Έλεγχος της παραγωγής

Τι γίνεται με τα παραγόμενα αγαθά; «Από τα έσοδα της αγροτικής παραγωγής», μας είπε ο Χέμο, «η δημοκρατική αυτοδιοίκηση παίρνει το 30% και οι κοοπερατίβες το 70%. Στο Γκίρκε Λέγκεε, πενήντα οικογένειες μαρτύρων που δημιούργησαν μια κοοπερατίβα, υπέγραψαν ένα τέτοιο συμβόλαιο με την αυτοδιοίκηση».

Αν δεν υπάρχει ούτε αγορά ούτε κρατική οικονομία, προκύπτει ένα άλλο ερώτημα: πώς θα ελεγχθεί η παραγωγή; Εντέλει «στο χτίσιμο των κοοπερατίβων είναι σημαντική η απάλειψη του ανταγωνισμού και η εγκαθίδρυση κοινωνικής ισότητας». Τα μοντέλα του κολχόζνικου συνεταιριστικού αγροκτήματος ή του μοντραγκόν απορρίπτονται, όπως και ο καπιταλιστικός ή ο κρατικά σχεδιασμένος τρόπος της οικονομικής παραγωγής. Η Ροζάβα ασκεί κριτική σ' αυτά τα μοντέλα ως συγκεντρωτικά. Στη Δημοκρατική Αυτονομία, ο κομμουναλιστικός έλεγχος της οικονομίας είναι η απάντηση – έλεγχος από τις κομμούνες, στις οποίες στηρίζεται το σύστημα του MGRK.

Οι κοοπερατίβες οφείλουν να συνδέονται με τα συμβούλια – απαγορεύεται διά νόμου να γίνουν ανεξάρτητες επιχειρήσεις, εκτός δημοκρατικού ελέγχου. «Οι κοοπερατίβες μας είναι 100% προσανατολισμένες στις ανάγκες της κοινωνίας και συνδεδεμένες με τις κομμούνες», μας είπε ένα μέλος του οικονομικού συμβουλίου του Τζεζιρέ το Νοέμβριο του 2015. «Εκλέγουν τη διοίκηση των κοοπερατίβων και οι οικονομικές επιτροπές τις υποστηρίζουν σε όλα τα επίπεδα μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων».

Στην κοινωνική οικονομία της Ροζάβα οι ανάγκες καθορίζονται όχι από το κράτος ή το κεφάλαιο μα από τις κομμούνες. Φυσικά κάθε κομμούνα δεν είναι σε θέση να καλύψει μόνη της τις ανάγκες της, οπότε πρέπει να δικτυώνονται μέσω των οικονομικών επιτροπών τους [βλ. 6.3], σε επίπεδο γειτονιάς, χωριού, συνοικίας, περιφέρειας, καντονιού και συνομοσπονδίας. Οι επιτροπές οικονομίας στο επίπεδο της κομμούνας προσδιορίζουν τις ανάγκες και τις μεταφέρουν στα ανάλογα συμβούλια του συνομοσπονδιακού επιπέδου. Στα άλλα επίπεδα, το σύστημα του MGRK καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό των αναγκών κάθε περιοχής.

Για να καλυφθούν οι ανάγκες της κοινωνίας χρειάζεται βιομηχανική παραγωγή. Από τα τέλη του 2015 γίνονται συζητήσεις για πώς θα λειτουργήσουν οικολογικά, δημοκρατικά και κομμουναλιστικά εργοστάσια¹⁸. Αναπτύσσονται ιδέες για τη δημιουργία μιας οικολογικής-δημοκρατικής βιομηχανίας που θα καλύψει τις κοινωνικές ανάγκες. Εξαιτίας του εμπάργκο φαίνεται πως είναι ακόμη μακριά, κα-

18 Όπ.π.

θώς οι συνεχιζόμενες επιθέσεις στη Ροζάβα υπονομεύουν τα σχέδιά της. Ωστόσο βρίσκονται σε εξέλιξη σχέδια για την παροχή ενέργειας. Τμήματα του Αφρίν, για παράδειγμα, έχουν πλέον ηλιακή ενέργεια.

12.7 Εξάπλωση των κοοπερατίβων

Εκ πρώτης όψεως, οι κοοπερατίβες μπορεί να φαίνονται σαν προσωρινά εργαλεία μιας διοίκησης έκτακτης ανάγκης λόγω του πολέμου, δημιουργημένης για να οργανώσει κάποιες βασικές παροχές στον πληθυσμό. Στην πραγματικότητα όμως, λέει ο Χέμο, «φτιάχνουμε παντού κοοπερατίβες. Ο κόσμος δεν περιμένει πια να του λύσει κάποιος άλλος τα προβλήματά του (την υδροδότηση, την ενέργεια ή οτιδήποτε άλλο), αλλά προχωρά μόνος του και οργανώνεται. Τα συμβούλια μπορούν να ιδρύσουν τις κοοπερατίβες που χρειάζονται».

Αντί να διαχειρίζεται τις ελλείψεις, η Ροζάβα επιχειρεί με ένα συστηματικό σχέδιο να καλύψει τις βασικές ανάγκες, φτιάχνοντας, για παράδειγμα συνεταιριστικούς αλευρόμυλους και φούρνους. Σύμφωνα με το κοινωνικό συμβόλαιο, τα βασικά είδη διατροφής και οι φυσικοί πόροι ανήκουν στο λαό. Έτσι, οι τιμές πρέπει να 'ναι κατά το δυνατόν χαμηλότερες. «Αντιλαμβανόμαστε ακόμα και το πετρέλαιο ως εθνικό πόρο που ανήκει σε όλους», λέει ο Χέμο. «Δε θέλουμε ν' ανέβει η τιμή του». Το ντίζελ πωλείται σε τιμή κόστους και τα έσοδα πάνε στην αυτοδοίκηση, η οποία τα επενδύει σε υποδομές. Ο πλούτος που προέρχεται από το πετρέλαιο χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγροτικών κοοπερατίβων.

Στη Ροζάβα υπάρχουν κι άλλες μορφές εμπορίου και οικονομίας, αλλά το μοντέλο της κοινωνικής οικονομίας εξαπλώνεται ραγδαία. Ακόμη και η έννοια της της αυτοάμυνας συμπεριλαμβάνει την υπεράσπιση της οικονομίας απέναντι σε εξωτερικές παρεμβάσεις.

Το σύστημα των κοοπερατίβων λύνει επίσης το πρόβλημα της ανεργίας. «Μέσω της κοινής παραγωγής των κομμούνων και των συνεταιρισμών στο πλαίσιο μιας οικονομίας που βασίζεται στις ανάγκες», εξηγεί ο Δρ Γιουσέφ, «κάθε άτομο μπορεί να συμμετάσχει στην παραγωγή με το δικό του τρόπο κι έτσι η ανεργία εξαλείφεται. Όπου εγκαθίστανται κομμούνες θα γίνεται εμφανές ότι η ανεργία είναι αποτέλεσμα του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος»¹⁹. Στο Αφρίν, σύμφωνα με τον Δρ Γιουσέφ, «πριν από την επανάσταση υπήρχαν λίγες θέσεις εργασίας για τους 450.000 κατοίκους – τώρα, αν και ο πληθυσμός διπλασιάστηκε, υπάρχει δουλειά για όλους».

Σε μια κοινωνική οικονομία, κάθε τομέας είναι οργανωμένος συνεταιριστικά: «Φτιάχνουμε κοοπερατίβες για την οδοποιία, τις δημόσιες υπηρεσίες, τη γεωργία, το εμπόριο, τις επιχειρήσεις, τα πάντα», μας λέει ο Χέμο. «Στηρίζουμε την αυτοδι-

¹⁹ Yousef, «Wir wollen mit den Kooperativen», σελ. 16.

εύθυνση στην παροχή νερού και ηλεκτρισμού. Μέχρι στιγμής, τα περισσότερα εγχειρήματά μας είναι γεωργικά, επειδή ζούμε σε μια αγροτική περιοχή. Έχουμε επίσης οικοδομικές κοοπερατίβες, που έχουν σαν στόχο την παροχή στέγης σε όλους ανάλογα με τις περιστάσεις και τη συμβολή τους στο εγχείρημα».

Γίνονται επίσης συζητήσεις για την αναγνώριση και την κομμουναλιστική οργάνωση της εργασίας που απαιτείται για την αναπαραγωγή, δηλαδή για την αθέατη, απλήρωτη εργασία που οι γυναίκες κάνουν για την οικογένειά τους στο νοικοκυριό. «Θέλουμε όλες οι αθέατες δουλειές να κοινωνικοποιηθούν, ξεκινώντας από το νοικοκυριό», εξηγεί η οικονομολόγος Αζίζ Ασλάν: «Γιατί να χρησιμοποιούν οι γυναίκες πλυντήρια στα σπίτια τους και να μην υπάρχει ένα πλυντήριο για το χωριό ή τη συνοικία; Γιατί να μην υπάρχει ένας παιδικός σταθμός ή μια κοινή κουζίνα; (...) Αυτοί είναι μερικοί τρόποι αποδόμησης του πατριαρχικού διαχωρισμού των ρόλων μεταξύ "ανδρικών" και "γυναικείων" εργασιών»²⁰.

Σε θεμελιώδη βάση, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα τάσσεται υπέρ του περαιτέρω κομμουναλισμού. Σύμφωνα με τον Τζεμίλ Μπαγίκ, συμπρόεδρος της Ένωσης Κοινοτήτων του Κουρδιστάν (KCK), «το νερό, η γη και η ενέργεια ανήκουν και πρέπει να τίθενται στη διάθεση του συνόλου της κοινωνίας. Όσο τελούν υπό κοινοτικό έλεγχο, κανένας ιδιώτης δεν μπορεί να τα εκμεταλλευτεί. Μια κοινωνία οργανωμένη μ' αυτό τον τρόπο δεν μπορεί να υποταχθεί σε καμιά οικονομική κυριαρχία. Γι' αυτούς τους λόγους δεν πρέπει να απεμπολήσει τον έλεγχο των αγαθών αυτών – πόσο μάλλον στο κράτος. Ένα κράτος που επιδιώκει να τα ελέγξει γίνεται δεσποτικό και φασιστικό».

Αυτοί οι πόροι πρέπει να είναι διαθέσιμοι δωρεάν, επιμένει ο Μπαγίκ. «Οι Κούρδοι δε θα 'πρεπε να πληρώνουν απολύτως τίποτα γι' αυτά – πώς μπορεί κάποιος να πουλάει νερό; Η ενέργεια είναι επίσης ιδιοκτησία του λαού του Κουρδιστάν και δεν μπορεί να πωλείται. Φυσικά, η κοινωνία θα πρέπει να βρει τρόπους ώστε να μην είναι σπάταλη. Όπως και να 'χει, το νερό και η ενέργεια είναι απαραίτητα αγαθά και δεν είναι για πώληση – ακόμα και το πετρέλαιο ανήκει σε όλους τους ανθρώπους του Κουρδιστάν»²¹.

Για να εξασφαλιστεί πως η κοινωνία θα είναι σε θέση να λαμβάνει αποφάσεις για νερό, ενέργεια και γη, οι πληροφορίες για τις κοινωνικές ανάγκες θα πρέπει να φύγουν από τα χέρια των ειδικών και να κοινωνικοποιηθούν. Για το σκοπό αυτό η παιδεία είναι κρίσιμος παράγοντας: «εκπαιδύουμε τους ανθρώπους στο πώς οι κοοπερατίβες σχηματίζουν μια κοινωνική οικονομία», λέει ο Μπαγίκ. «Ιδρύουμε οικονομικές Ακαδημίες για να το εξελίξουμε».

20 Ασλάν, ομιλία στο συνέδριο του DTK.

21 Cemil Bayik, «Su, toprak ve enerji komünlerini kuralım», Yükesova Güncel, 11 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1Ta7bDV>.

Το οικονομικό πλάνο της δημοκρατικής αυτονομίας είναι προσανατολισμένο προς μια διεθνή εναλλακτική και αλληλέγγυα οικονομία. «Αναπτύσσουμε ένα μοντέλο που θα ενστερνιστεί τελικά ολόκληρος ο κόσμος, που πρέπει να το ενστερνιστεί», λέει η Δρ Κουρντασί. «Αργά η γρήγορα θα πετύχουμε, γιατί η επιτυχία μας θα 'ναι επιτυχία της κοινωνίας».

12.8 Προκλήσεις για το μέλλον

Παρά τη στήριξη που παρέχει στις YPG/YPJ στον αγώνα τους κατά του Ισλαμικού Κράτους η συμμαχία της οποίας ηγούνται οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο οικονομικός αποκλεισμός της Ροζάβα παραμένει. Σχεδόν καθόλου ανθρωπιστική βοήθεια δε φτάνει σ' αυτήν. Φαίνεται ότι τα στρατεύματα της Ροζάβα μπορούν να χρησιμοποιούνται εναντίον του Ισλαμικού Κράτους, αλλά το κοινωνικοπολιτικό της μοντέλο πρέπει να οδηγηθεί στην λιμοκτονία.

Ωστόσο, ο στόχος της δημιουργίας μιας κοινοτικής και μη εκμεταλλευτικής οικονομίας που θα τελεί υπό δημοκρατικό κοινωνικό έλεγχο είναι θεμιτός και πρέπει να υποστηριχθεί ενεργά. Δουλεύοντας για την υλοποίηση αυτού του στόχου, η Ροζάβα μπορεί να παράσχει ένα μοντέλο οικονομικής λειτουργίας με διεθνείς προεκτάσεις. Η μέχρι σήμερα εμπειρία της στη δημιουργία κοινοπραξιών απαραίτητων σε μια κοινοτική οικονομία είναι εντυπωσιακή.

Λόγω των συνθηκών, τουλάχιστον ένα μέρος της οικονομίας θα παραμείνει για ένα διάστημα καπιταλιστικό. Μακροπρόθεσμα, όμως, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί πως οι κοινοπραξίες δε θα μεγαλώσουν τόσο ώστε να λειτουργούν σαν ιδιωτικές επιχειρήσεις που αναπτύσσονται ανταγωνιστικά. Στη Ροζάβα δεν έχει συμβεί ακόμα κάτι τέτοιο, αλλά έχει γίνει εν μέρει αλλού στο εξωτερικό και μια τέτοια αρνητική εξέλιξη δεν μπορεί να αποκλειστεί. Είναι σημαντικό να παραμείνουν υπό το δημοκρατικό έλεγχο των κομμουνών. Ένα νέο σχέδιο του Κοινωνικού Συμβουλίου μπορεί να θέτει το πλαίσιο για τις κοινοπραξίες.

Σε επίπεδο περιφέρειας και καντονιού, επί του παρόντος, υφίστανται επιχειρήσεις που οργανώνουν την παραγωγή και διανομή πετρελαίου, ενέργειας, νερού, τη διαχείριση των απορριμμάτων, τις δημόσιες συγκοινωνίες και μεγάλο μέρος της παραγωγής άρτου, μεταξύ άλλων. Αυτές οι επιχειρήσεις τελούν υπό τον έλεγχο των συμβουλίων και των Δημοκρατικών Αυτόνομων Διοικήσεων. Πρέπει να ελέγχονται από το νόμο, να ενσωματωθούν με ασφάλεια στην κοινωνία την οποία καλούνται να υπηρετήσουν.

Ακόμα κι αν οι περιφέρειες και τα καντόνια διαχειρίζονται αυτές τις επιχειρήσεις, οι εργαζόμενοι τους πρέπει να οργανωθούν σε σωματεία. Μέχρι τα μέσα του 2014 δεν το είχαν κάνει, αλλά θα πρέπει να υπάρξει παρακίνηση προς αυτό. Μόνο ένα οργανωμένο εργατικό δυναμικό, με αδιαπραγμάτευτα συννεργατικά δικαιώματα, μπορεί να εκπληρώσει το κοινωνικό του έργο βελτιώνοντας ταυτόχρονα τις ερ-

γασιακές συνθήκες, γιατί ακόμα και η επιτροπή οικονομικών ενός συμβουλίου του καντονιού μπορούν να παίρνουν λάθος αποφάσεις.

Ομοίως, είναι σημαντικό να υπάρχει διαφάνεια και δημοκρατικός έλεγχος. Τα συμβούλια έχουν ήδη θεσμοθετήσει τέτοιους μηχανισμούς, αλλά θα πρέπει να εφαρμοστούν πιο άμεσα. Ας μην ξεχνάμε πως στα περισσότερα κράτη του κόσμου, ελλείπει διαφάνειας και δημοκρατίας, οι δημόσιες επιχειρήσεις λειτουργούν πολύ λιγότερο απ' ό,τι θα 'πρεπε σε σχέση με τις ανάγκες που υπαγορεύει το γενικό συμφέρον. Οικονομικά ισχυρές επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργούν εις βάρος μικρότερων ιδιωτικών εταιριών που καλύπτουν «εξειδικευμένους τομείς της αγοράς». Το Κοινωνικό Συμβόλαιο απαγορεύει τέτοιου είδους μονοπωλιακούς σχηματισμούς: παρ' όλ' αυτά θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια για τέτοιες τάσεις ώστε να εντοπίζονται και να εξουδετερώνονται εγκαίρως.

Η προώθηση της ποικιλίας των γεωργικών καλλιεργειών πρέπει να 'ναι ένας σταθερός στόχος, ασχέτως των πολιτικών εξελίξεων. Το εμπάργκο πρέπει ν' αντιμετωπιστεί σαν μια ευκαιρία για αναδιοργάνωση της αγροτικής παραγωγής μακριά από το μοντέλο των βιομηχανικών μονοκαλλιεργειών. Αυτό είναι σημαντικό και από οικολογικής άποψης.

Νέες μορφές ενέργειας είναι επίσης απαραίτητες. Μπορεί να αντληθεί εμπειρία από την υποχρεωτική μειωμένη κατανάλωση ενέργειας που προέκυψε το 2012, στη διάρκεια της σύγκρουσης. Αντί να γίνεται προσπάθεια για επαναφορά του επιπέδου κατανάλωσης σε προεπαναστατικά επίπεδα με γεννήτριες ή εργοστάσια παραγωγής ενέργειας, τα συμβούλια θα 'πρεπε να τη μειώνουν, υιοθετώντας νέες πολιτικές στην παραγωγή τροφίμων, τη μεταφορά και τη στέγαση. Τεχνικά μέτρα μπορούν να βοηθήσουν, μαζί με φυσικούς τρόπους. Το 2014 η εξέλιξη αυτής της συζήτησης παρέμενε ανεπαρκής, αν και μια καλή αρχή έχει γίνει.

Αν η Τουρκία αποφασίσει ποτέ να άρει το εμπάργκο – και σε συνδυασμό με την αυξανόμενη επιτυχία της επανάστασης, αυτό μπορεί να συμβεί – θα προκύψει μια μεγάλη πρόκληση. Η Ροζάβα θ' ανοίξει τα φτερά της για την παγκόσμια αγορά: το εμπόριο θ' απογειωθεί. Προϊόντα που παράγονται στη Ροζάβα (πετρέλαιο, σιτάρι, ελιές, ελαιόλαδο κ.ά.) θα μπορούσαν να εξαχθούν, αποφέροντας μεγάλα έσοδα. Ταυτόχρονα, όμως, η περιοχή θα μπορεί να πλημμυρίσει από εμπορεύματα. Μ' ένα πιθανό άνοιγμα των συνόρων, λοιπόν, θα παρουσιαστούν τόσο κίνδυνοι όσο και ευκαιρίες. Πώς, σε μια τέτοια περίπτωση, μπορεί να προφυλάξει η Ροζάβα τον κοινοτιστικό χαρακτήρα της οικονομίας της; Ποια αγαθά θα εξαγονται και από ποιους; Πώς θα χρησιμοποιηθούν τα έσοδα; Ποια προϊόντα θα εισάγονται και σε τι ποσότητες; Πόσο υψηλοί θα πρέπει να είναι οι δασμοί; Πώς θα προστατέψουμε την παραγωγή και τις δομές των κοοπερατίβων; Να επιτραπούν οι επενδύσεις απ' το εξωτερικό; Κι αν ναι, ποιες και σε τι μορφή;

Από το 2012, η Ροζάβα αναπτύσσει σταδιακά ένα μοναδικό οικονομικό μοντέλο. Αν ανοίξουν τα σύνορα για το εμπόριο, οι κοοπερατίβες και οι δημόσιες επιχει-

ρήσεις πρέπει να προστατευτούν μέχρι να βρεθούν οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα. Ένα ενδεχόμενο άνοιγμα των συνόρων δεν θα έπρεπε επίσης να επιτρέψει την ανάπτυξη ιδιωτικών επιχειρήσεων στη Ροζάβα – το όφελος πρέπει να το καρπώνονται οι κοοπερατίβες και το δημόσιο. Πολύ συχνά στην Ιστορία, οι επαναστάσεις ηττήθηκαν στο οικονομικό και όχι στο στρατιωτικό επίπεδο, λόγω της απογύμνωσής τους από τις αξίες που τις ενέπνευσαν. Αυτό δεν πρέπει να γίνει στη Ροζάβα. Σήμερα έχουμε το πλεονέκτημα να μπορούμε ν' αξιολογήσουμε την ιστορική εμπειρία που προέκυψε από τις επαναστάσεις του παρελθόντος.

Κεφάλαιο 13

Οικολογικές προκλήσεις

Η ριζοσπαστική νέα κοινωνία της Ροζάβα αντιμετωπίζει σημαντικές οικολογικές προκλήσεις: στην παραγωγή και κατανάλωση πετρελαίου και βενζίνης, στη γεωργία και τις μεταφορές, στη διαχείριση των απορριμμάτων και των λυμάτων και στις κατασκευές κατοικιών. Προτεραιότητα του μπασθικού καθεστώτος ήταν η εκμετάλλευση των φυσικών στοιχείων της περιοχής με τη μεγαλύτερη αποδοτικότητα, η μακροπρόθεσμη μεγιστοποίηση της αγροτικής παραγωγής και η διατήρηση των βασικών δημοσίων υπηρεσιών με το χαμηλότερο κόστος. Σπανίως ασχολούνταν με τις περιβαλλοντικές συνέπειες αυτών των πολιτικών. Οι αρνητικές επιπτώσεις τους αποτελούν μια βαριά κληρονομιά, ωστόσο σήμερα η Ροζάβα αντιμετωπίζει μεγαλύτερες προκλήσεις εξαιτίας του πολέμου και του εμπάργκο. Οι κάποιες θετικές συνέπειες της επανάστασης υποσκελίζονται από τη συσσωρευση των αρνητικών.

Το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα άρχισε να αναλύει την οικολογική κρίση που βάραινε τη δεκαετία του '90 και τη συνέδεσε με τις ιεραρχικές δομές και την καπιταλιστική νεωτερικότητα, ειδικά με το νεοφιλευθερισμό. Απ' αυτή την άποψη, το κίνημα ξεχώριζε από τα περισσότερα αριστερά κινήματα στο Κουρδιστάν και την Τουρκία. Η οικολογική διάσταση βρήκε τη θέση της στην έννοια του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού, που αναπτύχθηκε τη δεκαετία του '90. Το μοντέλο που ανακοινώθηκε το 2005 έδινε έμφαση στην οικολογία εξίσου με τη δημοκρατία και την ισότητα των φύλων.

Επικεντρώνοντας ιδιαίτερα στη διατήρηση των ειδών και την κλιματική αλλαγή, ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός έφερε για πρώτη φορά την οικολογική συνείδηση στην κουρδική κοινωνία. Αν και ο αρχικός του λόγος για την οικολογία ήταν αρκετά ρηχός, τα τελευταία χρόνια έχει κατανοήσει γιατί πρέπει η ζωή να μετασχηματιστεί οικολογικά και τώρα υποστηρίζει πως οι αρχές της οικολογίας πρέπει να γίνουν απαραίτητες για κάθε όψη μιας ελεύθερης κοινωνίας. Όλα τα ανθρώπινα πλάσματα είναι μέρος της φύσης και επωφελούνται από συγκεκριμένα στοιχεία της, αλλά δεν είναι ανώτερα όντα. Το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα έχει ασκήσει κριτική στα υψηλά επίπεδα της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας

και υλικών, υποστηρίζοντας ότι θα πρέπει να είναι πολύ χαμηλότερα και ίσα για όλους.

Στη Ροζάβα, η γενική οικολογική συνείδηση δεν ήταν μεγαλύτερη στις αρχές της επανάστασης απ' ό,τι σε άλλες κοινωνίες της Μέσης Ανατολής. Παραμένει περιορισμένη, ακόμη κι όταν ακτιβιστές του κινήματος παλεύουν για το μετασχηματισμό της κοινωνία τους και την απόκτηση οικολογικής συνείδησης.

13.1 Η καταστροφή της βιοποικιλότητας

Στην αρχαιότητα, η βόρεια Συρία είχε πυκνά δάση, αλλά τρεις χιλιάδες χρόνια υλοτομίας εξαφάνισαν το μεγαλύτερο μέρος των δέντρων. Ειδικά απ' τα μέσα του 19ου αιώνα, ο ραγδαία αυξανόμενος ντόπιος πληθυσμός χρησιμοποιούσε την ξυλεία σε μεγάλη κλίμακα. Στο Αφρίν, τα αρχαία δάση με βελανιδιές και πεύκα κάλυπταν τουλάχιστον το ένα τρίτο του εδάφους όταν ο σιδηρόδρομος Βερολίνου-Βαγδάτης, που λειτούργησε απ' το 1904 ως το 1921, ξεκίνησε να καταναλώνει τεράστιες ποσότητες ξυλείας για τις ατμομηχανές του¹. Τα δάση αντικαταστάθηκαν με τεράστιους ελαιώνες, μειώνοντας δραστικά τη βιοποικιλότητα της περιοχής. Και το Κομπάνι είχε δάση με βελανιδιές, αν και λιγότερο πυκνά από το Αφρίν. Εξαφανίστηκαν και στη θέση τους καλλιεργήθηκε κυρίως στάρι, αλλά και κριθάρι, βαμβάκι, ελιές και σταφύλια.

Το Τζεζιρέ είχε δάση βελανιδιάς και κάποιους υγροβιότοπους μέχρι που η γη του παραδόθηκε εξ ολοκλήρου στην παραγωγή σταριού². Έξω απ' την Αμιουντέ, υπήρχε μέχρι και πριν από ογδόντα χρόνια ένα δάσος με υγροβιότοπους όπου περιπλανώνταν γαζέλες. Με την πάροδο του χρόνου τα ζώα αποδεκατίστηκαν απ' το κυνήγι και στον εικοστό αιώνα εξαφανίστηκαν. Τα τελευταία «φυσικά δέντρα» εξαφανίστηκαν πριν από μισό αιώνα και τα περισσότερα είδη φυτών και ζώων εξαφανίστηκαν απ' το καντόνι. Όλες οι εκτάσεις γης, εκτός απ' αυτές που διατέθηκαν για κατοικία, δρόμους, ορυχεία και κτηνοτροφία, διατέθηκαν στην αγροτική παραγωγή.

Τη δεκαετία του '70, για να διασφαλιστεί ότι οι ντόπιοι αγρότες θα καλλιεργούσαν μόνο στάρι, το συριακό κράτος διέδωσε τη φήμη ότι έπεσε περονόσπορος στις ντομάτες στην τουρκική πλευρά, που μπορούσε να μεταδοθεί στο Τζεζιρέ και να καταστρέψει τις μελλοντικές σοδειές. Έτσι όχι μόνο οι ντομάτες, αλλά όλα τα φρούτα και λαχανικά αποφεύχθηκαν «εθελοντικά». Οι χωρικοί ενθαρρύνονταν να μη φυτέψουν δέντρα, διότι θα έχαναν γη για την οποία δεν θα αποζημιώνονταν. Η ίδια η εμπειρία του να ζεις ανάμεσα σε δέντρα ξεχάστηκε.

1 Eugen Wirth, *Syrien, eine geographische Landeskunde* (Darmstadt, 1971).

2 Kadri Yıldırım, *Kürt Tarihi ve Coğrafyası 1 - Rojava* (Diyarbakir, 2015), σελ. 213, 290, 314.

Αστικός λαχανόκηπος στο υπουργείο οικονομικών της Ντερίκ

Οι σημερινές συζητήσεις ξεκινούν απ' τη σκέψη ότι η γεωργία της Ροζάβα πρέπει να αποκτήσει ποικιλία για λόγους αυτάρκειας. Η ποικιλία των καλλιεργειών θα βελτιώσει το έδαφος και θα κάνει καλό στα φυτά και στα ζώα γενικά. Συζητούνται προτάσεις για τη διαμόρφωση ενός δικτύου μικρών δασών, ή μη αγροτικών γαιών, σε ένα συνδυασμένο περιβάλλον, ή έστω η φύτευση δέντρων ανάμεσα στα αγροκτήματα. Δυστυχώς τέτοιες προτάσεις δεν έχουν προχωρήσει. Ούτε όσοι λαμβάνουν τις πολιτικές αποφάσεις, ούτε οι χωρικοί έχουν οικολογική συνείδηση· η ιστορική μνήμη των δέντρων έχει εξαφανιστεί και ο συνεχιζόμενος πόλεμος έχει δημιουργήσει άλλες έννοιες. Για τη μακροπρόθεσμη βελτίωση της βιοποικιλότητας, οι πολιτικοί οργανισμοί θα πρέπει να συμπεριλάβουν στην ατζέντα τη φύτευση δέντρων και δασών, αφού οι αγρότες δεν θα το κάνουν από μόνοι τους γρήγορα. Προς τιμήν του, την άνοιξη του 2015, το νέο πολιτικό σύστημα φύτεψε τον πρώτο του «εθνικό δρυμό» με διάφορα δέντρα, κοντά στην πόλη Ντερίκ.

Τη δεκαετία του '70, το συριακό κράτος άρχισε να χρησιμοποιεί χημικά λιπάσματα στην παραγωγή, που αναμφίβολα έβλαψαν την ποιότητα του εδάφους και τον υδροφόρο ορίζοντα. Αλλά η επιβολή του εμπάργκο έχει υποχρεώσει τους περισσότερους αγρότες να χρησιμοποιούν λιγότερα χημικά, περίπου στο ένα τέταρτο ή στο ένα τρίτο του προηγούμενου επιπέδου. Οι μεγάλοι ιδιοκτήτες κάνουν πολύ μεγαλύτερη χρήση χημικών, αφού έχουν την οικονομική δυνατότητα να τα αγοράσουν. Μερικοί μικροί αγρότες επιστρέφουν στις παραδοσιακές μεθόδους, αλλά το 2015 αυτοί δεν ήταν πολλοί. Η χρήση οργανικών λιπασμάτων έχει βοηθήσει στην προστασία του εδάφους, του νερού και της φύσης, αν και έχει μειώσει την παραγωγή.

Εφόσον το Τζεζιρέ παράγει πιο πολύ στάρι απ' όσο χρειάζεται, η μείωση της σοδειάς μέχρι και 50% δεν θα ήταν σημαντικό πρόβλημα από διατροφική άποψη, αν και θα έπρεπε να βρεθεί τρόπος αποζημίωσης των αγροτών που θα επηρεάζονταν.

Στο τέλος του 2015, το εντεινόμενο εμπάργκο οδήγησε στον τετραπλασιασμό της τιμής των λιπασμάτων. Αυτό είχε αποτέλεσμα πολλοί αγρότες να καλλιεργήσουν μόνο ένα μέρος της γης τους ή και καθόλου. Για το 2016, προβλεπόταν σημαντική μείωση της αγροτικής παραγωγής. Στο μεταξύ, υπάρχουν σχέδια για την υπέρβαση της έλλειψης χημικών λιπασμάτων μέσω της ίδρυσης εγκαταστάσεων παραγωγής οργανικών λιπασμάτων σε κάθε περιοχή, που θα χρησιμοποιούν τα λύματα των πόλεων και των αγροκτημάτων. Αυτή η αλλαγή όχι μόνο θα κάνει την οικονομία πιο αυτάρκη, αλλά θα βελτιώσει και την ποιότητα των αγροτικών προϊόντων και του χόματος και θα αυξήσει τη βιοποικιλότητα³.

13.2 Η κρίση του νερού

Η λειψυδρία που είχε προβλεφθεί εδώ και δεκαετίες έγινε πραγματικότητα το 2012-2013. Ο ποταμός Χαμπούρ, ο οποίος πηγάζει από το Βόρειο Κουρδιστάν, δέχεται τα νερά των πηγών της Σερεκανίγιε, ρέει ως τη Χόσικε και καταλήγει στον Ευφράτη. Ωστόσο ο Χαμπούρ έχει νερό μόνο για λίγους μήνες το χειμώνα· το υπόλοιπο έτος, η κοίτη είναι ξερή. Ο κατά τ' άλλα μεγάλος χειμάρρος Ραμζιάν, που ρέει από την περιοχή της Ντερίκ προς τη Χόσικε, έχει νερό πέντε με έξι μήνες το χρόνο. Ο μόνος ποταμός που έχει ροή καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, είναι ο Τσαχτσάχ, που πηγάζει από τα βουνά Μαρντίν στο Βόρειο Κουρδιστάν και διέρχεται από τη Νισεμπίν και το Καμισλό.

Στο Τζεζιρέ και το Κομπάνι, η μέση ροή νερού στα ποτάμια μειώνεται, μειώνοντας και τη δυνατότητα των ποταμιών να μεταφέρουν τα λύματα. Επιπλέον, η ποιότητα του νερού του Τσαχτσάχ είναι τραγικά επιβαρυνμένη από τ' ανεπεξέργαστα λύματα των 100.000 κατοίκων της Νισεμπίν. Αναμφίβολα, όποιος κάνει μπάνιο στο ποτάμι αρρωσταίνει. Ωστόσο αρκετοί αγρότες ποτίζουν τα κτήματά τους με νερό από τον Τσαχτσάχ – εύκολα εύκολα μπορεί κανείς να φανταστεί τις συνέπειες στην υγεία.

Οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων στο Καμισλό και τη Σερεκανίγιε επί του παρόντος δεν λειτουργούν, έτσι τα λύματα οδηγούνται απευθείας από το αποχετευτικό δίκτυο στους ποταμούς Χαμπούρ και Τσαχτσάχ χωρίς επεξεργασία. Η Νισεμπίν σχεδίαζε τη δημιουργία ενός νέου εργοστασίου επεξεργασίας λυμάτων, αλλά η κατασκευή πάγωσε εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών και πιο πρόσφατα εξαιτίας της καταστροφής απ' τον τουρκικό στρατό την άνοιξη του 2016.

3 Rojava Plan, «Feed the Revolution», <http://bit.ly/295ga9K>.

Στις συζητήσεις που κάναμε με τα στελέχη του δήμου στο Καμισλό το 2014, φάνηκαν να γνωρίζουν το πρόβλημα, όμως λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων και τεχνικών μέσων, οι πιθανότητες καθαρισμού του ποταμού είναι μικρές. Ωστόσο σκοπεύουν τουλάχιστον να καθαρίσουν από τα απορρίματα τις εντός πόλης όχθες του ποταμού. Ο κόσμος ακόμη πετάει σκουπίδια απ' τις γέφυρες και τους δρόμους στις όχθες και απευθείας στο ποτάμι, αν και λιγότερο απ' ό,τι στο παρελθόν. Δουλεύοντας με τους περίοικους, τους καταστηματάρχες και τα σχολεία, ο δήμος του Καμισλό σχεδιάζει μια καμπάνια περισυλλογής των απορριμμάτων. Σε άλλα μέρη όπου υπάρχουν ακόμη εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, το σημερινό προσωπικό δεν έχει τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις και η συντήρηση είναι ελάχιστη.

Το καλοκαίρι, όταν προκύπτουν ελλείψεις νερού στο Καμισλό, ευτυχώς μπορεί να μεταφερθεί με αγωγό από τη Ντερίκ, όπου ένα φράγμα που κατασκευάστηκε πριν πολλά χρόνια έχει ακόμη πλήρες απόθεμα. Πόσιμο νερό υπάρχει κοντά στα σύνορα με το Βόρειο Κουρδιστάν, για παράδειγμα στη Σερεκανίγιε. Το νερό της Σερεκανίγιε μεταφέρεται με αγωγό υπό τον έλεγχο των YPG.

Υπόγεια ύδατα

Για αιώνες, οι άνθρωποι στη Ροζάβα τραβούσαν πόσιμο νερό από υπόγεια αποθέματα. Η ποιότητα είναι καλή, ακόμη και χωρίς πολύ φιλτράρισμα. Το Αφρίν και η Ντερίκ έχουν τα μεγαλύτερα αποθέματα υπογείων υδάτων.

Όμως τα επίπεδα των υπογείων υδάτων χαμηλώνουν. Πριν λίγες δεκαετίες αρκούσε να κάνεις γεώτρηση 10-20 μέτρων για να βγάλεις νερό. Σύμφωνα με αυτούς που μας έδωσαν συνέντευξη, τώρα χρειάζεται γεώτρηση 100-200 μέτρων – και οι αντλίες και οι σωλήνες παλιώνουν, πράγμα που δημιουργεί διαρροές και μειώνει την ποιότητα του νερού. Εξαιτίας του εμπάργκο, η Ροζάβα δεν έχει πρόσβαση σε ανταλλακτικά.

Η πιο επείγουσα κρίση των υπογείων υδάτων είναι στην περιφέρεια της Χόσικε και άλλων νότιων περιοχών. Ιστορικά η Χόσικε (με πληθυσμό περίπου 300.000 άτομα), αντλούσε πόσιμο νερό από το υπέδαφος, αλλά τις τελευταίες δεκαετίες εξαιτίας της βιομηχανικής γεωργίας, η ποιότητα των υπογείων υδάτων έχει χειροτερέψει δραστικά, γιατί τα ποτάμια και τα ρέματα του Τζεζιρέ συγκλίνουν στη Χόσικε κουβαλώντας τα υπολείμματα των χημικών λιπασμάτων, εντομοκτόνων και ζιζανιοκτόνων όλης της περιοχής. Σήμερα υπάρχουν δεξαμενές νερού στις οροφές όλων των κτιρίων της Χόσικε, για να μαζεύουν βρόχινο νερό. Το πόσιμο νερό μεταφέρεται από πηγές της περιοχής της Σερεκανίγιε και διανέμεται στη Χόσικε κάθε τρεις μέρες για έξι ώρες.

Ο ρόλος της Τουρκίας

Η Τουρκία ελέγχει τον ποταμό Ευφράτη, που ρέει προς τα τρία καντόνια, με ένα οργανωμένο σύστημα φραγμάτων. Μέσω του εξελισσόμενου Προγράμματος Νοτιοανατολικής Ανατολίας (GAP), έχει οικοδομήσει στον Ευφράτη 24 φράγματα και 17 υδροηλεκτρικά εργοστάσια μέχρι σήμερα. Ένας απ' τους σκοπούς των φραγμάτων είναι η δημιουργία ταμιευτήρων για την άρδευση⁴. Αν σταθεί κανείς σε κάποιο ύψωμα στα σύνορα της Ροζάβα με την Τουρκία, μπορεί να δει με μια ματιά πόσο πιο πράσινες είναι οι καλλιεργημένες εκτάσεις στο Βόρειο Κουρδιστάν σε σχέση με τη Ροζάβα. Ο λόγος είναι ότι εδώ και χρόνια μειώνεται η ροή του Ευφράτη, εξαιτίας των φραγμάτων. Επίσης, η Τουρκία παίρνει νερό για άρδευση και απευθείας από τα ποτάμια. Αυτή η βιομηχανοποιημένη άρδευση έχει μειώσει την ποσότητα και την ποιότητα του νερού που ρέει προς τη Ροζάβα.

Επίσης, η Ροζάβα μοιράζεται τα υπόγεια αποθέματα υδάτων με την Τουρκία, όμως την τελευταία δεκαπενταετία οι φτηνές και αποτελεσματικές αντλίες έχουν κάνει πολύ πιο εύκολο για την Τουρκία να αντλεί υπόγεια ύδατα. Το τουρκικό κράτος δεν ελέγχει τα πηγάδια που αντλούν νερό για άρδευση. Το αποτέλεσμα είναι ότι το νερό έχει δραματικά μειωθεί, με πιθανόν καταστροφικές συνέπειες για τη Ροζάβα. Ακόμη κι αν το νερό της άρδευσης επιστρέφει στη γη, η απώλεια είναι σημαντική.

Πέρα όμως από την πολιτική του τουρκικού κράτους, στη λειψυδρία συντελεί και η κλιματική αλλαγή. Από τη δεκαετία του 1990 οι βροχοπτώσεις που έχουν καταγραφεί στις λεκάνες απορροής του Τίγρη και του Ευφράτη (δηλαδή Βόρειο Κουρδιστάν, Ροζάβα, κεντρική-ανατολική Συρία, Ιράκ και δυτικό Ιράν) είναι κατά 8-10% μειωμένες, πράγμα που επηρεάζει περαιτέρω τις κοίτες των ποταμών⁵.

Συγκριτικά με το Βόρειο Κουρδιστάν, η Ροζάβα χρησιμοποιεί λιγότερο νερό ανά στρέμμα (το συριακό κράτος διαχειρίζεται το νερό καλύτερα απ' το τουρκικό),

4 Αυτές οι εγκαταστάσεις έχουν βυθίσει πολλά χωριά και πόλεις, μεταξύ αυτών την αρχαία πόλη του Ζεύγματος. Με το σχέδιο του Φράγματος του Ιλισού, που κατασκευάζεται κοντά στην αρχαία κουρδική πόλη Χασανκείφ, η Τουρκία σκοπεύει να ελέγξει και τα νερά του Τίγρη. Η Χασανκείφ, που κατοικείται από τη νεολιθική εποχή, θεωρείται τόπος παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Αν το σχέδιο του Φράγματος του Ιλισού ολοκληρωθεί, θα βυθιστεί. Βλ. Necattin Pirinccioglu, *Agenda 21*, 22 Μαΐου 2006 και Daniela Setton and Heike Drillisch, *Zum Scheitern verurteilt: Der Ilisustaudamm in Südotden der Türkei* (Berlin, 2006).

5 Cyprus Institute, «Climate Change and Impacts in the Eastern Mediterranean and the Middle East», χ.χ., <http://bit.ly/297DiTn>. K. Tielbörger et al., «Middle-Eastern Plant Communities Tolerate 9 Years of Drought in a Multi-site Climate Manipulation Experiment», *Nature Communications*, 6 Οκτωβρίου 2014, <http://go.nature.com/1x6UbpP>.

αλλά οι αντλούμενες ποσότητες νερού είναι και πάλι μεγάλες και δεν είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες. Κι εδώ οι πολιτικές διαχείρισης έχουν μειώσει τα υπόγεια ύδατα. Για δεκαετίες, το Τζεζιρέ αρδευόταν από περίπου 3.000 πηγάδια. Μετά την επανάσταση, άρθηκαν οι περιορισμοί στα πηγάδια και σήμερα δεν είναι γνωστός ο αριθμός τους· οι ακτιβιστές του TEV-DEM που μας μίλησαν ήξεραν ότι τα αποθέματα μειώνονται, αλλά δεν είχαν λεπτομερή σχέδια για τη διαχείριση των υπογείων υδάτων.

Το Μάιο του 2016, το υπουργείο γεωργίας του Κομπάνι αποφάσισε να περιορίσει τον αριθμό των πηγαδιών για να προστατεύσει τα αποθέματα⁶. Αυτή η σοφή απόφαση πρέπει να επαναληφθεί, ειδικά στο Τζεζιρέ και τα όρια πρέπει να επιβληθούν αυστηρά και να παρακολουθούνται⁷.

Ακόμα κι αν αναστρέφονταν πλήρως οι πολιτικές διαχείρισης του νερού από την Τουρκία και τη Ροζάβα, ακόμα κι αν καταγράφονταν μεγαλύτερες βροχοπτώσεις, θα απαιτούνταν ολόκληρες δεκαετίες για να επανέλθει ο υδροφόρος ορίζοντας σε παλαιότερα επίπεδα αποθεμάτων. Όμως η Τουρκία δύσκολα θα υιοθετήσει κάποια κοινωνικο-οικολογική πολιτική – κάτι τέτοιο θ' απαιτούσε σοβαρό πολιτικό μετασχηματισμό. Η Ροζάβα, πάλι, λίγο μόνο μπορεί να συνεισφέρει στη λύση του προβλήματος από μόνη της, γιατί ο υδροφόρος ορίζοντας είναι κοινός με το Βόρειο Κουρδιστάν. Η δημοκρατική αυτόνομη διοίκηση μπορεί να πάρει κάποια μέτρα για να περιορίσει το πρόβλημα, όπως η ρύθμιση του αριθμού και της δυναμικότητας των γεωτρήσεων.

Εκτός από την καθιέρωση τέτοιων ελέγχων, νόμων και κανονισμών, η Ροζάβα πρέπει να εργαστεί για την ευαισθητοποίηση των ανθρώπων αναφορικά με την αποδοτικότερη και πιο οικονομική χρήση του νερού. Αυτό είναι αποτελεσματικότερο απ' την επιβολή κυρώσεων σε όσους παραβιάζουν τους κανονισμούς. Συζητήσεις και σεμινάρια με τους αγρότες και άλλους θα συνεισέφεραν στη μακροπρόθεσμη επιτυχία.

Στη Ροζάβα πρέπει επίσης να συζητηθεί σοβαρά η μείωση των αρδευόμενων καλλιεργήσιμων εκτάσεών της, ειδικά αυτών του σίτου. Η μειωμένη παροχή ύδατος δεν πρέπει να σταθεί ως ανασταλτικός παράγοντας για την ποικιλία των καλλιεργειών, όμως τα νέα είδη πρέπει να 'χουν μικρές ή καθόλου απαιτήσεις σε νερό. Πρέπει να εφαρμοστούν και πιο αποδοτικές τεχνολογίες άρδευσης, παρά το ότι, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, αυτό είναι δύσκολο εξαιτίας του εμπάργκο.

6 «Water Wells Are Not Drilled Without Permission», ANHA, 23 Μαΐου 2016, <http://bit.ly/29oQHtn>.

7 F. Hole and B.F. Zaitchik, «Policies, Plans, Practice and Prospects: Irrigation in Northeastern Syria», *Land, Degradation and Development* 18, αρ. 2 (Μάρτιος-Απρίλιος 2007), σελ. 133-152.

13.3 Διάθεση των απορριμμάτων

Ένα ακόμα περιβαλλοντικό πρόβλημα της περιοχής το οποίο σχετίζεται άμεσα με την ανθρώπινη υγεία κι αποτελεί ένα θέμα στο οποίο σε γενικές γραμμές δεν έχουν αλλάξει πολλά πράγματα, είναι η διάθεση των απορριμμάτων. Μετά την απελευθέρωση, οι υπηρεσίες συλλογής και διάθεσης των απορριμμάτων στη Ροζάβα σταμάτησαν να λειτουργούν σε κάποιες πόλεις, ενώ σε άλλες (όπως στο Κομπάνι) συνέχισαν να λειτουργούν με το ίδιο σχεδόν προσωπικό. Στο Καμισλό υπήρχε σοβαρό πρόβλημα για αρκετούς μήνες: το συριακό κράτος κράτησε τους αρμόδιους υπαλλήλους μόνο στις λίγες περιοχές που παρέμεναν υπό τον έλεγχό του, οπότε κατά τη φθινοπωρινή/χειμερινή περίοδο μεταξύ 2012-13, τα σκουπίδια στις περισσότερες συνοικίες της πόλης παρέμεναν συσσωρευμένα. Λίγες εβδομάδες μετά, η Επαναστατική Νεολαία οργάνωσε μια καμπάνια συλλογής απορριμμάτων στην οποία συμμετείχε η Ένωση Γυναικών «Αστέρι», συμβάλλοντας έτσι στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας κι επιταχύνοντας τη διαδικασία συγκρότησης του νέου δήμου στο Καμισλό και αλλού.

Από το 2014, όλες οι περιοχές της Ροζάβα διαθέτουν υπηρεσίες συλλογής και διάθεσης απορριμμάτων. Μικρά φορτηγά, χωματουργικά μηχανήματα και άλλος εξοπλισμός τροποποιήθηκαν ώστε να χρησιμοποιηθούν γι' αυτές τις ανάγκες. Ο δήμος του Καμισλό διέθετε τον Μάιο του 2014 για το σκοπό αυτό επτά οχήματα, τα οποία όμως δεν ήταν σε καλή κατάσταση και οι επισκευές που συχνά χρειάζονται καθίστανται πολύ δύσκολες, λόγω του πολέμου και του εμπάργκο. Δηλαδή δεν έχουν αλλάξει και πολλά στη συλλογή και τη διάθεση των απορριμμάτων.

Τα σκουπίδια απορρίπτονται σε μεγάλες χωματερές που είχαν ήδη ανοιχτεί πριν από το 2012, και ως επί το πλείστον αποτεφρώνονται. Αυτά τα μέρη αποτελούν μια σοβαρή περιβαλλοντική απειλή κι ενδέχεται να μολύνουν τον υδροφόρο ορίζοντα, καθιστώντας τον ακατάλληλο για χρήση από τους ανθρώπους και τα ζώα. Είδαμε πηγάδια πόσιμου νερού σε απόσταση μικρότερη του χιλιομέτρου από μια τέτοια χωματερή: η μεγαλύτερη του Τζεζιρέ, στην οποία απορρίπτονται σκουπίδια κι από τις γύρω περιοχές, είναι ένας μεγάλος κίνδυνος για την ποιότητα του νερού που παρέχεται στο Καμισλό. Γιατροί από την επιτροπή υγείας της περιφέρειας μάς είπαν ότι τα κρούσματα υδατογενών λοιμώξεων σε παιδιά που ζουν στην πόλη ξεπερνούν το μέσο όρο. Οι χωματερές του Καμισλό ανοίχτηκαν το 1999, παρ' όλο που ο εν δυνάμει κίνδυνος ήταν ήδη γνωστός και τα πηγάδια πόσιμου νερού χρησιμοποιούνταν ήδη για πάνω από 30 χρόνια.

Ο δήμος μελετάει διάφορες λύσεις του προβλήματος των απορριμμάτων, η απλούστερη εκ των οποίων θα ήταν η δημιουργία μιας νέας χωματερός, νότια της πόλης, αρκετά πιο μακριά από τα πηγάδια – σ' αυτή την περίπτωση όμως, δύο χωριά θα επηρεάζονταν άμεσα.

Μια ακριβή αλλά λογική λύση θα ήταν η ολοκλήρωση της μερικώς κατασκευασμένης μονάδας αποτέφρωσης απορριμμάτων, που βρίσκεται δίπλα στον υπάρχοντα χώρο απόρριψης. Η κατασκευή της δεν ολοκληρώθηκε εξαιτίας του πολέμου, σύμφωνα όμως με όσα μας έχουν μεταφέρει κάποιοι εμπειρογνώμονες, θα μπορούσε τώρα να υλοποιηθεί το 75%. Παρ' όλ' αυτά, ακόμα κι αν βρισκόταν η κατάλληλη κατασκευαστική εταιρεία ή ομάδα, ο απαραίτητος εξοπλισμός δε θα μπορούσε να φτάσει στα καντόνια, λόγω του εμπάργκο. Δε μας είναι ξεκάθαρο ποια ακριβώς μηχανήματα και εξοπλισμός απαιτούνται και στη Ροζάβα μάλλον δεν υπάρχουν οι επαγγελματίες που απαιτούνται για να θέσουν τη μονάδα σε λειτουργία.

Η μόνη θετική εξέλιξη στο θέμα των απορριμμάτων της Ροζάβα είναι η μείωση των ποσοτήτων τους που καταγράφηκε από την απελευθέρωση και μετά: λόγω του εμπάργκο, η εισροή εμπορευμάτων από την Τουρκία και το Νότιο Κουρδιστάν έχει ελαττωθεί αισθητά. Επιπλέον, λόγω των μεγάλων αυτών ελλείψεων, οι άνθρωποι πλέον ανακυκλώνουν κι επαναχρησιμοποιούν τα πάντα.

Παρ' όλ' αυτά, υπάρχουν ακόμα σωροί απορριμμάτων για τους οποίους πρέπει να ληφθεί μέριμνα, και ειδικά για τις χιλιάδες πλαστικές σακούλες (που παρασύρονται απ' τον αέρα και βλέπει κανείς διάσπαρτες στα όρια των πόλεων).

13.4 Ατμοσφαιρική ρύπανση

Στο Τζεζιρέ, όπου διυλίζεται και καταναλώνεται μεγάλη ποσότητα πετρελαίου ντίζελ, η ποιότητα του αέρα είναι πολύ υποβαθμισμένη. Λόγω της μεγάλης διαθεσιμότητας πετρελαίου ο αριθμός των οχημάτων δεν έχει μειωθεί μετά την επανάσταση, καθώς τώρα είναι πετρελαιοκίνητα. Επιπλέον, η τεχνολογία διύλισης αργού πετρελαίου δεν είναι τόσο σύγχρονη όσο πριν την επανάσταση, γεγονός που συμβάλλει στην αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Το πρόβλημα εντείνεται από τις πολλές μικρές γεννήτριες ντίζελ που χρησιμοποιούνται για να παρέχουν ρεύμα σε σπίτια και μαγαζιά για μερικές ώρες τη μέρα και οι οποίες ανεβάζουν πολύ τα επίπεδα ηχορρύπανσης και ρύπανσης του αέρα και οδηγούν σε σοβαρά προβλήματα υγείας. Όσο περισσότερο διατηρηθεί αυτή η κατάσταση, τόσο πιο σκληρές θα είναι οι συνέπειες.

13.5 Παραγωγή πετρελαίου

Οι πετρελαιοπηγές του Τζεζιρέ βρίσκονται στην περιοχή ανάμεσα σε Τιρμπέ Σπι και Ντερίκ, κοντά στην πόλη Ριμελάν. Όπως συμβαίνει σε κάθε μέρος που η οικονομία του βασίζεται στο πετρέλαιο, έτσι και στη Ροζάβα οι επιπτώσεις της επεξεργασίας και χρήσης του είναι καταστροφικές για μεγάλες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, μολύνοντας τα εδάφη σε μακροχρόνια βάση. Η μεταφορά, διύλιση και διανομή του αργού πετρελαίου στην περιοχή συνιστούν αξιοσημείωτη οικολογική επιβάρυνση.

Μέχρι το 2011, το πετρέλαιο που αντλούνταν στο Τζεζιρέ διυλιζόταν στη Χομς, έξω απ' τη Ροζάβα. Με την επανάσταση κατέστη εφικτό να λαμβάνει χώρα η διαδικασία αυτή στο Τζεζιρέ, αλλά με παλαιάς τεχνολογίας μέσα, με αποτέλεσμα οι όροι προστασίας του περιβάλλοντος να μην τηρούνται σχεδόν ποτέ και η μόλυνση να συνεχίζεται, αφού τα υγρά απόβλητα της διαδικασίας απορρίπτονται ανεπεξέργαστα στο χείμαρρο Ραμζιάν. Σ' αυτόν δεν έχουν απομείνει σχεδόν καθόλου ίχνη ζωής σε όλο το μήκος του από τη Ριμελάν μέχρι νοτιοδυτικά της Χόσικε, τα νερά του δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άρδευση σε εκτάσεις που περιβάλλουν δεκάδες χιλιόμετρα του μήκους του και τα παιδιά εκτίθενται σε κίνδυνο παίζοντας στις όχθες του.

Τα Συμβούλια είναι ενήμερα για τους κινδύνους αυτούς κι έχουν επανειλημμένα τονίσει ότι, αν υπήρχε η δυνατότητα και τα τεχνικά μέσα, θα είχαν ληφθεί κάποια μέτρα. Λόγω όμως του εμπάργκο δεν είναι εφικτό να γίνει κάτι στο άμεσο μέλλον. Ο υπουργός Περιβάλλοντος Λοκμάν Αχντέ έχει υπογραμμίσει το θέμα και προσπαθεί με τη συνδρομή κι άλλων φορέων να ενημερώσει τους ανθρώπους της περιοχής για τους κινδύνους που διατρέχουν.

Οι άνθρωποι στο Τζεζιρέ είναι αντιμέτωποι μ' ένα μεγάλο δίλημμα: ενώ απ' τη μια μπορούν να διυλίζουν πετρέλαιο κι έτσι να εξασφαλίζουν καύσιμα κι ενέργεια, απ' την άλλη πρέπει να υφίστανται τις παραπάνω επιπτώσεις στην υγεία τους και στο περιβάλλον. Το πρόβλημα δεν πρόκειται να λυθεί στο άμεσο μέλλον, είναι όμως τουλάχιστον εφικτό να ληφθούν κάποια βραχυπρόθεσμα μέτρα χωρίς μεγάλο κόστος, με στόχο τον περιορισμό των επιπτώσεων και την ενημέρωση των κατοίκων της περιοχής.

13.6 Προοπτικές

Παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ροζάβα, ο κόσμος έχει πρόσβαση στα θεμελιώδη αγαθά. Κανείς δεν πεινάει κι όλοι έχουν πρόσβαση σε νερό (αν και όχι πάντα καλής ποιότητας). Το ψωμί και το πετρέλαιο είναι φτηνά. Απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Κυριαρχεί η αλληλεγγύη, απ' την οποία όλοι βγαίνουν κερδισμένοι. Ο κόσμος δρομολογεί τη μεγάλη του δημιουργικότητα στην υπέρβαση των προκλήσεων, μεταξύ των οποίων στην αγροτική βιοποικιλότητα.

Αλλά οι περιορισμένοι τεχνικοί κι ανθρώπινοι πόροι των τριών καντονιών αναμφίβολα έχουν σημαντικές αρνητικές οικολογικές επιδράσεις. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν ιδιωτικά γεννήτριες ντίζελ για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, πράγμα που έχει σημαντικές συνέπειες στο περιβάλλον και την υγεία, αλλά είναι αδύνατο να απαγορευτούν μέχρι να βρεθεί επαρκής καθαρή ενέργεια από άλλη πηγή. Σήμερα, οι οικογένειες και οι κομμούνες οργανώνουν επιμορφωτικές προσπάθειες για να περιορίσουν τη χρήση τους. Ο ίδιος ο πόλεμος είναι πηγή οικολογικών καταστροφών: ακόμη κι ένας αμυντικός πόλεμος προκαλεί βλάβες στη φύση.

Μερικές απ' αυτές τις προκλήσεις δεν έχουν βραχυπρόθεσμες λύσεις. Η αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων οικολογικών προκλήσεων, που συμπεριλαμβάνουν κρίσιμες αλλαγές στην παραγωγή και την κατανάλωση, απαιτούν εκπαιδευτική προσπάθεια στα σχολεία, τους συνεταιρισμούς, τις κομμούνες και τα συμβούλια. Έχουν γίνει βήματα προς πιο αποτελεσματικά μέτρα, που κατέληξαν σε πολλά μικρά πρότζεκτ και σεμινάρια σε όλη τη Ροζάβα. Το 2015, ιδρύθηκε η πρώτη Οικολογική Ακαδημία με σκοπό τη διάχυση της οικολογικής συνείδησης.

Ωστόσο οι δύσκολες συνθήκες μπορεί να θεωρηθούν μια ευκαιρία για αλλαγή της παραγωγής, της κατανάλωσης, των μεταφορών και άλλων όψεων της κοινωνίας προς ένα οικολογικό τρόπο. Το σχέδιο παραγωγής οργανικών λιπασμάτων δεν πρέπει να θεωρηθεί μόνο ένας τρόπος αντιμετώπισης της περιόδου του εμπάργκο – πρέπει να σχεδιαστεί και να οργανωθεί μακροπρόθεσμα. Οι μικροί «αντάρτικοι κήποι» στις αυλές των σπιτιών και γύρω απ' τα σχολικά κτίρια είναι κρίσιμοι για την ανάπτυξη της διατροφικής αυτοτέλειας. Ο δημόσιος έλεγχος της αγροτικής γης πρέπει να θεωρηθεί ευκαιρία αύξησης της βιοποικιλότητας. Η μείωση της χρήσης του πλαστικού στην καθημερινή ζωή και των απορριμμάτων γενικότερα είναι θετική· μετά τον πόλεμο και το εμπάργκο, θα πρέπει να διατηρηθεί σ' αυτά τα επίπεδα. Αν ο κόσμος συνηθίσει να έχει λιγότερα και να καταναλώνει υγιώς, ο σκοπός μπορεί να επιτευχθεί.

Η Ροζάβα δεν θα ξανααποκτήσει πρόσβαση σε νερό στα επίπεδα που είχε πριν 20 ή 30 χρόνια. Πρέπει να μάθει από τη λειψυδρία. Ακόμη κι αν το τουρκικό κράτος γκρέμιζε όλα τα φράγματα και έπαυε την ευρείας κλίμακας άρδευση, ο κόσμος στα τρία καντόνια θα έπρεπε να χρησιμοποιεί λιγότερο νερό. Εκατομμύρια άνθρωποι μένουν χαμηλότερα. Η θέσπιση μεθόδων αγροτικής εκμετάλλευσης που χρησιμοποιούν λιγότερο νερό θα βελτίωναν την αυτονομία της Ροζάβα και θα ενδυνάμωναν την τοπική οικονομία. Η επανάσταση βρίσκεται σ' ένα σημείο όπου μπορεί να πάρει κρίσιμες αποφάσεις για να δημιουργήσει μια οικολογική κοινωνία, εντός του πλαισίου του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού.

Κεφάλαιο 14

Γείτονες

Στη διάρκεια της εξέγερσης που ξεκίνησε το Μάρτιο του 2011, οι ξεσηκωμένοι της Συρίας είχαν ισχυρή σουνιτική διάσταση, αφού αποτελούνταν από τον κατά πλειοψηφία σουνιτικό αραβικό πληθυσμό της χώρας, στις διάφορες εκφάνσεις του¹. Ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός (FSA), που σχηματίστηκε στις 29 Ιουλίου 2011 με σκοπό να ανατρέψει τον Άσαντ, εξελίχθηκε ραγδαία ως μια συμμαχία ανομοιογενών δυνάμεων. Καθώς η εξέγερση κλιμακώθηκε σε εμφύλιο πόλεμο και καθώς το καθεστώς προχωρούσε σε τρομερές σφαγές, οι Σύριοι εντάσσονταν μαζικά στον FSA. Το Σεπτέμβριο του 2011, το Κίνημα των Ελεύθερων Αξιωματικών εντάχθηκε στον FSA, καθιστώντας τον το μεγαλύτερο ένοπλο αντιπολιτευόμενο κίνημα, με μαχητές από το στρατό και τον σουνιτικό πληθυσμό, μα και από την Τουρκία, την αραβική χερσόνησο, το Μαγκρέμπ και αλλού, όπως και με ορισμένες ομάδες Χριστιανών και Κούρδων. Η ηγεσία του FSA και οι περισσότερες ντόπιες ομάδες σύντομα επηρεάστηκαν από τις μυστικές υπηρεσίες της Δύσης, της Τουρκίας και των κρατών του Κόλπου, και ο FSA επιχείρησε να κυριαρχήσει στις τοπικές επιτροπές άμυνας πολλών πόλεων της Συρίας. «Τα κράτη που από καιρό σχεδίαζαν να αποσταθεροποιήσουν τη Συρία, πρώτα και κύρια οι Η.Π.Α. και η Σαουδική Αραβία», άδραξαν την ευκαιρία².

14.1 Η ισλαμοποίηση της συριακής αντιπολίτευσης

Καθώς η εξέγερση κατά του μπααθικού καθεστώτος πήρε το δρόμο του πολέμου, οι δυνάμεις της αντιπολίτευσης πέρασαν σταδιακά στην επιρροή της Μουσουλμανικής Αδελφότητας και του δικτύου των μετωπικών της οργανώσεων. Το

1 Aron Lund, «Syria's Salafi Insurgents: The Rise of the Syrian Islamic Front», UI Occasional Papers 17, Μάρτιος 2013, <http://bit.ly/1GpDnem>. Emile Hokayem, *Syria's Uprising and the Fracturing of the Levant* (New York, 2013), loc. 303 κ.επ.

2 Karin Leukefeld, «Vom Aufstand zum Krieg», στο Edlinger and Tyma Kraitt (επ.), *Syrien. Hintergründe, Analysen, V*

Εθνικό Συριακό Συμβούλιο (SNC) ιδρύθηκε στις 23 Αυγούστου 2011 ως κυβέρνηση εναλλακτική στο καθεστώς Άσαντ. Με έδρα την Κωνσταντινούπολη, ήταν δημιούργημα της Τουρκίας με την υποστήριξη του ΝΑΤΟ (συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας), της Σαουδικής Αραβίας και του Κατάρ³. Το Κατάρ προωθούσε τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, η οποία κυριαρχούσε στο SNC. Όπως παρατηρεί η Πέτρα Μπέκερ του Ιδρύματος για την Επιστήμη και την Πολιτική, «τα 78 από τα 320 μέλη του Συμβουλίου ήταν μέλη της Αδελφότητας». Τον Ιούνιο του 2012, ο Συροϊακωβίτης Μπασάμ Ισάκ, μέλος του SNC, ηγήθηκε της προσπάθειας αναδιάρθρωσής του, με σκοπό «να ενσωματωθούν όλες οι εθνότητες της Συρίας και όλο το φάσμα των επαναστατικών δυνάμεων». Η αναδιάρθρωση απέτυχε: «Αυτό που προέκυψε ήταν ελάχιστη εκπροσώπηση των μειονοτήτων και ισχυρή εκπροσώπηση των ισλαμικών στοιχείων, που είχαν ήδη αρχίσει να κυριαρχούν στη Συρία». Από αυτό το σημείο και μετά, το Συμβούλιο, όπως και οι ομάδες που χρησιμοποιούσαν το όνομα FSA, ήταν κατά κύριο λόγο ισλαμιστικά⁴.

Το Νοέμβριο του 2012, το SNC συμμετείχε στην ίδρυση της Εθνικής Συμμαχίας των Συριακών Επαναστατικών και Αντιπολιτευτικών Δυνάμεων (NC), που σχηματίστηκε με σκοπό να ενδυναμωθεί η επιρροή των Η.Π.Α., του ΝΑΤΟ και των κρατών του Κόλπου στη Συρία. Το Κατάρ φιλοξένησε τη συνάντηση, η οποία οδήγησε στην περαιτέρω ισλαμοποίηση των αντιπολιτευόμενων δυνάμεων στη Συρία⁵. Παρά τη σφαγή στη Χάμα το 1982, «η Συριακή Μουσουλμανική Αδελφότητα κρατούσε την παράδοση του μαχητικού Ισλάμ»⁶.

Η Δύση ανέχθηκε ή αγνόησε την ισλαμοποίηση, καθώς η σουνιτική συμμαχία φαινόταν να είναι ο αποτελεσματικότερος μοχλός πίεσης εναντίον του Άσαντ. Φέρει μεγάλη ευθύνη για την ενδυνάμωση των τζιχαντιστών στη Συρία. Αν και η άμεση στήριξη είναι δύσκολο να επιβεβαιωθεί, οι δυνάμεις που αντιδρούν στα συμφέροντα του καθεστώτος του Άσαντ, αλλά και στην αυτοδιεύθυνση της Ροζάβα, δημιουργήθηκαν από ομάδες συμφερόντων που σχετίζονται με τις λεγόμενες «φίλες της Συρίας»: την Τουρκία και τα κράτη του Κόλπου, ειδικά τη Σαουδική Αραβία και το Κατάρ, τους πιο σκληρούς αντιπάλους του Ιράν⁷.

3 Το SNC ιδρύθηκε ανεπίσημα σ' αυτή την ημερομηνία. Η επίσημη ίδρυσή του έγινε στο προάστιο Γκαμάρτ της Τύνιδας στις 18 Δεκεμβρίου 2011.

4 Συνέντευξη του Μπασάμ Ισάκ στον Μίχαελ Κναπ, «Den Wunsch des Volkes nach einem demokratischen, pluralistischen und säkularen Syrien verwirklichen», *Civaka Azad*, 4 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/1It9Y2m>.

5 Petra Becker, «Die syrische Muslimbruderschaft bleibt ein wichtiger Akteur», SWP-Aktuell, 52 (Αύγουστος 2013), σελ. 2, <http://bit.ly/1QJtz0a>.

6 Charles R. Lister, *The Syrian Jihad: Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency* (New York, 2016), σελ. 26.

7 Jörg Armbruster, *Brennpunkt Nahost: Die Zerstörung Syriens und das Versagen des Westens* (Frankfurt, 2013), loc. 1590.

Το Δεκέμβριο του 2012 στην Αντάκια της Τουρκίας ιδρύθηκε το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο (SMC), ως νέα δομή διοίκησης των κατά κύριο λόγο μη δημοκρατικών αντιπολιτευόμενων δυνάμεων. Και σ' αυτό το Συμβούλιο κυριάρχησαν οι τζιχαντιστικές δυνάμεις, καθώς στις γραμμές του εντάχθηκαν σαλαφιστικές και τζιχαντιστικές ομάδες όπως το Συριακό Ισλαμικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (SILF)⁸.

Μέτωπο Αλ-Νούσρα/Φατέχ Αλ-Σαμ

Η οργάνωση Τζαμπάτ Αλ-Νούσρα λι-Αλί Ας-Σαμ («Μέτωπο Στήριξης του Λαού της Συρίας») δημιουργήθηκε από τον Αμπού Μοχάμεντ Αλ-Τζαουλανί, σύριο ακόλουθο του ηγέτη της Αλ-Κάιντα Αϊμάν Αλ-Ζαουαχίρι στα τέλη του 2011. Μαζί με δεκατρείς σαλαφιστικές ομάδες, η Αλ-Νούσρα επεδίωκε την ίδρυση ενός ριζοσπαστικού ισλαμικού εμιράτου στην περιοχή. Η Αλ-Νούσρα αναγνώριζε ανοιχτά τη σχέση του με την Αλ-Κάιντα. Σε αντίθεση με το Ισλαμικό Κράτος, οι περισσότεροι μαχητές της Αλ-Νούσρα είναι Σύριοι.

Το SMC ανέπτυξε στενούς δεσμούς με την Αλ-Νούσρα⁹. Το 2012, υπό την πίεση της διεθνούς κατακραυγής, οι Η.Π.Α. υποχρεώθηκαν να προσθέσουν την Αλ-Νούσρα στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, πράγμα που καταρχάς είχαν διστάσει να κάνουν. Μεγάλα τμήματα της συριακής αντιπολίτευσης διαμαρτυρήθηκαν, όπως ο τότε πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου (NC) Αχμάντ Μοάζ αλ-Κατίμπ αλ-Χασάνι¹⁰.

Στις αρχές του 2013, η Αλ-Νούσρα ήταν η ισχυρότερη ένοπλη ομάδα στη Συρία. Ο FSA βρισκόταν σε ενεργή συνεργασία με τζιχαντιστές, και η Αλ-Νούσρα ανέπτυξε δεσμούς μαζί του. Ο Αμπντούλ Τζαμπάρ Ακίντι – στρατιωτικός ηγέτης του FSA από το Χαλέπι, στρατιωτικός υπεύθυνος για τον FSA στη Βόρεια Συρία και επικεφαλής της αρχηγός της ισλαμικής ταξιαρχίας Λίβα αλ-Ταουίντ (που είναι ευθυγραμμισμένη με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα κι έχει τη στήριξη του Κατάρ) – ρωτήθηκε για την Αλ-Νούσρα στις 29 Μαρτίου 2013. «Είναι σύμμαχοί μας», απάντησε. «Τους βλέπουμε διαφορετικά απ' ό,τι εσείς στη Δύση. Για μας δεν είναι τρομοκράτες! Θέλουν να διώξουν τον Άσαντ»¹¹.

8 Lund, «Syria's Salafi Insurgents», σελ. 12.

9 Στον τύπο, συνήθως το SMC θεωρείται ως ο FSA.

10 Hazem al-Amine, «Jabhat Al-Nusra and the Syrian Opposition's Failure», *Al-Monitor*, 22 Νοεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1B71Nvg>. «Syria Opposition Urges US to Reconsider Al-Nusra Move», *Hurriyet Daily News*, 12 Δεκεμβρίου 2012, <http://bit.ly/1IGXcQM>.

11 Jörg Armbruster, *Brennpunkt Nahost: Die Zerstörung Syriens und das Versagen des Westens* (Frankfurt, 2013), loc. 1290.

Κάποια εθνικιστικά κουρδικά κόμματα βρίσκονταν επίσης κοντά στον FSA και προσανατολιζόνταν έντονα προς την τουρκική πολιτική, όπως το κίνημα Ρεζνεβι («Μέλλον»). Το Ρεζνεβι έχει στενούς δεσμούς με το SNC και τον FSA κι απορρίπτει το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα. Τα μέσα ενημέρωσής του στην Ευρώπη είναι γνωστά για τη σχετικοποίηση των εγκλημάτων των τζιχαντιστών και την προπαγάνδα εναντίον της αυτοδιεύθυνσης στη Ροζάβα. Το *Kurdwatch*, μια ιστοσελίδα που εδρεύει στη Γερμανία, έχει κοινό προσωπικό με το κίνημα Ρεζνεβι και στενούς δεσμούς με την NC· δημοσιεύει «αντικειμενικές» παρουσιάσεις που προωθούν τις θέσεις του κόμματος στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη.

Στις 28 Ιουλίου 2016, η Αλ-Νούσρα διασπάστηκε απ' την Αλ-Κάιντα και μετονομάστηκε σε Τζαμπάτ Φατέχ Αλ-Σαμ («Μέτωπο για την κατάκτηση της Συρίας»). Η Τουρκία και το Κατάρ προωθούσαν μια τέτοια διάσπαση από το 2015, έτσι ώστε η Αλ-Νούσρα να αποκτήσει διεθνή νομιμοποίηση. Οι Η.Π.Α. δήλωσαν ότι η μετονομασία και η αλλαγή της κατάστασης δεν αλλάζει την εκτίμησή τους για την ομάδα.

Η επίθεση στη Σερεκανίγιε

Η Ροζάβα, απ' την πλευρά της, προσπαθούσε ν' αποφύγει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Οι YPG είχαν σχηματιστεί ως μια κοινή πολυκομματική αμυντική δύναμη, αλλά δεν ανέχονταν δυνάμεις όπως ο FSA, που μπορεί να έσερναν την περιοχή σε εμφύλιο πόλεμο¹². Ο αξιωματικός του FSA Ακίντι διατύπωσε ως εξής την πολιτική κατά της Ροζάβα: «Οι Κούρδοι έφτιαξαν κράτος. Δεν θα επιτρέψουμε το διαμελισμό της Συρίας». Πρόκειται για ένα κλασικό αντικουρδικό επιχείρημα που χρησιμοποιείται και στην Τουρκία¹³. Με τη στήριξη της Τουρκίας και του ΝΑΤΟ, οι δυνάμεις των Ισλαμιστών έγιναν πιο επιθετικές εναντίον της Ροζάβα.

Το Νοέμβριο του 2012, 3.000 βαριά οπλισμένοι τζιχαντιστές – μαχητές των Αλ-Νούσρα και τμημάτων του FSA, όπως το Συριακό Ισλαμιστικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (SILF) – πέρασαν τα συροτουρκικά σύνορα στο Τσεϊλανπινάρ και επιτέθηκαν στη Σερεκανίγιε. Στόχος ήταν να φτάσουν ως το Καμισλό και να ανατρέψουν την αυτοδιεύθυνση στο καντόνι Τζεζιρέ¹⁴. Μετά από μάχη τεσσάρων ημερών, κατέλαβαν την πόλη. Ο FSA ονόμασε την εισβολή αυτή «Απελευθέρωση του Ρας αλ-Αϊν από τον FSA», αλλά στην πραγματικότητα επρόκειτο για μακελειό, καταστροφή και αμείλικτη επιβολή της Σαρία. Κράτησαν την Σερεκανίγιε για επτά

12 Anja Flach, *Frauen in der kurdischen Guerilla: Motivation, Identität und Geschlechterverhältnis* (Cologne, 2007).

13 Mutlu Çiviroğlu, «Nusra'nin Amaci Devlet Kurmakti», *Yukesova Haber*, 9 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/1C1Qbm2>.

14 Nils Metzger, «In Syriens Kurdengebieten herrscht ein brüchiger Friede», *Die Zeit*, 4 Μαρτίου 2013, <http://bit.ly/1S8Vo4R>.

μήνες, στη διάρκεια των οποίων η ταξιαρχία Μασαάλ Τέμο του Ρεζνετνι συνεργάστηκε με το SILF και την Αλ-Νούσρα¹⁵.

Τον Ιούνιο του 2013, όπως έχουμε δει, οι δυνάμεις των YPG and YPJ απελευθέρωσαν την πόλη [βλ. 8.4] και εκδίωξαν την Αλ-Νούσρα και τον FSA. Όταν επισκεφθήκαμε την πόλη τον Οκτώβριο του 2013, δεκάδες μάρτυρες (Σουνίτες, Χριστιανοί, Γιεζίντι και Κούρδοι) μας περιέγραψαν τη τζιχαντιστική τρομοκρατία. Σε πολλούς τοίχους είχε γραφτεί με αίμα «ήρθαμε να σφαγιάσουμε». Και σ' ένα δικαστήριο που είχε καταληφθεί από τους τζιχαντιστές βρήκαμε έγγραφο της Αλ-Νούσρα που μάς έδωσαν ενδείξεις ότι χιλιάδες μαχητές της είχαν περάσει απ' τα τουρκικά σύνορα.

Στις 23 Ιουλίου 2013, το αμερικανικό Κογκρέσο ενέκρινε την παράδοση όπλων στον FSA¹⁶. Στις 26 Ιουλίου, εβδομήντα αξιωματικοί του FSA συναντήθηκαν με την ηγεσία του SMC στο Αντέπ (Ντιλόκ) της Τουρκίας και εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση εναντίον της Ροζάβα. Ο Αμπντούλ Τζαμπάρ Ακίντι δήλωσε: «Αφού έχουμε εμείς πολεμικό υλικό, πρέπει να έχουν όλοι. Κάθε φορά που ακούμε για το PKK, μας χτυπάει πισώπλατα... Στο εξής δε θα δείξουμε κανένα έλεος. Δεν υπάρχει οίκτος. Θα κάνουμε ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατό για να το εξαφανίσουμε»¹⁷. Το πρακτορείο ANHA ανέφερε ότι άκουσε κάποιους να λένε ότι ήρθε ο καιρός να εκδιωχθούν οι Κούρδοι απ' τη Συρία και να εξοντωθούν. Ένα μήνυμα μέσω βίντεο ενός άλλου μέλους του στρατιωτικού συμβουλίου του FSA, του Αμπντουλσαμπάρ αλ-Ικέλι, επίσης απειλούσε τους Κούρδους με εξόντωση¹⁸.

Στη διάρκεια της 31ης Ιουλίου και 1ης Αυγούστου του 2013, μέλη του FSA, της Αλ-Νούσρα και της κουρδικής ταξιαρχίας Αζάντι (του ομώνυμου κόμματος, μέλους του Κουρδικού Εθνικού Συμβουλίου ENKS), διέπραξαν σφαγή στις Τιλ Χασίλ και Τιλ Αράν, δύο κωμοπόλεις κοντά στο Χαλέπι που δεν ήταν υπό τον έλεγχο της

15 Η Ronahi TV έχει δημοσιεύσει ένα video που αποκαλύπτει τη συνεργασία μεταξύ Αλ-Νούσρα και Ταξιαρχίας Μασαάλ Τέμο στη Σερεκανίγιε. Επειδή η πηγή του βίντεο αμφισβητείται, πρέπει ν' αναφέρουμε ότι αυτόπτες μάρτυρες υποστηρίζουν αυτή την ερμηνεία του. Plana Dagirkirina, YouTube, 23 Νοεμβρίου 2012, <http://bit.ly/1IxSCBB>. Ο επικεφαλής της ταξιαρχίας Ουσάμα Αλ-Χιλαλί επανεμφανίστηκε το Μάιο του 2013, όταν πολέμησε μαζί με την Αλ-Νούσρα εναντίον των YPG: Rodi Khalil, «Recent Fighting in Til Tamir Escalates», *Kurdish Blogger*, 3 Μαΐου 2013, <http://bit.ly/1GAVcJo>.

16 Tabassum Zakaria and Suzan Cornwell, «US Congressional Hurdles Lifted on Arming Syrian Rebels», *AraNews*, 23 Ιουλίου 2013, <http://bit.ly/1QssAqr>.

17 «ÖSO Komutanı: PKK'nin kökünü kurutacağız», *Sabah*, 8 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/1B6sYnM>.

18 «Freie syrische Armee und Islamisten erklären den KurdInnen den Krieg», *Civaka Azad*, 4 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/1Rpfta7>. «Two Turkish Intelligence (MIT) Agents Killed in Syria», *Ekurd Daily*, 17 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/291sVOo>. «Massacre in Aleppo Continues», *Alliance for Kurdish Rights*, 4 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/28YphTQ>.

αυτοδιεύθυνσης της Ροζάβα. Η δικαιολογία ήταν ότι οι κάτοικοι είχαν σχέσεις με το αριστερό κουρδικό κόμμα PYD¹⁹. Επιζώντες της σφαγής είπαν σ' έναν από τους συγγραφείς ότι τα μέλη της Αλ-Νούσρα και του FSA πριν επιτεθούν σε μια συνοικία της Τιλ Χασίλ, αποκαλούσαν τους Κούρδους «άπιστους» και ισχυρίζονταν ότι ήθελαν να συνεργαστούν με το καθεστώς του Άσαντ. Ένας άλλος επιζών μάς εξιστόρησε: «Η Αλ-Νούσρα και ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός εισέβαλαν στη συνοικία Τιλ Χασίλ και διακήρυξαν μέσω των μεγαφώνων του τζαμιού πως οι Κούρδισσες, τα παιδιά, τα σπίτια και οι περιουσίες είναι "Χαλάλ"» – δηλαδή επιτρέπεται η βίαιη απαλλοτρίωσή τους. «Μετά περικύκλωσαν την Τιλ Χασίλ και την Τιλ Αράν. Κανείς δεν μπορούσε να διαφύγει». Οι ελεύθεροι σκοπευτές άνοιξαν πυρ εναντίον αμάχων. «Έπιασαν γυναίκες, τις βασάνισαν και τις βίασαν. Έκαναν πλιάτσικο. Σκότωσαν ακόμα και παιδιά. Δε ρωτούσαν αν είσαι υποστηρικτής του Οτζαλάν – τους αρκούσε να είσαι Κούρδος... Οι πρώτοι που δέχθηκαν επίθεση ήταν όσοι δούλευαν στο "Σπίτι του Λαού"²⁰. Περίπου εβδομήντα άνθρωποι δολοφονήθηκαν, αν και ο ακριβής αριθμός δεν προσδιορίστηκε. Εκατοντάδες αιχμαλωτίστηκαν.

Σύμφωνα με τους επιζώντες, ένοπλοι του ENKS, του αδελφού κόμματος του KDP στη Συρία, συμμετείχαν στις σφαγές των Τιλ Χασίλ και Τιλ Αράν²¹.

Τον καιρό που βρισκόμασταν στο Τζεζιρέ, μαθαίναμε σχεδόν καθημερινά για δολοφονικές επιθέσεις από μια ραγδαία αναπτυσσόμενη ομάδα τζιχαντιστών, που εκείνη την εποχή ονομαζόταν ISIS, συνήθως εναντίον αμάχων. Στις 29 Μαΐου 2014, κατέλαβε τρία χωριά της περιοχής της Σερεκανίγιε που θεωρούνταν Γιεζίντι, αλλά στην πραγματικότητα κατοικούνταν από Άραβες πρόσφυγες. Το ISIS έσφαξε δεκαπέντε άτομα, μεταξύ αυτών επτά παιδιά²². Οι εικόνες αυτής της φρικιαστικής σφαγής στα κουρδικά μέσα ενημέρωσης δεν μας άφηναν να κοιμηθούμε το βράδυ. η Γκιουλιστάν Οσμάν, της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι» μας είπε για «έναν νέο από τη Ντερίκ που του έκοψαν το λαρύγγι οι τζιχαντιστές. Η μητέρα του δεν έχει κοιμηθεί από εκείνη τη νύχτα. Τώρα όποτε βλέπει μαχαίρι, τρελαίνεται».

Αν και δεκάδες μάρτυρες είδαν τη σφαγή και την περιέγραψαν, τα κόμματα του νότιου Κουρδιστάν και τα συριακά ομόλογά τους βάφτισαν τους φόνους «μεμο-

19 «Kürtlere saldırı kararı Antep'te alındı!», ANF News, 2 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/28YphTQ>.

20 Επιβίωσαντες από το Τιλ Χασίλ και το Τιλ Αράν, αδημοσίευτη συνέντευξη στους συγγραφείς, Καμισλό, Οκτώβριος 2013.

21 Όπ.π.

22 «ISIS Propaganda: "Wir haben Yeziden getötet, keine Sunniten!"—Klarstellung», *Êzîdî Press*, 31 Μαΐου 2014, <http://www.ezidipress.com/?p=2120>, όπου περιλαμβάνεται κατάλογος των δολοφονημένων.

νωμένους θανάτους στη μάχη»²³. Στις 9 Σεπτεμβρίου 2013, όταν η γερμανική κυβέρνηση ρωτήθηκε για τις σφαγές που διέπρατταν οι τζιχαντιστές στη Συρία γενικά και στις Τιλ Χασίλ και Τιλ Αράν συγκεκριμένα, απάντησε πως «δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία», «ανησυχεί ιδιαίτερα για την κατάσταση» και αναζητά πληροφορίες από πηγές προσκείμενες στο ΚDP²⁴. Από το 2011 μέχρι το καλοκαίρι του 2014, οι επιθέσεις στη Ροζάβα από τον FSA και τους συμμάχους του, μεταξύ αυτών την Αλ-Νούσρα, όπως και από το ISIS, καλύπτονταν από ένα πέπλο διεθνούς σιωπής. Ήταν μια ένδειξη ότι ο κόσμος θεωρούσε αυτές τις επιθέσεις ανεκτές.

14.2 Ισλαμικό Κράτος

Τον Αύγουστο του 2013, το ISIS (Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε) ξεκίνησε τη θριαμβευτική προέλασή του στη Συρία, καταλαμβάνοντας την πόλη Ράκα. Τον Ιούνιο του 2014, κατέκτησε τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του Ιράκ, τη Μοσούλη, το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο του Ιράκ και σημαντικότερο σταθμό στο δρόμο προς τη Συρία. Στις 28 Ιουνίου, την πρώτη μέρα του Ραμαζανιού, μετονομάστηκε σε «Ισλαμικό Κράτος» (IS) και ανακήρυξε τον εαυτό του «Παγκόσμιο Χαλιφάτο», παραπέμποντας στην εξάπλωση του Ισλάμ τον 7ο και 8ο αιώνα μ.Χ.. Το Ισλαμικό Κράτος φιλοδοξεί να κατακτήσει τη «Μεγάλη Συρία» (Bilad as-šam – δηλαδή τη σημερινή Συρία, Λίβανο, Ιορδανία και Παλαιστίνη), ως πυρήνα μιας αναβιωμένης ισλαμικής αυτοκρατορίας. Με τη χρήση του όρου «Χαλιφάτο», το Ισλαμικό Κράτος επιδιώκει να εκμεταλλευτεί τον πόθο πολλών μουσουλμάνων για μια ξεκάθαρα ορισμένη πολιτιστική ταυτότητα, θρησκευτική καθαρότητα και πολιτική ενότητα, μετά από έναν αιώνα επιβολής και λεηλασίας της Μέσης Ανατολής από τη Δύση²⁵.

Το Ισλαμικό Κράτος είχε τις ρίζες του στην εισβολή των Η.Π.Α. στο Ιράκ το 2003. Τον Αύγουστο εκείνης της χρονιάς, ο Ιορδανός Αμπού Μουσάμπ Αλ-Ζαρκάουι ίδρυσε την ομάδα Τζαμαάτ αλ-Ταουχίντ ουαλ-Τζιχάντ («Μονοθεϊσμός και Τζιχάντ»), που στοχοποιούσε τόσο τις δυνάμεις της συμμαχίας όσο και τους ιρακινούς σίιτες. Πολλοί πρώην αξιωματικοί του Σαντάμ Χουσεΐν που είχαν ριζοσπαστικοποιηθεί στη διάρκεια του πολέμου εντάχθηκαν στους τζιχαντιστές. Τον Οκτώβριο του 2006, η Αλ-Κάιντα στο Ιράκ συνεργάστηκε με πολλές σουνιτικές

23 Εκπρόσωποι του ENKS, μεταξύ αυτών ο Χακίμ Μπασάρ, σε συζήτηση με τους συγγραφείς, Οκτώβριος 2013.

24 «Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage ...», *Deutscher Bundestag*, 10 Σεπτεμβρίου 2013, Drucksache 17/14738, <http://bit.ly/1GB6mOl>.

25 Stephan Rosiny, «"Des Kalifen neue Kleider": Der Islamische Staat in Iraq und Syrien», *GIGA (German Institute of Global and Area Studies) Focus: Nahost*, no. 6 (2014), <http://bit.ly/1Baw0Yf>.

φυλές και άλλους εξεγερμένους και ίδρυσε το Συνασπισμό Μουταγμπίν, που αυτοανακηρύχθηκε σε Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ (ISI, στα αραβικά Αλ-Ντάουλα Αλ-Ισλαμιάγια Φιλ-Ιράκ)²⁶. Το 2010, ο Ιρακινός Αμπού Μπακρ Αλ-Μπαγκνταντί αναδείχτηκε σε ηγέτη.

Το Σεπτέμβριο του 2014, στο διαδίκτυο κυκλοφόρησαν βίντεο που έδειχναν ανθρωπούς του Ισλαμικού Κράτους σε κινούμενα οχήματα να πυροβολούν πεζούς και οδηγούς με ημιαυτόματα όπλα, ενώ ακούγονταν τζιχαντιστικοί πολεμικοί ύμνοι (*nasheed*). Λίγες μέρες μετά, στην ιστοσελίδα του Ισλαμικού Κράτους δημοσιεύτηκαν εικόνες εκατοντάδων ιρακινών στρατιωτών γαζωμένων από σφαίρες²⁷. Το Ισλαμικό Κράτος απαιτεί όσοι κατατάσσονται να τηρούν ένα αυστηρό κανονισμό, αλλά στέλνει και το γοητευτικό μήνυμα ότι όσοι καταταγούν θα έχουν προσωπική συμμετοχή στη δημιουργία ενός νέου κόσμου. «Μετά την απελευθέρωση της Τιλ Κοτσέρ», παρατήρησε η αξιωματικός των ΥΠJ Ρουκέν Τζιρίκ, «εξετάσαμε τα πτώματα των Ισλαμιστών και διαπιστώσαμε πως είναι από το Αφγανιστάν, τη Λιβύη, το Πακιστάν, την Τουρκία και την Ευρώπη. Οι περισσότεροι είναι από τη βόρεια Αφρική, αλλά κι από την Τσετσενία, την Ευρώπη. Υπήρχε κι ένας Κινέζος». Σύμφωνα με τις ΥΠG, από τους 587 τζιχαντιστές που αιχμαλωτίστηκαν το 2013, μόνο οι 91 ήταν Σύριοι²⁸.

Λέγεται πως το Ισλαμικό Κράτος έχει 25.000-100.000 ένοπλους μαχητές στη Μέση Ανατολή, εκ των οποίων σχεδόν οι μισοί έχουν έρθει από άλλα μέρη του κόσμου. Μαχητές των ΥΠJ στη Σερεκανίγιε μάς είπαν ότι οι περισσότεροι μαχητές του Ισλαμικού Κράτους είναι μισθοφόροι και μερικοί είναι παιδιά²⁹. «Οι μαχητές του Ισλαμικού Κράτους αντιμετωπίζουν το θάνατο δίχως φόβο», μας είπε η μαχήτρια των ΥΠJ Αχίν Αμέντ. «Πολεμούν χωρίς να γνωρίζουν το παραμικρό για τη χώρα στην οποία βρίσκονται». Πράγματι, η έλλειψη επαφής με τους ντόπιους τους κάνει ανελέητους. Ο διοικητής του Τιλ Χενζίρ, του δυτικότερου φυλακίου του Τζεζιρέ, μας είπε το Μάιο του 2014 πως κάποιοι τζιχαντιστές που είχαν αιχμαλωτιστεί νόμιζαν πως πολεμούσαν το Ισραήλ. Κάποιες μαχήτριες των ΥΠJ λυπούνται για την απερισκεπτη αυτή στάση, «αλλά τι να κάνουμε μ' ένα δεκαεξάχρονο που έχει κόψει τους λαιμούς έξι δικών μας νέων;», αναρωτιέται η Αχίν Αμέντ.

Οι τζιχαντιστές δείχνουν ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον ανταγωνιστικών σαλαφιστικών και τζιχαντιστικών ομάδων, ενώ ακόμη και μαχητές στις δικές τους γραμ-

26 Daniel Steinvodth, «Eine Söldnerarmee im Dienste des "Kalifen"», *Neue Zürcher Zeitung*, 16 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1RhcC1Z>.

27 «The Failed Crusade», *Dabiq*, no. 4 <http://bit.ly/1HErIte>.

28 Michael Knapp, «Ausschliesslich zum Schutz der Bevölkerung agieren», *Kurdistan Report*, 172 (Μάρτιος-Απρίλιος 2014), <http://bit.ly/1QpZ4lc>.

29 Abu Mohammed, «Syrian Children the Fuel of Bombing», *Raqqa News*, 6 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/1SUkvrN>.

μές μπορεί να δολοφονηθούν: «Όσοι θελήσουν ν' αποχωρήσουν σφάζονται δίχως έλεος από τους αξιωματούχους του Ισλαμικού Κράτους», δήλωσε ένας λιποτάκτης που κατάφερε να ξεφύγει³⁰.

Η μάχη του Κομπάνι

Στις 15 Σεπτεμβρίου 2014, το Ισλαμικό Κράτος επιτέθηκε στο αυτοδιευθυνόμενο καντόνι του Κομπάνι, με στόχο την κατάληψη όλης της βόρειας Συρίας. Χρησιμοποίησαν σύγχρονα οπτικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων βαρέων όπλων που πήραν από αμερικανικές εγκαταστάσεις στη Μοσούλη και πενήντα τεθωρακισμένα. Το Ισλαμικό Κράτος γρήγορα κατέλαβε πάνω από τριακόσια χωριά και μέρος της πόλης, διαπράττοντας μαζικές δολοφονίες. Ενώ εκατοντάδες χιλιάδες κατοίκων προσπαθούσαν να διαφύγουν, το Ισλαμικό Κράτος ανακοίνωνε μ' αυτοπεποίθηση ότι θα καταλάβει το Κομπάνι σε δύο εβδομάδες.

Για πάνω από δύο χρόνια, το Κομπάνι απέκρουε τις επιθέσεις των τζιχαντιστών, μα επιτέλους η οικουμένη πρόσεξε αυτή τη μάχη. Ο διεθνής τύπος εγκαταστάθηκε σ' ένα λόφο πέρα από την τουρκική πλευρά των συνόρων, στο λεγόμενο «Λόφο του Τύπου» για να παρακολουθεί καλύτερα την επίθεση του Ισλαμικού Κράτους. Κάπου εκατό μέτρα μακριά, λίγες χιλιάδες μαχητές και μαχήτριες των YPG/YPJ, όπως και πολίτες, αντιστέκονταν αποφασιστικά σ' έναν αντίπαλο που κανείς στρατός δεν είχε καταφέρει να ανακόψει ως τώρα. Καλά-καλά δεν είχαν όπλα. Η Τουρκία είχε αναπτύξει τεθωρακισμένα κατά μήκος των συνόρων, φαινομενικά έτοιμη να βοηθήσει άμεσα το Ισλαμικό Κράτος.

Η κουρδική πλευρά ζητούσε ένα μόνο πράγμα: ν' ανοίξει ένας διάδρομος που θα επιτρέψει να φτάσει βοήθεια στο Κομπάνι, που αλλιώς ήταν εντελώς αποκομμένο. Εφόσον το Ισλαμικό Κράτος το είχε περικυκλώσει από τρεις πλευρές, ο διάδρομος έπρεπε να περνά από την Τουρκία. Μα η τουρκική κυβέρνηση αρνήθηκε τη δημιουργία ασφαλούς πρόσβασης ή τη μεταφορά των αναγκαίων προμηθειών, τροφίμων, φαρμάκων και δομικών υλικών προς την πόλη. Όσοι έφτασαν εκεί για να προσπαθήσουν να βοηθήσουν, εμποδίστηκαν επανειλημμένα από τον τουρκικό στρατό και την αστυνομία με δακρυγόνα και πραγματικά πυρά. Η φιλανθρωπική οργάνωση Medico International πάλεψε για μήνες με τις αρχές για να επιτρέψουν τη διέλευση λίγων ασθενοφόρων. Ο συμπρόεδρος του PYD Σαλί Μουσλίμ λέει χαρακτηριστικά: «Οι Τούρκοι πάσχουν από Κουρδοφοβία, αυτό είναι όλο»³¹.

30 Abu Hassan Karimov al Azeri, πρώην μέλος ISIS, συνέντευξη, 9 Μαΐου 2014, blog, <http://bit.ly/1B7xJNL>. Sherko Omer, «"It Was Never My Intention to Join ISIS": Interview with a Former Member of Islamic State», *Newsweek*, 6 Νοεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1FJXaS9>.

31 Salih Muslim, συνέντευξη στον Özlem Topcu, «Die Türken leiden unter Kurdophobie», *Die Zeit*, 14 Οκτωβρίου 2014, <http://bit.ly/1G5rNR7>.

Για πολλούς, το Ισλαμικό Κράτος φαίνεται ασταμάτητο και το ίδιο προσπάθησε να προκαλέσει πανικό και παραίτηση στους ανθρώπους του Κομπάνι. Η κυβέρνηση Ερντογάν προέβλεψε ότι το Κομπάνι θα πέσει, όπως και ο υπουργός εξωτερικών των Η.Π.Α. Τζον Κέρι. Ωστόσο οι YPG/YPJ συνέχισαν να μάχονται. Κάποια στιγμή, μια διμοιρία εννέα μαχητών των YPG/YPJ αντιστάθηκαν στο Ισλαμικό Κράτος στο Ζερζουρί, ένα χωριό λίγα χιλιόμετρα έξω απ' το Κομπάνι. Συγκράτησαν μια τεράστια δύναμη του Ισλαμικού Κράτους για πάνω από 32 ώρες. Όταν το Ισλαμικό Κράτος άρχισε να καταλαμβάνει το σχολείο, οι μαχητές των YPG/YPJ προτίμησαν να ανατιναχτούν μαζί του, παρά να πέσουν στα χέρια του. Η αφοσίωσή τους ενέπνευσε την αντίσταση στο Κομπάνι. Κι άλλοι μαχητές ακολούθησαν το παράδειγμά τους, όπως η Αρίν Μιρκάν, που σταμάτησε ένα ταנק του Ισλαμικού Κράτους με το κορμί της κι εκρηκτικά στο λόφο Μιστενούρ.

Ενώ μεγάλωνε ο παγκόσμιος σεβασμός για τους υπερασπιστές του Κομπάνι, το Ισλαμικό Κράτος δέχτηκε προστασία και βοήθεια από την Τουρκία³². Οι μαχητές του Ισλαμικού διέσχισαν τα σύνορα χωρίς προβλήματα. Ο Ερντογάν πρότεινε τη δημιουργία μιας «ουδέτερης ζώνης» απ' το Αφρίν και το Χαλέπι ως τη Ράκα και τη Χόσικε – δηλαδή σε όλη τη Ροζάβα. Θα εξαφάνιζε την αυτοδιεύθυνση και θα έθετε τη Ροζάβα υπό τον έλεγχο της Τουρκίας. Τσουβάλιασε το PYD, τις YPG, τη Ροζάβα και το PKK και τα εξίσωσε με το Ισλαμικό Κράτος ως «τρομοκρατικά». Οι Η.Π.Α. απέρριψαν την πρόταση.

Με δεδομένη την απελπιστική κατάσταση στο Κομπάνι, εκατομμύρια υποστηρικτές διαδήλωσαν σε τουρκικές και κουρδικές πόλεις για να σπάσουν τη σιωπή της κυβέρνησης. Στις 6-8 Οκτωβρίου, το τουρκικό κράτος επιτέθηκε βίαια στους διαδηλωτές, σκοτώνοντας πάνω από σαράντα. Τα ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης είπαν ότι διαμαρτύρονταν για την αδράνεια της Τουρκίας στη Συρία, μα η αλήθεια ήταν ακριβώς το αντίστροφο: απαιτούσαν η Τουρκία να σταματήσει να υποστηρίζει ενεργητικά το Ισλαμικό Κράτος³³.

Τελικά, η δημόσια πίεση για βοήθεια προς τους υπερασπιστές του Κομπάνι έγινε τόσο έντονη που οι Η.Π.Α. δεν μπορούσαν πια να την αγνοήσουν. Η πρόσφατα δημιουργημένη διεθνής συμμαχία, στην οποία συμβολικά συμμετείχαν το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία, άρχισε να βομβαρδίζει το Ισλαμικό Κράτος στο Κομπάνι και να δίνει όπλα από αέρος στις YPG/YPJ. Ο Ερντογάν, υποχρεωμένος να δώσει

32 David L. Phillips, «Research Paper: ISIS-Turkey links», *Huffington Post*, 7 Μαρτίου 2016, <http://huff.to/1Iaatvo>· Barney Guiton, «"ISIS Sees Turkey as Its Ally": Former Islamic State Member Reveals Turkish Army Cooperation», *Newsweek* (European edition), 7 Νοεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1GfVQsK>· «Turkey Supports IS, Wants to Revive Ottoman Empire – Syria's UN Envoy», *Russia Today*, 30 Δεκεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1JINlpO>.

33 Hannah Strange, «Battle for Kobane Rages and Protests Against Turkey's "Inaction" End in Kurdish Deaths», *VICE News*, 8 Οκτωβρίου 2014, <http://bit.ly/291K4sR>.

Γιορτή YPG/YPJ στο Κομπάνι, Οκτώβριος 2015

βοήθεια, επέτρεψε δύο φορές να περάσουν από την Τουρκία 140 πεσμεργκά του KDP με λίγα βαρέα όπλα για την άμυνα του Κομπάνι. Έφτασαν τον Οκτώβριο και το Δεκέμβριο του 2014, και μαζί με τις YPG/YPJ και το Μπουρκάν Αλ-Φιράτ υπερασπίστηκαν το Κομπάνι.

Στις 27 Ιανουαρίου, μετά από τέσσερις μήνες σκληρών μαχών, το Κομπάνι απελευθερώθηκε. Σε λίγες μόνο μέρες, απελευθερώθηκαν και τα περισσότερα από τα 365 χωριά. Οι Κούρδοι πανηγύριζαν παντού, μα οι κάτοικοι του Κομπάνι είχαν πληρώσει υψηλό τίμημα. Τουλάχιστον 500 μαχητές των YPG/YPJ είχαν σκοτωθεί και κάθε οικογένεια είχε έναν μάρτυρα. Το 80% των κτιρίων της πόλης είχαν καταστραφεί.

Η αντίσταση του Κομπάνι άλλαξε τον πόλεμο εναντίον του Ισλαμικού Κράτους, γιατί διέλυσε το μύθο ότι είναι ανίκητο. «Η Δύση πρέπει ν' αναρωτηθεί γιατί δεν έκανε τίποτα τόσο καιρό, ενώ οι σύμμαχοι παρέδιδαν όπλα στη Συρία, τα οποία κατέληγαν στα χέρια των εξτρεμιστών», έγραψε ο αρχισυντάκτης της *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. «Η συμμαχία πρέπει να αναγνωρίσει επιτέλους τι διακυβεύεται στη Συρία και να αλλάξει την πολιτική της»³⁴.

Ενώ σιγά-σιγά ξεκινούσε η ανοικοδόμηση, το Ισλαμικό Κράτος διέπραξε μια τεράστια σφαγή. Στις 26 Ιουνίου 2015, δύο ομάδες μαχητών του Ισλαμικού Κράτους επιτέθηκαν στο Κομπάνι από το νότο, ενώ μια τρίτη ομάδα μπήκε στην πόλη απευ-

34 Rainer Hermann, «Terrorstaat Irak», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/1G5hOLP>.

θείας από τον τουρκικό συνοριακό σταθμό του Μουρσιτπινάρ. Είχαν στόχο να αποκτήσουν τον έλεγχο της πόλης με τη στήριξη χιλιάδων μαχητών του Ισλαμικού Κράτους απ' την άλλη όχθη του Ευφράτη στα δυτικά. Οι τρομοκράτες του Ισλαμικού Κράτους φορούσαν στολές των YPG και του Μπουρκάν Αλ-Φιράτ. Μπήκαν στα σπίτια του Κομπάνι και σκότωσαν, τον έναν μετά τον άλλο, πάνω από 288 πολίτες, πολλούς απ' αυτούς παιδιά. Η σφαγή επεδίωκε την τρομοκράτηση του λαού του Κομπάνι και τον εκφοβισμό των υποστηρικτών του έτσι ώστε να φύγουν.

Η σφαγή δε θα μπορούσε να γίνει χωρίς τουρκική υποστήριξη, αφού το Ισλαμικό Κράτος χρησιμοποίησε τον επίσημο συνοριακό σταθμό³⁵. Κάποιοι μάρτυρας τόνισαν: «Πώς μπορεί πέντε αυτοκίνητα με πολυβόλα του Ισλαμικού Κράτους να περνούν απ' τον επίσημο συνοριακό σταθμό και κανείς να μην τα σταματά; Το Ισλαμικό Κράτος και το ΑΚΡ έχουν το ίδιο σκεπτικό»³⁶. Οι τρομοκράτες του Ισλαμικού Κράτους όχι μόνο μπήκαν από τα τουρκικά σύνορα, αλλά ορισμένοι απ' αυτούς έφυγαν απ' τον ίδιο δρόμο.

Στα χωριά, οι τζιχαντιστές άφησαν πίσω τους νάρκες, που κατέστησαν την αγροτική παραγωγή σχεδόν αδύνατη. Κάθε εβδομάδα άνθρωποι σκοτώνονταν επειδή πατούσαν νάρκες ή άλλα εκρηκτικά που είχε αφήσει το Ισλαμικό Κράτος. Μια που το Κομπάνι και το Τζεζιρέ ήταν γεωγραφικά ενωμένα τον Ιούνιο του 2015, οι περισσότερες προμήθειες τροφίμων έπρεπε να μεταφερθούν απ' το αδελφό καντόνι στα ανατολικά.

Προφανώς η ύπαρξη εχθρικών ομάδων γύρω από τη Ροζάβα είναι μέρος του εμπάργκο και επιβάλλει την διεθνή οικονομική και πολιτική απομόνωσή της.

14.3 Η Κουρδική Περιφερειακή Κυβέρνηση (KRG)

Αφού οι επιθέσεις των τζιχαντιστών στρέφονταν εναντίον όλων των Κούρδων, οι YPG υποστήριζαν πως οι Κούρδοι έπρεπε να παραμερίσουν τις διαφορές τους και να ενωθούν ενάντια στους τζιχαντιστές. Τον Ιούνιο του 2014 είχαν δηλώσει πως είναι έτοιμες να υπερασπιστούν το Νότιο Κουρδιστάν, μαζί με τους Πεσμεργκά. Σε μια διακήρυξη διαβάζουμε: «Εμείς οι μαχητές των YPG πολεμάμε εδώ και δεκαοχτώ μήνες τις συμμορίες των εξτρεμιστών (στη Ροζάβα). Πολλές φορές ακούσαμε πως στόχος τους είναι ο αφανισμός όλων των Κούρδων. Αποκτήσαμε πολύτιμη εμπειρία από την αντίστασή μας κι οι μαχητές μας αγωνίστηκαν με ηρωισμό». Οι

35 Αυτόπτης μάρτυρας στο Κομπάνι στους συγγραφείς, 31 Οκτωβρίου 2015.

36 Όπ.π.

*Συροϊακωβίτες σε συγκέντρωση κατά της τάφρου του KDP
για την ενίσχυση του εμπάργκο*

YPG κάλεσαν όλους τους Κούρδους, ασχέτως κομματικής τοποθέτησης, να ενωθούν στον αγώνα ενάντια στον κοινό εχθρό³⁷.

Όμως αυτό δεν έμελλε να συμβεί. Το KDP του Μπαρζανί, λέει ο συγγραφέας Ντιλάρ Ντιρίκ, επιδεικνύει μια «ενεργή πολιτική αποκλεισμού απέναντι στους Κούρδους της Συρίας, της Τουρκίας και του Ιράν»³⁸. Μάλιστα έχει κι αυτό ευθύνη για το εμπάργκο απέναντι στη Ροζάβα, καθώς το χαλαρώνει ή το σφίγγει, ανάλογα με τα δικά του πολιτικά συμφέροντα. Ανοίγει και κλείνει το πέρασμα της πλωτής γέφυρας της Σεμαλκά κατά το δοκούν. Το Φεβρουάριο του 2014, το KDP αποφάσισε να ανοίξει μια τάφρο μήκους 20 χιλιομέτρων στα σύνορα με τη Ροζάβα, δήθεν για να προστατευτεί από επιθέσεις τζιχαντιστών, στην πραγματικότητα, όμως, για να παρακωλύσει το εμπόριο και να ολοκληρώσει το εμπάργκο.

Η KRG αρέσκεται να μιλά γι' ανεξαρτησία από τη Βαγδάτη, αλλά στην πραγματικότητα εξαρτάται από την Τουρκία και τις Η.Π.Α. Το σύστημα που εφαρμόζεται στο Νότιο Κουρδιστάν διαφέρει ριζικά από τη Ροζάβα· είναι πελατειακό, όπου δύο μεγάλα κυβερνητικά κόμματα –το KDP και η Πατριωτική Ένωση του Κουρ-

37 «Rojava YPG Proposes Joint Action with South Kurdistan Peshmerga Against ISIS Terrosits,» *Kurdistan Tribune*, 10 Ιουνίου 2014, <http://bit.ly/1IRT53u>.

38 Dilar Dirik, «Islamischer Staat, kurdische (Un-)abhängigkeit und das Versagen des Nationalstaatsparadigmas», *Kurdistan Report*, 175 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2014), <http://bit.ly/1Gb7h4E>.

διστάν (PUK)– νέμονται και διανέμουν στους υποστηρικτές τους τον πλούτο που παράγεται από τ' αποθέματα πετρελαίου. Ο Ντιρίκ παρατηρεί ότι το KDP ορίζει την ελευθερία ως «καπιταλιστική οικονομική ανάπτυξη, ιδανικά απορρέουσα από "ανεξάρτητες" πωλήσεις πετρελαίου, ξενοδοχεία πολυτελείας και πολυκαταστήματα, ενώ, αποδεχόμενο ενεργά τα σύνορα (που χαράχτηκαν τη δεκαετία του 1920), συμβάλλει στην καταπίεση των Κούρδων». Το 95% της οικονομίας βασίζεται στα έσοδα απ' το πετρέλαιο, το περισσότερο απ' το οποίο πωλείται στην Τουρκία. Προωθεί ένα νεοφεουδαρχικό σχέδιο που θέλει να μετατρέψει την πλούσια σε πετρέλαιο Κουρδική Περιφερειακή Κυβέρνηση (KRG) σ' ένα "νέο Ντουμπαί"». Η KRG και ειδικά το KDP ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τον έλεγχο των κοιτασμάτων πετρελαίου γύρω απ' το Ριμελάν.

Το KDP του Μπαρζανί προσπαθεί να εγκαθιδρύσει ένα κουρδικό καπιταλιστικό-πατριαρχικό έθνος-κράτος και να ενδυναμώσει τη συμμαχία του με την Τουρκία. Η Δημοκρατική Αυτονομία αποτελεί πρόκληση για το σύστημα της KRG – και πρέπει να καταστραφεί με κάθε κόστος. Οι κάτοικοι που δεν εντάσσονται είτε στο KDP είτε στην PUK περιθωριοποιούνται κοινωνικά. Το σύστημα αυτό απαιτεί ένα εξελιγμένο μηχανισμό ασφάλειας για τη συντήρησή του και έχει επανειλημμένα χρησιμοποιήσει βία εναντίων διαδηλωτών. Σύμφωνα με μια έκθεση του Παρατηρητήριου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 2013, έχει περιορίσει σημαντικά την ελευθερία του Τύπου³⁹.

Το KDP έχει προσπαθήσει επί μακρόν να αποσταθεροποιήσει τη Ροζάβα και μ' άλλους τρόπους. Τον Ιανουάριο του 2014, ένα παγιδευμένο αυτοκίνητο εξερράγη στο κέντρο της Ντερίκ, μπροστά απ' τα γραφεία της Ένωσης Γυναικών «Αστέρι». Ένας πατέρας με το παιδί του σκοτώθηκαν, ενώ ο πανικός σκορπίστηκε στην πόλη. Εκείνη τη στιγμή, το KDP άνοιξε τα σύνορα προς το Νότιο Κουρδιστάν, έτσι ώστε πολλοί να διαφύγουν. Όταν μπήκαμε στη Ροζάβα λίγους μήνες αργότερα, η Μπεριβάν, από την Ένωση Γυναικών «Αστέρι», μας εξήγησε ότι εξαιτίας του εμπάργκο οι μορφωμένοι γιατροί και μηχανικοί έχουν εγκαταλείψει την περιοχή για να βρουν δουλειές με καλύτερη αμοιβή στο Νότιο Κουρδιστάν.

Η εχθρική στάση του KDP αποδείχτηκε με τη σύλληψη του Μπεσίρ Αμπντουλμεισίτ Μούσα, αξιωματούχου του KDP-S μ' επικεφαλής τον Αμπντουλχακίμ Μπασάρ, ενώ προσπαθούσε να προετοιμάσει βομβιστικές επιθέσεις στη Ροζάβα εναντίον της αυτοδιοίκησης. Ομολόγησε τα πάντα και εξήγησε με λεπτομέρειες ότι εργαζόταν για τις μυστικές υπηρεσίες του KDP του Νότιου Κουρδιστάν⁴⁰. Στα τέλη

39 «Iraqi Kurdistan: Free Speech Under Attack», *Human Rights Watch*, 10 Φεβρουαρίου 2013, <http://bit.ly/1B3xF1z>.

40 Anja Flach and Michael Knapp, «Der Fall Beshir Abdulmecid Mussa – Starke Hinweise auf Verstrickung der südkurdische regierung in Bombenanschläge in Rojava», 26 Μαΐου 2014, <http://bit.ly/1Ua98MK>.

του Μαΐου 2014, το KDP έκλεισε τα σύνορα στο Τιλ Κοτσέρ, απ' όπου είχαμε περάσει στη Ροζάβα.

Τον Αύγουστο του 2014 το Ισλαμικό Κράτος επεκτάθηκε ανεξέλεγκτα στο βόρειο Ιράκ. Οι περισσότεροι Πεσμεργκά ήταν απρόθυμοι ή δεν μπορούσαν να το σταματήσουν. Μαχητές του PKK, μαζί με Πεσμεργκά του PUK πήραν θέσεις μάχης σε μερικές πόλεις. Από τη δεκαετία του 1990, στην πόλη Μαχμούρ (40 χιλιόμετρα απ' τη Χιουλέρ/Ερμπίλ) βρισκόταν ένα μεγάλο στρατόπεδο προσφύγων απ' το βόρειο Κουρδιστάν. Τον Αύγουστο του 2014, το Ισλαμικό Κράτος επιτέθηκε στη Μαχμούρ, βάζοντας σε κίνδυνο και τη Χιουλέρ. Οι Πεσμεργκά του KDP δεν κατάφεραν να αποκρούσουν τους τζιχαντιστές και διέφυγαν. Μόνο οι μαχητές του PKK κατόρθωσαν να τους απωθήσουν. Το PKK υποστήριξε τους Πεσμεργκά του PUK στην επιτυχή άμυνα της της πολυπολιτισμικής μητρόπολης Κιρκούκ⁴¹.

Σύμφωνα με το σύνταγμα της KRG, ο Μπαρζανί είναι ο ανώτατος διοικητής των Πεσμεργκά. Το καλοκαίρι του 2014, όπως έχουμε δει [βλ. 8.9], όταν το Ισλαμικό Κράτος εισέβαλε στο Σιντζάρ με σκοπό να καταστρέψει τους Γεζίντι, οι Πεσμεργκά δεν ανταποκρίθηκαν στην ευθύνη τους να τους προστατεύσουν. Μάλιστα το KDP απέσυρε τους 11.000 Πεσμεργκά του και άφησε τον πληθυσμό των Γεζίντι ανυπεράσπιστο, πράγμα που θα μπορούσε να έχει οδηγήσει στη σφαγή 10.000 ατόμων. Μα οι YPG/YPJ και το PKK διέσωσαν δεκάδες χιλιάδες Γεζίντι απ' το Σιντζάρ.

Σύμφωνα με τη συμπρόεδρο του KNC Νιλουφέρ Κοτς, ο Μπαρζανί φέρει ευθύνη: «Οι επιθέσεις του Ισλαμικού Κράτους σε Σιντζάρ, Μαχμούρ και Ράμπια ... έδειξαν πως ο Μπαρζανί δεν είναι σε θέση να υπερασπίσει τη χώρα, ακόμα κι αν λέγεται πως οι Πεσμεργκά αριθμούν πάνω από 200.000 μαχητές. Καθώς όχι μόνο αυτοί, αλλά και οι Δυνάμεις Ασφαλείας ελέγχονται απ' την εκτελεστική εξουσία, αυτοί που παίρνουν τις πολιτικές αποφάσεις πρέπει ν' αναλάβουν και την ευθύνη⁴².

Οι Πεσμεργκά του άλλου κόμματος, του PUK, έκαναν αυτοκριτική για την προηγούμενη παράδοσή τους στην εισβολή του Ισλαμικού Κράτους. Ο κυβερνήτης του Κιρκούκ, Ναχμελντίν Καρίμ, παραδέχθηκε πως οι κατηγορίες του KDP πως το PYD και οι YPG είναι «αντιδημοκρατικά» ήταν ανυπόστατες. «Δεν κατανοήσαμε τις προθέσεις των PYD και YPG. Σφάλλαμε. Ενώ αυτοί αντιστέκονταν για χρόνια στο ISIS, εμείς, μ' ένα στρατό ενός εκατομμυρίου Ιρακινών, δεν καταφέραμε ν' αντισταθούμε ούτε για μερικές ώρες»⁴³.

Στη διάρκεια της μάχης του Κομπάνι, οι Ηνωμένες Πολιτείες πίεσαν δημόσια την KRG για να διορθώσει την πολιτική της και να προσφέρει έστω συμβολική

41 Milliyet.com.tr, 13 Αυγούστου 2014, <http://bit.ly/1B3y8kp>.

42 Songül Karabulut and Nilüfer Koç, «Gute Zeiten für die Kurden – schlechte Zeiten für die Türkei», *Kurdistan Report*, 176 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2014), <http://bit.ly/1cJKJ0L>.

43 Governor of Kirkuk, «İŞİD'le savaşı YPG'ye karşı hata ettik», *DIHA*, 12 Ιουνίου 2014.

υποστήριξη στις YPG/YPJ εναντίον του ISIS. Το Νοέμβριο του 2014, ο Μπαρζανί χαλάρωσε κάπως το εμπάργκο, και η KRG επέτρεψε τη διέλευση κάποιων αγαθών προς τη Ροζάβα. Μετά την επιτυχή άμυνα του Κομπάνι το 2014 και την επιτυχή υπεράσπιση της Μαχμούρ από το PKK, το KDP υποχρεώθηκε να αναθεωρήσει την πολιτική του. Έτσι προέκυψε ένα κοινό μέτωπο ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος, που συμπεριλάμβανε τους Πεσμεργκά, το KDP, την PUK, το HPG, την Ένωση Γυναικών «Αστέρι», τις YPG και YPJ. Πρόσφατα ακόμη και το ENKS δεν είχε άλλη επιλογή από τη συνεργασία με τη Ροζάβα, όπως αυτή αποτυπώθηκε στη Συμφωνία του Ντόχουκ στις 22 Οκτωβρίου 2014.

Η ομόνοια δεν θα μπορούσε να έχει διάρκεια. Για λίγους μήνες το 2015, η KRG έθεσε το όρος Σιντζάρ σε εμπάργκο για να αποτρέψει το λαό απ' την ανακήρυξη της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Οι Πεσμεργκά του KDP έκλεισαν τους δρόμους για να αποτρέψουν την έλευση άλλων κουρδικών δυνάμεων στην περιοχή και έσφιξαν και πάλι το εμπάργκο.

Το Νοέμβριο του 2015, οι YPG/YPJ, το PKK, οι Πεσμεργκά και ντόπιες δυνάμεις των Γεζίντι ελευθέρωσαν από κοινού και συνεργαζόμενες την πόλη Σιντζάρ από το Ισλαμικό Κράτος. Αργότερα, ο Μπαρζανί αρνήθηκε τη συμμετοχή των YPG/YPJ και PKK, λέγοντας ότι η απελευθέρωση ήταν έργο μόνο των Πεσμεργκά⁴⁴.

Σ' αυτή τη συγκυρία, το Δεκέμβριο του 2015 το KDP αποδέχτηκε μια δύναμη πολλών χιλιάδων τούρκων στρατιωτών στην περιοχή της Μοσούλης.

14.4 Η Τουρκία υπό το AKP

Αν τα σύνορα της Ροζάβα με το Νότιο Κουρδιστάν είναι μερικές φορές αδιάβατα, τα σύνορά της με την Τουρκία είναι κάθε άλλο. Με την απελευθέρωση του 2012, η Ροζάβα προστέθηκε δίπλα στο PKK στους στόχους της Τουρκίας. Όταν οι κάτοικοι του Αφρίν επιχείρησαν να περάσουν τα σύνορα, τους σκότωσαν οι τούρκοι στρατιώτες. Η κυβέρνηση του καντονιού του Αφρίν έχει σήμερα απαγορεύσει την έξοδο χωρίς επίσημη άδεια, μια κίνηση που προσπαθεί να τους αποτρέψει απ' το να βαδίσουν προς το χαμό τους, είτε στα σύνορα της Τουρκίας, είτε στη Μεσόγειο, είτε στην Ευρώπη. Όσο βρισκόμασταν στη Ροζάβα το Μάιο του 2014, τούρκοι στρατιώτες σκότωσαν μια μητέρα δύο παιδιών που ήλπιζε να φτάσει στην Ευρώπη, όπου την περίμενε ο σύντροφός της. Άλλοι που προσπάθησαν να περάσουν τα σύνορα, λαθρέμποροι και πρόσφυγες, είχαν παρόμοια τύχη. Μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου

44 Markus Bickel, «Die Schmach von Sindschar sitzt tief», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 25 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1YBBcKa>.

2016, περισσότεροι από τριάντα άνθρωποι απ' τη Συρία, της Ροζάβα συμπεριλαμβανομένης, δολοφονήθηκαν από τούρκους στρατιώτες⁴⁵.

Υποστηρίζοντας τους τζιχαντιστές

Αν τα τουρκικά σύνορα είναι κλειστά για τους ανθρώπους της Ροζάβα, είναι ανοιχτά για τους τζιχαντιστές, που, μπροστά στα μάτια των τούρκων στρατιωτών, περνούν εύκολα στην Τουρκία για προμήθειες και επιστρέφουν για να συνεχίσουν τον πόλεμο. Τα τουρκο-συριακά σύνορα είναι από τα πιο αυστηρά ελεγχόμενα στον κόσμο – παρ' όλ' αυτά, χιλιάδες ένοπλοι τζιχαντιστές του Ισλαμικού Κράτους και της Αλ-Νούσρα τα περνούν ανενόχλητοι, για ν' αποκτήσουν πρόσβαση σε προμήθειες, μεταφορές, παραμονή κι εκπαίδευση στην Τουρκία. Αυτό το είδαμε καθαρά τον Οκτώβριο του 2015, σε μια επίσκεψη στην πρόσφατα απελευθερωμένη πόλη Γκιρέ Σπι (Τελ Αμπιάντ). Η Τουρκία παρείχε ως τότε ηλεκτρισμό στην πόλη, αλλά μετά την απελευθέρωσή της απ' τις YPG/YPJ τον Ιούνιο του 2015, έκοψε την παροχή.

Υπό τον πρωθυπουργό, και αρχικά πρόεδρο Ερντογάν και με την κυβέρνηση του ΑΚΡ, η Τουρκία εφαρμόζει ένα νεο-οθωμανικό σχέδιο απόκτησης αυταρχικής εξουσίας και προσανατολισμού της Τουρκίας προς τις πρώην Οθωμανικές περιοχές αντί για τη Δύση, όπως τις προηγούμενες δεκαετίες. Είναι πολύ φιλική προς τους σαλαφιστές τζιχαντιστές. Και επιθυμώντας να ενισχύσει τη θέση της στη σύγκρουση με το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα στο Βόρειο Κουρδιστάν, ήταν έτοιμη να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο για την αποδυνάμωση της Ροζάβα.

Στα πρώτα χρόνια της Ροζάβα, η Τουρκία είχε δεσμούς με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα στο SNC. Το ΑΚΡ προσκαλούσε τον τότε πρόεδρο της Αιγύπτου Μοχάμεντ Μορσί να παρακολουθεί τα συνέδριά του. Μα τον Ιούλιο του 2013, ο Μορσί ανατράπηκε από στρατιωτικό πραξικόπημα, γεγονός που αποδυνάμωσε τη γενική θέση της Μουσουλμανικής Αδελφότητας στη Μέση Ανατολή. Ως αποτέλεσμα, έχασε την επιρροή της στο Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο του FSA και στο NC⁴⁶.

Η Τουρκία υποστήριξε τους τζιχαντιστές. Ο Υπουργός Εσωτερικών Μουαμέρ Γκιουλέρ έδινε οδηγίες στον κυβερνήτη της τουρκικής επαρχίας Χατάι για να παράσχει εκπαίδευση, μεταφορές και προμήθειες στους τζιχαντιστές μαχητές⁴⁷.

45 Σύμφωνα με το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο Anna Reimann and Raniah Salloum, «Syrische Flüchtlinge in der Türkei: An der Grenze droht der Tod», *Der Spiegel*, 11 Μαΐου 2016, <http://bit.ly/28XL8z5>.

46 Aron Lund, «Syria's Salafi Insurgents: The Rise of the Syrian Islamic Front», UI Occasional Papers no. 17, Μάρτιος 2013, <http://bit.ly/1GpDnem>.

47 «Lekolin genelgeye ulaştı», *Yeni Özgür Politika*, 27 Ιουλίου 2014.

Οι οδηγίες αυτές υλοποιήθηκαν με τη βοήθεια των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών⁴⁸. Αυτό το μοτίβο έχει επαναληφθεί πολλές φορές.

Η Τουρκία παρέιχε όπλα στο παρακλάδι της Αλ-Κάιντα Αλ-Νούσρα κι όπως είδαμε της επέτρεψε να εισβάλει στη Σερεκανίγιε από τα σύνορά της⁴⁹. Στις 19 Ιανουαρίου 2014 στο Αντέπ, έγινε έλεγχος σ' ένα φορτηγό και βρέθηκε να μεταφέρει χειροβομβίδες στη συνοριακή πόλη Ρείχανλί για λογαριασμό της τουρκικής κρατικής υπηρεσίας πληροφοριών ΜΙΤ. Ο οδηγός ομολόγησε πως θα τις παρέδιδε στο Μέτωπο Αλ-Νούσρα⁵⁰. Το 2015, η Αλ-Νούσρα, ως μέρος της συμμαχίας Τζαΐς Αλ-Φατάχ επιτέθηκε στο Αφρίν μαζί με τουρκικά στρατεύματα⁵¹.

Ισλαμικό Κράτος

Οι σχέσεις της Τουρκίας με το Ισλαμικό Κράτος είναι πολλές, ξεκινώντας τουλάχιστον από τον προσφυγικό καταυλισμό του Καρκαμίσ, κοντά στην Αντέπ (στα κουρδικά Ντιλόκ), που χρησιμοποιήθηκε για την εκπαίδευση μαχητών του Ισλαμικού Κράτους⁵². Σημαντικές ποσότητες όπλων και πυρομαχικών πέρασαν από τα σύνορα. Επίσης, τραυματίες μαχητές του Ισλαμικού Κράτους περιθάλπονται στη Τουρκία – μεταφέρονται εκεί από τις εμπόλεμες περιοχές ακόμα και με τουρκικά ασθενοφόρα, για να επιστρέψουν θεραπευμένοι στις μάχες⁵³. Το Ισλαμικό Κράτος μπορεί να μεταφέρει μεγάλες ποσότητες πετρελαίου στην Τουρκία, όπως επίσης και να πουλήσει καλλιτεχνήματα. Αυτό το εμπόριο, που είναι παράνομο σύμφωνα με τον ΟΗΕ, είναι ζωτικό για την οικονομία του Ισλαμικού Κράτους και για την ικανότητά του να διατηρεί τον έλεγχο περιοχών της Συρίας και του Ιράκ. Στον

48 Jörg Armbruster, *Brennpunkt Nahost: Die Zerstörung Syriens und das Versagen des Westens* (Frankfurt, 2013), loc. 1766.

49 «Turkey "Protects & Supplies" Al-Nusra Camps at its Borders – Syria's YPG to RT», *Russia Today*, 4 Μαρτίου 2016, <http://bit.ly/1OV2PrS>. Kim Sengupta, «Turkey and Saudi Arabia Alarm the West by Backing Islamist Extremists the Americans had bobmed in Syria», *The Independent*, 12 Μαΐου 2015, <http://ind.pn/1jLcHMT>.

50 Nick Brauns, «An der Brust der AKP», *Kurdistan Report*, 175 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2014), <http://bit.ly/1IWHvnG>.

51 «Turkey Strikes Kurdish City of Afrin Northern Syria, Civilian Casualties Reported», *Aranews*, 19 Φεβρουαρίου 2016, <http://bit.ly/1UcnyOJ>. «Syria Calls on UN to Condemn Turkish Attacks on Kurds», *Al Jazeera*, 15 Φεβρουαρίου 2016, <http://bit.ly/1VhEXnx>.

52 Όπως καταγράφει η οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων İnsan Hakları Derneği (İHD), «İHD raporu: IŞİD Türkiye'yi lojistik üs olarak kullanıyor», *DIHA*, 25 Ιουλίου 2014.

53 «IŞİD militanları Türkiye'de tedavi ediliyor mu?», *Radikal*, 24 Σεπτεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1QJqc9C>.

*Ανακάλυψη σε πρώην στρατόπεδο του ΙΚ
Η επιγραφή λέει: «Σαουδική Αραβία και Τουρκία χέρι με χέρι»*

πόλεμο εναντίον του Ισλαμικού Κράτους, όπως στο Κομπάνι, η Τουρκία είναι η ενδοχώρα της επιμελητείας⁵⁴.

Το 2014, ο πρωθυπουργός Αχμέτ Νταβούτογλου είπε ότι οι τζιχαντιστές του Ισλαμικού Κράτους δεν είναι τρομοκράτες, μα απλώς «νέοι οδηγημένοι απ' το θυμό»⁵⁵. Όταν οι YPG/YPJ απελευθέρωσαν την Γκίρέ Σπι (Τελ Αμπιάντ) απ' το Ισλαμικό Κράτος, βρήκαν ότι η Τουρκία είχε αφήσει 24 τόνους νιτρικής αμμωνίας στη συνοριακή πόλη Ακτσάκαλε, απ' όπου θα την παραλάμβαναν οι τζιχαντιστές· είχε χαρακτηριστεί επίσημα ως λίπασμα και άρα ανθρωπιστική βοήθεια, ενώ πιθανότατα το Ισλαμικό Κράτος θα τη χρησιμοποιούσε για στρατιωτικούς σκοπούς. Η Τουρκία τότε όρισε μια ζώνη 700 μέτρων βόρεια των συνόρων, στην οποία όποιος εισέρχεται από τη Ροζάβα πυροβολείται. Πολίτες που εργάζονταν στα χωράφια τους γύρω από την Γκίρέ Σπι έχουν δεχτεί πυρά από τουρκικά βαρέα όπλα.

54 David L. Phillips, «Research Paper: ISIS-Turkey links», *Huffington Post*, 7 Μαρτίου 2016, <http://huff.to/1Iaatvo>· Barney Guiton, ««ISIS Sees Turkey as Its Ally»: Former Islamic State Member Reveals Turkish Army Cooperation», *Newsweek* (European edition), 7 Νοεμβρίου 2014, <http://bit.ly/1GfVQsK>.

55 «Davutoğlu Says ISIL Is Driven by Anger, Avoids Calling it Terrorist», *Today's Zaman*, 7 Αυγούστου 2014, <http://bit.ly/1kb6rxY>.

Αχράρ Αλ-Σαμ

Το Αχράρ Αλ-Σαμ («Ισλαμικό Κίνημα των Ελευθέρων Ανδρών του Λεβάντε»), που εμφανίστηκε το 2011, είναι απ' τις μεγαλύτερες αντιπολιτευτικές ομάδες της Συρίας. Πρόκειται για παρακλάδι της Αλ-Κάιντα που λαμβάνει υποστήριξη από την Τουρκία, τη Σαουδική Αραβία και το Κατάρ. Ο ερευνητής Γκίντο Στάινμπεργκ ορίζει το Αχράρ Αλ-Σαμ ως «ιδεολογικά πολύ κοντά» στην Αλ-Νούσρα και ως σαλαφιστικό. Οργανωτικά συνδέεται μ' εκείνη μέσω της Τζαΐς Αλ-Φατάχ, μιας συμμαχίας που συντονίζει η Αλ-Νούσρα και ελέγχει την περιοχή γύρω απ' την Ιντλίμπ, δυτικά του Χαλεπίου⁵⁶.

Τζαΐς Αλ-Φατάχ

Η Τζαΐς Αλ-Φατάχ («Στρατός της Κατάκτησης») δημιουργήθηκε το 2015. Είναι μια τζιχαντιστική συμμαχία υπό την ηγεσία της Αλ-Νούσρα και του Αχράρ Αλ-Σαμ, που σχετίζονται με την Αλ-Κάιντα. Η Αλ-Φατάχ έχει την υποστήριξη της Τουρκίας, της Σαουδικής Αραβίας και του Κατάρ. Κατέλαβε τη συριακή πόλη Ιντλίμπ στις 28 Μαρτίου 2015 και αργότερα μεγάλο μέρος της περιοχής γύρω απ' το Χαλέπι και το Αφρίν⁵⁷. Αυτό την κατέστησε παράγοντα στην περιοχή, όπου τώρα επιθυμεί να εγκαθιδρύσει τη «μετριοπαθή αντιπολίτευση» ως εναλλακτική στο Ισλαμικό Κράτος. (Στις περιοχές υπό τον έλεγχό της υιοθέτησε ως νόμισμα την τουρκική λίρα). Το αμερικανικό think tank «Ατλαντικό Συμβούλιο» που έχει ισχυρούς δεσμούς με την κυβέρνηση Ομπάμα, τη συμβούλεψε να συνεργαστεί με την Τζαΐς Αλ-Φατάχ εναντίον του Ισλαμικού Κράτους⁵⁸.

Τζαΐς Αλ-Ισλάμ

Η Τζαΐς Αλ-Ισλάμ («Στρατός του Ισλάμ») ιδρύθηκε το 2012 με το όνομα Λιβά Αλ-Ισλάμ απ' τον Ζαχράν Αλούς, γιο ενός σύριου σείχη που βρισκόταν σε εξορία στη Σαουδική Αραβία. Μετονομάστηκε το 2013 και έχει ιδιαίτερη δύναμη στη νότια Συρία. Όπως και τα δύο προηγούμενα, υποστηρίζεται από το Κατάρ, τη Σαουδική Αραβία και την Τουρκία. Θέλει να σχηματίσει ισλαμικό κράτος και να επιβάλει τη Σαρία.

56 Guido Steinberg, «Ahrar ash-Sham: Die syrischen Taliban», *SWP-Aktuell*, 28 Απριλίου 2016.

57 Wladimir van Wilgenburg, «The Rise of Jaysh al-Fateh in Northern Syria», *Terrorism Monitor* 13, no. 12 (12 Ιουνίου 2015), <http://bit.ly/28TDaT0>. Alessandrai Masi «Jabhat Al-Nusra's Win in Idlib», *International Business Times*, 31 Μαρτίου 2015, <http://bit.ly/291rfmo>.

58 «Chuck Hagel», *Atlantic Council*, 28 Μαρτίου 2015, <http://bit.ly/1mv6FBW>. Mohammed Alaa Ghanem, «Syria: An Opportunity in Idlib», *Atlantic Council*, 3 Απριλίου 2015, <http://bit.ly/1NFKCiC>.

14.5 Η Δημοκρατική Αυτονομία στο Βόρειο Κουρδιστάν

Στο μεταξύ, τουλάχιστον απ' το 2009, οι Κούρδοι έχουν εργαστεί για να εγκαθιδρύσουν τη Δημοκρατική Αυτονομία στο Βόρειο Κουρδιστάν. Ίδρυσαν συμβούλια συνοικίας, περιφέρειας, γυναικών, οικολογικά, νεολαίας και άλλα, δημιουργώντας τη Δημοκρατική Αυτονομία σε πολλές πόλεις. Όπως και στη Ροζάβα, ενσωμάτωσαν τη γυναικεία απελευθέρωση στο συμβουλευτικό σύστημα⁵⁹. Σε πολλά μέρη, τα δικαστήρια και οι επιτροπές διαμεσολάβησης, που προέρχονται από τα συμβούλια, έχουν αποτρέψει την πατριαρχική βία κι έχουν επιβάλει ποινές για υποχρεωτικούς γάμους και πολυγαμία. Χάρη σ' ένα ευρύ μορφωτικό πρόγραμμα, ο πληθυσμός αισθάνεται όλο και περισσότερο αλληλέγγυος με τις ηθικές αξίες του κινήματος, κι έτσι πράξεις βίας κατά γυναικών ή παιδιών προκαλούν τώρα τον αποτροπιασμό σε πολλά μέρη. Κανείς δεν μπορεί να συμμετέχει στους θεσμούς της Δημοκρατικής Αυτονομίας αν είναι γνωστό ότι ασκεί βία στην οικογένεια.

Όμως οι συνθήκες στο Βόρειο Κουρδιστάν διαφέρουν ριζικά απ' αυτές στη Ροζάβα, γιατί βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Τουρκίας, η οποία προσπαθεί να εξαφανίσει το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα εδώ και 35 χρόνια – συλλαμβάνοντας χιλιάδες ακτιβιστές και πολιτικούς, κάνοντας πολέμους και σφαγές. Τη δεκαετία του 1990, οι κρατικές δυνάμεις κατέστρεψαν πάνω από 4.000 χωριά και έδιωξαν πάνω από τρία εκατομμύρια κατοίκους, δολοφονώντας πάνω από 17.000 πολίτες. Εξαιτίας των συνθηκών αυτών, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα χρειάστηκε να οργανώσει παράνομα τους ριζοσπαστικούς δημοκρατικούς θεσμούς του.

Στα πλαίσια της νόμιμης δράσης, κουρδικά κοινοβουλευτικά κόμματα ξεπηδούσαν το ένα μετά το άλλο τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Δεν κατάφεραν να κερδίσουν έδρες στο Τουρκικό Κοινοβούλιο, γιατί το όριο ήταν επίτηδες υψηλό, στο 10%, για να υπάρχει σαφές εμπόδιο στην ανάδυση ενός κουρδικού κοινοβουλευτισμού. Αν και επανειλημμένα απαγορευόταν η λειτουργία τους, νέα κόμματα ιδρύονταν, λαμβάνοντας μεγαλύτερη υποστήριξη στις εκλογές, ειδικά στις περιοχές που κατοικούνται από Κούρδους. Το Μάρτιο του 2009, το Κόμμα της Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP) κέρδισε την πλειοψηφία στους περισσότερους κουρδικούς δήμους. Το 2011, το διάδοχό του BDP είχε επίσης εκλογική επιτυχία.

Αυτά τα αποτελέσματα οδήγησαν την κυβέρνηση του AKP να εξαπολύσει ένα κύμα καταστολής κατά του κουρδικού κινήματος, σε μια επιχείρηση που έγινε γνωστή ως «επιχείρηση αντι-KCK». Πάνω από 9.000 άτομα από ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, την τοπική αυτοδιοίκηση, τον Τύπο και τα εργατικά συνδικάτα κατηγορήθηκαν για τρομοκρατία και φυλακίστηκαν για πολλά χρόνια. Όποιος ή όποια είχε θέση δημάρχου ή δημοτικού συμβούλου των DTP ή BDP, ή εμπλεκόταν

59 TATORT Kurdistan, *Democratic Autonomy in North Kurdistan*, μετάφραση Janet Biehl (Porsgrunn, Norway, 2013).

σε δραστηριότητες της κοινωνίας των πολιτών και στα συμβούλια συνοικίας, ήταν πιθανό να καταλήξει στη φυλακή. Οι φυλακές γέμισαν.

Το 2012, ιδρύθηκε το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα (HDP) για να συνδέσει τις χειραφετητικές δυνάμεις σε όλη την Τουρκία με σκοπό να εκπροσωπηθούν και να δημιουργήσουν μια ενιαία αντιπολίτευση. Το HDP είναι σε συμμαχία με το Δημοκρατικό Περιφερειακό Κόμμα (DBP), που είναι οργανωμένο σε τοπικό επίπεδο στο Βόρειο Κουρδιστάν.

Στις τουρκικές βουλευτικές εκλογές της 7ης Ιουνίου 2015, το HDP εύκολα ξεπέρασε το όριο του 10%, κερδίζοντας το 13% των ψήφων. Με κοινοβουλευτική εκπροσώπηση, ήταν σίγουρο ότι θα ωθούσε τον Ερντογάν προς την προεδρική δικτατορία. Το μοντέλο της Δημοκρατικής Αυτονομίας σαφώς έχει πολλούς υποστηρικτές στην Τουρκία, τόσο Κούρδους όσο και μη Κούρδους.

Ο πόλεμος της Τουρκίας κατά του Βορείου Κουρδιστάν

Το τουρκικό κράτος δεν μπορούσε να ανεχτεί την εκλογική επιτυχία του HDP, κι έτσι έκανε νέες εκλογές το Νοέμβριο. Για να εξασφαλίσει ότι το ποσοστό του HDP θα μειωνόταν, κλιμάκωσε μια μανιώδη αντικουρδική προπαγάνδα, με αποτέλεσμα να γίνουν επιθέσεις σε πάνω από εκατό γραφεία του HDP σε ολόκληρη τη χώρα.

Στη διάρκεια εκείνου του καλοκαιριού, η συνεργασία Ισλαμικού Κράτους και Τουρκίας έγινε ακόμη πιο εμφανής. Τον Ιούλιο, νεαροί αλληλέγγυοι ακτιβιστές απ' το τουρκικό και κουρδικό αριστερό κίνημα συγκεντρώθηκαν στο Σουρούτς, καθ' οδόν για να συμμετάσχουν στην προσπάθεια ανοικοδόμησης στο Κομπάνι. Στις 20 Ιουλίου ένας τζιχαντιστής του Ισλαμικού Κράτους έβαλε μια βόμβα που σκότωσε 34 απ' αυτούς και τραυμάτισε πάνω από εκατό. Ο δολοφόνος είχε απελευθερωθεί την προηγούμενη μέρα και βρισκόταν σε λίστα παρακολούθησης της αστυνομίας.

Στις 22 Ιουλίου, η Άγκυρα συμφώνησε να επιτρέψει στις Η.Π.Α. να χρησιμοποιήσουν την αεροπορική βάση του Ιντσιρλίκ για την επιχείρηση εναντίον του Ισλαμικού Κράτους. Το τουρκικό κράτος έτσι μπήκε στη συμμαχία εναντίον της «τρομοκρατίας», μα με τον όρο «τρομοκρατία» εννοούσε τους κούρδους πολιτικούς και ακτιβιστές, συμπεριλαμβανομένου του PKK. Βομβάρδισε τα όρη Καντίλ, ενώ κινήθηκε σπάνια εναντίον του Ισλαμικού Κράτους.

Στις 10 Οκτωβρίου 2015, αριστερές οργανώσεις διαδήλωναν στην Άγκυρα υπέρ των ειρηνευτικών συνομιλιών μεταξύ του PKK και του τουρκικού κράτους. Εξερράγησαν δύο βόμβες, σκοτώνοντας 103 άτομα και τραυματίζοντας 400. Ένας απ' τους δύο βομβιστές αυτοκτονίας ήταν ο μικρός αδελφός του βομβιστή του Σουρούτς· και οι δύο είχαν δεσμούς με το Ισλαμικό Κράτος⁶⁰.

60 «Ankara Suicide Bomber was Brother of Suspect in Previous Attack, Turkey Says», *The Guardian*, 19 Οκτωβρίου 2015, <http://bit.ly/29660WA>.

Η αντικουρδική καμπάνια του ΑΚΡ ήταν επιτυχημένη, απ' την άποψη ότι στις εκλογές του Νοεμβρίου το ποσοστό του ΗΔΡ έπεσε από 13% σε 10,8%. Αυτό ήταν αρκετό για να μείνει στο κοινοβούλιο, μα όχι και για να ανακόψει το ΑΚΡ απ' το δρόμο της αυταρχικής προεδρικής δημοκρατίας.

Στα τέλη του καλοκαιριού και το φθινόπωρο του 2015, κούρδοι ακτιβιστές στις κουρδικές πόλεις Τζιζρέ, Μποτάν, Γκεβέρ, Τσιρνέχ κι αλλού, όπου υπήρχαν συμβούλια, συζήτησαν πώς ν' αντιδράσουν σ' αυτή τη νέα καταστολή. Πολλοί αποφάσισαν την ανακήρυξη της Δημοκρατικής Αυτονομίας⁶¹.

Το κίνημα της νεολαίας αρνήθηκε να αποδεχτεί την επανάληψη του 2009, κι έτσι το Δεκέμβριο του 2015 οι αυτόνομες παράνομες οργανώσεις της νεολαίας ΥΔΓ-Η και ΥΔΓ-Κ ανακήρυξαν ελεύθερες περιοχές σε πολλές πόλεις και δημιούργησαν Μονάδες Κοινωνικής Άμυνας (Yekineyen Parastina Sivil - Jin) στη βάση του μοντέλου των ΥΡΓ/ΥΡΠ της Ροζάβα, για να πολεμήσουν τις τουρκικές δυνάμεις ασφαλείας⁶². Η στροφή τους προς την ένοπλη αυτοάμυνα είχε ευρεία κοινωνική αποδοχή. Έσκαψαν ορύγματα και ύψωσαν οδοφράγματα στις πόλεις Τζιζρέ, Κολεμέργκ, Γκεβέρ, Νουσαϊμπίν, Σιλόπι, Σιλβάν, Βαρτό και Γιουσεκόβα, όπως και στη Σουρ, μια συνοικία του Ντιγιαρπακίρ.

Το τουρκικό κράτος απάντησε επιβάλλοντας εικοσιτετράωρη απαγόρευση κυκλοφορίας σ' αυτές τις πόλεις. Εξαιτίας τους δεν επιτρεπόταν σε κανέναν να βγει από το σπίτι του ούτε για να πάρει προμήθειες. Η αστυνομία και ο στρατός απέκλεισαν ερμητικά τις πόλεις και τα χωριά και κανείς δεν μπορούσε να έρθει απ' έξω, ούτε καν ασθενοφόρα.

Οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις επιτέθηκαν με τανκ και βαριά όπλα. Οι στρατιώτες και οι αστυνομικοί έσπασαν πόρτες και εισέβαλαν σε σπίτια, ανέβηκαν στις ταράτσες και εγκατέστησαν ελεύθερους σκοπευτές που μπορούσαν να πυροβολούν χωρίς συνέπειες. Τα πτώματα γέμιζαν τους δρόμους εκεί που είχαν πυροβοληθεί, καθώς οι οικογένειές τους δεν μπορούσαν να τα μαζέψουν. Ο Τσορεσγκέρ Ντερικ, απ' τη συνοικία Τσιρνέχ της πόλης Ντικλέ, είπε σ' έναν απ' τους συγγραφείς ότι οι ένοπλες δυνάμεις «μας επιτίθενται ασταμάτητα. Σκάσαμε ορύγματα κόντρα σ'

61 «Resistance is on for young women of Silvan», *JINHA*, 22 Αυγούστου 2015, <http://bit.ly/297XwLG>. «Self-government means an end to police killings», *JINHA*, 25 Αυγούστου 2015, <http://bit.ly/29jfp0c>. «Kurds Decide on Self-Government in the Face of War», *Kurdish Question*, 19 Αυγούστου 2015, <http://bit.ly/2992EAH>. «140 communes formed in Cizre as part of building of self-rule», *Kurdish Info*, 24 Σεπτεμβρίου 2015, <http://bit.ly/29jgzST>.

62 «YDG-K Cizre'de düğününü basıp evlenmek istemeyen kız çocuğunu aldı», *Siyasi Haber*, 10 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1P3ALHO>. Αυτές οι οργανώσεις εκτελούσαν κι άλλες υπηρεσίες, όπως την απελευθέρωση κοριτσιών από υποχρεωτικούς γάμους: Mahmut Bozarslan, «With spread of IS-like tactics, urban warfare in Turkey grows bloodier», *Al-Monitor*, 7 Μαρτίου 2016, <http://bit.ly/29970qK>.

αυτόν τον κατακτητή – για να επιβιώσουμε... Εδώ δεν αντιστέκεται μόνο η YPS. Ο κόσμος πολεμάει μαζί, δίπλα-δίπλα... Έχουμε δει σφαγές. Λέμε ότι φτάνει πια».

Με πυρά πυροβολικού και από αέρος βομβαρδισμούς, οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις διεξήγαγαν σφαγές στις κατειλημμένες και πολιορκημένες πόλεις, δολοφονώντας εκατοντάδες πολίτες. Το επίπεδο της καταστροφής είναι ανάλογο της δεκαετίας του 1990, λέει ο Μουχαρέμ Ερμπί, πρώην πρόεδρος της Ένωσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (İHD), αλλά «οι μέθοδοι έχουν αλλάξει... Παλιά ο κόσμος δολοφονούνταν στα κρυφά, σήμερα πυροβολούν στο φως της ημέρας. Πράγματι σήμερα η κατάσταση είναι πιο επικίνδυνη απ' τη δεκαετία του 1990. Τότε όλα συνέβαιναν στα κρυφά, σήμερα τα πάντα είναι δημόσια, μπροστά στα μάτια των οικογενειών, και οι δράστες ούτε καν φεύγουν, γιατί βασίζονται στην ασυλία τους»⁶³.

Η συμπεριφορά της αστυνομίας μοιάζει μ' αυτή των τζιχαντιστών, στη χρήση ψυχολογικού πολέμου, στις τεράστιες καταχρήσεις εξουσίας και ακόμη και στην εικόνα της. Δημιουργήθηκαν ειδικές αστυνομικές μονάδες που ονομάζονται Εσαντουλάχ («Τα Λιοντάρια του Αλλάχ») που τρομοκρατούν τον πληθυσμό. Αυτοί οι γενειοφόροι άνδρες, λέει ο Μουχαρέμ Ερμπί, «αποτελούσαν παλιότερα τις δολοφονικές μονάδες των τούρκων εθνικιστών και των ακροδεξιών εξτρεμιστών, μα τώρα έχουν εμφάνιση Ισλαμιστή, αφήνοντας γένεια και γράφοντας εθνικιστικές, σεξιστικές φράσεις, λέξεις με ισλαμιστικές αναφορές στους τοίχους».

Αυτό συμβαίνει με τη δικαιολογία της αντιμετώπισης των «τρομοκρατών» του ΡΚΚ. Σύμφωνα με τον Σερίφ, κάτοικο του Ντιγιαρμπακίρ, «ο τούρκος πρωθυπουργός και ο πρόεδρος της δημοκρατίας λένε ότι εδώ είναι το ΡΚΚ, μα στο Σουρ δεν είμαστε ΡΚΚ, είμαστε ο λαός. Υπερασπιζόμαστε τους εαυτούς μας και τη συνοικία μας, μαζί με τα παιδιά μας. Εμείς είμαστε ο λαός κι εμείς μαχόμαστε εδώ. Δε φοβόμαστε το θάνατο. Ό,τι κι αν γίνει, δεν έχουμε κάτι άλλο να χάσουμε».

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, η καταστροφή συνεχίζεται. Σε μερικές πόλεις η απαγόρευση κυκλοφορίας έχει κρατήσει μήνες. Αλλά οι κομμούνες θα συνεχίσουν να εξαπλώνονται και η βαθιά επιθυμία για την κοινωνική αλλαγή μέσω της Δημοκρατικής Αυτονομίας δεν θα συντριβεί εύκολα.

14.6 Παραστρατιωτικές ομάδες Τουρκμένων

Η τουρκική κυβέρνηση του ΑΚΡ, με τις νεοοθωμανικές φιλοδοξίες της, επιθυμεί την καταστροφή του κουρδικού κινήματος κι απ' τις δύο πλευρές των συνόρων. Η απελευθέρωση της Γκιρέ Σπι (Τελ Αμπιάντ) από τις YPG/YPJ στις 16 Ιουνίου 2015 ήταν οπισθοχώρηση για το ΑΚΡ, γιατί είχε ως αποτέλεσμα τη γεωγραφική σύνδε-

63 «The Current Situation of the HDP and DBP: Construction and Defence», συνέντευξη με τον Muharram Erbey, *Kurdish Question*, 25 Μαρτίου 2016, <http://bit.ly/295ktz4>.

ση Τζεζιρέ και Κομπάνι. Από τότε η Τουρκία έχει επανειλημμένα βομβαρδίσει και επιτεθεί σε αγροτικές περιοχές γύρω απ' τη Γκιρέ Σπι⁶⁴.

Όμως η ένωση Αφρίν και Κομπάνι πρέπει να αποτραπεί με κάθε κόστος. Το τουρκικό κράτος κάνει ό,τι μπορεί για να κρατήσει το Κομπάνι και το Αφρίν χωριστά, κρατώντας το διάδρομο μεταξύ τους. Είναι σαφές ποιος είναι για την Τουρκία ο κύριος εχθρός στην περιοχή.

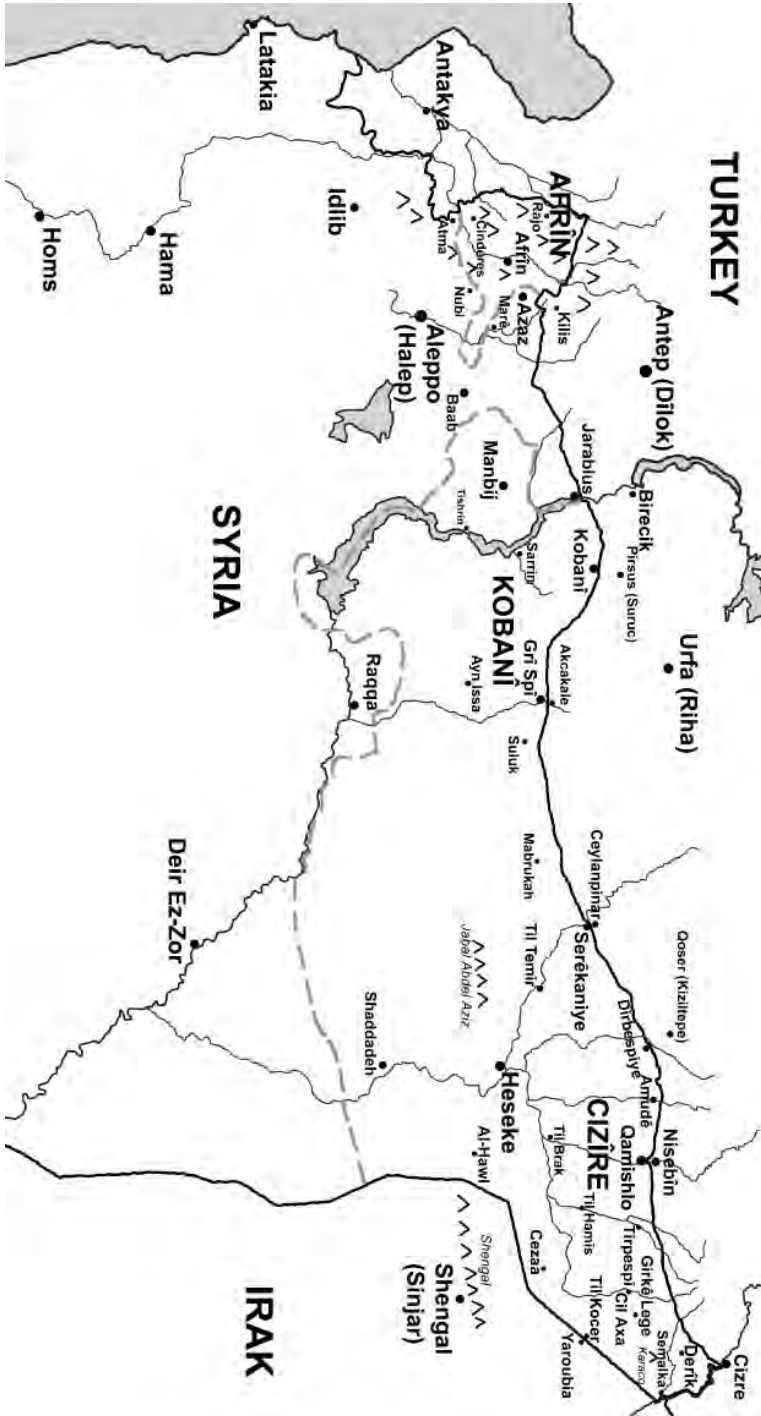
Η Τουρκία έχει βομβαρδίσει επανειλημμένα το διάδρομο. Στη Γιαραμπλούς, προπύργιο του Ισλαμικού Κράτους και συνοριακό πέρασμα μεταξύ Ισλαμικού Κράτους και Τουρκίας, οι κάτοικοι ζητούν βοήθεια εναντίον της κυριαρχίας του Ισλαμικού Κράτους, αλλά όταν οι YPG/YPJ επιχειρήσαν να διασχίσουν το ποτάμι την άνοιξη του 2016, το τουρκικό πυροβολικό τις χτύπησε, ενώ τις βομβάρδισε και η τουρκική αεροπορία.

Εδώ η Τουρκία έχει βρει μια άλλη δύναμη για να εκτελέσει το έργο της μη σύνδεσης του Αφρίν με το Κομπάνι: τις παραστρατιωτικές ομάδες των Τουρκμένων. Τον δέκατο ένατο αιώνα, μετά την ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1877-1878, κάποιοι πρόσφυγες του πολέμου εγκαταστάθηκαν στη Συρία. Οι σημερινοί Τουρκμένοι της Συρίας είναι απόγονοι αυτών των προσφύγων, που παρέμειναν στη Συρία μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Έχουν μικρή ή και καμία σχέση με το Τουρκμενιστάν της Κεντρικής Ασίας.

Οι Σύριοι Τουρκμένοι είναι 100-200 χιλιάδες και ζουν στο Χαλέπι, τη Δαμασκό, τη Χομς, τη Λαττάκεια και τα τρία καντόνια. Στη λωρίδα γης μεταξύ Αφρίν και Κομπάνι υπάρχουν περίπου 150 τουρκμενικά χωριά. Αυτές οι περιοχές ελέγχονται από το Ισλαμικό Κράτος και τις μεταβαλλόμενες συμμαχίες του με άλλες σαλαφιστικές ομάδες, όπως την Αλ-Νούσρα και την Αχράρ Αλ-Σαμ. Εκεί η τουρκική κυβέρνηση κυκλοφορεί προπαγανδιστικά φυλλάδια που δυσφημούν τις YPG/YPJ, προκειμένου να κινητοποιήσει τους κατοίκους είτε να φύγουν είτε να ενταχθούν στις παραστρατιωτικές ομάδες. Για παράδειγμα, διαδίδουν το ψέμα ότι οι YPG ήταν υπεύθυνες για τις βομβιστικές ενέργειες στη δυτική Τουρκία, για τις οποίες ανέλαβε την ευθύνη το ΤΑΚ, μια τη διάσπαση του ΡΚΚ.

Οι Τουρκμένοι παίζουν ρόλο όχι μόνο στη νεοοθωμανική ιδεολογία, μα και στον Τουρανισμό, μια παντουρκική μυθολογία, η οποία τοποθετεί μια τουρκόφωνη «αυτοκρατορία» στην Κεντρική Ασία, που υποτίθεται ότι κάποτε εκτεινόταν απ' τη Φινλανδία ως τη Μογγολία και κάποια μέρα θα γίνει πάλι σπουδαία. Πρόκειται για εθνικιστική ψευδοεπιστήμη, ιδεολογικό στοιχείο της τουρκικής ακροδεξιάς, που προωθείται από το Κόμμα του Εθνικιστικού Κινήματος (ΜΗΡ) και τους νεοφασίστες Γκρίζους Λύκους.

64 «Turkey confirms shelling Kurdish fighters in Syria», *BBC News*, 27 Οκτωβρίου 2015, <http://bbc.in/29c0PC4>.

Το μέτωπο του πολέμου, άνοιξη 2017

Οι παραστρατιωτικές ομάδες των Τουρκμένων σχηματίστηκαν το 2015 και σήμερα αποτελούνται από 10.000 μαχητές, κυρίως τούρκους βετεράνους, ειδικές δυνάμεις και στελέχη της ακροδεξιάς. Ενεργούν κάτω από το νεοοθωμανικό λάβαρο της Ταξιαρχίας του Σουλτάνου Μουράτ, ένα δημιούργημα όχι μόνο της Τουρκίας, μα και της Σαουδικής Αραβίας και του KDP⁶⁵. Η Ταξιαρχία συνεργάζεται στενά με την Τζαΐς Αλ-Φατάχ και έχει κοινά επιχειρησιακά κέντρα με την Αλ-Νούσρα⁶⁶. Επίσης συνεργάζεται με το Ισλαμικό Κράτος και έχει δεσμούς με τις τουρκικές μυστικές υπηρεσίες⁶⁷. Οι επιχειρήσεις της Ταξιαρχίας του Σουλτάνου Μουράτ, σε συμμαχία με την Τζαΐς Αλ-Φατάχ και το Ισλαμικό Κράτος γύρω απ' τη Γιαραμπλούς είναι η ντεφάκτο πραγματοποίησης της τουρκικής λεγόμενης «ουδέτερης ζώνης». Σύμφωνα με το ειδησεογραφικό πρακτορείο ΑΝΗΑ, στις 16 Απριλίου 2016, μεταφέρθηκαν όπλα από τα σύνορα στο Κιλίς, υπό την παρακολούθηση των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών. Ουζμπέκοι και Τουρκμένοι μαχητές περίμεναν στα σύνορα για να μεταφερθούν στην Αζάζ για να ενισχύσουν την «ζώνη κατοχής» της Τουρκίας.

14.7 Οι Δημοκρατικές Δυνάμεις της Συρίας (SDF) και οι Τζιχαντιστές

Αν και οι ριζοσπαστικές ισλαμιστικές δυνάμεις όπως το Αχράρ Αλ-Σαμ και η Τζαΐς Αλ-Ισλάμ είναι στενά συνδεδεμένες με την Αλ-Νούσρα, οι χώρες του ΝΑΤΟ εξακολουθούν να τις θεωρούν ως σχετικά μετριοπαθή αντιπολίτευση. Οι διαπραγματεύσεις για το μέλλον της Συρίας στη Γενεύη, οργανωμένες από τις διεθνείς δυνάμεις, ξεκίνησαν την τρίτη τους απόπειρα τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2016. Το Αχράρ Αλ-Σαμ και η Τζαΐς Αλ-Ισλάμ συμπεριλαμβάνονταν στους συνομιλητές – μάλιστα ο Μοχάμεντ Αλούς της Τζαΐς Αλ-Ισλάμ συμμετέχει στην επιτροπή των διαπραγματεύσεων⁶⁸. Μα η αυτοδιεύθυνση της Ροζάβα και το ΡΥΔ αποκλείστηκαν για να εξυπηρετηθεί η αντικουρδική υστερία του τουρκικού ΑΚΡ.

Τα τρία καντόνια δεν δέχτηκαν να βρεθούν σε θέση πολιτικής άμυνας. Σε απάντηση του αποκλεισμού τους απ' τη Γενεύη, στις 17 Μαρτίου ανακήρυξαν το Ομοσπονδιακό Σύστημα της Ροζάβα/Βόρειας Συρίας [βλ. 6.9], ως ένα βήμα προς την πολυεθνική και πολυθρησκευτική εναλλακτική λύση για τη Συρία. Αυτό ακολου-

65 «MHP'li eski başkanın oğlu IŞİD'le savaşıyor», *Hurriyet*, 9 Ιουλίου 2014, <http://bit.ly/1Np91bZ>.

66 «Halep'te Ansar Al-Seria Operasyon Odasi Kuruldu», *Türkmen Ajans*, 2 Ιουλίου 2015, <http://bit.ly/1QDtTIR>.

67 Michael Knapp, «Spiel mit dem Feuer», *Kurdistan Report*, 181 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2015), <http://bit.ly/1RyBtOJ>.

68 Karen Zraick, «Syria Talks Are Complicated by Competing Opposition Groups», *New York Times*, 29 Ιανουαρίου 2016, <http://nyti.ms/298QsS1>.

θησε την ίδρυση των Δημοκρατικών Δυνάμεων της Συρίας (SDF) στις 11 Νοεμβρίου 2015.

Τον Ιούνιο του 2016, οι SDF έκοψαν το δρόμο μεταξύ Γιαραμπλούς και Ράκα, αρχίζοντας μια μεγάλη επίθεση στην Μανμπίτζ. Ο Χουσεΐν Κοτσέρ, αξιωματικός των YPG και των SDF, δήλωσε ότι αυτές οι δυνάμεις είναι αποφασισμένες «να απελευθερώσουν όλο το συριακό έδαφος από τους τρομοκράτες του Νταές (Ισλαμικού Κράτους)»⁶⁹. Αυτή την απελευθέρωση παρεμποδίζει, όπως πάντα, η Τουρκία, που παρέχει όπλα και έχει βομβαρδίσει άμεσα τις YPG/YPJ/SDF, τόσο στη Γιαραμπλούς, όσο και στη Γκίρέ Σπι. Ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες στηρίζουν τις SDF με ρίψεις ελαφρού οπλισμού και αεροπορικές επιθέσεις, δεν παίρνουν σαφή θέση σχετικά με την Τουρκία, ή έστω για την Αχράρ Αλ-Σαμ και την Αλ-Νούσρα, που ελέγχουν μεγάλα τμήματα της περιοχής της Ιντλίμπ και το βόρειο Χαλέπι κι επιτίθενται σε μη σουνιτικά χωριά. Οι YPG/YPJ μάχονται εναντίον αυτών των ομάδων με όλη τους τη δύναμη.

Χαλέπι

Στο Χαλέπι, η κουρδική συνοικία Σείχ Μακσούντ βρίσκεται ακόμη υπό αυτοδιεύθυνση με αμεσοδημοκρατικό τρόπο, ακόμη και με μειωμένο πληθυσμό. Αλλά επανειλημμένα γίνεται στόχος επιθέσεων. Απ' τις αρχές του 2016, ένοπλες ομάδες τζιχαντιστών επιτίθενται εντατικά στη συνοικία με βαριά όπλα και ρουκέτες. Η Αχράρ Αλ-Σαμ και η Τζαΐς Αλ-Ισλάμ χρησιμοποίησαν και χημικά όπλα⁷⁰. Κουρδικές μονάδες κομμάτων του ENKS έχουν συμμετάσχει σε επιθέσεις στην Σείχ Μακσούντ – στο πλευρό των τζιχαντιστών, με τους λεγόμενους «Πεσμεργκά της Ροζάβα» ως κομματικές ένοπλες ομάδες. Μια επιστολή της Αχράρ Αλ-Σαμ προς την Αλ-Νούσρα με ημερομηνία 4 Ιανουαρίου 2016, που ανακαλύφθηκε πρόσφατα, αν είναι αυθεντική, αποδεικνύει ότι το KDP και το ENKS, με τη βοήθεια του AKP και των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών, έστειλαν στρατιωτικές μονάδες προς το Χαλέπι⁷¹. Πάνω από εκατό πολίτες έχουν σκοτωθεί σ' αυτές τις επιθέσεις μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, τον Ιούλιο του 2016. Στο μεταξύ, όταν οι

69 «Kurdish commander: Syrian Democratic Forces prepared to liberate the whole country from radical groups», *ARA News*, 20 Νοεμβρίου 2015, <http://bit.ly/1J3e5B2>.

70 «YPG says Islamists fired chemicals at Kurdish neighborhood of Aleppo», *Rudaw*, 9 Μαρτίου 2016, <http://bit.ly/2963jPy>. «Amnesty: Attacks on Aleppo's Kurdish section amount to "war crimes"», *Rudaw*, 13 Μαΐου 2016, <http://bit.ly/29413Yd>. «Chemical Gas Attack on Kurdish-held Area of Aleppo Says Kurdish Red Crescent», *International Business Times*, 7 Απριλίου 2016.

71 «Act of Agression by KDP-ENKS-MIT», *ANHA*, 14 Μαρτίου 2016, <http://bit.ly/29h8nWp>.

SDF απελευθερώνουν αραβικούς πληθυσμούς γύρω απ' την Μανμπίτζ, ο κόσμος τις επευφημεί⁷².

Τον Μάρτιο του 2016, η κυβέρνηση του Νότιου Κουρδιστάν (KRG) έκλεισε το συνοριακό πέρασμα της Σεμαλκά για όλους, ακόμη και για τους δημοσιογράφους⁷³. Τον Ιούνιο, μετά από διαμαρτυρίες στο Νότιο Κουρδιστάν, το KDP ανακοίνωσε ότι θα ανοίξει και πάλι, αλλά στην πραγματικότητα περιορίζει έντονα τις διελεύσεις των ανθρώπων και των προμηθειών τροφίμων.

Το εμπάργκο εναντίον της Ροζάβα – απ' την KRG, την Τουρκία και τους τζιχαντιστές – πρέπει να σταματήσει και οι επαναστατικές δυνάμεις πρέπει να ενισχυθούν, για να υλοποιηθεί το σχέδιο μιας δημοκρατικής Μέσης Ανατολής.

72 «Village Rejoices After Being Freed From IS», AJ+ Facebook Page, Ιούνιος 2016, <http://bit.ly/29h88dT>.

73 «Rojava officials negotiate Iraqi Kurds over reopening Semalka border crossing», *AraNews*, 26 Μαΐου 2016, <http://bit.ly/28WQV3q>.

Κεφάλαιο 15

Προοπτικές

15.1 Η Ροζάβα και οι ηγεμονικές δυνάμεις

Η Μέση Ανατολή είναι μια περιοχή όπου συγκρούονται οι σφαίρες επιρροής των ηγεμονικών συμφερόντων διαφόρων παγκοσμίων Δυνάμεων. Οι τοπικές και περιφερειακές δυνάμεις υποχρεώνονται να υπηρετήσουν το ένα ή το άλλο διεθνές μπλοκ εξουσίας, είτε ως απλώς υποκείμενες δυνάμεις είτε και ως άμεσα υποτελείς.

Η Συρία έχει γίνει το πεδίο που τα κράτη του ΝΑΤΟ και οι σουνίτες σύμμαχοί τους, απ' τη μια, και η Ρωσία, η Κίνα, το Ιράν και οι σίιτες σύμμαχοί τους, απ' την άλλη, μάχονται για την ηγεμονία. «Κάθε ισχυρή χώρα έχει το σχέδιό της για της Συρία», μας συνόπισε ο Ιλχάμ Αχμέντ το 2014¹. «Δεν πρόκειται απλώς για μια εξέγερση του λαού ή για έναν εμφύλιο πόλεμο. Οι εξωτερικές δυνάμεις παίζουν σημαντικό ρόλο. Ο πόλεμος έχει ένα ρωσικό μέτωπο κι ένα ευρωπαϊκό μέτωπο. Καθεμιά απ' αυτές τις δυνάμεις προσπαθεί να εγκαθιδρύσει ένα σύστημα που ταιριάζει με τις αντιλήψεις της, και είναι όλοι τρομοκρατημένοι μπροστά στο ενδεχόμενο να χάσουν την επιρροή τους στη Συρία. Αν την χάσουν, θα χάσουν την επιρροή τους σ' ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, κι έτσι θα στερηθούν τα κομμάτια της πίτας που αλλιώς θα καρπωθούν»². Η διαμόρφωση των φανατικών μπλοκ είναι χαρακτηριστική της τραγικής ιστορίας της Μέσης Ανατολής. Οι γεωπολιτικές συγκρούσεις γίνονται στο εθνικό και θρησκευτικό-φανατικό επίπεδο, καθώς διάφοροι λαοί προκαλούνται ο ένας απέναντι στον άλλο να πολεμήσουν. Η Νιλουφέρ Κοτς του ΚΝΚ ονομάζει τον εμφύλιο στη Συρία «ξεκάθαρη σύγκρουση δυνάμεων. Η Αλ-Κάιντα, το Μέτωπο Αλ-Νούσρα, το λεγόμενο Ισλαμικό Κράτος, η Χαμάς και η Χεζμπολάχ διεκπεραιώνουν έναν πόλεμο δι' αντιπροσώπων των μεγαλύτερων δυνάμεων»³.

1 Ο Ιλχάμ Αχμέντ είναι σήμερα συμπρόεδρος του Δημοκρατικού Συμβουλίου της Συρίας (MSD).

2 «Die Revolution in Westkurdistan – Teil 2», *Civaka Azad*, χ.χ., <http://bit.ly/1R84Y8g>.

3 Nilüfer Koç, «Die Rückkehr des hegemonialen Krieges in Kurdistan», *Kurdistan Report* 175 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2014), <http://bit.ly/1MFmMcs>.

Απ' τις αρχές της δεκαετίας του 1980, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα χάρασσε την πορεία του με μεγάλη επιδεξιότητα μέσα σ' αυτό το ναρκοθετημένο σκηνικό, δίχως να επιτρέπει στον εαυτό του να εργαλειοποιείται από καμιά απ' αυτές. Βήμα-βήμα εργάζεται για να πετύχει το στόχο του: την ισότητα των φύλων σε μια ριζοσπαστικά δημοκρατική, οικολογική κοινωνία. Αξιοποιεί κάθε δυνατό χώρο ώστε ν' αναπτύξει τις δομές του. Αν και οι YPG/YPJ έχουν σήμερα τη μέγιστη αποτελεσματικότητα, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα είναι έτοιμο για μια δίκαιη ειρηνική λύση. Αντιμετωπίζει τις δυνάμεις του τουρκικού κράτους μόνο σε ενεργή αυτοάμυνα. Με υπομονή κι επιμονή, το κίνημα διεκδικεί δικαιώματα, αγωνίζεται γι' αυτά και τα διευρύνει.

Κάποιοι αριστεροί αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό την άνοδο των φιλοκουρδικών κοινοβουλευτικών κομμάτων στην Τουρκία, μα πιστεύουμε ότι είναι πολύ σημαντικά. Σύμφωνα με τον Δρα Καμράν Ματίν του Πανεπιστημίου του Sussex, αυτά τα κόμματα, «σε συνδυασμό με τη στρατιωτική δύναμη του PKK, την οργανωτική του ικανότητα και το μερικό έλεγχο της οροσειράς Καντίλ, επιτρέπουν στο κουρδικό κίνημα στην Τουρκία να θέσει σε κίνηση μια περίπλοκη διπλωματία σε υψηλό επίπεδο, που χρησιμοποιεί επωφελώς τις διεθνείς και τοπικές αντιθέσεις για τους δικούς του κοινωνικοπολιτικούς στόχους. Τα αποτελέσματα είναι εντυπωσιακά: ανάγκασε το κράτος με το δεύτερο μεγαλύτερο στρατό του NATO να συμφωνήσει σε μια ειρηνευτική διαδικασία, η διεξαγωγή της οποίας, από μόνη της, αποτέλεσε ένα άνευ προηγουμένου δημοκρατικό επίτευγμα για τα μέτρα της τουρκικής πολιτικής»⁴.

Παρά τα απογοητευτικά εκλογικά αποτελέσματα της 1ης Νοεμβρίου 2015, το φιλοκουρδικό αριστερό HDP έλαβε σχεδόν 11% των ψήφων και το κίνημα σήμερα θεωρεί τη διπλωματία βασικό μέσο για μια ειρηνική λύση. Αυτό που είναι κοινωνικά σημαντικό στο HDP είναι ότι ενώνει ανθρώπους με διαφορετικές κουλτούρες, κι επίσης διαφορετικά αριστερά κόμματα, σε μια συμμαχία που επιχειρεί την υπέρβαση του ρατσισμού και της πατριαρχίας. Μέρος της τουρκικής και της ευρωπαϊκής Αριστεράς αδυνατούν ν' αντιληφθούν αυτή τη στρατηγική του κουρδικού κινήματος, κατηγορώντας το για «προδοσία» των επαναστατικών του θέσεων. Αυτή η δογματική, παραδοσιακή, ευρωκεντρική και εθνικιστική ματιά συγχέει τον πόλεμο με την επανάσταση και τη στρατηγική με την τακτική. Καταδικάζει ένα κίνημα που θέτει ως βασικό του στόχο την προστασία της ανθρώπινης ζωής στην περιοχή αυτή.

Επιπλέον κριτική δέχτηκε το κίνημα από την Αριστερά τον Οκτώβριο του 2014, όταν η κοινή γνώμη πίεσε την υπό αμερικανικό έλεγχο συμμαχία κατά του Ισλαμικού Κράτους να συνεργαστεί περιορισμένα στην υπεράσπιση του Κομπάνι. Οι αν-

4 Dr. Kamran Matin, «Kobanê: Was steckt alles in diesem Namen?», *Kurdistan Report* 176 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2014), <http://bit.ly/1cmEuj8>.

θρωποι της Ροζάβα καλωσόρισαν αυτή την εξέλιξη. Το γεγονός ότι η αμερικανική υποστήριξη έχει από τότε αυξηθεί, είναι θετικό για τον αγώνα κατά του Ισλαμικού Κράτους, μα έχει κινδύνους για το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα, διότι οι δυνάμεις της καπιταλιστικής νεωτερικότητας θα επιχειρήσουν να το απορροφήσουν. Ωστόσο υπάρχουν ευκαιρίες για τακτικές και επιχειρησιακές συμμαχίες. οι YPG/YPJ των τριών καντονιών είναι οι ισχυρότερες επίγειες δυνάμεις κατά του Ισλαμικού Κράτους, και οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) που σχετίζονται με το FRNS έγιναν παράγοντας της όλης διαδικασίας στη Συρία το Μάρτιο του 2016. Καμιά περιφερειακή ή διεθνής δύναμη δεν μπορεί σήμερα να αγνοεί τη Ροζάβα.

Όταν η Ρωσία ενεπλάκη στον πόλεμο της Συρίας, κάποιοι θεώρησαν αναγκαίο η Ροζάβα να επιλέξει μεταξύ αυτής και των Η.Π.Α., αλλά κι εδώ η Ροζάβα ακολουθεί το δικό της τρίτο δρόμο. Στην πρακτική μάχη εναντίον του Ισλαμικού Κράτους, δεν θα γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης των ξένων συμφερόντων. Όπως είπε ο επικεφαλής του ΚΚΚ Τζεμίλ Μπαγίκ στο BBC Τουρκίας, «Δεν είμαστε ούτε με τη Ρωσία, ούτε με τις Η.Π.Α... Δε θ' αποδεχτούμε όποιον δε θα μας αποδεχτεί. Κανείς δεν μπορεί να κάνει πια απλώς τακτικές συμμαχίες με τους Κούρδους. Πάνε αυτά. Όποιος λέει ακόμη "ας χρησιμοποιήσουμε τους Κούρδους, είναι καλοί πολεμιστές, ας πολεμήσουν αυτοί για τα οικονομικά και στρατιωτικά μας συμφέροντα", κάνει λάθος. Οι Κούρδοι δεν είναι όπως παλιά. Τώρα έχουν πάρει στα χέρια τους το πεπρωμένο τους. Τώρα όποιος χτίσει στρατηγικούς δεσμούς μαζί μας, μπορεί να κερδίσει».

Φυσικά, αυτή η άρνηση μπορεί να περιπλέξει την κατάσταση στη Ροζάβα. Μέλη του διεθνούς συνασπισμού συνεργάζονται με τις SDF εναντίον του Ισλαμικού Κράτους, ωστόσο δεν μιλούν για τις καθημερινές επιθέσεις της Τουρκίας προς τη Ροζάβα. Πάντως, κατά τη γνώμη μας, η Ροζάβα είναι ένα επαναστατικό κι αντιφασιστικό εγχείρημα του οποίου η σημασία δεν υστερεί σε σχέση μ' αυτό της επανάστασης στην Ισπανία του 1936. Σ' εκείνη την περίπτωση, η καπιταλιστική Δύση εγκατέλειψε τους αγωνιστές της Ισπανίας βοηθώντας έτσι τους φασίστες του Φράνκο να νικήσουν. Προτίμησαν τον Φράνκο από την επανάσταση και συντέλεσαν στη νίκη του φασισμού εναντίον της.

Ας σταθούμε λοιπόν στην κριτική περί της υποστήριξης των YPG και YPJ από τις Η.Π.Α., αναλογιζόμενοι την ιστορική εμπειρία: Λίγοι θα είχαν διαμαρτυρηθεί αν τότε οι Η.Π.Α. είχαν στείλει όπλα στην ισπανική δημοκρατική κυβέρνηση. Αυτό που δεν έγινε στην Ισπανία, έγινε στη Ροζάβα, πράγμα που καταρχάς φαίνεται αντιφατικό. Στο Κομπάνι, ένα αριστερό εγχείρημα αντιμετωπίζει τον αφανισμό του από τους φασίστες του Ισλαμικού Κράτους, το οποίο έχει διεθνή υποστήριξη. Σήμερα, όπως και το 1936-1937, επιβάλλεται όλοι όσοι θεωρούν τον εαυτό τους ουμανιστή, να πιάσουν τις κυβερνήσεις τους, ειδικά αυτές που προτιμούν να δουν τη Ροζάβα κατεστραμμένη, να στηρίξουν εκείνη και όχι το Ισλαμικό Κράτος και τους συμμάχους του. Η βοήθεια από τις Η.Π.Α. και τους Πεσμεργκά είναι απο-

τέλεσμα της σθεναρής υπεράσπισης του Κομπάνι από τις YPG/YPJ, της διεθνούς πίεσης από τα μέσα ενημέρωσης και τον κόσμο που διαμαρτυρήθηκε στην Ευρώπη, την Τουρκία και ολόκληρο τον κόσμο, κι επίσης άλλων μακροπρόθεσμων σκέψεων των Η.Π.Α. Το Ισλαμικό Κράτος, όπως το θέτει ο Τζεμίλ Μπαγίκ, είναι δημιουργήμα αυτών που τώρα προσφέρουν βοήθεια⁵.

Ο Καμράν Ματίν εξηγεί τι σημαίνει η Ροζάβα για τους αριστερούς στην Ευρώπη: «αναλογιζόμενοι την αμείλικτη αντι-αριστερή πολιτική της Τουρκίας και την απροθυμία της Συμμαχίας των Η.Π.Α. να σταθεί στο πλευρό των YPG/YPJ, η παροχή στρατιωτικής βοήθειας από την τελευταία στους υπερασπιστές του Κομπάνι μετά την πίεση που άσκησε η διεθνής κοινή γνώμη υπέρ των Κούρδων, ήταν μια τακτική νίκη απέναντι στην ευρύτερη ιμπεριαλιστική στρατηγική της... Γι' αυτό το λόγο, η Αριστερά δε θα 'πρεπε να αποκλείει τη δυτική στρατιωτική βοήθεια προς το Κομπάνι. Αντί γι' αυτό, θα 'πρεπε να εστιάσει στις συγκεκριμένες συνθήκες και περιστάσεις μιας τέτοιας βοήθειας και να υποστηρίξει το γενικότερο πολιτικό πλάνο που εκφράζει το Κομπάνι. Πρέπει επίσης να εξετάσει προσεκτικά τις πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας περιορισμένης βοήθειας προς ένα δημοκρατικό και αριστερό εγχείρημα στη περιοχή, το οποίο υπονομεύει τους γενικότερους στόχους όπως το βοηθούν»⁶.

Η διεθνής αναγνώριση είναι θέμα μεγίστης σημασίας για τα αυτοδιοικούμενα καντόνια. Εν τω μεταξύ, η μεταβατική κυβέρνηση της Ροζάβα διατηρεί διπλωματικές επαφές σε πολλά επίπεδα, αλλά για την ώρα απαγορεύεται στις οργανώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας να προσφέρουν βοήθεια στους εκεί πρόσφυγες. Οι οργανώσεις αυτές χρειάζονται την έγκριση του συριακού κράτους για να μπορούν να παρέμβουν. Αυτό φυσικά είναι αδύνατο, παρ' όλο που η Ροζάβα επιδιώκει την αυτονομία της εντός ενός δημοκρατικού συριακού κράτους και όχι τη δημιουργία ενός δικού της ή την ένωση με το νότιο Κουρδιστάν. Τον Ιούνιο του 2014 και τον Απρίλιο του 2016 διεξήχθησαν προεδρικές και βουλευτικές εκλογές στη Συρία. Οι υποστηρικτές του καθεστώτος στο Καμισλό συμμετείχαν κανονικά με την ψήφους, αλλά η αυτοδιοίκηση της Ροζάβα τις μποϊκοτάρισε. Με τον τρόπο αυτό θέλησε να δείξει πως δεν αναγνωρίζει το καθεστώς από τη στιγμή που δεν την αναγνωρίζει κι εκείνο.

Μια παρόμοια κατάσταση δημιουργήθηκε και αναφορικά με τις διαπραγματεύσεις για τη συμμετοχή της στο Δεύτερο Συνέδριο της Γενεύης (Geneva II) τον Ιανουάριο του 2014 και στην Γενεύη III τον Ιανουάριο του 2016. Στόχος των διαπραγματεύσεων ήταν η αποκατάσταση της επαφής μεταξύ του εθνικιστικού Συ-

5 Cemil Bayık, «İŞİD'i büyüyen güçler kurtarıcı olmak istiyor!», *Yüksekova Haber*, 24 Αυγούστου 2014, <http://bit.ly/1O3JOpi>.

6 Dr. Kamran Matin, «Kobanê: Was steckt alles in diesem Namen?», *Kurdistan Report* 176 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2014), <http://bit.ly/1cmEuj8>.

ριακού Εθνικού Συμβουλίου (SNC), της Ισλαμιστικής-τζιχαντιστικής συμμαχίας της αντιπολίτευσης και της Κυβέρνησης, ώστε να βρεθεί λύση στον εμφύλιο. Η μεταβατική κυβέρνηση της Ροζάβα ήθελε να συμμετάσχει ως τέτοια, αλλά η Τουρκία επέμεινε στην αντι-κουρδική στάση, απαιτώντας από τους Κούρδους να συμπράξουν με «την αντιπολίτευση». Η απαίτηση αυτή κατ' ουσίαν στήριζε την πολιτική της πολιτισμικής αφομοίωσης που ακολουθούν Τουρκία και Συρία (η οποία στρέφεται και εναντίον των Συροϊακωβιτών και άλλων εθνο-θρησκευτικών ομάδων).

Όπως είπε και ο Σάμπρι Οκ, μέλος της Ένωσης Κοινοτήτων του Κουρδιστάν (ΚΚΚ), «λένε πως οι Κούρδοι μπορούν να πάνε στη Γενεύη, χωρίς όμως ν' αναγνωρίζεται η ιδιαίτερή τους ταυτότητα. Αυτό είναι άδικο και προσβλητικό για μας... Δε θα υπάρξει καμιά λύση στη Συρία χωρίς τους Κούρδους⁷. Χωρίς τους Κούρδους, οι πολυσυζητημένες διαπραγματεύσεις της Γενεύης ήταν καταδικασμένες σε αποτυχία. Η Δύση έκανε σαφές ότι θα δεχόταν μόνο τη σωστή «αντιπολίτευση» στις διαπραγματεύσεις, παρά το γεγονός ότι ενώ το 2014 οι Η.Π.Α. στήριζαν την τουρκική θέση, ενώ το 2016 ήταν πιο ουδέτερες, εξαιτίας της τακτικής στρατιωτικής συνεργασίας με τις YPG/YPJ και του επικίνδυνου ρόλου της Τουρκίας στον πόλεμο της Συρίας.

Η στρατιωτική στήριξη των Η.Π.Α. προς τη Ροζάβα προκύπτει από το γεγονός ότι το Ισλαμικό Κράτος έχει γίνει απειλή για όλο τον κόσμο. Ενώ η Τουρκία και η Σαουδική Αραβία στήριζαν το Ισλαμικό Κράτος, οι Η.Π.Α. παρέμεναν σιωπηλές, και θα ήταν αφελές να σκεφτούμε ότι δεν προέβλεπαν την επερχόμενη απειλή. Το καλοκαίρι του 2014, η άποψη άλλαξε: το Ισλαμικό Κράτος πρέπει να εμποδιστεί.

Μια ηγεμονική πολιτική δύναμη όπως οι Η.Π.Α., νομίζει πως αν δεν μπορεί να περιθωριοποιήσει, να εγκληματοποιήσει ή να καταστρέψει ένα εναλλακτικό κίνημα, μπορεί να είναι χρήσιμο να συνεργαστεί μαζί του σε κάποιο επίπεδο ή σε μια κρίσιμη στιγμή, για να καταστήσει αυτό το κίνημα εξαρτημένο και ν' αλλάξει το επαναστατικό-χειραφετητικό περιεχόμενό του. Συναντήσαμε πολλούς ακτιβιστές της Ροζάβα που γνώριζαν αυτό τον κίνδυνο και δήλωναν ότι μπορούσαν να παραμείνουν με επιτυχία ανεξάρτητοι.

Για να πετύχει η επανάσταση, παρατηρεί ο Αλντάρ Χελίλ, μέλος του TEV-DEM, η Ροζάβα δεν πρέπει να εξαρτάται από ξένες δυνάμεις, αλλά να διατηρήσει τη σχέση με το λαό: «Το καθεστώς, η αντιπολίτευση, όπως και οι διεθνείς δυνάμεις, μπορεί να σε στηρίζουν σήμερα αν τους συμφέρει, αλλά αν αλλάξουν οι συσχετισμοί των δυνάμεων μπορεί να αλλάξουν και τα σχέδιά τους. Γι' αυτό το λόγο εμείς προ-

7 Sabri Ok, «If Kurds Are Not Recognized As a Third Party They'll Reject Geneva: PKK», *Firat News*, reprinted in *EKurd Daily*, 16 Ιανουαρίου 2014, <http://bit.ly/1KjPFUI>.

χωράμε βασισμένοι στη στήριξη της κοινωνίας – μ' αυτή και τις δυνάμεις της θα διαμορφώσουμε το δικό μας μέλλον»⁸.

15.2 Λύσεις εντός του πλαισίου της Συρίας

Όπως έχουμε δει, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα έχει τις δικές του ιδέες για το μέλλον της Συρίας, προκρίνοντας μια ειρηνική λύση ήδη από την ίδρυση της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής των Δυνάμεων για μια Δημοκρατική Αλλαγή (NCC) το καλοκαίρι του 2011. Τον Ιανουάριο του 2014 τα τρία καντόνια της Ροζάβα δημοσιοποίησαν το «Κοινωνικό Συμβόλαιο», στο οποίο αναφέρουν ότι θεωρούν τον εαυτό τους μέρος μιας δημοκρατικής Συρίας. Το ίδιο ισχύει και για το FRNS που ανακηρύχτηκε το Μάρτιο του 2016. Το Κοινωνικό Συμβόλαιο δεν αναφέρει πουθενά τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους, ούτε ως μακροπρόθεσμο στόχο, ούτε και ως επιλογή. Αντί γι' αυτό, σύμφωνα με το σχέδιο του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού, το κουρδικό κίνημα προσπαθεί να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη δημοκρατική πολιτική λύση στο εσωτερικό των υφιστάμενων συνόρων της Συρίας, μια λύση που δε θα αποδέχεται τα υπάρχοντα έθνη-κράτη και την πατριαρχία.

Γι' αυτό, μετά τον Ιανουάριο του 2014, κύριο μέλημα της μεταβατικής κυβέρνησης είναι η αναγνώριση του κοινωνικού μοντέλου της Ροζάβα εντός της Συρίας. Για να γίνει αυτό επιδίωξε το διάλογο με όλες σχεδόν τις πλευρές (εκτός της Αλ-Νούσρα, του Ισλαμικού Κράτους και άλλων εξτρεμιστών). Η αντίδραση του καθεστώτος του Άσαντ και της εθνικιστικής-ισλαμιστικής αντιπολίτευσης ήταν συνειδητή σιωπή και υποτίμηση των επιτευγμάτων της μεταβατικής κυβέρνησης. Ωστόσο η νίκη των ένοπλων δυνάμεων στο Κομπάνι το 2015 άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο. Ενώ οι συνθήκες στην υπόλοιπη Συρία επιδεινώνονταν, η Ροζάβα είχε κάνει βήματα μπροστά και κατάφερε την πρώτη μεγάλη ήττα του Ισλαμικού Κράτους. Μετά απ' αυτό, Άραβες, Συροϊακωβίτες, Τουρκμένοι και Κούρδοι συνεργάστηκαν στην απελευθέρωση της Γκιρέ Σπι (Τελ Αμπιάντ) και άλλων περιοχών. Επειδή η Ροζάβα ξεχώριζε, κι άλλες πολιτικές δυνάμεις άρχισαν να συνομιλούν με τις δημοκρατικές αυτόνομες διοικήσεις. Ο σχηματισμός των SDF τον Οκτώβριο του 2015 και του Συριακού Δημοκρατικού Συμβουλίου (MDS) το Δεκέμβριο του 2015 είναι μια ελπίδα για ολόκληρη την περιοχή. Πόλεις μακριά απ' τη Ροζάβα υιοθετούν τώρα τη Δημοκρατική Αυτονομία: το Σεπτέμβριο του 2015, η πόλη των Δρούζων Ας Σουγάντα, στη νότια Συρία, ανακήρυξε τη δική της δημοκρατική αυτοδιοίκηση και αντιπροσωπεία της πόλης ταξίδεψε στη Ροζάβα για να ανταλλάξει στήριξη και πληροφορίες. Το μοντέλο της Δημοκρατικής Αυτονομίας ωριμάζει.

8 Αναφέρεται στο Mako Qocgiri, «Aus der Kraft der eigenen Bevölkerung – Die Revolution in Rojava schreitet voran» *Kurdistan Report* 172 (Mar.-Apr. 2014), <http://bit.ly/1IrNfGz>.

Αν και πολλά κόμματα και οργανώσεις εντάχθηκαν στο MDS, πολλές δυνάμεις έχουν ιδέες κοντινές στη Δημοκρατική Αυτονομία – για παράδειγμα, οι τοπικές Συντονιστικές Επιτροπές: αν κι έχουν υποστεί άγρια καταστολή κατά τη διάρκεια του αιματηρού αυτού πολέμου, παραμένουν εν δυνάμει στρατηγικοί σύμμαχοι της Ροζάβα. Ένας άλλος πιθανός σύμμαχος είναι η Συριακή Πρωτοβουλία Γυναικών, που ιδρύθηκε το 2013 και αποτελείται από αράβισσες, κούρδισσες και συροϊακωβίτισσες γυναίκες. Βέβαια, η εδραίωση της Πρωτοβουλίας αυτής εκτός της Ροζάβα θα είναι δύσκολη. Η Ροζάβα δε θα δεχτεί κάτι λιγότερο για τον εαυτό της από μια αποκεντρωμένη, δημοκρατική και πολυεθνική διοίκηση. Η μεταβατική κυβέρνηση προωθεί την ευρεία και θεσμική κατοχύρωση/αναγνώριση των ελευθεριών και των κατακτήσεων της Ροζάβα, ώστε να μπορούν οι τελευταίες να εφαρμοστούν σε όλη τη Συρία.

Λαμβάνοντας υπόψη το συνεχιζόμενο αιματηρό πόλεμο και τα εκατομμύρια των προσφύγων εντός και εκτός της χώρας, οι περισσότεροι θεωρούν μια δημοκρατική πολιτική λύση εξωπραγματική. Αν όμως η Ροζάβα σταθεροποιηθεί στρατιωτικά, πολιτικά και κοινωνικά, αν το Ισλαμικό Κράτος ηττηθεί και το Μπααθικό καθεστώς και οι άλλες ισλαμιστικές-τζιχαντιστικές δυνάμεις παραμείνουν αδύναμες, αυτό μπορεί ν' αλλάξει. Όταν η σημασία του εγχειρήματος στη Ροζάβα αναγνωριστεί, όταν κι άλλες δημοκρατικές παρατάξεις στη Συρία δυναμώσουν και οι αντιμαχόμενες πλευρές, καθώς και οι διεθνείς υποστηρικτές τους, φθαρούν από την πολυέξοδη εμπόλεμη διαμάχη τους, μια ειρηνική πολιτική λύση ίσως τελικά βρει χώρο στην ατζέντα. Ίσως το 2016 να είναι πολύ νωρίς, μα βρισκόμαστε στη Μέση Ανατολή, όπου οι εξελίξεις κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορεί να είναι πολύ γοργές.

Όσotόσο το 2016, η ειρήνη δεν είναι ορατή. Ο αποκλεισμός του PYD και της αυτοδιεύθυνσης της Ροζάβα απ' τη διαδικασία της Γενεύης III δυσχέρανε την κατάσταση. Κηρύχτηκε εκεχειρία, η οποία προφανώς δεν αφορούσε την αυτοδιεύθυνση, που δέχεται τις συστηματικές επιθέσεις της Εθνικής Συμμαχίας και του συριακού καθεστώτος. Μετά τον αποκλεισμό από τη Γενεύη III, η ανακήρυξη της FRNS έδωσε μια νέα διάσταση στην οικοδόμηση μιας πολυταυτοτικής, δημοκρατικής Συρίας. Η απελευθέρωση του διαδρόμου μεταξύ Κομπάνι και Αφρίν μπορεί να ενδυναμώσει τον πληθυσμό της περιοχής. Θα είναι ένας ελεύθερος χώρος για την αυτοδιεύθυνση και δεν θα υπάρξει προσάρτηση, γιατί το μοντέλο της Δημοκρατικής Αυτονομίας λειτουργεί μέσω της πειθούς και είναι εθελοντικό, αντίθετα με τις δυνάμεις της καπιταλιστικής νεωτερικότητας και του έθνους-κράτους.

Όπως η απελευθέρωση του διαδρόμου μεταξύ Τζεζιρέ και Κομπάνι και το σπάσιμο της τρομοκρατίας του Ισλαμικού Κράτους στην περιοχή ανακούφισε την πολιορκημένη περιοχή, έτσι και το Αφρίν χρειάζεται ανακούφιση. Χιλιάδες πρόσφυγες από το Χαλέπι, την Αζάζ και άλλα μέρη έχουν φτάσει στο Αφρίν, όπου τους

φροντίζουν. Η απελευθέρωση αυτής της περιοχής θα γίνει σε συντονισμό με τους ανθρώπους εκεί.

Όμως όλες οι εμπόλεμες πλευρές απάντησαν αρνητικά στην ανακοίνωση του Ομοσπονδιακού Συστήματος: Η Τουρκία, η συριακή κυβέρνηση και συριακή αντιπολίτευση. Αυτό γιατί τα μονοδιάστατα έθνη-κράτη απειλούνται από το νέο μοντέλο, κι έτσι μπορούν να δρουν από κοινού εναντίον της Ροζάβα, ενώ κατά τ' άλλα είναι εχθροί μεταξύ τους.

15.3 Διεθνής Αλληλεγγύη

Όποτε συναντάμε συντρόφους ή συντρόφισσες από τη Ροζάβα, τους ρωτάμε: «Ποια είναι η καλύτερη μορφή αλληλεγγύης που μπορούμε να προσφέρουμε;». Η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι «οικοδομήστε ένα ισχυρό επαναστατικό κίνημα στη χώρα σας». Η απάντηση αυτή μάς έκανε ν' αναθεωρήσουμε την ίδια την έννοια της αλληλεγγύης. Στην ιστορία της Αριστεράς στη Δύση, η αλληλεγγύη πήρε τη μορφή μιας σχέσης «υποκειμένου-αντικειμένου», στην οποία το «αντικείμενο» της αλληλεγγύης συνδέεται με τις προσδοκίες και τις ανάγκες των μητροπόλεων για ισχυρά χειραφετητικά κινήματα. Αυτή όμως η μορφή αλληλεγγύης αναπαράγει την αποικιοκρατική αντίληψη για τις νότιες, παραδοσιακά μη βιομηχανικές και ιστορικά εκμεταλλευόμενες χώρες. Οι αριστεροί των μητροπόλεων μερικές φορές θεωρούν ότι βοηθούν τους «φτωχούς» σ' αυτές τις περιοχές – μα η «βοήθεια» που προσφέρουν καθίσταται μια προβολή. Αφού οι προσδοκίες καταλήγουν ανεκπλήρωτες και οι δύο πλευρές μένουν απογοητευμένες.

Αυτό το πρόβλημα έχει εμφανιστεί στα περισσότερα κινήματα αλληλεγγύης της τελευταίας δεκαετίας. Μα η αλληλεγγύη, λένε οι ακτιβιστές της Ροζάβα, σημαίνει να χτίζουμε κινήματα από κοινού, κινήματα που θα αλληλοϋποστηρίζονται, διδασκόμενα το ένα από το άλλο. Η νίκη στο Κομπάνι ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος ήταν μια νίκη του εγχειρήματος της Ροζάβα και ως εκ τούτου απέδειξε ότι αποτελεί μια ισχυρή αριστερή εναλλακτική πρόταση σε μια κρίσιμη σημασίας περιοχή. Η μάχη για το Κομπάνι έβαλε τη Ροζάβα στη δυτική τηλεόραση και η διεθνής αλληλεγγύη εκδηλώθηκε κι εξαπλώθηκε γρήγορα. Η επιθυμία των Δυτικών κυβερνήσεων να πέσει το Κομπάνι, όπως έγινε φανερή από την αδράνειά τους, έβγαλε εκατομμύρια ανθρώπους στο δρόμο σε όλο τον κόσμο, υποχρεώνοντας τις κυβερνήσεις αυτές να πάρουν θέση.

Για πολλούς, το κύριο μέλημα δεν ήταν μόνο η παρέμβαση των κρατών, αλλά η προστασία της επανάστασης και των κατοίκων της Ροζάβα. Εθελοντές από την Αυστραλία μέχρι τη Γερμανία πολέμησαν ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος. Κάποιοι έπεσαν στα πεδία των μαχών, κάποιοι πολεμούν ακόμη, άλλοι οργάνωσαν καμπάνιες για την ανοικοδόμηση, για την προμήθεια φαρμάκων και για τη δημιουργία υποδομών. Ειδικά αυτοί οι άνθρωποι έχουν μπει στο στόχαστρο όσων θέλουν ν'

απομονώσουν τη Ροζάβα. Τον Ιούλιο του 2015, στο Σουρούτς, μια βόμβα σκότωσε 33 νέους και νέες σοσιαλιστές και σοσιαλίστριες που δρομολογούσαν τη δημιουργία ενός ορφανοτροφείου. Η αιμοσταγής αυτή επίθεση, όπως και η πολιτική του εμπάργκο, δείχνει πως, ενώ είναι εφικτό να βομβαρδίζεται το Ισλαμικό Κράτος, απ' την άλλη είναι... «ανέφικτο» να ρίξουν από αέρος φάρμακα και τρόφιμα προς ενίσχυση του Κομπάνι. Απ' την πλευρά της καπιταλιστικής νεωτερικότητας, μια επαναστατική εναλλακτική στη Μέση Ανατολή θα μπορούσε να προκαλέσει κλυδωνισμούς στα καπιταλιστικά καθεστώτα και να 'χει απρόβλεπτες συνέπειες για την Ευρώπη και τον κόσμο. Όχι χωρίς λόγο, οι ηγεμονικές Δυνάμεις, ακόμη και τα καθεστώτα Μπάαθ και Ερντογάν που έχουν μεγάλες διαφορές, συμπλέουν ως προς την αναγκαιότητα καταστροφής του εγχειρήματος της Ροζάβα.

Για την Αριστερά, η αλληλεγγύη στη Ροζάβα δεν πρέπει να 'ναι φιλανθρωπία αλλά αναγκαιότητα. Αυτή τη στιγμή, η Ροζάβα δε χρειάζεται μόνο υλικοτεχνική υποστήριξη, αλλά και υποστήριξη ειδικευμένων επαγγελματιών κάθε είδους: χρειάζονται γιατροί, μηχανικοί, δικηγόροι, τεχνίτες, γεωπόνοι και γενικά όλοι όσοι είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν στην οικοδόμηση της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Όσοι ενδιαφέρονται θα πρέπει πρώτα να εξοικειωθούν με το πολιτικό περιεχόμενο του μοντέλου της Ροζάβα. Αυτό θα μπορούσε να μετατρέψει την παρούσα κραυγή αλληλεγγύης σ' ένα κίνημα που μακροπρόθεσμα θα δώσει ώθηση στη ριζοσπαστική δημοκρατία, την απελευθέρωση των φύλων, την οικολογία και μια συνεταιριστική οικονομία – αυτά, με μεσολάβηση της Δημοκρατικής Αυτονομίας θ' αποτελούν εναλλακτική πρόταση στον καπιταλιστικό εκσυγχρονισμό.

Από το Φθινόπωρο του 2014 έχουν γίνει εκκλήσεις έκτακτης ανάγκης προς την Ευρώπη, ειδικά σε ό,τι αφορά ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια. Κάποιοι προτιμούν να δουλεύουν με θεσμούς που προσφέρουν έμπρακτη αλληλεγγύη στη Ροζάβα, αντί να συμμετέχουν σε καμπάνιες οικονομικής ενίσχυσης από αστικές και κρατικές προέλευσης φιλανθρωπικές οργανώσεις. Ωστόσο, βρίσκονται σε εξέλιξη σημαντικές καμπάνιες για την οικονομική στήριξη σε γυναικείες οργανώσεις και κοοπερατίβες. Εξίσου σημαντική είναι η καμπάνια «Όπλα για το Κομπάνι», γιατί βοηθάει στη διατήρηση της ανεξαρτησίας των YPG και YPJ από τη Δυτική στρατιωτική βοήθεια. Η υπεράσπιση του Κομπάνι ενέπνευσε μια πληθώρα πρωτοβουλιών για την ανοικοδόμησή του και για άλλα.

Το Δεκέμβριο του 2015, πάνω από 187.000 από τους 450.000 κατοίκους του Κομπάνι είχαν επιστρέψει. Ο κόσμος έκανε προσπάθεια να καθαρίσει την πόλη: απομακρύνθηκαν 1,4 εκατομμύρια τόνοι συντρίμμια, με ελάχιστα τεχνικά μέσα. Εξαιτίας του εμπάργκο, η ανοικοδόμηση δεν προχωρά αρκετά γρήγορα για να καλύψει όλους όσους έχουν επιστρέψει. Η Μπεριτάν απ' το Κομπάνι εξήγησε ότι «η διεθνής αλληλεγγύη μας έδωσε μεγάλη αυτοπεποίθηση και πολλοί επέστρεψαν. Μα τώρα

έρχεται ο χειμώνας και δεν έχει γίνει τίποτα ακόμη. Χιλιάδες άνθρωποι μένουν σε σκηνές»⁹.

Η αλληλεγγύη δεν έχει μόνο τεχνικές όψεις. Για τους υπερασπιστές του Κομπάνι είχε μεγάλη σημασία ότι την 1η Νοέμβρη του 2014 από το Βερολίνο μέχρι τη Μελβούρνη, κι από την Καμπούλ μέχρι την Τεχεράνη, ο κόσμος βγήκε στους δρόμους για να διαδηλώσει υπέρ της Ροζάβα. Ένα κίνημα αλληλεγγύης στη Ροζάβα δε θα πρέπει να αγνοεί το διεθνές πλαίσιο, και θα πρέπει ν' ασκεί κριτική στις πολιτικές της Γερμανίας, του ΝΑΤΟ και άλλων διεθνών Δυνάμεων. Κεντρικό ζήτημα πρέπει να είναι η άρση της απαγόρευσης του ΡΚΚ στη Γερμανία: να βγει το ΡΚΚ από τις λίστες τρομοκρατικών οργανώσεων που διατηρεί η Ε.Ε και οι Η.Π.Α και να σταματήσουν οι εξαγωγές όπλων στην Τουρκία, τη Σαουδική Αραβία, το Κατάρ και άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής.

15.4 Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός ή Βαρβαρότητα

«Ξέρουμε πως κάθε νέα μέρα θα 'ναι λίγο καλύτερη», έχει γράψει η Ασιά Αμπντουλάχ, συμπρόεδρος του ΡΥΔ. «Η κοινωνία μας θα συνεχίσει ν' αντιστέκεται, με την απλή πεποίθηση πως πρέπει να πάρει τη μοίρα της στα δικά της χέρια. Όσο περισσότερο κρατάει η αντίσταση, τόσες περισσότερες εμπειρίες θα αποκομίσουμε απ' αυτό τον αγώνα. Προς στιγμήν, οι άνθρωποι στη Συρία περνούν μεγάλες δυσκολίες, τις οποίες αντιμετωπίζουν ως το τίμημα της λευτεριάς τους»¹⁰.

Οι επαναστάσεις δεν τελειώνουν τη μέρα που μια προοδευτική δύναμη θέτει υπό τον έλεγχο της μια περιοχή. Στην πραγματικότητα τότε *αρχίζουν*. Και αποτυγχάνουν όταν ένα επαναστατικό κόμμα καταλάβει την εξουσία και αποκλείσει τον πληθυσμό από τη λήψη των αποφάσεων, απομακρυνόμενο απ' αυτόν. Μετά από πολλά χρόνια συζητήσεων, το δημοκρατικό κίνημα στη Ροζάβα (το ΜΓΡΚ, το ΤΕΥ-ΔΕΜ και ο βασικός τους εμπνευστής, το ΡΥΔ) άσκησε κριτική στον «υπαρκτό σοσιαλισμό» και αναστοχάστηκε για το πώς θ' αποφύγει την επανάληψη των ίδιων λαθών.

Στη Ροζάβα, η θέληση των Συμβουλίων δεν εκφράζεται μέσα από κόμματα, αλλά από δραστήριους αγωνιστές και, σε υψηλότερα επίπεδα, από αμεσοδημοκρατικά εκλεγμένους εκπροσώπους. Το κίνημα προσπαθεί να οργανώσει ολόκληρο τον πληθυσμό από τα κάτω, εξοικειώνοντάς τον με τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Ανάγει την Κομμούνα σε κύρια μορφή συμμετοχικής δημοκρατίας, μετασηματίζει τις κοινωνικές σχέσεις προς όφελος των γυναικών και καθιστά το κράτος περιττό. Οι προσπάθειες για οικολογική διαχείριση λαμβάνουν

9 Προσωπική συζήτηση, 31 Οκτωβρίου 2015.

10 Asya Abdullah, συνέντευξη, Pinar Ögünç, «Ohne die Freiheit der Frau keine Demokratie», *Radikal*, 22 Αυγούστου 2013, <http://bit.ly/1QovIQD>.

Πολίτες μαζί με μαχητές των YPG/YPJ μετά από διαδήλωση

χώρα πλέον παντού, παράλληλα με την κριτική προς τις υπάρχουσες οικονομικές σχέσεις.

Φυσικά, προβλήματα υπάρχουν πολλά – κυρίως γιατί η πολύχρονη δικτατορία του καθεστώτος Μπάαθ κατέστησε τους ανθρώπους πολιτικά απαίδευτους και βάθυνε τις συντηρητικές κοινωνικές δομές. Ακόμα και οι πιο δραστήριοι αγωνιστές κάνουν λάθη· νοοτροπίες που έχουν εδραιωθεί από το παλιό σύστημα δεν θα ξεπεραστούν σε μια μέρα ή ένα χρόνο. Η διαδικασία αυτή θα διαρκέσει χρόνια ή δεκαετίες. Το μεγάλο πλεονέκτημα των ανθρώπων στη Ροζάβα είναι πως, ακόμα και πριν την επανάσταση, είχαν δεκαετίες εμπειρίας λαϊκής και ειδικότερα γυναικείας οργάνωσης. Αν δεν προϋπήρχε το PYD και οι YPG, η προσπάθεια αυτή για απελευθέρωση δε θα μπορούσε να είχε λάβει χώρα – οι προοδευτικές γυναικείες και δημοκρατικές δυνάμεις θα είχαν παραμεριστεί (όπως έγινε σε Αίγυπτο, Υεμένη, Τυνησία και Λιβύη) και την εξουσία θα είχαν πάρει οι ισλαμιστές ή αντιδραστικές δυνάμεις όπως το KDP.

Οι επαναστάσεις μπορεί επίσης ν' αποτύχουν εξαιτίας εξωτερικών επιθέσεων. Σήμερα, οι ισλαμιστές, με όπλα και χρήματα από τις χώρες του Κόλπου και την Τουρκία, προσπαθούν να συντρίψουν την ειρηνική αυτή επανάσταση. Άνθρωποι σκοτώνονται καθημερινά προσπατώντας τα χωριά και τις πόλεις τους από τις επιθέσεις των Ισλαμιστών και τα οικονομικά προβλήματα είναι τεράστια. Σ' αυτή τη μικρή περιοχή, που είναι χωρισμένη σε τρία ασυνεχή τμήματα, είναι αδύνατο να επιτευχθεί η απόλυτη αυτάρκεια. Τα τρόφιμα έχουν ακριβύνει και υπάρχει συχνή έλλειψη ηλεκτρικού ρεύματος και νερού.

Παρ' όλ' αυτά, η θέληση να ξεπεραστούν τα προβλήματα παραμένει ισχυρή. Μέρα με τη μέρα οι αντιδραστικές και φασιστικές δυνάμεις αναγκάζονται σε υποχώρηση. Οι άνθρωποι της Ροζάβα δε θα διαπραγματευτούν τις αξίες τους και τη γη τους. Δημιουργώντας ισχυρές οργανώσεις που μετουσιώνουν τις ιδέες τους σε πράξη και εξηγώντας στους ανθρώπους το όραμά τους για μια καλύτερη ζωή, οι γυναίκες και οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών εξασφαλίζουν πως δε θα συντριβούν στο μέλλον. Σημαντική είναι και η πίστη τους πως η επανάστασή τους θα 'ναι νικηφόρα και θα εμπνεύσει ολόκληρη τη Συρία, τη Μέση Ανατολή, και όχι μόνο. Οι κάτοικοι της Ροζάβα υπερασπίζονται τα κεκτημένα της επανάστασής τους, πεπεισμένοι πως αποτελεί μοντέλο για ολόκληρη την περιοχή.

Αυτό που τους εμπνέει είναι η επίγνωση πως δεν υπάρχει αντικειμενική εναλλακτική για τη Μέση Ανατολή, μια καταφανώς ετερογενή περιοχή. Για να το θέσουμε κι αλλιώς: δημοκρατικός συνμοσπονδισμός ή βαρβαρότητα. Το κourδικό απελευθερωτικό κίνημα ξεπερνά τις υποχωρήσεις του και προχωρά. Ακόμα κι αν το Βόρειο Κourδιστάν υποφέρει από την καταστολή, οι άνθρωποι εδώ προώθησαν και ισχυροποίησαν τη Δημοκρατική Αυτονομία, όπως έγινε στον προσφυγικό καταυλισμό του Μαχμούρ καθώς και στις Ζώνες Προστασίας της Μεντίγια, στα βουνά του Καντίλ του Νότιου Κourδιστάν. Η επανάσταση είναι μια δύναμη που κερδίζει το μυαλό και την καρδιά των ανθρώπων. Όπως είπε ο Μαζλούμ Ντογάν (ένας εκ των ιδρυτών του ΡΚΚ): «αγαπάμε τη ζωή τόσο πολύ που είμαστε διατεθειμένοι να πεθάνουμε γι' αυτή». Στη Ροζάβα οι άνθρωποι πρέπει να επανεφεύρουν τον εαυτό τους. Εκπαίδευση, διοίκηση, δικαιοσύνη, οικονομική παραγωγή κλπ. είναι αποδιοργανωμένες και πρέπει να ανοικοδομηθούν ριζικά, την ίδια στιγμή που η κοινωνία αμύνεται ένοπλα. Το επαναστατικό και απελευθερωτικό σχέδιο της Ροζάβα χρειάζεται την αμέριστη αλληλεγγύη μας. Η επιβίωση της επανάστασης σημαίνει επιβίωση της ελπίδας για ελεύθερη ζωή των κοινοτήτων, για μια κοινωνία με ελεύθερα φύλα και οικολογία. Όσοι και όσες ζούμε σε αλλοτριωμένες κοινωνίες μπορούμε να κοιτάζουμε τη Ροζάβα για ν' αναστοχαστούμε τη ζωή στις δικές μας κοινωνίες και να πάρουμε κουράγιο.

Επίμετρο:
Από τη διακήρυξη
της Ομοσπονδίας της Βόρειας Συρίας (16.03.2016)
μέχρι το Σεπτέμβριο του 2016

Η διακήρυξη της Ομοσπονδίας της Ροζάβα/Βόρειας Συρίας (FRNS), στα μέσα Μαρτίου του 2016, είναι ένα σημαντικό βήμα στον αγώνα των Κούρδων του δυτικού Κουρδιστάν και των άλλων συνασπισμένων πληθυσμιακών ομάδων και πολιτικών οργανώσεων. Ήταν μια από τις θετικές εξελίξεις στη Συρία μετά την μάχη του Κομπάνι τον Ιανουάριο του 2015 και της θέσπισης νέων στόχων.

Τον Ιούνιο του 2015, οι δυνάμεις των YPG/YPJ, κατόπιν επιτυχημένων στρατιωτικών επιχειρήσεων, ένωσαν τα καντόνια του Τζεζιρέ και του Κομπάνι και στη συνέχεια απελευθέρωσαν πολλές ακόμα περιοχές από την κατοχή του Ισλαμικού Κράτους. Η τακτική συμμαχία με τις Η.Π.Α. μετά την πολιορκία του Κομπάνι έπαιξε σημαντικό ρόλο σ' αυτό. Ταυτόχρονα υπήρξαν συμμαχίες με όλο και περισσότερες ένοπλες οργανώσεις και πληθυσμιακές ομάδες της περιοχής, που το φθινόπωρο του 2015 ίδρυσαν τις Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) θέτοντας υπό τον έλεγχό τους μια μεγάλη και ενιαία περιοχή.

Πέρα από τις στρατιωτικές επιτυχίες υπήρξαν και σημαντικές εσωτερικές εξελίξεις: η οικονομική κατάσταση βελτιώθηκε ως ένα βαθμό παρά το εμπάργκο από πλευράς Τουρκίας, Νότιου Κουρδιστάν και Ισλαμικού Κράτους, αφού τα μέσα παραγωγής και τα παραγόμενα προϊόντα διανεμήθηκαν με δικαιότερο τρόπο και με πνεύμα αλληλεγγύης, μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες και την ίδρυση κοοπερατίβων. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η δημιουργία νέων πολιτικών δομών, καθώς και η εδραίωση των προϋπαρχουσών, είτε από το TEV-DEM είτε σε άλλα θεσμικά πλαίσια της Δημοκρατικής Αυτόνομης Διοίκησης (ΔΑΔ). Μέσω αυτών των δομών, όλο και περισσότεροι άνθρωποι (που αρχικά ήταν αποστασιοποιημένοι ή ζούσαν υπό την κατοχή του Ισλαμικού Κράτους) συμμετέχουν στην πολιτική ζωή ως άτομα ή μέσω διαφόρων οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των φυλών.

Η αυξανόμενη διεθνής συμπάθεια (μετά την αντίσταση του Κομπάνι) συνέβαλε σε κάποιου βαθμού νομιμοποίηση των παραπάνω δομών, η οποία, αν και περιορισμένη (λόγω της στάσης της Τουρκίας και του Νότιου Κουρδιστάν), έδωσε τη δυνατότητα της ίδρυσης και διακήρυξης της ομοσπονδίας.

Η προϋπάρχουσα διοικητική μορφή των καντονιών θα μπορούσε να είχε διευρυνθεί, αλλά η έννοια της ομοσπονδίας είναι ευρύτερη, αναγνωρισμένη και ενώνει όλες τις απελευθερωμένες περιοχές υπό μία διοίκηση. Εφόσον τα καντόνια συνεχίζουν να υπάρχουν και οι αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες συνεχίζουν επίσης να λειτουργούν, μπορεί κανείς να τη δει σαν επικύρωση των υπάρχουσών δομών και σαν ενσωμάτωση των πληθυσμών των απελευθερωμένων περιοχών. Η ομοσπονδία κατά κάποιο τρόπο μπορεί να γίνει αντιληπτή και σαν πολιτικό επακόλουθο των στρατιωτικών εξελίξεων.

Οι αντιδράσεις των διαφόρων κρατών απέναντί της ήταν ποικίλες. Το Νότιο Κουρδιστάν την αγνόησε – δεν είχε πρόβλημα με τον όρο, είχε όμως με την όλο και μεγαλύτερη διεύρυνση της συμμαχίας, στην οποία δε συμμετείχε το ΕΝΚΣ· έτσι, μερικές μέρες μετά, σφράγισε τα σύνορά του με τη Ροζάβα. Το τουρκικό κράτος ήταν ούτως ή άλλως εχθρικό, συνεπώς δεν υπήρχαν προσδοκίες για τη δική του στάση. Το καθεστώς του Μπάαθ την αποκέρυξε – λες και παρέμενε ακόμα ο μόνος κυρίαρχος πάνω στο σύνολο των εδαφών του – και κατόπιν δεν ασχολήθηκε ξανά. Στο διεθνές επίπεδο οι αντιδράσεις ήταν πιο θετικές, ιδιαίτερα από τις μεγάλες δυνάμεις – Η.Π.Α. και Ρωσία – με την τελευταία να διατίθεται ευμενώς απέναντί της, παρά τη στάση του συμμάχου της Άσαντ (αν και πρέπει να επισημάνουμε πως τότε δεν είχαν ακόμα καλές σχέσεις). Οι Η.Π.Α. τήρησαν στάση αποστασιοποίησης και επιδιώκουν κάτι τέτοιο να συζητηθεί και να εφαρμοστεί σε επίπεδο Συρίας. Τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έκαναν καμιά δήλωση. Οι σχετικές δηλώσεις των δυο υπερδυνάμεων συνιστούν έκφραση των υπολογισμών τους σχετικά με τον πόλεμο στη Συρία και τη σχέση τους με τη Ροζάβα – μπορεί κάλλιστα ν' αλλάξουν στάση, αν αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους.

Οι επόμενοι μήνες πέρασαν με διαβουλεύσεις/συνελεύσεις του πληθυσμού για την καλύτερη κατανόηση των διακηρυγμένων, αλλά όχι ακόμα εφαρμοσμένων νέων δεδομένων, σε διεθνείς επαφές για την επεξήγηση και διάδοση της ιδέας, ώστε να αναζητηθεί υποστήριξη, και για την προετοιμασία του κοινωνικού συμβολαίου. Κατά τη διάρκεια αυτών των επαφών, που έλαβαν χώρα το καλοκαίρι του 2016, η τάση ήταν ν' αφαιρεθεί το όνομα «Ροζάβα» από την Ομοσπονδία της Βόρειας Συρίας για να τονιστεί ακόμα περισσότερο η πολυπολιτισμική και πολυεθν(οτ)ική διάσταση και να μην ηγεμονεύσει κάποια από τις ποικίλες ταυτότητες, ακόμα και αν αποτελεί την πλειοψηφία. Αυτό επέβαλε το ιδεολογικό πλαίσιο του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού.

Βέβαια, η διαδικασία οικοδόμησης της ομοσπονδίας δε βαίνει τόσο γρήγορα όσο ελπίζαμε. Αυτό φαίνεται από τον αργό ρυθμό της προετοιμασίας των συνελεύσεων,

την εκ νέου διαβούλευση σε ολόκληρη την επικράτεια σχετικά με την ιδέα της ομοσπονδιοποίησης και την ανακοίνωση για τη σύνταξη του κοινωνικού συμβολαίου τον Οκτώβριο. Οι συζητήσεις είναι ιδιαίτερα επίπονες λόγω της ετερογένειας που χαρακτηρίζει τους συμμετέχοντες, πράγμα που δεν είναι αναγκαστικά κακό. Υπό ομαλές συνθήκες η σύνταξη του κοινωνικού συμβολαίου δε θα ήταν χρονοβόρα, αλλά στη Ροζάβα και τη Συρία μαίνεται ο πόλεμος και ο χρόνος πιέζει.

Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, η επιθετικότητα από πλευράς Τουρκίας αυξανόταν όλο και περισσότερο, οι πυροβολισμοί και τα βασανιστήρια εναντίον κατοίκων, μονάδων των YPG/YPJ στα σύνορα, αλλά και εναντίον προσφύγων, έγιναν συχνότερα, παράλληλα με την κλιμάκωση του πολέμου στο Βόρειο Κουρδιστάν, που την άνοιξη του 2016 είχε εξαπλωθεί σχεδόν σε όλες τις ορεινές περιοχές.

Από το Μάρτιο μέχρι το Μάιο του 2016 διεξήχθησαν οι διαπραγματεύσεις για το αν οι SDF μαζί με τις Η.Π.Α θα επιτεθούν στη Ράκα ή το Μανμπίτζ, κάτι που οι SDF επεδίωκαν. Αυτές οι διαπραγματεύσεις λένε πολλά για τη στρατηγική κάθε πλευράς. Οι Η.Π.Α. ήθελαν πάνω απ' όλα να διαλύσουν το Ισλαμικό Κράτος, επομένως τις ενδιέφερε η κατάληψη της πρωτεύουσάς του (Ράκα). Οι SDF ήθελαν να προχωρήσουν βήμα-βήμα και να ενώσουν το Αφρίν με τη Ροζάβα (απελευθερώνοντας ταυτόχρονα τη σημαντική περιοχή Σέμπα, προλαβαίνοντας το καθεστώς ή άλλες αντιδραστικές δυνάμεις), ώστε ν' αποκόψουν τη γραμμή ανεφοδιασμού του Ισλαμικού Κράτους. Η κατάληψη της Ράκα δεν ήταν λοιπόν τόσο σημαντική σ' αυτή τη φάση· θα μπορούσε ν' απελευθερωθεί αργότερα. Μετά απ' αυτές τις διαπραγματεύσεις, στα τέλη Μαΐου άρχισε τελικά η επιχείρηση κατάληψης του Μανμπίτζ, η οποία ολοκληρώθηκε επιτυχώς μετά από 73 μέρες (στις 12/8/2016), με την απώλεια 300 μαχητών/τριών.

Στο πρώτο μισό του 2016, η πολιτική της Τουρκίας σε σχέση με τη Συρία βρισκόταν σε αδιέξοδο, λόγω και της κρίσης στις σχέσεις της με τη Ρωσία. Οι δυνάμεις που ήταν φίλα προσκείμενες σ' αυτή εντός Συρίας έχαναν συνεχώς έδαφος – ειδικά μετά τη μάχη του Μανμπίτζ. Συνεπώς, η Τουρκία προσπάθησε ν' αλλάξει στρατηγική: αρχικά πίεσε τις Η.Π.Α. να πάρουν ξεκάθαρη θέση – ή μ' αυτή ή με τις SDF – μετά έδωσε βάρος στην αποκατάσταση των σχέσεών της με τη Ρωσία (πράγμα που συνεπαγόταν την από πλευράς της αποδοχή των περισσότερων θέσεων της Ρωσίας σχετικά με τη Συρία). Στα τέλη Ιουνίου του 2016 ανακοίνωσε την αποκατάσταση των σχέσεών της με Ρωσία και Ισραήλ (σ' αυτό βέβαια έπαιξαν ρόλο και οι πιέσεις που δεχόταν η τουρκική οικονομία).

Μ' αυτή την αλλαγή στρατηγικής, η Τουρκία εγκατέλειψε ένα απ' τους δύο βασικούς της στόχους, την ανατροπή του μπααθικού καθεστώτος και την εγκατάσταση μιας ευμενούς προς αυτή κυβέρνησης. Ο βασικός της στόχος δεν ήταν άλλος απ' το να εμποδίσει τους Κούρδους ν' αποκτήσουν τα δικαιώματα και την αυτονομία τους. Η καταπίεση και η άρνηση της ταυτότητας των Κούρδων ήταν και συνεχίζει να είναι θέμα σημαντικής στρατηγικής σημασίας για την Τουρκία, γιατί ένας

χειραφετημένος κι αξιοπρεπής κουρδικός λαός αποτελεί κίνδυνο όχι μόνο για το ΑΚΡ, αλλά και για το ίδιο το τουρκικό κράτος. Έτσι, η τουρκική κυβέρνηση αποφάσισε τελικά να συνεργαστεί με τον Άσαντ, δηλαδή με τη Ρωσία, το Ιράν, ακόμα και το Ιράκ (τα δύο τελευταία κράτη, έτσι κι αλλιώς δεν είδαν ποτέ με καλό μάτι τις όποιες κουρδικές απαιτήσεις).

Με την αλλαγή πολιτικής η Τουρκία έλπιζε επίσης να πιέσει και τα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ, καθώς, αν η συριακή κυβέρνηση και οι σύμμαχοί της σιωπήσουν απέναντι σε μια τουρκική επίθεση στη Ροζάβα, θα 'ναι δύσκολο για το ΝΑΤΟ να προβεί σε δραστικά μέτρα ενάντια στην Τουρκία, αφού είναι στρατηγικός εταίρος που το ΝΑΤΟ δε θέλει να χάσει για κανένα λόγο.

Δεν ήταν λοιπόν παράξενο που η αντίδραση της Τουρκίας κατά την έναρξη της επιχείρησης του Μανμπίτζ ήταν χαλαρή. Για αρχή, ήταν ικανοποιημένη από την υπόσχεση των Η.Π.Α. περί άμεσης απόσυρσης των δυνάμεων των ΥΡΓ/ΥΡΠ μετά την απελευθέρωση της πόλης. Η Τουρκία έλπιζε απ' τη μια πως το Ισλαμικό Κράτος θα φθείρει τις SDF κι απ' την άλλη είχε τα δικά της σχέδια. Όταν όμως τον Αύγουστο οι SDF, μαζί με το στρατιωτικό συμβούλιο του Μανμπίτζ (τοπική δομή αυτοάμυνας) απελευθέρωσαν την πόλη, επιτάχυνε την υλοποίηση των σχεδίων της: μαζί με το καθεστώς – αλλά και με το Ιράν – επιτέθηκαν στην πόλη Χόσικε, ώστε ν' αποτραβηχτούν οι SDF στην ενδοχώρα της Ροζάβα και να μη βαδίσουν δυτικά προς το Αφρίν. Άλλος ένας στόχος ήταν η γενικότερη αποσταθεροποίηση του εγχειρήματος της Ροζάβα, μέσω της εφαρμογής της συμφωνίας με το μπααθικό καθεστώς. Όταν η επίθεση στη Χόσικε αποκρούστηκε, η Τουρκία αναγκάστηκε να περάσει μόνη της στην επίθεση, μερικές μέρες μετά.

Έτσι, στις 24 Αυγούστου, τουρκικές δυνάμεις μαζί με φίλα προσκείμενες σ' αυτές πολιτοφυλακές (σχεδόν όλες σαλαφιστικές, υπό τη σημαία του Ελεύθερου Συριακού Στρατού), εισέβαλαν στην περιοχή Σέμπα, μεταξύ Τζαραμπλούς και Αζάζ. Η Συρία, το Ιράν και η Ρωσία δεν επενέβησαν, όπως είχε συμφωνηθεί. Ήδη τη δεύτερη μέρα, οι δυνάμεις αυτές επιτέθηκαν στις θέσεις του νεοϊδρυθέντος στρατιωτικού συμβουλίου της Τζαραμπλούς, συμμάχου των SDF. Ακολούθησαν σκληρές μάχες, και τουρκικά μαχητικά βομβάρδισαν αμάχους (σκοτώνοντας 35 άτομα), αφού οι σαλαφιστικές δυνάμεις είχαν καθηλωθεί.

Για να μην υπάρξουν κι άλλα θύματα από πλευράς αμάχων, το στρατιωτικό συμβούλιο αποφάσισε την υποχώρηση πίσω από τον ποταμό Σακούρ. Εν τω μεταξύ, με την άμεση παρέμβαση των Η.Π.Α., κηρύχθηκε παύση πυρός. Παρ' όλ' αυτά, οι περιοχές κοντά στο Μανμπίτζ, όπως και η ίδια η πόλη, διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο, αφού η Τουρκία δε θ' αρκεστεί στην κατοχή της λωρίδας γης κοντά στα σύνορά της και θα επιχειρήσει να προχωρήσει προς την Αλ Μπαμπ, ενδεχόμενο που συνεπάγεται αναπόφευκτα στρατιωτική εμπλοκή με τις SDF – πράγμα που η Τουρκία επιδιώκει, και γι' αυτό έχει αποσπάσει χιλιάδες μαχητές από άλλες περιοχές της Συρίας, όπως την Ιντλίμπ και το Χαλέπι. Για να κατανοήσουμε πλήρως την εισβολή

της Τουρκίας στη Συρία θα πρέπει να τη συνδέσουμε με το βαθύ μίσος που τρέφει ενάντια στο κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα, στο οποίο με βαρβαρότητα επιτίθεται στο Βόρειο Κουρδιστάν – και δε θα διστάσει να κάνει το ίδιο και στη Ροζάβα.

Τέλος, θα πρέπει να εξετάσουμε το ρόλο των Η.Π.Α. Χωρίς τη δική τους συναίνεση, η τουρκική εισβολή στη βόρεια Συρία δε θα γινόταν ποτέ – αυτό δεν αμφισβητείται από κανένα. Είναι πιθανό οι Η.Π.Α. να έλαβαν υπόψη διάφορα ενδεχόμενα ώστε να δώσουν το «πράσινο φως» και μερική στρατιωτική βοήθεια, αφού η Τουρκία είχε εξασφαλίσει προηγουμένως τη συγκατάθεση του συριακού καθεστώτος, της Ρωσίας και του Ιράν. Η Τουρκία χειρίζεται επιδέξια την κατάσταση μετά το πραξικόπημα και παρουσιάζεται διεθνώς ως θύμα, ασκώντας πίεση προς τις χώρες της Δύσης, τις οποίες κατηγορεί πως έμμεσα το στήριξαν. Πιστεύει πως την εγκατέλειψαν – έτσι λέει η προπαγάνδα στο εσωτερικό της – ενώ προς τα έξω (και μετά την αποκατάσταση των σχέσεων με τη Ρωσία) προσανατολίζεται στρατηγικά προς ανατολάς, με τις Η.Π.Α. και Ε.Ε. να μην παρεμβαίνουν, για να μη διακινδυνεύσουν μια απόφασή της για αποχώρηση από το ΝΑΤΟ.

Ο δεύτερος λόγος είναι πως προσπαθούν να φέρουν αντιμέτωπους τους Κούρδους της Συρίας με την Τουρκία, πράγμα που δεν σημαίνει απαραίτητα και το τέλος της στρατιωτικής σύμπραξης. Οι Η.Π.Α. έχουν συμφέρον ν' αποτύχει η επανάσταση στη Ροζάβα και ταυτόχρονα να ηττηθεί το Ισλαμικό Κράτος. Σε τελική ανάλυση είναι ένα ιδεολογικά αντίθετο, χειραφετητικό εγχείρημα. Αν και η εξωτερική πολιτική τους είναι αρκετά πραγματιστική, ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχουν συμμαχήσει – έστω και στρατιωτικά – με μια αριστερή δύναμη. Οι Κούρδοι/ισσες τονίζουν από το 2014 πως πρόκειται για μια συμμαχία που γίνεται για λόγους τακτικής και όχι στρατηγικούς, στην οποία δεν επαναπαύονται, έχοντας πάρει το μάθημα τους από την Ιστορία. Γι' αυτό το λόγο συνομιλούν ταυτόχρονα και με τη Ρωσία, ώστε να εκμεταλλευτούν τις αντιθέσεις των διαφόρων δυνάμεων. Παρ' όλ' αυτά, είναι προς το συμφέρον τους να συνεχιστεί η συνεργασία με τις Η.Π.Α. που αποτελούν βασικό παράγοντα τόσο για την ήττα του Ισλαμικού Κράτους όσο και για να μπει φρένο στην επιθετικότητα της Τουρκίας. Αυτό το συμφέρον έχει και τα όριά του, ειδικά όσον αφορά τα πολιτικά περιεχόμενα της Ροζάβα.

Εδώ θα πρέπει ν' αναφέρουμε πως στη βόρεια Συρία εφαρμόζεται με μεγάλη επιτυχία από τους Κούρδους ο λεγόμενος «τρίτος δρόμος» – όπως λέγεται αλλιώς το μοντέλο της Δημοκρατικής Αυτονομίας. Ένα μοντέλο, που ανεξάρτητα από την ονομασία του, αποτελεί λύση για την πολιτισμική και θρησκευτική πολυπλοκότητα της Συρίας. Κι αυτό ισχύει υπό συνθήκες εμπάργκο, πολέμου και συνεχών επιθέσεων, τις οποίες καταφέρνουν να αποκρούσουν. Η είδηση που διοχετεύτηκε από διάφορα διεθνή μέσα μετά την εισβολή της Τουρκίας, πως οι Κούρδοι προδόθηκαν από τις Η.Π.Α., είναι παραπληροφόρηση, γιατί δημιουργείται η εντύπωση μιας εξάρτησης, λες και δεν υπάρχουν οι αυτόνομες δομές. Πίσω απ' αυτό κρύβεται μια οριενταλιστική νοοτροπία. Η πραγματικότητα είναι πιο απλή: με κάθε δύναμη

από την οποία αναγνωρίζεται (η Ροζάβα) μπορεί και ν' αναπτυχθούν σχέσεις. Είτε αυτή η δύναμη είναι οι Η.Π.Α., είτε η Ρωσία, είτε ακόμα και το συριακό καθεστώς.

Το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα χαρακτήρισε τη συγκατάθεση των Η.Π.Α. για την εισβολή της Τουρκίας στη Συρία ως ένα μεγάλο λάθος, γιατί τα τουρκικά σχέδια υπερβάνουν τη δήθεν «φύλαξη των συνόρων της» και ουσιαστικά αποσκοπούν στο να εισχωρήσει βαθύτερα στα εδάφη της Συρίας ώστε να επιτεθεί στις SDF, πράγμα που θα περιπλέξει πολύ την κατάσταση και θα μειώσει δραστικά τις όποιες δυνατότητες για ειρήνευση. Πέραν αυτού, η τουρκική εισβολή εξυπηρετεί και το Ισλαμικό Κράτος, το οποίο, μετά την απελευθέρωση της Μανμπίτζ, έβλεπε τη δίοδο μεταξύ της γραμμής Τζαραμπλούς και Αζάζ να κλείνει. Ο έλεγχος της περιοχής αυτής από την Τουρκία εξασφαλίζει τη δυνατότητα ελεύθερης διακίνησης μαχητών και πολεμικού υλικού του Ισλαμικού Κράτους, η οποία τώρα θα είναι ακόμη πιο κεκαλυμμένη – θα είναι δηλαδή πιο δύσκολο να υπάρξουν αποδείξεις εμπλοκής του τουρκικού στρατού σε κάτι τέτοιο. Έτσι διασφαλίζεται η επιβίωση του Ισλαμικού Κράτους ως όπλου ενάντια στην Ομοσπονδία της Βόρειας Συρίας. Οι Η.Π.Α. δεν τον βλέπουν αυτόν τον κίνδυνο; Σαφώς. Γιατί τότε δεν κάνουν κάτι; Επειδή η Τουρκία είναι σύμμαχος που δεν πρέπει να χαθεί πάση θυσία – αλλά και για άλλους στρατηγικούς λόγους «ελέγχου του εχθρού». Αυτό δεν κάνει τον πόλεμο ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος να μοιάζει με φάρσα; Εν μέρει ναι: από τη μια στηρίζουν τις SDF, κι απ' την άλλη την Τουρκία, που είναι βασικός υποστηρικτής του Ισλαμικού Κράτους.

Μια άλλη σημαντική ερώτηση είναι αν πράγματι η Τουρκία έχει εγκαταλείψει τον στόχο της ανατροπής του μπααθικού καθεστώτος και την εμπλοκή της στη μάχη που διεξάγεται στο Χαλέπι. Μήπως έχει στόχο την απ' τα βόρεια κάθοδο στην πόλη μέσω των Τουρκμένων σαλαφιστών, τους οποίους θα μπορεί να υποστηρίξει εφόσον θα 'χει τον έλεγχο της περιοχής της Σέμπα; Κατά πάσα πιθανότητα η Τουρκία αφήνει ανοιχτό αυτό το ενδεχόμενο, ζυγίζοντας καταρχάς της αντιδράσεις από τις υπόλοιπες δυνάμεις, και φυσικά από το NATO.

Οι δυνάμεις της Ομοσπονδίας της Βόρειας Συρίας δεν είναι τόσο αμελητέες μέσα σε όλο αυτό το σύμπλεγμα, ώστε να μη ληφθούν υπόψη ή απλά να συντριβούν. Αυτό για δύο λόγους: αφενός, στρατιωτικά είναι πιο δυνατές από ποτέ, και αφετέρου η εργαλειοποίηση των Κούρδων είναι πια αδύνατη. Γενικά, η Μέση Ανατολή δεν ανέχεται πια, όπως παλιά, αντιδραστικά και υπόδουλα καθεστώτα. Η ανάγκη και η ορμή για περισσότερη ελευθερία, και η αντίσταση ενάντια στην εκμετάλλευση και καταπίεση φυλετικών, κοινωνικών και θρησκευτικών ομάδων, όλο και αυξάνεται.

Τα τελευταία 35 χρόνια, το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα ήταν σε θέση να μπορεί να προβλέψει καλύτερα από άλλους τις εξελίξεις. Η επαναστατική διαδικασία στη Ροζάβα εμπεριέχει αυτά τα αιτήματα για ελευθερία και αντίσταση στην καταπίεση, πράγμα που εξηγεί και τη μέχρι τώρα επιτυχία της. Δημιουργεί κι εξε-

λίσσει την αυτοδιοίκηση και τις δυνάμεις αυτοάμυνας της δίχως να εξαρτάται από άλλες δυνάμεις, εμπιστευόμενη μονάχα τον εαυτό της. Το γεγονός ότι πολλά κράτη δεν αναγνωρίζουν αυτά τα δεδομένα δεν πτοεί τις ελπίδες μας ότι θα επιτύχει – επιτυχία που εξαρτάται κι από τη διεθνή αλληλεγγύη. Η αλληλεγγύη με την επανάσταση στη Ροζάβα ενισχύει την ανεξάρτητη κι απελευθερωτική προοπτική τόσο στη Συρία όσο και στη Μέση Ανατολή.

*Ερτζάν Αϊμπογά και Ντεβρίς Τζιμέν,
20 Σεπτεμβρίου 2016*

Επίλογος

Η φιλοσοφία της Δημοκρατικής Αυτονομίας

της Άσια Αμπντουλάχ

Όλοι γεννηθήκαμε με ένα ορισμένο φύλο και χρώμα δέρματος, καθώς και εντός ενός συγκεκριμένου θρησκευτικού, γλωσσικού, πολιτισμικού και εθνοτικού πλαισίου. Παρά τις διαφορές αυτές, σαν λουλούδια στον ίδιο κήπο, μοιραζόμαστε όλοι κάποια αισθήματα αλλά και ηθικές/πανανθρώπινες αρχές όπως αγάπη, συμπάθεια, εμπιστοσύνη, επιθυμία για δικαιοσύνη. Πρόκειται για αξίες σεβαστές σε όλες τις κοινωνίες· ομοίως, όλοι απεχθάνονται, π.χ., την προδοσία και την καταπίεση. Ωστόσο, από την προϊστορική εποχή μέχρι σήμερα, μονάρχες, άρχοντες και τύραννοι, προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τους ανθρώπους για τα δικά τους συμφέροντα, υπονομεύοντας το φυσικό υπόβαθρο της ανθρώπινης κοινωνικότητας. Οι εξουσιαστές, ακόμα κι αν ευαγγελίζονται αρχές όπως η Δικαιοσύνη, στην πραγματικότητα απομυζούν την κοινωνία και καταστρέφουν τη φύση. Από την πλευρά τους, οι εξουσιαζόμενοι συχνά αντιμετωπίζουν τους νόμους σαν ζυγό κι αγανακτούν που η πολιτική έχει γίνει η τέχνη της εξαπάτησης. Επίτευξη πραγματικής δικαιοσύνης θα σήμαινε την ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ των ατόμων, της κοινωνίας και της φύσης, αντί για τη διάλυσή τους.

Για να νομιμοποιήσουν την ηγεμονία τους πάνω στους εξουσιαζόμενους, οι ισχυροί «απονευρώνουν» τις κοινωνίες που κυβερνούν διαχωρίζοντας τους ανθρώπους σε τάξεις και ομάδες και υποκινώντας τους σε πόλεμο όλων εναντίον όλων. Ο ατομικισμός έχει φτάσει σε σημείο όπου κανείς πια δεν εμπιστεύεται τον άλλο. Οι εξουσιαστές καλλιεργούν τη δυσπιστία και τον ανταγωνισμό μεταξύ των ανθρώπων και ευνοούν την αδικία· εν τω μεταξύ, οι άνθρωποι έχουν ξεσηκωθεί ουκ ολίγες φορές στην Ιστορία, αγωνιζόμενοι για την ανάκτηση βασικών δικαιωμάτων από τους αφέντες τους και ελπίζοντας στην εδραίωση μιας – έστω εύθραυστης – κοινωνικής συνύπαρξης.

Το Κράτος, μια θεσμική μορφή της οποίας η ύπαρξη επηρεάζει τόσο τη φύση όσο και την κοινωνία, είναι ένα μέσο που χρησιμοποιούν οι άρχοντες για να επιτύχουν τους ιδιοτελείς στόχους τους. Οι καταπιεστικές παρεμβάσεις του στην κοινωνία έχουν μόνιμο χαρακτήρα κι επηρεάζουν αρνητικά τις σχέσεις της ανθρωπότητας με

τη φύση, με τρόπο ώστε οι άνθρωποι αποξενώθηκαν ακόμα περισσότερο από τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους.

Το Κράτος κατακερματίζει την κοινωνία, ενώ η δεισιδαιμονική πίστη στην αναγκαιότητα της ύπαρξης του ωθεί την ανθρωπότητα σε μια πρωτοφανή κοινωνική, πολιτική και οικονομική κρίση. Το καπιταλιστικό σύστημα (αυτό) παρουσιάζεται ως αδιαφιλονίκητο μοντέλο αλλά οι άνθρωποι δεν το εμπιστεύονται πια. Οι συνέπειές του καθορίζουν αποφασιστικά τις ζωές μας: φυσικές καταστροφές, ασθένειες οφειλόμενες στον τρόπο ζωής που υπαγορεύει, εκμετάλλευση και πόλεμος. Παρά τη μεγάλη επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, κανείς δεν έχει βρει τον τρόπο για να ξεφύγουν οι άνθρωποι απ' αυτό το χάος, με αποτέλεσμα το μέλλον να γίνεται όλο και πιο αβέβαιο.

Για χάρη της ίδιας μας της επιβίωσης, θα χρειαστεί ν' αναπτύξουμε εναλλακτικά κοινωνικά μοντέλα ώστε να βρούμε απ' αυτή τη συνθήκη, που προδιαγράφει ανείπωτες κοινωνικές και φυσικές καταστροφές. Πολλοί συγγραφείς, φιλόσοφοι, ακαδημαϊκοί και διανοητές έχουν προσπαθήσει να εξηγήσουν στον κόσμο την ανάγκη δημιουργίας ενός δημοκρατικού μοντέλου, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει τη φύση δίχως να την εκμεταλλεύεται, όπου οι άνθρωποι θα έχουν τον έλεγχο της ζωής τους, η ανισότητα των φύλων θα ξεπεραστεί, οι εθνοτικές και θρησκευτικές συγκρούσεις θα σταματήσουν, γέφυρες επικοινωνίας θα δημιουργηθούν μεταξύ των ανθρώπων και η φτώχεια και η εκμετάλλευση θα πάψουν να υπάρχουν.

Ο μύθος λέει πως όταν η Πανδώρα άνοιξε το κουτί της, όλα τα κακά ξεχύθηκαν στον κόσμο· τρομαγμένη, το έκλεισε, κι έτσι η ελπίδα εγκλωβίστηκε μέσα του. Η Ροζάβα είναι σαν αυτή την ελπίδα που βρίσκεται κλεισμένη στο κουτί της Πανδώρας της Μέσης Ανατολής. Μια ελπίδα που μπορεί να σώσει τους ανθρώπους μας απ' το σκοτάδι του πολέμου. Η Δημοκρατική Αυτονομία που οικοδομείται στα καντόνια της Ροζάβα θέτει ως πρωταρχικό στόχο αφενός την αποδυνάμωση του κράτους (καθότι το τελευταίο εδράζεται στην κυριαρχία) και αφετέρου τη χάραξη ενός «δρόμου» για να ευημερήσουν όλες οι εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες. Κάθε ανθρώπινη ομάδα πρέπει να 'ναι ελεύθερη ν' αναπτυχθεί βάσει των δικών της κοινωνικοπολιτισμικών χαρακτηριστικών και οργανωτικών δομών.

Στα καντόνια της Ροζάβα, η Δημοκρατική Αυτονομία έχει τεθεί σ' εφαρμογή στα Νομοθετικά και Εκτελεστικά Συμβούλια, στην Ανώτατη Εκλογική Επιτροπή, στα Περιφερειακά Συμβούλια, τις Κομμούνες, τα Συμβούλια Συναϊκίας, τα Δημοτικά Συμβούλια και τα Συμβούλια των Γυναικών. Για το Συνταγματικό Δικαστήριο, όλοι οι θεσμοί και όλα τα άτομα έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Σε κάθε καντόνι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να σχηματίσουν ελεύθερα Επιτροπές και Συμβούλια προκειμένου να μεριμνήσουν για τοπικά ζητήματα. Άραβες, Αρμένιοι, Ασσύριοι, Τσετσένοι, Κιρκάσιοι, Κούρδοι, Ρομά και Τουρκμένοι, χριστιανοί, μουσουλμάνοι και Γιεζίντι ζουν ο ένας δίπλα στον άλλο – η περιοχή διαθέτει ποικιλιομορφία από κάθε άποψη. Στο πλαίσιο της συγκροτήθηκε μια ελεύθερη και δίκαιη

κοινωνική τάξη. Η Διοίκηση του καντονιού Τζεζιρέ εγγυήθηκε το δικαίωμα πλήρους συμμετοχής σε όλους στους κατοίκους της, ανεξαρτήτως θρησκείας και εθνικής καταγωγής. Οι δημοκρατικοί θεσμοί που καθιερώθηκαν στα καντόνια της Ροζάβα συμπεριλαμβάνουν ανθρώπους από τις γειτονιές, τα χωριά, τις συνοικίες και τις πόλεις. Στο πλαίσιο μιας τόσο ευρείας δυναμικής, γεννιέται μια κουλτούρα δημοκρατικής συνείδησης.

Στη Ροζάβα, δε θα χαραχτεί καμιά διαχωριστική γραμμή στη γη, με γνώμονα τη διαφορετική εθνικότητα, γλώσσα, θρησκεία ή κουλτούρα. Μια κοινοτική ζωή δίχως σύνορα θα βρει εφαρμογή στην αυτοκυβέρνηση και θα δώσει τέλος στην εχθρότητα μεταξύ των ανθρώπων – την εχθρότητα που δημιουργήθηκε από τα νεωτερικά έθνη – κράτη. Οργανώνοντας όλη την κοινωνία στη βάση της λήψης των πολιτικών αποφάσεων μέσω του κομμουναλιστικού (δημοκρατικού-συνομοσπονδιακού) συστήματος σε γειτονιές, συνοικίες, χωριά και ολόκληρες πόλεις, και καλλιεργώντας τη συνείδηση ότι όλοι αυτοί οι θεσμοί μπορούν να λειτουργήσουν, ελπίζουμε να φτάσουμε σ' ένα επίπεδο στο οποίο οι άνθρωποι θα μπορούν να κρίνουν και ν' αποφασίζουν οι ίδιοι για το τι τους ωφελεί και τι τους βλάπτει. Έτσι, προνοούμε ώστε οι διαφορές των επιμέρους ομάδων να μην οξύνονται σε βαθμό σύγκρουσης – αντ' αυτού, να συμβάλλουν σε μια κοινοτική ζωή.

Στη Μέση Ανατολή η οργανωτική μορφή του έθνους-κράτους έχει γίνει αιτία οδύνης, καταστροφής, σφαγών και καταστολής για πολλές θρησκευτικές και εθνικές ομάδες. Το έθνος-κράτος καθιερώθηκε στη βάση της εθνικής ομοιογένειας. Δικτατορικά και ολοκληρωτικά καθεστώτα αγνόησαν τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων στο όνομα της θωράκισης των αυταρχικών τους κυβερνήσεων. Βασικό τους μέλημα ήταν πάντα να επιτύχουν τα ιδιοτελή τους συμφέροντα – για τον εαυτό, την οικογένεια ή τη φυλή κάποιου (δηλαδή την ένωση μεγάλων οικογενειών).

Απ' άκρη σ' άκρη της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής, οι άνθρωποι επιτέλους ξεσηκώθηκαν ενάντια σ' αυτά τα καθεστώτα. Η Ροζάβα αποτέλεσε μέρος αυτού του ξεσηκωμού, αλλά αντί να επιλέξουμε την καταστροφή και τη βία προτιμήσαμε τον «τρίτο δρόμο»: αποφασίσαμε να μην αφήσουμε να ξαναγίνουν τα πράγματα όπως ήταν πριν. Συζητήσαμε για την κατεύθυνση που θα ακολουθήσουμε και αναπτύξαμε την αυτοκυβέρνηση μέσω της Δημοκρατικής Αυτονομίας ως εναλλακτικό μοντέλο απέναντι στο συγκεντρωτικό και милитарιστικό έθνος-κράτος.

Η Δημοκρατική Αυτονομία δεν προσπαθεί να αποδώσει συγκεκριμένα κομμάτια γης σε συγκεκριμένες εθνικές ομάδες. Αντίθετα, αντιλαμβάνεται τη γη σαν χώρο όπου όλοι μπορούν να βιώσουν ελεύθερα την ιδιαίτερη ταυτότητά τους. Το μοντέλο του δημοκρατικού έθνους αγκαλιάζει Κούρδους, Άραβες, Τουρκμένους, Αρμένιους, Συροϊακωβίτες. Όλοι όσοι απαρτίζουν μια κοινωνία, με τη δική τους ιδιαίτερη γλώσσα, θρησκεία και κουλτούρα, (προσ)καλούνται να συμμετάσχουν ενεργά στην αυτοδιοίκηση της περιοχής μέσω των δικών τους, ελεύθερα δομημένων θεσμών. Λέγεται πως το χάος που δημιουργήθηκε από το σεχταρισμό είναι η

μοίρα της Συρίας και πως δεν είναι εφικτό ένα διαφορετικό μέλλον. Εμείς δεν συμφωνούμε. Η οικοδόμηση του δημοκρατικού έθνους και η Δημοκρατική Αυτονομία στη Ροζάβα αποδομούν αυτή την προπαγάνδα. Αναδύεται ένα νέο μοντέλο αυτοδιοίκησης, βασισμένο στην ελευθερία και την ισότητα, για ν' αντικαταστήσει το ισοπεδωτικό και ανελεύθερο καπιταλιστικό κράτος. Η Μέση Ανατολή ήταν και είναι μια περιοχή φονταμενταλιστικών και ολοκληρωτικών κρατών, όπου θρησκευτικές, εθνικές κλπ. εχθρότητες προκάλεσαν σφαγές και γενοκτονίες· σ' αυτό το πλαίσιο, το πνεύμα ελευθερίας που διέπει τη Δημοκρατική Αυτονομία προωθεί την πολιτική συνειδητοποίηση σε όλα τα κοινωνικά μέρη και, μέσω της κοινής αυτοάμυνας, θα νικήσει όλους όσους επιβουλευτούν την κοινοτική, αλληλέγγυα συνύπαρξη.

Οι γυναίκες είναι θύματα διακρίσεων περισσότερο από κάθε άλλη ανθρώπινη ομάδα στη Μέση Ανατολή. Άλλα «δημοκρατικά» μοντέλα, που διαλαλούν την «υπεροχή της δημοκρατίας», δεν μπόρεσαν ποτέ να επιτύχουν την απελευθέρωση της γυναίκας στο βαθμό που έχει επιτευχθεί στη Ροζάβα. Στο καθεστώς της Δημοκρατικής Αυτονομίας, η ισότητα των φύλων εκφράζεται μέσω της πρακτικής της διπλής ηγεσίας, αρχής που θα παραμείνει μέχρι το σύστημα και η οργάνωση των γυναικών να ολοκληρωθεί: στη Ροζάβα έχει θεσμοθετηθεί η συμμετοχή των γυναικών σε όλες τις συνελεύσεις με ποσοστό 40%. Οι γυναίκες παίζουν ενεργό ρόλο σε όλους τους τομείς – από την αυτοάμυνα και την ασφάλεια της κοινωνίας μέχρι την επίλυση προβλημάτων στην οικογένεια και στην άσκηση της διοίκησης. Στη Μέση Ανατολή, η πατριαρχία και οι παραδοσιακές οικογενειακές δομές ασκούν μεγάλη πίεση στη γυναίκα· στη Δημοκρατική Αυτονομία, η αυτοκυβέρνηση δημιουργεί μια νέα κοινωνική πραγματικότητα: στα καντόνια της Ροζάβα οι γυναίκες συνιστούν ένα ενεργό συλλογικό υποκείμενο, καθώς αγωνίζονται ενάντια στην πατριαρχία της παραδοσιακής κοινωνίας (με τους γάμους ανηλίκων, την πολυγαμία και άλλα πολλά).

Στα καντόνια, ο στόχος είναι να εξαλειφθεί η πατριαρχική νοοτροπία και ν' απελευθερωθεί η γυναίκα σε όλες τις πτυχές της ζωής της. Ακόμα και οι επιμέρους κοινωνικοί θεσμοί στηρίζουν την ανάπτυξη μιας ισχυρής γυναικείας αλληλεγγύης. Στα γυναικεία Συμβούλια, τις κοοπερατίβες, τις Ακαδημίες και στα κάθε είδους Κέντρα, οι γυναίκες συμμετέχουν σε όλες τις διαδικασίες οικοδόμησης μιας ελεύθερης ζωής. Όπου υπάρχουν Λαϊκά Συμβούλια, έχουν δημιουργηθεί παράλληλα και Γυναικεία αντίστοιχά τους. Οι γυναίκες των Συμβουλίων εξηγούν σε όλες τις γυναίκες της Ροζάβα τους στόχους και τους σκοπούς της επανάστασης. Γυναικείες κοοπερατίβες και εργαστήρια διδάσκουν στις γυναίκες τα απαραίτητα για το εμπόριο κι έτσι ενισχύουν την οικονομική τους ανεξαρτησία. Οι γυναίκες παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάπτυξη, εφαρμογή και προστασία της Δημοκρατικής Αυτονομίας.

Στην υπόλοιπη Συρία, οι ολοκληρωτικές πολιτικές του καθεστώτος οδήγησαν στην έλλειψη κάθε ανεκτικότητας μεταξύ των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων,

και στον απομονωτισμό. Για πολλά χρόνια το καθεστώς ενίσχυε ένα κλίμα δυσπιστίας μεταξύ τους. Σε κάθε πληθυσμιακή ομάδα διατέθηκε μια οριοθετημένη περιοχή. Δημογραφικά ζούμε δίπλα-δίπλα, αλλά είμαστε διαχωρισμένοι μεταξύ μας. Μέχρι σήμερα στη Μέση Ανατολή, ολοκληρωτικά, εθνικιστικά κρατικά μορφώματα, προσπαθούν διαρκώς να ομογενοποιήσουν την πλουραλιστική κοινωνία μας. Αντιμετωπίζουν την ποικιλομορφία ως πρόβλημα και όχι ως πλούτο.

Συχνά ακούμε στην περιοχή μας για «προβλήματα μειονοτήτων». Σφαγές και γενοκτονίες διαπράττονται ενάντια στις τελευταίες και ναι, υπήρξαν και εθνικές εκκαθαρίσεις. Τώρα όμως οι Κούρδοι έχουν ξεσηκωθεί για ν' αντιπαρατεθούν σ' αυτές τις πολιτικές. Η κοινωνία μας, σαν ένα μωσαϊκό, αποτελείται από πολλές ψηφίδες – η «αρχή του ενός» δεν εναρμονίζεται καθόλου μαζί της και δεν μπορεί να εφαρμοστεί, όση δύναμη κι αν ασκήσει.

Έτσι, το εγχείρημά μας στη Ροζάβα δε σημαίνει κάτι άλλο απ' το να επιτρέψουμε σε όσους συνιστούν το μωσαϊκό αυτό να συνυπάρξουν αρμονικά – ν' αποδείξουμε πως το καταστροφικό μονιστικό σύστημα δε λειτουργεί. Ας λάβουμε υπόψη πως στη λεγόμενη «Αραβική Άνοιξη» (σε Τυνησία και Αίγυπτο) έγιναν προσπάθειες εγκαθίδρυσης της δημοκρατίας μ' ένα σκεπτικό του τύπου «όταν κερδίσω τις εκλογές, θα μπορώ να κάνω τα πάντα και ν' αλλάξω τους νόμους». Μιλούσαν δηλαδή για ένα σύστημα όπου δεν υπήρχε ενεργή συμμετοχή από τη βάση. Στη Ροζάβα ισχύει το αντίθετο: υπάρχει συμμετοχή που βασίζεται στη συνδιαμόρφωση και συμπεριλαμβάνει ανθρώπους που μιλούν διαφορετικές γλώσσες κι έχουν διακριτές ταυτότητες και προσωπικότητες. Γι' αυτό, η Ροζάβα αντιπροσωπεύει μια νέα ελπίδα για τη Μέση Ανατολή. Ενώ η Συρία έχει παραδοθεί στις φλόγες, στις παρυφές των πολεμικών επιχειρήσεων, στη Ροζάβα, και σε μία ειρηνική ατμόσφαιρα, αναδύεται ένα δίκαιο σύστημα.

Υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που μπορούν να εξηγήσουν πώς συνέβη αυτό. Ένας απ' τους πιο σημαντικούς είναι η θέληση να διασφαλιστεί η συμμετοχή των γυναικών, που αποτελούν την πλειοψηφία της κοινωνίας στη Ροζάβα. Σήμερα, η φεουδαρχική νοοτροπία στη Ροζάβα έχει αποδυναμωθεί και καταρρέει εκ θεμελίων, παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αναλφαβητισμού αφορά το γυναικείο πληθυσμό. Υπάρχει συντηρητισμός που πηγάζει απ' την παράδοση – όχι από τη θρησκεία. Αυτοί οι παράγοντες οδήγησαν στη διαμόρφωση του νέου συστήματος – αλλά πάνω απ' όλα, έπαιξε ρόλο η πολιτική ιδεολογία και η προσπάθεια που προκύπτει απ' αυτήν ώστε να έρθουν οι γυναίκες στο προσκήνιο, κάτι που ευνοεί ιδιαίτερα η Δημοκρατική Αυτονομία.

Τα καντόνια υιοθέτησαν επίσης το μοντέλο της κοινοτικής οικονομίας, στο πλαίσιο του οποίου η σημασία της κοινωνικής χρήσης έχει κεντρική θέση, σε αντίθεση με το καπιταλιστικό μοντέλο που βάζει στο επίκεντρο το κέρδος και ρυπαίνει τη φύση. Μέσω της κοινοτικής οργάνωσης οι πολίτες συνειδητοποιούνται και ευαισθητοποιούνται, εσωτερικεύουν το σεβασμό προς τη φύση και μια ηθική υπευθυ-

νότητα. Η οικονομία και η οικολογία δεν μπορούν να διαχωριστούν μεταξύ τους. Η Δημοκρατική Αυτονομία τα αντιλαμβάνεται ως συμπληρωματικά κοινωνικά συστατικά και οραματίζεται ένα οικονομικό σύστημα πέρα από την εκμετάλλευση και την κυριαρχία, όπου η σύνδεση μεταξύ των ανθρώπων και της φύσης κατανοείται και ενισχύεται αμοιβαία. Τα καντόνια της Ροζάβα βοηθούν τις κοοπερατίβες να οργανωθούν από κάτω προς τα πάνω και διασφαλίζει πως όλα τα εργοστάσια και οι επιχειρήσεις υπόκεινται σε λαϊκό έλεγχο. Μ' αυτό τον τρόπο τα αγαθά μπορούν να κατανέμονται δίκαια και η καθιέρωση μιας δίκαιης οικονομικής τάξης είναι εφικτή. Στο πλαίσιο της Δημοκρατικής Αυτονομίας, ο κινητήριος μοχλός της λήψης οικονομικών αποφάσεων είναι η λαϊκή βούληση. Οι δημοκρατικοί θεσμοί των καντονιών συμπεριλαμβάνουν όλο τον πληθυσμό, δημιουργούν ένα αίσθημα του (συν)ανήκειν και της υπευθυνότητας μεταξύ των πολιτών, αποτρέποντας επιβλαβείς πρακτικές.

Χτίζοντας τη Δημοκρατική Αυτονομία στη Ροζάβα δημιουργούμε ένα αποκεντρωμένο δημοκρατικό σύστημα που, αν εξαπλωθεί στην υπόλοιπη Συρία, θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για μια δημοκρατία στη θεμελίωση της οποίας θα συμβάλλουν άνθρωποι απ' όλες της εθνικότητες, πολιτισμικές ταυτότητες και γλώσσες. Όπου οι γυναίκες έχουν φωνή σε όλες τις πτυχές της αυτοκυβέρνησης και γενικότερα της ζωής. Γι' αυτό θα συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε. Στόχος μας είναι η ελευθερία, η ειρήνη και η δικαιοσύνη. Σ' αυτή τη μάχη είμαστε αποφασισμένοι και αποφασισμένες να τα δώσουμε όλα. Σήμερα, οι ανώνυμοι ήρωες του Κομπάνι υπερασπίζονται αυτές τις αξίες. Ο ένοπλος αγώνας τους αντλεί δύναμη από την προσήλωση στο στόχο, την αποφασιστικότητα και τις ηθικές τους αξίες. Η ελευθερία που υπερασπίζονται θα νικήσει.

18 Νοεμβρίου 2014, Κομπάνι, Ροζάβα

Γλωσσάρι

ENKS (Encûmena Nîştimanî ya Kurdî li Sûriyê), Εθνικό Συμβούλιο των Κούρδων στη Συρία. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2011 και είναι συνασπισμός συριακών κουρδικών κομμάτων όπου κυριαρχούν τα KDP-S και PUK-S.

FSA, Ελεύθερος Συριακός Στρατός. Χαλαρή συμμαχία ένοπλων ομάδων, που αρχικά συγκροτήθηκε από λιποτάκτες του συριακού στρατού. Είναι το στρατιωτικό σκέλος του Συριακού Εθνικού Συμβουλίου (SNC), που εδρεύει στην Τουρκία.

Γκοράν (Gorran). Πολιτικό κόμμα του Νότιου Κουρδιστάν. Ιδρύθηκε το 2009 για ν' αντιπολιτευθεί τη δικομματική κυβερνητική συμμαχία των KDP και PUK.

Heval. Η κουρδική λέξη για το «φίλο» με την έννοια του «συντρόφου».

Συμφωνία της Χιουλέρ. Υπογράφηκε μεταξύ PYD και ENKS, στη Χιουλέρ (Ερμπίλ) στις 12 Ιουλίου 2012, προκειμένου να συνεργαστούν και να μοιραστούν την εξουσία στη Ροζάβα μέσω του Ανώτατου Κουρδικού Συμβουλίου (SKC).

HPG (Hêzên Parastina Gel), Ταξιαρχίες Λαϊκής Άμυνας. Οι HPG, διάδοχος των ARGK, ιδρύθηκαν το 2000, είναι ο αντάρτικος στρατός του PKK και μια δύναμη νόμιμης αυτοάμυνας.

Jabhat al Akrad, Κουρδικό Μέτωπο. Κουρδική αμυντική δύναμη που στόχο έχει να προστατεύσει τους Κούρδους που ζουν έξω απ' τη Ροζάβα. Έχει συνεργαστεί με τον FSA, μεταξύ άλλων και για την εκδίωξη του Ισλαμικού Κράτους απ' την πόλη Αζάζ. Στις 16 Αυγούστου 2013, το Κουρδικό Μέτωπο αποκλείστηκε από το στρατιωτικό συμβούλιο του FSA στο Χαλέπι, εξαιτίας της εικαζόμενης σύνδεσής του με το PKK.

KCK (Koma Civakên Kurdistan), Ένωση των Κουρδικών Κοινοτήτων. Υπερεθνική συμμαχία κουρδικών κοινοτήτων που συνενώνει τους ριζοσπαστικούς θεσμούς της δημοκρατικής αυτοδιεύθυνσης. Προέρχεται απ' το PKK και στοχεύει στην υλοποίηση του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού και στην υπεράσπιση του κουρδικού λαού.

KDP (Partiya Demokratîya Kurdistanê), Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν. Κυβερνών κόμμα στο βόρειο Ιράκ/Νότιο Κουρδιστάν (KRG). Ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1946 και ηγέτης του είναι ο Μασούντ Μπαρζανί από το 1979. Έχει δικές του δυνάμεις ασφαλείας και στρατό. Ελέγχει την περιοχή γύρω απ' την πόλη Χιουλέρ (Ερμπίλ) κι έχει παραφύαδες στα άλλα τρία τμήματα του Κουρδιστάν.

KDP-S (Partiya Demokrat a Kurdî li Sûriyê), Δημοκρατικό Κόμμα Κούρδων Συρίας. Αδελφό κόμμα του KDP στη Συρία. Κυριαρχεί στο ENKS.

KNK (Kongreya Neteweyî ya Kurdistanê), Εθνικό Κουρδικό Συμβούλιο. Είναι μια συμμαχία κουρδικών κομμάτων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και οργανώσεων εξόριστων, που ιδρύθηκε το Μάιο του 1999 και εδρεύει στις Βρυξέλλες.

KRG, Κουρδική Περιφερειακή Κυβέρνηση. Η κυβέρνηση του Νότιου Κουρδιστάν, στο βόρειο Ιράκ.

Κουρδιστάν. Τα τέσσερα τμήματα του Κουρδιστάν είναι: (1) το Βόρειο Κουρδιστάν, στη νοτιοανατολική Τουρκία, γνωστό και ως Μπακούρ· (2) το Δυτικό Κουρδιστάν, στη βόρεια Συρία, γνωστό και ως Ροζάβα· (3) το Νότιο Κουρδιστάν, στο βόρειο Ιράκ, γνωστό και ως KRG και (4) το Ανατολικό Κουρδιστάν, στο βορειοδυτικό Ιράν, γνωστό και ως Μπασούρ.

Ζώνες Άμυνας Μεντιά (Medya). Βρίσκονται στα βουνά του βορειοδυτικού Ιράκ και περιλαμβάνουν τις περιοχές Καντίλ, Σινερέ, Σακουρκέ και Μπεχντινάν, όλες κοντά στα σύνορα Ιράν-Τουρκίας. Έχουν έκταση 2.050 τετραγωνικά χιλιόμετρα και βρίσκονται υπό τον έλεγχο του PKK από τη δεκαετία του '90.

MFS (Mawtbo Folhoyo Suryoyo), Στρατιωτικό Συμβούλιο των Συροϊακωβιτών. Συροϊακωβίτικη δύναμη άμυνας που συνδέεται με τις YPG/YPJ.

MGRK (Meclisa Gela Rojavayê Kurdistanê), Λαϊκά Συμβούλια του Δυτικού Κουρδιστάν. Η συμβουλευτική δομή στη Ροζάβα και τη Συρία, που ιδρύθηκε το καλοκαίρι του 2011. Αποτελείται από τέσσερα επίπεδα συμβουλίων· το TEV-DEM είναι το συμβούλιο στα δύο ανώτερα επίπεδα.

NC, Εθνική Συμμαχία Συριακών Επαναστατικών και Αντιπολιτευόμενων Δυνάμεων. Αντιπολιτευτική συμμαχία που αποτελείται από 60 εκπροσώπους διαφόρων ομάδων, όπου συμπεριλαμβάνονται και δύο γυναίκες. Ιδρύθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2012 στην Ντόχα του Κατάρ. Στην εκτελεστική του επιτροπή μεταξύ άλλων συμμετέχει ο Αμπντουλχακίμ Μπασάρ του KDP-S.

PAJK (Partiya Azadiya Jinên Kurdistanê, or PAJK), Κόμμα Απελευθέρωσης των Γυναικών του Κουρδιστάν. Ιδρύθηκε το 2004 στο Βόρειο Κουρδιστάν.

PKK (Partiya Karkerên Kurdistan), Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν. Ιδρύθηκε στις 27 Νοεμβρίου 1978 κι από τότε αγωνίζεται για την αυτοδιάθεση και τα δημοκρατικά δικαιώματα των Κούρδων στην Τουρκία, τη Συρία, το Ιράν και το Ιράκ. Από τις 15 Αυγούστου 1984 διεξήγαγε ένοπλη πάλη εναντίον του τουρκικού κράτους. Απ' τις αρχές της δεκαετίας του '90 αναζήτησε έντονα μια πολιτική λύση. Κυρίαρχη φυσιογνωμία του είναι ο Αμπντουλάχ Οτζαλάν. Τις δεκαετίες του 1990 και του 2000 ανέπτυξε τις ιδέες της Δημοκρατικής Αυτονομίας και του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού, που είναι οι θεμελιώδεις ιδέες της αυτοδιεύθυνσης της Ροζάβα.

PUK (Yekîtiya Nîştmanî Kurdistan), Πατριωτική Ένωση Κουρδιστάν. Κουρδικό κόμμα του Νότιου Κουρδιστάν με ηγέτη τον Τζαλάλ Ταλαμπανί. Μοιράζεται την εξουσία με το KDP. Είναι ισχυρό στην περιοχή γύρω απ' τη Σουλεϊμανίγια, όπου μιλούν Σορανί.

PUK-S (Partiya Demokrat a Pêşverû ya Kurdî li Sûriyê). Είναι το αδελφό κόμμα του PUK στη Συρία.

PYD (Partiya Yekîtiya Demokrat), Κόμμα Δημοκρατικής Ενότητας. Ιδρύθηκε το 2003 και είναι το μεγαλύτερο πολιτικό κόμμα της Ροζάβα. Υποστηρίζει τη Δημοκρατική Αυ-

τονομία και εδρεύει στο συμβουλευτικό σύστημα. Από το καταστατικό του ορίζεται ως μέλος της Ένωσης των Κουρδικών Κοινοτήτων (KCK Rojava). Οργανωτικά δεν έχει σχέση με το PKK, στοχεύει όμως κι αυτό στην οικοδόμηση της δημοκρατίας από τα κάτω, μέσω των λαϊκών και γυναικείων συμβουλίων.

SDF (στα Αραβικά, Qūwāt Sūriyā ad-dīmuqrātīya· στα Κουρδικά, Hêzên Sûriya Demokratîk), Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις. Στρατιωτική συμμαχία που ιδρύθηκε στις 10 Οκτωβρίου 2015 κι αποτελείται από Κούρδους, Άραβες, Συροϊακωβίτες και άλλους, και αποσκοπεί στην απελευθέρωση της Συρίας από το Ισλαμικό Κράτος και την εγκαθίδρυση μιας αυτοδιοικούμενης δημοκρατικής Συρίας. Μεταξύ των 30 μελών του είναι οι YPG/YPJ, ο Συνασπισμός των Αράβων της Συρίας, οι Δυνάμεις Αλ-Σαναντίντ, το Στρατιωτικό Συμβούλιο των Συροϊακωβιτών και το Κέντρο Επιχειρήσεων Μπουρκάν Αλ-Φιράτ.

SKC (Desteya Bilind a Kurd), Ανώτατο Κουρδικό Συμβούλιο. Δημιουργήθηκε με τη Συμφωνία του Χιουλέρ στις 12 Ιουλίου 2012 και είναι η κυβερνητική επιτροπή της Ροζάβα, στην οποία εκπροσωπούνται ισότιμα το PYD και το ENKS.

SMC, Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο. Διάδοχη οργάνωση του FSA, που ιδρύθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2012 στην Τουρκία ως αποτέλεσμα της Συνδιάσκεψης της Ντόχα. Πολύλες ομάδες τζιχαντιστών συμμετέχουν σ' αυτή την ευρεία στρατιωτική συμμαχία.

SNC, Συριακό Εθνικό Συμβούλιο. Συμβούλιο που θεωρεί εαυτόν ως εξόριστη συριακή κυβέρνηση. Συνδέεται με την Τουρκία και τα κράτη του Περσικού Κόλπου και κυριαρχείται απ' τη Μουσουλμανική Αδελφότητα.

TEV-DEM (Tevgera Civaka Demokratik), Κίνημα για μια Δημοκρατική Κοινωνία. Συντονιστικό όργανο του MGRK, που υφίσταται στα ανώτατα επίπεδα του συμβουλευτικού συστήματος των τριών καντονιών. Περιλαμβάνει τα πολιτικά κόμματα που το υποστηρίζουν, διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις, κοινωνικά κινήματα και επαγγελματικούς κι εμπορικούς οργανισμούς.

Yekîtiya Star, Ένωση Γυναικών «Αστέρι». Οργάνωση-ομπρέλα των γυναικών στη Ροζάβα, η οποία έχει ιδρύσει γυναικεία συμβούλια, ακαδημίες κι άλλους θεσμούς. Το Star είναι αναφορά στη θεά Ιστάρ. Στις αρχές του 2016, μετονομάστηκε σε Kongreya Star.

YJA Star (Yekîtiya Jinên Azad), Μονάδες Ελεύθερων Γυναικών Ιστάρ. Ο γυναικείος αντάρτικος στρατός του Βόρειου Κουρδιστάν, που ιδρύθηκε το 1993 ως YAJK.

YPG (Yekîneyên Parastina Gel), Μονάδες Λαϊκής Προστασίας. Η κύρια δύναμη άμυνας της Ροζάβα. Αρχικά ήταν μικτές, αλλά μετά το διαχωρισμό των YPJ το 2013, είναι αμιγώς ανδρικές.

YPJ (Yekîneyên Parastina Jinê), Γυναικείες Μονάδες Προστασίας. Η γυναικεία δύναμη άμυνας της Ροζάβα που δημιουργήθηκε το 2013.

Το βιβλίο των Μίχαελ Κναπ, Άνγια Φλαχ και Ερ-
τζάν Αϊμπογά *Η Επανάσταση στη Ροζάβα: Δημο-
κρατική αυτονομία και γυναικεία απελευθέρωση*
στο *συριακό Κουρδιστάν* τυπώθηκε στην Αθήνα
από τις εκδόσεις της εφημερίδας δρόμου Άπατρις
το καλοκαίρι του 2017 σε χίλια αντίτυπα.

Κεντρική διάθεση: Εκδόσεις Ισνάφι, Ιωάννινα.

Επικοινωνία: apatris@espiv.net

<http://apatris.info>

Είναι ή δεν είναι επανάσταση από τα κάτω αυτό που συντελείται από το καλοκαίρι του 2012 στα τρία καντόνια της Ροζάβα; Μήπως γινόμαστε για άλλη μια φορά μάρτυρες της εγκαθίδρυσης μιας σταλινικού τύπου δικτατορίας από ένα κομματικό μηχανισμό που υπακούει τυφλά στη γραμμή την οποία βάζει ο φυλακισμένος Αμπντουλάχ Οτζαλάν; Αγιάζει ο σκοπός τα μέσα τόσο που ένας επαναστατικός στρατός να μπορεί να συμμαχήσει με έναν ιμπεριαλιστικό, να συνομιλεί με το καθεστώς Τραμπ στις Η.Π.Α. και να συζητά συνεργασία με τη Σαουδική Αραβία; Ποια είναι η ταξική διαστρωμάτωση και ποιες οι σχέσεις ιδιοκτησίας στις απελευθερωμένες περιοχές της Ροζάβα; Πού είναι κρυμμένη η μέχρι πρότινος εθνικοαπελευθερωτική ρητορική του κουρδικού κινήματος και τι ρόλο παίζουν οι άλλοι λαοί της περιοχής; Γιατί η υπόλοιπη Συρία καίγεται και τι λένε γι' αυτό όσοι συμμετέχουν στο εγχείρημα της Ροζάβα;

Άσχετα με το πως κρίνει κανείς τα τεκταινόμενα των ημερών μας στη Συρία και το Κουρδιστάν, είναι αδύνατο να παραβλέψουμε πως το κουρδικό κίνημα, με την πολυμορφία, τις ήττες και τις διασπάσεις του, επιβιώνει εδώ και δεκαετίες σε εδάφη που ανήκουν στο τουρκικό, συριακό, ιρανικό και ιρακινό κράτος (βόρειο, δυτικό, ανατολικό και νότιο Κουρδιστάν, αντίστοιχα) και οι εκεί δυνάμεις του φαίνεται να μην ηττώνται παρά τη διαρκή τους σύγκρουση με τα κράτη αυτά, αλλά και με τις άλλες κουρδικές πολιτικές παρατάξεις.

Προφανώς, η εξαιρετικά πολύπλοκη πραγματικότητα και οι πολλαπλές συγκρούσεις συμφερόντων και λαών στην ευρύτερη περιοχή της Συρίας, οι δι' αντιπροσώπων συγκρούσεις και άλλων δυνάμεων (Η.Π.Α., Ρωσία, Ιράν, Τουρκία, Σαουδική Αραβία κλπ), αλλά και η ίδια η απόστασή μας από τα γεγονότα (αν και εδώ που τα λέμε, αν υπήρχαν αεροπορικά δρομολόγια από την Αθήνα προς το Κομπάνι, θα διαρκούσαν λιγότερο από δύο ώρες), είναι παράγοντες που δεν επιτρέπουν να ισχυριστούμε ότι ένα βιβλίο μπορεί να δώσει μια πλήρη κι ολοκληρωμένη εικόνα των προβλημάτων. Ωστόσο, επιλέξαμε να μεταφράσουμε αυτό το βιβλίο γιατί από κάπου έπρεπε να ξεκινήσουμε και θέλαμε να συνεισφέρουμε στο σχετικό διάλογο με κάποια ευρύτερη τεκμηρίωση.